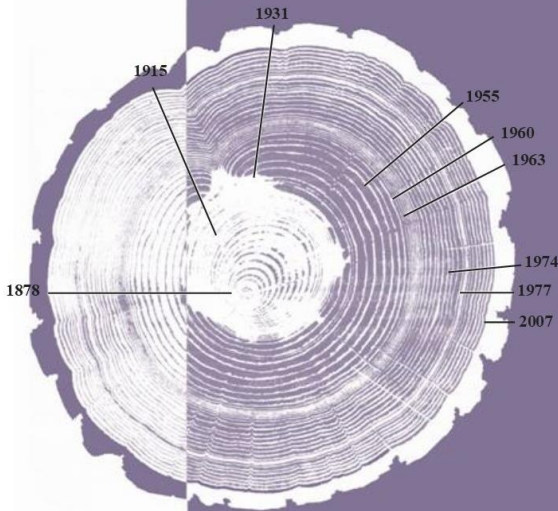

ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 129 ΧΡΟΝΙΑ

1878-2007

ΤΟΜΟΣ Β΄

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ ΕΚΔΟΣΗ 2008

ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

**ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ
ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 129 ΧΡΟΝΙΑ
(1878-2007)**

**ΤΟΜΟΣ Β'
ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ
ΕΚΔΟΣΗ 2008**

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2008

Ο Χριστοφής Οικονομίδης με τη σύζυγό του Μαρία το 1993

Αφιερώνω αυτό το βιβλίο στη
σύζυγό μου και στα παιδιά μου, για την
ανοχή και κατανόηση που μου έδειξαν σ'
όλα αυτά τα χρόνια, για το ότι διέθετα τις
πιο πολλές ώρες που ήμουνα στο σπίτι
για να διαβάζω και να γράφω αντί να τις
περνώ μαζί τους.

Χρ. Ούμος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟΜΟΣ Β'

Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (23.2.1988) - Συγχαρητήρια και ευχές για την εκλογή του	1
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (4.4.1988) - Οι συνομιλίες ν' αρχίσουν με βάση το έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986	2
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (3.5.1988) - Είτε θα δεχτείτε το έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986 είτε θα διατηρηθεί το Status Quo	4
Σύντομη λύση του Κυπριακού με επανέναρχη των διακοινοτικών συνομιλιών (3.5.88)	5
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (20.5.1988) - Το έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986 επιλαμβάνεται όλων των βασικών θεμάτων	16
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (25.7.1988) - Το έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986 δεν έπαυσε να υπάρχει	18
Απάντηση του Προέδρου Βασιλείου (26.7.1988) «Διαβάζω προσεκτικά όσα μου στέλνεις»	19
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (12.8.1988) - Να προσέξετε τα κυριώτερα σημεία της εσώκλειστης μελέτης μου	20
Οι προοπτικές για τις προσεχείς συνομιλίες Βασιλείου-Ντενκτάς (12.8.88)	21
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (18.11.1988) - Ρεαλιστική λύση των πιο δυσεπίλυτων πτυχών του Κυπριακού	34
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (26.10.1988) - Η Κύπρος χρειάζεται ένα διεθνές και όχι ένα επαρχιακό Ελληνικό Πανεπιστήμιο	45
Πού οφείλεται η προκατάληψη εναντίον Αγγλόφωνου Κυπριακού Πανεπιστημίου (3.12.1988)	50
Η εισήγηση του Γ.Γ. του ΟΗΕ για ίδρυση Ομοσπονδιακού Πανεπιστημίου (13.8.1989)	54
Ο νόμος για το πανεπιστήμιο είναι κακομεταφρασμένος από τα αγγλικά (3.9.1989)	56
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (26.4.1989) - Οι στρατιωτικοί εξοπλισμοί δεν συμβιβάζονται με την πολιτική για γρήγορη λύση του Κυπριακού	58
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (25.9.1989) - Να κάμεις ειλικρινή αυτοκριτική για να δεις τα λάθη που έκαμες	59
Οι κίνδυνοι από το κυβερνητικό εξοπλιστικό πρόγραμμα (12.11.1989)	62
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (22.10.1990) - Να σταματήσει ο εξοπλιστικός ανταγωνισμός μας με τους Τούρκους	66
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (25.1.1991) - Πάγωμα του εξοπλιστικού προγράμματος	69
Πώς θα διευκολυνθεί η αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο (13.1.1991)	71
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (16.2.1990) - Ανασκόπηση των εξελίξεων στα περασμένα 35 χρόνια και σκιαγράφηση μιας συμβιβαστικής και ρεαλιστικής λύσης του Κυπριακού	73
Πώς φθάσαμε στα πρόθυρα οριστικής μισο-τουρκοποίησης της Κύπρου (16.2.1990)	75
Σκιαγράφηση μιας συμβιβαστικής και ρεαλιστικής λύσης του Κυπριακού (16.2.1990)	89
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (19.2.1990) - Η επίσημη αμερικανική πολιτική για το Κυπριακό	103
Ο αμερικανικός δημόσιος νόμος 95-384, 26 Σεπτεμβρίου 1978 (Μετάφραση)	103
Απάντηση του Προέδρου Βασιλείου (21.2.1990)	106
Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (20.4.1990) - Ψήφος στους 18-ρηδες	107

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μπορεί και πρέπει να δοθεί δικαίωμα ψήφου στους νέους και νέες, ηλικίας 18-20 ετών (άρθρο) (20.4.1990)	107
Απάντηση του Πρόεδρο Βασιλείου (23.4.1990)	112
Επιστολή προς τον Πρόεδρο Βασιλείου (16.5.1990) - Αντίφαση μεταξύ λόγων και έργων	113
Επιστολή προς τον Πρόεδρο Βασιλείου (3.7.1990) – «Συστηματικά αγνοείς τις εισηγήσεις μου»	115
Επιστολή προς τον Πρόεδρο Βασιλείου (1.10.1990) - Τί θα γράψει η ιστορία για σένα: ότι επανένωσες την Κύπρο ή ότι άφησες τη μισή να γίνει επαρχία της Τουρκίας;	118
Επιστολή προς τον Πρόεδρο Βασιλείου (15.10.1990) - AIDE - MEMOIRE - Υπόμνημα των απόψεων που του ανέπτυξε ο Συγγραφέας στη συνάντηση τους στις 9.10.90	119
Επιστολή προς τον Πρόεδρο Βασιλείου (7.5.1991) - Πού μας οδηγεί η μη-λύση του Κυπριακού	123
Πού οδηγεί τον Κυπριακό Ελληνισμό η μη-λύση του Κυπριακού (άρθρο) (7.5.1991)	125
Επιστολή προς τον Πρόεδρο Βασιλείου (20.5.1991) - Πλησιάζει η κρίσιμη ώρα για το Κυπριακό. Τι δέον γενέσθαι; Πώς αντιμετώπισε ο Ελευθέριος Βενιζέλος το πρόβλημα των προσφύγων της Μ. Ασίας	131
Οι δηλώσεις του κ. Οζάλ για τα Δωδεκάνησα συγκρούονται με τη Συνθήκη Λωζάνης (4.6.1991)	140
Καρκίνος είναι η μη-λύση του Κυπριακού και όχι η ομοσπονδία (7.8.1991)	140
Δεν ήταν ο Βενιζέλος που απέρριψε την αγγλική πρόταση του 1915 για Ένωσιν, αλλά ο Βασιλέας Κωνσταντίνος (15.9.1991)	145
Επιστολή προς τον Πρόεδρο Βασιλείου (19.9.1991) «Γιατί δεν απαντάς στις επιστολές μου»	147
Απάντηση του Προέδρου Βασιλείου (8.10.1991)	148
Οι τραγικές συνέπειες της μη-λύσης του Κυπριακού (13.3.1992)	149
Επιστολή προς τον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο (12.5.1992) «Να κάμετε μια ειλικρινή ενδοσκόπηση για να συνειδητοποιήσετε την ευθύνη που είχατε για τη σημερινή τραγωδία της Κύπρου»	153
Επιστολές στο Βάσο Λυσσαρίδη, Σπύρο Κυπριανού και Τάσσο Παπαδόπουλο (13.5.1992), (εισήγηση για ενδοσκόπηση)	154
Η Έκθεση του Γ.Γ. στις 3.4.1992, και το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας 750 (18.4.1992)	155
Τα θετικά σημεία της έκθεσης του Γ.Γ. και της Δέσμης Ιδεών του	159
Η Κύπρος κινδυνεύει να χάσει και την τελευταία της ευκαιρία να λύσει το χρόνιο πρόβλημα της (9.5.1992)	163
Χάριν της Ιστορίας: Ο Μακάριος και οι Συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου (13.11.1992)	171
Τί επιδίωκε ο Μακάριος όταν ζητούσε τροποποίηση των 13 σημείων του Συντάγματος (8.12.1992)	174
Το «Σχέδιο Μακαρίου» και το «Σχέδιο Ακρίτα»	176
Μακάριος: «Σκοπός μας είναι η κατάλυσις των Συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου»	177
Ο ρόλος του Άγγλου Υπατου Αρμοστή Σερ Άρθουρ Κλαρκ	178
Μπορεί ο νέος Αρχηγός του Απορριπτικού Μετώπου να μας πει πώς θα διώξουμε τα τουρκικά στρατεύματα; (20.12.1992)	182
Η Ομοσπονδία μοιάζει με συγκόλληση ενός πολύτιμου αγγείου που έσπασε (1.1.1993)	183

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου (20.10.92) - Η Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. - Η τελευταία ευκαιρία να λυθεί το Κυπριακό ειρηνικά	184
Επιστολή στον Πρωθυπουργό κ. Μητσστάκη (21.10.92) - Το ίδιο	186
Η Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. - Η τελευταία ευκαιρία να λυθεί το Κυπριακό ειρηνικά (άρθρα)	188
Ο «Χάρτης Γκάλι»	208
Σύμφωνα με το «Χάρτη Γκάλι» - Κάτοικοι των περιοχών που θα δοθούν πίσω στην Ε/Κ Ομόσπονδη Ζώνη με βάση την επίσημη απογραφή 1973 και Τ/Κ απογραφή 1978	209
Σύμφωνα με το «Χάρτη Γκάλι» - Ε/Κ πρόσφυγες και Τούρκοι κάτοικοι Τ/Κ Ομόσπονδης Ζώνης	212
Σύμφωνα με το «Χάρτη Γκάλι» - Σύνοψη Ε/Κ προσφύγων και Τούρκων κατοίκων τουρκοκρατούμενων περιοχών	220
ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ (12.4.93)	221
Οι ενστάσεις του κ. Ντενκτάς για τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ.	221
Οι θέσεις του Προέδρου Βασιλείου	222
Οι παρατηρήσεις του Γ.Γ. μετά τις κοινές συναντήσεις	222
Το ψήφισμα του Σ.Α. 789	223
Συμπεράσματα από την έκθεση του Γ.Γ. και το ψήφισμα 789	225
Ο πρώτος γύρος των προεδρικών εκλογών στις 7.2.1993	225
Ο δεύτερος γύρος των προεδρικών εκλογών στις 14.2.93	226
Τα «αρνητικά στοιχεία» της Δέσμης Ιδεών του Γ.Γ.	227
Η «μη-λειτουργικότητα» του προτεινόμενου συντάγματος	227
Το θέμα της ένταξης μας στην ΕΟΚ	228
Η κρατική οντότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας κατά τη μεταβατική περίοδο	228
Το πρόβλημα των εκτοπισμένων	229
Η κοινή συνάντηση Κληρίδη-Ντενκτάς στη Ν. Υόρκη στις 30.3.93	229
Συγχαρητήρια, εισηγήσεις και ευχές στο νεοεκλεγέντα Πρόεδρο Γλαύκο Κληρίδη (15.2.93)	230
Β' ΕΚΔΟΣΗ	
ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΗΣ	233
ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	235
Νίκη Μαραγκού: Περί τέχνης και Πολιτισμού	236
Φιλελεύθερος: Ετεροχρονισμένη Αχρειότητα	238
Επιστολή προς κ. Λυκαύγη και η απάντησή του	239
Ο Ισχυρισμός της κας. Λούλας Παπαγεωργίου και οι Παρατηρήσεις του Συγγραφέα Εφημερίδα Αγών: «Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού στα τελευταία 50 χρόνια»	243
Δρ Κυριάκος Χατζηγιάννου: «Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού στα τελευταία 50 χρόνια». Μια σύντομη ανασκόπηση των εξελίξεων του Κυπριακού στα περασμένα 120 χρόνια	245
κ. Χριστόφορος Κωνσταντινίδης: Μπροστά σε ένα Βιβλίο Ιστορικό	247
Δρ Σταύρος Παντελής: Ένα Βιβλίο Ουσίας	251
Γιάννη Λ. Μπάκουρου : «Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού στα τελευταία 50 χρόνια»	254
Κώστα Σερέζη: Επιστολή	256
Βασίλη Χριστοδούλου: Επιστολή	258
Σωφρόνης Σωφρονίου: «Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού στα τελευταία 50 χρόνια»	259

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γιάννης Κ. Λάμπρου: Η «Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού» του Χριστοφή Οικονομίδη	263
ΜΑΚΑΡΙΟΣ 1974	265
Η ομιλία του Προέδρου Μακαρίου στο Συμβούλιο Ασφαλείας στις 19 Ιουλίου 1974	266
Η συνέντευξη Μακαρίου με την Οριάννα Φαλάτσι	274
ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ (ΜΟΕ)	293
Οι εξελίξεις μετά το Σεπτέμβριο του 1993, τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης	294
Σκοπός των Μέτρων Οικοδόμησης, η βελτίωση των προοπτικών για λύση του Κυπριακού	304
ΑΜΥΝΑ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ	309
Εξυπηρετούν ή παραβιάζουν το εθνικό συμφέρον οι ρωσικοί πύραυλοι; (7.6.1998)	310
Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη «Η Κρημνοβατική Πολιτική του Μακαρίου και του Κληρίδη» (9.7.1998)	314
Απάντηση του Προέδρου Κληρίδη (16.7.1998)	315
Ύστερα που ξοδέψαμε για το εξοπλιστικό μας πρόγραμμα στα τελευταία δέκα χρόνια £1.500 εκ. ελαττώσαμε τον τουρκικό κίνδυνο για την Κύπρο; (23.8.1998)	316
Γιατί η κυπριακή Βουλή δεν πρέπει να εγκρίνει αγορά νέου οπλισμού. (9-10.5.1999)	323
Τί θα γίνουμε χωρίς πυραύλους;	327
ΆΛΛΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	329
Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη: «Θα χρησιμοποιήσουμε άλλες μεθόδους και διαδικασίες» (1.7.1993)	330
Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη – «Γιατί δεν πρέπει να αποσταλεί η ελληνική μεραρχία στην Κύπρο» (11.10.1993)	332
Ευχαριστήρια επιστολή του Προέδρου Κληρίδη (9.11.1993)	336
Η παραποίηση των γεωγραφικών ονομάτων στην Κύπρο (9.4.1995)	338
Η ρεαλιστική ομόφωνη απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου της 17.8.1996. Ν'αντικαταστήσει τις ευσεβοποίητες ομόφωνες προτάσεις του 1989 (16.11.1996)	343
Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη «Πρόταση του κ. Βάσου Λυσσαρίδη για Σύσταση Συμβουλίου Εθνικής Πολιτικής» (23.2.1998)	347
Απάντηση του Προέδρου Κληρίδη (23.3.1998)	349
Αξιοπρόσεκτες οι παρατηρήσεις του αντιπροσώπου της προεδρίας της Ε.Ε. για το Κυπριακό (25.3.1999)	350
Η απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας 1250 (1999)	353
Με βάση ποια ψηφίσματα θέλουμε λύση του Κυπριακού (17.6.1999)	354
Ευκαιρία να ζητηθεί αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων (29.7.1999)	356
Η απόφαση του Ελσίνκι για την Τουρκία και η κατοχή μεγάλου μέρους της Κύπρου από τουρκικά στρατεύματα	357
Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη -Η Κύπρος να γίνει γέφυρα ειρήνης Ελλάδας - Τουρκίας» (15.1.2000)	362
Γιατί να συμμορφωθεί στα ψηφίσματα πρώτη η Κυπριακή Κυβέρνηση	366
Συμμόρφωση προς τα ψηφίσματα του Σ.Α. με έργα και όχι με λόγια (29.1.2000)	367
Πώς θα υποχρεωθεί η Τουρκία να αποσύρει το στρατό της (27.2.2000)	369
Η παρεξήγηση των δηλώσεων του Γενικού Γραμματέα (29.10.2000)	374
Σύγκριση μεταξύ των συνεπειών μιας Ομοσπονδιακής και μιας Συνομοσπονδιακής λύσης του Κυπριακού (26.11.2000)	377
Οι σχέσεις Κύπρου και Ευρωπαϊκής Ένωσης	381

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σοβαρότατη παράλειψη των Κυπριακών Κυβερνήσεων σχετικά με τους εποίκους	386
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΓΛΑΥΚΟ ΚΛΗΡΙΔΗ	389
Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη – «Additional G/C refugees to return near their homes with the creation of G/C cantons» (9.11.2002)	390
Προτάσεις Γενικού Γραμματέα κ. Kofi Annan (11.11.2002)	391
Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη – «Η πλευρά μας δέχεται την πρόταση του Γ.Γ. ως βάση για λύση» (13.11.2002)	391
Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη – «Εισήγηση από τον συγγραφέα για αποδοχή του Σχεδίου του Γ.Γ.» (4.12.2002)	391
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ κ. ΤΑΣΣΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥΣ	393
Κομπλιμέντα του κ. Παπαδόπουλου προς τον κ. Οικονομίδη (11.6.2001)	394
Συνάντηση κ. Παπαδόπουλου με τον κ. Οικονομίδη (15.6.2001)	396
Επιστολή προς Παπαδόπουλο – «AIDE MEMOIRE για συνάντηση (27.6.2001)» (1.7.2001)	397
«Τα αποτελέσματα της «απορριπτικής» πολιτικής του κ. Τάσσου Παπαδόπουλου στα τελευταία 40 χρόνια» (23.5.2002)	399
Επιστολή προς Μαρκίδη (8.2.2003) «Να αποσύρεις αμέσως την υποψηφιότητά σου»	401
Συγχαρήτρια Επιστολή προς Παπαδόπουλο για την εκλογή του στην Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας (20.2.2003)	402
Επιστολή προς Πρόεδρο Παπαδόπουλο - «Ψήφισμα 1475 του Συμβουλίου Ασφαλείας, ημερομηνίας 14 Απριλίου 2003» (10.11.2003)	403
Επιστολή προς Πρόεδρο Παπαδόπουλο – «Σχέδιο Αννάν» (5.1.2004)	404
Επιστολή προς Πρόεδρο Παπαδόπουλο – «Εισήγηση για αποδοχή του Σχεδίου του Γ.Γ. για λύση του Κυπριακού» (18.2.2004)	407
Επιστολή προς Πρόεδρο Παπαδόπουλο - «Το Εθνικό Συμφέρον απαιτεί να αποδεχθούμε το Σχέδιο του Γ.Γ., ημερομηνίας 26 Φεβρουαρίου 2003, για να λύσουμε το Κυπριακό» (15.3.2004)	408
Απάντηση του Προέδρου Παπαδόπουλο (18.3.2004)	409
Ανοικτή επιστολή προς Πρόεδρο Παπαδόπουλο – «Εισήγηση για επανέναρξη των δικοινοτικών συνομιλιών για λύση του κυπριακού, αρχίζοντας από την αποστρατικοποίηση της νήσου» (10.1.2005)	410
Επιστολή προς Πρόεδρο Παπαδόπουλο – «Οι Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου ήταν Ευλογία» (21.4.2005)	415
Επιστολή προς Πρόεδρο Παπαδόπουλο – «Επανάρξη Διακοινοτικών Διαπραγματεύσεων με Αποστρατικοποίηση» (27.5.2005)	417
ΑΛΛΑ ΑΡΘΡΑ	421
Πώς η Κύπρος παρασυρόμενη από το όραμα της Ενώσεως έφθασε στην τουρκοποίηση (1.6.2006)	422
Υπεύθυνος για το αρνητικό δημοψήφισμα ήταν ο Πρόεδρος κ. Τάσος Παπαδόπουλος (22.6.2006)	436
Συнуπεύθυνος για την απόρριψη του Σχεδίου του Γ.Γ. ήταν και ο κ. Δημήτρης Χριστόφιας, Γ.Γ. του ΑΚΕΛ και Πρόεδρος της Βουλής (22.6.2006)	442
ΕΠΙΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΗΣ	447
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I	453
Χειρόγραφα του Ελευθέριου Βενιζέλου μυστικής ομιλίας του στην οποία αναπτύσσει την καινούργια πολιτική του έναντι της Τουρκίας (4.12.1930)	454
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II	467

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το «Σχέδιο Μακαρίου» για την Ένωση	468
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ	475
Η καταγωγή των Τουρκοκυπρίων	476
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV	481
Επιστολή προς τον Τάσσο Παπαδόπουλο «Νυν απολύεις τον δούλον σου Δέσποτα» (30.5.2007)	482
Ανοικτή επιστολή προς τα μέλη του ΑΚΕΛ (23.05.2007)	483
Naroleon Complex	486
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	487
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	491
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	501

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(23.2.1988)**

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΥΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ

Αγαπητέ Γιώργο,

Σου στέλλω τα πιο εγκάρδια συγχαρητήρια μου για την εκλογή σου στην Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας και σου εύχομαι κάθε επιτυχία στο δύσκολο έργο σου.

Ιδιαίτερα σου εύχομαι, προτού λήξει η πεντάχρονη θητεία σου, να επιτύχεις και να υπογράψεις την καλύτερη *εφικτή* λύση του Κυπριακού προβλήματος με την οποία, αφού αποσυρθούν τα τουρκικά κατοχικά στρατεύματα, θα επανενωθεί η Κύπρος κάτω από ένα Ομοσπονδιακό καθεστώς, θα ξαναρχίσουμε ειρηνική και διαρκή συμβίωση με την τουρκοκυπριακή κοινότητα για να μπορέσουμε ν' αξιοποιήσουμε για καλά - και όχι όπως σήμερα που «*κτίζουμε επί της άμμου*» - τις ιστορικά αποδειγμένες δυναμικότητες μας, και να κάνουμε την Κύπρο ένα ευημερούν και ανεπτυγμένο κέντρο της Μέσης Ανατολής, στην ευημερία και πρόοδο του οποίου πρέπει να συμμετέχουν και οι Τουρκοκύπριοι, οι οποίοι, όταν θα είναι ευχαριστημένοι από το καθεστώς της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Κύπρου, θ' αποτελούν την καλύτερη εγγύηση για την ανεξαρτησία της Κύπρου στο προσεχές και απώτερο μέλλον, γιατί τότες δε θα μπορεί η Τουρκία να βρει την αναγκαία πρόφαση για να ξαναεισβάλλει στην Κύπρο.

Με την ευκαιρία αυτή, σου στέλλω μια μελέτη μου με τίτλο «ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΠΑΣΕΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ»,¹ κι ελπίζω να βρεις καιρό να τη μελετήσεις και να δώσεις τη δέουσα προσοχή στις εισηγήσεις μου.

Είμαι βέβαιος πως έχεις πλήρη συναίσθηση της ιστορικής ευθύνης που ανέλαβες ως Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας για την τύχη του Κυπριακού Ελληνισμού σ' αυτήν την κρίσιμη στιγμή της ιστορίας του, και πως δε θα διστάσεις να πάρεις τις τολμηρές, λογικές και ρεαλιστικές αποφάσεις που χρειάζονται για τη σωτηρία του από τον τουρκικό κίνδυνο που τον απειλεί.²

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

¹ Η μελέτη μου αυτή περιλάμβανε απόψεις παρόμοιες εκείνων που περιέχονται στο άρθρο μου με τίτλο «ΣΥΝΤΟΜΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΜΕ ΕΠΑΝΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ» που δημοσιεύτηκε στις 7 και 8 Μαΐου 1988.

² Ο κ. Βασιλείου μου έστειλε με ημερομηνία «Μάρτιος 1988» τυπωμένη φωτοτυπία χειρόγραφης απάντησης του με την οποία ευχαριστούσε όλους όσους του έστειλαν συγχαρητήρια και ευχές για την εκλογή του ως προέδρου.

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(4.4.1988)**

**ΟΙ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ Ν' ΑΡΧΙΣΟΥΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ Γ.Γ.
ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ 1986**

Αγαπητέ κ. Βασιλείου,

Αντιλαμβάνομαι από τις δηλώσεις που κάνατε στο Λονδίνο, ύστερα από τη συνάντησή σας με την κ. Θάτσερ, ότι προσανατολίξετε στην ιδέα της επανέναρξης των διακοινοτικών συνομιλιών υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, για συζήτηση «*εφ' όλης της ύλης*».

Το ερώτημα όμως που εγείρεται είναι, από ποια βάση πρέπει ν' αρχίσουν οι συνομιλίες. Από τις δηλώσεις σας φαίνεται πως προτιμάτε να παραμεριστεί το «*Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας για το Κυπριακό*» που υπέβαλε ο Γ.Γ. του ΟΗΕ στις 29 Μαρτίου 1986, και το οποίο αποδέχτηκε ο κ. Ντενκτάς, και να «*ξαναρχίσουν οι συνομιλίες με βάση τις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών και τις Συμφωνίες Κορυφής*».

Οι αποφάσεις όμως του ΟΗΕ, όπως και οι Συμφωνίες Κορυφής, αποτελούν πολύ πλατειά πλαίσια μέσα στα οποία προστέθηκαν αρκετές λεπτομέρειες ύστερα από σκληρές διακοινοτικές διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του Γ.Γ. του ΟΗΕ, από τον Αύγουστο του 1980 ως το Δεκέμβριο του 1984. Όλες αυτές οι λεπτομέρειες είναι ενσωματωμένες στο έγγραφο του Γ.Γ. του ΟΗΕ του Μαρτίου 1986.

Σ' αυτό το έγγραφο υπάρχουν βέβαια και οι δικές μας υποχωρήσεις τις οποίες αναγκαστήκαμε να κάνουμε για να πλησιάσουμε μια «*αμοιβαία αποδεκτή λύση*», όπως ορίζουν όλα τα ψηφίσματα του ΟΗΕ. Υπάρχουν όμως σ' αυτό και οι υποχωρήσεις της τουρκοκυπριακής (Τ/Κ) πλευράς που αυτή αναγκάστηκε να κάνει όχι γιατί επείγεται, όπως εμείς, να φτάσουμε σε μια «*αμοιβαία αποδεκτή λύση*», αλλά μάλλον γιατί πιάστηκε παρασκηνιακά η Άγκυρα, κυρίως από την Αμερική και τις χώρες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ).

Έτσι, αν αποσύρουμε εμείς τις υποχωρήσεις που κάναμε από το 1980 κι εδώ, θ' αποσύρει κι ο κ. Ντενκτάς, όπως άλλωστε έχει δηλώσει, τις δικές του, και θα επανέλθει στις προτάσεις που είχε κάνει στις 5 Αυγούστου 1981 με τις οποίες ζητούσε, μεταξύ άλλων, τα παρακάτω:

- Εκ περιτροπής προεδρία - ένα χρόνο Ε/Κ και άλλο χρόνο Τ/Κ.
- Υπουργοί, 3 Ε/Κ και 3 Τ/Κ, και οι αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου θα παίρνονται με χωριστή πλειοψηφία των Ε/Κ και Τ/Κ υπουργών.
- Και στις δυο βουλές, ίσος αριθμός Ε/Κ και Τ/Κ βουλευτών και όλοι οι νόμοι να εγκρίνονται από χωριστή πλειοψηφία των Ε/Κ και των Τ/Κ βουλευτών.

- Το εμπόριο, οι αεροπορικές συγκοινωνίες, οι φυσικοί πόροι, η άμυνα και η εσωτερική ασφάλεια θα υπάγονται στις Ομόσπονδες Επαρχίες και όχι στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση.

- Το έδαφος της Τ/Κ Ομόσπονδης Επαρχίας θα είναι περίπου 34%.

Σε τέτοια περίπτωση, θα καταγγείλουμε τον κ. Ντενκτάς για υπαναχώρηση και θα ζητούμε από την Αμερική, τις χώρες της ΕΟΚ και άλλους να πιέσουν την 'Αγκυρα ν' αποδεχτεί ο κ. Ντενκτάς ξανά αυτά που είχε δεχτεί τον Νοέμβριο του 1984, ύστερα από επέμβαση του Προέδρου Ρήγκαν προς τον Πρόεδρο Εβρέν, και που περιέχονται στο έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986. Είναι όμως πολύ αμφίβολο αν θα τους πείσουμε να ασκήσουν αποτελεσματική πίεση πάνω στην 'Αγκυρα, χωρίς να αποδεχτεί ξανά κι η δική μας πλευρά τις υποχωρήσεις που έκανε και που περιέχονται στο ίδιο έγγραφο.

Είναι πιστεύω φανερό, από τα πιο πάνω, πως θ' αποτελεί σοβαρή οπισθοδρόμηση του Κυπριακού προβλήματος και χάσιμο πολύτιμου χρόνου, ο οποίος ως γνωστόν δουλεύει εις βάρος μας, αν ζητήσετε από τον Γ.Γ. ν' αποσύρει το έγγραφο του Μαρτίου 1986 και ν' αρχίσουν οι διακοινοτικές συνομιλίες με βάση τις αποφάσεις του ΟΗΕ και τις Συμφωνίες Κορυφής, οπότε το πιο πιθανό αποτέλεσμα θα είναι είτε να ξαναφτάσουμε στους συμβιβασμούς του τελευταίου εγγράφου είτε να καταλήξουμε σε αδιέξοδο.

Το συμπέρασμα από τα παραπάνω είναι ότι δεν έχουμε άλλη εκλογή παρά να δεχτούμε ν' αρχίσουμε διακοινοτικές συνομιλίες με βάση το τελευταίο έγγραφο του Γ.Γ. του ΟΗΕ, αφού του ζητήσουμε να κάνει σ' αυτό ορισμένες βελτιώσεις ώστε οι πρόνοιες του να γίνουν πιο λειτουργήσιμες και πιο συμπληρωμένες.

Αυτό το θέμα το συζήτησα με τον Ειδικό Αντιπρόσωπο του Γ.Γ. του ΟΗΕ στην Κύπρο, κ. Όσκαρ Καμιλιόν, στις 23 Μαρτίου 1988, με βάση το έγγραφο μου με τίτλο «SUGGESTED IMPROVEMENTS TO THE U.N. S.G.'S DRAFT FRAMEWORK AGREEMENT ON CYPRUS OF MARCH 29, 1986»³ που του είχα στείλει στις 2 Μαρτίου και αντίγραφο του σας έστειλα στις 3 Μαρτίου. Οι εντυπώσεις μου από τη συζήτηση αυτή είναι ότι:

(α) Ο κ. Ντε Κουεγιάρ δεν προτίθεται ν' αποσύρει το έγγραφο του Μαρτίου 1986, και

(β) προσωπικά ο ίδιος συμφωνά, κατ' αρχήν, με τις εισηγήσεις μου για βελτίωση του εγγράφου του Μαρτίου 1986, και είναι πρόθυμος να κάνει σχετικές εισηγήσεις προς τον κ. Ντε Κουεγιάρ αν του το ζητήσετε επίσημα.

Επισυνάπτω για πληροφορία σας ένα «SUMMARY OF SUGGESTED IMPROVEMENTS TO THE U.N. S.G.'S DRAFT FRAMEWORK AGREEMENT ON

³ Οι βελτιώσεις που εισηγούμουν να γίνουν στο έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986, είναι εκείνες που περιέχονται στο άρθρο μου που δημοσιεύτηκε στις 7.5.88.

CYPRUS OF MARCH 29, 1986» που περιλαμβάνει τις συγκεκριμένες τροποποιήσεις και προσθήκες που εισηγούμαι να γίνουν στο έγγραφο του Μαρτίου 1986, και θα ευχαριστηθώ να σας συναντήσω, αν θέλετε να τις συζητήσουμε.⁴

Με θερμούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(3.5.1988)**

**ΕΙΤΕ ΘΑ ΔΕΧΤΟΥΜΕ ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ 1986
ΕΙΤΕ ΘΑ ΔΙΑΤΗΡΗΘΕΙ ΤΟ STATUS QUO**

Αγαπητέ κ. Βασιλείου,

Στη συνέχεια των επιστολών και των εγγράφων για το κυπριακό πρόβλημα που σας έστειλα στις 23 Φεβρουαρίου, και 4 Απριλίου, σας στέλλω την τελευταία μελέτη μου με τίτλο «ΣΥΝΤΟΜΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΜΕ ΕΠΑΝΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ».⁵

Όπως σας έγραψα και στις προηγούμενες επιστολές μου, *θα ευχαριστηθώ να σας συναντήσω όποτε έχετε καιρό, τουλάχιστο μια ώρα, είτε στο Προεδρικό είτε στο σπίτι σας, για να συζητήσουμε αυτά που εισηγούμαι, για να βγούμε από το μακροχρόνιο αδιέξοδο το οποίο, αν συνεχιστεί, θα ολοκληρώσει την ενοποίηση της Βόρειας Κύπρου με την Τουρκία, με όλες τις τραγικές συνέπειες για τον Κυπριακό Ελληνισμό.*⁶

Για να σας διευκολύνω, επισυνάπτω μια σύνοψη των απόψεων και εισηγήσεων μου, που περιέχονται στην εσώκλειστη μελέτη μου.

Σας εσωκλείω επίσης αντίτυπο μιας επίκαιρης ανταπόκρισης του Reuter από την Άγκυρα που δημοσιεύτηκε στο Cyprus Mail στις 30 Απριλίου 1988 η οποία μεταξύ άλλων λέει:

«Μια διπλωματική πηγή δήλωσε πως σήμερα υπάρχουν δυο πραγματικές δυνατότητες: Είτε η ελληνική πλευρά θα υποστηρίξει το Σχέδιο Συμφωνίας του κ. Ντε Κουεγιάρ του Μαρτίου 1986, το οποίο αποδέχτηκε η τουρκική πλευρά, είτε θα διατηρηθεί το σημερινό STATUS QUO».

Με θερμούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

⁴ Στις 12.4.88 μου απάντησε εκ μέρους του κ. Βασιλείου, ο Υφυπουργός παρά τω Προέδρω, Πάτροκλος Σταύρου, ότι «επήρε την επιστολή και το υπόμνημα μου και ευχαριστεί θερμά».

⁵ Δες επόμενο κεφάλαιο.

⁶ Ο κ. Βασιλείου δεν μου απάντησε.

**ΣΥΝΤΟΜΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ
ΜΕ ΕΠΑΝΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ⁷
(3.5.1988)**

Όπως πολύ σωστά δήλωσε τελευταία ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Γιώργος Βασιλείου, «*το Κυπριακό πρέπει να λυθεί σύντομα και αν είναι δυνατό σε ένα χρόνο*» - γιατί όσο περνά ο καιρός, η Βόρεια Κύπρος μετατρέπεται σε ντε φάκτο επαρχία της Τουρκίας και η επανένωση της Κύπρου, που πρέπει να είναι ο κύριος στόχος της λύσης του Κυπριακού, γίνεται όλο και πιο δύσκολη.

Πώς όμως μπορεί να λυθεί το Κυπριακό; Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία πως η λύση του Κυπριακού πρέπει να επιδιωχθεί μέσω διακοινοτικών συνομιλιών υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), όπως ορίζουν όλα τα ψηφίσματα του ΟΗΕ και όπως μας συμβουλεύουν καθημερινά όλες οι Δυτικές, οι Ανατολικές και οι Αδέσμευτες χώρες.

Το δεύτερο ερώτημα που εγείρεται είναι: Από ποια βάση πρέπει ν' αρχίσουν οι διακοινοτικές συνομιλίες;

ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΚΟΡΥΦΗΣ;

Ο Πρόεδρος Βασιλείου σε δηλώσεις του τελευταία στην Αθήνα και το Λονδίνο εξέφρασε την άποψη πως πρέπει να παραμεριστεί το τελευταίο έγγραφο (το «*Σχέδιο Πλαισίου Λύσεως του Κυπριακού*» του Μαρτίου 1986) του Γ.Γ., το οποίο αποδέχτηκε ο κ. Ντενκτάς, και να διεξαχθούν συνομιλίες «*εφ' όλης της ύλης*» με βάση τις αποφάσεις του ΟΗΕ και τις Συμφωνίες Κορυφής (Μακαρίου-Ντενκτάς Φεβρουαρίου 1977 και Κυπριανού-Ντενκτάς Μαΐου 1979).

Οι αποφάσεις όμως του ΟΗΕ, όπως και οι Συμφωνίες Κορυφής, αποτελούν πολύ πλατειά πλαίσια μέσα στα οποία προστέθηκαν αρκετές λεπτομέρειες ύστερα από σκληρές διακοινοτικές διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του Γ.Γ., οι οποίες άρχισαν από τον Σεπτέμβριο του 1984, απ' αυτήν ακριβώς τη βάση - δηλαδή τις αποφάσεις του ΟΗΕ και τις Συμφωνίες Κορυφής - και συνεχίστηκαν ως το Δεκέμβριο του 1984. Όλες αυτές οι λεπτομέρειες είναι ενσωματωμένες στο έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986.

Σ' αυτό το έγγραφο υπάρχουν βέβαια και οι δικές μας υποχωρήσεις τις οποίες αναγκαστήκαμε να κάνουμε για να πλησιάσουμε σε μια «*αμοιβαία αποδεκτή λύση*», όπως ορίζουν όλα τα ψηφίσματα του ΟΗΕ. Υπάρχουν όμως σ' αυτό και οι υποχωρήσεις της Τ/Κ πλευράς που αυτή αναγκάστηκε να κάνει, όχι γιατί επείγεται, όπως εμείς, να φτάσει σε μια «*αμοιβαία αποδεκτή λύση*», αλλά μάλλον

⁷ Στάληκε στον Πρόεδρο Βασιλείου στις 3.5.1988 και δημοσιεύτηκε στις εφημερίδες «Φιλελεύθερο», «Αλήθεια», και «Εμπρός» στις 7 και 8 Μαΐου 1988, και στα «Πολιτικά Θέματα» της Αθήνας στις 27.5.88 και 3.6.88.

γιατί πείστηκε παρασηνιακά μέσον της 'Αγκυρας, από την Αμερική⁸ και την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.

Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΝΑ ΥΠΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙ Ο κ. ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΣΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕ ΤΟ 1981

'Ετσι, αν αποσύρουμε εμείς τις υποχωρήσεις που κάναμε από το 1980 κι εδώ, τότε **θ' αποσύρει κι ο κ. Ντενκτάς - όπως άλλωστε έχει δηλώσει - τις δικές του, οπότε κατά πάσα πιθανότητα θα υπαναχωρήσει και θα πάει πίσω στις προτάσεις που είχε κάνει στις 5 Αυγούστου 1981 με τις οποίες ζητούσε, μεταξύ άλλων, τα παρακάτω:**

Εκ περιτροπής Προεδρία - ένα χρόνο Ε/Κ και άλλο χρόνο Τ/Κ Πρόεδρος,

Υπουργοί, 3 Ε/Κ και 3 Τ/Κ, και οι αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου να παίρνονται με χωριστή πλειοψηφία των Ε/Κ και Τ/Κ υπουργών

Και στις δυο Βουλές, ίσος αριθμός Ε/Κ και Τ/Κ βουλευτών και όλοι οι Νόμοι να εγκρίνονται από χωριστή πλειοψηφία των Ε/Κ και Τ/Κ βουλευτών.

Το εμπόριο, οι αεροπορικές συγκοινωνίες, οι φυσικοί πόροι, η άμυνα και η ομοσπονδιακή ασφάλεια θα υπάγονται στις Ομόσπονδες Επαρχίες και όχι στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση.

Η έκταση του εδάφους της Τ/Κ Ομόσπονδης Επαρχίας θα είναι περίπου 34% της Κυπριακής Δημοκρατίας, δηλαδή «*παραχωρούσε*» τη «*νεκρή ζώνη*» (3%), μέρος του Βαρωσιού, και μικρές περιοχές, οι οποίες ήταν ίσες με 3% περίπου του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΘΑ' ΤΑΝ ΣΟΒΑΡΗ ΟΠΙΣΘΟΔΡΟΜΗΣΗ

Είναι πιστεύω φανερό, από τα πιο πάνω, πως θ' αποτελεί σοβαρή οπισθοδρόμηση του κυπριακού προβλήματος και χάσιμο πολύτιμου χρόνου, ο οποίος δουλεύει σε βάρος μας, αν ζητηθεί από τον Γ.Γ. του ΟΗΕ ν' αποσύρει το τελευταίο του έγγραφο του Μαρτίου 1986 και ν' αρχίσουν οι διακοινοτικές συνομιλίες με βάση τις αποφάσεις του ΟΗΕ και τις Συμφωνίες Κορυφής, οπότε **το πιο πιθανό αποτέλεσμα θα είναι είτε, στην καλύτερη περίπτωση, να ξαναφτάσουμε, ύστερα από παζάρεμα αρκετών μηνών, στους συμβιβασμούς του τελευταίου εγγράφου, είτε να καταλήξουμε σε αδιέξοδο.**

⁸ Ο Αμερικανός Πρόεδρος Ρήγκαν έστειλε το Νοέμβριο 1984 μήνυμα στον Τούρκο ομόλογο του Εβρέν που του ζητούσε να δώσει εντολή στον κ. Ντενκτάς να δεχτεί τις προτάσεις που υπέβαλε ο Γ.Γ., πράγμα που έγινε. (Keesing's, December 1985, p. 34066).

Η ΑΜΕΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ ΕΙΝΑΙ ΕΥΚΤΑΙΑ ΟΧΙ ΟΜΩΣ ΕΦΙΚΤΗ

Το να απαιτούμε, και μάλιστα προκαταβολικά, όπως ζήτησε ο κ. Κυπριανού, να εφαρμοστούν πλήρως οι τρεις ελευθερίες, είναι βέβαια δίκαιο και ευκταίο όχι όμως εφικτό. Δεν πρέπει να ξεχνούμε πως η τρίτη καθοδηγητική γραμμή της Συμφωνίας Μακαρίου-Ντενκτάς του Φεβρουαρίου 1977, δε μιλά για πλήρη εφαρμογή των τριών ελευθεριών, αλλά λέει:

«3. Ζητήματα αρχών όπως η ελευθερία διακίνησης, η ελευθερία εγκατάστασης, το δικαίωμα ιδιοκτησίας και άλλα ειδικά θέματα, είναι ανοικτά προς συζήτηση, λαμβανομένων υπόψη της θεμελιακής βάσης ενός δικοινοτικού ομοσπονδιακού συστήματος και ορισμένων πρακτικών δυσκολιών που δυνατόν να εγερθούν για την Τ/Κ κοινότητα».

Εφόσον λοιπόν στη συνάντηση Μακαρίου-Ντενκτάς συμφωνήθηκε πως αυτά τα θέματα είναι *«ανοικτά προς συζήτηση»* και εφόσον δηλώνουμε πως σεβόμαστε αυτή τη Συμφωνία, είναι αυταπάτη να πιστεύουμε πως η Τ/Κ πλευρά θα δεχτεί την άμεση και πλήρη εφαρμογή των τριών ελευθεριών σαν απαραίτητο όρο για τη λύση του Κυπριακού. Και αν επιμένουμε σ' αυτή τη θέση, το βέβαιο αποτέλεσμα θα είναι η διαιώνιση του αδιεξόδου με όλες τις οδυνηρές για μας συνέπειες του.

Γι' αυτά τα θέματα, το έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986 κάνει, όπως έκαναν και τα προηγούμενα, (δηλαδή εκείνα του Ιανουαρίου 1985 και του Απριλίου 1985) την πιο κάτω πρόνοια:

«6.1. Όσον αφορά την ελευθερία διακίνησης, την ελευθερία εγκατάστασης και το δικαίωμα ιδιοκτησίας, μια ομάδα εργασίας θα συζητήσει την άσκηση αυτών των δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων χρονοδιαγραμμάτων, πρακτικών κανονισμών και πιθανών διευθετήσεων για αποζημιώσεις, λαμβάνοντας υπόψη την τρίτη καθοδηγητική γραμμή της Συμφωνίας του 1977».

Επειδή ειπώθηκε πως η συζήτηση του θέματος των τριών ελευθεριών από *«ομάδα εργασίας»* υποβαθμίζει το θέμα, θα 'πρεπε να αναφερθεί πως στην παράγραφο 14.1 του εγγράφου, οι ομάδες εργασίας *«θα διεξάγουν την εργασία τους κάτω από την καθοδήγηση των κοινών συναντήσεων υψηλού επιπέδου, οι οποίες θα γίνονται κάθε 3 ως 4 μήνες».*

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Σχετικά με το θέμα των διεθνών εγγυήσεων δεν πρέπει να ξεχνούμε πως εξακολουθεί να ισχύει η Συνθήκη Εγγυήσεως του 1960 που υπογράφηκε από τις Κυβερνήσεις Κυπριακής Δημοκρατίας, Ελλάδας, Τουρκίας και Μ. Βρετανίας. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, δεν έχουμε το δικαίωμα να την ακυρώσουμε ή να την τροποποιήσουμε μονομερώς. Κι αυτό το θέμα πρέπει ν'

αποφασιστεί σε διάσκεψη στην οποία θα πάρουν μέρος οι κυβερνήσεις που υπέγραψαν τη Συνθήκη.

Επιπρόσθετα, δε νοείται να λυθεί προκαταβολικά το πρόβλημα των διεθνών εγγυήσεων προτού συμφωνηθεί το πολιτειακό καθεστώς της Κύπρου, το οποίο θα αποτελέσει το αντικείμενο των εγγυήσεων.

ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΟΥ ΟΗΕ ΑΦΟΥ ΓΙΝΟΥΝ Σ' ΑΥΤΟ ΜΕΡΙΚΕΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΜΕΝΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙΣ

Το συμπέρασμα από τα παραπάνω είναι πως, αν θέλουμε να σπάσει το σημερινό αδιέξοδο, το οποίο τείνει να μεταβάλει οριστικά τη Βόρεια Κύπρο σε επαρχία της Τουρκίας, δεν έχουμε άλλη επιλογή παρά να δεχτούμε σαν βάση των συνομιλιών το έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986, το οποίο αποδέχτηκε ο κ. Ντενκτάς, αφού γίνουν σ' αυτό μερικές δικαιολογημένες συμπληρώσεις, όπως εισηγούμαι πιο κάτω στο άρθρο τούτο. Έτσι ελπίζω να σπάσει ο φαύλος κύκλος, που όπως διαπίστωσε ο πρώην Βοηθός Γ.Γ. του ΟΗΕ, κ. Έρχαρτ στο τελευταίο βιβλίο του, *«συνεχίζεται στην Κύπρο εδώ και εικοσιτέσσερα χρόνια που διαρκεί το Κυπριακό πρόβλημα, η τακτική του ν' απορρίπτει αυτόματα η μια πλευρά κάθε τι που αποδέχεται η άλλη πλευρά»*.⁹

ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΟΥ ΟΗΕ ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ 1986 ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ

Κατόπιν της διαστρεβλωτικής προπαγάνδας του *«απορριπτικού μετώπου»* τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ελλάδα, εναντίον του τελευταίου εγγράφου του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986, δημιουργήθηκε η λανθασμένη εντύπωση πως αυτό είναι πολύ χειρότερο από τα προηγούμενα έγγραφα του ίδιου - δηλαδή τα πρώτα έγγραφα (DOCUMENTATION) του Ιανουαρίου 1985 τα οποία αποδέχτηκε ο κ. Ντενκτάς αλλά τ' απέρριψε ο τότε Πρόεδρος κ. Κυπριανού, και το δεύτερο έγγραφο (το *«Ενοποιημένο Σχέδιο Συμφωνίας»*) του Απριλίου 1985, το οποίο αποδέχτηκε ο κ. Κυπριανού αλλά το απέρριψε ο κ. Ντενκτάς. Θύμα αυτής της διαστρεβλωτικής προπαγάνδας υπήρξε κι αυτός ακόμα ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας κ. Ανδρέας Παπανδρέου ο οποίος, μιλώντας στη Βουλή των Ελλήνων στις 23 Απριλίου 1986, έκαμε, μεταξύ άλλων, τις πιο κάτω λανθασμένες επικρίσεις κατά του εγγράφου τούτου:

(Εδώ επαναλήφθηκαν όσα έγγραφα στο άρθρο μου στις 16.5.1986 που καταρρίπτουν τους ισχυρισμούς του κ. Παπανδρέου)

Γενικά, αν συγκρίνουμε το τελευταίο έγγραφο του Γ.Γ. του ΟΗΕ, του Μαρτίου 1986 με το προηγούμενο του Απριλίου 1985 το οποίο αποδέχτηκε ο κ. Κυπριανού, θα βρούμε πως -:

⁹ Brian Urquhart: A Life in Peace and War, σ. 200.

Στα βασικά θέματα και τα δύο έγγραφα δε διαφέρουν καθόλου.

Το τελευταίο έγγραφο είναι καλύτερο του προηγούμενου σε δύο σημεία:

(α) Στην παράγραφο 1.1. (c)(i) διευκρινίζεται ότι «οι Ομόσπονδες Επαρχίες μπορούν να ενεργούν στους τομείς των αρμοδιοτήτων τους σύμφωνα με το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα και με τρόπο που δε θα ντουμπλάρει (duplicate) τις εξουσίες και λειτουργίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης».

(β) Στις παραγράφους 3.2 και 4.2 προστέθηκαν πρόνοιες για τον τρόπο επίλυσης τυχόν αδιεξόδων εξαιτίας της άσκησης των δικαιωμάτων βέτο.

Από την άλλη όμως πλευρά, το τελευταίο έγγραφο -:

(1) Καθορίζει την έκταση της Τ/Κ επαρχίας σε 29+% αντί 29%. Ο λόγος ήταν γιατί ο κ. Ντενκτάς στην επιστολή του προς το Γ.Γ. του ΟΗΕ στις 8.8.86 του υπενθύμισε πως στο έγγραφο το οποίο ο κ. Ντενκτάς είχε αποδεχτεί στις 27 Νοεμβρίου 1984 υπήρχε το + που υποδηλούσε μερικά δέκατα του ενός τοις εκατόν πέραν του 29%. Αυτή όμως η ελάχιστη διαφορά δεν έχει τόση σημασία όσο θα έχουν τα συγκεκριμένα χωριά που θα περιλαμβάνονται στη μια και την άλλη επαρχία.

(2) Παραλείπει δυο δηλώσεις του Γ.Γ. του ΟΗΕ που υπήρχαν στα προηγούμενα έγγραφα του Γ.Γ. και που εισηγούμαι πιο κάτω να του ζητηθεί να τις επαναλάβει.

Το συμπέρασμα είναι πως δε δικαιολογείται η συλλήβδην κατηγορία πως το έγγραφο του Μαρτίου 1986 «είναι πολύ χειρότερο» από το προηγούμενο που είχε αποδεχτεί ο κ. Κυπριανού, ή από τα πρώτα έγγραφα που ο ίδιος είχε απορρίψει τον Ιανουάριο 1985. ως γεγονός, τα έγγραφα του Ιανουαρίου 1985 αποτελούσαν ένα σκελετό των γενικών αρχών που συμφωνήθηκαν στους προηγούμενους τρεις γύρους των χωριστών («εκ του σύνεγγυς») συνομιλιών του Γ.Γ. με τον Πρόεδρο Κυπριανού και τον κ. Ντενκτάς.

Στους επόμενους τρεις μήνες, ο Γ.Γ. συμπλήρωσε αυτόν το σκελετό με περισσότερες λεπτομέρειες και ετοίμασε το «Ενοποιημένο Σχέδιο Συμφωνίας» του Απριλίου 1985, το οποίο αποδέχτηκε ο κ. Κυπριανού, αλλά απέρριψε ο κ. Ντενκτάς με το επιχείρημα ότι αυτό διέφερε από τα έγγραφα του Ιανουαρίου 1985.

Η ΠΡΟΝΟΙΑ ΓΙΑ ΧΩΡΙΣΤΕΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΔΥΟ ΒΟΥΛΕΣ

Στο έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986, όπως και στα προηγούμενα έγγραφα του (Ιανουαρίου 1985 και Απριλίου 1985) υπήρχε η πιο κάτω πρόνοια, η οποία όπως θα δούμε παρακάτω, παραδέχτηκε ο κ. Ντενκτάς ότι είναι «συζητήσιμη».

«3.1 Η υιοθέτηση νομοθεσίας πάνω σε σοβαρά (MAJOR) θέματα, για παράδειγμα, πάνω στα θέματα των δέκα από τις δώδεκα εξουσίες της

Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης, θα χρειάζονται χωριστές πλειοψηφίες (των βουλευτών των δυο κοινοτήτων) και στις δυο Βουλές».

Αυτό σημαίνει πως για όλα σχεδόν τα θέματα της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης (εξαιρέσει δυο, πιθανόν ασήμαντων θεμάτων) δε θα μπορεί να θεσπιστεί νόμος παρά αν εγκριθεί χωριστά και από την πλειοψηφία των Τ/Κ βουλευτών και των δυο Βουλών.

Η πρόνοια αυτή είχε προφανώς εγκριθεί από τον κ. Κυπριανού στις «εκ του σύνεγγυς» συνομιλίες που έγιναν από τον ίδιο και τον κ. Ντενκτάς με το Γ.Γ. μεταξύ 10 Σεπτεμβρίου και 12 Δεκεμβρίου 1984 και γι' αυτό μπήκε τόσο στα έγγραφα του Ιανουαρίου 1985 όσο και σ' εκείνο του Απριλίου 1985 το οποίο αποδέχτηκε ο κ. Κυπριανού.

Παρόλα αυτά, πιστεύω πως ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί και πρέπει να εκφράσει επιφύλαξη γι' αυτή την πρόνοια και να ζητήσει να θεωρηθεί σαν θέμα ανοικτό προς συζήτηση.

ΕΝΤΟΝΗ ΕΠΙΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Την πρόνοια αυτή του προτεινόμενου Ομοσπονδιακού Συντάγματος την πρόσεξε και την καταδίκασε η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων του Βρετανικού Κοινοβουλίου στην έκθεση της για το Κυπριακό του Μαΐου 1987, στην οποία έγραψε τα ακόλουθα (παράγραφος 104):

«Το συζητούμενο συνταγματικό πλαίσιο δίνει στην Τ/Κ κοινότητα πλατιά δικαιώματα βέτο τόσο στο νομοθετικό όσο και στο εκτελεστικό πεδίο, κι έτσι απειλείται η ικανότητα της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης να πάρει οποιοσδήποτε αποφάσεις σχεδόν πάνω σε κάθε θέμα, χωρίς την ειδική υποστήριξη της Τ/Κ κοινότητας. Όπως προτείνεται, προς το παρόν, το μελλοντικό Σύνταγμα θα προνοεί για μια συνταγή για άμεσο σχεδόν αδιέξοδο και αντιπαράταξη μεταξύ των δυο εθνικών κοινοτήτων».

Ο κ. ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΔΕΧΤΗΚΕ ΝΑ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ Τ/Κ ΒΕΤΟ

Στη μαρτυρία που έδωσε ο κ. Ντενκτάς στη Βρετανική Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων, του υποβλήθηκε η εξής ερώτηση:

«37. Όσον αφορά τη φόρμουλα των Ηνωμένων Εθνών του Μαρτίου 1986, φαίνεται - και ελέχθη σήμερα - πως εσείς έχετε ένα αριθμό βέτο πάνω στους Ε/Κ. Για να επιτευχθεί κάποια συμφωνία, είστε πρόθυμοι να συζητήσετε αυτά τα βέτο;».

Ο κ. Ντενκτάς απάντησε:

«Μα, είμαστε πρόθυμοι να τα συζητήσουμε. Αυτά μπήκαν στο σχέδιο πλαισίου για να συζητηθούν. Αν αυτοί (οι Ε/Κ) μας πείσουν πως δεν τα χρειαζόμαστε, θα

*τα ξανακοιτάξουμε, αλλά χωρίς να τα συζητήσουμε, να μας λεν αγέρωχα “εμείς σαν Κυβέρνηση δεν τα δεχόμαστε”. Είναι μη-ρεαλιστικό, είναι αδύνατο».*¹⁰

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΖΗΤΗΘΕΙ ΑΠΟ ΤΟ Γ.Γ. ΤΟΥ ΟΗΕ

Έχοντας αυτά υπόψη, πιστεύω πως ο Γ.Γ. του ΟΗΕ και οι ξένες κυβερνήσεις δεν θα θεωρήσουν παράλογη την απαίτηση μας να *ζητηθεί από τον κ. Ντενκτάς να επιβεβαιώσει ότι ο αριθμός και το είδος των θεμάτων για τα οποία θα χρειάζεται χωριστή πλειοψηφία στις Βουλές θα είναι ανοικτά προς συζήτηση*, όπως άλλωστε είναι, σύμφωνα με το έγγραφο του Γ.Γ., ανοικτά προς συζήτηση ο αριθμός και το είδος των θεμάτων για τα οποία θα έχουν δικαίωμα βέτο ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος (άρθρο 4.2 του εγγράφου), και για εκείνα που θα χρειάζεται η ψήφος ενός Τ/Κ υπουργού για να είναι έγκυρη μια σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (άρθρο 4.3 του εγγράφου).

Έτσι, η παράγραφος 3.1 του τελευταίου εγγράφου του Γ.Γ. πρέπει να τροποποιηθεί ως εξής:

«3.1 Η υιοθέτηση νομοθεσίας πάνω σε σοβαρά (MAJOR) θέματα, τα οποία θα συμφωνηθούν, θα χρειάζεται χωριστές πλειοψηφίες (των βουλευτών των δυο κοινοτήτων) και στις δυο Βουλές».

Βέβαια, θα μπορούσε ένας να ισχυριστεί πως θα 'ταν «*πιο δημοκρατικό*» να καταργηθούν όλα τα βέτο. Αυτό όμως δε φαίνεται να είναι εφικτό, εφόσον οι Τ/Κ είχαν ορισμένα δικαιώματα βέτο και σύμφωνα με το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960, και είναι γνωστό πως σήμερα, με την πλεονεκτική διαπραγματευτική ισχύ που έχουν, δε δέχονται να υπογράψουν μια «*αμοιβαία αποδεκτή*» συμφωνία για λύση του Κυπριακού χωρίς παρόμοια ή και περισσότερα δικαιώματα, τα οποία, όπως ισχυρίζονται, δε θα τα χρησιμοποιήσουν για να εμποδίσουν την ομαλή λειτουργία της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης, αλλά για να προστατεύσουν τα συμφέροντα της Κοινότητας τους από δυσμενείς γι' αυτήν αποφάσεις της Ε/Κ πλειοψηφίας.

Η ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΕΠΟΙΚΩΝ

Το θέμα της αποχώρησης των Τούρκων εποίκων από τη Βόρεια Κύπρο δε φαίνεται να περιλαμβάνεται σε κανένα από τα έγγραφα του Γ.Γ. Είναι πολύ αμφίβολο αν η λέξη «*στοιχεία*» (ELEMENTS) στη φράση της παραγράφου 8.1 που λέει «*να συμφωνηθεί χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των μη-Κυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων και στοιχείων*» (NON-CYPRIOT MILITARY TROOPS AND ELEMENTS), υπονοεί τους έποικους. Μάλλον θα εννοεί «*στρατιωτικά στοιχεία*» δηλαδή εξοπλισμό.

¹⁰ Foreign Affairs of House of Commons, Third Report, 7.5.1987, p. 10.

Γι' αυτό, εισηγούμαι πως η δεύτερη βελτίωση που θα ζητηθεί από το Γ.Γ. του ΟΗΕ να κάνει στο έγγραφο του, πρέπει να είναι η ρητή προσθήκη του θέματος της αποχώρησης των Τούρκων εποίκων από τη Βόρεια Κύπρο, και μάλιστα να αναφερθεί πως αυτό θα συζητηθεί σε συσχετισμό με το Παράρτημα Δ' της «Συνθήκης Εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας» που υπογράφηκε από τις Κυβερνήσεις Μ. Βρετανίας, Ελλάδας, Τουρκίας και Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960.

Το παράρτημα εκείνο περιορίζει τον ετήσιο αριθμό μεταναστών προς την Κύπρο που επιτρέπεται να πάρουν Κυπριακή ιθαγένεια, ως εξής:

(1) Πρόσωπα τουρκοκυπριακής καταγωγής προερχόμενα από την Τουρκία μόνο 40 το χρόνο, από τη Μ. Βρετανία μόνο 300, και από άλλες χώρες μόνο 140 το χρόνο.

(2) Πρόσωπα ελληνοκυπριακής καταγωγής προερχόμενα από την Ελλάδα μόνο 160 το χρόνο, από τη Μ. Βρετανία μόνο 1200 και από άλλες χώρες μόνο 560 το χρόνο.

Σχετικά με τους έποικους, ο κ. Ντενκτάς σε δήλωση του στις 11 Απριλίου, παραδέχτηκε πως δόθηκε ιθαγένεια της παράνομης «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου» («ΤΔΒΚ») «σε 15.000 έποικους οι οποίοι παντρεύτηκαν στην Κύπρο», όπως είπε.

Αυτό αποτελεί σοβαρή παραβίαση της «Συνθήκης Εγκαθίδρυσης» που πρέπει να επανορθωθεί. Εισηγούμαι, ο Πρόεδρος Βασιλείου να ζητήσει από τον Πρωθυπουργό κ. Παπανδρέου να συζητήσει αυτό το θέμα με τον Πρωθυπουργό κ. Οζάλ, δεδομένου πως κι οι δυο χώρες τους υπέγραψαν τη «Συνθήκη Εγκαθίδρυσης».

Η ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ

Όλα τα ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ από το 1974 μέχρι σήμερα ζητούσαν την «άμεση αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων από την Κύπρο». Το Συμβούλιο Ασφαλείας όμως, το οποίο είναι το εκτελεστικό όργανο του ΟΗΕ, αρνήθηκε να πάρει αποτελεσματικά μέτρα, δηλαδή επιβολή κυρώσεων εναντίον της Τουρκίας, για ν' αποσύρει τα στρατεύματα της από την Κύπρο, παρόλο που η Κυπριακή Κυβέρνηση το ζήτησε από το Συμβούλιο Ασφαλείας το Μάρτιο 1975 και το Νοέμβριο 1978 και από τη Γενική Συνέλευση το Νοέμβριο 1979.

Το τελευταίο έγγραφο του Γ.Γ., κάνει, όπως έκαναν και τα δυο προηγούμενα έγγραφα, την πιο κάτω πρόνοια:

«8.1. Πριν από την εγκαθίδρυση Μεταβατικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης θα συμφωνηθεί χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των μη κυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων και στοιχείων, όπως και αποτελεσματικές εγγυήσεις».

Αυτή η πρόνοια δεν υποχρεώνει τη δική μας πλευρά ν' αποδεχτεί παραμονή των τουρκικών κατοχικών δυνάμεων μετά την εγκαθίδρυση Μεταβατικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης, και σε περίπτωση που η Τ/Κ πλευρά υποστηρίζει στις διαπραγματεύσεις το αντίθετο, δικαιούμαστε να διαφωνήσουμε και ν' αρνηθούμε να προχωρήσουμε στην εγκαθίδρυση της Μεταβατικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης.

Αυτό, επιβεβαιώνεται από την παράγραφο 12 της έκθεσης του Γ.Γ. του ΟΗΕ, η οποία λέει πως «εγκαθίδρυση Μεταβατικής Κυβέρνησης θα μπορούσε να γίνει μόνο ύστερα που θα έχει επιτευχθεί συμφωνία πάνω σε όλα τα θέματα».

Η άποψη την οποίαν εξέφρασε αρκετές φορές ο κ. Ντενκτάς (π.χ. στις 8 Απριλίου 1988) ότι το χρονοδιάγραμμα για αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων πρέπει ν' αρχίσει μετά την εγκαθίδρυση της Μεταβατικής Κυβέρνησης, έρχεται σε αντίθεση με την παρακάτω δέσμευση που ανέλαβε η Τουρκική Κυβέρνηση ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στις 19 Νοεμβρίου 1979. Σ' εκείνη τη συνεδρία ο Αντιπρόσωπος της Τουρκίας, κ. Εράλπτ έκαμε την εξής δήλωση:

*«Η Τουρκία δεν έχει πρόθεση να κρατήσει τα στρατεύματα της στην Κύπρο. Ούτε έχει πρόθεση να διχοτομήσει τη Νήσο. Η Τουρκία δε ζητά οποιαδήποτε εδαφικά οφέλη από την Κύπρο. Η Τουρκική Κυβέρνηση αναλαμβάνει τη δέσμευση (COMMITTS ITSELF) ν' αποσύρει όλες της τις στρατιωτικές δυνάμεις από τη Νήσο, εξαιρουμένων εκείνων που θα συμφωνηθούν αμοιβαία από τα ενδιαφερόμενα μέρη, όταν βρεθεί τελική λύση του προβλήματος».*¹¹

Έχοντας αυτά υπόψη, εισηγούμαι πως ο Πρόεδρος Βασιλείου πρέπει να ζητήσει από το Γ.Γ. του ΟΗΕ και από τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας κ. Παπανδρέου, να καλέσουν τον Πρωθυπουργό της Τουρκίας να επιβεβαιώσει την πιο πάνω δέσμευση της Κυβέρνησης του.

Ύστερα από μια τέτοια επιβεβαίωση, δε θα υπάρχει αμφιβολία πως «το χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των μη-κυπριακών στρατευμάτων που προνοεί το έγγραφο του Γ.Γ. του ΟΗΕ πρέπει ν' αρχίσει και να συνεχιστεί παράλληλα με τις διακοινοτικές συνομιλίες, και να συμπληρωθεί ταυτόχρονα με την εγκαθίδρυση της Μεταβατικής Κυβέρνησης».

ΔΥΟ ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΟΥ ΟΗΕ

Εισηγούμαι επίσης να ζητηθεί από το Γ.Γ. του ΟΗΕ να προσθέσει στο τελευταίο έγγραφο του τις παρακάτω δηλώσεις του οι οποίες παραλείφθηκαν απ' αυτό, ενώ υπήρχαν, η πρώτη στην τελευταία σελίδα των εγγράφων του Ιανουαρίου 1985, και η δεύτερη στο «Σχέδιο Δήλωσης του Γ.Γ.» που συνόδευε το έγγραφο του Απριλίου 1985:

¹¹ Δεξ U.N. General Assembly Provisional Verbatim Record A/34/PV72 20.11.1979 σ. 33.

1. «Ο Γ.Γ. του ΟΗΕ είναι επίσης σε θέση να πληροφορήσει τον Πρόεδρο (της Κυπριακής Δημοκρατίας) ότι, απ' ό,τι αντιλαμβάνεται, η γραμμή του Βαρωσιού, σύμφωνα με τον Τ/Κ χάρτη του 1981 (που ορίζει την περιοχή που θα επιστραφεί σύντομα) δεν αποτελεί την τελευταία λέξη όσον αφορά την εδαφική προσαρμογή σ' εκείνη την περιοχή».

2. «Είμαι ενήμερος του ότι ο αριθμός των εκτοπισμένων προσώπων που θα επανεγκατασταθούν είναι σημαντικός παράγοντας (στον καθορισμό των περιοχών των δυο Ομοσπόνδων Επαρχιών)».

ΝΑ ΖΗΤΗΘΟΥΝ ΜΕΡΙΚΕΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ Γ.Γ. ΤΟΥ ΟΗΕ

Στο τελευταίο έγγραφο του Γ.Γ. του ΟΗΕ, παράγραφος 1.1 (c) (vii), όπως και στα προηγούμενα, αναφέρονται τα εξής:

«Τα δύο μέρη επιβεβαιούν όλα τα άλλα σημεία που συμφωνήθηκαν στις διακοινοτικές συνομιλίες και που περιέχονται στο έγγραφο ημερομηνίας 18 Μαΐου 1982».

Επειδή το έγγραφο αυτό δε δημοσιεύτηκε επίσης, εισηγούμαι: Πρώτο, να ζητηθεί από το Γ.Γ. να το δημοσιεύσει επίσης, και δεύτερο, να επιβεβαιώσει πως μεταξύ των συμφωνηθέντων σημείων είναι και το ότι τα παρακάτω θέματα θα υπάγονται στις εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης:

- (α) Ο έλεγχος της μετανάστευσης από και προς την Κύπρο,
- (β) Η παραχώρηση Κυπριακής ιθαγένειας,
- (γ) Η έκδοση διαβατηρίων.

ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ κ. ΚΛΗΡΙΔΗ ΩΣ Ε/Κ ΣΥΝΟΜΙΛΗΤΗ

Σύμφωνα με τις αποφάσεις του ΟΗΕ, οι διακοινοτικές συνομιλίες για εξεύρεση μιας αμοιβαία αποδεκτής λύσης του Κυπριακού πρέπει να διεξάγονται από αντιπροσώπους των δύο κοινοτήτων. Ο κ. Βασιλείου διεθνώς αναγνωρίζεται ως Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και όχι απλώς ως εκπρόσωπος της Ε/Κ κοινότητας. Κατά συνέπεια, ενώ ο ίδιος μπορεί να συναντά από καιρού εις καιρόν την «Αυτού Εξοχότητα τον κ. Ντενκτάς» (όπως τον αποκαλεί ο Γ.Γ.) σε «συνανήσεις υψηλού επιπέδου» ή «συνανήσεις κορυφής» υπό την αιγίδα του Γ.Γ., για συζήτηση και συμφωνία πάνω στις γενικές αρχές για λύση του Κυπριακού, κατά τα άλλα, οι λεπτομερείς διαπραγματεύσεις (ή συνομιλίες) πρέπει να διεξάγονται από «Συνομιλητές» των δυο κοινοτήτων. Από την Τ/Κ πλευρά συνομιλητής από το 1976 μέχρι σήμερα είναι ο κ. Ουμίτ Σουλεϊμάν Ονάν. Από την Ε/Κ πλευρά το 1976 διορίστηκε ως συνομιλητής ο κ. Τάσος Παπαδόπουλος, ο οποίος παύθηκε το 1978. Το 1980 διορίστηκε ο κ. Γεώργιος Ιωαννίδης ο οποίος αντικαταστάθηκε το 1982 από τον κ. Ανδρέα Μαυρομάτη. Στα τελευταία τρία χρόνια που δε διεξάγονταν συνομιλίες, δεν

υπήρχε Ε/Κ Συνομιλητής, τις επαφές όμως με τον Γ.Γ. του ΟΗΕ για το Κυπριακό τις έκανε ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Ιακώβου.

Τώρα, που ο Πρόεδρος Βασιλείου θέλει, όπως δήλωσε, να λύσει σύντομα το Κυπριακό με διακοινοτικές συνομιλίες, εισηγούμαι πως δεν πρέπει να τις διεξάγει ο ίδιος - υποβαθμίζοντας έτσι τον εαυτό του σε «εκπρόσωπο της Ε/Κ κοινότητας» - αλλά να διορίσει χωρίς άλλη καθυστέρηση Ε/Κ συνομιλητή, ο οποίος μεταξύ άλλων θα τον βοηθήσει να προετοιμαστεί εμπεριστατωμένα για τις συναντήσεις που πρόκειται να έχει σύντομα με το Γ.Γ. και με αρχηγούς διαφόρων κρατών.

Σαν Συνομιλητή εισηγούμαι τον κ. Γλαύκο Κληρίδη, ο οποίος, ως γνωστόν, κατείχε αυτή τη θέση από το 1968 ως το 1976 και έχει, πιστεύω, καλύτερα από κάθε άλλον, την αναγκαία πείρα, θέληση και θάρρος να βοηθήσει τον Πρόεδρο Βασιλείου να επιτύχει την καλύτερη εφικτή λύση του Κυπριακού όσο το δυνατόν σύντομα.

ΣΟΒΑΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΝ ΣΥΝΕΧΙΣΤΕΙ ΤΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ

Αν δούμε τι έγινε στα τελευταία δυο χρόνια, ύστερα από το αδιέξοδο που δημιουργήθηκε όταν ο τέως Πρόεδρος Κυπριανού τον Απρίλιο 1986, αρνήθηκε ν' αρχίσει συνομιλίες με βάση το τελευταίο έγγραφο του Γ.Γ. του ΟΗΕ, έστω με κάποιες επιφυλάξεις για ορισμένες πρόνοιες του, και υπέβαλε ανέφικτες αντιπροτάσεις, θα αντιληφθούμε πού οδηγούμαστε αν συνεχιστεί το αδιέξοδο.

Σ' αυτά τα δυο χρόνια, η Τουρκία και ο κ.Ντενκτάς επωφελούμενοι του αδιεξόδου -

- (1) Αύξησαν τον τουρκικό κατοχικό στρατό και βελτίωσαν τον οπλισμό του,
- (2) Αύξησαν τον αριθμό των Τούρκων Εποίκων και έμπασαν το Κόμμα τους στην Κυβέρνηση της παράνομης «ΤΔΒΚ»,
- (3) Υπέγραψαν πρωτόκολλο για την ενοποίηση της οικονομίας της παράνομης «ΤΔΒΚ» μ' εκείνη της Τουρκίας.

Μ' αυτό τον τρόπο, η Βόρεια Κύπρος προχώρησε και προχωρεί να ενοποιηθεί πλήρως, στρατιωτικά, δημογραφικά, πολιτικά και οικονομικά, με την Τουρκία, και αν συνεχιστεί το αδιέξοδο δε θ' αργήσει η μέρα που τα δύο-πέμπτα της Κύπρου θ' αποτελούν ντε φάκτο επαρχία της Τουρκίας έστω κι αν για καμουφλάζ έχουν την ταμπέλα της «ΤΔΒΚ». Σε τέτοια περίπτωση, το κρατίδιο μας του μισού εκατομμυρίου κατοίκων θα έχει ακροσφαλή εχθρικά σύνορα, μήκους 180 χλμ. στο μέσον της Κύπρου, με την πάνοπλη Τουρκία των 50 εκατομμυρίων που σε 15 χρόνια θα φθάσουν τα 80 εκατομμύρια, και ο Κυπριακός Ελληνισμός θα ζει επ' αόριστον κάτω από τη δαμόκλεια σπάθη ενός τρίτου Απίλα. Έστω κι αν δεν κοπεί σύντομα η τρίχα από την οποία η σπάθη αυτή θα κρέμεται πάνω από τα κεφάλια μας, είναι φανερό πως κάτω από τέτοιες περιστάσεις, το μέλλον του Κυπριακού Ελληνισμού θα είναι πολύ ζοφερό.

Πιστεύω, πως ο Πρόεδρος Βασιλείου συναισθάνεται την ευθύνη που έχει για την τύχη της Κύπρου και δε θα παρασυρθεί από το «*απορριπτικό μέτωπο*» που τον συμβουλεύει να επιμένει σε ανέφικτους στόχους, με αποτέλεσμα να συνεχιστεί το αδιέξοδο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ – 1 (1992)

Δυστυχώς, ο Πρόεδρος Βασιλείου παραμέρισε το έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986 ως βάση για τις διαπραγματεύσεις με τον κ. Ντενκτάς τον Αύγουστο 1988, με αποτέλεσμα να επωφεληθεί της ευκαιρίας, όπως είχα προειδοποιήσει τον κ. Βασιλείου, να αποδεσμευτεί από τις υποχωρήσεις που είχε κάνει ύστερα από πίεση του Αμερικανού Προέδρου Ρήγκαν προς τον Τούρκο ομόλογο του στρατηγό Εβρέν, και να επανέλθει στις προηγούμενες απαιτήσεις του, μεταξύ άλλων για εκ περιτροπής προεδρία και πλήρη ισότητα, που συνεχίζει να απαιτά και σήμερα ακόμη στις συνομιλίες στη Νέα Υόρκη το Φθινόπωρο του 1992.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (20.5.1988)

ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ 1986 ΕΠΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Αγαπητέ κ. Βασιλείου,

Με όλο το δέοντα σεβασμό, να μου επιτρέψετε να κάνω τις πιο κάτω παρατηρήσεις σχετικά με τις δηλώσεις σας προς τη «*Χουριέτ*» όπως αναδημοσιεύτηκαν στη «*Χαραυγή*» στις 14 Μαΐου :

1. Είπατε πως «*το έγγραφο του Μαρτίου 1986 του Γ.Γ. του ΟΗΕ δεν επιλαμβάνεται θεμάτων όπως*

α) η αποχώρηση των Τουρκικών στρατευμάτων

β) η εδαφική διευθέτηση, και

γ) η επιστροφή των προσφύγων».

Για τα δύο πρώτα θέματα, το έγγραφο του Μαρτίου υποβάλλει συγκεκριμένες προτάσεις στις παραγράφους 8.1 και 7.1, και για το θέμα των προσφύγων η παράγραφος 6.1 προνοεί ότι τούτο θα συζητιόταν με βάση της Συμφωνίες Κορυφής 1977, 1979, από ομάδα εργασίας που θα διοριζόταν από τις δυο πλευρές άμα γινόταν αποδεκτό το έγγραφο.

2. Επίσης είπατε πως «*μια από τις μη λειτουργήσιμες προτάσεις του εγγράφου του Γ.Γ. του ΟΗΕ του Μαρτίου 1986 ήταν το δικαίωμα βέτο και η πρόνοια χωριστών πλειοψηφιών*». Συμφωνώ κατ' αρχή με την άποψη αυτή, για

τα θέματα όμως αυτά έχω κάνει σχετικές παρατηρήσεις και εισηγήσεις στη μελέτη που σας έστειλα στις 3 Μαρτίου 1988. Εκεί θα δείτε πως ο αριθμός και το είδος των θεμάτων για τα οποία θα υπάρχει βέτο «θα συμφωνηθούν», είναι δηλαδή ανοικτά προς συζήτηση, πράγμα που εισηγήθηκα (στις ίδιες σελίδες) να ζητήσουμε να γίνει και για τις χωριστές πλειοψηφίες. Όσον αφορά την άποψη πως θα 'ταν «πιο δημοκρατικό» να καταργηθούν όλα τα βέτο, αυτή δυστυχώς δεν είναι εφικτή εφόσον τέτοια βέτο υπήρχαν και στο Σύνταγμα του 1960.

3. Σχετικά με τη δήλωση σας πως «*μια δέσμη προτάσεων (του Γ.Γ. του ΟΗΕ) αν δεν γίνει αποδεκτή από τη μια εκ των πλευρών, παύει να υπάρχει*», έχω να κάνω τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

Τη θεωρία αυτή, την υποστήριξε ο υπουργός σας των Εξωτερικών κ. Ιακώβου στο Μνημόνιο που υπέβαλε στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων της Βρετανικής Βουλής στις 18 Μαρτίου 1987.¹² Πρέπει όμως ο κ. Ιακώβου να θυμάται την ακόλουθη δήλωση που έκανε στον ίδιο ο Γ.Γ. του ΟΗΕ όταν βρισκόταν στο Μουσκάτ περί τις 4 Απριλίου 1985, εις απάντηση παράκλησης του να διευθετήσει συνάντηση του Προέδρου Κυπριανού με τον κ. Ντενκτάς, ύστερα από την απόρριψη από τον κ. Κυπριανού των εγγράφων του Γ.Γ. του ΟΗΕ του Ιανουαρίου του 1985: «*Μόνο αν η Ε/Κ πλευρά αποδεχτεί τα έγγραφα που εξακολουθούν να είναι στο τραπέζι, θα μπορώ να διευθετήσω μια τέτοια συνάντηση*». Αυτό σημαίνει πώς ο Γ.Γ. δε θεωρούσε τα έγγραφα του Ιανουαρίου 1985 ότι «*έπαυσαν να υπάρχουν*» μετά την μη αποδοχή τους από τον κ. Κυπριανού.

Επίσης αμφιβάλλω αν εξυπηρετεί κανένα θετικό σκοπό αυτή η θεωρία. Ας υποθέσουμε πως, προσεχώς, ο Γ.Γ. του ΟΗΕ κάνει μια καινούργια πρόταση την οποία εσείς δέχεστε ενώ ο Ντενκτάς την απορρίπτει. Αν σε τέτοια περίπτωση θεωρείτε πως, εφόσον η πρόταση εκείνη δεν έγινε αποδεκτή από τη μια πλευρά, «*έπαυσε να υπάρχει*», τότε πως θα μπορούτε να ζητήσετε από την Αμερική και την ΕΟΚ να πιέσουν τον Ντενκτάς μέσω Άγκυρας να την αποδεχτεί;

Γενικά, εξακολουθώ να πιστεύω πως, όπως υποστήριξα στην πιο πάνω μελέτη μου, ο μόνος τρόπος για να σπάσει το συνεχιζόμενο αδιέξοδο, το οποίο κάθε μέρα που περνά μεταβάλλει τη Βόρεια Κύπρο σε ντε φάκτο επαρχία της Τουρκίας και απομακρύνει την επανανοποίηση της, είναι να δηλώσετε στον μόλις αφιχθέντα κ. Φεϋσέλ ή στον κ. Καμιλιόν ότι η Ε/Κ πλευρά δέχεται να αρχίσει διακοινοτικές διαπραγματεύσεις με βάση το έγγραφο του Γ.Γ. του ΟΗΕ του Μαρτίου 1986, αφού γίνουν σ' αυτό οι δικαιολογημένες προσθήκες που εισηγήθηκα στην πιο πάνω μελέτη μου.¹³

Με θερμούς χαιρετισμούς
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

¹² Δες Foreign Affairs of House of Commons, Third Report, 7 May 1987, σ. 60.

¹³ Ο κ. Βασιλείου δεν μου απάντησε.

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(25.7.1988)**

ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ 1986 ΔΕΝ ΕΠΑΥΣΕ ΝΑ ΥΠΑΡΧΕΙ

Αγαπητέ κ. Πρόεδρε,

Ορμώμενος από αγνό ενδιαφέρον για την ορθότητα της πολιτικής σας για το Κυπριακό, διερωτούμαι αν οι σύμβουλοι σας, σάς είχαν ενημερώσει για τις επισυνημμένες δηλώσεις του Γ.Γ. του ΟΗΕ, προτού επαναλάβετε στην κυπριακή τηλεόραση το βράδυ του περασμένου Σαββάτου (23 Ιουλίου), την άκρως αντίθετη προς τις δηλώσεις αυτές άποψη σας πως το έγγραφο του Γ.Γ. του ΟΗΕ του Μαρτίου 1986 «έχει παύσει να υπάρχει ουσιαστικά».

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

**ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ Γ.Γ. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΟΥ 1986
(«Φιλελεύθερος, 5.7.1988)**

Σε συνέντευξη που έδωσε την 1^η Ιουλίου 1988 στους ανταποκριτές μιας ελληνικής και μιας τουρκικής εφημερίδας, μια μέρα μετά τη συνάντησή του με τον Τούρκο Πρόεδρο Στρατηγό Εβρέν και ένα περίπου μήνα προτού συναντηθεί με τον Πρόεδρο Βασιλείου και τον κ. Ντενκτάς στη Γενεύη όπου συμφωνήθηκε ν' αρχίσουν οι συνομιλίες των δυο Αρχηγών για λύση του Κυπριακού, ο Γ.Γ. κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ έδωσε τις πιο κάτω απαντήσεις στις ερωτήσεις των ανταποκριτών.

Ε. Θεωρείτε το έγγραφο του Μαρτίου 1986 πως σχετίζεται με τις συνομιλίες (που πρόκειται ν' αρχίσουν μεταξύ του Προέδρου Βασιλείου και του κ. Ντενκτάς);

Α. «'Όπως έχω ήδη πει στα μέρη, όλα τα έγγραφα βρίσκονται στο τραπέζι με την έννοια ότι κανένα έγγραφο δεν είναι το δημιούργημα των Η.Ε. Μαζί με τους συναδέλφους μου, δεν κάναμε καμιά εφεύρεση. 'Όλα τα έγγραφα τα δουλέψαμε μαζί με τα ενδιαφερόμενα μέρη και κατόπιν προσπαθήσαμε να συνομίσουμε αυτό που νομίζαμε ότι είναι οι θέσεις τους και τους τα παρουσιάσαμε. Από αυτήν την άποψη όλα βρίσκονται στο τραπέζι».

Ε. Συμπεριλαμβανομένου και του εγγράφου της 29^{ης} Μαρτίου 1986;

Α. «Βέβαια, όπως και του Απριλίου 1985. Αν μου επιτρέπεται μια παρομοίωση, είναι όπως σε ένα μπουφέ και μπορούν να διαλέξουν ό,τι θέλουν. Στις βασικές αρχές έχουν όλοι συμφωνήσει, και μετά μπορούν να διαλέξουν».

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ

Λευκωσία, 26 Ιουλίου 1988.

Κύριο
Χριστοφή Οικονομίδα,
Τ. Κ. 1632,
Λευκωσία.

Αγαπητέ κ. Οικονομίδα,

Επήρα το γράμμα σας της 25ης Ιουλίου με το συναποσταλέν δημοσίευμα και ευχαριστώ θερμά.

Σας απευθύνω τους χαιρετισμούς μου.

Με τιμή

(Γιώργος Βασιλείου)
Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Υ.Γ. Πιθανώς να βαν ηε καταγραφα να
βρεθουνε ωι κρη. Διαδοξην σπως
αποδεικνυει οτι μεν κειναι

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ¹⁴
(12.8.1988)

**ΝΑ ΠΡΟΣΕΞΕΤΕ ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΣΩΚΛΕΙΣΤΗΣ
ΜΕΛΕΤΗΣ ΜΟΥ**

Αγαπητέ κ. Βασιλείου,

Σας στέλλω μια μελέτη μου, με τίτλο: «ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ-ΝΤΕΝΚΤΑΣ», και εισηγούμαι να δώσετε ιδιαίτερη προσοχή, μεταξύ άλλων, στα εξής κεφάλαια:

(1) ΣΤΙΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΠΝΕΥΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΟΧΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

(2) ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΑΝ Ο κ. ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕΙ ΣΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ, ΤΟΥ 1981;

Σχετικά, επισυνάπτω απόκομμα της «Χαραυγής» (31 Ιουλίου 1988) στο οποίο λέει πως ο κ. Ντενκτάς έκανε στις 29 Ιουλίου 1988 τις εξής δηλώσεις: «Το έγγραφο του Γ.Γ. της 29^{ης} Μαρτίου 1986 ήταν ένα έγγραφο που έδενε χειροπόδαρα την τουρκική πλευρά και τον ενοχλούσε. Τώρα όπως οι Ε/Κ έτσι και οι Τ/Κ γλύτωσαν απ' αυτή τη δέσμευση».

(3) ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΛΙΜΑΤΟΣ ΑΜΟΙΒΑΙΑΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

(4) ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

(5) ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΑΝΤΙ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ

(6) ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ Γ.Γ. ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΑΛΥΤΑ ΘΕΜΑΤΑ

(7) ΣΕ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΑΝΑΓΚΗ, ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Πήρα το γράμμα σας της 26^{ης} Ιουλίου 1988 στο οποίο γράφετε ότι λυπάστε που δεν τα καταφέρατε να βρεθούμε ως τώρα. Όπως σας έγραφα και πρωτίτερα, όταν μπορέσετε να διαθέσετε τουλάχιστο μια ώρα, είμαι πρόθυμος να σας συναντήσω για να συνομιλήσουμε πάνω στο Κυπριακό.¹⁵

Με θερμούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

¹⁴Στις 20.8.1988 ο Υφυπουργός παρά τω Προέδρω κ. Πάτροκλος Σταύρου μου έστειλε την εξής απάντηση:

«Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Γιώργος Βασιλείου μου ανέθεσε πριν από την αναχώρησή του στο εξωτερικό να γνωρίσω λήψη της επιστολής σας της 12.8.1988 και να σας ευχαριστήσω θερμά».

¹⁵ Η μόνη φορά στα 5 χρόνια της θητείας του κ. Βασιλείου που συναντήθηκε ο Συγγραφέας μαζί του και συνομίλησαν πάνω στο Κυπριακό ήταν στις 9 Οκτωβρίου 1990.

**ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ-ΝΤΕΝΚΤΑΣ¹⁶
(12.8.1988)**

Με καθυστέρηση τριών σχεδόν μηνών από την αρχική ημερομηνία που επρόκειτο να γίνει, αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί στις 24 Αυγούστου 1988 στη Γενεύη, υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών του ΟΗΕ, η πρώτη συνάντηση του Προέδρου Βασιλείου και του Τουρκοκύπριου (Τ/Κ) ηγέτη κ. Ραούφ Ντενκτάς για να συμφωνήσουν ν' αρχίσουν συνομιλίες στη Λευκωσία «εφ' όλης της ύλης» υπό την αιγίδα του Ειδικού Αντιπροσώπου του Γ.Γ. του ΟΗΕ, με προοπτική να λύσουν το Κυπριακό ως την 1^η Ιουνίου 1989.

Ένας από τους λόγους της καθυστέρησης ήταν το ζήτημα από ποια βάση πρέπει ν' αρχίσουν οι συνομιλίες. Ο κ. Βασιλείου επέμενε πως πρέπει να παραμεριστούν τα έγγραφα του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) του ΟΗΕ κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ και προπάντων το τελευταίο του Μαρτίου 1986 - το οποίο ο κ. Βασιλείου θεωρούσε «απαράδεκτο» - και να βασιστούν οι συνομιλίες στις «Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου» του 1977 και 1979. Από την άλλη πλευρά, ο κ. Ντενκτάς επέμενε πως οι συνομιλίες έπρεπε να βασιστούν πάνω στο έγγραφο του Μαρτίου 1986. Τελικά, όπως δημοσιεύτηκε, οι δυο Αρχηγοί στη συνάντηση που θα έχουν στη Γενεύη στις 24 Αυγούστου 1988 θα δηλώσουν τα πιο κάτω:

Επαναβεβαίωσαν τη δέσμευση τους στις συμφωνίες υψηλού επιπέδου του 1977 και 1979 και θυμήθηκαν την εναρκτήρια δήλωση του Γ.Γ. του 1980, τα έγγραφα αξιολόγησης του Γ.Γ. κ. Βάλντχαϊμ του 1981 και τα σημεία εργασίας στη Βιέννη του Αυγούστου 1984.

Εξέφρασαν την προθυμία τους να συναντούνται χωρίς προκαταρκτικούς όρους και να προσπαθήσουν να επιτύχουν μέχρι την 1^η Ιουνίου 1989 μια λύση μέσον των διαπραγματεύσεων όλων των πτυχών του Κυπριακού.

Συμφώνησαν ν' αρχίσουν συνομιλίες στις 15 Σεπτεμβρίου 1988.¹⁷

**ΣΤΙΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΠΝΕΥΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΧΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ**

Οι διακοινοτικές διαπραγματεύσεις, ως τώρα διεξάγονταν συνήθως σαν αγώνας διεκκυστίνδας μεταξύ των δύο πλευρών, στην οποία η μια πλευρά προσπαθούσε να κερδίσει κάτι εις βάρος της άλλης πλευράς. Αυτή, πιστεύω, είναι μια λανθασμένη τακτική και ελπίζω αυτή τη φορά οι δυο ηγέτες να μην ακολουθήσουν την ίδια μέθοδο.

¹⁶ Στάληκε στον Πρόεδρο κ. Βασιλείου στις 12.8.1988 και δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο», «Αλήθεια», «Αγώνα» και «Cyprus Mail» στις 19, 20 και 21 Αυγούστου 1988.

¹⁷ Αυτό επιβεβαιώθηκε από την έκθεση του Γ.Γ. 30.11.88, S/20310 (παράγρ. 39-40).

Το Κυπριακό πρόβλημα δε μοιάζει με ένα παιγνίδι στο οποίο ό,τι κερδίσει ο ένας το χάνει ο άλλος (ZERO-SUM GAME), αλλά είναι ένα πρόβλημα που άμα λυθεί θα ωφεληθούν και οι δυο πλευρές. Γι' αυτό οι συνομιλίες πρέπει να έχουν τη μορφή «*συνεργασίας για λύση του προβλήματος*» (PROBLEM-SOLVING) παρά αγώνα διεκυστίνας.

Όπως ορθά αναφέρεται στο ανακοινωθέν που συμφωνήθηκε να εκδώσει ο Γ.Γ. μετά τη συνάντηση των δυο ηγετών, αυτοί *αναγνωρίζουν την ανάγκη να επιδείξουν σεβασμό στις αμοιβαίες ανησυχίες και την ανάγκη καλής θέλησης στη συζήτηση για το πώς θα μπορέσουν να ξεπεραστούν αυτές οι ανησυχίες.*¹⁸

Οι αμοιβαίες αυτές ανησυχίες θα μπορούσαν να περιγραφούν ως «*ΕΛΛΗΝΟΦΟΒΙΑ*» από την πλευρά των Τ/Κ, δηλαδή φοβία πως οι Ε/Κ επιδιώκουν την πολιτική και οικονομική υποδούλωση των Τ/Κ, με απώτερο σκοπό την ένωση με την Ελλάδα, και ως «*ΔΙΧΟΤΟΜΟΦΟΒΙΑ*» από την πλευρά των Ε/Κ, δηλαδή φοβία πως οι Τ/Κ επιδιώκουν διχοτόμηση της Κύπρου και τελική κατάληψη της από την Τουρκία.

Ελπίζω στις προσεχείς συνομιλίες οι δυο ηγέτες να βρουν τρόπο να *καθησυχάσουν τις αμοιβαίες φοβίες και να συνεργαστούν με καλή θέληση να λύσουν τις διάφορες πτυχές του Κυπριακού προβλήματος προς αμοιβαίο όφελος και των δυο κοινοτήτων.*

ΣΟΒΑΡΗ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ Η ΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΝΤΕ ΚΟΥΕΓΙΑΡ

Πιστεύω όμως πως αποτελεί σοβαρή παράλειψη η μη αναφορά στο πιο πάνω ανακοινωθέν, έστω για «υπενθύμιση» (RECALLING), των εγγράφων του Γ.Γ. του ΟΗΕ κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ, δηλαδή -:

1. Τα έγγραφα (DOCUMENTATION) του Ιανουαρίου 1985 τα οποία έμμεσα αποδέχτηκε η Κυπριακή Βουλή εφόσον με ψήφισμα της επέκρινε τον τότε Πρόεδρο Κυπριανού γιατί αρνήθηκε να τα αποδεχτεί, ενώ τα αποδέχτηκε ο κ. Ντενκτάς,

2. Το «*Ενοποιημένο Σχέδιο Συμφωνίας*» του Απριλίου 1985 το οποίο αποδέχτηκε χωρίς επιφυλάξεις ο τότε Πρόεδρος Κυπριανού, ενώ δεν το απεδέχθη ο κ. Ντενκτάς, και

3. Το «*Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας για την Κύπρο*» του Μαρτίου 1986 το οποίο αποδέχτηκε ο κ. Ντενκτάς αλλά δεν το αποδέχτηκε ο κ. Κυπριανού.

Τα τρία αυτά έγγραφα, ουσιαστικά ήσαν όλα τα ίδια, αλλά το δεύτερο ήταν πιο συμπληρωμένο παρά τα πρώτα, και το τρίτο πιο συμπληρωμένο παρά το δεύτερο.

¹⁸ Στο ίδιο (παράγρ. 39).

Η παράλειψη τους σημαίνει πως θα αγνοηθούν όλα όσα συμφωνήθηκαν στους τρεις γύρους χωριστών («εκ του σύννεγγυς») συνομιλιών των δυο ηγετών, μέσον του Γ.Γ. από τις 10 Σεπτεμβρίου ως τις 12 Δεκεμβρίου 1984 τα οποία περιλαμβάνονται στο έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986, και τα οποία αποτελούν ουσιαστικές συμπληρώσεις των γενικών πλαισίων των Συμφωνιών 1977 και 1979 και των δηλώσεων του Γ.Γ. του 1980, 1981 και Αυγούστου 1984.

Ελπίζω ο κ. Βασιλείου, έστω και αν στο παρελθόν δήλωσε πως το έγγραφο του Μαρτίου 1986 είναι «απαράδεκτο», δε θα διστάσει να υιοθετήσει όσες πρόνοιες του ίδιου εγγράφου, το οποίο βρίσκεται στο «μπουφέ», θεωρήσει αναγκαίο, κατά τη διάρκεια των συνομιλιών.

ΠΑΡΟΛΑ ΑΥΤΑ, ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ Γ.Γ. ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ ΤΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ

Παρόλο που στο ανακοινωθέν που θα εκδοθεί στις 24 Αυγούστου 1988 δε θα γίνεται λόγος για τα πιο πάνω έγγραφα, εντούτοις ο Γ.Γ., σε δηλώσεις του που δημοσιεύτηκαν στις 5 Ιουλίου 1988, είπε πως αυτά - συμπεριλαμβανομένου και του εγγράφου του Μαρτίου 1986 το οποίο ο Υπουργός Εξωτερικών, κ. Ιακώβου θεωρούσε «νεκρό»,¹⁹ -θα βρίσκονται, «στο τραπέζι των συνομιλιών».

Ο ΠΑΡΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΤΟΥ Γ.Γ. ΑΠΟΔΕΣΜΕΥΕΙ ΤΟΝ κ. ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΥΠΟΧΩΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1984

Ο πιθανός λόγος για τον οποίο ο κ. Βασιλείου επέμενε και πέτυχε να παραμεριστούν τα έγγραφα του Γ.Γ., και πιο ειδικά εκείνο του Μαρτίου 1986, είναι γιατί πιστεύει πως αν ξαναδιαπραγματευθεί «εφ' όλης της ύλης» απ' ευθείας με τον κ. Ντενκτάς θα πετύχει λύση του Κυπριακού καλύτερη απ' εκείνη που περιγράφεται στο έγγραφο του Μαρτίου 1986.

Φαίνεται όμως ότι ο κ. Ντενκτάς πιστεύει το αντίθετο. Να τι δήλωσε στις 29 Ιουλίου 1988 - μετά την ανακοίνωση της συμφωνίας για συνάντηση στις 24 Αυγούστου.

*«Το έγγραφο του Μαρτίου 1986 ήταν ένα έγγραφο που έδενε χειροπόδαρα την τουρκική πλευρά και την ενοχλούσε. Τώρα, όπως οι Ε/Κ έτσι και οι Τ/Κ γλύτωσαν από τη δέσμευση αυτή».*²⁰

Προφανώς, εκείνο που εννοεί ο κ. Ντενκτάς όταν λέει πως τον «έδενε χειροπόδαρα» και τον «ενοχλούσε», είναι οι υποχωρήσεις που αναγκάστηκε να κάνει τον Νοέμβριο 1984 ύστερα από παρασκηνιακές παραστάσεις του Αμερικανού Προέδρου Ρήγκαν προς τον Τούρκο Πρόεδρο Εβρέν, και οι οποίες

¹⁹ Δες π.χ. «Φιλελεύθερο» 24.3.1987.

²⁰ Δες «Χαραυγή» 31.7.1988.

περιέχονται τόσο στα έγγραφα του Γ.Γ. του Ιανουαρίου 1985 όσο και στο έγγραφο του Μαρτίου 1986, τα οποία αποδέχτηκε ο κ. Ντενκτάς.

ΟΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ Κ.ΝΤΕΝΚΤΑΣ

Πριν από τον τρίτο γύρο των «εκ του σύνεγγυς» συνομιλιών του κ. Κυπριανού και του κ. Ντενκτάς μέσω του Γ.Γ. το Νοέμβριο 1984, οι θέσεις του κ. Ντενκτάς ήταν βασικά εκείνες που περιείχονταν στο υπόμνημα του της 5 Αυγούστου 1981, με τις οποίες ζητούσε μεταξύ άλλων, τα παρακάτω:

Εδώ επαναλήφθηκαν όσα αναφέρονται στην επιστολή του συγγραφέα προς τον Πρόεδρο Βασιλείου στις 4.4.88.

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΑΝ Ο Κ. ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕΙ ΣΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ, ΤΟΥ 1981

Πολύ φοβούμαι, πως όταν αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις, ο κ. Ντενκτάς, εφόσον αποδεσμεύτηκε από το έγγραφο του Μαρτίου 1986, πιθανό να ξανα-γυρίσει στις θέσεις του του 1981 ή σε μερικές απ' αυτές. Σε τέτοια περίπτωση, ενώ ο κ. Βασιλείου θα προσπαθεί να βελτιώσει τους όρους που περιέχονται στο έγγραφο του Μαρτίου 1986, ο κ. Ντενκτάς θα προσπαθεί να κάνει το αντίθετο, με κίνδυνο να καταλήξουν σε αδιέξοδο εκτός εάν τελικά συμφωνήσουν να δεχτούν τις βασικές πρόνοιες του εγγράφου του Μαρτίου 1986, και να συζητήσουν τα υπόλοιπα θέματα.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΛΙΜΑΤΟΣ ΑΜΟΙΒΑΙΑΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

Το πρώτο «Σημείο Εργασίας» που πρότεινε ο Γ.Γ. στους συνομιλητές των δυο κοινοτήτων στη Βιέννη στις 6 Αυγούστου 1984, ήταν η λήψη των πιο κάτω μέτρων για δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο πλευρών:

(1) *Επάνοδος των κατοίκων των Βαρωσίων στην πόλη τους και επιστροφή στην Ε/Κ κοινότητα άλλων έξι περιοχών που περιλαμβάνονται στον τουρκικό χάρτη της 5.8.1981. Οι περιοχές αυτές θα καταστούν τμήμα της νεκρής ζώνης και θα τεθούν υπό τον έλεγχο των Ηνωμένων Εθνών.*

(2) *Επαναλειτουργία του διεθνούς αεροδρομίου Λευκωσίας υπό τη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών και με δυο ελεύθερες διόδους προς και από τις δυο περιοχές.*

Επίσης, στη συνάντηση Κυπριανού-Ντενκτάς το 1979, συμφωνήθηκε (στο σημείο 5) «να δοθεί προτεραιότητα στην επίτευξη συμφωνίας για την επανεγκατάσταση στα Βαρώσια υπό την αιγίδα του ΟΗΕ».

Στα έγγραφα του Γ.Γ. του Ιανουαρίου 1985, Απριλίου 1985 και Μαρτίου 1986 αναφερόταν ότι οι δυο πλευρές συμφώνησαν κατ' αρχή να πάρουν αυτά τα

μέτρα και παρέμενε μόνο ο καθορισμός της ημερομηνίας που θα ετίθεντο σε εφαρμογή.

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΒΑΡΩΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΞΙ ΑΛΛΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Το μέρος των Βαρωσίων και οι έξι άλλες περιοχές που αναφέρονται πιο πάνω, σημειώνονταν στο χάρτη που επισύναψε η Τ/Κ πλευρά στο υπόμνημα της με ημερομηνία 5 Αυγούστου 1981 και καθορίζονταν ως εξής:

(α) Το μέρος των Βαρωσίων που εκτείνεται νότια της γραμμής που αρχίζει από το κέντρο ΑΚΤΑΙΟ, προχωρεί στην οδό Αστεροσκοπείου και τη λεωφόρο Δημοκρατίας και συνεχίζεται με νοτιοδυτική κατεύθυνση ως το σημείο που συναντάται με τις Βρετανικές Βάσεις. Αυτή η περιοχή περιλαμβάνει περίπου τα τρία-τέταρτα των ξενοδοχείων.

(β) Οι έξι άλλες περιοχές που θα επιστραφούν ταυτόχρονα με την πιο πάνω περιοχή των Βαρωσίων, περιλαμβάνουν τα εξής χωριά: Αχερίτου, Καλοψίδα, Άχνα, Κούκλια, Μακράσκα, Κοντέα, Λύση, Πέργαμος, Πύλα, Πυρόι, Μαρκό, Λουρουτζίνα, Αυλώνα, Ποταμός του Κάμπου, Γαληνή, Λουτρός, Λιμνίτης, Αμματιές, Ξερόβουνος, Μοσφιλωτή και Κόκκινα. Ο πληθυσμός των χωριών αυτών το 1973 ήταν 14,572 Έλληνες και 4,679 Τούρκοι.

Ας σημειωθεί ότι στο πιο πάνω υπόμνημα της, του 1981, η Τ/Κ πλευρά πρότεινε τις πιο πάνω «*παραχωρήσεις*» σαν τελικές εδαφικές αναπροσαρμογές, ενώ στα «*Σημεία Εργασίας*» και στα έγγραφα του Γ.Γ. αυτές θεωρούνται σαν ένα «*προκαταρκτικό μέτρο για δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης*».

ΕΠΑΝΑΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Στα ίδια έγγραφα του Γ.Γ. αναφερόταν επίσης ότι οι δυο πλευρές συμφώνησαν κατ' αρχή για την επαναλειτουργία του Διεθνούς Αεροδρομίου Λευκωσίας υπό τη μεταβατική διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών και απέμενε μόνο ο καθορισμός της ημερομηνίας που θα έμπαινε σ' εφαρμογή.

Έχοντας αυτά υπόψη, εισηγούμαι πως θα 'ταν καλά οι δυο πλευρές στις πρώτες τους συναντήσεις στη Λευκωσία να ορίσουν σύντομες ημερομηνίες για να μπουν σ' εφαρμογή τα πιο πάνω μέτρα.

ΑΛΛΑ ΜΕΤΡΑ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Επίσης εισηγούμαι πως στις πρώτες συναντήσεις τους στη Λευκωσία οι δυο ηγέτες θα 'ταν καλά να συμφωνήσουν να θέσουν σ' εφαρμογή, όπως είχε συμφωνηθεί στη συνάντηση Κυπριανού-Ντενκτάς 1979 (σημείο 6) «*αρχικά πρακτικά μέτρα και από τις δυο πλευρές για ανάπτυξη καλής θέλησης και αμοιβαίας εμπιστοσύνης και για επιστροφή σε ομαλές συνθήκες*».

Τέτοια αρχικά μέτρα θα μπορούσαν, μεταξύ άλλων, να είναι τα πιο κάτω:

- (1) χαλάρωση των περιορισμών διακίνησης Ε/Κ στο Βορρά και Τ/Κ στο Νότο,
- (2) διευθετήσεις για διευκόλυνση του εμπορίου μεταξύ Βόρειας Κύπρου και της ΕΟΚ, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο Τελωνειακής Ένωσης Κύπρου-ΕΟΚ.
- (3) διευθετήσεις για εργοδότηση Τ/Κ στις εργασίες ανοικοδόμησης του μέρους των Βαρωσίων και των άλλων περιοχών που θα δοθούν πίσω, όπως αναφέραμε πιο πάνω,
- (4) συνεργασία των δυο κοινοτήτων σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, πρόληψης και κατάσβεσης πυρκαγιών, πρόληψης και καταπολέμησης εγκλημάτων, εμπορίου ναρκωτικών κλπ.
- (5) διακοινοτική συνεργασία για πολιτιστικά, καλλιτεχνικά και αθλητικά θέματα.

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ

Προφανώς, το πρώτο βασικό θέμα που θα συζητηθεί θα είναι το θέμα της αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων και της αποστρατικοποίησης.

Σχετικά με το θέμα της αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων, ο Γ.Γ. στη συνέντευξη του που αναφέραμε πιο πάνω είπε:

«Ο Πρόεδρος Εβρέν μου έχει ήδη πει ότι μόλις λυθεί το Κυπριακό πρόβλημα η Τουρκία είναι έτοιμη ν' αποσύρει τις δυνάμεις της».

Η δήλωση αυτή θα 'πρεπε να συνδυαστεί με την παρακάτω πρόνοια του εγγράφου του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986, που είχε αποδεχτεί ο κ. Ντενκτάς.

«8.1 Θα συμφωνηθούν πριν από την εγκαθίδρυση Μεταβατικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης, χρονοδιάγραμμα για την απόσυρση των μη-κυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων και στοιχείων, καθώς και επαρκείς εγγυήσεις».

Η διαβεβαίωση του κ. Εβρέν προς τον Γ.Γ. συνδυασμένη με την παραπάνω πρόνοια, πρέπει να ερμηνευτεί πως η αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων πρέπει ν' αρχίσει και να συνεχιστεί παράλληλα με τις συνομιλίες και να τελειώσει ταυτόχρονα με την επίτευξη συμφωνίας για λύση του Κυπριακού.

Αν τούτο γίνει αποδεκτό από τον κ. Ντενκτάς, και συμφωνηθούν και οι «επαρκείς εγγυήσεις», αυτό πιθανό να είναι το μάξιμουμ που μπορούν να επιτύχουν οι συνομιλίες για το θέμα της αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων.

Όσον αφορά την αποστρατικοποίηση, πολύ φοβούμαι πως αυτή θ' αποδειχτεί δύσκολο να εφαρμοστεί πλήρως, προτού βρεθεί λύση του Κυπριακού. Στο μεταξύ όμως, θα μπορούσαν να προωθηθούν τα μέτρα που προνοούνται στο τέλος της παραγράφου 8.1 του εγγράφου του Μαρτίου 1986, δηλαδή *«μέτρα άρσης της στρατιωτικής αντιπαράταξης, κάνοντας χρήση των*

καλών υπηρεσιών και της βοήθειας της ΟΥΝΦΙΚΥΠ». Αυτό, αν γίνει, θα είναι ένα πρώτο βήμα για την αποστρατικοποίηση.

ΤΟ ΕΔΑΦΙΚΟ

Ένα άλλο δυσεπίλυτο θέμα είναι το εδαφικό, δηλαδή ο καθορισμός, πρώτον, της έκτασης της κάθε μιας από τις Ομόσπονδες Επαρχίες και δεύτερον, των περιοχών και των χωριών και πόλεων, που θα περιλαμβάνονται στη μια και την άλλη Επαρχία.

Το έγγραφο του Μαρτίου 1986 καθόριζε την έκταση των Επαρχιών σε 29+% για την Τ/Κ και 70+% για την Ε/Κ επαρχία.

Φοβούμαι πως ενώ ο κ. Βασιλείου θα προσπαθήσει να πείσει τον κ. Ντενκτάς να συμφωνήσει να ελαττωθεί το ποσοστό της έκτασης της Τ/Κ Επαρχίας, αντίθετα ο κ. Ντενκτάς θα προσπαθήσει να το αυξήσει.

Μεγαλύτερη όμως σημασία έχουν οι συγκεκριμένες περιοχές και τα χωριά και οι πόλεις που θα περιληφθούν στην Ε/Κ και την Τ/Κ Επαρχία, αντίστοιχα, παρά το ποσοστό της έκτασης. Ο καθορισμός ωστόσο αυτών των περιοχών και των χωριών και πόλεων της κάθε Επαρχίας με τρόπο αμοιβαία αποδεκτό, φοβούμαι πως θα είναι ένα πολύ δύσκολο έργο των δύο ηγετών.

Αν τελικά αυτό δεν επιτευχθεί, τότε και για το θέμα αυτό, κάτι άλλο πρέπει να γίνει, όπως εισηγούμαι στο τέλος αυτής της μελέτης.

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΕΠΟΙΚΩΝ

Ένα πολύ σοβαρό θέμα, στο οποίο δε φαίνεται να δόθηκε η δέουσα προσοχή στις μέχρι σήμερα διαπραγματεύσεις, είναι το θέμα της αποχώρησης των Τούρκων εποίκων, και μάλιστα σαν θέμα παραβίασης της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας που υπογράφηκε το 1960 από τις κυβερνήσεις Μ. Βρετανίας, Ελλάδας, Τουρκίας και Κυπριακής Δημοκρατίας και που εξακολουθεί να ισχύει, γιατί είναι με βάση αυτή τη συνθήκη που η Μ. Βρετανία διατηρεί τις Στρατιωτικές Βάσεις της στην Κύπρο.

Σύμφωνα με το Παράρτημα Δ' της Συνθήκης αυτής, ο αριθμός μεταναστών προς την Κύπρο που επιτρέπεται να παραμείνουν και να πάρουν Κυπριακή ιθαγένεια περιορίζεται ως εξής:

(1) Πρόσωπα Τ/Κ καταγωγής προερχόμενα από την Τουρκία μόνο 40 τον χρόνο, από τη Μ. Βρετανία μόνο 300, και από άλλες χώρες μόνο 140 τον χρόνο.

(2) Πρόσωπα Ε/Κ καταγωγής προερχόμενα από την Ελλάδα 160 τον χρόνο, από τη Μ. Βρετανία μόνο 1200 και από άλλες χώρες μόνο 560 τον χρόνο.²¹

²¹ CYPRUS, HMSO July 1960, Cmnd 1093, p. 72.

Ο αντιπρόσωπος του κ. Ντενκτάς κ. Κοράυ, απαντώντας στην κατηγορία του εκπροσώπου της Κυπριακής Κυβέρνησης, κ. Μουσιούττα σχετικά με τους Τούρκους εποίκους στη συνεδρία του Συμβουλίου Ασφαλείας στις 14 Δεκεμβρίου 1987, ισχυρίστηκε πως «η Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου (ΤΔΒΚ) τηρεί τις πρόνοιες του Παραρτήματος Δ' της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960 και δίνει ιθαγένεια σ' όλα τα πρόσωπα που δικαιούνται σύμφωνα μ' αυτή», παρέλειψε όμως ν' αναφέρει τον περιορισμό που επιβάλλει η ίδια συνθήκη.

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΑΠΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Για ν' αποφευχθεί στο μέλλον επανάληψη της άφιξης στην Κύπρο παράνομων εποίκων, θα 'πρεπε να γίνει ρητή πρόνοια στο Ομοσπονδιακό Σύνταγμα ότι ο έλεγχος της μετανάστευσης από και προς την Κύπρο, η παραχώρηση Κυπριακής ιθαγένειας και η έκδοση κυπριακών διαβατηρίων, θα υπάγονται στη δικαιοδοσία της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης.

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΟΙ Τ/Κ ΘΑ ΕΧΟΥΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΒΕΤΟ

Όπως είναι γνωστό, το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960 έδινε στους Τ/Κ δικαιώματα αρνησικυρίας (ΒΕΤΟ) πάνω σε ορισμένα θέματα. Συγκεκριμένα, ο Τ/Κ Αντιπρόεδρος είχε δικαίωμα βέτο πάνω σε θέματα εξωτερικών υποθέσεων, άμυνας και ασφάλειας.

Επίσης, οι διορισμοί των παρακάτω αξιωματούχων της Δημοκρατίας έπρεπε να γίνουν με κοινή συγκατάθεση του Προέδρου και του Αντιπροέδρου: Ο Γενικός Εισαγγελέας, ο Γενικός Ελεγκτής, ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας, ο Πρόεδρος και τα μέλη της Δημόσιας Υπηρεσίας, ο Γενικός Λογιστής, ο Αρχηγός της Αστυνομίας, και ο Πρόεδρος και οι Δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Στη Βουλή των Αντιπροσώπων οι Τ/Κ βουλευτές είχαν τα εξής βέτο:

Για την ψήφιση νόμων που επιβάλλουν φορολογίες, που τροποποιούν τον Εκλογικό Νόμο ή που σχετίζονται με τα Δημαρχεία, χρειαζόταν χωριστή πλειοψηφία των Ελλήνων και των Τούρκων βουλευτών αντιστοίχως.

Επίσης για την τροποποίηση του Συντάγματος - εκτός από τα «θεμελιώδη άρθρα» που δεν μπορούσαν να τροποποιηθούν - χρειαζόταν χωριστή πλειοψηφία δύο-τρίτων των Ελλήνων βουλευτών και δύο-τρίτων των Τούρκων βουλευτών.

Τώρα, η Τ/Κ πλευρά είναι βέβαιο ότι θα ζητά πιο εκτενή δικαιώματα βέτο.

Στο έγγραφο του Γ.Γ. του ΟΗΕ του Μαρτίου 1986, εγίνονταν οι ακόλουθες πρόνοιες για τα δικαιώματα βέτο των Τ/Κ:

1. Στην παράγραφο 3.1 προνοείται χωριστή πλειοψηφία και στις δυο Βουλές για τη θέσπιση νόμων για «σοβαρά (MAJOR) θέματα, για παράδειγμα πάνω στα θέματα των δέκα από τις δώδεκα εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης».

2. Στην παράγραφο 4.2 προνοείται δικαίωμα βέτο του Προέδρου και του Αντιπροέδρου πάνω σε οποιοδήποτε νόμο ή απόφαση της Βουλής και οποιαδήποτε απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, για «θέματα που θα συμφωνηθούν» νοουμένου ότι η έκτασή τους θα είναι μεγαλύτερη εκείνης που κάλυπτε το Σύνταγμα του 1960.

3. Στην παράγραφο 4.3 προνοείται πως οι αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου για θέματα για τα οποία η Τ/Κ κοινότητα αισθάνεται ιδιαίτερη ανησυχία, και τα οποία θα συμφωνηθούν, θα λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία, που θα περιλαμβάνει και την ψήφο ενός τουλάχιστον Τ/Κ υπουργού.

Όπως έγραφα στη σελίδα 10, τα εκτενή αυτά δικαιώματα βέτο των Τ/Κ τα επέκρινε έντονα η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων της Βρετανικής Βουλής και όταν κάλεσαν τον κ. Ντενκτάς να δώσει «μαρτυρία» σ' αυτή στις 18.11.1986 τον ρώτησαν τί είχε να πει γι' αυτό το θέμα. Ο κ. Ντενκτάς απάντησε: «Μα, είμαστε πρόθυμοι να τα συζητήσουμε. Αυτά (τα ΒΕΤΟ) μπήκαν στο Σχέδιο Πλαισίου για να συζητηθούν. Αν οι Ε/Κ μας πείσουν πως δεν τα χρειαζόμαστε, θα τα ξανακοιτάξουμε».

Η προσπάθεια, βέβαια, του κ. Βασιλείου θα είναι να περιορίσει τα Τ/Κ δικαιώματα βέτο, αν είναι δυνατόν, σ' εκείνα που προνοούσε το Σύνταγμα του 1960, κι ελπίζω ο κ. Ντενκτάς να δείξει κατανόηση.

Αν όμως τελικά δε γίνει κατορθωτό στις συνομιλίες να λυθεί αυτό το θέμα με ένα αμοιβαία αποδεκτό τρόπο, τότε και γι' αυτό κάτι άλλο πρέπει να γίνει όπως εισηγούμαι στο τέλος.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Το θέμα των Διεθνών Εγγυήσεων για την υπό ίδρυση Ομοσπονδιακή Κυπριακή Δημοκρατία δεν αναφέρεται ρητά στο έγγραφο του Μαρτίου 1986 ούτε στα προηγούμενα έγγραφα του Γ.Γ., προφανώς γιατί αυτό δεν είναι θέμα που μπορεί να λυθεί από τις δυο κοινότητες. Η πρόνοια της παραγράφου 8.1 που αναφέραμε πιο πάνω για «επαρκείς εγγυήσεις» δε σχετίζεται με την εγγύηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας αλλά με εγγύηση για την αποχώρηση των μη-Κυπριακών στρατευμάτων.

Όπως αναγνωρίζεται διεθνώς, η «Συνθήκη Εγγυήσεως της Κυπριακής Δημοκρατίας», όπως και η «Συνθήκη Συμμαχίας» του 1960, εξακολουθεί ακόμα να ισχύει και δε μπορεί ν' ακυρωθεί ή να τροποποιηθεί μονομερώς από τη δική μας πλευρά. Επειδή όμως η μορφή της Κυπριακής Δημοκρατίας πρόκειται ν' αλλάξει και δεδομένου πως οι δυο από τις τρεις χώρες που εγγυήθηκαν την

ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα, την κυριαρχία και το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, παραβίασαν τη Συνθήκη κατάφορα, εγείρεται θέμα ριζικής αλλαγής της.

Λαμβανομένου υπόψη πως το Κυπριακό πρόβλημα το χειρίζεται το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ μέσω του Γ.Γ., εισηγούμαι πως και το θέμα της αλλαγής και αντικατάστασης της Συνθήκης Εγγυήσεως της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Συνθήκης Συμμαχίας, πρέπει να το χειριστεί επίσης το Συμβούλιο Ασφαλείας, είτε με τη σύγκληση Διεθνούς Διάσκεψης υπό την αιγίδα του, όπως πρότεινε η Σοβιετική Ένωση, είτε άλλως πως.

Πάντως φαίνεται κάπως πρόωρο να θέλουμε να λυθεί προκαταβολικά το πρόβλημα των διεθνών εγγυήσεων προτού συμφωνηθεί το πολιτειακό καθεστώς της Κύπρου, το οποίο θ' αποτελέσει το αντικείμενο των εγγυήσεων.

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΑΝΤΙ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ

Η πείρα των περασμένων 28 χρόνων της Κυπριακής Δημοκρατίας απέδειξε, πιστεύω, πως *το Προεδρικό σύστημα το οποίο μας επεβλήθη, και με τον τρόπο που εφαρμόστηκε, έδινε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σχεδόν απολυταρχικά δικαιώματα, προπάντων όταν αποσύρθηκαν από την Κυβέρνηση οι Τ/Κ.*

Ενώ, σε άλλα Προεδρικά Σύνταγματα, όπως π.χ. των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, οι εξουσίες του Προέδρου υπάγονται σε «περιορισμούς και εξισορροπήσεις» (CHECKS AND BALANCES) από το Κογκρέσσο, στη δική μας περίπτωση δε συνέβαινε το ίδιο. Για παράδειγμα, ενώ στις ΗΠΑ ο διορισμός από τον Πρόεδρο των υπουργών, και όλων των ανώτερων αξιωματούχων (του Γενικού Εισαγγελέα, των μελών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, των Πρέσβευων κ.λ.π.) όπως και οι σοβαρές αποφάσεις εξωτερικής πολιτικής του Προέδρου, πρέπει να εγκριθούν από τη Γερουσία, η Κυπριακή Βουλή δεν έχει κανένα λόγο σ' αυτούς τους διορισμούς και αποφάσεις.

Το αποτέλεσμα ήταν και είναι π.χ. οι υπουργοί να διορίζονται και να παύονται από τον Πρόεδρο κατά τη βούληση του, και, ενώ το Σύνταγμα μας λέει πως η πολιτική της Κυβέρνησης αποφασίζεται από το Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο προεδρεύεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, χωρίς δικαίωμα ψήφου,²² στην πράξη η όλη πολιτική αποφασίζεται από τον Πρόεδρο και εάν κανένας υπουργός διαφωνεί τότε παραιτείται ή αναγκάζεται να σιωπήσει.

Τώρα που το καθεστώς της Κύπρου πρόκειται ν' αλλάξει, εισηγούμαι να υιοθετηθεί ένα Κοινοβουλευτικό Δημοκρατικό σύστημα διακυβέρνησης, όπως π.χ. εκείνο της Ελληνικής Δημοκρατίας.

²² Άρθρα του Συντάγματος αρ. 46, 48 και 54.

Γι' αυτή την αλλαγή πιστεύω πως δε θα διαφωνήσει ο κ. Ντενκτάς, γιατί το Σύνταγμα του (παράνομου) κράτους του, υιοθέτησε το Κοινοβουλευτικό σύστημα, αντιγράφοντας σε μεγάλο βαθμό το Σύνταγμα της Τουρκίας.

ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ Γ.Γ. ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΑΛΥΤΑ ΘΕΜΑΤΑ

Στη συνέντευξη που έδωσε την 1.7.88 (δες «Δηλώσεις του Γ.Γ. σχετικά με το Έγγραφο του Μαρτίου 1986», σ.18) ο Γ.Γ. έκανε επίσης τις ακόλουθες δηλώσεις: «Για το Κυπριακό ασκώ απλώς τις καλές μου υπηρεσίες και δεν είμαι σε θέση να επιβάλω τίποτε στα μέρη. Τους δίνω, τους παρουσιάζω ιδέες. Αλλά καμιά ιδέα δεν είναι δεσμευτική εφόσον δεν έχει γίνει δεκτή και από τα δύο μέρη. Διαφορετικά, θα ήμουν διαιτητής, όπως ήμουν πριν ένα περίπου χρόνο μεταξύ της Γαλλίας και της Νέας Ζηλανδίας. Μου είπαν: «Αυτό είναι το πρόβλημα. Βρείτε μια λύση, και προκαταβολικά, θα τη δεχτούμε». Στην ερώτηση: «Θα επιθυμούσατε τον ίδιο ρόλο και στο Κυπριακό;» ο Γ.Γ. απάντησε: «Με μεγάλη μου ευχαρίστηση. Αλλά το Συμβούλιο Ασφαλείας μου έχει δώσει εντολή μόνο για τις καλές μου υπηρεσίες και πρέπει να τη σεβαστώ».

Έχοντας αυτά υπόψη, εισηγούμαι τα παρακάτω:

Εάν, και όταν φανεί τελικά πως οι συνομιλίες Βασιλείου - Ντενκτάς δε μπορούν να λύσουν, με τρόπο αποδεκτό κι από τις δυο πλευρές, ορισμένα βασικά θέματα του Κυπριακού προβλήματος, εισηγούμαι να ζητηθεί από τον Γ.Γ. να παίξει ρόλο διαιτητή γι' αυτά τα θέματα.

ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Αν τελικά δε δεχτεί η Τουρκική πλευρά τη διαιτησία του Γ.Γ., η μόνη διέξοδος που υπάρχει είναι να προσφύγει η Κυπριακή Κυβέρνηση στο Συμβούλιο Ασφαλείας και να του ζητήσει να εφαρμόσει για την Κύπρο το άρθρο 37(2) του Χάρτη των Η.Ε. που προνοεί τα εξής:

«37(2) Εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας θεωρήσει ότι η συνέχιση μιας διένεξης είναι πράγματι πιθανόν να διακινδυνεύσει τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, τότε τούτο πρέπει ν' αποφασίσει είτε να ενεργήσει σύμφωνα με το άρθρο 36» (πράγμα που έκαμε ήδη για την Κύπρο, χωρίς αποτέλεσμα) «είτε να συστήσει (προς τα ενδιαφερόμενα μέρη) όρους διευθέτησης της διένεξης, τους οποίους το Συμβούλιο θεωρεί κατάλληλους».

Εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας θέλει πραγματικά να βοηθήσει στην εξεύρεση μιας δίκαιης και μόνιμης λύσης του Κυπριακού προβλήματος, χάριν της ειρήνης και ασφάλειας στην περιοχή Κύπρου, Τουρκίας και Ελλάδας, μπορεί, με βάση το άρθρο αυτό του Χάρτη, να αναθέσει στον Γ.Γ. να ετοιμάσει «όρους διευθέτησης της Κυπριακής διένεξης» οι οποίοι, αφού εγκριθούν από το Συμβούλιο ως «κατάλληλοι» για τη διευθέτηση, να υποβληθούν στις δυο πλευρές επίσημα ως

«ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ» του Συμβουλίου Ασφαλείας για λύση του Κυπριακού προβλήματος.

Στη συνέχεια, θα είναι δουλειά του Συμβουλίου Ασφαλείας και πιο ειδικά των Μονίμων Μελών του να βρουν τρόπο να γίνουν σεβαστές οι συστάσεις του Συμβουλίου από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ - 2

(1992)

Ως τον Ιούνιο 1988 η Τουρκική Κυβέρνηση επέμενε ν' αρχίσουν οι συνομιλίες Βασιλείου-Ντενκτάς με βάση το «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας» του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986. Να τι είπε ο μόνιμος αντιπρόσωπος της Τουρκίας στα Η.Ε. κ. Τουρκμέν στην ομιλία του στο Συμβούλιο Ασφαλείας στις 15 Ιουνίου 1988:

«Επιθυμώ να σημειώσω ότι, όσον αφορά τα πλείστα διεθνή προβλήματα, υπάρχουν έγγραφα τα οποία καθορίζουν το περίγραμμα μέσα στο οποίο μπορεί να αναζητηθεί διευθέτηση με διαπραγματεύσεις. Δεν είναι δυνατόν να φανταστεί ένας λύση τέτοιων προβλημάτων αγνοώντας αυτά τα βασικά έγγραφα τα οποία είναι αποτέλεσμα σοβαρών και αμερόληπτων προσπαθειών για μια ειρηνική λύση. Στο Κυπριακό πρόβλημα, ο Γ.Γ. πήρε εντολή από το 1975 να ασκήσει τις καλές του υπηρεσίες. Ύστερα από χρόνια διαπραγματεύσεων μεταξύ των Τουρκοκυπρίων και των Ελληνοκυπρίων, έχουν ανταλλαγή προτάσεις και έχουν επιτευχθεί συμφωνίες, μερικές από τις οποίες έχουν εφαρμοστεί ενώ άλλες οδήγησαν σε νέους γύρους συνομιλιών και σε νέα έγγραφα. Τον Αύγουστο 1984, ο Γ.Γ. ανέλαβε, με τη συγκατάθεση των δυο πλευρών, μια σημαντική πρωτοβουλία βασισμένη πάνω σ' αυτές τις προηγούμενες προσπάθειες. Η πρωτοβουλία του Γ.Γ. είχε σαν αποτέλεσμα τον σχεδιασμό ενός περιγράμματος συμφωνίας, το οποίο περιλάμβανε όλα τα στοιχεία μιας περιεκτικής και ολοκληρωμένης λύσης. Αυτό ήταν το «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας για το Κυπριακό» της 29^{ης} Μαρτίου 1986.

Είναι εύκολο να αποδείξει ένας ότι το έγγραφο αυτό δεν είναι ακόμα ένα κομμάτι χαρτί σε μια ατέρμονη διαδικασία. Αντίθετα, το προταθέν περίγραμμα συμφωνίας έχει μια πολύ ιδιαίτερη θέση σαν βάση για τελικές διαπραγματεύσεις. Κάθε σημείο του εγγράφου αυτού είναι αποτέλεσμα λεπτομερών διαπραγματεύσεων κατά τη διάρκεια δυο ετών μεταξύ του Γ.Γ. και των αντιπροσώπων των δυο πλευρών.

Το έγγραφο της 29^{ης} Μαρτίου έγινε αποδεκτό από την τουρκική πλευρά, απορρίφθηκε όμως από την ελληνική πλευρά. Αυτή η απόρριψη είναι πρόβλημα της ελληνοκυπριακής πλευράς. Δεν επηρεάζει τη θέση της τουρκοκυπριακής πλευράς ούτε το γεγονός ότι αυτό το έγγραφο παραμένει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Το έγγραφο της 29^{ης} Μαρτίου περιλαμβάνει όλα τα σημεία

της συμφωνίας που είχαν επιτευχθεί μεταξύ των δυο πλευρών κατά τη διάρκεια μακροχρόνιων προσπαθειών κάτω από τις καλές υπηρεσίες του Γ.Γ.».²³

Αν αποδεχόταν και ο κ. Βασιλείου το έγγραφο του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986, το ανακοινωθέν που εκδόθηκε από το Γ.Γ. στις 24 Αυγούστου 1988 θα έλεγε πως οι δυο αρχηγοί «επαναβεβαίωσαν τη δέσμευση τους στις συμφωνίες υψηλού επιπέδου του 1977 και 1979 και στις πρόνοιες του "Σχεδίου Πλαισίου Συμφωνίας" του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986», οπότε ο κ. Ντενκτάς θα δεσμευόταν μεταξύ άλλων με τις παρακάτω πρόνοιες εκείνου του εγγράφου και δε θα μπορούσε να ζητά εκ περιτροπής προεδρία, πλήρη ισότητα, χωριστή κυριαρχία κ.λ.π.

Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία Κύπρου θα έχει διεθνή προσωπικότητα.

Η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα ασκεί κυριαρχία πάνω σε ολόκληρο το έδαφος της Δημοκρατίας.

Η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα έχει 12 βασικές εξουσίες: Εξωτερικές υποθέσεις, δημόσια οικονομικά, νομισματικές και τραπεζικές υποθέσεις, φυσικοί πόροι, κ.λ.π.

Οι Ομόσπονδες Επαρχίες δε θα μπορούν να ντουμπλάρουν τις εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης.

Ο Πρόεδρος θα είναι Ε/Κ και ο Αντιπρόεδρος Τ/Κ.

Υπουργικό Συμβούλιο με 7 Ε/Κ και 3 Τ/Κ υπουργούς.

Αναλογία βουλευτών στην Κάτω Βουλή 70% Ε/Κ και 30% Τ/Κ.

Οι εξελίξεις του Κυπριακού ως το Νοέμβριο 1992 δικαίωσαν τις προβλέψεις μου γιατί:

(1) Ο κ. Ντενκτάς εξακολουθεί να επιμένει στην εκ περιτροπής Προεδρία, πλήρη ισότητα, χωριστή κυριαρχία, κ.λ.π.

(2) Η «*Δέσμη Ιδεών*» για λύση του Κυπριακού που υπέβαλε ο Γ.Γ. στις δυο πλευρές στις 21.8.92 και που επικυρώθηκαν από το Συμβούλιο Ασφαλείας στις 26.8.92 με το ψήφισμα 774, μπορεί να θεωρηθεί σαν «*όροι διευθέτησης*» του Κυπριακού «*τους οποίους το Συμβούλιο Ασφαλείας θεωρεί κατάλληλους*» και τους συστήνει στα ενδιαφερόμενα μέρη, όπως είχα εισηγηθεί.

²³ Πρακτικά Συμβουλίου Ασφαλείας S/P.V. 2816, 15.6.88 (σελ. 36-40).

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(18.11.1988)**

ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗ ΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΙΟ ΔΥΣΕΠΙΛΥΤΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ

Αγαπητέ κ. Βασιλείου,

Θα' θελα πρώτα να σας συγχαρώ για τις εξαιρετικές επιτυχίες σας στον τομέα των δημοσίων σχέσεων σας με τους αρχηγούς ξένων κρατών και αξιωματούχους διεθνών οργανισμών. Οι επιτυχίες σας αυτές έχουν δημιουργήσει «GREAT EXPECTATIONS» (Μεγάλες Προσδοκίες) από σας, πράγμα το οποίο αυξάνει τις ευθύνες σας για τη λύση του Κυπριακού.

Έχοντας υπόψη πως η λύση του Κυπριακού είναι πολύ πιθανό να προσκρούσει και τελικά να ναυαγήσει στα προβλήματα των προσφύγων, των περιουσιών τους και του εδαφικού, ετοίμασα για σας μια πολύ εμπιστευτική μελέτη με τίτλο «ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗ ΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΙΟ ΔΥΣΕΠΙΛΥΤΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ» την οποία σας εσωκλείω.

Επίσης, σας εσωκλείω αντίγραφα δύο εγγράφων στα οποία αναφέρομαι στη μελέτη μου, δηλαδή

(1) ένα άρθρο μου με τίτλο «ΓΙΑΤΙ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΔΕΝ ΕΛΥΣΕ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΑΠΟ ΤΟ 1968 ΩΣ ΤΟ 1974», που δημοσίευσα τον Αύγουστο 1987.²⁴

(2) Στατιστικές που ετοίμασα με τίτλο «POPULATION STATISTICS OF THE TURKISH-OCCUPIED NORTHERN CYPRUS» και «TWO HYPOTHETICAL SCENARIOS».²⁵

Ελπίζω τα εσωκλειστα έγγραφα να σας φανούν χρήσιμα για τις μελλοντικές διαπραγματεύσεις που θα έχετε με τον κ. Ντενκτάς.²⁶

Με θερμούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

²⁴ Δες προηγούμενες σελίδες.

²⁵ «Στατιστικές Πληθυσμού της τουρκοκρατούμενης Βόρειας Κύπρου» και «Δυο Υποθετικά Σενάρια» (λύσης του εδαφικού με έκταση T/K Ομόσπονδης Ζώνης (α) 29% και (β) 26%.

²⁶ Στην απάντηση του στις 19 Νοεμβρίου ο κ. Βασιλείου έγραψε στο Συγγραφέα τα εξής: «Επήρα το γράμμα σας της 18^{ης} Νοεμβρίου καθώς και τη μελέτη και τα δύο έγγραφα σας και πολύ σας ευχαριστώ. Εσημείωσα τις απόψεις και εισηγήσεις σας».

**ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗ ΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΙΟ ΔΥΣΕΠΙΛΥΤΩΝ
ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ²⁷
(18.11.1988)**

ΛΥΣΗ ΟΣΟ ΤΟ ΔΥΝΑΤΟ ΠΙΟ ΣΥΝΤΟΜΑ

Ο Πρόεδρος Γιώργος Βασιλείου πολύ ορθά βιάζεται να λύσει το Κυπριακό όσο το δυνατόν πιο σύντομα, γιατί πιστεύω αντιλαμβάνεται πως, αν δε βρεθεί λύση, το αποτέλεσμα θα είναι, πρώτο, η Βόρεια Κύπρος πολύ σύντομα θα ολοκληρώσει την ενοποίηση της - στρατιωτική, οικονομική, δημογραφική και πολιτική - με την Τουρκία, και θα γίνει ντε φάκτο επαρχία της Τουρκίας, και δεύτερο, θα τεθεί σε κίνδυνο η μακροχρόνια επιβίωση του Κυπριακού Ελληνισμού με μισό εκατομμύριο πληθυσμό όταν θα έχει εχθρικά και ακροσφαλή σύνορα διά μέσου της Κύπρου με την πάνοπλη Τουρκία των 50-70 εκατομμυρίων. Αντίθετα, εάν λύσουμε το Κυπριακό, θα επανέλθουμε σε ειρηνικές συνθήκες κάτω από τις οποίες ο Κυπριακός Ελληνισμός θα μπορέσει να αξιοποιήσει στα σίγουρα (και όχι όπως σήμερα που «κτίζουμε στην άμμο») τις ιστορικά αποδεδειγμένες δυναμικότητες του για να δημιουργήσει μια ευημερούσα Κύπρο, στην ευημερία της οποίας πρέπει να συμμετέχουν και οι Τουρκοκύπριοι (Τ/Κ). Σε τέτοια περίπτωση, η ευημερία των Τ/Κ και η αρμονική συνεργασία τους με τους Ελληνοκυπρίους (Ε/Κ) κάτω από το Ομοσπονδιακό καθεστώς, και νοουμένου ότι δεν θα επαναληφθούν τα λάθη των χρόνων 1960-63, θ' αποτελούν την καλύτερη εγγύηση της ανεξαρτησίας της Κύπρου στο μέλλον, γιατί η Τουρκία δεν θα μπορεί να βρει καμιά δικαιολογία για να ξαναεισβάλει.

Όπως έχει δηλώσει πολλές φορές ο Γενικός Γραμματέας (Γ.Γ.) του ΟΗΕ κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ, όλες οι πτυχές του Κυπριακού αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο και, έστω κι αν μια μόνο πτυχή μείνει άλυτη, το Κυπριακό θα μείνει άλυτο, με όλες τις πιο πάνω συνέπειες. Γι' αυτό πιστεύω πως, ο Πρόεδρος Βασιλείου στις συνομιλίες που διεξάγει με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη κ. Ραούφ Ντενκτάς πρέπει να έχει κατά νουν μια σφαιρική εικόνα μιας εφικτής και ρεαλιστικής λύσης όλων των πτυχών του Κυπριακού, συμπεριλαμβανομένων και των πιο δυσεπίλυτων, όπως είναι τα θέματα των προσφύγων και των περιουσιών τους και το εδαφικό. Για τα θέματα αυτά θα προσπαθήσω παρακάτω να υποδείξω τις, κατά τη γνώμη μου, καλύτερες εφικτές και ρεαλιστικές λύσεις.

ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Παρόλο που συνήθως λέγεται πως στη συνάντηση Μακαρίου-Ντενκτάς στις 12 Φεβρουαρίου 1977 συμφωνήθηκε «η πλήρης εφαρμογή των τριών ελευθεριών», η αλήθεια είναι πως η τρίτη καθοδηγητική γραμμή της συμφωνίας

²⁷ Μελέτη που στάληκε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κ. Βασιλείου στις 18.11.1988.

εκείνης λέει πως τα θέματα των τριών ελευθεριών «είναι ανοικτά προς συζήτηση, λαμβανομένων υπόψη της θεμελιακής βάσης ενός δικονομικού ομοσπονδιακού συστήματος και ορισμένων πρακτικών δυσκολιών που δυνατόν να εγερθούν για την Τ/Κ κοινότητα». Συνεπώς, τα θέματα της ελεύθερης διακίνησης, της επιστροφής των προσφύγων και του δικαιώματος της ιδιοκτησίας είναι συζητήσιμα. Απ' αυτά, το θέμα της ελεύθερης διακίνησης πιστεύω πως δεν θα είναι πολύ δύσκολο να συμφωνηθεί.

Σχετικά με το θέμα της επιστροφής των προσφύγων, το ομόφωνο ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ αρ. 3212 της 1^{ης} Νοεμβρίου 1974, που υποστηρίχτηκε και από την Τουρκία, ζητούσε «την επιστροφή όλων των προσφύγων στα σπίτια τους σε συνθήκες ασφαλείας». Τότε έμεναν ακόμα στις ελεύθερες περιοχές 30.000 Τ/Κ και στις τουρκοκρατούμενες περιοχές 15.000 Ε/Κ.²⁸

Στα 14 χρόνια που πέρασαν ύστερα από το ιστορικό εκείνο ψήφισμα, όχι μόνο δεν επέστρεψαν στα σπίτια τους οι πρόσφυγες, αλλά ολοκληρώθηκε η φυγή όλων των Ε/Κ από τις τουρκοκρατούμενες περιοχές - εκτός 661 εγκλωβισμένων που μένουν στην Καρπασία - και όλων των Τ/Κ από τις ελεύθερες περιοχές.²⁹

«ΘΕΛΗΜΑΤΙΚΗ» ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Το επόμενο όμως ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης αρ. 3395 της 20^{ης} Νοεμβρίου 1975, και τα άλλα των επόμενων χρόνων (1978, 1979 και 1983), έπαυσαν να ζητούν επιστροφή όλων των προσφύγων στα σπίτια τους και ζητούν «*θεληματική*» επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια τους.

Η Δελφική όμως αυτή διατύπωση των ψηφισμάτων δε λέει τί πρέπει να γίνει αν, όπως συμβαίνει τώρα, από τη μια μεριά, οι Τ/Κ πρόσφυγες που κατέχουν τα σπίτια και τις περιουσίες στο Βορρά των Ε/Κ προσφύγων, «*θεληματικά*» δεν τα εγκαταλείπουν, γιατί για λόγους ασφαλείας, όπως λένε, δεν θέλουν να πάνε πίσω στα σπίτια και τις περιουσίες τους στο Νότο, ενώ από την άλλη, οι Ε/Κ πρόσφυγες θέλουν να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους στο Βορρά, που κατέχονται από Τ/Κ. Το ότι η μεγάλη πλειοψηφία των Τ/Κ δε θέλουν να επιστρέψουν στα σπίτια τους στο Νότο, συμπεραίνεται και από το γεγονός ότι κανένα από τα δέκα περίπου Τ/Κ κόμματα που υπάρχουν - από το πιο δεξιό ως το πιο αριστερό - δεν υποστηρίζει επιστροφή των Τ/Κ στα σπίτια τους στο Νότο. Οι μόνοι Τ/Κ, που, όπως φαίνεται, θέλουν να επιστρέψουν, είναι όσοι είχαν μεγάλα κτήματα στο Νότο που οι τιμές τους σήμερα ανέβηκαν στα ύψη, και θα ήθελαν να ρθουν να τα πάρουν και να τα πουλήσουν.

²⁸. Έκθεση του Γ.Γ. στο Συμβούλιο Ασφαλείας S/11568, 6.12.1974, παραγρ.43.

²⁹ Έκθεση Γ.Γ. στο Συμβούλιο Ασφαλείας S/19304 30.11.87, παραγρ. 34.

Δεν πρέπει να ξεχνούμε πως - όπως μαρτυρά στα βιβλία του «*Η Κατάθεση μου*» (Α' σελ. 203-6) ο κ. Γλαύκος Κληρίδης που ήταν Συνομιλητής³⁰ - η ηγεσία μας έχασε τις ευκαιρίες που υπήρξαν να λύσει το Κυπριακό πριν το 1974 με μια βελτιωμένη Συμφωνία Ζυρίχης - οπότε οι Τ/Κ θα επανέρχονταν στα χωριά τους και δε θα δινόταν ευκαιρία στην Τουρκία να εισβάλει. Τώρα, ύστερα από την τουρκική εισβολή, οι Τ/Κ συγκεντρώθηκαν όλοι στη Βόρεια Κύπρο και δεν υπάρχει τρόπος ούτε με την πειθώ, ούτε με τη βία, να πάνε πίσω στα χωριά τους. Αυτό το αναγνώρισε ο Πρόεδρος Βασιλείου σε μια συνέντευξη που δημοσίευσαν τα «ΝΕΑ» των Αθηνών την 31^η Οκτωβρίου 1988, στην οποία είπε τα εξής:

«Είναι μη ρεαλιστικός ο στόχος της Ένωσης ή να επανέλθουμε στο καθεστώς της Ζυρίχης, του ενιαίου κράτους, των συνθηκών εκείνων που οι Ε/Κ και Τ/Κ θα ζούσαν σκορπισμένοι σ' όλη την Κύπρο, ακριβώς με τον ίδιο τρόπο όπως ζούσαν πριν το '74 σ' ένα ενιαίο κράτος σε αντίθεση με το ομόσπονδο. Είναι δυο επιδιώξεις μη ρεαλιστικές».

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΝ ΚΑΙ Τ/Κ ΠΟΥ ΚΑΤΕΧΟΥΝ ΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΟΥΣ

Και στην περίπτωση ακόμα που η Τ/Κ πλευρά θα δεχόταν να επιστρέψει μέρος των Ε/Κ προσφύγων σε χωριά της Τ/Κ Ομόσπονδης Επαρχίας που ο σημερινός πληθυσμός τους είναι μικρότερος από τον πληθυσμό του 1973, θα δημιουργούνταν και πάλιν τα πιο κάτω προβλήματα που θα κινδύνευαν να торπιλλίσουν τη λύση:

(1) Όσοι πρόσφυγες επιστρέψουν θα θέλουν να πάρουν **τα δικά τους σπίτια**, που τα περισσότερα είναι κατελημμένα από Τ/Κ, ενώ τα ακατοίκητα σπίτια είναι κατά το πλείστον ερειπωμένα. Επίσης, θα θέλουν να πάρουν πίσω **τα δικά τους κτήματα** τα οποία κατέχονται όλα από Τ/Κ οι οποίοι θα αρνούνται να τα δώσουν οικειοθελώς πίσω.

(2) Έτσι, οι πρόσφυγες που θα επιστρέψουν δε θα συναντήσουν γνωστούς τους Τ/Κ με τους οποίους να συμβιώσουν ειρηνικά όπως συνέβαινε στα μικτά χωριά στο παρελθόν, αλλά άγνωστους Τ/Κ οι οποίοι σφετερίστηκαν τα σπίτια και τις περιουσίες τους και αρνούνται να τα δώσουν πίσω. Συνεπώς, έστω κι αν λυθεί το δυσκολότατο πρόβλημα της στέγης των προσφύγων που θα επιστρέψουν, οι σχέσεις τους με τους Τ/Κ που κατοικούν στο ίδιο χωριό θα είναι εχθρικές, με κίνδυνο διακοινοτικών συγκρούσεων και торπιλλισμού της λύσης.

(3) Και στην περίπτωση ακόμα που θα εκκενωθούν χωριά που σήμερα κατέχονται από Ανατολίτες έποικους που θ' αποσυρθούν, οι Τ/Κ αρχές θα δώσουν προτεραιότητα κατάληψης των σπιτιών που θα εκκενωθούν, όχι στους

³⁰ Δες επίσης τη μελέτη μου με τίτλο «ΓΙΑΤΙ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΔΕΝ ΕΛΥΣΕ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΑΠΟ ΤΟ 1968 ΩΣ ΤΟ 1974».

Ε/Κ πρόσφυγες, αλλά στους Τ/Κ οι οποίοι θα αποσυρθούν από τα χωριά τα οποία, με τη λύση του εδαφικού προβλήματος, θα περιέλθουν στην Ε/Κ Ομόσπονδη ζώνη. Εάν υποθέσουμε πως η έκταση της Τ/Κ Ομόσπονδης Ζώνης τελικά οριστεί στο 29% όπως είχε συμφωνήσει ο κ. Κυπριανού τον Απρίλιο 1985 και ο κ. Ντενκτάς (29+%) τον Μάρτιο 1986, με την προϋπόθεση ότι στις περιοχές που θα περιληφθούν στην Ε/Κ Ομόσπονδη ζώνη θα είναι και η περιοχή Μόρφου, υπολογίζω ότι ο αριθμός των Τ/Κ (μαζί με τους έποικους) που θ' αποσυρθούν θα είναι, σύμφωνα με την Τ/Κ απογραφή του 1978, περίπου 30.000.

Ο σημερινός αριθμός των Τούρκων εποίκων, υπολογίζω ότι είναι περίπου 50.000 από τους οποίους περίπου το ένα- τρίτο παντρεύτηκαν με Τ/Κ γυναίκες από τις οποίες απέκτησαν παιδιά και θα είναι ίσως πολύ δύσκολο να απελαθούν. Έτσι, και μετά την αποχώρηση των άλλων εποίκων, είναι πολύ αμφίβολο να υπάρχουν εύκαιρα χωριά - ή αν υπάρξουν, αυτά θα είναι ελάχιστα, - για να επιστρέψουν οι Ε/Κ πρόσφυγες κάτοικοι τους και να πάρουν τα σπίτια και τις περιουσίες τους.

ΔΥΟ ΑΝΕΦΑΡΜΟΣΤΕΣ, ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ, ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σχετικά με το πρόβλημα των προσφύγων και των περιουσιών τους, προτάθηκαν οι ακόλουθες λύσεις, οι οποίες, πιστεύω, θα φανούν στην πράξη ανεφάρμοστες:

(1) Ν' αναγνωριστεί το δικαίωμα των προσφύγων να επιστρέψουν στα σπίτια τους κάτω από Τ/Κ διοίκηση, υπό τον όρον ότι όσοι δε θέλουν να επιστρέψουν θα αποζημιωθούν, οπότε προβλέπεται πως οι περισσότεροι πρόσφυγες θα προτιμήσουν να αποζημιωθούν παρά να επιστρέψουν. Πιστεύω όμως πως αυτή η άποψη υποτιμά τον ψυχολογικό παράγοντα ο οποίος θα ωθήσει πολλούς πρόσφυγες να προτιμήσουν να ασκήσουν το δικαίωμα τους να επιστρέψουν στα σπίτια τους παρά να πάρουν αποζημίωση. Όπως είδαμε όμως πιο πάνω, όχι μόνο δεν είναι δυνατό να επιστρέψουν όλοι όσοι θέλουν, αλλά και η επιστροφή ενός περιορισμένου αριθμού, που πιθανό να μπορούσε να γίνει αποδεκτή από την Τ/Κ πλευρά, θα δημιουργούσε κινδύνους διακοινοτικών συγκρούσεων παρά ειρηνικής συμβίωσης τους με τους Τ/Κ που κατοικούν τώρα στα ίδια χωριά.

Άρα, αυτή η πρόταση είναι στην πράξη ανεφάρμοστη.

(2) Να αναγνωριστεί το δικαίωμα ιδιοκτησίας, όχι όμως και κατοχής, των κτημάτων των Ε/Κ που βρίσκονται στην Τ/Κ Ομόσπονδη Επαρχία, όπως και των κτημάτων των Τ/Κ που βρίσκονται στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία, και οι ιδιοκτήτες τους να δικαιούνται να τα πωλήσουν ή να τα ενοικιάσουν. Φοβούμαι πως μια τέτοια απόφαση θα είχε τα εξής σοβαρά μειονεκτήματα:

(α) Θα διαιώνιζε την εκκρεμότητα, γιατί οι Ε/Κ ιδιοκτήτες κτημάτων που βρίσκονται στην Τ/Κ Ομόσπονδη Επαρχία δεν θα βρίσκουν ικανοποιητική τιμή

για να τα πωλήσουν, και θα προτιμούν να διατηρήσουν την ιδιοκτησία τους ελπίζοντας πως κάποτε μπορεί να τα πάρουν πίσω. Πιθανόν ακόμα να μη θέλουν ούτε να τα ενοικιάσουν, οπότε εγείρεται θέμα έξωσης των κατόχων τους, πράγμα που ασφαλώς δεν θα δεχθούν οι Τ/Κ αρχές.

(β) Οι Τ/Κ κάτοχοι Ε/Κ κτημάτων δε θα ενδιαφέρονται να τα διατηρήσουν σε καλή κατάσταση ή να τα βελτιώσουν, αν αυτά είναι γεωργικά κτήματα, εφόσον δεν τους ανήκουν.

(γ) Αντίθετα, οι Τ/Κ ιδιοκτήτες κτημάτων που βρίσκονται στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία θα μπορούν εύκολα να τα πωλήσουν σε ψηλές τιμές, αν και θα δημιουργηθούν παρόμοια προβλήματα, όπως εκείνα που αναφέραμε πιο πάνω, αν αυτοί αρνηθούν να τα πωλήσουν και απλώς τα ενοικιάζουν με ψηλά ενοίκια ή και αρνούνται να τα ενοικιάσουν και ζητούν να εξώσουν τους κατόχους τους.

Όλα αυτά δείχνουν πως η πιο πάνω πρόταση, πρώτο, διαιωνίζει την εκκρεμότητα της οριστικής λύσης του θέματος της ιδιοκτησίας, δεύτερο, δημιουργεί κινδύνους συγκρούσεων μεταξύ ιδιοκτητών και κατόχων, και τρίτο, θα ωφελήσει μόνο τους Τ/Κ ιδιοκτήτες κτημάτων που βρίσκονται στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ ΚΤΗΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ «ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ»

Είναι γεγονός ότι η Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, την οποία υπέγραψε και η Κύπρος, κατοχυρώνει (στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου) *«το δικαίωμα κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου να απολαμβάνει ειρηνικά τα υπάρχοντα του (HIS POSSESSIONS)»* και απαγορεύει σ' οποιοδήποτε να του τα στερήσει. Το ίδιο όμως άρθρο, προνοεί για μια εξαίρεση. Κι αυτή είναι ότι: Επιτρέπεται η απαλλοτρίωση κτημάτων και άλλων υπάρχοντων από το κράτος, αν αυτή γίνεται *«χάριν του δημοσίου συμφέροντος»*.

Όπως είδαμε πιο πάνω, το θέμα της επιστροφής των προσφύγων στα σπίτια και τις περιουσίες τους δε μπορεί να λυθεί με τρόπο σύμφωνο με τις βασικές πρόνοιες της Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και αν αυτό το θέμα δε λυθεί, θα παραμείνει άλυτο το όλο Κυπριακό Πρόβλημα, με αποτέλεσμα κανένας πρόσφυγας να μην επιστρέψει στο σπίτι του ή ν' αποζημιωθεί, και η Βόρεια Κύπρος να μετατραπεί τελειωτικά σε ντε φάκτο επαρχία της Τουρκίας και η μελλοντική τύχη της υπόλοιπης Κύπρου να τεθεί σε σοβαρό κίνδυνο. Κάτω απ' αυτές τις περιστάσεις, πιστεύω, δικαιολογείται να εφαρμοστεί *«για το δημόσιο συμφέρον»* η εξαίρεση που αναφέραμε πιο πάνω. Με βάση αυτήν την εξαίρεση, το Κυπριακό Κράτος θα μπορεί, χωρίς να παραβιάζει τη Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων να απαλλοτριώσει όλα τα κτήματα (συμπεριλαμβανομένων και των

σπιτιών) των Ε/Κ τα οποία βρίσκονται στην Τ/Κ Ομόσπονδη Επαρχία και όλα τα κτήματα των Τ/Κ που βρίσκονται στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία και να τ' ανταλλάξει μεταξύ των δυο κοινοτήτων. Αυτή η **ΓΟΡΔΙΑ** λύση, πιστεύω είναι η καλύτερη εφικτή και ρεαλιστική διευθέτηση των πιο πάνω θεμάτων.

ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ ΣΤΗ Μ. ΑΣΙΑ ΤΟ 1923

Στο Συνέδριο της Λωζάνης, το 1923, όπου συζητείτο η υπογραφή Συνθήκης Ειρήνης μεταξύ, από τη μια, των Συμμάχων, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, και από την άλλη, της Τουρκίας, ο Μεγάλος Έλληνας πολιτικός Ελευθέριος Βενιζέλος, που αντιπροσώπευε την Ελλάδα, επέμεινε στην επιστροφή όλων των Ελλήνων προσφύγων στις εστίες τους στη Μ. Ασία. Εκεί όμως συνάντησε την αντίθεση της Τουρκίας, που υποστηριζόταν από όλους τους Συμμάχους της Ελλάδας, και ήθελε υποχρεωτική ανταλλαγή των εκατέρωθεν προσφύγων, εξαιρουμένων των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και των Τούρκων της Δυτικής Θράκης.

Ο Βενιζέλος τότε είχε να εκλέξει μεταξύ δύο κακών το μη χείρον: Είτε να επιμένει στη δίκαιη αρχή της επιστροφής όλων των Ελλήνων της Μικράς Ασίας στις εστίες τους, με κίνδυνο να υπογράψουν οι άλλοι Σύμμαχοι Συνθήκη Ειρήνης με την Τουρκία και να παραμείνει η Ελλάδα επ' αόριστο σ' εμπόλεμη κατάσταση με την Τουρκία με αβέβαια σύνορα, είτε να δεχτεί την υποχρεωτική ανταλλαγή που υποστήριζαν οι Σύμμαχοι, να υπογράψει μαζί με τους Συμμάχους ειρήνη με την Τουρκία, να τακτοποιήσει όλα τα εκκρεμή ζητήματα μαζί της, να εγκαταστήσει τους πρόσφυγες στα κτήματα των Τούρκων της Μακεδονίας και να πάρει ένα μεγάλο δάνειο από τους Συμμάχους για αποκατάσταση των προσφύγων. Τελικά ο Βενιζέλος εξέλεξε το δεύτερο και υπέγραψε τη Συνθήκη της Λωζάνης.

«Γνωρίζω» είπε ο Βενιζέλος στο νομικό σύμβουλο του στη Λωζάνη, «ότι όλοι στην Ελλάδα θα είναι εναντίον της γνώμης μου αυτής, ότι θα κάμουν συλλαλητήρια διαμαρτυρίας, ότι θα με αναθεματίσουν. Και η αγανάκτησις των κατ' εμού θα είναι συναισθηματικώς δικαιολογημένη. Αλλ' εγώ, δεν έχω το δικαίωμα να επηρεάζομαι ουδέ από συναισθηματικούς λόγους, ουδέ από την κοινή γνώμη. Οφείλω να σκέπτομαι αποκλειστικά το ανώτερο εθνικό συμφέρον το οποίο οι άλλοι δεν αντιλαμβάνονται τώρα, θα το εννοήσουν όμως αργότερα».³¹

³¹. Απόσπασμα από το Β' τόμο (σελ. 255) των «Πολιτικών Υποθηκών» του Ελευθερίου Βενιζέλου που εξεδόθησαν από τον Ιδιαίτερο Γραμματέα του Στεφ. Στεφάνου, Αθήνα 1969.

Η ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΧΩΡΙΣ ΕΚΑΤΕΡΩΘΕΝ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ

Είναι βέβαια λογικό και δίκαιο, με τη λύση του Κυπριακού να αποζημιωθούν τόσο οι πρόσφυγες όσο και οι άλλοι Ε/Κ που έχασαν περιουσίες και ζήμιωσαν από την τουρκική εισβολή. Το ορθό και δίκαιο θα ήταν, οι αποζημιώσεις να πληρωθούν κατά κύριο λόγο από την Τουρκία και κατά δεύτερο λόγο από την Τ/Κ κοινότητα στο βαθμό που η αξία των Ε/Κ κτημάτων στην Τ/Κ Ομόσπονδη Επαρχία υπερβαίνει την αξία των Τ/Κ κτημάτων στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία.

Αν επρόκειτο όμως ν' αρχίσουμε συζητήσεις με την τουρκική πλευρά πάνω σ' αυτό το θέμα, αυτές θα ήταν ατέλειωτες, με κίνδυνο να διαιωνιστεί η εκκρεμότητα και να ενταθούν οι σχέσεις των δυο κοινοτήτων, και στο τέλος ούτε μια τουρκική λίρα δε θα μας δώσει η Τουρκία. Μάλιστα δεν αποκλείεται να ζητούν κι από πάνω, απαιτώντας τεράστιες αποζημιώσεις για τις ζημιές που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν στα 10 χρόνια που ήταν «*αυτοεγκλωβισμένοι*» όπως λέμε εμείς, ή «*αναγκαστικά εγκλωβισμένοι*» όπως λεν εκείνοι, και ισχυριζόμενοι επίσης πως η σημερινή αξία των Τ/Κ κτημάτων στη Νότια Κύπρο είναι πολύ ψηλή ενώ των Ε/Κ κτημάτων στη Βόρεια Κύπρο είναι μηδαμινή.

Γι' αυτούς τους λόγους πιστεύω πως, για να κάνουμε ένα καλό ξεκίνημα στη συμβίωση μας με την Τ/Κ κοινότητα, κάτω από ένα Ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης, και να μην αφήσουμε εκκρεμή θέματα, η ανταλλαγή περιουσιών μεταξύ των δυο κοινοτήτων που εισηγήθηκα πιο πάνω, πρέπει να γίνει χωρίς αποζημιώσεις από τη μια πλευρά στην άλλη.

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ ΝΑ ΔΟΘΟΥΝ ΑΠΟ ΕΝΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΑΜΕΙΟ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Εφόσον αποκλείεται να πάρουμε οποιοσδήποτε αποζημιώσεις από την Τουρκία ή την Τ/Κ κοινότητα, οι αποζημιώσεις που δικαιούνται οι πρόσφυγες και οι άλλοι που ζήμιωσαν από την τουρκική εισβολή, πρέπει να προέλθουν από ένα *Διεθνές Ταμείο Αποκατάστασης της Κύπρου*, στο οποίο αναμένεται ότι θα συνεισφέρουν γενναιόδωρα οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Βρετανία, η Γερμανία και οι άλλες χώρες της ΕΟΚ, ο Καναδάς, η Σοβιετική Ένωση, η Ιαπωνία και άλλες πλούσιες χώρες. Το μεγαλύτερο, βέβαια, μερίδιο του Ταμείου αυτού πρέπει να δοθεί στην Ε/Κ Ομόσπονδη Διοίκηση για να το διανέμει στους Ε/Κ πρόσφυγες και άλλους δικαιούχους, και ένα μικρότερο μερίδιο στην Τ/Κ Ομόσπονδη διοίκηση, εφόσον οι μάλλον φτωχοί Τ/Κ έχουν ήδη πάρει τα κτήματα ενός μεγαλύτερου αριθμού, μάλλον πλούσιων Ε/Κ προσφύγων, όπως και τα κτήματα Ε/Κ που ανήκαν σε Ε/Κ που δεν κατοικούσαν στην Τ/Κ ζώνη.

Εκτός από τα μετρητά που θα πάρουν οι Ε/Κ πρόσφυγες κατ' αναλογία των ζημιών τους, οι ίδιοι πρέπει να μοιραστούν και τα κτήματα των Τ/Κ ή την αξία τους. Έπίσης, θα 'πρεπε ταυτόχρονα, η Κυβέρνηση να δώσει σ' όλους τους

πρόσφυγες που δε θα επιστρέψουν, τίτλους των σπιτιών στα οποία κατοικούν. Έτσι, ενώ αν δεν λυθεί το Κυπριακό, κανένας πρόσφυγας δεν θα αποζημιωθεί, μ' αυτή τη διευθέτηση θα πάρουν όλοι μια κατά το μάλλον ή ήττον ικανοποιητική αποζημίωση.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Πέραν από τις πιο πάνω διευθετήσεις για τα θέματα των προσφύγων και των περιουσιών τους, πρέπει να συμφωνηθεί με την Τ/Κ πλευρά πως με την εγκαθίδρυση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας θ' αρχίσει να εφαρμόζεται, έστω σταδιακά, το δικαίωμα όλων των Κυπρίων να εγκαθίστανται και ν' αποκτούν περιουσία σε οποιοδήποτε μέρος της Κύπρου. Σταδιακή εφαρμογή των ελευθεριών αυτών θα σημαίνει πως στα πρώτα χρόνια η εγκατάσταση και η απόκτηση ιδιοκτησίας από κατοίκους της Ε/Κ Ομόσπονδης Επαρχίας μέσα στην Τ/Κ Ομόσπονδη Επαρχία και τανάπαλιν, θα γίνεται κατόπιν σχετικής άδειας από την αρχή της Ομόσπονδης Επαρχίας όπου θα γίνει η εγκατάσταση και η απόκτηση ιδιοκτησίας. Θα συμφωνηθεί όμως πως οι περιορισμοί θα χαλαρώνονται σταδιακά και θα καταργηθούν όταν ολοκληρωθεί η ενοποίηση της οικονομίας των δυο επαρχιών.

ΤΟ ΕΔΑΦΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Το εδαφικό πρόβλημα χωρίζεται σε δυο μέρη. Το πρώτο μέρος είναι ο καθορισμός του ποσοστού του εδάφους της Κυπριακής Ομοσπονδίας που θα περιληφθεί στην Τ/Κ Ομόσπονδη Επαρχία, και το δεύτερο μέρος είναι ο καθορισμός των χωριών, πόλεων και περιοχών που θα περιληφθούν στην ίδια επαρχία. Βέβαια τα υπόλοιπα μέρη θα περιληφθούν στην Ε/Κ Επαρχία.

Σχετικά με το ποσοστό, αυτό συμφωνήθηκε από τον Πρόεδρο Κυπριανού τον Απρίλιο 1985 και τον κ. Ντενκτάς το Μάρτιο 1984 να είναι 29% αν και ο κ. Ντενκτάς το θέλει να είναι 29+%. Σημασία όμως δεν έχουν τόσο τα μερικά δέκατα του ενός τοις εκατόν που υπονοεί το +, όσο έχουν τα συγκεκριμένα χωριά, πόλεις και περιοχές που θα περιληφθούν στην κάθε Ομόσπονδη Επαρχία.

Έχοντας υπόψη τις πιο πάνω συμφωνίες θα είναι ίσως πολύ δύσκολο να πειστεί ο κ. Ντενκτάς να δεχτεί ελάττωση της έκτασης της Τ/Κ Ομόσπονδης ζώνης κάτω από το 29% και γι' αυτό, η κυριώτερη προσπάθεια της Ε/Κ πλευράς πρέπει να είναι να περιληφθούν στην Ε/Κ Ομόσπονδη ζώνη ολόκληρες οι περιοχές των Βαρωσίων και της Μόρφου.

Σε τέτοια περίπτωση, οι Ε/Κ πρόσφυγες που θα επιστρέψουν στα σπίτια τους, στα χωριά που θα περιληφθούν στην Ε/Κ Επαρχία θα είναι, σύμφωνα με

την απογραφή του 1973, περίπου 79.000 δηλαδή 49% του συνόλου των Ε/Κ προσφύγων.

Έτσι, οι πρόσφυγες που δε θα επιστρέψουν, (περίπου 83.000) θα πάρουν, εκτός από τη χρηματική αποζημίωση, που αναφέραμε πιο πάνω, τα κτήματα των Τ/Κ που ζούσαν το 1973 στην Ε/Κ Ομόσπονδη Ζώνη και οι οποίοι υπολογίζονται σε 47.000.

Η ΛΥΣΗ ΤΩΝ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΔΥΣΕΠΙΛΥΤΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ

Οι εισηγήσεις μου για ρεαλιστική λύση των πιο δυσεπίλυτων πτυχών του Κυπριακού, γίνονται υπό την προϋπόθεση πως τα άλλα θέματα του Κυπριακού, που είναι λιγότερο δυσεπίλυτα, θα συμφωνηθούν κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων μεταξύ του Προέδρου Βασιλείου και του κ. Ντενκτάς.

Εισηγούμαι, να θεωρηθεί ως βάση για τη λύση αυτών των θεμάτων, το «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας για την Κύπρο» που υπέβαλε ο Γ.Γ. το Μάρτιο 1986, υπό τον όρον ότι η Τ/Κ πλευρά, εκτιμώντας τις σημαντικές παραχωρήσεις που της γίνονται από την Ε/Κ πλευρά με τις λύσεις των δυσεπίλυτων πτυχών που εισηγούμαι, θα δεχτεί να γίνουν στο «Σχέδιο Πλαισίου», οι πιο κάτω προσθήκες, αλλαγές και διευκρινήσεις.

1. **Παράγραφος 6.1** Να συμφωνηθεί ότι η ελευθερία διακίνησης θ' αρχίσει να εφαρμόζεται πλήρως με την εγκαθίδρυση της Μεταβατικής (ή της Οριστικής) Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης.

2. **Παράγραφος 8.1** Το χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των μη Κυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων να λήγει με την εγκαθίδρυση της Μεταβατικής (ή της Οριστικής) Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης. Αυτό συνάδει με τη δήλωση του Προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας κ. Εβρέν ότι «*τα τουρκικά στρατεύματα θ' αποσυρθούν άμα βρεθεί λύση του Κυπριακού*».

3. **Να επιβεβαιωθεί η ισχύς της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης (TREATY OF ESTABLISHMENT)** και πιο ειδικά του Παραρτήματος της Δ', το οποίο περιορίζει τον αριθμό των μεταναστών προς την Κύπρο. Με βάση την ίδια Συνθήκη, να επαναπατριστούν στην Τουρκία οι παράνομοι μετανάστες Τούρκοι έποικοι.

4. **Παράγραφος 1.1 (c) (vii)** Να διευκρινιστεί ότι, σύμφωνα με την παράγραφο 10 του «*Revision 18.v. 82*» που υιοθετεί, μεταξύ άλλων, το άρθρο 32 του Συντάγματος του 1960, και δίνει στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση το δικαίωμα να κάμνει νόμους σχετικά με τους αλλοδαπούς, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα ελέγχει επίσης τη μετανάστευση από και προς την Κύπρο, θα παραχωρεί την Ομοσπονδιακή ιθαγένεια και θα εκδίδει τα διαβατήρια των πολιτών της Ομοσπονδίας.

5. **Παράγραφος 3.1** Η χωριστή πλειοψηφία των Ε/Κ και Τ/Κ βουλευτών για την ψήφιση νόμων, να περιοριστεί στα θέματα που προνοούσε το Σύνταγμα του

1960, δηλαδή στη ψήφιση νόμων που επιβάλλουν φορολογίες ή που τροποποιούν τον εκλογικό νόμο ή το Σύνταγμα.

6. **Παράγραφος 4.2** Τα δικαιώματα βέτο του Προέδρου και του Αντιπροέδρου να περιοριστούν στα θέματα που προνοούσε το Σύνταγμα του 1960 δηλαδή στις εξωτερικές υποθέσεις, την άμυνα και την ομοσπονδιακή ασφάλεια. Επίσης, οι διορισμοί των αξιωματούχων που αναφέρονται στο Σύνταγμα του 1960, να γίνονται με κοινή συγκατάθεση του Προέδρου και του Αντιπροέδρου.

7. **Παράγραφος 4.3** Εφόσον οι Τ/Κ βουλευτές και ο Τ/Κ Αντιπρόεδρος θα έχουν τα πιο πάνω δικαιώματα βέτο, όλες οι αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου να λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία.

8. **Παράγραφος 1.1 (c) (i)** Να διευκρινιστεί ότι **μόνο η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία θα έχει διεθνή προσωπικότητα**, αυτό όμως δε θα εμποδίζει τις Ομόσπονδες Επαρχίες να ενεργούν στους τομείς που, σύμφωνα με το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα, υπάγονται στη δικαιοδοσία τους.

9. **Η Συνθήκη Εγγυήσεως** για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία να διευρυνθεί με άλλα κράτη που θα συμφωνηθούν, και τα οποία δέχονται να εγγυηθούν την ανεξαρτησία της Κύπρου. Το δικαίωμα μονομερούς επέμβασης πρέπει ν' αποκλειστεί.

ΟΙ ΠΙΟ ΠΑΝΩ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΑΝ ΤΙΣ ΣΥΣΤΗΣΕΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Μια δυσκολία που πολύ πιθανό θα έχει ο Πρόεδρος Βασιλείου στο να αποδεχτεί κατά τη διάρκεια των συνομιλιών του με τον κ. Ντενκτάς, τις πιο πάνω ρεαλιστικές λύσεις των δυσεπίλυτων πτυχών του Κυπριακού, είναι το ότι υποσχέθηκε στους πρόσφυγες πως *«δεν θα υπογράψει λύση που δε θα εξασφαλίζει το δικαίωμα των προσφύγων να επιστρέψουν (όσοι θέλουν) στα σπίτια και τις περιουσίες τους»*.

Όταν επαναληφθούν οι συνομιλίες Βασιλείου-Ντενκτάς μετά τη συνάντησή τους με το Γ.Γ. του ΟΗΕ κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ που πρόκειται να γίνει στη Νέα Υόρκη στις 22/23 Νοεμβρίου, πιστεύω πως δεν θα είναι πολύ δύσκολο να συμφωνήσουν στη λύση των πιο πάνω ολιγότερο δυσεπίλυτων πτυχών του Κυπριακού. Όσον αφορά όμως τις δυσεπίλυτες αυτές πτυχές, πολύ φοβούμαι πως οι συνομιλίες θα κινδυνεύουν να καταρρεύσουν αν ο Πρόεδρος Βασιλείου δε μπορεί να προτείνει ή να δεχτεί τις ρεαλιστικές λύσεις που εισηγούμαι.

Για ν' αποφευχθεί το πιθανό αυτό ναυάγιο των συνομιλιών, εισηγούμαι την ακόλουθη τακτική:

Η Κυπριακή Κυβέρνηση να προσφύγει στο Συμβούλιο Ασφαλείας, το οποίο θα έχει ενημερωθεί από το Γ.Γ. για τα θέματα πάνω στα οποία δε μπόρεσαν οι δυο πλευρές να συμφωνήσουν, και να ζητήσει από το Συμβούλιο να εφαρμόσει

τις πρόνοιες του άρθρου 37(2) του Χάρτη του ΟΗΕ και να «*συστήσει*» στις δυο πλευρές «*όρους διευθετήσεως*» των διαφορών τους πάνω σ' αυτά τα θέματα «*τους οποίους το Συμβούλιο θεωρεί κατάλληλους*».

Τελικά, αν το Συμβούλιο Ασφαλείας, αφού ο Γ.Γ. βολιδοσκοπήσει τις δυο πλευρές για τις πιθανές αντιδράσεις τους, συστήσει λύσεις περίπου σαν αυτές που εισηγούμαι πιο πάνω, *πιστεύω πως η δική μας πλευρά, πρέπει να τις αποδεχτεί, για λόγους ΑΔΗΡΙΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ. Σε τέτοια περίπτωση, η αποδοχή αυτών των συστάσεων θα μπορεί να δικαιολογηθεί με το ότι δεν έχουμε άλλη εκλογή παρά να τις δεχτούμε, γιατί αν δεν τις δεχθούμε θα χαθεί και η τελευταία ελπίδα να λυθεί το Κυπριακό ειρηνικά, οπότε οι συνέπειες για το μέλλον του Κυπριακού Ελληνισμού θα είναι τραγικές.*

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(26.10.1988)**

**Η ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΝΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΟΧΙ
ΕΝΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**

Αγαπητέ κ. Βασιλείου,

Σας στέλλω μια μελέτη μου, με τίτλο: «*Η ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΝΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΑΙ ΟΧΙ ΕΝΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ*» την οποία σκοπεύω να δημοσιεύσω την προσεχή βδομάδα.

Στην έκθεση της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής για το Κυπριακό Πανεπιστήμιο αναφέρεται ότι «*δεδηλωμένη*» θέση σας είναι πως, γλώσσες του Πανεπιστημίου θα είναι η Ελληνική για τους Έλληνες και η Τουρκική για τους Τούρκους.

Εισηγούμαι πως αυτή η «*δεδηλωμένη θέση*» σας χρειάζεται αναθεώρηση για τους λόγους που αναπτύσσω στη μελέτη μου.

Ελπίζω να δώσετε τη δέουσα προσοχή στις απόψεις που εκφράζω σ' αυτή τη μελέτη μου και ευχαρίστως μπορώ να τη συζητήσω μαζί σας, όποτε θέλετε.^{32 33}

Με θερμούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

³² Στην απάντηση του την 31 Οκτωβρίου ο κ. Βασιλείου έγραψε στο συγγραφέα τα εξής:
«*Επήρα το γράμμα σας της 26^{ης} Οκτωβρίου μαζί με τη συναποσταλείσα μελέτη σας για το υπό ίδρυση πανεπιστήμιο στην Κύπρο και ευχαριστώ πολύ.*

'Εστειλα αντίγραφα του γράμματός και της μελέτης σας στον Υπουργό Παιδείας για εξέταση των απόψεων και εισηγήσεων σας.

Σας απευθύνω τους χαιρετισμούς μου».

³³ Ο Υπουργός Παιδείας δεν έγραψε τίποτε στο συγγραφέα για το θέμα αυτό.

**Η ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΝΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΑΙ ΟΧΙ ΕΝΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ³⁴
(26.10.1988)**

Πριν μερικές βδομάδες (στις 30 Σεπτεμβρίου) υποβλήθηκε στον Πρόεδρο Βασιλείου η εισηγητική έκθεση της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής για το Κυπριακό Πανεπιστήμιο. Σ' αυτήν αναφέρεται, μεταξύ άλλων, πως «όσον αφορά τη γλώσσα του Πανεπιστημίου, η Επιτροπή στηρίζεται στη δεδηλωμένη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας ότι θα είναι η ελληνική για τους Έλληνες και η τουρκική για τους Τούρκους, αλλά οι φοιτητές πρέπει να διδάσκονται απαραίτητα και μια ξένη γλώσσα».

Εισηγούμαι πως, για τους παρακάτω λόγους, αυτή η «δεδηλωμένη θέση» του Προέδρου Βασιλείου χρειάζεται αναθεώρηση.

**ΣΤΙΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΗΘΗΚΕ ΠΩΣ ΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟ**

Σ' όλα τα «Σχέδια Πλαισίου για λύση του Κυπριακού» του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) (του Ιανουαρίου 1985, Απριλίου 1985 και Μαρτίου 1986) αναφέρονται τα εξής: «Οι δυο πλευρές επιβεβαιώνουν όσα συμφωνήθηκαν στις διακοινοτικές διαπραγματεύσεις και που περιέχονται στο έγγραφο Revision 18.v.1982». Στην παράγραφο 11 του εγγράφου εκείνου είχε συμφωνηθεί ότι -

«Τα θέματα που σχετίζονται με την εκπαίδευση και το γάμο θα ρυθμίζονται από τις Ομόσπονδες Επαρχίες σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες του Ομοσπονδιακού Συντάγματος. Η Ανώτερη Εκπαίδευση όμως θα είναι ομοσπονδιακή».

Η συμφωνία εκείνη βρίσκεται μέσα στο πνεύμα της Ομοσπονδίας γιατί η εφαρμογή της θα συμβάλει στην ενοποίηση της Κύπρου στην τρίτοβάθμια εκπαίδευση. Γι' αυτό, πιστεύω πως είναι αδικαιολόγητη η απόφαση της Κυβέρνησης να αγνοήσει εκείνη τη συμφωνία και, χωρίς να συνεννοηθεί με την τουρκοκυπριακή πλευρά, η οποία θα συμμετέχει στην Ομοσπονδία, να προχωρήσει στην ίδρυση ενός ελληνοκυπριακού πανεπιστημίου - εκτός εάν προεξοφλά πως δε θα υπάρξει ομοσπονδιακή λύση του Κυπριακού.

Και βέβαια δε μπορεί το προγραμματιζόμενο πανεπιστήμιο να θεωρηθεί «Ομοσπονδιακό» απλώς με τη δήλωση πως σ' αυτό θα διδάσκονται και μαθήματα στην τουρκική γλώσσα - πράγμα που, κατά πάσα πιθανότητα, θ' αποδειχτεί στην πράξη ανέφικτο, γιατί αυτό δεν θα μπορέσει να τραβήξει αρκετούς Τουρκοκύπριους (Τ/Κ) φοιτητές ώστε να δικαιολογείται ο διορισμός

³⁴ Στάληκε στον Πρόεδρο Βασιλείου στις 26.10.1988 και δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο», την «Αλήθεια» και στο «Cyprus Mail» στις 6.11.1988.

Τούρκων καθηγητών στους διάφορους κλάδους της πανεπιστημιακής μόρφωσης.

Έχοντας υπόψη την πιο πάνω συμφωνία, εισηγούμαι να συζητηθεί στις τρέχουσες συνομιλίες Βασιλείου-Ντενκτάς και το θέμα της ίδρυσης Ομοσπονδιακού Πανεπιστημίου και μάλιστα με βασική γλώσσα την αγγλική, όπως υποστηρίζω πιο κάτω.

Παρεμπιπτόντως, θα ήθελα να αναφέρω ότι και το Σύνταγμα της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, το οποίο γενικά δίνει ευρεία αυτονομία στα Καντόνια, προνοεί (στο άρθρο 27) ότι το Ομοσπονδιακό Πανεπιστήμιο και το Πολυτεχνείο υπάγονται στη δικαιοδοσία της Συνομοσπονδίας ενώ τα σχολεία της κατώτερης και μέσης εκπαίδευσης υπάγονται στη δικαιοδοσία των Καντονίων.

Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΕΣΟΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Αν πρόκειται να ενοποιήσουμε την Κύπρο κάτω από ένα βιώσιμο Ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης, πρέπει να έχουμε ένα κοινό γλωσσικό μέσον επικοινωνίας με τους Τ/Κ.

Στα παλιά χρόνια η επικοινωνία των δυο κοινοτήτων γινόταν κυρίως μέσω της ελληνικής γλώσσας την οποία μιλούσαν όλοι σχεδόν οι Τ/Κ και εν μέρει μέσω της τουρκικής γλώσσας την οποία μιλούσε μια μερίδα Ελληνοκυπρίων (Ε/Κ).

Στα τελευταία 25 χρόνια που οι δυο κοινότητες διαχωρίστηκαν, η νέα γενιά των Τ/Κ μιλά μόνο τουρκικά και αγγλικά, ενώ η νέα γενιά των Ε/Κ μιλά μόνο ελληνικά και αγγλικά. Και στο μέλλον, αν λυθεί το Κυπριακό, είναι πολύ αμφίβολο να μάθει ελληνικά η πλειονότητα των Τ/Κ ώστε η γλωσσική επικοινωνία να γίνεται όπως πρωτότερα.

Έτσι, εφόσον η μεγάλη πλειονότητα τόσο των Ε/Κ όσο και των Τ/Κ θα μιλούν αγγλικά, το κυριότερο μέσον επικοινωνίας των δυο κοινοτήτων θα είναι κατ' ανάγκη η αγγλική γλώσσα. Αυτό άλλωστε συμβαίνει τώρα στις συνομιλίες Βασιλείου-Ντενκτάς: Συνομιλούν και διαπραγματεύονται στα αγγλικά, χωρίς να χρειάζονται διερμηνείς από τη μια επίσημη γλώσσα στην άλλη.

Γι' αυτό πιστεύω πως το Κυπριακό Πανεπιστήμιο πρέπει να έχει βασική γλώσσα την αγγλική, οπότε αυτό θα τραβήξει την πλειοψηφία τόσο των Ε/Κ όσο και των Τ/Κ νέων που θέλουν να μορφωθούν, πράγμα που θα συμβάλει στη σύσφιξη των σχέσεων τους και στην εδραίωση της Ομοσπονδιακής Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η ΚΥΠΡΟΣ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Υπάρχουν κι άλλοι λόγοι γιατί η αγγλική γλώσσα πρέπει να είναι η βασική γλώσσα του Κυπριακού Πανεπιστημίου. Αν η βασική γλώσσα του θα είναι η

ελληνική, αυτό θα είναι κατ' ανάγκη ένα Επαρχιακό Ελληνικό πανεπιστήμιο - όπως είναι το Πανεπιστήμιο της Κρήτης, Πατρών, Ιωαννίνων κλπ. - το οποίο θα χρησιμοποιεί συγγράμματα κατά το πλείστον μεταφρασμένα, με αρκετή καθυστέρηση, κυρίως από τα αγγλικά, και οι απόφοιτοι του, όπως συμβαίνει τώρα στην Ελλάδα, δε θα γνωρίζουν πολύ καλά καμιά ξένη γλώσσα και πιο ειδικά την αγγλική.

Ένα τέτοιο πανεπιστήμιο δε θα μπορέσει να τραβήξει παρά μόνο ένα μέρος των Ε/Κ νέων, γιατί οι εύποροι Κύπριοι που θα θέλουν να πάρουν καλύτερη μόρφωση θα προτιμούν να φοιτήσουν σε ξένα πανεπιστήμια.

Η Κύπρος όμως, ως ανεξάρτητο κράτος, στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, έχει τη δυνατότητα, και πρέπει, να γίνει, όχι μόνο ένα πρώτης τάξεως εμπορικό, τραπεζικό και επιχειρηματικό κέντρο της Μέσης Ανατολής και της Ανατολικής Μεσογείου - όπως ορθά προγραμματίζεται από την Κυπριακή Κυβέρνηση - αλλά και ένα πρώτης τάξεως πνευματικό κέντρο της ίδιας περιοχής. Αυτό μπορεί να γίνει με την ίδρυση ενός Πανεπιστημίου με βασική γλώσσα την αγγλική, που είναι σήμερα το διεθνές μέσον επιστημονικής, επαγγελματικής και επιχειρηματικής επικοινωνίας.

Ένα τέτοιο πανεπιστήμιο θα μπορεί να στελεχωθεί με πρώτης τάξεως καθηγητές τόσο κυπριακής καταγωγής, που εργάζονται σήμερα στα πανεπιστήμια του εξωτερικού, όσο και ξένους, και σίγουρα θα τραβήξει όλους σχεδόν τους Ε/Κ νέους που θέλουν να πάρουν πανεπιστημιακή και μεταπτυχιακή μόρφωση, την πλειοψηφία των Τ/Κ νέων, και αρκετό αριθμό νέων από χώρες της Μέσης Ανατολής και της Ανατολικής Μεσογείου - προπάντων τώρα που το Αμερικανικό Πανεπιστήμιο της Βηρυτού ουσιαστικά διαλύθηκε.

Και σ' αυτήν ακόμα την Ελλάδα, σήμερα αναγνωρίζεται πως οι απόφοιτοι των πανεπιστημίων τους υστερούν πολύ από τους αποφοίτους ξένων πανεπιστημίων γιατί δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις του κλάδου τους από σύγχρονα συγγράμματα και περιοδικά που είναι γραμμένα κυρίως σ' αγγλικά, και βρίσκονται σε μειονεκτική θέση όταν παίρνουν μέρος σε διεθνή συνέδρια γιατί δεν ξέρουν καλά αγγλικά. Να τι έγραψε πριν μερικούς μήνες ένας καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης σε μια επιστολή του που δημοσιεύθηκε στην «Καθημερινή» των Αθηνών (5.3.1988) και αναδημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» (8.3.1988):

«Σ' όλα τα επιστημονικά συνέδρια, ανεξάρτητα πού γίνονται, Δύση ή Ανατολή, έχει καθιερωθεί η αγγλική ως η μόνη γλώσσα επικοινωνίας, και ακόμη είναι η μόνη γλώσσα στην οποία γράφεται κάθε σοβαρό επιστημονικό βιβλίο ή άρθρο. Και αν δεν γραφεί στην αγγλική, οπωσδήποτε θα μεταφραστεί σ' αυτή, μια και ο συγγραφέας επιθυμεί να γίνει γνωστός παντού.

Επομένως, οι δυο απαραίτητες γλώσσες για τον καθένα μας, είναι η ελληνική και η αγγλική και τρίτη η οποιαδήποτε άλλη (γερμανική, γαλλική, ρωσική κλπ.) Προσωπικά, θεωρώ τόσο σπουδαία τη γνώση της αγγλικής, ώστε, όπως και

άλλοτε έγγραφα, θα πρέπει να καθιερωθεί ως μάθημα των εισαγωγικών εξετάσεων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση σ' όλες τις δέσμες. Ακόμη, μέσα στο πανεπιστήμιο να καθιερωθούν μαθήματα γραπτού και προφορικού λόγου, τόσο για τα ελληνικά όσο και για τ' αγγλικά. ...Τα ελληνικά είναι χρήσιμα για το χώρο αυτό που λέγεται Ελλάδα, την πατρίδα μας, και τα αγγλικά για όλη την οικουμένη».

Αυτά έγραψε ο καθηγητής Γ. Μουρκίδης του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Η αγγλική γλώσσα είναι επίσης απαραίτητη για τους φοιτητές και τους μεταπτυχιακούς σπουδαστές για να μπορούν να παρακολουθούν τις τρέχουσες επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις από σύγχρονα συγγράμματα και περιοδικά που είναι γραμμένα σ' αγγλικά, και επίσης να παίρνουν με τέλεφαξ ή μέσον κομπιούτερς από «*Τράπεζες Πληροφοριών*» (DATA BANKS) και από βιβλιοθήκες της Βρετανίας και Αμερικής βιβλιογραφίες πάνω σε οποιοδήποτε θέμα, καθώς και αντίγραφα σελίδων οποιωνδήποτε βιβλίων και περιοδικών που τους ενδιαφέρουν.

Επίσης ένα τέτοιο πανεπιστήμιο θα μπορεί και πρέπει να έχει κλάδους μεταπτυχιακών σπουδών και να οργανώσει κέντρα επιστημονικών ερευνών σε τομείς που ενδιαφέρουν την Κύπρο, πράγμα που χρειαζόμαστε πολύ και μας λείπουν σήμερα.

Εννοείται βέβαια πως στο Κυπριακό Πανεπιστήμιο θα διδάσκεται η ελληνική φιλολογία και ιστορία (αρχαία και νέα) στα ελληνικά και η τουρκική φιλολογία και ιστορία στα τουρκικά.

ΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ ΠΡΟΣΟΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ

Όπως είναι γνωστό, η οικονομική ζωή της Κύπρου είναι άμεσα συνδεδεμένη με όλες σχεδόν τις ξένες χώρες του κόσμου με τις οποίες επικοινωνεί κυρίως σ' αγγλικά. Γι' αυτό, απαραίτητο προσόν σε όλους τους επαγγελματικούς και επιστημονικούς κλάδους είναι η πολύ καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας, την οποία δεν θα έχουν οι απόφοιτοι του κυπριακού πανεπιστημίου αν η βασική γλώσσα είναι, όπως προγραμματίζεται, η ελληνική.

Στο εξασέλιδο, σε μεγάλο σχήμα, διαφημιστικό παράρτημα της Αμερικανικής εφημερίδας «WALL STREET JOURNAL» που εκδόθηκε στις 2-3 Σεπτεμβρίου 1988 για λογαριασμό της Κυπριακής Κυβέρνησης, αναφέρεται μεταξύ άλλων πλεονεκτημάτων που έχει η Κύπρος ως κέντρο υπεράκτιων επιχειρήσεων, το γεγονός ότι «*διαθέτουμε λογιστές, οικονομολόγους, μηχανολόγους και νομικούς υψηλού επιπέδου που μόνο σε μεγάλα κέντρα βρίσκονται*» και ότι «*το ναυτιλιακό μας σύστημα λειτουργεί σύμφωνα με τον βρετανικό νόμο που είναι πολύ γνωστός στη ναυτιλιακή βιομηχανία*».

Πιστεύω, πως δε θα μπορούσαμε να καυχηθούμε ότι η Κύπρος έχει όλα αυτά τα πλεονεκτήματα αν το Κυπριακό προσωπικό που στελεχώνει τις επιχειρήσεις

αυτές αποφοιτούσε από ένα κυπριακό πανεπιστήμιο με βασική γλώσσα την ελληνική, όπως προγραμματίζεται.

Όλα αυτά, δείχνουν πως ένας επιπρόσθετος λόγος γιατί το Κυπριακό πανεπιστήμιο πρέπει να έχει βασική γλώσσα την αγγλική, είναι για να δίνει στους αποφοίτους του τα επαγγελματικά προσόντα που χρειάζονται για ν' αναπτυχθεί και διατηρηθεί η Κύπρος ως ένα πρώτης τάξεως εμπορικό, τραπεζικό και επιχειρηματικό κέντρο της Μέσης Ανατολής και της Ανατολικής Μεσογείου.

**ΜΗΠΩΣ ΚΙΝΔΥΝΕΥΟΥΜΕ ΝΑ ΧΑΣΟΥΜΕ ΤΗΝ
«ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ»;**

Πιστεύω, πως είναι γελοία η άποψη μερικών *«υπερπατριωτών»* που λεν πως *«αν η βασική γλώσσα του Κυπριακού Πανεπιστημίου είναι η αγγλική, τότε οι Έλληνες της Κύπρου κινδυνεύουν να χάσουν την εθνική τους ταυτότητα»*. Μήπως έχασαν την *«εθνική τους ταυτότητα»* οι χιλιάδες Ε/Κ - μεταξύ των οποίων και ο Πρόεδρος Βασιλείου - που σπούδασαν σε ξένα πανεπιστήμια;

Την ελληνική γλώσσα και τις ελληνικές παραδόσεις έχουν την ευκαιρία οι νέοι μας να μάθουν στα 12 χρόνια της δημοτικής, γυμνασιακής και λυκειακής μόρφωσης τους. Η ελληνική όμως γλώσσα και οι ελληνικές παραδόσεις δεν είναι αρκετά προσόντα για να μπορέσουν οι νέοι μας να βοηθήσουν την Κύπρο ν' απολαύσει τους καρπούς των σημερινών και αυριανών επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων του κόσμου. Για το σκοπό αυτό οι νέοι μας έχουν ανάγκη να διευρύνουν τον πνευματικό τους ορίζοντα πέραν των στενών ορίων της Κύπρου και της Ελλάδας, πράγμα που μπορούν να κάμουν μόνο με πανεπιστημιακές σπουδές σε μια οικουμενική γλώσσα όπως η Αγγλική.

**ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ Η ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ
ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΑΓΓΛΟΦΩΝΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ³⁵
(3.12.1988)**

Στο άρθρο μου, που δημοσιεύθηκε στις 6 Νοεμβρίου, εξήγησα τους λόγους για τους οποίους η Κύπρος χρειάζεται ένα Διεθνές Πανεπιστήμιο με βασική γλώσσα την αγγλική και όχι ένα Επαρχιακό Ελληνικό Πανεπιστήμιο.

Ένας από τους υποστηρικτές της αντίθετης άποψης, ο Δρ Γιάννης Ιωάννου (Γ.Ι.) ο οποίος, όπως πληροφορούμαι σπούδασε στο Γαλλικό Πανεπιστήμιο της Λυών και εργάζεται στη Μορφωτική Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας, έγραψε δύο άρθρα στο *«Φιλελεύθερο»* στις 24 και 25 Νοεμβρίου, στα οποία υποστηρίζει πως το Κυπριακό Πανεπιστήμιο πρέπει να έχει βασικές γλώσσες την ελληνική και την τουρκική. Τα κυριώτερα επιχειρήματα του είναι τα παρακάτω:

³⁵ Δημοσιεύτηκε στο *«Φιλελεύθερο»* και την *«Αλήθεια»* στις 3.12.1988.

«ΑΓΓΛΟΦΩΝΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΖΥΡΙΧΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ»

1. «Η πρόταση για ίδρυση Αγγλόφωνου Κυπριακού Πανεπιστημίου» γράφει ο Γ.Ι., «δεν είναι παρά αντιγραφή του Ζυριχικού καθεστώτος» το οποίο είναι «ένα κατ' επανάληψη χρεωκοπημένο πρότυπο». «... Άλλοτε οι Άγγλοι μας πρόσφεραν βάσεις και εγγυήσεις για προστασία από τους εαυτούς μας. Σήμερα μας δανείζουν τη γλώσσα τους διότι οι δικές μας είναι επαρχιακές, ανιπιστημονικές και ανεπαρκείς, πάλι για να μας βοηθήσουν να τα βρούμε με τον εαυτό μας».

2. Εις απάντηση της παρατήρησης μου πως «είναι γελοία η άποψη μερικών «υπερπατριωτών» που λεν πως «αν η βασική γλώσσα του Κυπριακού Πανεπιστημίου είναι η αγγλική, τότε οι Έλληνες της Κύπρου κινδυνεύουν να χάσουν την Εθνική τους ταυτότητα» ο Γ.Ι. γράφει:

«Δεν ανήκουμε ούτε στη γενιά του '55 ούτε στη γενιά το '63-'67. Με δυσκολία η ηλικία μας εφάπτεται της περιόδου '70-'74. Δεν αγωνιστήκαμε για την Ένωση, δεν προσυπογράψαμε τη Ζυρίχη, δε σφάξαμε Τούρκους ή Τουρκοκυπρίους, δεν κάναμε πραξικόπημα ... και να, υφιστάμεθα στα 18 μας χρόνια τις συνέπειες που προκάλεσε μια γενιά πολιτικών στην οποία ανήκουν πολλοί επώνυμοι και ανώνυμοι. ... Ανήκουμε σε μια γενιά που έχει δει όλα τα πρότυπα που πρότεινε η γενιά του κ. Οικονομίδη να καταρρέουν το ένα μετά το άλλο, απλώς διότι είναι εντελώς ξένα προς αυτό τον τόπο».

«Ο ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΛΑΟΣ ΜΙΛΑ ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΜΙΛΙΟΥΝΤΑΙ
ΑΠΟ 70 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ»

3. Και ο Γ.Ι. συνεχίζει: «Πιστεύουμε ότι αυτός ο λαός μιλά δυο γλώσσες οι οποίες συνολικά μιλιούνται από 70 εκατομμύρια ανθρώπους ... και οι οποίες δεν είναι υποδεέστερες της ιταλικής, της γερμανικής, της ρουμανικής, της τσεχικής και των γλωσσών άλλων κρατών» - όπου υπάρχουν και λειτουργούν πανεπιστήμια στις δικές τους γλώσσες.

«ΟΙ Τ/Κ ΝΑ ΜΑΘΟΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙ Ε/Κ ΤΟΥΡΚΙΚΑ»

4. «Στο Κυπριακό Πανεπιστήμιο» - συνεχίζει ο Γ.Ι. – «οι Ε/Κ και οι Τ/Κ θα μορφώνονται ο καθένας στη γλώσσα του. Κι όσοι το θελήσουν θα μπορούν να μάθουν οι μιν τη γλώσσα των δε και να επικοινωνούν σε όποια γλώσσα τους αρέσει. Κι αν οι δυο γλώσσες εισαχθούν στη Μέση Εκπαίδευση των δυο κοινοτήτων, όπως το εισηγηθήκαμε ήδη, - πολλοί Ε/Κ ήδη άρχισαν να παρακολουθούν μαθήματα τουρκικής σε διάφορους χώρους και παράλληλα πληροφορούμαστε ότι στο κατεχόμενο μέρος όλο και περισσότεροι Τ/Κ μαθαίνουν ελληνικά - τότε μακροπρόθεσμα, το πρόβλημα θα έχειλυθεί όχι πια με τεχνητό τρόπο και με ξένα δεκανίκια, αλλά ουσιαστικά και οριστικά».

Αναφορικά με τις πιο πάνω απόψεις του Γ.Ι. έχω να κάμω τις παρακάτω παρατηρήσεις:

Ο Γ.Ι. ΚΑΙ ΠΟΛΛΟΙ ΑΛΛΟΙ ΝΕΟΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΟΡΘΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΜΕΝΟΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΙΤΙΕΣ ΤΩΝ ΔΕΙΝΩΝ ΜΑΣ

Ο Γ.Ι.- που όπως λέει, είναι πολύ νέος - από τη μια, εκφράζει τη δικαιολογημένη αγανάκτηση της νέας γενιάς ενάντια στην προηγούμενη η οποία με τα λάθη της οδήγησε την Κύπρο στη σημερινή τραγική της θέση, από την άλλη όμως δεν φαίνεται να είναι ορθά πληροφορημένος - όπως δεν είναι οι περισσότεροι νέοι - για τα συγκεκριμένα λάθη που έγιναν και που μας οδήγησαν σ' αυτήν την κατάσταση. Έτσι, παρασυρμένος από την επίσημη προπαγάνδα, πιστεύει πως όλα τα κακά της Κύπρου ξεκίνησαν από τη Συμφωνία της Ζυρίχης, που τη θεωρεί «ένα κατ' επανάληψη χρεωκοπημένο πρότυπο», και από τους Άγγλους που μας την επέβαλαν και τώρα προσπαθούν να επιβάλουν και τη γλώσσα τους, την οποία πρέπει να απορρίψουμε. Αυτή βέβαια είναι μια πολύ απλοϊκή άποψη που οφείλεται στην άγνοια των πραγματικών γεγονότων.

ΑΣ ΔΙΑΒΑΣΕΙ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΓΛΑΥΚΟΥ ΚΛΗΡΙΔΗ

Αν διαβάσει όμως ο Γ.Ι. το πρόσφατο βιβλίο του κ. Γλαύκου Κληρίδη «Η ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΜΟΥ» (Τόμος Α'), θα δει πως δε φταίει το καθεστώς της Ζυρίχης για όλα τα παθήματα μας αλλά η άκαιρη και αδικαιολόγητη απόφαση του Προέδρου Μακαρίου να το ανατρέψει για να εξιλεωθεί από την κατηγορία ότι «*πρόδωσε τον ιερό όρκο του*» να αγωνίζεται μέχρι θανάτου για την Ένωση που έδωσε στις 28.8.1954 («Η Κατάθεση μου», σ. 25 και 140). Η προπαγανδιζόμενη άποψη πως το Ζυριχικό Σύνταγμα δεν επέτρεπε ομαλή λειτουργία του Κυπριακού κράτους, και ότι έπρεπε να τροποποιηθεί μονομερώς, διαψεύδεται από την παρακάτω «*από πρώτο χέρι*» διαπίστωση του τότε Προέδρου της Βουλής κ. Κληρίδη στο βιβλίο του (σ. 186-7).

«Κάθε ισχυρισμός ότι το επείγον της ανάγκης υποχρέωσε τον Μακάριο να κινηθεί και να επιδιώξει συνταγματικές αναθεωρήσεις είναι αστήρικτος, διότι ο Αρχιεπίσκοπος γνώριζε πολύ καλά ότι τα εκτελεστικά όργανα, οι υπουργοί, οι ανεξάρτητοι αξιωματούχοι της Δημοκρατίας, η επιτροπή δημόσιας υπηρεσίας και οι αρχηγοί των δυνάμεων ασφαλείας είχαν διορισθεί με την κοινή απόφαση Προέδρου και Αντιπροέδρου. Γνώριζε ακόμα ότι τα νομοθετικά όργανα, η Βουλή και οι κοινοτικές συνελεύσεις, είχαν εκλεγεί και λειτουργούσαν, ότι οι εκτελεστικές και νομοθετικές αποφάσεις επικυρώνοντο, ότι δεν είχε γίνει από τον Αντιπρόεδρο καμιά χρήση των εξουσιών βέτο που να εμπόδιζε τις αποφάσεις της ελληνοκυπριακής πλειονότητας, και ότι είχε ψηφισθεί φορολογική νομοθεσία (φόρος ακίνητης περιουσίας και δασμολόγια) παρά τις χωριστές πλειοψηφίες. Ακόμα και το πρόβλημα της νομοθεσίας για το φόρο εισοδήματος είχε λυθεί

προσωρινά ως εξής: Οι δυο κοινοτικές συνελεύσεις είχαν ψηφίσει τον ίδιο νόμο φορολογίας εισοδήματος και η κυβέρνηση εισέπραττε τα χρήματα και τα κατέβαλλε σ'αυτές, πέραν των επιχορηγήσεων που προέβλεπε το σύνταγμα, βοηθώντας έτσι ως ένα βαθμό να ξεπεράσουν τα σοβαρά οικονομικά προβλήματα τους».

Η αλήθεια είναι πως, η Συμφωνία της Ζυρίχης ήταν η καλύτερη συμβιβαστική λύση του κυπριακού προβλήματος κάτω από τις περιστάσεις του 1958, και εάν δεν ανατρεπόταν από τον πρώτο Πρόεδρο της - ο οποίος είχε δώσει «επίσημη διαβεβαίωση» που ισοδυναμούσε με όρκο, για «πίστη και σεβασμό στο Σύνταγμα» - σήμερα ο Κυπριακός λαός δε θα ζούσε με το άγχος του κινδύνου της ολοκληρωτικής τουρκοποίησης της Κύπρου, αλλά θα ζούσε ειρηνικά κάτω από συνθήκες ευημερίας και προόδου σ' όλους τους τομείς.

Αλλά, έστω κι αν πράγματι φταίνε ως ένα βαθμό και οι Άγγλοι για τα σημερινά δεινά μας, αυτό δεν είναι λόγος να είμαστε εναντίον και της αγγλικής γλώσσας.

ΠΟΛΥ ΑΠΙΘΑΝΟ ΝΑ ΜΑΘΟΥΝ ΟΙ Ε/Κ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙ Τ/Κ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ο Γ.Ι. εισηγείται να μπουκ στην Μέση Εκπαίδευση τα τουρκικά στα Ε/Κ σχολεία, και τα ελληνικά στα Τ/Κ σχολεία, και λέει πως έχει πληροφορίες - κατά τη γνώμη μου λανθασμένες - πως πολλοί Ε/Κ άρχισαν να μαθαίνουν τουρκικά και πως όλο και περισσότεροι Τ/Κ μαθαίνουν ελληνικά.

Όπως είναι γνωστό, σήμερα τα προγράμματα των Ε/Κ γυμνασίων και λυκείων είναι τόσο βαρυφορτωμένα, ώστε οι ώρες που διατίθενται για τα ελληνικά δεν είναι αρκετές για να μάθουν καλά τη μητρική τους γλώσσα, όπως ορθά αναφέρει στα άρθρα του ο Γ.Ι.. Για τον ίδιο λόγο δε μαθαίνουν καλά αγγλικά σαν δεύτερη γλώσσα. Τώρα αν πρόκειται να προσθέσουμε και τα τουρκικά, αυτό θα πρέπει να γίνει εις βάρος των ελληνικών και των αγγλικών, πράγμα ανεπιθύμητο.

ΑΜΦΙΒΟΛΟ ΑΝ ΘΑ ΕΡΘΟΥΝ ΑΡΚΕΤΟΙ Τ/Κ ΣΕ ΕΝΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΟΠΩΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΖΕΤΑΙ

Ο Γ.Ι. εισηγείται να ιδρύσουμε ένα Ελληνο-Τουρκικό Πανεπιστήμιο του οποίου «οι δυο γλώσσες μιλιούνται από 70 εκατομμύρια ανθρώπους» που δεν είναι υποδεέστερες άλλων γλωσσών. (Αυτός ο συνυπολογισμός των ανθρώπων που μιλούν ελληνικά και τουρκικά σε 70 εκατομμύρια, μου θυμίζει έναν υπάλληλο μιας τράπεζας, ο οποίος, όταν ρωτήθηκε από τον πατέρα της κοπέλας που ήθελε να παντρευτεί, πόσο μισθό παίρνει, απάντησε πως αυτός μαζί με το διευθυντή της τράπεζας παίρνουν τριάντα μία χιλιάδες λίρες το χρόνο.)

Οι Τ/Κ όμως δε φαίνεται να συγκινούνται από το γεγονός πως η μητρική τους γλώσσα μιλιέται από άνω των 50 εκατομμυρίων ανθρώπων και προτίμησαν να ιδρύσουν ένα πανεπιστήμιο στην Αμμόχωστο με βασική γλώσσα την αγγλική.

Αν τώρα, η Κυπριακή Κυβέρνηση προχωρήσει να ιδρύσει το κυπριακό Πανεπιστήμιο με βασικές γλώσσες την ελληνική και την τουρκική, επειδή, όπως είναι γνωστό, σήμερα επικρατεί ανάμεσα στους Τ/Κ προκατάληψη εναντίον των προθέσεων της Ε/Κ πλευράς, είναι πολύ πιθανόν οι Τ/Κ να θεωρήσουν αυτό το Πανεπιστήμιο πως είναι στην ουσία ελληνικό και να μη στείλουν σ' αυτό αρκετούς φοιτητές ώστε να δικαιολογείται ο διορισμός Τούρκων καθηγητών στους διάφορους κλάδους της πανεπιστημιακής μόρφωσης.

Έτσι, τελικά το προγραμματιζόμενο πανεπιστήμιο θα είναι μόνο ελληνικό, και αντί «να καλλιεργεί την ενότητα» των δυο κοινοτήτων, όπως οραματίζεται στα άρθρα του ο Γ.Ι., θα συντείνει μάλλον στο διαχωρισμό τους.

Τα άλλα επιχειρήματα υπέρ της άποψης πως το Κυπριακό πανεπιστήμιο πρέπει να έχει βασική γλώσσα την αγγλική, τα έγραψα στο άρθρο μου που δημοσιεύθηκε στις 6 Νοεμβρίου.

Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΙΔΡΥΣΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ³⁶

(13.8.1989)

Στις 25 Ιουλίου 1989, ο Γ.Γ. του ΟΗΕ υπέβαλε στον Πρόεδρο Βασιλείου και τον κ. Ντενκτάς το τελευταίο του έγγραφο στο οποίο γίνεται εισήγηση, μεταξύ άλλων, να περιληφθεί στις εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης και η ίδρυση Κυπριακού Ομοσπονδιακού Πανεπιστημίου. Την επομένη όμως μέρα (26 Ιουλίου) ο Πρόεδρος Βασιλείου υπέγραψε το Νόμο για ίδρυση από την κυπριακή Δημοκρατία του «Πανεπιστημίου Κύπρου», με γλώσσες διδασκαλίας την ελληνική και τουρκική. Στην τελετή που έγινε, ο ίδιος είπε μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Το Πανεπιστήμιο σχεδιάστηκε σαν δικοινοτικό Πανεπιστήμιο, γιατί τυγχάνει η Κύπρος να κατοικείται από δυο κοινότητες. Τους Ελληνοκύπριους (Ε/Κ) και τους Τουρκοκύπριους (Τ/Κ). Και ελπίδα μας και φιλοδοξία μας και όνειρο μας είναι, το Πανεπιστήμιο αυτό να μπορέσει πραγματικά να αποτελέσει τη γέφυρα επαφής και συνεργασίας μεταξύ των νέων, Ελλήνων και Τούρκων της Κύπρου, ούτως ώστε οι νέοι μας να μάθουν, όχι να ανταγωνίζονται και να πολεμά ο ένας τον άλλο, αλλά αντίθετα, να συνεργάζονται, να σπουδάζουν μαζί και να κάμνουν σχέδια τόσο για το προσωπικό τους μέλλον, όσο και για το μέλλον της πατρίδας τους».

³⁶ Δημοσιεύθηκε στο «Φιλελεύθερο», «Αλήθεια» και «Εμπρός» στις 13.8.89 και στάληκε στον Πρόεδρο Βασιλείου στις 22.8.89.

ΔΙΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΕΝ ΑΓΝΟΙΑ ΤΗΣ Τ/Κ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ;

Δικαινοτικό όμως πανεπιστήμιο, δε μπορεί να ιδρυθεί από τη δική μας μόνο πλευρά, εν αγνοία της Τ/Κ πλευράς, απλώς με την προσθήκη στο Νόμο διάταξης ότι η γλώσσα διδασκαλίας θα είναι εκτός από την ελληνική και η τουρκική. Μήπως έχουμε κανένα δεδομένο πως θα σπεύσουν τόσο πολλοί Τ/Κ φοιτητές να 'ρθουν στο πανεπιστήμιο αυτό ώστε να είναι δυνατό να ιδρύσουμε τάξεις που θα διδάσκουν Τουρκική Φιλολογία και επιστήμες στην τουρκική γλώσσα;

Ο Υπουργός Παιδείας δήλωσε ότι πλησίασε πολλούς από τους 250 Κύπριους που εργάζονται σε πανεπιστήμια του εξωτερικού και ότι φάνηκαν πρόθυμοι να 'ρθουν να διδάξουν στο πανεπιστήμιο μας. Διερωτώμαι όμως αν μεταξύ αυτών των 250 Κυπρίων Καθηγητών περιέλαβε και καθηγητές στο εξωτερικό Τ/Κ καταγωγής και αν βολιδοσκόπησε κανέναν απ' αυτούς αν έρχεται να διδάξει στο «δικαινοτικό» μας πανεπιστήμιο.

Επίσης, διερωτώμαι, πώς θα συνεννοούνται οι Ε/Κ φοιτητές που θα μιλούν ελληνικά με τους αναμενόμενους να έρθουν Τ/Κ φοιτητές που θα μιλούν τουρκικά;

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΟΤΙ ΘΑ ΙΔΡΥΣΟΥΜΕ ΕΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Κακά είναι τα ψέματα. Η αλήθεια είναι - και δεν πρέπει να φοβόμαστε να την πούμε - ότι η Κυβέρνηση αποφάσισε να ιδρύσει ένα Ελληνικό Επαρχιακό Πανεπιστήμιο, με φιλοδοξία πως αυτό θα είναι κάπως καλύτερο από τα άλλα Ελληνικά Επαρχιακά Πανεπιστήμια - της Κρήτης, Πατρών, Ιωαννίνων, Ξάνθης κ.λ.π.

Τώρα όμως που, όπως ελπίζουμε, θα ξαναρχίσουν οι διακοινοτικές συνομιλίες, ο κ. Βασιλείου, ο οποίος δήλωσε ότι δέχεται τις εισηγήσεις του Γ.Γ. ως βάση για καταρτισμό περιγράμματος για λύση του Κυπριακού, είναι υποχρεωμένος να συζητήσει με τον κ. Ντενκτάς την ίδρυση από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση Κυπριακού Πανεπιστημίου.

ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΓΛΙΚΗ

'Ετσι, το όλο ζήτημα του Πανεπιστημίου μπαίνει, κατ' ανάγκη πάνω σε καινούργια βάση, δηλαδή πάνω σε ομοσπονδιακή βάση, στην οποία θα έχει λόγο και η Τ/Κ πλευρά, και το πρώτο θέμα που πρέπει να συζητηθεί είναι η γλώσσα του Ομοσπονδιακού Πανεπιστημίου. Αν, όπως ανέφερε στην ομιλία του ο κ. Βασιλείου, το όνειρο του είναι, το Πανεπιστήμιο να αποτελέσει «*γέφυρα επαφής και συνεργασίας μεταξύ των νέων, Ελλήνων και Τούρκων της Κύπρου*», η γλώσσα διδασκαλίας - εκτός από τα μαθήματα ελληνικής και τουρκικής φιλολογίας και Ιστορίας - πρέπει να είναι η αγγλική, η οποία θα είναι και το μέσον

επικοινωνίας μεταξύ των Ε/Κ και Τ/Κ φοιτητών. Ένα τρανό παράδειγμα είναι η επικοινωνία και οι συζητήσεις του κ. Βασιλείου με τον κ. Ντενκτάς, οι οποίες γίνονται στα αγγλικά και όχι στις επίσημες γλώσσες.

**ΠΑΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ «ΔΙΚΟΙΝΟΤΙΚΟ»
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**

Κάτω απ' αυτές τις περιστάσεις, πιστεύω πως η Κυβέρνηση πρέπει να παγοποιήσει τις προετοιμασίες για ίδρυση Πανεπιστημίου σύμφωνα με τον τελευταίο Νόμο, και να περιμένει την έκβαση των συνομιλιών του Προέδρου της με τον Τ/Κ ηγέτη κ. Ντενκτάς.

**Ο ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΕΙΝΑΙ ΚΑΚΟΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΟΣ
ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ³⁷
(3.9.1989)**

Εφόσον ο τελευταίος νόμος για ίδρυση «Πανεπιστημίου της Κύπρου» προνοεί πως η κύρια γλώσσα διδασκαλίας θα είναι η ελληνική, θα περίμενε ένας ότι ο ίδιος ο Νόμος θα ήταν καλογραμμένος στην καθιερωμένη νεοελληνική (δημοτική) γλώσσα, ώστε ν' αποτελέσει πρότυπο της γλώσσας που θα διδάσκεται στο Πανεπιστήμιο.

Διαβάζοντας όμως ένας το Νόμο αυτό θα αντιληφθεί πως το κείμενο του φαίνεται κακομεταφρασμένο κατά λέξη από τα αγγλικά, με πολλούς σολοικισμούς και με λέξεις της «μαλλιαρής» (ακραίας) δημοτικής, που δεν συνηθίζονται στον καθιερωμένο γραπτό λόγο σήμερα.

Αυτό φαίνεται καθαρά από την παρακάτω παράγραφο του Νόμου:

«Άρθρο 3(3). Το Πανεπιστήμιο αποτελεί νομικό πρόσωπο δημόσιου δικαίου και μπορεί - ...

(ε) να εκτελεί κάθε πράξη που ενδεχόμενα συνεπάγεται η εκπλήρωση των δυνάμει του παρόντα Νόμου σκοπών του ή που συντελεί στην εκπλήρωση των σκοπών του ή που αναλαμβάνεται ή είναι δυνατόν να αναληφθεί από ή κατά νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου».

Φαίνεται πως το Νομοσχέδιο αρχικά γράφτηκε στα Αγγλικά και μεταφράστηκε από κάποιον που δεν ξέρει ούτε καλά αγγλικά - γιατί δεν αποδίδει στα ελληνικά το ορθό νόημα του αγγλικού κειμένου - και ούτε καλά νεοελληνικά. Για παράδειγμα, στο τέλος αυτής της παραγράφου, φαίνεται πως το αγγλικό κείμενο ήταν: «*action.... undertaken..... by or against legal persons*» οπότε η μετάφραση

³⁷ Στάληκε στον Πρόεδρο Βασιλείου στις 22.8.1989 και δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο», «Αλήθεια» και «Εμπρός» στις 3.9.1989.

έπρεπε να ήταν «αγωγή...που κινείται...από νομικά πρόσωπα ή εναντίον τους» και όχι «πράξη... που αναλαμβάνεται ... από ή κατά νομικών προσώπων».

Επίσης, οι λέξεις «ενδεχόμενα» (επίρρημα) και «του παρόντα Νόμου» είναι λέξεις της «μαλλιαρής δημοτικής» που δε χρησιμοποιούνται στην καθιερωμένη σημερινή νεοελληνική. Απόδειξη γι' αυτό είναι ότι, αν κοιτάξει ένας αξιόλογα λεξικά της νεοελληνικής, δε θα τις βρει αλλά θα βρει τις ορθές λέξεις «ενδεχομένως» και «ο παρών», (γεν.) «του παρόντος»,³⁸ οι οποίες, έστω κι αν προέρχονται από την καθαρεύουσα, χρησιμοποιούνται και στην τρέχουσα Νεοελληνική, όπως γίνεται με πολλές άλλες λέξεις της καθαρεύουσας, όπως π.χ. «απολύτως καλά», «τελείως καλά» κ.λ.π.³⁹

Για να καταμερίσουμε όμως δίκαια τις ευθύνες για τη χρησιμοποίηση στο Νόμο αυτών των λέξεων, θα 'πρεπε να προσθέσουμε πως αρχικά, στο Νομοσχέδιο, όπως δημοσιεύτηκε, υπήρχαν οι ορθές λέξεις «ενδεχομένως» και «του παρόντος Νόμου» αλλά στη Βουλή, κάποιος τις «εδιόρθωσε» και τις έκαμε «ενδεχόμενα» και «του παρόντα Νόμου», παρόλο που άφησε στην αρχή του Νόμου τις λέξεις «ο παρών Νόμος», ενώ, αν ήταν συνεπής, θα 'πρεπε να γράψει «ο παρόντας Νόμος».

Εφόσον, ο Πρόεδρος Βασιλείου θεωρεί το Πανεπιστήμιο που θα ιδρυθεί ως «δικοινοτικό», θα ήθελα, με την ευκαιρία αυτή, να ρωτήσω κατά πόσον ο νόμος αυτός μεταφράστηκε και δημοσιεύτηκε και στην τουρκική γλώσσα, για να πάρει γνώση και η τουρκυπριακή κοινότητα - πράγμα που αμφιβάλλω να έγινε.

Το συμπέρασμα που βγαίνει από τα παραπάνω, είναι ότι -

(Α) Τα νομοσχέδια πρέπει να γράφονται απ' ευθείας σε καλή Νεοελληνική γλώσσα και όχι στ' αγγλικά, και

(Β) Χρειάζεται να ιδρυθούν νυχτερινές σχολές που θα διδάσκουν καλή Νεοελληνική γλώσσα στους κυβερνητικούς υπαλλήλους που ασχολούνται με τη σύνταξη νομοσχεδίων, και άλλων επισήμων εγγράφων, ή με τη μετάφραση των παλαιών νόμων από τα Αγγλικά, και σε άλλους που θέλουν να μάθουν καλά Νεοελληνικά.

³⁸ Δες π.χ. το δίτομο «Πρότυπο λεξικό της Νέας Ελληνικής», Παιδεία, έκδοση Σταφυλίδη (1978), Α' τόμος σελ. 322, και το πεντάτομο «Πολυλεξικό της Ελληνικής Γλώσσας», έκδοση Χατζηϊακώβου (1983), Α' τόμος σελ. 27 και Γ' τόμος, σελ. 147.

³⁹ Δες τη «Νεοελληνική Γραμματική (της Δημοτικής)», Μανώλη Τριανταφυλλίδη (πρώτη έκδοση 1941), σελ. 380.

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ⁴⁰
(26.4.1989)**

**ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΔΕΝ ΣΥΜΒΙΒΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΓΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ**

Αγαπητέ κ. Βασιλείου,

Εσωκλείω μελέτη μου με τίτλο «ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΔΕ ΣΥΜΒΙΒΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ»,⁴¹ στο περιεχόμενο της οποίας ελπίζω να δώσετε ιδιαίτερη προσοχή.

Στην προηγούμενη επιστολή που σας έστειλα στις 17 Μαρτίου - και στην οποία δεν πήρα απάντηση - σας έγραφα, μεταξύ άλλων, πως εάν εξακολουθήσετε να βασίζεστε πάνω στις «ομόφωνες» αποφάσεις του Εθνικού Συμβουλίου και πάνω στις «νομικιστικές» συμβουλές των Συμβούλων σας, δε θα μπορέσετε να λύσετε το Κυπριακό.

Τώρα, με την εσώκλειστη μελέτη μου, θα ήθελα να προσθέσω πως, εάν εξακολουθήσετε να βασίζεστε πάνω στους στρατιωτικούς σας Συμβούλους, πολύ φοβούμαι πως, όχι μόνο δε θα λύσετε το Κυπριακό, αλλά πιθανό να παρασύρετε την Κύπρο σε μια επικίνδυνη περιπέτεια. Σχετικά, σας υπενθυμίζω το γνωμικό του GEORGE CLEMENCEAU ότι «Ο πόλεμος είναι ένα τόσο πολύ σοβαρό πράγμα που δεν πρέπει να αφήνεται στους στρατιωτικούς».

Όσον αφορά το θέμα της αποχώρησης των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων, είναι πιστεύω διδακτικός ο μύθος του Αισώπου για το διαγωνισμό μεταξύ του Βοριά και του Ήλιου, ποιος θα έπαιρνε την κάππα του γέρου.

Τελικά, θα ήθελα να σας επαναλάβω αυτό που έγραψα στον Μακάριο 15 μήνες πριν την τουρκική εισβολή και που με μια μικρή προσαρμογή, δυστυχώς, ισχύει και σήμερα:

«Παρακαλώ να μου επιτρέψετε να σας ευχηθώ να υπογράψετε πολύ σύντομα την καλύτερη εφικτή λύση του κυπριακού προβλήματος, με την οποία, από τη μια, θα επανακτήσει η Κυπριακή Δημοκρατία τα από 9-ετίας τουρκοκρατούμενα εδάφη της - κι έτσι θα αποσοβηθεί ο έσχατος για τη Νήσο μας κίνδυνος να διαιωνιστεί και κάποτε να επισημοποιηθεί και να επεκταθεί αυτή η κατοχή τους - και από την άλλη, η ένοπλη ελληνοτουρκοκυπριακή διαμάχη, στην οποία η υπεροχή της ελληνικής πλευράς αποδείχτηκε αμφίβολη, θα δώσει τη θέση της στην ειρηνική άμιλλα, στην οποία η από κάθε άποψη υπεροχή της ελληνικής

⁴⁰ Ο κ. Βασιλείου δεν απάντησε ούτε καν ότι επήρε την επιστολή αυτή.

⁴¹ Η μελέτη αυτή δημοσιεύτηκε στις 12.11.1989 με τίτλο «ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ».

πλευράς είναι, αναμφισβήτητη». (Δες το βιβλίο μου «Το Κυπριακό Πρόβλημα στην Κρισιμώτατη του Φάση», σελ. 106 και 109, που σας έστειλα στις 17 Μαρτίου 1989).

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(25.9.1989)**

**ΝΑ ΚΑΜΕΙΣ ΕΙΛΙΚΡΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΝΑ ΔΕΙΣ ΤΑ ΛΑΘΗ
ΠΟΥ ΕΚΑΜΕΣ**

Αγαπητέ κ. Βασιλείου,

Λυπούμαι πολύ, γιατί, παρά την αισιοδοξία σου πως θα έλυες το Κυπριακό ως τον περασμένο Ιούνιο (1989), όχι μόνο δε μπόρεσες ως τώρα να επιτύχεις καμιά πρόοδο προς τη λύση του, αλλά τουναντίον, θα μπορούσε να λεχθεί πως, σήμερα το Κυπριακό βρίσκεται πιο μακριά, από τη λύση του παρά όταν ανέλαβες την Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας, γιατί τότες ο Ντενκτάς δεχόταν ομοσπονδιακή λύση με βάση το έγγραφο του Γ.Γ. του ΟΗΕ του Μαρτίου 1986, ενώ τώρα δεν τη δέχεται.

Βέβαια, η εύκολη δικαιολογία είναι πως φταίει η «αδιαλλαξία» του Ντενκτάς. Αυτή όμως ήταν δεδομένη και γνωστή προτού αναλάβεις την Προεδρία και αποτελούσε το κυριώτερο εμπόδιο που ανέλαβες να υπερπηδήσεις για να επιτύχεις τη λύση.

Κάτω απ' αυτές τις περιστάσεις, χρειάζεται, πιστεύω, να κάμεις μια ειλικρινή αυτοκριτική για να δεις τα λάθη που έκαμες και που διευκόλυναν τον Ντενκτάς στην αδιαλλαξία του. Γιατί, όπως είπε ο GEORGE SANTAYANA, «*όποιος δεν παραδέχεται τα λάθη του και δεν διδάσκεται απ' αυτά, είναι καταδικασμένος να τα επαναλάβει*».

Μεταξύ άλλων, εισηγούμαι να διερωτηθείς κατά πόσο οι πιο κάτω πράξεις, δηλώσεις ή παραλείψεις σου, ήταν ορθές:

1. Η επιμονή σου ν' αρχίσεις συνομιλίες με τον Ντενκτάς από τις Συμφωνίες Κορυφής του 1977 και 1979 και να παραμεριστούν τα έγγραφα του Γ.Γ. του ΟΗΕ κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ 1984-86, και πιο ειδικά το τελευταίο, του Μαρτίου 1986 το οποίο είχε αποδεχθεί ο Ντενκτάς, και το οποίο προνοούσε, μεταξύ άλλων, για Ομοσπονδιακή λύση της Συνταγματικής πτυχής του Κυπριακού και για επιστροφή σημαντικού μέρους των Βαρωσίων και 12 χωριών της Μεσαορίας κάτω από τη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα που θα καθοριζόταν. Έτσι, έδωσες την ευκαιρία στον Ντενκτάς να αποδεσμευτεί από τις υποχωρήσεις που είχε κάμει το Νοέμβριο 1984 - ύστερα από παρέμβαση του Προέδρου Ρήγκαν προς τον Πρόεδρο Εβρέν - και οι οποίες

περιέχονταν στο έγγραφο εκείνο του Γ.Γ., και να ζητά τώρα λύση που ουσιαστικά είναι «Συνομοσπονδιακή» και να απειλεί να εποικήσει τα Βαρώσια με Μουσουλμάνους της Βουλγαρίας.

Όπως θα θυμάσαι, για την πιθανότητα υπαναχώρησης του Ντενκτάς σε είχα προειδοποιήσει πολύ έγκαιρα.

2. Η δήλωση που έκαμες στη «Χουριέτ», και που αναδημοσιεύτηκε στη «Χαραυγή» στις 14 Μαΐου 1988, ότι «*μια δέσμη προτάσεων (του Γ.Γ. του ΟΗΕ) όταν δεν γίνει αποδεκτή από τη μια εκ των δυο πλευρών, παύει να υπάρχει*», υπονοώντας ότι το έγγραφο του Μαρτίου 1986 «*έπαυσε να υπάρχει*», εφόσον απερρίφθη από τη δική μας πλευρά. Η τραγική ειρωνεία όμως είναι ότι αυτήν τη θέση την υποστηρίζει σήμερα ο Ντενκτάς όσον αφορά τις «*καθοδηγητικές αρχές*» που υπέβαλε ο Γ.Γ. στις 25 Ιουλίου 1989, την οποία θέση τώρα (ορθά) καταγγέλλεις.

3. Οι συχνές υποσχέσεις σου προς τους πρόσφυγες ότι «*δε θα υπογράψεις λύση του Κυπριακού, αν αυτή δεν εξασφαλίζει το δικαίωμα των προσφύγων να επιστρέψουν στα σπίτια τους*». Για το θέμα αυτό δες, μεταξύ άλλων, τη μελέτη που σου έστειλα στις 18.11.88 με τίτλο «*ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗ ΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΙΟ ΔΥΣΕΠΙΛΥΤΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ*».

4. Η δήλωση που έκαμες στη «Χουριέτ», που δημοσιεύτηκε στις δικές μας εφημερίδες στις 16 Απριλίου 1989, η οποία ουσιαστικά αποτελούσε πρόκληση προς τη στρατιωτική ηγεσία της Τουρκίας, και που έλεγε ότι «*προσπαθούμε να πληρώσουμε το στρατιωτικό κενό μεταξύ της Τουρκίας και της Κύπρου και να ελαττώσουμε την υπέρ των Τουρκικών Δυνάμεων στην Κύπρο αναλογία, από ένα προς πέντε, σε ένα προς τρία*».

Δεδομένου πως, όπως είναι γνωστό, η στρατιωτική ηγεσία της Τουρκίας έχει την τελευταία λέξη για τη λύση του Κυπριακού, δεν είναι απίθανο, η δήλωση αυτή, σε συνδυασμό με το εξοπλιστικό πρόγραμμα της Κυβέρνησης, να έχει συντείνει στη σκλήρυνση της στάσης του Ντενκτάς τον τελευταίο καιρό.

Γι' αυτό το θέμα, δες το έγγραφο που σου έστειλα στις 26 Απριλίου 1989 με τίτλο «*ΤΟ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΔΕ ΣΥΜΒΙΒΑΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ*».

5. Η τελευταία δήλωση σου στο Βελιγράδι στις 6 Σεπτεμβρίου (1989), που ουσιαστικά αποτελεί συγκαλυμμένη απειλή και πρόκληση προς την Τουρκία, που έλεγε πως, εφόσον αυτή διατηρεί τα στρατεύματα της στην Κύπρο, θα συνεργαστούμε στρατιωτικά με την Ελλάδα, οπότε η Τουρκία θα πάθει αυτό που πάντα φοβόταν δηλαδή θα περικυκλωθεί στρατιωτικά από την Ελλάδα.

Έχω τη γνώμη, πως αυτή, η έστω συγκαλυμμένη απειλή σου, ήταν το λιγότερο άκαιρη και άστοχη, γιατί, αν ληφθούν υπόψη η στάση και οι ενέργειες της Τουρκίας στο παρελθόν (1964, 1967 και 1974), όταν η Ελλάδα δοκίμασε να ενώσει στρατιωτικά την Κύπρο μαζί της, το πιθανώτερο είναι πως και τώρα θ'

αντιμετωπίσει ένα παρόμοιο ενδεχόμενο δυναμικά και όχι με υποχωρήσεις στο Κυπριακό, όπως πιθανόν να πίστευες όταν έκαμες εκείνες τις δηλώσεις. Εξάλλου, είσαι βέβαιος πως η Ελληνική Κυβέρνηση θα ήθελε να ριψοκινδυνεύσει στρατιωτική εμπλοκή της στο Κυπριακό, με όλους τους συνεπαγόμενους εθνικούς κινδύνους;

6. Στο κρίσιμο σημείο που βρίσκεται σήμερα η τύχη του νησιού μας, ελπίζω να συμφωνάς πως, για επιτυχία των προσπαθειών σου για λύση του Κυπριακού, χρειάζεσαι να συζητάς τα εκάστοτε προβλήματα όχι με «yes-men» οι οποίοι δεν τολμούν ή δεν είναι σε θέση να διαφωνήσουν μαζί σου, και ούτε με συμβούλους με νομικιστικές, κομματικές, ή άλλες παρωπίδες, αλλά με ανιδιοτελή πρόσωπα με μεγάλη πείρα, ευρύτητα πνεύματος και βαθειά γνώση του Κυπριακού, τα οποία εκφράζουν τις απόψεις τους «ντόμπρα» και εμφορούνται μόνο από την επιθυμία να βοηθήσουν στη σωτηρία του τόπου μας.

Ελπίζω να λάβεις σοβαρά υπόψη όσα σου γράφω παραπάνω.⁴²

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

⁴² Ο κ. Βασιλείου δεν απάντησε ούτε καν ότι επήρε την επιστολή αυτή.

ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ⁴³
(12.11.1989)

Πριν μερικούς μήνες (στις 16 Απριλίου) δημοσιεύτηκε στις Κυπριακές εφημερίδες, συνέντευξη του Προέδρου Βασιλείου με τον ανταποκριτή της τουρκικής εφημερίδας «Χουριέτ» στη Νέα Υόρκη, στην οποία ο κ. Βασιλείου δήλωσε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Υπάρχει μεγάλο στρατιωτικό κενό μεταξύ της Τουρκίας και της Κύπρου και προσπαθούμε να πληρώσουμε αυτό το κενό. Τώρα με τον εκσυγχρονισμό και την αύξηση των Τουρκικών Δυνάμεων στην Κύπρο, η αναλογία είναι πέντε προς ένα υπέρ των Τουρκικών και θέλουμε η αναλογία αυτή να γίνει τρία προς ένα».

Εξάλλου, υπάρχουν πληροφορίες πως η Κυπριακή Κυβέρνηση αποφάσισε να ξοδέψει κάπου £500 εκατομμύρια για τον εξοπλισμό της Εθνοφρουράς.

Παράλληλα, σύμφωνα με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 14 Απριλίου, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε τη δημιουργία «λόγων κατοικημένων τόπων» και οργάνωση τους σε «έννοπλα τμήματα τύπου Πολιτοφυλακής» και κλήση υπό τα όπλα και των γυναικών.

Ομολογουμένως, όλα αυτά είναι πολύ ανησυχητικά και έρχονται σε πλήρη αντίθεση προς την ως τώρα ορθή πολιτική του κ. Βασιλείου για γρήγορη λύση του Κυπριακού με διακοινοτικό διάλογο, και αποχώρηση των τουρκικών κατοχικών δυνάμεων από τη Βόρεια Κύπρο, όσο το δυνατό πιο γρήγορα. Και, ως γεγονός, είναι ανησυχητικά, για τους ακόλουθους λόγους:

ΤΟ ΧΑΣΜΑ ΜΕΤΑΞΥ Ε/Κ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Πρώτα-πρώτα: Το χάσμα μεταξύ των ελληνοκυπριακών και των τουρκικών δυνάμεων είναι ίσως 100 προς 1 και όχι 5 προς 1 που υπολογίζουν οι στρατιωτικοί σύμβουλοι του κ. Βασιλείου. Εκτός από τις τουρκικές δυνάμεις που βρίσκονται στη Βόρεια Κύπρο, πρέπει να ληφθεί υπόψη και η «Δεύτερη Τουρκική Στρατιά», η οποία, σύμφωνα με δήλωση του Πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου στις 24.4.1987, «βρίσκεται απέναντι στην Κύπρο, στη Νότια Τουρκία, με δείκτη ετοιμότητας σε επίπεδο μεταξύ 80 και 100 τοις εκατό», και η οποία μπορεί να μεταφερθεί στην Κύπρο σε λίγες ώρες. Επίσης, πρέπει να ληφθεί υπόψη η ουσιαστικά απόλυτη υπεροχή των τουρκικών αεροπορικών και ναυτικών δυνάμεων πάνω και γύρω από την Κύπρο.

⁴³ Δημοσιεύτηκε στην «Αλήθεια» και «Εμπρός» στις 12.11.1989, και στο «Φιλελεύθερο» στις 13.11.1989. Η ίδια μελέτη χωρίς το τελευταίο μέρος που αρχίζει από το κεφάλαιο «ΤΙ ΛΕΝ ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΜΕΛΕΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ» (το οποίο γράφτηκε αργότερα) είχε σταλεί στον κ. Βασιλείου με την επιστολή μου της 26.4.1989 και με τίτλο «ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΔΕ ΣΥΜΒΙΒΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ». Ολόκληρη η παρούσα μελέτη στάληκε στον Πρόεδρο Βασιλείου και στον Υπουργό Άμυνας, κ. Αλωνεύτη στις 2.11.1989.

ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥΣ

Δεύτερο, η δήλωση του κ. Βασιλείου πως θέλει ν' αυξήσει σημαντικά τη στρατιωτική δύναμη της Κυπριακής Δημοκρατίας για να μικράνει το χάσμα μεταξύ των δυο πλευρών, αποτελεί **πρόκληση** προς τους Τούρκους στρατιωτικούς για εξοπλιστικό ανταγωνισμό μεταξύ Τουρκίας και Κύπρου, ο οποίος όχι μόνο δεν μπορεί ν' αποβεί υπέρ μας, αλλά θα έχει αρνητικά αποτελέσματα, γιατί θα αυξήσει τον κίνδυνο σύγκρουσης, θα ελαττώσει την πιθανότητα να λυθεί το Κυπριακό ειρηνικά, και πολύ πιθανό, να οδηγήσει το Κυπριακό κράτος σε χρεωκοπία.

ΤΟ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΑΣΙΖΕΤΑΙ ΠΑΝΩ ΣΕ ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Τρίτο, το εξοπλιστικό πρόγραμμα της Κυβέρνησης και ο προγραμματιζόμενος εξοπλισμός του λαού, ανδρών και γυναικών, φαίνεται ότι βασίζεται πάνω στην προϋπόθεση πως ο βραχυπρόθεσμος ή ο μεσοπρόθεσμος σκοπός της Τουρκίας είναι να λύσει το Κυπριακό με κατάληψη όλης της Κύπρου και πως όταν αυτή πεισθεί πως, με τις αμυντικές προετοιμασίες μας, δε μπορεί να πραγματοποιήσει αυτό το στόχο, τότε θ' αναγκαστεί να δεχθεί μια «*δίκαιη και βιώσιμη*» λύση του Κυπριακού.

Αν μελετήσουμε, όμως, προσεκτικά τις εξελίξεις στην Κύπρο στα τελευταία 15 χρόνια, θα δούμε πως η παραπάνω προϋπόθεση πάνω στην οποία βασίζει η Κυβέρνηση τη φιλοσοφία του εξοπλιστικού της προγράμματος, είναι λανθασμένη, για τους εξής λόγους:

ΕΠΙΔΙΩΞΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΕΙΝΑΙ Η ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΕ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ

Σ' όλα αυτά τα χρόνια, η Τουρκία, παράλληλα με τις διαπραγματεύσεις, που, **με το στανιό της**, κάμνει μέσον του Ντενκτάς, με τη δική μας πλευρά, για εξεύρεση μιας «*αμοιβαία αποδεκτή*» ειρηνικής λύσης του Κυπριακού, **προωθεί τη δική της βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη λύση του Κυπριακού η οποία έγκειται στη μετατροπή της Βόρειας Κύπρου σε ντε φάκτο επαρχία της Τουρκίας**. Έτσι, για παράδειγμα, κουβάλησε 50 ή 60 χιλιάδες Ανατολίτες έποικους, δημιούργησε συνθήκες που ανάγκασαν χιλιάδες Τουρκοκύπριους να μεταναστεύσουν, και γενικά, προώθησε και προωθεί την ενοποίηση της Βόρειας Κύπρου με την Τουρκία, οικονομικά, δημογραφικά και (μέσον των εποίκων) πολιτικά.

ΓΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ ΤΗΣ ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ
ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΛΛΑ ΔΙΑΙΩΝΙΣΗ ΤΟΥ ΑΔΙΕΞΟΔΟΥ

Γι' αυτό, για να ολοκληρώσει τη λύση του Κυπριακού με το δικό της τρόπο, η Τουρκία δεν χρειάζεται στρατιωτική κατάληψη όλης της Κύπρου, αλλά μόνο, συνέχιση, και τελικά διαιώνιση του αδιεξόδου στις διαπραγματεύσεις για εξεύρεση ειρηνικής λύσης του Κυπριακού.

ΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΕΝ ΑΝΑΤΡΕΠΟΝΤΑΙ ΜΕ ΟΠΛΑ
ΑΛΛΑ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΕΞΙΟΤΕΧΝΙΑ

Κατά συνέπειαν, εκείνο που χρειαζόμαστε για ν' ανατρέψουμε τα σχέδια της Τουρκίας για την Κύπρο, δεν είναι περισσότερα και καλύτερα όπλα, αλλά καλύτερη **πολιτική δεξιότητα** για να την αναγκάσουμε, έστω κι' αν διαπραγματεύεται με το στανιό της, να αποδεχθεί μια ειρηνική λύση, με την οποία θα είναι υποχρεωμένη ν' αποσύρει τα κατοχικά της στρατεύματα από την Κύπρο.

ΤΟ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟ ΜΑΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΦΕΡΝΕΙ ΓΙΑ ΜΑΣ
ΤΑ ΑΝΤΙΘΕΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Είναι όμως φανερό από τα πιο πάνω, ότι το εξοπλιστικό πρόγραμμα της Κυβέρνησης, **και η κομपाστική διατυμπάνιση του**, δίνουν την αφορμή στην Τουρκία,

(α) Ν' αυξήσει και να βελτιώσει τον εξοπλισμό της στην Κύπρο και στη Νότια Τουρκία, και

(β) **Να σκληρύνει, μέσω του Ντενκτάς, τους όρους της για λύση του Κυπριακού - πράγμα που έχει ήδη κάμει - ώστε να συνεχιστεί το αδιέξοδο στις διακοινοτικές διαπραγματεύσεις, το οποίο εξυπηρετεί τα τουρκικά σχέδια για ολοκλήρωση της τουρκοποίησης της Βόρειας Κύπρου.**

ΤΙ ΛΕΝ ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΜΕΛΕΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ

Για τα θέματα αυτά, θα 'ταν καλά ν' ακούσουμε και τι λεν ξένοι επιστήμονες μελετητές του Κυπριακού. Για παράδειγμα, στην τελευταία έκδοση του περιοδικού «INTERNATIONAL AFFAIRS» που εκδίδει στο Λονδίνο το έγκυρο ROYAL INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS, δημοσιεύεται μια μελέτη του Καθηγητή ALAN JAMES με τίτλο «THE U.N. FORCE IN CYPRUS», στην οποία αναφέρονται μεταξύ άλλων τα εξής:

«ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΕΙΝΑΙ ΕΥΤΥΧΕΙΣ ΝΑ ΚΑΛΟΚΑΘΙΣΟΥΝ ΠΑΝΩ Σ' ΑΥΤΑ
ΠΟΥ ΚΑΤΕΧΟΥΝ»

«Μεταξύ των δυο πλευρών στην Κύπρο, γενικά αναγνωρίζεται ότι η τουρκική πλευρά είναι κατά πολύ ισχυρότερη. Επίσης, φαίνεται πολύ καθαρά ότι οι Τούρκοι δεν έχουν περαιτέρω εδαφικές - και συνεπώς στρατιωτικές - φιλοδοξίες στην Κύπρο. Επήραν ό,τι ήθελαν και δεν επιθυμούν να προχωρήσουν περαιτέρω. Είναι ο συνδυασμός ανώτερης δύναμης με πολιτική ικανοποίηση που έδωσε στο STATUS QUO στην Κύπρο τέτοια σταθερότητα από το 1974 μέχρι σήμερα ... Βασικά, οι Τούρκοι είναι ευτυχείς να καλοκαθίσουν πάνω σ' αυτά που κατέχουν (sit on what they have got)».

ΔΕΝ ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ ΟΜΩΣ «ΝΑ ΠΡΟΧΩΡΗΣΟΥΝ ΓΙΑ ΝΑ ΠΡΟΛΑΒΟΥΝ
ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΟΦΡΟΥΡΑΣ»

Η πιο πάνω μελέτη συνεχίζει ως εξής:

«Αυτό όμως δε σημαίνει ότι δεν είναι δυνατό να φανταστούμε περιστάσεις κάτω από τις οποίες οι Τούρκοι θα μπορούσαν να θελήσουν να προχωρήσουν παραπέρα: π.χ. ... σαν προληπτική κίνηση εν όψει μιας αναμενόμενης επίθεσης εκ μέρους της Εθνικής Φρουράς».⁴⁴

Ως γεγονός, δεν πρέπει να παραβλέπεται αυτός ο σοβαρός κίνδυνος:

Να παρεξηγηθεί από την τουρκική πλευρά ο εξοπλισμός της Εθνοφρουράς, σαν προετοιμασία για επίθεση εναντίον τους, πράγμα που ενισχύεται από δηλώσεις από τη δική μας πλευρά πως «θ' απελευθερώσουμε τον Πενταδάκτυλο, την Κερύνεια και όλα τα τουρκοκρατούμενα εδάφη μας».

«ΧΑΜΕΝΑ ΛΕΦΤΑ» ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΧΡΕΩΚΟΠΙΑΣ

Όπως φαίνεται από τα πιο πάνω, τα τεράστια έξοδα του εξοπλιστικού προγράμματος της Κυβέρνησης είναι «πεταμένα λεφτά» γιατί, εκτός από τις αρνητικές επιπτώσεις που αναφέρονται παραπάνω, πιθανό να οδηγήσουν στη χρεωκοπία της Κυπριακής Δημοκρατίας, εφόσον θ' αυξηθεί σημαντικά το ήδη ψηλό εξωτερικό χρέος της Δημοκρατίας, θ' αυξηθούν κατά πολύ οι ετήσιοι τόκοι και τα χρεωλύσια των εξωτερικών και εσωτερικών δανείων και κατά συνέπεια θ' αυξηθούν υπερβολικά τα ήδη μεγάλα ελλείμματα των προϋπολογισμών της Δημοκρατίας.

Ελπίζω ο Πρόεδρος Βασιλείου και η Βουλή των Αντιπροσώπων να ξαναμελετήσουν προσεκτικά το όλο θέμα του εξοπλιστικού προγράμματος και ν' αναθεωρήσουν ανάλογα τις προηγούμενες αποφάσεις τους.

⁴⁴ Δεξ CYPRUS WEEKLY, October 27 1989, p. 5.

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(22.10.1990)**

**ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ Ο ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ
ΜΕ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ**

Αγαπητέ Γιώργο,

Είδα στο χθεσινό «Φιλελεύθερο» δηλώσεις που έκαμε στις 20.10.90 ο Υπουργός Άμυνας κ. Αλωνεύτης στις οποίες είπε, ανάμεσα σ' άλλα, τα παρακάτω:

«Σε περίπτωση σύρραξης θα βρεθούμε αντιμέτωποι με μια συνολική τουρκική δύναμη της τάξης των 80.000 ανδρών».

«Το σημαντικό στοιχείο, το οποίο ουδείς αμφισβητεί είναι ότι η Τουρκία διαθέτει ένα στρατό 700.000 ανδρών και έχει τη δυνατότητα να αποσύρει όποιες και όσες στρατιωτικές δυνάμεις κρίνει σκόπιμο και αναγκαίο με σκοπό να χρησιμοποιηθούν στην Κύπρο. Τα τελευταία χρόνια έχει επίσης αναβαθμίσει την υποδομή και τις διευκολύνσεις στα νοτιοδυτικά της παράλια. Μια επιπρόσθετη ενέργεια που αποδεικνύει αυτό, είναι και η αναβάθμιση του λιμανιού Τασιουτσούκ (ορθό "Τασουτσιού" "Tasucu") και η μετατροπή του σε «βάση εξόρμησης». Το λιμάνι αυτό απέχει μόλις 64 ναυτικά μίλια από τις βόρειες ακτές της Κύπρου, μειώνοντας έτσι στο μισό την απόσταση που έχουν να διανύσουν οι δυνάμεις εισβολής και οι ενισχύσεις τους, σε σύγκριση με το λιμάνι της Μερσίνας που απέχει 110 ν. μίλια».

«Ένας επιπρόσθετος, αλλά εξίσου ουσιαστικός λόγος, που η Τουρκία έχει αναβαθμίσει την προπαγάνδα της σχετικά με τους εξοπλισμούς της Εθνικής Φρουράς, είναι το γεγονός ότι προσπαθεί να στοιχειοθετήσει υπόθεση που θα της επιτρέψει, όποτε το κρίνει σκόπιμο, να υλοποιήσει τις στρατιωτικές επιλογές της με αιφνιδιαστική επίθεση, προφασισζόμενη προληπτικούς λόγους (preemptive strike). Αυτό συνάδει με τις παράλληλες και ταυτόσημες δηλώσεις των Οζάλ και Γιλμάζ ότι "δε θα παραμείνουμε αδρανείς στους εξοπλισμούς της ελληνοκυπριακής πλευράς στην Κύπρο"».

Οι παραπάνω δηλώσεις του Υπουργού Άμυνας πρέπει να σε προβληματίσουν σοβαρά και να παραδεχτείς πως ήταν λάθος σου να παραβγείς σε εξοπλιστικό ανταγωνισμό με τους Τούρκους είτε «για να ελαττώσεις την υπέρ των Τουρκικών Δυνάμεων στην Κύπρο αναλογία σε σύγκριση με τις δικές μας, από πέντε προς ένα, σε τρία προς ένα» είτε «για να μας παίρνουν οι Τούρκοι στα σοβαρά και να μη μας εκβιάζουν», όπως δήλωσες, το πρώτο στη «Χουριέτ» τον Απρίλιο 1989 και το δεύτερο, στην τελεοπτική σου συνέντευξη στις 16 Μαρτίου 1990.

Οι πιο πάνω διαπιστώσεις του κ. Αλωνεύτη για το ότι οι Τούρκοι «έχουν αναβαθμίσει την υποδομή και τις διευκολύνσεις τους στα Ν.Δ. παράλια της

Τουρκίας» και πως αυξήθηκε ο κίνδυνος «αιφνιδιαστικής προληπτικής επίθεσης», επιβεβαιώνουν όσα έγραψα για το θέμα αυτό στη μελέτη μου με τίτλο «ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ» το οποίο είχα στείλει τόσο σε σένα όσο και στον Υπουργό Άμυνας, κ. Αλωνεύτη στις 2.11.89 και το οποίο δημοσιεύτηκε στις 12.11.89.

Το ότι οι Τούρκοι είναι υπερευχαριστημένοι με τις περιοχές που κατέλαβαν, και αν δεν τους προκαλέσουμε, δε θα επεκταθούν, φαίνεται και από τα απομνημονεύματα του στρατηγού Εβρέν που δημοσιεύτηκαν τελευταία, στα οποία γράφει πως ο τουρκικός στρατός κατέλαβε παραπάνω έδαφος από ό,τι σχεδίαζαν και ότι ο Ετζεβίτ το δικαιολόγησε λέγοντας ότι έτσι θα έχουμε περιθώριο στις μελλοντικές διαπραγματεύσεις να επιστρέψουμε ένα μέρος των όσων καταλάβαμε.

Το ζήτημα που εγείρεται τώρα, είναι κατά πόσο είναι συνετό να εξακολουθήσουμε τον εξοπλιστικό ανταγωνισμό με τους Τούρκους με κίνδυνο (εκτός από τις σοβαρότατες οικονομικές συνέπειες), από τη μια, να βρίσκουν οι Τούρκοι πρόφαση να ενισχύουν τις στρατιωτικές τους δυνάμεις και τη μαχητική τους ικανότητα στην Κύπρο, αντί να τις αποσύρουν, και από την άλλη, να πραγματοποιήσουν κάποτε «προληπτική επίθεση» σκηνοθετώντας κάποια πρόφαση, όπως ανέφερε ο κ. Αλωνεύτης στις πιο πάνω δηλώσεις του.

Πιστεύω, αγαπητέ Γιώργο, πως πρέπει να βρεις τρόπο να σταματήσεις αυτήν την παρακινδυνευμένη κλιμάκωση της στρατιωτικής αντιπαράθεσης με τους Τούρκους, η οποία εγκυμονεί θανάσιμους κινδύνους για τον Κυπριακό Ελληνισμό. Αν θέλεις ν' ακούσεις τις απόψεις μου για το τί πρέπει να κάμεις, είμαι και πάλι στη διάθεση σου.⁴⁵

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ - 3 (1992)

Μια ανεξήγητη αντίφαση της πολιτικής του Προέδρου Βασιλείου είναι, από τη μια, η δήλωση του όταν εξελέγη πρόεδρος το Φεβρουάριο 1988, ότι θα επιδιώξει να λύσει το Κυπριακό μέσα σ' ένα χρόνο, και από την άλλη, η εγκαινίαση από τον ίδιο ενός προγράμματος αύξησης του οπλοστασίου της Δημοκρατίας, το οποίο θα αχρηστευθεί άμα πραγματοποιηθεί η λύση, και το οποίο στην πενταετία της θητείας του στοίχισε στην Κύπρο πάνω από μισό δισεκατομμύριο Κυπριακές Λίρες. Αυτό το τεράστιο ποσό προστέθηκε στα άλλα ελλείμματα των κυβερνητικών προϋπολογισμών και αύξησαν το δημόσιο χρέος από ένα

⁴⁵ Ο κ. Βασιλείου δεν απάντησε ούτε καν ότι πήρε την επιστολήν αυτή.

δισεκατομμύριο κυπριακές λίρες περίπου, που ήταν στο τέλος του 1987, σε άνω των δυο δισεκατομμυρίων κυπριακών λιρών που είναι στο τέλος 1992.

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία το εξοπλιστικό πρόγραμμα κόστισε στο Δημόσιο τα εξής ποσά:

Καινούργιες συμβάσεις για προμήθεια όπλων (κυπριακές λίρες)	
1988	£77.500.000
1989	£187.200.000
1990	£147.700.000
1991	£73.700.000
1992	<u>£72.950.000</u>
	£559.050.000

Επιπρόσθετα, η Κυβέρνηση Βασιλείου προγραμμάτισε να ξοδέψει στα χρόνια 1993-'96 άλλα £300 εκατομμύρια, και για μεγάλο μέρος αυτών έδωσε παραγγελίες.

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(25.1.1991)**

ΠΑΓΩΜΑ ΤΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Αγαπητέ Γιώργο,

Τώρα με τον πόλεμο στον Περσικό Κόλπο και με τη σοβαρή ανομβρία, η Κύπρος, ως γνωστό, αντιμετωπίζει μέσα στο 1991 σοβαρούς οικονομικούς κινδύνους τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα. Επίσης αντιμετωπίζει κίνδυνο σοβαρής ελάττωσης των εξωτερικών συναλλαγματικών αποθεμάτων που θα προέλθει από το προβλεπόμενο μεγάλο έλλειμμα στο Ισοζύγιο Εξωτερικών Πληρωμών και από πιθανή απόσυρση μεγάλων ποσών εξωτερικού συναλλάγματος από τους non-resident (των αλλοδαπών) λογαριασμούς, οι οποίοι αποτελούν το 43% των Συναλλαγματικών Αποθεμάτων.

Όπως σου έγραφα πρωτίτερα και όπως επαναλαμβάνω στο εσώκλειστο άρθρο μου με τίτλο «ΠΩΣ ΘΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΘΕΙ Η ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ» που δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» και στην «Αλήθεια» στις 13 Ιανουαρίου και στη «Χαραυγή» στις 17 Ιανουαρίου, το μεγαλεπήβολο και πολυδάπανο εξοπλιστικό πρόγραμμα, που, όπως φαίνεται, σου το υπέβαλαν οι Ελλαδίτες αρχηγοί της Εθνικής Φρουράς για άμυνα κατά του φανταστικού κινδύνου προέλασης των Τούρκων στη Νότια Κύπρο, όχι μόνο αυξάνει τους πιο πάνω οικονομικούς κινδύνους αλλά δημιουργεί κίνδυνο προληπτικής επίθεσης εκ μέρους των Τούρκων, όπως παραδέχτηκε ο κ. Αλωνεύτης στις δηλώσεις του στις 20.10.1990.

Ένα άλλο σοβαρό αρνητικό αποτέλεσμα του εξοπλιστικού προγράμματος είναι ότι αδυνατίζει τη δίκαιη υπόθεση μας για αποχώρηση των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων. Σήμερα, ορθά λέμε πως για να είναι συνεπείς οι Μεγάλες Δυνάμεις με τις διακηρύξεις τους, τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας πρέπει να εφαρμόζονται, στην ανάγκη και με τη δύναμη των όπλων, και οφείλουν, άμα περάσει η κρίση του Κόλπου, να πάρουν αποτελεσματικά μέτρα και για εφαρμογή των ψηφισμάτων για την Κύπρο. Από τα ψηφίσματα αυτά, το πρώτο και κύριο είναι βέβαια η *«αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων από την Κύπρο»*. Σ' αυτό όμως η Τουρκία αντιτάσσει τον ισχυρισμό - τον οποίο υποστηρίζει με αναφορά σε πλείστες επίσημες και ανεπίσημες δηλώσεις από τη δική μας πλευρά ότι *«η άμυνα μας ενέχει και επίθεση»* και ότι απώτερος σκοπός μας είναι η *«απελευθέρωση των τουρκοκρατούμενων εδαφών μας»* -πως χρειάζεται ο τουρκικός στρατός για να προστατεύει τους Τουρκοκύπριους.

Η εισήγηση που υποβάλλω στο εσώκλειστο άρθρο μου είναι να κάνεις μια **«γενναία χειρονομία καλής θέλησης»**, δηλώνοντας ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση **«παγώνει»** το εξοπλιστικό της πρόγραμμα σαν πρώτο βήμα

προς τον αποπλισμό της Κύπρου. Αυτό θα έχει, πιστεύω, τα εξής θετικά αποτελέσματα:

(1) Θα σταματήσει την ενίσχυση των τουρκικών δυνάμεων στη Βόρεια Κύπρο, και θ' αποφευχθεί ο κίνδυνος προληπτικής επίθεσης.

(2) Θα διευκολύνει την αποχώρηση, έστω μέρους, των τουρκικών δυνάμεων από την Κύπρο.⁴⁶

(3) Θα καλμάρει κάπως την ένταση στις σχέσεις μας με την Τουρκία και την τουρκοκυπριακή ηγεσία και θα διευκολύνει τις προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ και της ΕΟΚ για προώθηση λύσης του Κυπριακού, και

(4) Last but not least, (τελευταίο, όχι όμως λιγότερο σημαντικό) θα ελαττώσει τα ελλείμματα του Κυβερνητικού Προϋπολογισμού και του Ισοζυγίου Εξωτερικών Πληρωμών.

Πιστεύω πως αντιλαμβάνεσαι την ιστορική ευθύνη που έχεις για την τύχη της Κύπρου, - που με τις εξουσίες που σου δίνει σήμερα το Σύνταγμα, μπορεί να λεχθεί πως την κρατάς στα χέρια σου - και πως θα μελετήσεις σοβαρά την παραπάνω εισήγηση μου και θα την υιοθετήσεις, παραβλέποντας τις προτροπές είτε των στρατιωτικών, που το επάγγελμά τους είναι η προετοιμασία για πόλεμο, είτε τυχόν άλλων που πιθανόν να έχουν κάποιο συμφέρον να θέλουν να συνεχιστεί και ίσως και να εντείνουν πιο πολύ το εξοπλιστικό πρόγραμμα, με το επιχείρημα πως ενισχύθηκαν οι τουρκικές κατοχικές δυνάμεις.⁴⁷

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

⁴⁶ Πόσο ορθές ήταν οι απόψεις μου αυτές φάνηκε από την πιο κάτω πρόταση του Γ.Γ. των Η.Ε. που περιέχεται στην έκθεση του στις 19.11.1992 (η οποία επικυρώθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 789/92): «Ως πρώτο βήμα για την αποχώρηση των μη κυπριακών στρατευμάτων, οι τουρκικές δυνάμεις πρέπει να ελαττωθούν στο επίπεδο που ήταν πριν μια δεκαετία και εις ανταπόδοση η ελληνοκυπριακή πλευρά πρέπει να διακόψει το πρόγραμμα απόκτησης όπλων». (S/24830, 19.11.1992, para. 63). Ενώ στα προηγούμενα χρόνια όλα τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας ζητούσαν την αποχώρηση όλων των μη-κυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων χωρίς όρους, τώρα για την αποχώρηση μόνο μέρους τους, βάζει όρο το πάγωμα του εξοπλιστικού μας προγράμματος. Αυτό δείχνει το **αρνητικό αποτέλεσμα** του εξοπλιστικού προγράμματος, το οποίο μας στοίχισε άνω από μισό δισεκατομμύριο Κυπριακές λίρες!

⁴⁷ Ο κ. Βασιλείου δεν απάντησε ούτε καν πως πήρε την επιστολή αυτή.

**ΠΩΣ ΘΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΘΕΙ Η ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ
ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ⁴⁸
(13.1.1991)**

ΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Παρόλο που είναι ταμπού να κριτικάρει ένας Ελληνοκύπριος το πρόγραμμα «*αμυντικής θωράκισης της Κύπρου έναντι του τουρκικού επεκτατισμού*», τολμώ να υποστηρίξω την άποψη πως το πρόγραμμα αυτό, εκτός του ότι δημιουργεί κίνδυνο οικονομικής χρεωκοπίας της Κύπρου, δίνει πρόφαση στην Τουρκία, όχι μόνο να μην αποσύρει τα στρατεύματα της από τη Βόρεια Κύπρο, αλλά να τα ενισχύσει, και κάτω από την ομπρέλα αυτού του στρατού να συνεχίσει και ολοκληρώσει την ενοποίηση της Βόρειας Κύπρου με την Τουρκία, στρατιωτικά, οικονομικά (νομισματικά, τελωνειακά κ.λ.π.), δημογραφικά (με τους Ανατολίτες έποικους), και πολιτικά (με το κόμμα των εποίκων πάνω στο οποίο στηρίζεται η παράνομη Κυβέρνηση Ντενκτάς).

ΕΠΙΔΙΩΚΕΙ ΑΡΑΓΕ ΣΗΜΕΡΑ Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ ΟΛΗ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ;

Προτού αναληφθεί ένα τέτοιο φιλόδοξο και πολυδάπανο πρόγραμμα, έπρεπε να εξεταστεί κατά πόσο η Τουρκία, προπάντων κάτω από το σημερινό διεθνές πολιτικό κλίμα, επιδιώκει να κάνει αυτό που δεν έκανε στα τελευταία 16 1/2 χρόνια, δηλαδή να καταλάβει τη Νότια Κύπρο και να προσπαθήσει να υποδουλώσει μισό εκατομμύριο Έλληνες, πράγμα που θα της δημιουργούσε σοβαρότατα προβλήματα τόσο διεθνώς όσο και τοπικά. Η απάντηση έπρεπε, κατά τη γνώμη μου, να είναι ότι, η Τουρκία δεν είναι τόσο ανόητη ώστε να εμπλακεί σε μια τέτοια περιπέτεια, τη στιγμή που σήμερα προχωρεί αθόρυβα και άκοπα να μετατρέψει τη Βόρεια Κύπρο σε Τουρκική επαρχία, οπότε ο χρόνος θα δουλεύει υπέρ της όσον αφορά τις μελλοντικές της σχέσεις με τη μικρούτσικη γείτονα της την ελληνική Νότια Κύπρο, με αναλογία πληθυσμού 1 προς 100.

Για το θέμα της έκτασης του εδάφους της Κύπρου που θα ικανοποιούσε τα σχέδια της Τουρκίας, ο πρώην Πρόεδρος της Τουρκίας Εβρέν έγραψε στα απομνημονεύματα που εξεδόθηκαν τελευταία, τα εξής:

«Όπως πληροφορήθηκα από τους διοικητές των στρατιωτικών μονάδων που έλαβαν μέρος στην επιχείρηση της Κύπρου, οι μονάδες μας κατέλαβαν περισσότερα εδάφη από όσα είχαμε αρχικά σχεδιάσει, και όταν ενημερώθηκε γι' αυτό ο Ετζεβίτ, είπε πως δεν πειράζει γιατί τα εδάφη αυτά θα επιστραφούν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων». (Βλέπε «Καθημερινή» 19.10.1990).

⁴⁸ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» και την «Αλήθεια» στις 13.1.1991, στη «Χαραυγή» στις 17.1.1991, και στα «Πολιτικά Θέματα» στις 25.1.1991.

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ «ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΕΠΙΔΡΟΜΗΣ»

Εδώ ο συγγραφέας επανέλαβε όσα έγραψε για το θέμα αυτό στο προηγούμενο άρθρο (δες «Οι Κίνδυνοι από το Κυβερνητικό Εξοπλιστικό Πρόγραμμα», σ. 65) **και όσα δήλωσε στις 20.10.90 ο Υπουργός Άμυνας κ. Αλωνεύτης** (Δες «Επιστολή στον Πρόεδρο Βασιλείου, ημερομηνίας 22.10.90», σ. 66-7).

Τον κίνδυνο από τις εξελίξεις αυτές τον διαπίστωσε τελευταία και ο Γ.Γ. του ΟΗΕ κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ στην έκθεση του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας στις 7 Δεκεμβρίου 1990, στην οποία «εκφράζει μεγάλη ανησυχία για την ισχύ και την ανάπτυξη των στρατιωτικών δυνάμεων και των δυο πλευρών» και προσθέτει ότι «αυτή η κατάσταση υψώνει το επίπεδο της έντασης και αυξάνει τους κινδύνους σοβαρών επεισοδίων».⁴⁹

Επίσης, πολύ φοβάμαι πως ο κίνδυνος «προληπτικής επιδρομής» θα αυξηθεί αν η Ελλάδα στείλει στην Κύπρο «μια μεραρχία» όπως ζητά μια μερίδα Κυπρίων.⁵⁰

ΠΩΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΕΙ Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Εκτός από τις ατυχείς δηλώσεις του προς την εφημερίδα «Χουριέτ» που ανέφερα στο προηγούμενο άρθρο μου, ένα άλλο επιχείρημα του Προέδρου Βασιλείου για το εξοπλιστικό του πρόγραμμα, το οποίο ανέφερε σε δηλώσεις του τόσο στην Κύπρο όσο και στο Βελιγράδι στις αρχές Σεπτεμβρίου 1990, είναι και το εξής:

Η Τουρκία πάντα φοβόταν και ήθελε ν' αποφύγει να καταστεί η Κύπρος μέρος ενός στρατιωτικού κύκλου γύρω απ' αυτήν. Αν λοιπόν η Κύπρος εξοπλιστεί αρκετά και συνεργαστεί στρατιωτικά με την Ελλάδα, η Τουρκία θα πάθει αυτό που πάντα φοβόταν, προπάντων αν ληφθεί υπόψη πως με τις σημερινές τεχνολογικές προόδους, τα νότια λιμάνια της Τουρκίας θα μπορούσαν να κτυπηθούν με ρουκέτες από το Τρόδος. Έτσι για ν' αποφύγει αυτό το ενδεχόμενο, το συμφέρον της απαιτεί να κάνει πολιτικές υποχωρήσεις για να λυθεί το Κυπριακό ειρηνικά. Με όλον το δέοντα σεβασμό, πιστεύω πως αυτές οι απόψεις, πρώτο, παραβλέπουν την απόλυτη υπεροχή της Τουρκίας σε ικανότητα σαρωτικών αντιποίνων εναντίον της Κύπρου, και δεύτερο, υποτιμούν την εθνική αλαζονεία της Τουρκίας που την κάμνει, όταν πιέζεται ή προκαλείται, να σκληρύνει τη

⁴⁹ S/21981, 7.12.1990, para. 21.

⁵⁰ Σε δηλώσεις του προς την τηλεόραση στις 18.12.1992, ο Πρόεδρος Βασιλείου, μεταξύ άλλων, αποκάλυψε ότι βολιδοσκόπησε τον Έλληνα Πρωθυπουργό κ. Μητσοτάκη, κατά πόσο η Ελλάδα θα μπορούσε να στείλει στρατό για ν' αντικαταστήσει τα Δανικά και Καναδικά αποσπάσματα της Ειρηνευτικής Δύναμης των Η.Ε., τα οποία αποχωρούν, και η απάντηση του ήταν κατηγορηματικά αρνητική.

στάση της παρά να υποχωρεί. Αυτό έχει ήδη γίνει τους τελευταίους 12 μήνες, από τη μια, με την «αναβάθμιση της στρατιωτικής υποδομής και των διευκολύνσεων στα νοτιοανατολικά παράλια της» όπως δήλωσε ο κ. Αλωνεύτης στις 20.10.90, και από την άλλη με την υποβολή από τον κ. Ντενκτάς - προφανώς ύστερα από συμφωνία με την Κυβέρνηση της Τουρκίας - προς το Γ.Γ. του ΟΗΕ, τον περασμένο Μάρτιο, απαίτηση να αναγνωρισθεί η τουρκική κοινότητα ως χωριστός «λαός» με δικαίωμα «αυτοδιάθεσης».

ΣΥΜΦΕΡΕΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΝΑ ΠΑΓΩΣΕΙ ΤΟ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τα συμπεράσματα που βγαίνουν από τα πιο πάνω είναι, πιστεύω, τα παρακάτω:

1. Το πολυδάπανο εξοπλιστικό πρόγραμμα, όχι μόνο δημιουργεί κίνδυνο οικονομικής χρεωκοπίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, αλλά και φέρνει αρνητικά παρά θετικά, γι' αυτήν, αποτελέσματα, και δεν συμφέρει να συνεχιστεί, και

2. Για να καρποφορήσει η πίεση του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προς την Τουρκία να αποσύρει τα στρατεύματα της από την Κύπρο και να δεχτεί μια δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού, η Κυπριακή Κυβέρνηση οφείλει να κάμει, όσο το δυνατό πιο γρήγορα, μια γενναία χειρονομία καλής θέλησης, παγώνοντας το εξοπλιστικό της πρόγραμμα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ⁵¹ (16.2.1990)

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ 35 ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΜΙΑΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ

Αγαπητέ κ. Βασιλείου,

Με την ευκαιρία της προσεχούς συνάντησής σας με τον κ. Ντενκτάς στη Νέα Υόρκη, υπό την αιγίδα του Γ.Γ. του ΟΗΕ, ετοίμασα και σας στέλλω μια μελέτη μου σε δυο μέρη, το πρώτο με τίτλο «ΠΩΣ ΦΘΑΣΑΜΕ ΣΤΑ ΠΡΟΘΥΡΑ ΟΡΙΣΤΙΚΗΣ ΜΙΣΟ-ΤΟΥΡΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ», και το δεύτερο με τίτλο «ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΜΙΑΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ». Όπως θα δείτε, στο πρώτο μέρος κάμνω μια σύντομη και απομυθοποιημένη ανασκόπηση των εξελίξεων στα περασμένα 35 χρόνια, για να

⁵¹ Ο κ. Βασιλείου απάντησε στο συγγραφέα στις 21 Φεβρουαρίου όπως φαίνεται πιο κάτω.

αντιληφθούμε τα λάθη της προηγούμενης πολιτικής ηγεσίας του τόπου, που οδήγησαν την Κύπρο στα σημερινά πρόθυρα μισο-τουρκοποίησης της, και για να διδαχτείτε εσείς και οι άλλοι σημερινοί πολιτικοί αρχηγοί απ' αυτά τα λάθη, ίσως μπορέσετε ν' αναχαιτίσετε την κατηφορική πορεία και αντιστρέψετε την κατάσταση.

Στο δεύτερο μέρος, κάμνω μια σκιαγράφιση μιας συμβιβαστικής και ρεαλιστικής λύσης του Κυπριακού, η οποία ελπίζω να σας βοηθήσει στις προσπάθειες που θα καταβάλετε στη Νέα Υόρκη να ετοιμάσετε ένα περίγραμμα λύσης του Κυπριακού με τρόπο αποδεκτό κι από τις δυο πλευρές.

Ελπίζω να λάβετε σοβαρά υπόψη όσα γράφω στη μελέτη μου, και, εάν θέλετε, είμαι έτοιμος να σας συναντήσω και να συζητήσουμε σε βάθος αυτά τα θέματα, όπως είχατε πολλές φορές εκφράσει την επιθυμία.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

**ΠΩΣ ΦΘΑΣΑΜΕ ΣΤΑ ΠΡΟΘΥΡΑ
ΟΡΙΣΤΙΚΗΣ ΜΙΣΟ-ΤΟΥΡΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ⁵²
(16.2.1990)**

Για ν' αντιληφθούμε ορθά τα λάθη της προηγούμενης πολιτικής ηγεσίας μας που οδήγησαν την Κύπρο στα σημερινά πρόθυρα οριστικής μισοτουρκοποίησης της, και για να διδαχτεί η σημερινή πολιτική ηγεσία απ' αυτά τα λάθη, ίσως μπορέσει ν' αναχαιτίσει την κατηφορική πορεία και αντιστρέψει την κατάσταση, είναι, πιστεύω, χρήσιμο να κάνουμε μια σύντομη και απομυθοποιημένη ανασκόπηση των εξελίξεων στα περασμένα 35 χρόνια.

**Ο ΜΑΞΙΜΟΥΜ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΠΡΙΝ ΤΟ 1959**

Το ενδιαφέρον της Τουρκίας για την Κύπρο κεντρίστηκε το Σεπτέμβριο του 1955 όταν η Αγγλία, σ' αντιπερισπασμό προς τον αγώνα της ΕΟΚΑ για Ένωση με την Ελλάδα, κάλεσε την Ελλάδα και την Τουρκία - που ήσαν και οι τρεις μέλη του ΝΑΤΟ - στην «*Τριμερή Διάσκεψη του Λονδίνου*» για να μελετήσουν «*τα πολιτικά και αμυντικά ζητήματα που επηρεάζουν την Ανατολική Μεσόγειο, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου*».

Στη σύσκεψη εκείνη, ενώ η Ελλάδα ζητούσε την εφαρμογή της αρχής της «*αυτοδιάθεσης*» για την Κύπρο, που σήμαινε Ένωση με την Ελλάδα - και που ήταν ο μάξιμουμ στόχος της για την Κύπρο - η Τουρκία υποστήριξε ότι, αν η Αγγλία εγκαταλείψει την Κύπρο, αυτή, για ιστορικούς, γεωγραφικούς, και στρατηγικούς λόγους, πρέπει να δοθεί πίσω στην Τουρκία από την οποία την πήρε «*προσωρινά*» η Αγγλία το 1878. Οι στρατηγικοί λόγοι που πρόταξε η Τουρκία, ήταν ότι, αν η Ελλάδα πάρει την Κύπρο, τότε, σε περίπτωση πολέμου, τα νότια λιμάνια της Τουρκίας, που είναι τα μόνα που δεν ελέγχονται σήμερα από τα Νησιά της Ελλάδας, θα ελέγχονται κι αυτά από την Ελλάδα, πράγμα απαράδεκτο για την Τουρκία, έστω κι αν η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα στην ίδια συμμαχία με την Τουρκία.

Ο μάξιμουμ στόχος της Τουρκίας: Να πάρει ολόκληρη την Κύπρο. Και για να δείξει στον κόσμο πως το ενδιαφέρον της για την Κύπρο ήταν πολύ σοβαρό, η Τουρκική Κυβέρνηση - όπως αποδείχτηκε αργότερα στη δίκη του Πρωθυπουργού Μεντερές και του Υπουργού Εξωτερικών Ζορλού οι οποίοι καταδικάστηκαν σε θάνατο το 1961 - οργάνωσε άγριους ανθελληνικούς βανδαλισμούς και λεηλασίες στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, το βράδυ της 6 Σεπτεμβρίου 1955 - ενώ συνεδρίαζε η Τριμερής Διάσκεψη - με σύνθημα «*η Κύπρος είναι Τουρκική*». Στις λεηλασίες εκείνες, πυρπολήθηκαν 2.475 σπίτια και

⁵² Η μελέτη αυτή δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 22-24 Φεβρουαρίου 1990, στην «Αλήθεια» στις 22 και 23 Φεβρουαρίου 1990, και στα «Πολιτικά Θέματα» (Αθηνών) στις 16 και 23 Μαρτίου 1990.

καταστήματα ελληνικά και πολλές εκκλησίες, με συνολική ζημιά που ανερχόταν περίπου σε ενάμιση δισεκατομμύρια δολάρια.⁵³

Αργότερα, η Τουρκία υποβίβασε το μέξιμουμ στόχο της για την Κύπρο στη **διχοτόμηση**, προφανώς γιατί ήξερε πως άμα πάρει τη μισή Κύπρο η κατάληψη ολόκληρης είναι μόνο ζήτημα χρόνου.

Ο ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΖΥΡΙΧΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΟΥΣΕ ΤΟΥΣ ΜΙΝΙΜΟΥΜ ΣΤΟΧΟΥΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Στη διεθνή όμως σκηνή, είναι δύσκολο μια χώρα να επιτύχει το μέξιμουμ στόχο της. Οι διεθνείς περιστάσεις και υποχρεώσεις της, την αναγκάζουν να περιοριστεί σ' ένα μίνιμουμ στόχο. Αυτό έγινε στις αρχές του 1959 με τη Συμφωνία της Ζυρίχης που αποτελούσε ένα συμβιβασμό που ικανοποιούσε τους μίνιμουμ στόχους της Ελλάδας και της Τουρκίας. Από την ελληνική πλευρά, ο συμβιβασμός αυτός του «*ούτε η Ένωση ούτε η Διχοτόμηση*», είχε τα εξής πλεονεκτήματα:

1. Η Κύπρος αποκτούσε την ελευθερία της από τον αποικιακό ζυγό, και γινόταν ισότιμο μέλος των Ηνωμένων Εθνών.

2. Ναι μεν αποκλείστηκε η Ένωση με την Ελλάδα, ταυτόχρονα όμως αποφεύχθηκε ο κίνδυνος ανοικτού πολέμου μεταξύ Ελληνοκυπρίων (Ε/Κ) και Ελλάδας από τη μια, και Τουρκοκυπρίων (Τ/Κ) και Τουρκίας από την άλλη, που θα οδηγούσε στη διχοτόμηση, ή ακόμα και στην κατάληψη της Κύπρου (εκτός των Βρετανικών Βάσεων) από την Τουρκία. Το ότι αυτό ήταν πραγματικός κίνδυνος, το ανέφερε ο τότε Βρετανός Υφυπουργός Κοινοπολιτειακών υποθέσεων Julian Amery στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων της Βουλής των Κοινοτήτων το 1987, στην οποία είπε ότι, όταν το 1959 συζητούσε με τον Μακάριο για την έκταση των Βρετανικών Βάσεων και ο Μακάριος δε δεχόταν τα 99 τετραγ. μίλια, ο Μακάριος τον απείλησε πως την επαύριο, στο κήρυγμα του, θα καλούσε τον Κυπριακό λαό σε «*παθητική αντίσταση*» εναντίον των Άγγλων. Τότε ο Amery του απάντησε: «*Τότε κι εγώ θ' αποσύρω τα Βρετανικά στρατεύματα στις Βάσεις και θ' αφήσω την υπόλοιπη νήσο χωρίς αστυνομία. Όπως ξέρεις, η βασική αναλογία πάνω στην οποία βασίστηκαν όλες οι συμφωνίες είναι 70:30 και πιστεύω πως και οι κεφαλές που θα πέσουν θα είναι τότε στην ίδια αναλογία*».⁵⁴ Η απειλή των Άγγλων ν' αποσύρουν τα στρατεύματα τους και ν' αφήσουν τους Έλληνες και τους Τούρκους να πολεμήσουν μεταξύ τους για το μοίρασμα της Κύπρου δεν ήταν μπλόφα, γιατί το ίδιο είχαν κάμει στην Παλαιστίνη το 1948, όταν αποσύρθηκαν και άφησαν τους Άραβες και τους Εβραίους να μοιραστούν την Παλαιστίνη με τα όπλα.

⁵³ Αβέρωφ, Ιστορία Χαμένων Ευκαιριών, Α' Τόμος (σ. 78).

⁵⁴ Third Report Foreign Affairs Committee, House of Commons, 1987, (p. 51).

3. Το ελληνικό στοιχείο με τη δυναμικότητα του και με τα πλεονεκτήματα που του έδινε το Σύνταγμα, θα μπορούσε να κάμει την Κύπρο μια δεύτερη ευημερούσα ελληνική χώρα.

Από την πλευρά της, η Τουρκία και οι Τουρκοκύπριοι ήσαν κι αυτοί ικανοποιημένοι με το συμβιβασμό της Ζυρίχης, γιατί αποφεύχθηκε ο πόλεμος με την Ελλάδα, και γιατί οι Τ/Κ εξασφάλισαν συμμετοχή στην Κυπριακή Κυβέρνηση ως κοινότητα (και όχι ως μειονότητα) με αναλογία 30% - ενώ πληθυσμιακά αυτοί ήσαν μόνο 18% - και οι Συνθήκες Εγγύησης και Συμμαχίας εξασφάλισαν στην Τουρκία το δικαίωμα να επέμβει στρατιωτικά για να ματαιώσει τυχόν απόπειρα Ενώσεως της Κύπρου με την Ελλάδα.

ΨΕΥΔΗΣ Ο ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΣ ΟΤΙ ΤΟ ΖΥΡΙΧΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ

Αντίθετα από τους ισχυρισμούς του Μακάριου ότι «*το Ζυριχικό Σύνταγμα δε μπορούσε να λειτουργήσει ένεκα των προνομίων που έδινε στους Τ/Κ*», η πραγματικότητα ήταν διαφορετική. Από το 1960 ως το 1963, την Κύπρο την διέθυναν ουσιαστικά οι Ελληνοκύπριοι και τα Τ/Κ βέτο είχαν στην πράξη ατονήσει. Ο Μακάριος αγνοούσε και έρριχνε στο καλάθι των αχρήστων τις διαμαρτυρίες του Τ/Κ Αντιπροέδρου γιατί, παρά τις διατάξεις του Συντάγματος, αυτός αποφάσιζε μόνος του την εξωτερική πολιτική της Δημοκρατίας.

Και όταν ακόμα οι Τ/Κ βουλευτές χρησιμοποίησαν το δικαίωμα χωριστής πλειοψηφίας για φορολογικούς νόμους και κατεψήφισαν το Φόρο Εισοδήματος, η Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση μετέτρεψε το φόρο σε «*προσωπική εισφορά*» των Ε/Κ για την Ε/Κ παιδεία. Το ίδιο αναγκάστηκε να κάμει και η τουρκική Κοινοτική Συνέλευση. Το αποτέλεσμα ήταν ότι η ελληνική παιδεία χρηματοδοτείτο με το 92,2% των προσωπικών εισφορών όλης της Κύπρου, ενώ η τουρκική παιδεία έπαιρνε μόνο το 7,8% γιατί οι Τ/Κ ήσαν πολύ φτωχότεροι και οι προσωπικές εισφορές τους πολύ μικρές.⁵⁵

Μια ένδειξη της οικονομικής προόδου μετά την Ανεξαρτησία, ήταν η αύξηση του Εθνικού Εισοδήματος σε σταθερές τιμές μεταξύ 1959 και 1963 η οποία έφθασε κατά μέσον όρο το 14,8% το χρόνο, ενώ στα προηγούμενα χρόνια, μεταξύ 1955 και 1959, ήταν μόνο 6.3% το χρόνο.⁵⁶

⁵⁵ Σύμφωνα με την επίσημη έκθεση του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων του 1963 (σελ. 4) οι «προσωπικές εισφορές» που εισπράχθηκαν από τους Ε/Κ στα χρόνια 1960-3 ήταν Λ.1.287.670 και από τους Τ/Κ μόνο Λ.109.559.

⁵⁶ Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, σε σταθερές τιμές ήταν το 1955 Λ.52,7 εκ. το 1959 £67,2 εκ. και το 1963 Λ.116,7 εκ. (Statistical pocket book issued by the Statistics and Research Dept., 1980, pp. 20-1.

Η ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΖΥΡΙΧΗΣ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΜΑΚΑΡΙΟ

Ο μύθος ότι το Δεκέμβριο 1963 οι Τ/Κ «εστασίασαν», και γι' αυτό η ελληνική πλευρά αποδεσμεύθηκε από τις Συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου, διαψεύστηκε από τα βιβλία του Γλαύκου Κληρίδη «*Η Κατάθεση μου*» και ιδιαίτερα από το «*Σχέδιο Ακρίτα*» που είχε καταστρωθεί πριν το Δεκέμβριο 1963 και που αναδημοσιεύθηκε στον Α' Τόμο του (σ. 222-235). Το σχέδιο εκείνο προνοούσε ότι τα «13 σημεία» που πρότεινε ο Μακάριος για τροποποίηση του Συντάγματος, ήταν το πρώτο βήμα, ύστερα από το οποίο θ' ακολουθούσε καταγγελία της Συμφωνίας της Ζυρίχης και το τελευταίο βήμα θα ήταν η ανακήρυξη της Ενώσεως. Η πικρή αλήθεια είναι ότι η ανατροπή του συμβιβασμού της Ζυρίχης έγινε από τον Μακάριο, με την λανθασμένη εκτίμηση ότι μπορούσε να το κάμει παρά την αντίδραση της Τουρκίας και των Τουρκοκυπρίων. Πολύ αποκαλυπτική είναι η επιστολή του Προέδρου Μακαρίου προς τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας Γεώργιο Παπανδρέου την 1^η Μαρτίου 1964 (περίπου 2 μήνες μετά την έναρξη των συγκρούσεων με τους Τ/Κ) στην οποία ο Μακάριος έγραφε, μεταξύ άλλων, τα παρακάτω:

«Σκοπός μας είναι η κατάλυσις των Συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου, διά να δύναται αδεσμεύτως ο Ελληνικός Κυπριακός λαός, εν συνεννοήσει μετά της Μητρός Πατρίδος, να καθορίσει το μέλλον του.

*Είμαι ο υπογράψας τας Συμφωνίας αυτάς εκ μέρους των Ελλήνων της Κύπρου. Κατά την προσωπικήν μου γνώμην, υπό τας επικρατούσας τότε συνθήκας ουκ ην άλλως γενέσθαι 'Εκτοτε διεθνώς και επιτοπίως ήλλαξαν αι συνθήκαι, νομίζω δε, ότι ήλθεν ο καιρός διά να επιχειρήσωμεν την απαλλαγή μας εκ των επιβληθεισών Συμφωνιών».*⁵⁷

Εδώ έγκειτο το ασυγχώρητο λάθος του Μακαρίου. Ενώ αναγνώριζε ότι οι Συνθήκες υπεγράφησαν το 1959 γιατί, κάτω από τις «*διεθνείς και επιτόπιες συνθήκες που επικρατούσαν τότε δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς*», αυταπατάταν πως αυτές οι συνθήκες άλλαξαν το 1963/4 και ήλθεν ο καιρός να τις ανατρέψει.

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΓΝΟΗΣΕ ΤΗΝ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Στις 19 Απριλίου 1963, ο Υπουργός Εξωτερικών της Κυβέρνησης Καραμανλή, Ευάγγελος Αβέρωφ, αναφερόμενος σε πληροφορίες ότι ο Μακάριος ετοιμαζόταν να τροποποιήσει μονομερώς τη Συνθήκη της Ζυρίχης, του έστειλε μια αυστηρή προειδοποίηση, στην οποία του έλεγε, μεταξύ άλλων τα παρακάτω:

«Αν επιδιώξετε μονομερή κατάργηση των Συμφωνιών ή μέρους τούτων, η Ελληνική Κυβέρνηση θα διαχωρίσει και δημοσίως τη θέση της. Τούτο ειδικά

⁵⁷ Γιάννου Ν. Κρανιδιώτη, «Το Κυπριακό Πρόβλημα 1960-1974», σ. 266.

*επιβάλλεται στην Ελλάδα, ανεξάρτητα ακόμα και από την καθιερωμένη μεταξύ των πολιτισμένων κρατών υποχρέωση να τιμούν τις υπογραφές τους. Σε καμιά περίπτωση δεν επιτρέπεται στην Ελλάδα να δεχθεί τη δημιουργία προηγούμενου για μονομερή καταγγελία ή αγνόηση από ένα συμβαλλόμενο, διατάξεων διεθνών πράξεων που τον ενοχλούν, τις οποίες ο συμβαλλόμενος ανέλαβε να σεβασθεί».*⁵⁸

Σε υποσημείωση του, ο Αβέρωφ, στο ίδιο βιβλίο, προσθέτει πως «αν δημιουργηθεί τέτοιο προηγούμενο, η Τουρκία πιθανόν να προχωρήσει στη μονομερή καταγγελία των διατάξεων της Συνθήκης της Λωζάνης» (σύμφωνα με τις οποίες καθορίστηκαν, μεταξύ άλλων, τα σύνορα Ελλάδας-Τουρκίας).

Στην ίδια επιστολή, ο Αβέρωφ ανέφερε επίσης τις δυσμενείς επιπτώσεις στις Ελληνο-Τουρκικές σχέσεις, συμπεριλαμβανομένου και του κινδύνου Ελληνο-Τουρκικού πολέμου, που θα είχε η παραβίαση από τον Μακάριο της Συμφωνίας της Ζυρίχης.

Ύστερα από τη σοβαρή αυτή προειδοποίηση, ο Μακάριος ανέβαλλε την εφαρμογή των σχεδίων του όσον καιρό ήταν Πρωθυπουργός στην Ελλάδα ο Καραμανλής. Η Κυβέρνηση Καραμανλή, όμως, παραιτήθηκε τον Ιούνιο 1963 και στις 30 Νοεμβρίου 1963 ο Μακάριος υπέβαλε στην Τ/Κ πλευρά την πρόταση για τροποποίηση του Συντάγματος, χωρίς να συνεννοηθεί με την Ελληνική Κυβέρνηση, γιατί εκείνες τις μέρες η νεοεκλεγείσα (στις 3.11.63) με ελάχιστη πλειοψηφία Κυβέρνηση Γεώργιου Παπανδρέου, δεν είχε ακόμα πάρει ψήφο εμπιστοσύνης από τη Βουλή, και όταν την πήρε την 21^η Δεκεμβρίου 1963, υπέβαλε την παραίτηση της μετά 2 μέρες.⁵⁹

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΗΘΕΛΕ Ν' ΑΝΑΤΡΕΨΕΙ ΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΖΥΡΙΧΗΣ ΓΙΑ ΝΑ ΕΞΙΛΕΩΘΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΟΤΙ ΗΤΑΝ «ΕΠΙΟΡΚΟΣ»

Μια άλλη αποκάλυψη ότι ο Μακάριος θέλησε ν' ανατρέψει τη Συμφωνία της Ζυρίχης για **προσωπικούς λόγους**, γίνεται στο βιβλίο του πρώην Πρέσβη της Κύπρου στην Ελλάδα, Νίκου Κρανιδιώτη, ο οποίος ήταν ο πιο στενός συνεργάτης του Μακαρίου από το 1953 ως το 1977. Να τι γράφει:

«Ο Μακάριος, ανεξάρτητα από τις δυσχέρειες που συναντούσε στην πρακτική εφαρμογή πολλών από τις διατάξεις του Συντάγματος, απέβλεπε στην αναθεώρηση των Συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου και για άλλους καθαρά προσωπικούς λόγους.

Οι κατηγορίες που εκτοξεύονταν εναντίον του, ότι καταπάτησε τους όρκους του και πρόδωσε τον αγώνα του Κυπριακού λαού, τον έθιγαν και τον στενοχωρούσαν ιδιαίτερα.

⁵⁸ Ιστορία Χαμένων Ευκαιριών (Κυπριακό 1950-63), Ευάγγελου Αβέρωφ Β' Τόμος, σ. 327.

⁵⁹ Ανοχύρωτη Πολιτεία, Κύπρος 1960-74, Νίκου Κρανιδιώτη, Τόμος Α', σ. 69-70.

Έτσι άρχισε από το 1962 να σκέπτεται την καταγγελία των Συμφωνιών και την τροποποίηση του Συντάγματος, ώστε η ανεξαρτησία της Κύπρου να απαλλαγεί από τις δεσμευτικές διατάξεις της, και να αποβεί πραγματική ανεξαρτησία, με συνακόλουθο το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του Κυπριακού λαού...».⁶⁰

Όστε βλέπουμε πως ο «προσωπικός» λόγος, γιατί ο Μακάριος ήθελε ν' ανατρέψει τη Συμφωνία της Ζυρίχης, ήταν για να εξιλεωθεί από την κατηγορία ότι ήταν «επίορκος», δεδομένου ότι από τη μια, είχε δώσει δημόσιο όρκο στην εκκλησία της Φανερωμένης, στη Λευκωσία, στις 28 Αυγούστου 1954 ότι «θα παραμείνωμε πιστοί έως θανάτου εις το εθνικόν αίτημα... Ένωσιν και μόνον Ένωσιν»,⁶¹ και από την άλλη όταν ανέλαβε την Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας έδωσε «επίσημη διαβεβαίωση» που ισοδυναμούσε με όρκο, ότι θα σέβεται το Σύνταγμα της Δημοκρατίας το οποίο απαγόρευε την Ένωσιν.

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΝΑ ΕΠΑΝΕΛΘΕΙ ΣΤΟ ΜΑΞΙΜΟΥΜ ΣΤΟΧΟ ΤΗΣ - ΣΤΗ ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΗ

Κάτω από αυτές τις συνθήκες που ο Μακάριος ανέτρεψε το συμβιβασμό «ούτε Ένωσις ούτε Διχοτόμηση» και επεζήτησε την πραγματοποίηση του **μάξιμουμ Ελληνικού στόχου της Ενώσεως**, η Τουρκία επωφελήθηκε της ευκαιρίας να επανέλθει κι αυτή στο **μάξιμουμ στόχον της, τη διχοτόμηση**. Έτσι δημιουργήθηκε το 1964 η «**μίνι-διχοτόμηση**» της Κύπρου, με τη συγκέντρωση και την περιχαράκωση ενός μεγάλου μέρους του Τ/Κ πληθυσμού σε θυλάκους, τους οποίους έλεγχαν οι Τούρκοι και οι Τ/Κ στρατιώτες και δεν επέτρεπαν στο Κυπριακό κράτος να επέμβει, γιατί η Τουρκία απειλούσε το βομβαρδισμό της Κύπρου - τον οποίο πραγματοποίησε στην περιοχή της Τηλλυρίας τον Αύγουστο του 1964, χωρίς να μπορέσει η Ελληνική αεροπορία να επέμβει.

ΣΤΑ 1968-74 ΧΑΘΗΚΑΝ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟ

Το Νοέμβριο 1967, ύστερα από Ελληνο-Τουρκικές συγκρούσεις στην Κοφίνου, η Τουρκία έδωσε τελεσίγραφο στην Ελλάδα και, κάτω από την απειλή πολέμου, η Ελλάδα αναγκάστηκε ν' αποσύρει από την Κύπρο τη μεραρχία της η οποία προετοίμαζε την πραγματοποίηση της Ενώσεως.

Η άδοξη αποχώρηση της ελληνικής μεραρχίας από την Κύπρο, αποδείκνυε για πολλοστή φορά - και έπρεπε να χρησιμεύσει και ως προειδοποίηση - πως η Ελλάδα δεν μπορούσε να πραγματοποιήσει το μάξιμουμ στόχο της για την Κύπρο με τα όπλα, ενώ η Τουρκία μπορούσε.

Έτσι ο Μακάριος αναγκάστηκε να δεχτεί ν' αρχίσουν τον Ιούνιο 1968, διακοινοτικές συνομιλίες για εξεύρεση μιας καινούργιας συμβιβαστικής λύσης. Οι

⁶⁰ Στο ίδιο, σ. 70-73.

⁶¹ Δύσκολα Χρόνια Κύπρου 1950-60, Νίκου Κρανιδιώτη, σ. 70.

συνομιλίες μεταξύ Γλαύκου Κληρίδη και Ραούφ Ντενκτάς συνεχίστηκαν ως τον Απρίλιο 1974. Να, τι δήλωσε εκ των υστέρων ο Γλαύκος Κληρίδης για τις ευκαιρίες για επίτευξη συμβιβαστικής συμφωνίας, που χάθηκαν:

«Ο Τουρκικός επεκτατισμός κινείται στην Κύπρο κάθε φορά που εμείς διαπράττουμε ένα σφάλμα. Για να δώσω ένα παράδειγμα. Στην περίοδο από το 1968 μέχρι το 1974, καταλήξαμε σε μια συμφωνία βελτιωμένης Ζυρίχης, αποτέλεσμα της οποίας ήταν, πρώτον, η συμμετοχή των Τούρκων στην εκτελεστική εξουσία θα μειωνόταν από 30 τοις εκατόν σε 20 τοις εκατόν. Το ίδιο, στις δημόσιες υπηρεσίες, στην αστυνομία, στη Βουλή. Οι χωριστές πλειοψηφίες στη Βουλή θα καταργούντο. Και το αντάλλαγμα θα ήταν να δώσουμε τοπική διοίκηση στους Τούρκους. Όχι ομοσπονδία, αλλά τοπική διοίκηση. Λόγω των διχονοιών μεταξύ μας, άλλοι μεν υποστήριζαν ένωση, άλλοι υποστήριζαν ριζική τροποποίηση ούτως ώστε οι Τούρκοι να μετατραπούν από κοινότητα σε μειονότητα. Δεν καταλήξαμε σε συμφωνία. Αξιοποίησαν οι Τούρκοι το λάθος αυτό όταν το 1974 με το πραξικόπημα, τους εδόθη η ευκαιρία να επέμβουν στην Κύπρο».⁶²

Επίσης στο Β' τόμο της «Κατάθεσης» του (σ. 402), ο Γλαύκος Κληρίδης γράφει, μεταξύ άλλων τα εξής:

«Δυστυχώς, δεν αδράξαμε την ευκαιρία που βρισκόταν μπροστά μας από το 1968 μέχρι το 1972. Και το χειρότερο είναι ότι η ίδια ευκαιρία παρουσιάστηκε ξανά πριν την καταστροφή του 1974 κι εμείς την αρνηθήκαμε για μια ακόμα φορά.

Στην πραγματικότητα, η ευκαιρία χάθηκε όχι μόνον εξαιτίας της αρνήσεως μας να δώσουμε στην τουρκοκυπριακή κοινότητα αυτονομία σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά επειδή ο Μακάριος συνέχισε, μετά από επτά χρόνια σκληρού αγώνα, να έχει την άποψη ότι οι Τουρκοκύπριοι, που ήταν μειονότητα στο νησί, έπρεπε να περιοριστούν από τη θέση των εταίρων που τους εξασφάλισαν οι συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου, στη θέση των μελών μιας απλής μειονότητας».

ΟΙ ΒΑΘΥΤΕΡΟΙ ΛΟΓΟΙ ΓΙΑΤΙ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΠΕΡΡΙΨΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ, 1968-74

Οι βαθύτεροι λόγοι για τους οποίους ο Μακάριος απέρριψε όλες τις συμβιβαστικές προτάσεις που είχαν δεχθεί οι Τ/Κ στα χρόνια 1968-74, γίνονται φανεροί από τα παρακάτω:

1. Ο Μακάριος πίστευε πως οι Τουρκοκύπριοι τελικά θα κατέρρεαν και θα παραδίδονταν χωρίς όρους. Αυτό φαίνεται από το πιο κάτω απόσπασμα της ομιλίας του Μακαρίου στη μυστική συνεδρία του «Συμβουλίου του Στέμματος»

⁶² «Αγών» 30.7.1987, (αναδημοσίευση από την «Πρωινή» Νέας Υόρκης).

στην Αθήνα στις 6 Φεβρουαρίου 1967, που δημοσιεύει ο Γιάννος Ν. Κρανιδιώτης (γιος του Νίκου Κρανιδιώτη). Να τι είπε ο Μακάριος:

«Οι Τούρκοι ευρίσκονται σήμερα υπό πολύ δυσμενείς συνθήκας. Ευρίσκονται εις στρατόπεδα συγκεντρώσεως, τα οποία εκείνοι εδημιούργησαν. ... Διά πόσον όμως καιρόν θα κρατήση αυτή η κατάσταση; Ημπορεί να κρατήση διά πάντα; Ημπορεί ο χρόνος να μη τους πειράζει, ημπορεί όμως και να έχουν βαρεθεί αυτό το καθεστώς. Δι' ημάς η ζωή συνεχίζεται. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο και με εκείνους, οι οποίοι δεν κάμνουν κανένα επάγγελμα και κάθονται συνεχώς με το ένα χέρι στη σκανδάλη. Τι νέα γενεά τουρκική θα δημιουργηθή εις την Κύπρον, όταν όλα ευρίσκονται εις τα χέρια των Ελλήνων; Πόσον καιρόν θα ανθέξουν; Ημπορεί ν' ανθέξουν, δεν ημπορώ υπευθύνως να το δηλώσω ότι εις 3-5-10 μήνας οι Τούρκοι θα ζητήσουν παράδοσιν, δεν αποκλείω όμως και αυτού του είδους την κατάληξιν. Το ηθικόν των είναι πολύ χαμηλό».⁶³

2. Ο Μακάριος επίσης πίστευε πως η Τουρκία δεν θα εισέβαλλε στην Κύπρο. Να τι είπε πάνω σ' αυτό το θέμα στην ίδια μυστική συνεδρία:

«Πολλάκις ωμίλησα επί του θέματος αυτού με υπευθύνους Αμερικανούς... Η εντύπωσις η οποία μου δίδεται εκάστοτε είναι ότι δεν θα επιτραπή εις την Τουρκίαν να χρησιμοποιήση βίαν. Αλλά αυτό δεν ημπορούν οι Αμερικανοί να το είπουν ανοικτά.....

Επίσης, θα είπω μερικά λόγια διαβάζοντας ωρισμένας πληροφορίας που έχω και εγώ από άλλην (Αμερικανικήν) πηγήν.

«Η Τουρκία δεν ημπορεί να χρησιμοποιήση βίαν διά τους κάτωθι λόγους: Μία εισβολή της Τουρκίας οιοδήποτε τύπου θα εσήμαιεν περίπου εξόντωσιν των Τουρκοκυπρίων υπό της Κυπριακής Κυβερνήσεως... Και τούτο η 'Αγκυρα το αντιλαμβάνεται καλώς και είναι ενήμερος τούτου. Επίσης θα εσήμαιεν αυτή η εισβολή μίαν απασχόλησιν μεγάλου τμήματος τουρκικών δυνάμεων και επομένως αδυναμίαν της Τουρκίας... Θα εσήμαιε πόλεμον με την Ελλάδα...».

Δε θα γίνει εισβολή εις την Κύπρον υπό της Τουρκίας. Δεν αποκλείεται η δυνατότητα περιωρισμένης ενεργείας υπό της Τουρκίας, όπως η ρίψις βομβών ή όπλων, αν η κατάσταση γίνει χειροτέρα εις την Κύπρον ... αλλά εν πάση περιπτώσει έχω την γνώμην ότι ο φόβος ενός πολέμου εκ μέρους της Τουρκίας δεν προβλέπεται, εκτός εάν υπάρξουν γεγονότα πολύ σημαντικά».⁶⁴

3. Ο τρίτος και βασικός λόγος γιατί ο Μακάριος απέρριπτε κάθε καινούργιο συμβιβασμό ήταν γιατί, αυτός κατ' ανάγκη θα επαναλάμβανε τον αποκλεισμό της Ενώσεως (όπως και της διχοτόμησης) και γι' αυτό θα τον κατηγορούσαν και πάλιν για «επιτορκία». Να τι γράφει στο βιβλίο του ο στενός συνεργάτης του Μακάριου, Νίκος Κρανιδιώτης:

⁶³ Το Κυπριακό Πρόβλημα 1960-1974, Γιάννου Ν. Κρανιδιώτη, σ. 374-5.

⁶⁴ Στο ίδιο, σ. 376-8.

«Πέραν από την τοπική διοίκηση φάνηκε ευθύς εξαρχής ότι οι συνομιλίες θα προσέκρουαν και στην επίμονη απαίτηση της τουρκικής πλευράς, σε οποιαδήποτε συμφωνία να ενταχθεί ... και το άρθρο 185 του Συντάγματος που απέκλειε ρητά την Ένωση (όπως και τη διχοτόμηση)».⁶⁵

Η «ΔΙΧΑΣΜΕΝΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ» ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Ο Δικτάτορας της Ελλάδας, Δημήτρης Ιωαννίδης, πίστευε ότι ο Μακάριος ήταν «ανθροπικός» και έκαμε το πραξικόπημα για να πραγματοποιήσει το μάλιστα στόχο της Ελλάδας, την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Η στάση του Μακαρίου σχετικά με την Ένωση ήταν επαμφοτερίζουσα. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι ο ίδιος είχε «διχασμένη προσωπικότητα». Από τη μια, ήταν ο Εθνάρχης ο οποίος είχε δώσει όρκο ότι θα αγωνίζεται εφ' όρου ζωής για την Ένωση, και από την άλλη ήταν ο πολιτικός ο οποίος έδωσε «επίσημη διαβεβαίωση», που ισοδυναμούσε με όρκο, ότι θα σεβόταν το Σύνταγμα το οποίο απαγόρευε την Ένωση, και ο οποίος κατέβαινε στις εκλογές (π.χ. το 1968) με το σύνθημα «*Το εφικτόν (Ανεξαρτησία) και όχι το ευκαίον (Ένωσις)*». Γι' αυτό, ενώ από τη μια επιδίωξε την ανατροπή των διατάξεων της Συμφωνίας της Ζυρίχης που απαγόρευαν την Ένωση, για να εξιλεωθεί από την κατηγορία ότι ήταν επίορκος, από την άλλη, δεν φαινόταν να θέλει την Ένωση - τουλάχιστον όσον καιρό ήταν Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Χαρακτηριστική είναι η αντίδραση του Μακαρίου τον Αύγουστο 1964 σε απόφαση του Συμβουλίου του Στέμματος της Ελλάδας να κηρύξουν ταυτόχρονα, η Κυπριακή Βουλή και η Ελληνική Βουλή, Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, όπως την περιγράφει ο τότε Υπουργός Άμυνας της Ελλάδας, Πέτρος Γαρουφαλιάς, ο οποίος είχε έρθει στην Κύπρο στις 20 Αυγούστου 1964, γι' αυτόν το σκοπό. Ο Μακάριος, μεταξύ άλλων, ρώτησε τον Γαρουφαλιά: «**Αν ανακηρύξουμε Ένωση, θα μπορούσα να είμαι Αντιβασιλέας;**». «*Δυστυχώς*» απάντησε ο Γαρουφαλιάς, «*το Σύνταγμα της Ελλάδας δεν προβλέπει παρόμοιο θεσμό ... Υπάρχει μόνο ο θεσμός του Υπουργού-Γενικού Διοικητή*». «**Αυτό δεν μ' ενδιαφέρει**» απάντησε ο Αρχιεπίσκοπος.⁶⁶

Τόσον η απόφαση εκείνη της Κυβέρνησης του Γεώργιου Παπανδρέου, όσο και το Χουντικό πραξικόπημα που επεδίωκε πραγματοποίηση του μάλιστα στόχου της Ελλάδας για Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, ήταν ανόητα, γιατί παραγνώριζαν τη στρατιωτική υπεροχή της Τουρκίας έναντι της Ελλάδας στην περιοχή της Κύπρου, όπως είχε αποδειχθεί τον Αύγουστο 1964, όταν η τουρκική αεροπορία βομβάρδισε την Τηλλυρία, και το Νοέμβριο 1967, όταν, ύστερα από

⁶⁵ Ανοχύρωτη Πολιτεία, Ν. Κρανιδιώτη, Τόμος Β', σ. 284.

⁶⁶ Ελλάς και Κύπρος, Τραγικά σφάλματα, Ευκαιρίες που χάθηκαν», Πέτρου Γαρουφαλιά (1982) σ. 198.

το τηλεσίγραφο της Τουρκίας, η Ελληνική μεραρχία αναγκάστηκε ν' αποσυρθεί από την Κύπρο.

Η ΧΑΜΕΝΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟ-ΑΓΓΛΟ-ΚΑΝΑΔΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Η μοναδική ευκαιρία για μια συμβιβαστική λύση του Κυπριακού μετά την τουρκική εισβολή παρουσιάστηκε το Νοέμβριο 1978 όταν οι Κυβερνήσεις Αμερικής, Αγγλίας και Καναδά (Α.Α.Κ.) υπέβαλαν ένα «Πλαίσιο για λύση του Κυπριακού». Η ευκαιρία εκείνη χάθηκε γιατί το σχέδιο απορρίφθηκε από το ΑΚΕΛ («γιατί προερχόταν από χώρες του Νάτο») και στη συνέχεια από τον τότε Πρόεδρο Κυπριανού. Μεταξύ άλλων, το Α.Α.Κ. σχέδιο προνοούσε για επιστροφή όλων των κατοίκων των Βαρωσίων - που αποτελούσαν το ένα-πέμπτο όλων των Ε/Κ προσφύγων - κάτω από τη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών σύμφωνα με τους Κυπριακούς Νόμους και Κανονισμούς, υπό τον όρον ότι αυτοί που θα επέστρεφαν θα παρέμεναν εκεί έστω κι αν οι συνομιλίες που θα άρχιζαν δεν κατέληγαν σε λύση του Κυπριακού.

Το Α.Α.Κ. σχέδιο υποβλήθηκε σε συσχετισμό με την απόφαση του Αμερικανικού Κογκρέσσου το Σεπτέμβριο 1978 να άρει τον αποκλεισμό (embargo) αποστολής όπλων στην Τουρκία που είχε επιβληθεί από το Φεβρουάριο 1975 γιατί η Τουρκία χρησιμοποίησε αμερικανικά όπλα στην εισβολή της Κύπρου.

*Ένας από τους όρους του Κογκρέσσου για την άρση του αποκλεισμού ήταν να πιστοποιήσει ο Αμερικανός Πρόεδρος ότι «η Κυβέρνηση της Τουρκίας ενεργεί με καλήν πίστη να επιτύχει μια δίκαιη και ειρηνική λύση του Κυπριακού προβλήματος, γρήγορη ειρηνική επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια και τις περιουσίες τους, σταδιακή απόσυρση από την Κύπρο των τουρκικών στρατιωτικών δυνάμεων στα πλαίσια μιας λύσης του Κυπριακού και γρήγορη σοβαρή επανάληψη των διακοινοτικών συνομιλιών που στοχεύουν σε μια δίκαιη λύση μέσον διαπραγματεύσεων».*⁶⁷

Ο ΕΤΖΕΒΙΤ ΕΙΧΕ ΥΠΟΣΧΕΘΕΙ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΚΑΡΤΕΡ ΟΤΙ ΤΟ Α.Β.Κ. ΣΧΕΔΙΟ ΘΑ ΕΓΙΝΕΤΟ ΑΠΟΔΕΚΤΟ ΑΠΟ ΤΗΝ Τ/Κ ΠΛΕΥΡΑ

Ο Πρόεδρος Κάρτερ έδωσε τέτοια πιστοποίηση, για τους παρακάτω λόγους που τους εξηγεί στη διμηνιαία έκθεση του προς το Κογκρέσσο για το Κυπριακό στις 29 Ιανουαρίου 1979:

«Η Κυβέρνηση της Τουρκίας υιοθέτησε επικοδομητική στάση έναντι των προσπαθειών των Κυβερνήσεων ΗΠΑ, Ηνωμένου Βασιλείου και Καναδά για την επανάληψη των διακοινοτικών διαπραγματεύσεων για λύση του Κυπριακού. Ο Πρωθυπουργός Ετζεβίτ έδωσε δημόσια διαβεβαίωση ότι οι Τουρκοκύπριοι είναι

⁶⁷ Public Law 95-384 - Sept 26, 1978, Section 13(a).

έτοιμοι να επιστρέψουν στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων και ότι αυτοί θα μπορούσαν να αποδεχθούν τις εισηγήσεις των παραπάνω Κυβερνήσεων που υπέβαλαν στις 10 Νοεμβρίου 1978, ως συμβολή στις διαπραγματεύσεις, εάν οι Ελληνοκύπριοι ήσαν έτοιμοι να κάμουν το ίδιο».⁶⁸

Δυστυχώς, με την απόρριψη του Α.Α.Κ. σχεδίου από την Κυβέρνηση Κυπριανού, ο Ετζεβίτ και οι Τ/Κ αποδεσμεύτηκαν.

Ίσως θα προβληθεί ο ισχυρισμός ότι και αν ακόμα ο κ. Κυπριανού δεχόταν ν' αρχίσουν διαπραγματεύσεις, η τουρκική πλευρά τελικά δεν θα δεχόταν τις προτάσεις του Α.Α.Κ. σχεδίου. Η απάντηση είναι ότι, πρώτο, όλοι οι κάτοικοι Βαρωσίων θα επέστρεφαν στα σπίτια και τις περιουσίες τους και δεύτερο, ο Πρόεδρος Κάρτερ ήταν σε θέση να υποχρεώσει τον Ετζεβίτ, κι αυτός με τη σειρά του να υποχρεώσει το Ντενκτάς ν' αποδεχτεί το σχέδιο γιατί ο ίδιος Νόμος με τον οποίο αποσύρθηκε το εμπάρκο, έθεσε τον παρακάτω επιπρόσθετο όρο:

*«Για να εξασφαλιστεί ώστε η Αμερικανική βοήθεια που παραχωρείται να συνάδει προς την πολιτική της Αμερικανικής Κυβέρνησης σχετικά με την Ανατολική Μεσόγειο, ο Πρόεδρος οφείλει, όταν ζητά παραχώρηση οποιωνδήποτε ποσών ως βοήθεια για την ασφάλεια της Τουρκίας, να διαβιβάζει στο Κογκρέσσο πιστοποίηση με πλήρεις επεξηγήσεις ότι η παροχή τέτοιας βοήθειας θα συνάδει προς τις αρχές που καθορίζονται στον παρόντα νόμο 95-384».*⁶⁹

Στις αρχές που καθορίζονται στο Νόμο 95-384 περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων και η γρήγορη, ειρηνική και δίκαιη λύση του Κυπριακού μέσω διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα των Η.Ε.⁷⁰

Έτσι, αν παρά την υπόσχεση του Ετζεβίτ, η τουρκική πλευρά απέρριπτε το Α.Α.Κ. σχέδιο, ο Αμερικανός Πρόεδρος δεν θα μπορούσε να δώσει την παραπάνω πιστοποίηση και τότε θα διακοπτόταν η αμερικανική βοήθεια προς την Τουρκία.

ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΝΑ ΔΙΑΚΟΠΕΙ Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΑΝ ΝΑΥΑΓΗΣΟΥΝ ΟΙ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ

Ας σημειωθεί ότι το πιο πάνω μέρος του Αμερικανικού Νόμου ισχύει ακόμα, και είναι με βάση αυτού που υποβάλλει ο Αμερικανός Πρόεδρος προς το Κογκρέσσο κάθε 60 μέρες «'Εκθεση για την πρόοδο που έγινε

⁶⁸ USA Embassy, Nicosia, 30 January 1979, Official Text of President Carter's Periodic Report.

⁶⁹ Public Law 95-384, Section 620C(d).

⁷⁰ Στο ίδιο 620C(b).

προς την επίτευξη λύσης του κυπριακού προβλήματος με διαπραγματεύσεις».⁷¹

Γι' αυτό εισηγούμαι, σε περίπτωση που οι συνομιλίες που αρχίζουν στις 26 Φεβρουαρίου 1990 καταλήξουν σε αδιέξοδο εξαιτίας της αρνητικής στάσης του κ. Ντενκτάς, να ζητήσουμε από τον Πρόεδρο Bush να μη εκδώσει την παραπάνω πιστοποίηση που χρειάζεται για να συνεχιστεί η στρατιωτική βοήθεια προς την Τουρκία.

ΘΑ ΣΩΘΟΥΜΕ ΜΟΝΟ ΜΕ ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟ ΕΣΤΩ ΜΕ ΑΡΚΕΤΑ ΟΔΥΝΗΡΟΥΣ ΓΙΑ ΜΑΣ ΟΡΟΥΣ

Μετά το πραξικόπημα, η Τουρκία επωφεληθήκε της ευκαιρίας να εισβάλει και να πραγματοποιήσει το μάξιμουμ στόχο της - τη διχοτόμηση της Κύπρου.

Ωστόσο, δε νομίζω ότι χάθηκαν όλες οι ελπίδες να επιδιώξουμε και να επιτύχουμε ένα καινούργιο συμβιβασμό που να ικανοποιεί ένα μίνιμουμ στόχο της Τουρκίας και ένα μίνιμουμ στόχο δικό μας, γιατί το διεθνές κλίμα σήμερα ευνοεί ένα τέτοιο συμβιβασμό.

Βέβαια, η Τουρκία έχει σήμερα το πλεονέκτημα του «*Μακάριοι οι κρατούντες*» και ο σημερινός μίνιμουμ στόχος της θα είναι αρκετά ψηλότερος απ' εκείνο που συμφωνήθηκε στη Ζυρίχη. Γι' αυτό, για να καταλήξουμε σ' ένα καινούργιο συμβιβασμό θα υποχρεωθούμε τελικά να δεχτούμε αρκετά οδυνηρούς όρους οι οποίοι όμως θ' αντισταθμιστούν από την μετάθεση του ανταγωνισμού μας με τους Τούρκους από το πολεμικό πεδίο, στο οποίο αυτοί έχουν αναμφισβήτητη υπεροχή, στο πεδίο της ειρηνικής άμιλλας, στην οποία έχουμε ιστορικά αποδειγμένη υπεροχή, και μέσον της οποίας ο Κυπριακός Ελληνισμός, όχι μόνο θα μπορέσει να επιβιώσει - που είναι αμφίβολο να μπορέσει, αν συνεχιστεί ο ανταγωνισμός μας με τους Τούρκους στο πολεμικό πεδίο - αλλά και να συνεχίσει τη μακροχρόνια του θέση ως το επικρατούν στοιχείο σ' αυτήν την ακραία νήσο της Ανατολικής Μεσογείου.

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΥΣ

Πρέπει να ομολογήσουμε πως η συμπεριφορά της Κυπριακής Κυβέρνησης έναντι των Τουρκοκυπρίων στα χρόνια 1964-74 ήταν πολύ σκληρή, με την πρόφαση ότι «εστασίασαν». Η σκληρότητα φαίνεται όχι μόνο από τις παραπάνω δηλώσεις του Μακάριου στο Συμβούλιο του Στέμματος στην Αθήνα το Φεβρουάριο 1967 αλλά και από τις εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) του Ο.Η.Ε. που περιγράφουν τον αποκλεισμό που είχε επιβάλει ο Μακάριος στους Τουρκοκύπριους, ελπίζοντας πως έτσι θα τους ανάγκαζε να παραδοθούν.

⁷¹ Στο ίδιο 620C(c).

Σύμφωνα με τις εκθέσεις αυτές, από τις αρχές του 1964 ως τους πρώτους μήνες του 1967, απαγορευόταν η εισαγωγή στους Τ/Κ θυλάκους, ενός μεγάλου αριθμού υλικών και εμπορευμάτων - όπως, τσιμέντων, ξυλείας, σιδήρου και άλλων οικοδομικών υλικών (τα οποία χρειάζονταν, μεταξύ άλλων, για στέγαση των Τ/Κ προσφύγων), μάλλινες και βαμβακερές κάλτσες, άλλα μάλλινα ρούχα, καπαρτίνες, εξαρτήματα και ελαστικά αυτοκινήτων, πετρέλαιο, παταρίες, σακκούλες, ποδίνες, και άλλα. Επίσης, ενώ επιτρεπόταν σε Τ/Κ φοιτητές και άλλους Τ/Κ νέους να φύγουν από την Κύπρο, δεν τους επιτρεπόταν να επιστρέψουν. Σε πολλές περιπτώσεις, η Κυπριακή Κυβέρνηση παρεμπόδιζε την παράδοση στους Τ/Κ φορτίων βοήθειας που τους έστελλε η «*Ερυθρά Ημισέληνος*» της Τουρκίας.⁷²

Αυτά όλα, μαζί με τις μεμονωμένες και, κάποτε ομαδικές, δολοφονίες που έγιναν και από τις δυο πλευρές στα χρόνια 1963-7, δημιούργησαν «*Ελληνοφοβία*» ανάμεσα στους Τ/Κ (και ανάλογα αντιτουρκικά αισθήματα ανάμεσα στους Ε/Κ). Γι' αυτό, αν θέλουμε να συμβιώσουμε με τους Τ/Κ ειρηνικά στο μέλλον, πρέπει μεταξύ άλλων, να προσπαθήσουμε να κατευνάσουμε την «*Ελληνοφοβία*» τους.

Δυστυχώς, η δυσπιστία και έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των δυο κοινοτήτων εντάθηκε μετά την τουρκική εισβολή, όχι μόνο γιατί υπήρξαν πολλά θύματα κι από τις δυο πλευρές, αλλά και γιατί με τη συγκέντρωση όλων των Τ/Κ στα κατεχόμενα εδάφη χάθηκε κάθε επαφή και επικοινωνία μεταξύ των δύο κοινοτήτων στα τελευταία 15 χρόνια.

Το χάσμα στις σχέσεις των δύο κοινοτήτων αυξήθηκε επίσης με τον οικονομικό αποκλεισμό που τους επιβάλαμε, με τη σιωπηρή ελπίδα και πάλιν πως θα προκαλέσουμε κατάρρευση του παράνομου «*κράτους*» τους. Το αποτέλεσμα όμως όπως το βλέπουμε, υπήρξε αρνητικό, γιατί σπρώξαμε τους Τ/Κ στις αγκάλες της Τουρκίας με την οποία αναγκάστηκαν να ενοποιηθούν νομισματικά και οικονομικά.

Τώρα, με την τελωνειακή μας σύνδεση με την ΕΟΚ, η οποία βάζει όρο πως στα εμπορικά και άλλα οφέλη από τη σύνδεση πρέπει να συμμετέχει και η Τ/Κ κοινότητα, αντί να χρησιμοποιήσουμε την ευκαιρία αυτή για να προωθήσουμε επανένωση των οικονομιών των δύο κοινοτήτων και την, ως ένα βαθμό, απαγκίστρωση της Τ/Κ οικονομίας από την τουρκική - πράγμα που θα προλείανε το έδαφος για την Ομοσπονδιακή Ένωση - λανθασμένα, κατά τη γνώμη μου, προσπαθούμε να πείσουμε τις χώρες της ΕΟΚ να μη εμπορεύονται με τους Τ/Κ, με το επιχειρήμα ότι τα γεωργικά και άλλα εμπορεύματα που εξάγονται από τη Βόρεια Κύπρο «*είναι κλεμμένα*». Παρόλο που πολλά εσπεριδοειδή προέρχονται από κήπους που ανήκουν σε Ε/Κ, δεν πρέπει να παραβλέπουμε το γεγονός ότι:-

⁷² Δες Εκθέσεις Γ.Γ. 10.9.1964, 12.12.1964, 10.6.1966, 8.12.1967 κ.λ.π.

(α) ένα μεγάλο μέρος της αξίας γεωργικών και άλλων εμπορευμάτων που παράγουν και εξάγουν οι Τ/Κ, αντιπροσωπεύει προστιθέμενη αξία της εργασίας τους στα τελευταία 15 χρόνια.

(β) η δική μας πλευρά εκμεταλλεύεται κι αυτή τις περιουσίες των Τ/Κ που βρίσκονται στη δική μας περιοχή, έστω κι αν αυτές είναι μικρότερης αξίας, και

(γ) Όπως θα δούμε παρακάτω, δε μπορούμε να στρέψουμε το ρολόι της ιστορίας πίσω και, από τη μια, ν' αναγκάσουμε τους Τ/Κ πρόσφυγες να επιστρέψουν στα χωριά τους στο Νότο, και από την άλλη, να επιστρέψουν οι δικοί μας πρόσφυγες στο Βορρά και να πάρουν πίσω τα σπίτια και τις περιουσίες τους.

Όπως είδαμε παραπάνω, τη σωτηρία μας πρέπει να την αναζητήσουμε σ' ένα καινούργιο συμβιβασμό παρά στην επιστροφή στο παρελθόν.

ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΟΥΜΕ ΓΕΝΝΑΙΟΔΩΡΟΙ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ Τ/Κ

Υπάρχει όμως κι ένας άλλος, πολύ σοβαρός λόγος, γιατί, απ' εδώ κι εμπρός, πρέπει να αντιστρέψουμε τη στάση μας έναντι των Τ/Κ και αντί να τους αντιμαχόμαστε πρέπει να γίνουμε γενναιόδωροι έναντι τους.

Η Τουρκία σήμερα έχει πληθυσμό 72 εκατομμυρίων,⁷³ που αυξάνεται τώρα κατά 1 εκατομμύριο το χρόνο κι αργότερα θ'αυξάνεται περισσότερο, διαθέτει πλούσιους πλουτοπαραγωγικούς πόρους, και φιλοδοξεί στις πρώτες δεκαετίες του 21^{ου} αιώνα να γίνει μια μεγάλη και ισχυρή χώρα - προβλέπεται πως τότε θα είναι η πολυπληθέστερη χώρα της Ευρώπης, μετά τη Σοβιετική Ένωση, με πληθυσμό που θα κοντεύει τα 100 εκατομμύρια. Αν στο μεταξύ δε λύσουμε το Κυπριακό με τη σύσταση μιας Ομοσπονδίας με τους Τ/Κ, η Βόρεια Κύπρος αναπόφευκτα θα γίνει ντε φάκτο Επαρχία της Τουρκίας. Σε τέτοια περίπτωση, το απώτερο μέλλον του δικού μας Κρατιδίου του μισού εκατομμυρίου, που θα έχει μη-φιλικά σύνορα με τη μεγάλη και πάνοπλη Τουρκία, θα είναι πολύ ζοφερό.

Αντίθετα όμως, αν, όπως ελπίζω, λύσουμε, προτού είναι αργά, το Κυπριακό με τη σύσταση μιας Ομοσπονδίας με τους Τ/Κ, η Τουρκία δε θα μπορεί να ξαναεισβάλει εφόσον οι Τ/Κ θα είναι ευχαριστημένοι από το Ομοσπονδιακό καθεστώς της Κύπρου, και υπό τέτοιες περιστάσεις, η Τουρκία θα θεωρεί το μη-εχθρικό γι' αυτήν Ομοσπονδιακό καθεστώς της Κύπρου σαν μια συμβιβαστική λύση που ικανοποιεί το μίνιμουμ στόχο της για την Κύπρο.

Γι' αυτό, αν τα λάθη μας των περασμένων 30 χρόνων, όπως τα περιέγραφα παραπάνω, μας γίνουν - και πρέπει να μας γίνουν - μαθήματα, τότε πρέπει να φανούμε γενναιόδωροι έναντι των Τ/Κ, ώστε ν' απολαύσουν εξ ίσου μαζί μας τα αγαθά της προβλεπόμενης ευημερίας και προόδου της Ομοσπονδιακής Κύπρου. Σχετικά με τις μελλοντικές μας

⁷³ International Monetary Fund: *International Financial Statistics*, Yearbook 2005, p. 588

σχέσεις με τους Τουρκοκύπριους, πρέπει να 'χουμε υπόψη μας ότι, όπως εδίδαξε πριν 24 αιώνες ο μεγάλος Έλληνας ιστορικός Θουκυδίδης, «ο ασφαλέστερος δεσμός μεταξύ πολιτειών, όπως και μεταξύ ατόμων, είναι το κοινό συμφέρον».⁷⁴

ΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

Την πιο πάνω μελέτη μου, μαζί με την επόμενη, την έστειλα, μεταξύ άλλων, και στον πρώην Πρωθυπουργό της Ελλάδας, κ. Κωνσταντίνο Καραμανλή, ο οποίος μετά τρεις μήνες εξελέγη Πρόεδρος της Δημοκρατίας, και ο οποίος μου απάντησε, μέσω της Ιδιαίτερης Γραμματέας του, κυρίας Λένας Τριανταφύλλου στις 8 Μαρτίου 1990, τα εξής:

«Ο κύριος Πρόεδρος επήρε τη μελέτη σας για την οδυνηρή ιστορία του Κυπριακού, την οποία και εξετίμησε ιδιαίτερως. Περιγράφετε σ' αυτήν με θάρρος και αντικειμενικότητα, τις χαμένες ευκαιρίες και τα διαπραχθέντα σφάλματα».

ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΜΙΑΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ⁷⁵ (16.2.1990)

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΣΕ ΚΡΙΣΙΜΗ ΘΕΣΗ

Το Κυπριακό πρόβλημα βρίσκεται σε κρίσιμη θέση και εάν δε λυθεί σύντομα υπάρχει κίνδυνος να συνεχιστεί το αδιέξοδο επ' αόριστο. Σε τέτοια περίπτωση, θα παγιωθεί η διχοτόμηση, η Βόρεια Κύπρος θα ενοποιηθεί πλήρως με την Τουρκία, και θα γίνει ντε φάκτο επαρχία της Τουρκίας με πολύ δυσμενείς συνέπειες για το μέλλον του Κυπριακού Ελληνισμού.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΓΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΕΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΒΟΡΡΑ

Πιστεύω, πως το πιο δύσκολο θέμα του Κυπριακού Προβλήματος, από το οποίο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η λύση του όλου προβλήματος, είναι το θέμα της επιστροφής των προσφύγων στα σπίτια και τις περιουσίες τους. Πολύ φοβούμαι πως η λύση αυτού του θέματος όπως την εισηγείται ο Γενικός Γραμματέας στη δέσμη ιδεών που υπέβαλε τον Ιούλιο του 1989, δεν είναι ρεαλιστική και ούτε βιώσιμη, για τους παρακάτω λόγους:

⁷⁴ Θουκυδίδου Πελοποννησιακός Πόλεμος, Βιβλίο Α, παράγραφος 124.

⁷⁵ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 25 και 28 Φεβρουαρίου 1990, στην «Αλήθεια» στις 24 και 25 Φεβρουαρίου 1990 και στα «Πολιτικά Θέματα» της Αθήνας στις 30 Μαρτίου και 6 Απριλίου 1990. Επίσης δημοσιεύτηκε στα αγγλικά στο Cyprus Weekly στις 2 Μαρτίου 1990.

Πρώτο, δεδομένου πως κανένα από τα υφιστάμενα τουρκοκυπριακά (Τ/Κ) πολιτικά κόμματα δεν ευνοεί την επιστροφή των Τ/Κ προσφύγων στα σπίτια τους κάτω από Ε/Κ Ομόσπονδη διοίκηση (που αναφέρεται παρακάτω ως «Νότος»), πρέπει να υποθέσουμε πως αν τους δοθεί δικαίωμα ν' αποφασίσουν αν θέλουν ή όχι να επιστρέψουν, μόνο πολύ λίγοι, κυρίως πλούσιοι, Τ/Κ θα θέλουν να επιστρέψουν στο Νότο.

Δεύτερο, από την Ε/Κ όμως πλευρά, η κίνηση για επιστροφή των Ε/Κ προσφύγων στα σπίτια και τις περιουσίες τους στο Βορρά είναι τόσο έντονη, ώστε εάν τους δοθεί το δικαίωμα ν' αποφασίσουν κατά πόσο θέλουν να επιστρέψουν ή να μην επιστρέψουν και να αποζημιωθούν, πρέπει να υποθέσουμε πως πολλοί Ε/Κ πρόσφυγες, θα παρασυρθούν από τα συναισθηματικά συνθήματα του Αρχιεπισκόπου και άλλων απορριπτικών, και θα δηλώσουν ότι προτιμούν να επιστρέψουν, κωφεύοντας σε λογικά επιχειρήματα για το αντίθετο. Αυτό φαίνεται από τη μαζική συμμετοχή των Ε/Κ προσφύγων στις καθεχρονικές πορείες τόσο των «**γυναικών που επιστρέφουν**» όσο και των προσφύγων που θέλουν να επιστρέψουν σε διάφορα μέρη της νήσου από όπου κατάγονται.

Έτσι, υπάρχει μια βασική αντίθεση μεταξύ της επιθυμίας των Ε/Κ προσφύγων να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους στο Βορρά, από τη μια, και της άρνησης των Τ/Κ προσφύγων που βρίσκονται στο Βορρά να εγκαταλείψουν τα σπίτια και τις περιουσίες των Ε/Κ που κατέχουν.

Η ΔΕΣΜΗ ΙΔΕΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Προφανώς για να υπερπηδήσει αυτές τις αντιθέσεις, ο Γενικός Γραμματέας του Ο.Η.Ε. (Γ.Γ.) έκαμε, στη Δέσμη Ιδεών του, τού Ιουλίου 1989, τις παρακάτω εισηγήσεις:

1. Θα δοθεί δικαίωμα στους πρόσφυγες να αποφασίσουν κατά πόσον επιθυμούν να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους, ή να μη επιστρέψουν και να αποζημιωθούν λογικά.

2. Η επιστροφή όμως εκείνων που θα δηλώσουν ότι θέλουν να επιστρέψουν, θα υπόκειται σε ορισμένα ανώτατα όρια του αριθμού των προσφύγων που θα επιτραπεί να επιστρέψουν στο Βορρά, και της συνολικής έκτασης γης που θα δικαιούνται να κατέχουν.

3. Εάν οι Τ/Κ που κατέχουν σήμερα τις περιουσίες των Ε/Κ προσφύγων είναι κι αυτοί πρόσφυγες, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην «**εξασφάλιση των συμφερόντων των Τ/Κ**». Έχει εξηγηθεί πως αυτό θα σημαίνει ότι πρέπει πρώτα να κτίσουμε ή να επιδιορθώσουμε άλλα σπίτια στο Βορρά για τους Τ/Κ, και να τους πείσουμε να μετακομίσουν εκεί για να μπορέσουν οι Ε/Κ πρόσφυγες να πάρουν πίσω τα δικά τους σπίτια. Αυτή όμως η πρόταση, εκτός που είναι

εξωπραγματική, δε λύει το πρόβλημα των κτημάτων, άλλων από τα σπίτια, τα οποία κατέχονται από Τ/Κ πρόσφυγες οι οποίοι πιθανότατα θα αρνούνται να τα δώσουν πίσω στους νόμιμους ιδιοκτήτες τους.

4. Για τα υπόλοιπα κτήματα, ο Γ.Γ. εισηγείται «να γίνει σοβαρή σκέψη για μακροχρόνια ενοικίαση τους».

Πολύ φοβούμαι ότι, εάν οι παραπάνω εισηγήσεις εφαρμοστούν, θα δημιουργηθούν οι πιο κάτω κίνδυνοι:

(α) Οι Ε/Κ πρόσφυγες που θα δηλώσουν ότι προτιμούν να επιστρέψουν, θα το κάμουν με την ελπίδα ότι θα μπορέσουν να πάρουν πίσω τα σπίτια και τις περιουσίες τους. Εάν όμως τελικά τους λεχθεί ότι δε μπορούν να τα πάρουν, σύμφωνα με τους όρους των πιο πάνω παραγράφων 2 και 3, τότε θα κατηγορήσουν την Κυβέρνηση ότι τους ξεγέλασε, και οι κατακραυγές τους θα θέσουν σε κίνδυνο την όλη συμφωνία.

(β) Σημαντική Ε/Κ περιουσία στο Βορρά και Τ/Κ περιουσία στο νότο θα κατέχεται από μη-ιδιοκτήτες Τ/Κ και Ε/Κ αντιστοίχως. Αυτό θα διαιωνίσει την αβεβαιότητα για την τελική τύχη αυτής της περιουσίας εφόσον αυτή η πτυχή του Κυπριακού Προβλήματος θα παραμείνει εκκρεμής. Επίσης, θα είναι ανπιοικονομική αυτή η διευθέτηση γιατί, οι κάτοχοι της περιουσίας που δεν τους ανήκει δε θα ενδιαφέρονται να τη συντηρήσουν ή να την αναπτύξουν.

(γ) Έστω κι αν όλες οι δυσκολίες υπερπηδηθούν, οι Ε/Κ πρόσφυγες που θα επιστρέψουν θα είναι υποχρεωμένοι να ζήσουν μαζί με Τ/Κ με τους οποίους όχι μόνο δε θα έχουν κοινά συμφέροντα αλλά θα έχουν περιουσιακές διαφορές και εχθρικά συναισθήματα.

Αυτό εγείρει το βασικό ζήτημα κατά πόσο είναι επιθυμητό, συνετό, ή βιώσιμο να επαναδημιουργήσουμε μικτά Ε/Κ και Τ/Κ χωριά.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ Ε/Κ ΚΑΙ Τ/Κ ΜΙΚΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Για χρόνια πολλά και μέχρι το 1955 οι δυο κοινότητες στην Κύπρο ζούσαν και εργαζόνταν ειρηνικά και φιλικά μαζί. Σύμφωνα με την επίσημη απογραφή πληθυσμού του 1946, οι εκτός των πόλεων Τ/Κ ζούσαν σε 105 αμιγή Τουρκικά χωριά και 166 μικτά χωριά τα οποία ήταν, είτε κυρίως Ε/Κ χωριά με μια μειονότητα πάνω από 5% Τ/Κ, είτε κυρίως Τ/Κ χωριά με μια μειονότητα πάνω από 5% Ε/Κ.

Ύστερα από τις διακοινοτικές συγκρούσεις από το 1955 ως το 1958, οι μειονότητες των 64 μικτών χωριών τα εγκατέλειψαν, και σύμφωνα με την απογραφή του 1960, ο αριθμός των μικτών χωριών ελαττώθηκε στα 102.

Πέραν αυτού, ύστερα από τις διακοινοτικές συγκρούσεις στο τέλος του 1963 και στα επόμενα χρόνια, οι μειονότητες ακόμη 60 μικτών χωριών τα εγκατέλειψαν και, σύμφωνα με την απογραφή του 1973, ο αριθμός των μικτών χωριών ελαττώθηκε στα 42. Τελικά, ύστερα από την τουρκική εισβολή το 1974,

όλοι οι Τ/Κ συγκεντρώθηκαν στη Βόρεια Κύπρο και όλοι οι Ε/Κ στη Νότια - εκτός από ένα χωριό (την Πύλα).

Στα περασμένα 15 χρόνια απόλυτης απομόνωσης των δυο κοινοτήτων, η νέα γενεά και των δυο γνώρισε η μια την άλλη μόνο ως εχθρούς στις εθνικές φρουρές τους και οι αμοιβαίες καχυποψίες πολλαπλασιάστηκαν.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, πολύ φοβούμαι ότι εάν ένας αριθμός Ε/Κ προσφύγων επιστρέψουν στα χωριά τους, δε θα συναντήσουν φιλικούς Τ/Κ όπως συνήθιζαν να βρίσκουν στα μικτά χωριά στο παρελθόν, αλλά άγνωστα πρόσωπα, που πιθανόν να μη μιλούν την ίδια γλώσσα, με τα οποία θα έχουν συγκρουόμενα παρά κοινά συμφέροντα, γιατί από τη μια μεριά, οι Ε/Κ θα θέλουν να πάρουν πίσω την περιουσία τους και, από την άλλη, οι Τ/Κ θα αρνούνται να τη δώσουν πίσω.

Επίσης δεν πρέπει να υποτιμούμε τις δυσκολίες και τα προβλήματα που θα δημιουργηθούν αν επιστρέψει στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία ένας αριθμός Τ/Κ γαιοκτημόνων οι οποίοι θα θέλουν να πάρουν πίσω τα κτήματα τους τα οποία στο μεταξύ μετατράπηκαν είτε σε πολυκατοικίες είτε σε εύφορα περιβάλλια. Οι περιουσιακές αυτές διαφορές των Τ/Κ που θα επιστρέψουν θ' αποτελέσουν επίσης αιτίες για διακοινοτικές συγκρούσεις.

Το συμπέρασμα είναι ότι, όχι μόνο η επιστροφή Ε/Κ προσφύγων κάτω από Τ/Κ διοίκηση και η επιστροφή Τ/Κ κάτω από Ε/Κ διοίκηση, θα δημιουργήσουν ανυπέρβλητες δυσκολίες, αλλά αυτή η ίδια η ιδέα της επαναδημιουργίας μικτών χωριών είναι λανθασμένη, γιατί θα δημιουργήσει κίνδυνο ανανέωσης της διακοινοτικής διαμάχης. Σχετικά μ' αυτό, η πληροφορία που δημοσιεύτηκε τελευταία στον Τ/Κ τύπο, ότι ξαναοργανώνεται η τρομοκρατική Τ/Κ οργάνωση ΤΜΤ, αποτελεί πολύ κακό οιννό. Επίσης, η τελευταία αναζωπύρωση εθνικιστικών και θρησκευτικών συγκρούσεων σε διάφορα μέρη του κόσμου, στις οποίες οι Μουσουλμάνοι πήραν την πρωτοβουλία (για παράδειγμα, στο Αζερμπαϊτζάν, Βουλγαρία, Γιουγκοσλαβία, Δυτική Θράκη κλπ.) πρέπει να μας προειδοποιήσει πως δεν πρέπει να δημιουργήσουμε καταστάσεις στις οποίες μπορεί να ξαναρχίσουν τέτοιες συγκρούσεις στην Κύπρο.

ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΟΠΕΙ Ο ΓΟΡΔΙΟΣ ΔΕΣΜΟΣ

ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ ΤΟΥΣ

Λαμβάνοντας υπόψη πως αν δε λυθούν τα προβλήματα των προσφύγων και των περιουσιών τους με ένα ρεαλιστικό και βιώσιμο τρόπο, το όλο Κυπριακό πρόβλημα θα παραμείνει άλυτο και θα απειληθεί η ειρήνη και ασφάλεια στη νήσο και την περιοχή, θα 'θελα να εισηγηθώ τον πιο κάτω ριζοσπαστικό τρόπο για να κοπεί ο γόρδιος δεσμός αυτού του θέματος:

1. Εισηγούμαι, η Κυπριακή Δημοκρατία να απαλλοτριώσει όλα τα Ε/Κ κτήματα στην Τουρκική Ομόσπονδη Επαρχία και όλα τα Τ/Κ κτήματα στην Ελληνική Ομόσπονδη Επαρχία, και να τα ανταλλάξει μεταξύ των δυο Ομόσπονδων διοικήσεων χωρίς αποζημίωση η μια προς την άλλη.

Η μόνη εξαίρεση πρέπει να είναι οι εκκλησίες, τα μοναστήρια, τα τζαμιά και τα νεκροταφεία που βρίσκονται στην αντίθετη επαρχία, τα οποία θα ανήκουν και θα συντηρούνται από την αντίστοιχη Χριστιανική ή Μουσουλμανική Αρχή.

Ο λόγος για τον οποίο εισηγούμαι να μη ζητήσουμε καμιά αποζημίωση από τους Τ/Κ ή την Τουρκία, είναι γιατί αν επρόκειτο να εκτιμηθούν οι εκατέρωθεν απαιτήσεις, θα άρχιζαν ατέλειωτες και άσκοπες συζητήσεις, γιατί η Τ/Κ πλευρά φαίνεται ότι απαιτά αποζημιώσεις για όσα έχασε και έπαθε στα χρόνια 1964-74 και ισχυρίζεται ότι η αξία των Τ/Κ κτημάτων στο Νότο είναι σήμερα πολύ ψηλή, ενώ εκείνη των Ε/Κ κτημάτων στο Βορρά είναι πολύ χαμηλή. Οι συζητήσεις αυτές θ' αναβάλουν τη λύση του όλου Κυπριακού προβλήματος, και στο τέλος ούτε μια τουρκική λίρα δε θα μας δώσουν.

2. Οι πρόσφυγες και άλλα πρόσωπα που είναι ιδιοκτήτες περιουσιών που θα απαλλοτριωθούν, θα αποζημιωθούν από τη διοίκηση της δικής τους κοινότητας με τον πιο κάτω τρόπο:

(α) Σχετικά με τους Τ/Κ πρόσφυγες, ο αριθμός τους, σύμφωνα με την παρακάτω πρόταση για τη λύση της εδαφικής πτυχής, σύμφωνα με την απογραφή του 1973, θα είναι περίπου 50.000. Ο αριθμός όμως των Ε/Κ προσφύγων που δε θα μπορέσουν να επιστρέψουν στα σπίτια τους στο Βορρά, θα είναι, σύμφωνα με την ίδια πρόταση και την ίδια απογραφή, περίπου 86.000. Κατά συνέπεια, η περιουσία των τελευταίων μαζί με την περιουσία στο Βορρά άλλων Ε/Κ που ζούσαν στο Νότο, που θα απαλλοτριωθούν προς όφελος της Τ/Κ κοινότητας, θα είναι υπεραρκετές για ν' αποζημιωθούν οι Τ/Κ πρόσφυγες. Οι περιπλέον περιουσίες θα θεωρηθούν πως αποτελούν μια γενναία δωρεά από την Ε/Κ στην Τ/Κ Κοινότητα για την ανάπτυξη της τελευταίας, ως πρώτο βήμα για τη γεφύρωση του οικονομικού χάσματος μεταξύ των δύο κοινοτήτων.

(β) Οι Ε/Κ πρόσφυγες και άλλα πρόσωπα που είναι ιδιοκτήτες περιουσίας που θα απαλλοτριωθεί στο Βορρά, πρέπει ν' αποζημιωθούν ως εξής:

(i) Θα πάρουν κατ' αναλογία, μερίδιο από την αξία Τ/Κ κτημάτων που θα απαλλοτριωθούν και τα οποία πρέπει να πωληθούν με δημοπρασία σταδιακά.

(ii) Θα πάρουν μετρητά από ένα «ΤΑΜΕΙΟ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ», στο οποίο θα παρακληθούν η Αμερική, η ΕΟΚ και άλλες χώρες να συνεισφέρουν γενναϊόδωρα. Ο Πρόεδρος Ρήγκαν υποσχέθηκε να συνεισφέρει σαν πρώτη δώση, σ' αυτό το ΤΑΜΕΙΟ, και το Αμερικανικό Κογκρέσσο ενέκρινε από το 1984, το ποσό των \$250 εκ.⁷⁶

⁷⁶ Δες Αμερικανικό Νόμο «International Security and Development Cooperation Act of 1984 (16.5.84), Section 126(a)».

(iii) θα πάρουν ένα μέρος της αποζημίωσης σε τοκοφόρες ομολογίες που θα είναι πληρωτέες στο φέροντα και θα λήγουν π.χ. στα επόμενα 5 χρόνια, και ο τόκος τους και, τελικά, το κεφάλαιον τους θα πληρωθούν, εν μέρει από το πιο πάνω ΤΑΜΕΙΟ, και εν μέρει από τον Προϋπολογισμό της Ομοσπονδιακής Κυπριακής Δημοκρατίας, ο οποίος θα ελαφρυνθεί με την κατάργηση του αμυντικού προγράμματος το οποίο σήμερα στοιχίζει πάνω από £200 εκατ. το χρόνο.

(iv) Τα σπίτια στα οποία κατοικούν σήμερα πρόσφυγες και ανήκουν στο κράτος, θα πιλοποιηθούν επ' ονόματι των ιδίων προσφύγων.

Η ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΛΥΣΗ ΔΕΝ ΑΝΤΙΒΑΙΝΕΙ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

3. Όταν μιλάμε για «**ανθρώπινα δικαιώματα**» δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι, σύμφωνα με την «**Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**», η εφαρμογή τους δεν είναι απόλυτη, αλλά υπόκειται στο «**δημόσιο συμφέρον**». Συγκεκριμένα, το Άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης προνοεί τα εξής:

«Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται ν' απολαμβάνει ειρηνικά τα κτήματα του (his possessions). Κανένας δε θ' αποστερείται των κτημάτων του εκτός χάριν του δημοσίου συμφέροντος και υπό όρους που θα καθορίζονται από το Νόμο και από τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου».

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι, στην περίπτωση της σημερινής Κύπρου, η λύση με απαλλοτρίωση **είναι προς το δημόσιο συμφέρον**, γιατί αυτή είναι η μόνη εφικτή, πρακτική, και βιώσιμη λύση των προβλημάτων των προσφύγων και των περιουσιών τους, και αν αυτά τα προβλήματα δε λυθούν, το όλο Κυπριακό πρόβλημα θα παραμείνει άλυτο με τραγικές συνέπειες για το μέλλον της Κύπρου και την ειρήνη και ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο.

Η πιο πάνω ριζοσπαστική λύση που εισηγούμαι, έχει τα παρακάτω πλεονεκτήματα:

(α) Οι σχέσεις μεταξύ των δύο Ομόσπονδων Διοικήσεων θ' αρχίσει με «**καθαρή πλάκα**» (clean slate).

(β) Η λύση είναι πλήρης και γρήγορη και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία θα μπορεί να εγκατασταθεί γρήγορα.

(γ) Θα ελαττωθεί η έκταση της Τ/Κ περιοχής και θα επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους σχεδόν οι μισοί πρόσφυγες και οι άλλοι θα αποζημιωθούν, ενώ αν δε λυθεί το Κυπριακό, η Τ/Κ περιοχή θα παραμείνει όπως είναι σήμερα και κανένας πρόσφυγας δεν θα επιστρέψει και κανένας δεν θα αποζημιωθεί.

(δ) Όπως είδαμε πιο πάνω, έστω κι αν δοθεί το δικαίωμα των Ε/Κ προσφύγων να επιστρέψουν και να πάρουν τα σπίτια και τις περιουσίες τους, δεν θα μπορέσουν να το πραγματοποιήσουν ένεκα των πρακτικών δυσκολιών. Γι' αυτό, είναι καλύτερο και πιο τίμιο να τους λεχθεί η αλήθεια ότι για το «δημόσιο συμφέρον», η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία απαλλοτριώνει τα σπίτια και τις περιουσίες τους και ότι θα αποζημιωθούν, αντί να τους δοθεί το δικαίωμα να εκλέξουν αν θα επιστρέψουν, πράγμα που δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, σχεδόν όλοι οι Ε/Κ πρόσφυγες είναι αρκετά καλά εγκατεστημένοι εκεί που βρίσκονται, η προτεινόμενη λύση στην πράξη δεν συγκρούεται με τα πραγματικά τους συμφέροντα.

(ε) Η φοβία των Τ/Κ ότι οι Ε/Κ πρόσφυγες που θα επιστρέψουν στο Βορρά θα αποτελούν απειλή για τη ζωή τους και τα οικονομικά τους συμφέροντα, θα κατευναστεί και η λύση των άλλων πτυχών του προβλήματος θα διευκολυνθεί.

ΤΟ ΕΔΑΦΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

4. Αναμφίβολα, η λύση που προτείνεται παραπάνω, αποτελεί μια πολύ γενναία παραχώρηση εκ μέρους της Ε/Κ πλευράς. Γι' αυτό, εισηγούμαι να ζητηθεί από την Τ/Κ πλευρά, εις αντάλλαγμα, να δεχθεί μια λύση του εδαφικού προβλήματος που θα περιλαμβάνει στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία τις ακόλουθες περιοχές: Βαρώσια, Νότια Μεσαορία ('Ασσια, Βατυλή, Λύση, Κοντέα, 'Αχνα, Καλοψίδα, Αχερίτου κλπ.), Μόρφου, Αργάκι, Κατωκοπιά, Ζώδιες, Λεύκα, Πεντάγια, Ποταμός του Κάμπου, Τηλλυρία κλπ. Έτσι θα ελαττωθεί η έκταση της Τ/Κ Ομόσπονδης επαρχίας περίπου στο 29%, σύμφωνα με το έγγραφο του Γενικού Γραμματέα **του Απριλίου 1985, που είχε γίνει αποδεκτό από τον Πρόεδρο Κυπριανού και εκείνο του Μαρτίου 1986 που είχε γίνει αποδεκτό από τον Ντενκτάς και την Τουρκική Κυβέρνηση.**

Σύμφωνα με αυτή την εισήγηση, ο αριθμός των Τ/Κ και εποίκων που θα φύγουν από αυτές τις περιοχές, θα είναι, με βάση την Τ/Κ απογραφή του 1978, περίπου 30.000, από τους οποίους πιθανόν οι μισοί είναι έποικοι.

Από την άλλη μεριά, με βάση την απογραφή του 1973, οι Ε/Κ πρόσφυγες που ζούσαν σ' αυτές τις περιοχές και τώρα θα επιστρέψουν εκεί, ήταν περίπου 76.000 που αντιπροσωπεύουν το 47% του συνολικού αριθμού των προσφύγων, ο οποίος, σύμφωνα με την ίδια απογραφή ήταν 162.000 (και όχι 200.000 όπως συνήθως λέγεται). Τα έξοδα της επανεγκατάστασης αυτών των προσφύγων πρέπει να καλυφθούν από το ΤΑΜΕΙΟ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ που αναφέραμε πιο πάνω.

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΜΕΝΟΙ Τ/Κ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΑΡΟΥΝ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΠΟΙΚΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΤΟΥΝ

Οι 30.000 περίπου Τούρκοι, οι οποίοι θα μετακινηθούν από τις περιοχές που θα δοθούν στην Ε/Κ Επαρχία, πρέπει να αποκατασταθούν κάπου στην Τ/Κ Επαρχία. Εάν επρόκειτο να κτιστούν γι' αυτούς καινούργια σπίτια ή να επιδιορθωθούν κατεστραμμένα σπίτια, αυτό, εκτός που θα κόστιζε ένα σημαντικό ποσό, θα χρειαζόταν αρκετό χρόνο. Επίσης δεν θα μπορούσε να λυθεί εύκολα το πρόβλημα της επαγγελματικής τους αποκατάστασης. Γι' αυτό, και για να μη καθυστερήσει η εφαρμογή της όλης συμφωνίας, εισηγούμαι πως η επανεγκατάσταση των απερχομένων Τ/Κ θα μπορούσε να διευθετηθεί ικανοποιητικά, εάν αυτοί έπαιρναν τη θέση ίσου αριθμού Τούρκων εποίκων οι οποίοι πρέπει να σταλούν πίσω στην Τουρκία, γιατί, σύμφωνα με τη Συνθήκη Εγκαθίδρυσης της Δημοκρατίας του 1960, η οποία εξακολουθεί να ισχύει, αυτοί είναι **παράνομοι μετανάστες**: Σύμφωνα με το παράρτημα Δ' της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης (Τμήμα 4, παράγραφος 7), οι μόνοι Τούρκοι μετανάστες που επιτρέπεται να ρθουν στην Κύπρο, είναι πρόσωπα τουρκικής καταγωγής, που ο αριθμός τους δεν πρέπει να υπερβαίνει σ' οποιοδήποτε χρόνο 40 από την Τουρκία, 300 από τη Βρετανία και 140 από άλλες χώρες. Επίσης θεωρούνται παράνομοι έποικοι σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1949, και πρέπει να επαναπατριστούν στην Τουρκία.

Ο συνολικός αριθμός των Τούρκων εποίκων πιθανόν να είναι 60.000, είναι όμως αμφίβολο αν μπορούν να επαναπατριστούν στην Τουρκία όλοι, γιατί πολλοί παντρεύτηκαν με Τ/Κ γυναίκες και γέννησαν εδώ αρκετά παιδιά.

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΤΥΧΗ

Εάν τα θέματα των προσφύγων, των περιουσιών τους και το εδαφικό, λυθούν με τον τρόπο που γίνεται εισήγηση πιο πάνω, τα απομένοντα θέματα δεν θα είναι πολύ δύσκολο να λυθούν.

Από το 1985 ο Γενικός Γραμματέας υπέβαλε στις δυο πλευρές τέσσερις σειρές ιδεών για τη λύση της Συνταγματικής πτυχής του προβλήματος:

1. Τα έγγραφα του Ιανουαρίου 1985 τα οποία δέχτηκε ο κ. Ντενκτάς αλλά τα απέρριψε ο κ. Κυπριανού.

2. Το «*Ενοποιημένο Σχέδιο Συμφωνίας*» του Απριλίου 1985, το οποίο έγινε αποδεκτό από τον Πρόεδρο Σπύρο Κυπριανού αλλά απερρίφθη από τον κ. Ντενκτάς.

3. Το «*Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας*» του Μαρτίου 1986 το οποίο έγινε αποδεκτό από τον κ. Ντενκτάς όχι όμως από τον Πρόεδρο Κυπριανού και αργότερα απορρίφθηκε και από τον Πρόεδρο Βασιλείου.

4. Η «*Δέσμη Ιδεών*» του Ιουλίου 1989 που έγινε κατ' αρχήν αποδεκτή από τον Πρόεδρο Βασιλείου αλλά απερρίφθη από τον κ. Ντενκτάς.

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι και τα τέσσερα αυτά έγγραφα περιλαμβάνουν σχεδόν τις ίδιες ιδέες όσον αφορά τη λύση της Συνταγματικής πτυχής του προβλήματος και το τέταρτο έγγραφο είναι πιο λεπτομερές και περιεκτικό παρά τα τρία προηγούμενα.

Για τη λύση της Συνταγματικής πτυχής του Κυπριακού η δέσμη ιδεών του Γ.Γ. του Ιουλίου 1989 κάνει πολύ καλά μελετημένες προτάσεις για μια αρκετά ισχυρή Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση με τις πιο κάτω εξουσίες:

- Εξωτερικές υποθέσεις
- Νομισματικές υποθέσεις και Κεντρική Τράπεζα
- Διεθνές Εμπόριο και Τελωνεία
- Ομοσπονδιακός Προϋπολογισμός και Ομοσπονδιακή Φορολογία
- Έλεγχος εισερχομένων στην Κύπρο και Ιθαγένεια
- Εθνική Άμυνα
- Ομοσπονδιακή Δικαιοσύνη και Ομοσπονδιακή Αστυνομία
- Διεθνή λιμάνια και αεροδρόμια
- Ταχυδρομικές και τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες
- Εγγραφή προνομίων ευρεσιτεχνίας και εμπορικών σημάτων
- Διορισμός ομοσπονδιακών λειτουργών και υπαλλήλων
- Εγκαθίδρυση Κυπριακού Πανεπιστημίου
- Δημόσια Υγεία, περιβάλλον, χρήση και διατήρηση των φυσικών πόρων, μέτρα και σταθμά και μεταφορές
- Συντονισμός του τουρισμού και της βιομηχανικής πολιτικής.

Επίσης προνοεί ότι ο Πρόεδρος θα εκλέγεται και από τις δυο κοινότητες και θα είναι κατά πάσα πιθανότητα Ε/Κ ενώ ο Αντιπρόεδρος θα είναι Τ/Κ, η αναλογία των Υπουργών θα είναι 70:30, θα υπάρχει η Κάτω Βουλή με αναλογία αντιπροσώπων 70:30 και Άνω Βουλή με ίση αντιπροσώπευση και η έκταση της Τ/Κ Ομόσπονδης Επαρχίας θα είναι 29%.

Συγκρινόμενο με τα τρία προηγούμενα έγγραφα του Γ.Γ., το τέταρτο κάνει μερικές προτάσεις που είναι πιο ευνοϊκές για την Τ/Κ πλευρά. Μερικές απ' αυτές είναι οι εξής:

- Η Τ/Κ κοινότητα θα παίρνει μέρος στην εκλογή του Προέδρου της Ομοσπονδίας.

- Στην πρώτη πενταετία ο Υπουργός Εξωτερικών θα είναι Τ/Κ και στις επόμενες πενταετίες, οι θέσεις των Υπουργών Εξωτερικών, Οικονομικών και Άμυνας θα κατέχονται από τη μια ή την άλλη κοινότητα, εκ περιτροπής.

- Αποφάσεις σχετικά με τις εξωτερικές υποθέσεις, την άμυνα, την ασφάλεια, τον προϋπολογισμό, τη φορολογία, τη μετανάστευση προς την Κύπρο και την υπηκοότητα, θα υπόκεινται στο βέτο του Αντιπροέδρου και στην έγκριση από την

πλειοψηφία του Υπουργικού Συμβουλίου, στην οποία πρέπει να περιλαμβάνεται και η ψήφος ενός Τ/Κ Υπουργού.

Κάτω από αυτές τις περιστάσεις, εφόσον η Τ/Κ πλευρά απεδέχθη το έγγραφο του Μάρτη του 1986, και εφόσον η δέσμη ιδεών του Ιουλίου 1989, σχετικά με την Συνταγματική πτυχή, είναι καλύτερη για την Τ/Κ πλευρά παρά εκείνη του εγγράφου του 1986, πρέπει να υποτεθεί ότι ο κ. Ντενκτάς δε θα έχει βάσιμο λόγο να απορρίψει τις προτάσεις του Ιουλίου 1989, και ότι με κάποια πίεση από τις Μεγάλες Δυνάμεις θα τις δεχθεί.

Από την Ε/Κ πλευρά, εφόσον ο κ. Βασιλείου απεδέχθη κατ' αρχήν τη δέσμη ιδεών του Ιουλίου 1989, εισηγούμαι ότι ως απόδειξη της προθυμίας του να επισπεύσει τη λύση του Κυπριακού προβλήματος πρέπει ν' αποδεχθεί τη δέσμη ιδεών του Ιουλίου 1989, όσον αφορά τη Συνταγματική πτυχή. Η μόνη πιθανή εξαίρεση, εισηγούμαι να είναι τα ζητήματα για τα οποία η νομοθεσία θα χρειάζεται χωριστές πλειοψηφίες στην Κάτω Βουλή. Αντί ν' αφεθούν αυτά τα ζητήματα ν' αποφασίζονται από τους ίδιους τους Τ/Κ βουλευτές, όπως προνοείται στη δέσμη ιδεών του Γ.Γ., εισηγούμαι πως θα ήταν πιο πρακτικό και θ' αποφεύγονταν συχνές αντιδικίες εάν αυτά καθορίζονταν στο Σύνταγμα να είναι τα ίδια όπως εκείνα για τα οποία ο Αντιπρόεδρος θα έχει βέτο.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ

Στη δέσμη ιδεών του Ιουλίου 1989, ο Γ.Γ. εισηγείται πως η Ελευθερία Διακίνησης θα αναγνωρισθεί από το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα, και προσθέτει τα παρακάτω:

«Τα δυο Ομόσπονδα Κράτη θα διευθετήσουν αυτό το δικαίωμα με τρόπο που θα συνάδει με το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα. Πρόσωπα που είναι γνωστά πως πήραν ενεργό μέρος σε πράξεις βίας εναντίον προσώπων της άλλης κοινότητας, μπορούν, με βάση σχετικό Νόμο, να παρεμποδιστούν από του να πηγαίνουν στο Ομόσπονδο κράτος που διοικείται από την άλλη κοινότητα».

Πιστεύω πως οι εισηγήσεις του Γ.Γ. έλαβαν υπ' όψη τις Τ/Κ επιφυλάξεις και γι' αυτό πρέπει να υποτεθεί ότι ο κ. Ντενκτάς θα τις αποδεχθεί.

Από την Ε/Κ πλευρά επίσης εισηγούμαι πως οι ίδιες ιδέες θα πρέπει να γίνουν επίσης αποδεκτές.

Πιο ειδικά όμως, θα εισηγούμαι να συμφωνηθεί ότι θα επιτρέπεται στα μέλη κάθε κοινότητας να προσέρχονται ομαδικά και να γιορτάζουν στις εκκλησίες, τα μοναστήρια και τα τζαμιά τους, που βρίσκονται στην αντίθετη επαρχία, σε καθορισμένες γιορταστικές μέρες και να επισκέπτονται ελεύθερα οποτεδήποτε τα νεκροταφεία της κοινότητας τους.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Μετά την απαλλοτρίωση και την ανταλλαγή περιουσιών που γίνεται εισηγήση πιο πάνω, και μετά την επανεγκατάσταση των Ε/Κ και Τ/Κ ύστερα από τις εδαφικές διευθετήσεις, θα εισηγούμεν, η εγκατάσταση και αγορά κτημάτων από Ελληνοκύπριους στην Τ/Κ Επαρχία και από Τουρκοκύπριους στην Ε/Κ Επαρχία, να υπόκειται, κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου π.χ. πέντε ετών, σε άδεια που θα εκδίδεται από τις Αρχές της επαρχίας στην οποία θα εγκατασταθούν ή θα αγοράσουν κτήματα. Αυτό πιστεύω είναι αναγκαίο ωστόσο αποκατασταθεί πλήρης εμπιστοσύνη μεταξύ Ε/Κ και Τ/Κ.

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΚΑΤΟΧΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ

Το θέμα τούτο το εξετάζει ο Γ.Γ. στη δέσμη ιδεών του, του Ιουλίου 1989, κάτω από τον τίτλο «Ασφάλεια» (SECURITY).

Πρώτο, αναφέρει ότι «η αποστρατικοποίηση της Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Κύπρου, παραμένει ως στόχος». Αυτό υποθέτω το δέχονται κι οι δυο πλευρές.

Δεύτερο, εισηγείται πως πριν αρχίσουν οι μεταβατικές διευθετήσεις, πρέπει να επιτευχθεί αριθμητική ισορροπία, από τη μια μεριά, των ελληνικών και Ε/Κ στρατευμάτων και των εφοδίων τους, και από την άλλη, των τουρκικών και Τ/Κ στρατευμάτων και των εφοδίων τους.

Τρίτο, εισηγείται πως η γενική συμφωνία πρέπει να περιλαμβάνει χρονοδιάγραμμα για περαιτέρω μείωση των Ε/Κ και των Τ/Κ μονάδων και για την αποχώρηση όλων των μη-κυπριακών δυνάμεων εκτός εκείνων που προνοούνται από τη Συνθήκη Συμμαχίας. Αυτό το χρονοδιάγραμμα πρέπει να εφαρμοστεί πριν από την εγκαθίδρυση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας.

Τέταρτο, εισηγείται πως, όσον καιρό παραμένουν στην Κύπρο ελληνικά και τουρκικά αποσπάσματα, σύμφωνα με τη Συνθήκη Συμμαχίας, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία θα διατηρεί μια ίση Ομοσπονδιακή Δύναμη που θ' αποτελείται από ίσο αριθμό Ε/Κ και Τ/Κ, κάτω από την κοινή γενική διοίκηση του Προέδρου και του Αντιπροέδρου.

Πέμπτο, εισηγείται πως θα 'πρεπε τα ενδιαφερόμενα μέρη να παρακαλέσουν το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ να εξετάσει το μελλοντικό ρόλο της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, συμπεριλαμβανομένης και της επίβλεψης της ελάττωσης των Ε/Κ και Τ/Κ δυνάμεων στο επίπεδο που θα συμφωνηθεί, όπως και της αποχώρησης των μη-κυπριακών δυνάμεων μέσα στο χρονοδιάγραμμα, και τη συμμόρφωση όλων των ενδιαφερομένων στα σχετικά μέρη της Συμφωνίας.

Έκτο, αναφέρει ότι κάθε ένα από τα δύο Ομόσπονδα Κράτη, όπως και η Ομόσπονδη Δημοκρατία, θα έχουν δικές τους αστυνομικές δυνάμεις. Επίσης, προσθέτει, ότι θα τεθούν εκτός νόμου σ' όλη την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία

όλες οι παρακρατικές δραστηριότητες και η κατοχή όπλων, εκτός εκείνων για τα οποία θα δοθεί κυνηγετική άδεια. Ταυτόχρονα, θα απαγορευθεί η εισαγωγή ή διαμετακόμιση όπλων και άλλων στρατιωτικών εφοδίων εκτός εκείνων που θα εγκριθούν δεόντως από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση.

Τελικά, αναφέρει ότι *«ζητήματα που σχετίζονται με τη δημογραφική δομή της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, θα εξετασθούν στο πλαίσιο της ετοιμασίας της γενικής συμφωνίας»*. Προφανώς, στο σημείο αυτό, ο Γ.Γ. αναφέρεται στο πρόβλημα των Τούρκων εποίκων, το οποίο εξετάσαμε πιο πάνω.

Οι πιο πάνω εισηγήσεις του Γ.Γ. είναι πολύ ρεαλιστικές και λαμβάνουν υπ' όψη τις ανησυχίες και των δυο πλευρών. Γι' αυτό πιστεύω πως πρέπει να γίνουν αποδεκτές και από τις δυο πλευρές.

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ

Αυτό είναι ένα θέμα που σχετίζεται με το Διεθνή Νόμο, και ο Γ.Γ. προσπάθησε να το αντιμετωπίσει μ' ένα τρόπο που συνάδει με τις πρόνοιες του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Συγκεκριμένα, εισηγείται πως *«οποιαδήποτε άσκηση της Συνθήκης Εγγυήσεως πρέπει να συνάδει με τους Σκοπούς και τις Αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, και δεν πρέπει να παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Κύπρου»*.

Προφανώς, οι εισηγήσεις αυτές του Γ.Γ. ικανοποιούν την απαίτηση της ελληνικής πλευράς ότι οι Εγγυήτριες Δυνάμεις δεν πρέπει να έχουν μονομερές δικαίωμα στρατιωτικής επέμβασης στην Κύπρο, πράγμα αντίθετο προς τις πρόνοιες του Χάρτη του ΟΗΕ.

Εάν όμως η τουρκική πλευρά δε συμφωνά με τις εισηγήσεις του Γ.Γ. πάνω σ' αυτό το θέμα, εισηγούμαι ότι το ζήτημα πρέπει τελικά ν' αποφασιστεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, εφόσον πρόκειται για θέμα το οποίο υπόκειται στο Διεθνή Νόμο.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Λαμβανομένων υπόψη των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας για το Κυπριακό πρόβλημα, στο παρελθόν, και πιο ειδικά τις αποφάσεις 365 της 13^{ης} Δεκεμβρίου 1974 και 367 της 12^{ης} Μαρτίου 1975, εισηγούμαι ότι το Συμβούλιο πρέπει να παίξει ένα πιο ενεργό ρόλο στη λύση εκείνων των πτυχών του προβλήματος που οι δυο πλευρές δυσκολεύονται να το επιτύχουν.

Εκτός από το θέμα των Συνθηκών Εγγυήσεως και Συμμαχίας που αναφέρεται πιο πάνω, ένα άλλο σοβαρό θέμα για το οποίο πιθανό να χρειαστεί η βοήθεια του Συμβουλίου Ασφαλείας, είναι το θέμα των προσφύγων, των περιουσιών τους, και της εδαφικής προσαρμογής.

Παρόλο που η λύση αυτών των θεμάτων που προτείνεται πιο πάνω, είναι προφανώς, η μόνη ρεαλιστική και βιώσιμη, πιθανόν όμως, για ψυχολογικούς λόγους, η Ε/Κ ηγεσία να μη μπορεί είτε να προτείνει είτε να αποδεχθεί αυτή τη λύση κατά τη διάρκεια των διακοινοτικών συνομιλιών.

Σε τέτοια περίπτωση, το Συμβούλιο Ασφαλείας θα μπορούσε να παίξει το ρόλο του ΑΠΟ ΜΗΧΑΝΗΣ ΘΕΟΥ συστήνοντας τέτοια λύση, σύμφωνα με το Άρθρο 37(2) του Καταστατικού Χάρτη, το οποίο προνοεί τα εξής:

«Εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας θεωρήσει πως η συνέχιση μιας διένεξης είναι πραγματικά πιθανό να διακινδυνεύσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, το Συμβούλιο Ασφαλείας συστήνει στα μέρη όρους διευθέτησης της διένεξης, τους οποίους το Συμβούλιο θεωρεί κατάλληλους».

Έτσι, η Ε/Κ ηγεσία και ο Ε/Κ λαός θα αντιμετωπίσει το παρακάτω δίλημμα:

Είτε (1) Ν' απορρίψει τη σύσταση του Συμβουλίου Ασφαλείας και να χάσει την τελευταία ευκαιρία να λυθεί το πρόβλημα ειρηνικά, με όλους τους συνεπαγόμενους κινδύνους για την τύχη της Ε/Κ κοινότητας στο μέλλον,

Είτε (2) Ν' αποδεχθεί τη σύσταση του Συμβουλίου Ασφαλείας και ν' αρχίσει μια ειρηνική συνεργασία με την Τ/Κ κοινότητα, κάτω από ένα Ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης, στο οποίο οι Ε/Κ θα έχουν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν τις ιστορικά-αποδειγμένες ικανότητες τους, για ευημερία και πρόοδο της Κύπρου πάνω σε γερή βάση, προς όφελος όλων των κατοίκων της.

Πιστεύω ότι, τόσο η Ε/Κ όσο και η Τ/Κ κοινότητα όταν αντιμετωπίσουν αυτό το δίλημμα, θ' αποδεχθούν τις συστάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας που εξυπηρετούν τα πραγματικά τους συμφέροντα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ - 4

(1992)

Όπως θα φανεί παρακάτω, οι πιο πάνω προτάσεις του Γ.Γ. κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ του Ιουλίου 1989 αποτέλεσαν τη βάση της Δέσμης Ιδεών του νέου Γ.Γ. κ. Μπούτρος Γκάλι, οι οποίες περιέχονται στην έκθεση του της 21^{ης} Αυγούστου 1992, τις οποίες επικύρωσε το Συμβούλιο Ασφαλείας με τα ψηφίσματα του 774/92 και 789/92.

Τις πιο πάνω απόψεις μου τις συζήτησα σε διάφορες ημερομηνίες με τον Ειδικό Αντιπρόσωπο του Γ.Γ. στην Κύπρο, κ. Oscar Camillion και το Διευθυντή του Γραφείου του Γ.Γ. για την Κύπρο κ. Gustave Feissel. Ύστερα από μια συνάντηση μου με τον κ. Camillion στις 23.4.91, έστειλα στις 8.5.91 και στους δυο, ένα έγγραφο με τίτλο «A REALISTIC, COMPROMISE SOLUTION OF THE PROBLEM OF CYPRUS», στο οποίο συνόψισα τις πιο πάνω απόψεις μου πάνω στις διάφορες πτυχές του Κυπριακού.

Η τελική «*Δέσμη Ιδεών*» του Γ.Γ. κ. Γκάλι στις 21 Αυγούστου 1992, συμπίπτει με τις πιο πάνω και προηγούμενες εισηγήσεις μου, μεταξύ άλλων, στα ακόλουθα σημεία:

α. Στη λύση της εδαφικής πτυχής, όπως εισηγούμαι στο κεφ. «Οι Μετακινούμενοι Τ/Κ πρέπει να Πάρουν τη Θέση των Εποίκων που θα Επαναπατριστούν».

β. Στον περιορισμό των θεμάτων που θα χρειάζονται χωριστές πλειοψηφίες στην Κάτω Βουλή στα επτά θέματα, όπως εισηγήθηκα στο κεφ. «Η Ελευθερία Διακίνησης».

γ. «Ο Γ.Γ. να ετοιμάσει και υποβάλει στις δυο πλευρές ολοκληρωμένο σχέδιο λύσης του Κυπριακού» όπως είχα εισηγηθεί σε επιστολή μου στους FINANCIAL TIMES στις 21.2.1983 και το Συμβούλιο Ασφαλείας να παίξει πιο ενεργό ρόλο στη λύση του Κυπριακού, όπως εισηγήθηκα τόσο στην ίδια επιστολή μου όσο και στην πιο πάνω μελέτη μου.

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(19.2.1990)**

Η ΕΠΙΣΗΜΗ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Αγαπητέ Γιώργο,

Αναφερόμενος στη μελέτη που σου έστειλα πριν 3 μέρες, θα ήθελα να επισύρω την προσοχή σου ιδιαίτερα στην εισήγηση μου που περιέχεται στο κεφάλαιο με υπότιτλο «ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΝΑ ΔΙΑΚΟΠΕΙ Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΑΝ ΝΑΥΑΓΗΣΟΥΝ ΟΙ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ». Για να μπορέσεις να μελετήσεις την εισήγηση μου προσεκτικά, σου στέλλω αντίτυπο του σχετικού Αμερικανικού Νόμου 95-384, 26.9.1978, ο οποίος εξακολουθεί να ισχύει και ο οποίος περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το κεφάλαιο «UNITED STATES POLICY REGARDING THE EASTERN MEDITERRANEAN» (Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ) που καθορίζει κυρίως την πολιτική τους για το Κυπριακό.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

**ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΝΟΜΟΣ 95-384, 26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1978
(Μετάφραση)**

**Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ
ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ**

Μέρος 13.(α) Το μέρος 620(X) του Νόμου Ξένης Βοήθειας του 1961, με την οποία επιβλήθηκε εμπάρκο, (απαγόρευση εξαγωγής όπλων) κατά της Τουρκίας δεν θα ισχύει πια όταν ο (Αμερικανός) Πρόεδρος αποφασίσει να πιστοποιήσει προς το Κογκρέσσο ότι η επανάληψη πλήρους στρατιωτικής συνεργασίας με την Τουρκία είναι προς το εθνικό συμφέρον των Ηνωμένων Πολιτειών και της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας (NATO) και ότι η Κυβέρνηση της Τουρκίας ενεργεί με καλήν πίστη να επιτύχει μια δίκαιη και ειρηνική λύση του Κυπριακού προβλήματος, γρήγορη ειρηνική επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια και τις περιουσίες τους, σταδιακή απόσυρση των τουρκικών στρατιωτικών δυνάμεων από την Κύπρο στα πλαίσια μιας λύσης του Κυπριακού, και γρήγορη σοβαρή επανάληψη των διακοινοτικών συνομιλιών που στοχεύουν σε μια δίκαιη λύση μέσω διαπραγματεύσεων.

(β) Ο Νόμος Εξωτερικής Βοήθειας του 1961 τροποποιείται με την προσθήκη ευθύς μετά το μέρος 620B του εξής μέρους:

«Μέρος 620Γ. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ» (α) Το Κογκρέσσο δηλώνει ότι η επίτευξη μιας

δίκαιης, και διαρκούς λύσης του Κυπριακού είναι και θα παραμείνει ο κεντρικός στόχος της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Το Κογκρέσσο περαιτέρω δηλώνει ότι οποιαδήποτε πράξη των Ηνωμένων Πολιτειών (Η.Π.Α.) σχετικά με το Μέρος 620 (Χ) του παρόντος νόμου δε θα σημαίνει ελάττωση της δέσμευσης των Η.Π.Α. για μια δίκαιη λύση της κυπριακής διένεξης, αλλά εγκρίνεται με την προσδοκία ότι αυτή η πράξη θα οδηγήσει στην επίτευξη λύσης του Κυπριακού και γενικά βελτίωσης των σχέσεων Ελλάδας, Τουρκίας και Κύπρου και μεταξύ αυτών των χωρών και των Η.Π.Α.

Το Κογκρέσσο βρίσκει ότι -

«(1) Μια δίκαιη λύση του Κυπριακού πρέπει να συνεπάγεται εγκαθίδρυση μιας ελεύθερης και ανεξάρτητης κυβέρνησης της Κύπρου και να εγγυάται ότι θα προστατεύονται πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα όλου του λαού της Κύπρου.

(2) Μια δίκαιη λύση του Κυπριακού πρέπει να περιλαμβάνει την απόσυρση από την Κύπρο των τουρκικών στρατιωτικών δυνάμεων.

(3) Οι κατευθυντήριες γραμμές για τις διακοινοτικές συνομιλίες που συμφωνήθηκαν στη Λευκωσία το Φεβρουάριο 1977 και οι αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) σχετικά με την Κύπρο, αποτελούν μίαν ασφαλή βάση για διαπραγμάτευση μιας δίκαιης λύσης του Κυπριακού.

(4) Θα χρειαστούν σοβαρές διαπραγματεύσεις, κάτω από την αιγίδα των Η.Ε., για να επιτευχθεί συμφωνία και εφαρμογή λύσης της συνταγματικής και της εδαφικής πτυχής του Κυπριακού στα πλαίσια των κατευθυντήριων γραμμών, και

(5) Οι τελευταίες προτάσεις και από τις δυο κυπριακές κοινότητες σχετικά με την επιστροφή των προσφύγων στην πόλη της Αμμοχώστου (Βαρώσια) αποτελούν ένα θετικό βήμα, και οι ΗΠΑ πρέπει να υποστηρίξουν ενεργά τις προσπάθειες του Γ.Γ. των Η.Ε. σχετικά μ' αυτό το θέμα.

(β) Η πολιτική των ΗΠΑ σχετικά με την Κύπρο, Ελλάδα και Τουρκία πρέπει να επιδιώξει την αποκατάσταση μιας σταθερής και ειρηνικής ατμόσφαιρας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, και γι' αυτό πρέπει να διέπεται από τις πιο κάτω αρχές:

(1) Οι ΗΠΑ πρέπει να υποστηρίξουν ενεργώς τη διευθέτηση των διαφορών μέσω διαπραγματεύσεων και διεθνώς αναγνωρισμένων ειρηνικών διαδικασιών, να ενθαρρύνουν όλα τα μέρη ν' αποφεύγουν προκλητικές πράξεις και να αντιπαχθούν σθεναρά σε οποιαδήποτε απόπειρα να επιλυθούν οι διαφορές με χρήση ή απειλή βίας.

(2) Οι ΗΠΑ θα παράσχουν πλήρη υποστήριξη και υψηλή προτεραιότητα στις προσπάθειες, και ιδιαίτερα εκείνων των Η.Ε. για να επιτευχθεί γρήγορη και ειρηνική λύση του Κυπριακού.

(3) Όλα τα αμυντικά υλικά που προμηθεύουν οι ΗΠΑ σε χώρες της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου, θα χρησιμοποιούνται μόνο σύμφωνα με τις

απαιτήσεις του παρόντος νόμου, του νόμου για έλεγχο εξαγωγής όπλων και των Συμφωνιών κάτω από τις οποίες προμηθεύονται τα αμυντικά υλικά.

(4) Οι ΗΠΑ θα δώσουν στην Ελλάδα και την Τουρκία βοήθεια για την ασφάλεια τους μόνο για αμυντικούς σκοπούς, συμπεριλαμβανομένης, όταν χρειάζεται, βοήθειας για να μπορέσει η χώρα που την παίρνει να εκτελέσει τις υποχρεώσεις της ως μέλος του ΝΑΤΟ. Η βοήθεια πρέπει να είναι τέτοια που να εξασφαλίζει τη σημερινή ισορροπία στρατιωτικής δύναμης μεταξύ των χωρών της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων και μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Τίποτα όμως σ' αυτήν την παράγραφο δεν πρέπει να εκληφθεί ότι απαγορεύει τη μεταβίβαση αμυντικών υλικών στην Ελλάδα και την Τουρκία για νόμιμη αυτοάμυνα ή για να μπορέσουν οι ίδιες χώρες να εκτελέσουν τις υποχρεώσεις τους προς το ΝΑΤΟ.

(5) Οι ΗΠΑ θα χρησιμοποιήσουν την επιρροή τους για να εξασφαλιστεί η συνέχιση της κατάπαυσης του πυρός στην Κύπρο μέχρις ότου επιτευχθεί μια δίκαιη λύση μέσω διαπραγματεύσεων.

(6) Οι ΗΠΑ θα χρησιμοποιήσουν την επιρροή τους για να επιτευχθεί απόσυρση των τουρκικών στρατιωτικών δυνάμεων από την Κύπρο στο πλαίσιο μιας λύσης του Κυπριακού προβλήματος.

(γ) Επειδή αποτελεί υψηλή προτεραιότητα για την πολιτική των ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο η πρόοδος προς λύση του Κυπριακού, ο Αμερικανός Πρόεδρος και το Κογκρέσο θα ανασκοπούν συνεπώς αυτή την πρόοδο και θα καθορίζουν την αμερικανική πολιτική σ' αυτήν την περιοχή, ανάλογα. Για διευκόλυνση της τέτοιας ανασκόπησης, ο Αμερικανός Πρόεδρος οφείλει κάθε 60 μέρες μετά τη θέσπιση του παρόντος και στο τέλος κάθε επόμενης περιόδου 60 ημερών, να διαβιβάζει στους προέδρους της Βουλής των Αντιπροσώπων και της Επιτροπής εξωτερικών σχέσεων της Γερουσίας, έκθεση για την πρόοδο που έγινε για την πραγματοποίηση λύσης του Κυπριακού μέσω διαπραγματεύσεων. Η τέτοια έκθεση πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις σχετικές εκθέσεις του Γ.Γ. των Η.Ε. προς το Συμβούλιο Ασφαλείας.

(δ) Για να εξασφαλιστεί ώστε η αμερικανική βοήθεια που παραχωρείται να συνάδει προς την πολιτική που καθορίζεται σ' αυτό το μέρος του νόμου, ο Αμερικανός Πρόεδρος οφείλει, όταν ζητά παραχώρηση οποιωνδήποτε ποσών ως βοήθεια για την ασφάλεια της Ελλάδας και της Τουρκίας με βάση τον παρόντα νόμο ή το νόμο ελέγχου εξαγωγής όπλων, να διαβιβάζει στους προέδρους της Βουλής των Αντιπροσώπων και της επιτροπής εξωτερικών σχέσεων της Γερουσίας, πιστοποίηση με πλήρεις επεξηγήσεις, ότι η παροχή τέτοιας βοήθειας θα συνάδει προς τις αρχές που καθορίζονται στην παράγραφο (β). Ο Πρόεδρος οφείλει επίσης να διαβιβάζει τέτοια πιστοποίηση με κάθε ειδοποίηση προς το Κογκρέσο, σχετικά με προτεινόμενη πώληση αμυντικών υλικών ή υπηρεσιών προς την Ελλάδα ή την Τουρκία».

ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Αθηνά, 21 Φεβρουαρίου 1990.

Κύριο
Χριστοφή Οικονομίδη,
Τ. Κ. 1632.
Αθηνά.

Αγαπητέ κ. Οικονομίδη,

Επύρα τα δύο γράμματά σας της 16ης και της 19ης
Φεβρουαρίου μαζί με τα συναποσταλέντα και σας ευχαριστώ
θερμά.

Ανάβασα με ενδιαφέρον όσα μου στείλατε. Ελπίζω να
μπορέσω να τα αξιοποιήσω.

Σας απευθύνω τους χαιρετισμούς μου.

Φιλικά,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Γ. Βασιλείου'.

(Γιώργος Βασιλείου)

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ⁷⁷
(20.4.1990)

ΨΗΦΟΣ ΣΤΟΥΣ 18-ΡΗΔΕΣ

Αγαπητέ Γιώργο,

Εσωκλείω για πληροφορία σου αντίγραφο ενός άρθρου μου με τίτλο «ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΟΘΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΨΗΦΟΥ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 18-20», το οποίο θα δημοσιευτεί στις κυπριακές εφημερίδες στις 22 Απριλίου.

Εάν, όπως ελπίζω, συμφωνάς με τις απόψεις που εκθέτω σ' αυτό το άρθρο, ελπίζω να δώσεις εντολή στο Γενικό Εισαγγελέα να ετοιμάσει σχετικό Νομοσχέδιο για τροποποίηση του Συντάγματος όπως εισηγούμαι, για να δοθεί στην ελληνοκυπριακή νεολαία ηλικίας 18 ετών και άνω το δικαίωμα ψήφου στις βουλευτικές και προεδρικές εκλογές, όπως συμβαίνει σ' όλες τις δημοκρατικές χώρες.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΟΘΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΨΗΦΟΥ
ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 18-20 ΕΤΩΝ⁷⁸
(20.4.1990)

Τώρα που πλησιάζουν οι βουλευτικές εκλογές, εισηγούμαι να ξαναεξετασθεί το ζήτημα της παροχής δικαιώματος ψήφου στους νέους και νέες 18-20 ετών τόσο σ' αυτές τις εκλογές όσο και στις μετέπειτα προεδρικές εκλογές. Όπως είναι γνωστό, το Σύνταγμα του 1960 όριζε, στο άρθρο 63, ότι δικαίωμα ψήφου θα έχουν μόνο οι πολίτες της Δημοκρατίας ηλικίας 21 ετών και άνω. Έκτοτε όμως η κατάσταση διεθνώς άλλαξε. Σ' όλες τις δημοκρατικές χώρες του κόσμου οι νέοι και οι νέες 18 ετών και άνω έχουν δικαίωμα ψήφου.

ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ ΝΕΟΙ 18-20 ΕΤΩΝ ΠΗΡΑΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΨΗΦΟΥ
ΑΠΟ ΤΟ 1975

Ασφαλώς θα εκπλαγούν οι αναγνώστες του παρόντος να μάθουν ότι κι αυτοί ακόμα οι Τουρκοκύπριοι όπως και οι Τουρκοκύπριες ηλικίας 18 ετών και άνω, πήραν δικαίωμα ψήφου από το 1975 με βάση το Σύνταγμα του παράνομου

⁷⁷ Η απάντηση του κ. Βασιλείου στις 23 Απριλίου, δημοσιεύεται πιο κάτω.

⁷⁸ Στάληκε στον Πρόεδρο Βασιλείου στις 20.4.90 και δημοσιεύτηκε στις 22.4.90 στο «Φιλελεύθερο», την «Αλήθεια», τον «Αγώνα» και τη «Χαραυγή». Στάληκε επίσης σ' όλες τις οργανώσεις νεολαίας, αλλά καμιά απ' αυτές δεν ενδιαφέρθηκε να προωθήσει την ιδέα που εισηγήθηκα.

«Τουρκικού Ομόσπονδου Κράτους της Κύπρου» (άρθρο 5).⁷⁹ Το δικαίωμα αυτό επιβεβαιώθηκε το 1985 με το Σύνταγμα της επίσης παράνομης «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου» (άρθρο 68) με βάση του οποίου θα γίνουν αυτές τις μέρες οι εκλογές Τουρκοκύπριου Προέδρου και τουρκοκυπριακής Βουλής.

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΜΑΣ, ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΤΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΦΑΝΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ;

Σαν δικαιολογία για την αποστέρηση του δικαιώματος ψήφου των Ελληνοκυπρίων νέων και νεάνιδων 18-20 ετών παρουσιάζεται το άρθρο 182(3) του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960 που προνοεί ότι για την τροποποίηση των μη-θεμελιακών άρθρων του (μεταξύ των οποίων είναι και το άρθρο 63) χρειάζεται πλειοψηφία δύο-τρίτων τόσο των Ελλήνων όσο και των Τούρκων βουλευτών.

ΤΟ «ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ»

Μετά την αποχώρηση των Τούρκων βουλευτών, στο τέλος 1963, ο τότε Γενικός Εισαγγελέας Κρίτων Τορναρίτης επικαλέσθηκε το «δικαίωμα της ανάγκης» ως νόμιμη δικαιολογία για να κάμει η Κυβέρνηση ένα σωρό τροποποιήσεις στη λειτουργία της Δημοκρατίας. Μεταξύ άλλων κατάργησε το Ανώτατο Δικαστήριο, το Συνταγματικό Δικαστήριο, και την Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση, και στη θέση τους συνέστησε ένα νέο Ανώτατο Δικαστήριο στο οποίο δόθηκαν οι εξουσίες των προηγούμενων τριών. Κανένας όμως δε μπορεί να αμφισβητήσει τη συνταγματικότητα του νέου Ανωτάτου Δικαστηρίου το οποίο αποφασίζει τελεσίδικα για τη συνταγματικότητα ή μη όλων των Νόμων, γιατί, όπως ειρωνικά είπε κάποτε ο Εθνικός μας ποιητής Βασίλης Μιχαηλίδης: *«Εν ν' αγαλέσω τον Θεόν, μα ποιος εν να τον κρίνει, αφού η κρίση μια είναι τζαι ρίζει την τζαι κείνη;»*

Ωστόσο, όλες οι αλλαγές του Συντάγματος έγιναν με βάση το «δικαίωμα της ανάγκης» χωρίς όμως ν' αλλάξει το κείμενο του Συντάγματος, γιατί όπως είπε ένας από τους Δικαστές του Ανωτάτου, πρέπει να διαφυλάξουμε το Σύνταγμα ως «κόρην οφθαλμού».

Η ΠΡΩΤΗ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΘΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΨΗΦΟΥ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ 18-20 ΕΤΩΝ

Η πρώτη τροποποίηση του κειμένου του Συντάγματος που δοκίμασε να κάμει η Βουλή, στην απουσία των Τούρκων βουλευτών, με βάση το «δικαίωμα της ανάγκης», ήταν η τροποποίηση του άρθρου 63 με τον «Περί της Πρώτης

⁷⁹ Δες βιβλίο «Cyprus» του Τουρκοκύπριου καθηγητή στο Τέξας της Αμερικής, Halil Ibrahim Salih, σ. 155.

Τροποποιήσεως του Συντάγματος Νόμο του 1986» που ψηφίστηκε ομόφωνα από όλους τους Έλληνες βουλευτές τον Ιανουάριο 1986, και έδινε δικαίωμα ψήφου σ' όλους τους πολίτες της Δημοκρατίας ηλικίας 18 ετών και άνω. Ο τότε Πρόεδρος Κυπριανού, όμως, παρόλο που, όπως έλεγε, συμφωνούσε με την τροποποίηση αυτή, αντί να υπογράψει το Νόμο που ψήφισε η Βουλή - που είχε κάθε δικαίωμα να το κάμει - ζήτησε από το Ανώτατο Δικαστήριο να γνωματεύσει «κατά πόσον ο Νόμος αυτός ευρίσκετο εις αντίθεσιν ή ήταν ασύμφωνος με τις διατάξεις του Συντάγματος».

Η ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΗΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Το Ανώτατο Δικαστήριο ομόφωνα γνωμάτευσε (Αναφορά αρ. 1/86) ότι ο Νόμος που τροποποιούσε το άρθρο 63 ήταν «αντισυνταγματικός» και συνεπώς άκυρος. Το κυριώτερο μέρος του σκεπτικού της γνωμάτευσης των δέκα από τους δώδεκα Δικαστές του Ανωτάτου (οι άλλοι δύο συμφωνούσαν αλλά παρουσίασαν διαφορετικό σκεπτικό) ήταν το παρακάτω:

«4. Για να κριθεί έγκυρη η ψήφιση του υπό κρίση Νόμου πρέπει να πεισθεί το Ανώτατο Δικαστήριο ότι η τροποποίηση του άρθρου 63 είναι τόσο απαραίτητη ώστε αυτή να δικαιολογείται με βάση το «Δίκαιο της Ανάγκης...».

5. Το Ανώτατο Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι λόγοι που προβάλλονται για την τροποποίηση, όσο σοβαροί και αν είναι, δεν είναι, υπό τις παρούσες συνθήκες στην Κύπρο, επιτακτικότεροι της υπέρτατης πολιτειακής ανάγκης να μη τροποποιηθεί το εν λόγω άρθρο 63, οι πρόνοιες του οποίου αφορούν και τις δύο κοινότητες, χωρίς τη συμμετοχή βουλευτών και των δύο κοινοτήτων στη ψήφιση του υπό κρίση Νόμου, όπως απαιτείται από την παράγραφο 3 του άρθρου 182 του Συντάγματος».

Έτσι, ακυρώθηκε ο τροποποιητικός Νόμος που είχε ψηφίσει η Βουλή και οι Ελληνοκύπριοι νέοι και νέες 18-20 ετών εξακολουθούν να μη έχουν δικαίωμα ψήφου στις εκλογές των Βουλευτικών και Προεδρικών εκλογών της Δημοκρατίας.

Η ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΓΑΜΟ

Η δεύτερη προσπάθεια της Βουλής να τροποποιήσει το Σύνταγμα ήταν εκείνη που νομιμοποιούσε τον Πολιτικό Γάμο. Η τροποποίηση εκείνη πέτυχε, γιατί δεν επαναλήφθηκαν τα δυο λάθη που ματαίωσαν το Νόμο που έδινε δικαίωμα ψήφου στους πολίτες 18 ετών και άνω. Τα λάθη εκείνα ήταν τα εξής:

1. Η Βουλή έκαμε το λάθος να τροποποιήσει ολόκληρο το άρθρο 63 κι έτσι έδωσε τη δικαιολογία στο Ανώτατο Δικαστήριο να πει ότι το άρθρο αυτό αφορούσε και τους Τουρκοκύπριους και γι' αυτό δεν έπρεπε να τροποποιηθεί χωρίς τη συγκατάθεση των δύο-τρίτων των Τούρκων βουλευτών, όπως προνοεί το άρθρο 182(3) του Συντάγματος. Ενώ, αν στην τροποποίηση, η Βουλή

διευκρίνιζε ότι αυτή αφορούσε μόνο τους Έλληνες ψηφοφόρους, το Ανώτατο Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει το παραπάνω επιχείρημα εναντίον της τροποποίησης.

Στην περίπτωση όμως της τροποποίησης για τον Πολιτικό Γάμο, η Βουλή διευκρίνισε ότι αυτή αφορούσε μόνο τους Έλληνες Χριστιανούς και συνεπώς δεν ευσταθούσε το επιχείρημα ότι χρειαζόταν και η συγκατάθεση των Τούρκων βουλευτών.

2. Το δεύτερο λάθος της πρώτης τροποποίησης ήταν το ότι ο Πρόεδρος Κυπριανού, χωρίς να έχει τέτοια υποχρέωση από το Σύνταγμα, ζήτησε τη γνωμάτευση του Ανωτάτου Δικαστηρίου για τη συνταγματικότητα της τροποποίησης, και, εφόσον η γνωμάτευση ήταν αρνητική, ο Πρόεδρος ήταν υποχρεωμένος να απορρίψει τον τροποποιητικό Νόμο.

Στην περίπτωση όμως του Νόμου που τροποποιούσε το Σύνταγμα για νομιμοποίηση του Πολιτικού Γάμου, ο Πρόεδρος Βασιλείου τον υπέγραψε χωρίς να ρωτήσει το Ανώτατο Δικαστήριο και όταν ο Αρχιεπίσκοπος αποτάθηκε στο Ανώτατο Δικαστήριο να γνωματεύσει για τη συνταγματικότητα του τροποποιητικού εκείνου νόμου, το Δικαστήριο απάντησε πως τέτοια αίτηση μόνον ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορούσε, σύμφωνα με το Σύνταγμα, να κάμει, κι εφόσον δε το έκαμε, το Δικαστήριο δε μπορούσε να γνωμοδοτήσει.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΤΩΡΑ

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, εισηγούμαι, ότι η Βουλή μπορεί και πρέπει να τροποποιήσει νόμιμα το Σύνταγμα και να δώσει στους Ελληνοκύπριους νέους και νεάνιδες ηλικίας 18 ετών και άνω, το δικαίωμα ψήφου στις Βουλευτικές και Προεδρικές εκλογές, με τον ακόλουθο τρόπο:

1. Να ετοιμαστεί είτε Νομοσχέδιο από το Γενικό Εισαγγελέα, είτε Πρόταση Νόμου από κάποιους Βουλευτές, που να τροποποιεί την πρώτη παράγραφο του άρθρου 63 του Συντάγματος με την παρακάτω προσθήκη:

«Νοείται ότι από την 1^η Ιουνίου 1990 και εφεξής, δικαίωμα εκλογής των Ελλήνων Βουλευτών και του Προέδρου της Δημοκρατίας θα έχουν τα μέλη της ελληνικής κοινότητας ηλικίας 18 ετών και άνω».

2. Όταν αυτό το Νομοσχέδιο ή η Πρόταση Νόμου εγκριθεί - όπως πιστεύω θα εγκριθεί - από τουλάχιστο τα δύο-τρίτα των (ελληνικών) μελών της Βουλής, να σταλεί προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για υπογραφή, και

3. Όταν ο τροποποιητικός του Συντάγματος Νόμος υπογραφεί και εκδοθεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η τροποποίηση θα ενσωματωθεί αυτομάτως στο Σύνταγμα, και όλοι, συμπεριλαμβανομένου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου, οφείλουν να τη σεβαστούν.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΠΡΟΣ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ:

«ΣΥΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ ΧΕΙΡΑ ΚΙΝΕΙ»

Για να μη ξεχαστεί η πιο πάνω πρόταση μου, εισηγούμαι σ' όλες τις οργανώσεις νεολαίας της Κύπρου να ακολουθήσουν την αρχαία συμβουλή: «*Συν Αθηνά και χείρα κίνει*». Εφόσον οι νέοι και οι νέες, ηλικίας 18 ετών και άνω, καλούνται τώρα στα όπλα για να υπερασπίσουν την Κύπρο, δικαιωματικά πρέπει να έχουν λόγο και στην εκλογή των μελών της Βουλής και του Προέδρου της Δημοκρατίας, οι οποίοι αποφασίζουν για την τύχη της Κύπρου. Γι' αυτό, δεν πρέπει να παραμείνουν αδιάφοροι για το πιο πάνω θέμα. Οφείλουν ν' αγωνιστούν για την εξασφάλιση του δημοκρατικού αυτού δικαιώματος τους, όπως αγωνίζονται και για άλλους σκοπούς.

Η παρούσα εισήγηση μου στέλλεται σ' όλες τις οργανώσεις νεολαίας όπως και στον Γενικό Γραμματέα του Κεντρικού Φορέα Νεολαίας και δίνεται για δημοσίευση σ' όλες τις Ελληνοκυπριακές εφημερίδες, χωρίς διάκριση, με την ελπίδα πως θα τη δημοσιεύσουν και θα την υποστηρίξουν.

ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Λευκωσία, 23 Απριλίου 1990.

Κύριο
Χριστοφή Οικονομίδη,
Τ. Κ. 1632,
Λευκωσία.

Αγαπητέ Χριστοφή,

Επήρα το γράμμα σου της 20ής Απριλίου μαζί με το συναποσταλέν άρθρο σου και ευχαριστώ θερμά.

Εσημείωσα την εισήγησή σου, η οποία θα εξετασθεί.

Φιλικά,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Γ. Βασιλείου', with a long horizontal stroke extending to the right.

(Γιώργος Βασιλείου)

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(16.5.1990)**

ΑΝΤΙΦΑΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ

Αγαπητέ Γιώργο,

Από τις τελευταίες δηλώσεις σου γίνεται φανερό, ότι ορθά πιστεύεις πως, μέσα στο σημερινό ευνοϊκό διεθνές κλίμα, το Κυπριακό μπορεί και πρέπει να λυθεί σύντομα.

Λυπούμαι όμως να παρατηρήσω πως πολλές πράξεις της κυβέρνησης σου προγραμματίζονται με υπονοούμενη προϋπόθεση πως το Κυπριακό δε θα λυθεί σύντομα και γι' αυτό δε λαμβάνονται καθόλου υπόψη οι συνέπειες της λύσης του Κυπριακού.

**ΕΛΛΗΝΙΚΑ Ή ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ, ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΙ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ;**

Έτσι, για παράδειγμα, αναγγέλθηκε πριν λίγες μέρες ότι προγραμματίστηκε να κτιστούν μέσα στη Λευκωσία πολυτελή και πολυδάπανα καινούργια κτίρια για τα Υπουργεία, το Ανώτατο Δικαστήριο, την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου και άλλα ιδρύματα, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη πως άμα λυθεί το Κυπριακό πολλά Υπουργεία, όπως και το Ανώτατο Δικαστήριο και η Κεντρική Τράπεζα θα γίνουν Ομοσπονδιακά, οπότε οι Τουρκοκύπριοι θα έχουν ίσο λόγο μαζί μας για την τοποθεσία τους.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ Ή ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ;

Με τον ίδιο τρόπο προγραμματίστηκε η ίδρυση «*Πανεπιστημίου της Κύπρου*», το οποίο όμως στην πραγματικότητα θα είναι Ελληνικό - έστω κι αν δηλώθηκε πως θα είναι «*δικοινοτικό*» - χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η πιθανή λύση του Κυπριακού, οπότε σύμφωνα με τη «*Δέσμη Ιδεών*» του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ του περασμένου Ιουλίου (1989) - την οποία δέχτηκες κατ' αρχήν - το Κυπριακό Πανεπιστήμιο θα είναι Ομοσπονδιακό.

ΝΑ ΕΔΡΑΙΩΝΟΥΜΕ ΠΑΡΑ ΝΑ ΓΚΡΕΜΙΖΟΥΜΕ ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Μια άλλη ενέργεια της κυβέρνησης σου, που κατά τη γνώμη μου, δε συνάδει προς τις δηλώσεις σου για γκρέμισμα του τείχους που χωρίζει τη Βόρεια από τη Νότια Κύπρο, είναι η προσπάθεια, αυτές τις μέρες του Υπουργού Εξωτερικών να παρεμποδίσουν πλήρως οι εξαγωγές γεωργικών, και άλλων προϊόντων των Τουρκοκυπρίων προς την ΕΟΚ. Νομίζω πως η Συμφωνία Σύνδεσης της Κύπρου με την ΕΟΚ, η οποία προνοεί πως τα οφέλη της Σύνδεσης πρέπει να τ' απολαμβάνει ολόκληρη η Κύπρος, έπρεπε να αποτελέσει την απαρχή για

ενοποίηση της οικονομίας των δυο κοινοτήτων η οποία πρέπει να γίνει άμα λυθεί το Κυπριακό. Λυπούμαι να παρατηρήσω πως τόσο η προσπάθεια μας που αναφέρω παραπάνω όσον και η συνέχιση του embargo, εδραιώνουν, αντί να γκρεμνίζουν, το διαχωριστικό τείχος της Κύπρου και τείνουν να ενοποιήσουν πλήρως την τουρκοκυπριακή οικονομία μ' εκείνη της Τουρκίας.

ΤΟ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟ ΜΑΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΕΝ ΒΟΗΘΑ ΣΤΗ ΓΡΗΓΟΡΗ ΕΙΡΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ

Τελικά, το πολυδάπανο εξοπλιστικό πρόγραμμα της κυβέρνησης σου, που κινδυνεύει να οδηγήσει την Κύπρο σε χρεωκοπία, φαίνεται πως γίνεται με την υπονοούμενη προϋπόθεση πως το Κυπριακό, όχι μόνο δε θα λυθεί σύντομα αλλά θα μετατεθεί από το πολιτικό στο πολεμικό πεδίο, πράγμα αντίθετο προς όλες τις δηλώσεις σου για σύντομη ειρηνική λύση του Κυπριακού.

Όσον αφορά το επιχείρημα πως ο εξοπλισμός μας αποτρέπει την Τουρκία από του να μας επιτεθεί, πολύ φοβούμαι πως μπορεί να φέρει το αντίθετο αποτέλεσμα και να προκαλέσει κάποια προληπτική εκ μέρους των τουρκικών δυνάμεων επίθεση σε στρατηγικά μας σημεία, παίρνοντας στα σοβαρά ημιεπίσημες ανεύθυνες δηλώσεις από τη δική μας πλευρά πως απώτερος σκοπός μας είναι «να απελευθερώσουμε τα τουρκοκρατούμενα εδάφη μας».

ΤΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΕΞΩ, ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΕΣΑ, ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Επανερχόμενος στο κυβερνητικό πρόγραμμα για να κτιστούν πολυδάπανα καινούργια κυβερνητικά γραφεία μέσα στη Λευκωσία, διερωτούμαι γιατί δεν τα κτίζετε έξω από την πόλη, πράγμα που θα απαμβλύνει τη συμφόρηση της τροχαίας της πόλης και θα στοιχίσει και λιγότερα. Την παλιά εποχή, τα γραφεία ήταν μέσα στην πόλη γιατί οι υπάλληλοι πήγαιναν εκεί με τα πόδια. Σήμερα, δόξα τω Θεώ, όλοι έχουν τ' αυτοκίνητα τους, και το κυριώτερο πρόβλημα που έχουν είναι να βρουν τόπο για παρκάρισμα, που τους τρώει παραπάνω ώρα παρά αν επρόκειτο να πάνε μερικά μίλια έξω της πόλης.

Ελπίζω να μελετήσεις προσεκτικά αυτές τις καλόπιστες παρατηρήσεις μου, και να ενεργήσεις ανάλογα.⁸⁰

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

⁸⁰ Ο κ. Βασιλείου δεν απάντησε ούτε καν ότι πήρε την επιστολή αυτή.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ⁸¹
(3.7.1990)

«ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΑ ΑΓΝΟΕΙΣ ΤΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΜΟΥ»

Αγαπητέ Γιώργο,

Εξεπλάγηκα ν' ακούσω από σένα στην ολιγόλεπτη συνάντησή μας την περασμένη βδομάδα (στις 27 Ιουνίου) ότι αυτά που σου γράφω όχι μόνο τα διαβάζεις αλλά και τα εφαρμόζεις. Η έκπληξη μου οφείλεται στο γεγονός ότι ξανακοιτάζοντας τις επιστολές και τις μελέτες μου που σου έστειλα τα τελευταία 2 χρόνια - από τις πρώτες μέρες της εκλογής σου ως τελευταία (16 Μαΐου 1990) - δεν βρίσκω να εφαρμόσες τις βασικότερες μου εισηγήσεις, με αποτέλεσμα να βρισκόμαστε σήμερα μακρύτερα από τη λύση παρά όταν ανέλαβες την Προεδρία.

1. Και πρώτα-πρώτα δεν εφαρμόσες τη βασικότερη μου εισήγηση που περιέχεται στα πρώτα γράμματα και μελέτες που σου έστειλα, (23.2.1988, 3.3.1988, 7.3.1988, 4.4.1988, 3.5.88 και 20.5.1988) στις οποίες σου τόνισα πως **έπρεπε ν' αποδεχτείς την άποψη που είχε δεχτεί ο Ντενκτάς και η 'Αγκυρα, ν' αρχίσετε τις συνομιλίες με βάση το έγγραφο του Γ.Γ. του ΟΗΕ κ. ντε Κουεγιάρ του Μαρτίου 1986**. Όπως σου είχα υποδείξει, το έγγραφο εκείνο περιλάμβανε τις υποχωρήσεις που αναγκάστηκε να κάμει ο Ντενκτάς ύστερα από παρέμβαση του Προέδρου Ρήγκαν προς τον Πρόεδρο Εβρέν στα μέσα Νοεμβρίου 1984⁸² και σε προειδοποιούσα πως, απορρίπτοντας το έγγραφο εκείνο και αρχίζοντας συνομιλίες με βάση τις Συμφωνίες Κορυφής θα έδινες την ευκαιρία στον Ντενκτάς να υπαναχωρήσει και να πάει πίσω στις προηγούμενες θέσεις του για **«πλήρη ισότητα των δύο κοινοτήτων»**, **«εκ περιτροπής Προεδρία»** κ.λ.π. κ.λ.π. οπότε οι συνομιλίες θα κατέληγαν - όπως πραγματικά κατέληξαν - σε αδιέξοδο.

2. Επίσης δεν έλαβες σοβαρά υπόψη και δεν εφαρμόσες τις εισηγήσεις μου που περιέχονται στη μελέτη μου **«Η ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΝΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΑΙ ΟΧΙ ΕΝΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ»** που σου έστειλα στις 26 Οκτωβρίου 1988. Ούτε έλαβες σοβαρά υπόψη την εισήγηση του κ. ντε Κουεγιάρ που περιέχεται στο έγγραφό του, του Ιουλίου 1989 πως το Κυπριακό Πανεπιστήμιο πρέπει να είναι Ομοσπονδιακό.

3. Επίσης δε φαίνεται να έλαβες σοβαρά υπόψη τις εισηγήσεις μου που περιέχονται στη μελέτη μου με τίτλο **«ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗ ΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΙΟ**

⁸¹ Ο κ. Βασιλείου δεν απάντησε ούτε καν πως πήρε την επιστολή αυτή.

⁸² Την αποστολή της επιστολής του Ρήγκαν προς τον Εβρέν το Νοέμβριο 1984 την επιβεβαίωσε και ο πρώην Πρέσβης της Κύπρου στην Ουάσιγκτον, κ. Ιακωβίδης, σε μια διάλεξη του στο Χάρβαρντ στις 15.12.1988 που δημοσιεύτηκε στα «Κυπριακά Θέματα», 'Ανοιξη-Χειμώνα, 1989, σ. 26.

ΔΥΣΕΠΙΛΥΤΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ» που σου έστειλα στις 16 Νοεμβρίου 1988, και ιδιαίτερα την άποψη μου, που την ανέλυσα πιο διεξοδικά στο τρίτο μέρος της μελέτης μου με τίτλο «ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΜΙΑΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ» που σου έστειλα στις 16 Φεβρουαρίου 1990, στην οποία τόνιζα ότι **η εθελοντική επιστροφή των προσφύγων όχι μόνο δεν είναι πρακτικά εφαρμόσιμη, αλλά και στο βαθμό που θα εφαρμοζόταν, θα δημιουργούνταν μικτά χωριά από ανθρώπους με αμοιβαία εχθρικά συμφέροντα και αισθήματα που θα οδηγούσαν σε διακοινοτικές συγκρούσεις παρά σε αρμονική συμβίωση.**

4. Το ίδιο, δε φαίνεται να έλαβες σοβαρά υπόψη τη μελέτη μου με τίτλο «ΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΔΕ ΣΥΜΒΙΒΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ» που σου έστειλα στις 26 Απριλίου 1989. Το επιχείρημα σου πως ο εξοπλισμός μας θα ενίσχυε τη διαπραγματευτική σου δύναμη αποδείχτηκε στην πράξη λανθασμένο, γιατί στους τελευταίους 18 μήνες η στάση του Ντενκτάς και της 'Αγκυρας σκληρύνθηκε παρά να μαλακώσει. Στις δηλώσεις σου, πρώτο, πως επιδιώκεις να μικράνεις το στρατιωτικό χάσμα μεταξύ Τουρκίας και Εθνοφρουράς από 5:1 σε 3:1, δεύτερο, πως αν συνεχίσει η Τουρκία να διατηρεί στρατεύματα στην Κύπρο θα συνεργαστείς στρατιωτικά με την Ελλάδα, οπότε η Τουρκία θα πάθει αυτό που φοβόταν δηλαδή θα περικυκλωθεί από ελληνικές δυνάμεις, και τρίτο, πως με τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα μπορούν να κτυπηθούν τα τουρκικά νότια λιμάνια από το Τρόδος, φαίνεται πως **έθιξες το «εθνικό γόητρο» των Αρχηγών του Τουρκικού Στρατού**, οι οποίοι έχουν τον τελευταίο λόγο στην εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, με αποτέλεσμα να σκληρύνουν τη στάση τους έναντι μας. **Για το θέμα της αποχώρησης των Τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο, είναι πιστεύω διδακτικός ο μύθος του Αισώπου για το διαγωνισμό μεταξύ του Βοριά και του 'Ηλιου, ποιος θα έπαιρνε την κάππα του γέρου.**

5. Το ίδιο, δε φαίνεται να έλαβες σοβαρά υπόψη την παρατήρηση που περιέχεται στην επιστολή μου 16 Μαΐου 1990 ότι, σε πλείστες περιπτώσεις τα έργα της Κυβέρνησης σου γίνονται με τη σιωπηρή προϋπόθεση πως δεν πρόκειται να λυθεί στο προβλεπτό μέλλον το Κυπριακό, ενώ όλες οι δηλώσεις σου μιλούν για σύντομη λύση του Κυπριακού. Αυτή η αντίφαση παρουσιάζεται στα πολύχρονα κυβερνητικά προγράμματα για εξοπλισμό, ανέγερση Υπουργικών κτιρίων που αν λυθεί το Κυπριακό θα είναι Ομοσπονδιακά, ίδρυση Κυπριακού Πανεπιστημίου, αίτηση για είσοδο στην ΕΟΚ κ.λ.π.

Πιθανόν να εφάρμοσες, όπως λες, μερικές εισηγήσεις μου για μη-βασικά θέματα, η παράλειψη σου όμως να εφαρμόσεις τις εισηγήσεις μου για τα παραπάνω βασικά θέματα, **χωρίς να μου δώσεις την ευκαιρία να τα συζητήσουμε**, είναι πιστεύω αδικαιολόγητη.

Και κάτι άλλο. Είδα πως προγραμματίζεις να ξοδέψεις κάπου 70 εκατομμύρια λίρες για δρόμους **δεν είδα όμως να προγραμματίζεις να ξοδέψεις ελάχιστα εκατομμύρια λίρες για μια μεγάλη εκσυγχρονισμένη κρατική βιβλιοθήκη** την οποία στερείται η Κύπρος. Εισηγούμαι να πάρεις παράδειγμα από τον Αιγύπτιο Πρόεδρο Μουμπάρακ, ο οποίος προγραμματίζει τη δημιουργία μιας καινούργιας μεγάλης εκσυγχρονισμένης «*Αλεξανδρινής Βιβλιοθήκης*».

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(1.10.1990)**

**ΤΙ ΘΑ ΓΡΑΨΕΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΙΑ ΣΕΝΑ: ΟΤΙ ΕΠΑΝΕΝΩΣΕΣ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ Ή
ΟΤΙ ΑΦΗΣΕΣ ΤΗ ΜΙΣΗ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ;**

Αγαπητέ Γιώργο,

Με την ευκαιρία της 30^{ής} επετείου της ανακήρυξης της Κυπριακής Δημοκρατίας, σου απευθύνω θερμά συγχαρητήρια και ειλικρινείς ευχές για σύντομη λύση του Κυπριακού προβλήματος που θα επανενώσει τη διχασμένη Κύπρο κάτω από ένα Ομοσπονδιακό καθεστώς, εξασφαλίζοντας έτσι μόνιμη ευημερία και πρόοδο για ολόκληρο τον κυπριακό λαό.

Τονίζω το «**σύντομη λύση**» γιατί, όπως θα έχεις προσέξει, στα τελευταία δυο-μισι χρόνια που ανέλαβες την Προεδρία, η Βόρεια Κύπρος ενοποιήθηκε και κάθε μέρα που περνά ενοποιείται με την Τουρκία, όλο και περισσότερο - οικονομικά, πολιτικά, δημογραφικά και στρατιωτικά. Έτσι, όσο καθυστερεί η λύση, τόσο θα κοντεύει να ολοκληρωθεί η μετατροπή των δύο-πέμπτων του Κυπριακού εδάφους σε ντε φάκτο επαρχία της Τουρκίας, και τόσο δυσκολότερη θα γίνει η επανένωση της Κύπρου. Πρέπει να προσεχθεί η παρατήρηση που έκαμε ο Γ.Γ. του ΟΗΕ κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ στον Ιταλό Πρωθυπουργό, κ. Αντρεότι στις 8 Μαρτίου 1990, ότι «**δεν μπορεί ένα μέρος της Κύπρου να είναι το Puerto Rico της Τουρκίας**». Αυτό σημαίνει πως ο κ. ντε Κουεγιάρ ορθά φοβάται πως αν δε λυθεί το Κυπριακό σύντομα, η Βόρεια Κύπρος θα γίνει προτεκτοράτο της Τουρκίας, όπως είναι το **Puerto Rico προτεκτοράτο της Αμερικής**.

Το συμπέρασμα είναι πως, αν θέλεις να μείνεις γνωστός στην Ιστορία της Κύπρου ως ο Πρόεδρος που επανένωσε την Κύπρο, και όχι ως ο Πρόεδρος που επί εποχής του ολοκληρώθηκε η ενοποίηση της μισής σχεδόν Κύπρου με την Τουρκία, οφείλεις να βιαστείς να βρεις τρόπο, όσο δύσκολος και οδυνηρός κι αν είναι αυτός, να λύσεις το Κυπριακό, προτού είναι πολύ αργά. Πώς μπορείς να το κάμεις κάτω από τις σημερινές δύσκολες περιστάσεις, είναι κάτι που, αν θέλεις ν' ακούσεις τις απόψεις μου, είμαι στη διάθεση σου.⁸³

Με φιλικούς χαιρετισμούς
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

⁸³ Για πρώτη και μόνη φορά στην 5-ετή θητεία του, ο Πρόεδρος Βασιλείου βρήκε καιρό να συνομιλήσει με το συγγραφέα για το Κυπριακό, για μια περίπου ώρα στις 9 Οκτωβρίου 1990.

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(15.10.1990)**

**ΥΠΟΜΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΞΕ Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
ΣΤΟΝ κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΙΣ 9.10.90**

Αγαπητέ Γιώργο,

AIDE-MEMOIRE⁸⁴

Χάρηκα που μου έδωσες την ευκαιρία την περασμένη Τρίτη (9.10.90) να κουβεντιάσουμε για μια περίπτωση ώρα πάνω στο **Κυπριακό**, το οποίο, δεν είναι υπερβολή αν πούμε πως, σήμερα **βρίσκεται στο κρισιμώτερο του σημείο**.

Έχοντας υπόψη το Ομηρικό «ΕΠΕΑ ΠΤΕΡΟΕΝΤΑ»⁸⁵ και το Λατινικό «SCRIPTA MANENT»,⁸⁶ θεωρώ σκόπιμο να συνοψίσω εδώ ως AIDE-MEMOIRE τις κυριότερες απόψεις που σου ανέπτυξα, μαζί με μερικά συμπληρωματικά επιχειρήματα και επεξηγήσεις.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΒΙΑΣΤΕΙΣ

Κάθε μέρα που περνά ενοποείται όλο και περισσότερο η Βόρεια Κύπρος με την Τουρκία, οικονομικά, πολιτικά, δημογραφικά και στρατιωτικά, και δυσκολεύεται όλο και περισσότερο η λύση του Κυπριακού που θα επανενώσει την Κύπρο κάτω από ένα Ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης. Γι' αυτό, πρέπει να βιαστείς, να πάρεις πρωτοβουλία να προωθήσεις μια συμβιβαστική λύση και να μην περιμένεις να σου απαντήσει η Τουρκία αν θέλει λύση ή όχι.

Ο Γ.Γ. ΩΣ «QUASI ARBITRATOR»

Η λύση μπορεί να εξευρεθεί μόνο μέσω του Γ.Γ. του ΟΗΕ με «εκ του σύννεγγυς» συνομιλίες, παρά με απευθείας «διεγκυστίδα» μεταξύ σου και του Ντενκτάς. Τώρα που το Συμβούλιο Ασφαλείας έδωσε εντολή στο Γ.Γ., με το ψήφισμα 649, «να κάμνει εισηγήσεις» στις δυο πλευρές για να επιτευχθεί, το συντομώτερο δυνατό, πρόοδος στη λύση του Κυπριακού, ο Γ.Γ. θα μπορεί να παίξει ρόλο «**QUASI ARBITRATOR**» («**Οιονεί Διαιτητή**»).

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΕΝΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΛΥΣΗΣ

Για το σκοπό αυτό, εισηγούμαι, τώρα που αρχίζουν οι «**εκ του σύννεγγυς**» συνομιλίες, **να συνεργαστείς με τους κ. Καμιλιόν και Φαΐσέλ για να ετοιμάσετε ένα συμβιβαστικό και ρεαλιστικό πακέτο-σχέδιο λύσης που θα**

⁸⁴ «Για υπόμνηση».

⁸⁵ «Τα λόγια πετούν», (ξεχνούνται).

⁸⁶ «Τα γραπτά μένουν».

΄χει πιθανότητες να γίνει αποδεκτό και από την τουρκική πλευρά, ύστερα από κάποια «άσκηση πειθούς» πάνω σ' αυτήν, από τις Μ. Δυνάμεις.

**ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ, ΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΙΟΥΛΙΟΥ 1989
ΜΕ ΤΡΕΙΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ**

Βάση για τέτοιο σχέδιο θα 'πρεπε να είναι η «*Δέσμη Ιδεών*» του Γ.Γ. του Ιουλίου 1989, αφού όμως γίνουν οι παρακάτω τρεις τροποποιήσεις:

Η ΧΩΡΙΣΤΗ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΩ ΒΟΥΛΗ

(1) Η χωριστή πλειοψηφία στην Κάτω Βουλή να γίνεται μόνο για νομοσχέδια που σχετίζονται με τα 7 θέματα, για τα οποία ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα έχουν δικαίωμα αρνησικυρίας.

ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ ΕΚΑΤΕΡΩΘΕΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ

(2) Το πρόβλημα των προσφύγων και των περιουσιών τους να λυθεί με την εξαίρεση που προνοείται στο πρώτο άρθρο του πρώτου πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για περιπτώσεις «*δημοσίου συμφέροντος*» (public interest), όπως πράγματι είναι η δική μας περίπτωση, δηλαδή με απαλλοτρίωση όλων των ελληνοκυπριακών (Ε/Κ) κτημάτων στην τουρκοκυπριακή (Τ/Κ) Ομόσπονδη Επαρχία, και όλων των Τ/Κ κτημάτων στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία και ανταλλαγή τους μεταξύ των δύο Ομόσπονδων Διοικήσεων.

Η μόνη εξαίρεση από την απαλλοτρίωση εισηγούμει να είναι οι εκκλησίες, τα μοναστήρια, τα νεκροταφεία και τα τζαμιά, τα οποία θα εξακολουθήσουν να ανήκουν και να χρησιμοποιούνται από τις αντίστοιχες κοινότητες.

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΑΜΕΙΟ

Η ανταλλαγή να γίνει χωρίς αποζημίωση από τη μια κοινότητα στην άλλη, γιατί αν επρόκειτο να γίνουν εκτιμήσεις των εκατέρωθεν κτημάτων και απαιτήσεων, θα επακολουθούσαν ατελείυτες συζητήσεις, και στο τέλος ούτε μια τουρκική λίρα δε θα μας δώσουν. Αποζημιώσεις όμως στους Ε/Κ πρόσφυγες και άλλους ιδιοκτήτες Ε/Κ περιουσιών που θα απαλλοτριωθούν, πρέπει να δοθούν από ένα Διεθνές Ταμείο στο οποίο υποσχέθηκε ήδη η Αμερική να δώσει \$250 εκατομμύρια και θα κληθούν η Αμερική, η ΕΟΚ και άλλες χώρες να συνεισφέρουν γενναϊόδωρα ώστε να βοηθήσουν στην επίλυση του χρονίσαντος προβλήματος μας, στα πλαίσια της διεθνούς προσπάθειας να επιλυθούν όλα τα περιφερειακά προβλήματα που η συνέχιση τους απειλεί τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.

Επιπρόσθετα, οι πρόσφυγες θα πάρουν μερίδιο από την αξία των Τ/Κ κτημάτων που θα απαλλοτριωθούν (αφού βγουν στη δημοπρασία) και θα τιτλοποιηθούν σ' αυτούς τα κυβερνητικά σπίτια στα οποία κατοικούν.

ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΠΤΥΧΗΣ ΜΕ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ, ΜΕΤΑΞΥ ΑΛΛΩΝ, ΤΩΝ ΒΑΡΩΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΟΡΦΟΥ

(3) Η εδαφική πτυχή του Κυπριακού να λυθεί με ελάτπωση της περιοχής της Τ/Κ Ομόσπονδης Επαρχίας στο 29%+, όπως είχε δεχτεί η τουρκική πλευρά το Μάρτιο 1986, υπό τον όρον ότι θα παραχωρηθούν στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία, μεταξύ άλλων, η περιοχή των Βαρωσίων, όπως αυτή καθοριζόταν στο Αμερικανο-Βρετανικο-Καναδικό σχέδιο του 1978, και οι περιοχές Μόρφου, Λεύκας, Νότιας Μεσαορίας κ.λ.π., όπως φαίνονται στον εσώκλειστο χάρτη.

Με τον τρόπο αυτό θα επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους στη διευρυμένη Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία, περίπου 76.000 πρόσφυγες (από σύνολο 162.000 που ήταν το 1974) και οι υπολειπόμενοι 86.000 πρόσφυγες θα αποζημιωθούν όπως αναφέρθηκε πιο πάνω.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Μετά την απαλλοτρίωση και ανταλλαγή των εκατέρωθεν κτημάτων, η απόκτηση ιδιοκτησίας των Ε/Κ στην Τ/Κ Ομόσπονδη Επαρχία και των Τ/Κ στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία κατά τα πρώτα πέντε χρόνια, ωστόσο δημιουργηθούν συνθήκες αρμονικής συνεργασίας των δυο κοινοτήτων, θα υπόκεινται στην άδεια των Αρχών της Επαρχίας στην οποία πρόκειται να γίνει η εγκατάσταση.

Η ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΛΥΣΗ ΕΙΝΑΙ Η ΜΟΝΗ ΕΦΙΚΤΗ

Η προτεινόμενη λύση του Γόρδιου Δεσμού του προσφυγικού, με εκατέρωθεν απαλλοτριώσεις, ίσως να είναι οδυνηρή αλλά πιστεύω πως είναι η μόνη εφικτή, με την οποία μπορεί να λυθεί το Κυπριακό με «αμοιβαίο αποδεκτό» τρόπο. Αντίθετα, αν επιμένεις στην «εθελοντική επιστροφή», αυτή δεν θα γίνει αποδεκτή από την τουρκική πλευρά και ούτε υπάρχει πιθανότητα οι Μ. Δυνάμεις να πιέσουν την Τουρκία να τη δεχτεί, ή η Τουρκία να υποχωρήσει, έστω κι αν την πιέσουν.

ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Η περίπτωση της Κύπρου, δεν είναι η μοναδική στην ιστορία του κόσμου που το προσφυγικό πρόβλημα που δημιουργήθηκε ύστερα από πόλεμο δεν μπόρεσε να λυθεί με επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια και τις περιουσίες τους. Δυο διδακτικά ιστορικά παραδείγματα είναι η προσφυγοποίηση του ενάμιση εκατομμυρίου Ελλήνων της Μικράς Ασίας το 1922, και των 7 εκατομμυρίων

Γερμανών που κατοικούσαν στη σημερινή Πολωνία και κατέφυγαν στην Ανατολική και τη Δυτική Γερμανία το 1945 και άλλοι τόσοι που κατέφυγαν από την Ανατολική στη Δυτική Γερμανία. Τόσον ο Ελευθέριος Βενιζέλος όσον και οι ηγέτες των Γερμανών αναγκάστηκαν να δεχτούν τα «τετελεσμένα» του πολέμου για να συνάψουν Συνθήκη Ειρήνης και ν' ανοίξουν μια καινούργια ειρηνική σελίδα της ιστορίας τους.

Η ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΕΙΝΑΙ ΑΝΕΦΙΚΤΗ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΑΝ ΓΙΝΟΤΑΝ ΘΑ ΟΔΗΓΟΥΣΕ ΣΕ ΝΕΕΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ

Η «εθελοντική επιστροφή» των Ε/Κ προσφύγων για να πάρουν τα σπίτια και τις περιουσίες τους όχι μόνο δε θα γίνει αποδεκτή από την τουρκική πλευρά, αλλά και αν ακόμη γινόταν δε θα οδηγούσε στην επιθυμητή ειρηνική συμβίωση των δύο κοινοτήτων, αλλά σε νέες διακοινοτικές συγκρούσεις. Το πιο κάτω παράδειγμα δείχνει τους κινδύνους:

ΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Η ΛΑΠΗΘΟΣ

Στη Λάπηθο κατοικούσαν το 1973, 3.116 Έλληνες. Σύμφωνα με την Τ/Κ απογραφή, το 1978 κατοικούσαν σ' αυτήν 2.275 Τ/Κ, οι οποίοι τώρα πιθανόν να έγιναν 3.000. Αν υποθέσουμε πως ρωτούνταν οι Λαπηθιώτες αν θέλουν να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους, ειδάλλως να αποζημιωθούν, τουλάχιστον 500 (και πιθανόν, με την προτροπή του σωματείου «Αδούλωτη Κερύνεια», πολύ περισσότεροι) θα δήλωναν ότι θέλουν να επιστρέψουν. Η κυβέρνηση τότε θα τους έλεγε: «Περιμένετε να κτίσουμε σπίτια για ισάριθμους Τ/Κ πρόσφυγες». Ας υποθέσουμε, χάριν συζήτησης, ότι κτίζονται τα σπίτια, οι Τ/Κ πρόσφυγες πείθονται να μετοικήσουν στα καινούργια σπίτια, και οι 500 Λαπηθιώτες επιστρέφουν στο χωριό τους για να πάρουν τα σπίτια και τις περιουσίες τους. Τα σπίτια τους θα τα πάρουν. Θα μπορούν όμως να πείσουν τους Τ/Κ, που στα τελευταία 16 χρόνια καλλιεργούν τα χωράφια και περιποιούνται τα λεμονοδένδρα, να τα δώσουν πίσω στους ιδιοκτήτες τους Λαπηθιώτες που επέστρεψαν; Ασφαλώς όχι.

ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΘΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΟΥΝ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΥΣ Τ/Κ ΠΟΥ ΘΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΝ

Παρόμοια προβλήματα, ίσως πιο περίπλοκα, θα δημιουργηθούν και με τους έστω λίγους γαιοκτήμονες Τ/Κ που θα αποφασίσουν να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία.

Είναι λοιπόν φανερό ότι η επιστροφή έστω μέρους του αριθμού των εκατέρωθεν προσφύγων, όχι μόνο δεν είναι εφικτή, αλλά δεν είναι ούτε καν βιώσιμη λύση.

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙΣ

Έτσι μπαίνει μπροστά σου, αγαπητέ Γιώργο, το εξής δίλημμα:

Είτε να επιμένεις στην υιοθέτηση από την τουρκική πλευρά του δικαιώματος των προσφύγων να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους με αποτέλεσμα, όχι μόνο κανένας να μην επιστρέψει, αλλά και το Κυπριακό να μείνει επ' αόριστο άλυτο, και η Βόρεια Κύπρος να γίνει ντε φάκτο Επαρχία της Τουρκίας με το συνεπαγόμενο κίνδυνο για το μέλλον του Κυπριακού Ελληνισμού.

Είτε να εισηγηθείς στο Γ.Γ. να υποβάλει μια συμβιβαστική λύση, όπως την περιέγραφα παραπάνω, την οποία να πείσεις το Γλαύκο Κληρίδη και το Δημήτρη Χριστόφια ότι είναι «*αδήριτη ανάγκη*» να τη δεχτείτε, και με θάρρος και ειλικρίνεια να πείτε στον Κυπριακό λαό την αλήθεια. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να ζητήσετε και την υποστήριξη των κ. Καραμανλή και Μητσοτάκη, την οποία είμαι βέβαιος θα σου δώσουν.

Λαμβάνοντας υπόψη την ιστορική ευθύνη που έχεις για το μέλλον του Κυπριακού Ελληνισμού, ελπίζω να έχεις το θάρρος να δεχτείς το δεύτερο σκέλος του παραπάνω διλήμματος, για να υπογράψουμε Συνθήκη Ειρήνης με τους Τούρκους και να μεταθέσουμε τον Ελληνο-Τουρκικό ανταγωνισμό από το πολεμικό πεδίο, στο οποίο δεν είναι ντροπή να ομολογήσουμε ότι υπερέχουν οι Τούρκοι, στο πεδίο της ειρηνικής άμιλλας στο οποίο έχουμε αναμφισβήτητη υπεροχή.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ⁸⁷ (7.5.1991)

ΠΟΥ ΜΑΣ ΟΔΗΓΕΙ Η ΜΗ-ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ

Αγαπητέ Γιώργο,

Επισυνάπτω για πληροφορία σου -

(α) Φωτοτυπία ενός άρθρου που δημοσίευσε στην «*Καθημερινή*» των Αθηνών στις 27 Απριλίου, ο «*άκρως απορριπτικός*» (ο οποίος, εν παρόδω, είναι και ο τακτικός ανταποκριτής του ΡΙΚ από την Αθήνα) Κων. Π. Καλλιγιάς, με τίτλο «*Η μη-λύση προτιμότερη από κακή λύση*».

(β) Αντίγραφο δύο άρθρων μου με τίτλο «ΠΟΥ ΟΔΗΓΕΙ ΤΟΝ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ Η ΜΗ-ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ» τα οποία θα δημοσιεύσω σε λίγες μέρες στον κυπριακό τύπο και τα οποία έστειλα για δημοσίευση στην

⁸⁷ Ο κ. Βασιλείου δεν απάντησε ούτε καν πως πήρε αυτήν την επιστολή.

«Καθημερινή» των Αθηνών - αν και δεν είμαι βέβαιος ότι θα τα δημοσιεύσει, γιατί συνήθως δημοσιεύει τα «απορριπτικά» άρθρα του Καλλιγά, Δούντα και άλλων.⁸⁸

Δυστυχώς οι τέτοιες δημοσιεύσεις δημιουργούν στο Ελλαδικό κοινό λανθασμένη εικόνα για την πιθανή λύση του Κυπριακού, και διερωτούμαι αν σκεφτήκατε να βρείτε τρόπο ν' αντιδράσετε σ' αυτήν την κατάσταση. Επίσης εισηγούμαι να συστήσετε στο ΡΙΚ να βρει κανένα «μη-απορριπτικό» ανταποκριτή από την Αθήνα.

Παρόλο που υποστηρίζω στο δεύτερο άρθρο μου πως η «*Δέσμη Ιδεών*» του Γ.Γ. του Ιουλίου 1989 πρέπει να θεωρηθεί ως «*η καλύτερη εφικτή*», εντούτοις, όπως ξέρεις, θεωρώ μη-ρεαλιστική και μη-βιώσιμη την πρόνοια που περιέχεται σ' αυτήν τη «*Δέσμη Ιδεών*» όσον αφορά την «*εθελοντική επιστροφή των προσφύγων*»⁸⁹ και λανθασμένη την άλλη πρόνοια για «*χωριστές πλειοψηφίες*» στην Κάτω Βουλή για όλα τα θέματα που θα θεωρήσουν οι Τ/Κ Βουλευτές ότι είναι «*ζωπικού ενδιαφέροντος*» για την κοινότητα τους.⁹⁰

Όσον αφορά το θέμα της επιστροφής των προσφύγων, νομίζω πως, τόσο οι δικές σου δηλώσεις, όσο και εκείνες των άλλων πολιτικών αρχηγών, σας αυτοδεσμεύουν να επιμένετε ανυποχώρητα για μια λύση που ούτε υπάρχει πιθανότητα να τη δεχτεί η τουρκική πλευρά, και ούτε θα οδηγούσε σε βιώσιμη λύση αν τη δεχόταν. Έτσι, στο τέλος φοβούμαι πως θα χάσουμε κι αυτή, την τελευταία ίσως, ευκαιρία να λύσουμε το Κυπριακό με όλες τις «*οδυνηρότατες*» συνέπειες για τον Κυπριακό Ελληνισμό.

Α propos (επ' ευκαιρία), όταν αναφέρεσαι στις δικές μας «*λογικές*» προτάσεις του Δεκεμβρίου 1988 έχεις υπόψη σου την «*αντι-ομοσπονδιακή*» πρόταση που περιέχεται σ' αυτές, να ψηφίζονται όλοι οι νόμοι (εκτός ορισμένων) από την Κάτω Βουλή στην οποία θα πλειοψηφούν οι Ε/Κ;

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

⁸⁸ ως γεγονός η «Καθημερινή» δεν εδημοσίευσε τα άρθρα αυτά.

⁸⁹ Δες σ. 377-9 και 421-3.

⁹⁰ Δες σ. 354-5, 371 και 427.

**ΠΟΥ ΟΔΗΓΕΙ ΤΟΝ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ
Η ΜΗ-ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ⁹¹
(7.5.1991)**

Στην Αθηναϊκή εφημερίδα «Καθημερινή» δημοσιεύτηκε στις 27 Απριλίου, άρθρο του συνεργάτη της κ. Κωνσταντίνου Καλλιγά, ο οποίος είναι και τακτικός ανταποκριτής του δικού μας ΡΙΚ από την Αθήνα, στο οποίο συμβουλεύει εμάς τους Κυπρίους να προτιμήσουμε τη «μη-λύση» του Κυπριακού παρά την «**κακή λύση**» την οποία όπως ισχυρίζεται πρότείνει και πιθανό να ξαναπροτείνει ο Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ. Παρόμοια συμβουλή μας έδωσε και την επαναλαμβάνει συχνά και ο πρώην Πρέσβης, Μιχάλης Δούντας.

Όπως είναι γνωστό, τις απόψεις αυτές των κ. Καλλιγά και Δούντα τις υιοθέτησε και το «**απορριπτικό**» μέτωπο της Κύπρου, με αρχηγούς τον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο και τους κ. Τάσσο Παπαδόπουλο, Βάσο Λυσσαρίδη και Σπύρο Κυπριανού.

Σ' αυτό το άρθρο μου θα προσπαθήσω να αποδείξω ότι **η μη-λύση του Κυπριακού ισοδυναμεί με εθνική αυτοκτονία του Κυπριακού Ελληνισμού και ότι η λύση που μας πρότείνει ο Γ.Γ. και που πιθανό να επαναλάβει με κάποιες μικρές διαφορές, δεν είναι τόσο «κακή» ώστε να προτιμήσουμε την εθνική αυτοκτονία παρά την αποδοχή της.**

Στις κοινωνικές επιστήμες, άμα θέλει ένας να προβλέψει τι πρόκειται να συμβεί στο προσεχές μέλλον, χρησιμοποιεί τη μέθοδο **EXTRAPOLATION (προέκταση)**, την οποία θα χρησιμοποιήσουμε κι εδώ για να δούμε τι συνέβηκε στα τελευταία 17 χρόνια που παραμένει άλυτο το Κυπριακό, και να βγάλουμε τα αναγκαία συμπεράσματα για το τι θα γίνει στα προσεχή χρόνια αν δεν λυθεί.

Η ΕΝΟΠΙΟΗΣΗ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Από το 1974 που κατέλαβε ο τουρκικός στρατός τη Βόρεια Κύπρο, που αντιστοιχεί με το 37% και μαζί με τη «νεκρή ζώνη», 40% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας, άρχισε η σταδιακή ενοποίηση της Βόρειας Κύπρου με την Τουρκία.

1. ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ: Από τις πρώτες μέρες της κατοχής η Τουρκία εισήγαγε την Τουρκική Λίρα η οποία εκτόπισε την Κυπριακή Λίρα, όπως προβλέπει και ο οικονομικός νόμος του GRESHAM: «**το κακό νόμισμα διώχνει από την κυκλοφορία το καλό**». Σήμερα υπάρχει πλήρης νομισματική ένωση Βόρειας Κύπρου και Τουρκίας.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ: Όταν επισκέφτηκε τη Βόρεια Κύπρο ο τότε Πρωθυπουργός της Τουρκίας, Τουρκούτ Οζάλ, τον Ιούλιο 1986,

⁹¹ Δημοσιεύτηκε στις εφημερίδες «Φιλελεύθερο», «Αλήθεια» και «Αγώνα» στις 27 και 29 Μαΐου 1991 και στο Αθηναϊκό περιοδικό «Πολιτικά Γράμματα» στις 17 και 24 Μαΐου 1991.

υπέγραψε με την παράνομη Κυβέρνηση Ντενκτάς, πρωτόκολλο ενοποίησης της οικονομίας της Βόρειας Κύπρου με την Τουρκία. Η ενοποίηση αυτή εφαρμόζεται σταδιακά και τον τελευταίο καιρό γίνονταν συνεννοήσεις για **τελωνειακή ένωση**, η οποία θα ολοκληρώσει την οικονομική ενοποίηση.

3. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΠΙΩΣΗ: Από τις πρώτες μέρες της τουρκικής κατοχής άρχισε η άφιξη Τούρκων εποίκων οι οποίοι πήραν τις περιουσίες εκείνες των Ελλήνων προσφύγων που δεν είχαν παρθεί από τους Τουρκοκυπρίους που μετακινήθηκαν από τις ελεύθερες περιοχές στις τουρκοκρατούμενες στη Βόρεια Κύπρο. Επίσης πολλοί Τούρκοι στρατιώτες όταν αποστρατεύτηκαν παντρεύτηκαν με Τουρκοκύπριες και εγκαταστάθηκαν σε κτήματα Ελληνοκυπρίων προσφύγων.

Σύμφωνα με την επίσημη απογραφή πληθυσμού του 1973, οι Έλληνες κάτοικοι στις τουρκοκρατούμενες περιοχές που προσφυγοποιήθηκαν ήταν 162.000, ενώ οι Τουρκοκύπριοι που μετακινήθηκαν στο Βορρά ήταν 45.000. Έτσι υπήρχε ένα κενό 117.000 ατόμων που το γέμισαν οι Τούρκοι έποικοι και οι Τούρκοι στρατιώτες. Ας σημειωθεί πως, σύμφωνα με την απογραφή του 1973 οι Τ/Κ όλης της Κύπρου ήταν 116.000, ενώ σήμερα οι κάτοικοι της Βόρειας Κύπρου είναι περίπου 170.000, εκ των οποίων πιθανόν οι 70.000 είναι Τούρκοι της Τουρκίας.

Τον τελευταίο καιρό γίνονταν συνεννοήσεις μεταξύ της παράνομης Κυβέρνησης Ντενκτάς και της Κυβέρνησης της Άγκυρας για **κατάργηση των διαβατηρίων** μεταξύ Τουρκίας και Βόρειας Κύπρου, πράγμα που θα ολοκληρώσει τη δημογραφική ενοποίηση μεταξύ τους.⁹²

4. Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΝΟΠΙΩΣΗ: Για την εισβολή στην Κύπρο χρησιμοποιήθηκαν οι Τουρκικές ένοπλες δυνάμεις πεζικού, ναυτικού και αεροπορίας, με αριθμητική δύναμη περίπου 30.000 και με 300 άρματα μάχης. Παρόλο που κατά καιρούς ένα μέρος των τουρκικών δυνάμεων αποσύρθηκε, αργότερα επανήλθε και σήμερα ο αριθμός τους υπολογίζεται και πάλιν σε 30.000 και τα άρματα μάχης εκμοντερνίστηκαν και ο αριθμός τους είναι περίπου ο ίδιος.

Στο μεταξύ η Τουρκία οργάνωσε τουρκοκυπριακό στρατό στελεχωμένο με Τούρκους αξιωματικούς και εξοπλισμένο με Τουρκικά άρματα μάχης και άλλα όπλα. Επίσης έχει κατασκευάσει ένα μεγάλο αεροδρόμιο στο Λευκόνοικο, ένα ναύσταθμο κοντά στην Κερύνεια και ένα καινούργιο λιμάνι δυτικά της Μερσίνας μέσον του οποίου ελαττώνεται στο μισό η απόσταση ως την Κερύνεια.⁹³ Με όλα αυτά διευκολύνεται η γρήγορη μεταφορά στην Κύπρο, αν χρειαστεί, από την Τουρκία, μεγάλων στρατιωτικών ενισχύσεων. Και βέβαια η τουρκική αεροπορία μπορεί να βομβαρδίσει οποιονδήποτε στόχο στην Κύπρο μέσα σε λίγα λεπτά.

⁹² Στα τέλη Ιουλίου 1991 υπογράφηκε συμφωνία με την οποία η διακίνηση προσώπων μεταξύ Τουρκίας και Βόρειας Κύπρου είναι ελεύθερη, δίχως διαβατήρια.

⁹³ Δες δηλώσεις του Κύπριου Υπουργού Άμυνας στις 20.10.1990, (σ. 403).

5. ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ: Επτά μήνες μετά την τουρκική εισβολή (στις 13 Φεβρουαρίου 1975), ύστερα από οδηγίες της 'Αγκυρας, ο Ντενκτάς ανάγγειλε την ίδρυση του «**Τουρκικού Ομόσπονδου Κράτους της Κύπρου**» («**ΤΟΚΚ**») και δήλωσε πως δε σκόπευε να ζητήσει διεθνή αναγνώριση του «κράτους» του και πως σκοπός της ίδρυσης του ήταν να αποτελέσει το ένα σκέλος της επιδιωκόμενης Ομοσπονδιακής Κύπρου.

Παρόλο που το Συμβούλιο Ασφαλείας με την απόφαση του 367 στις 12 Μαρτίου 1975, εξέφρασε τη λύπη του για τη μονομερή αυτή ενέργεια των Τ/Κ, δεν ζήτησε τη διάλυση του «ΤΟΚΚ» αλλά κάλεσε τις δυο πλευρές να εφαρμόσουν το ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης 3212 της 1^{ης} Νοεμβρίου 1974 και εξουσιοδότησε το Γ.Γ. να χρησιμοποιήσει τις καλές του υπηρεσίες για συνέχιση των διακοινοτικών διαπραγματεύσεων για λύση του Κυπριακού.

Επτάμισι περίπου χρόνια αργότερα (στις 15 Νοεμβρίου 1983), ο Ντενκτάς, με τη συγκατάθεση της Τουρκίας, αναβάθμισε το «ΤΟΚΚ» και το ονόμασε «**Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου**» («**ΤΔΒΚ**») και ζήτησε τη διεθνή αναγνώριση της. Παρόλο που μερικές Ισλαμικές χώρες εξέφρασαν την επιθυμία τους να την αναγνωρίσουν, ύστερα από παρέμβαση της Αμερικής, ανέβαλαν την αναγνώριση της και μόνο η Τουρκία την αναγνώρισε.

Στις 18 Νοεμβρίου 1983 το Συμβούλιο Ασφαλείας καταδίκασε αυτήν τη χωριστή ανεξαρτησία, ζήτησε την κατάργησή της και κάλεσε όλα τα κράτη να σέβονται την ανεξαρτησία, εδαφική ακεραιότητα και το αδέσμευτο της Δημοκρατίας της Κύπρου.

Παρόλα αυτά η παράνομη «ΤΔΒΚ» όχι μόνο δεν καταργήθηκε αλλά συνέχισε να αναγνωρίζεται επίσημα από την Τουρκία και στο μεταξύ πήρε εμπορικές σχέσεις με πολλές ξένες χώρες μερικές, από τις οποίες ίδρυσαν «**Εμπορικά Γραφεία**» στη Βόρεια Κύπρο.

Επίσης η παράνομη «ΤΔΒΚ» ίδρυσε Γραφεία στο Λονδίνο, στη Νέα Υόρκη και σε άλλες πρωτεύουσες, και ο διευθυντής του γραφείου της στη Νέα Υόρκη γίνεται αποδεκτός και μιλά στο Συμβούλιο Ασφαλείας ως εκπρόσωπος της Τ/Κ κοινότητας, αν και στις ομιλίες του κάνει και δηλώσεις εκ μέρους της «ΤΔΒΚ».

Επίσης η παράνομη «ΤΔΒΚ» έγινε δεκτή ως «**παρατηρητής**» στην «**Οργάνωση της Ισλαμικής Διάσκεψης**», κι έτσι βρίσκεται στην ίδια θέση με τη Νιγηρία και τη Μοζαμβίκη οι οποίες δεν είναι πλήρη μέλη αλλά μόνο «**παρατηρητές**». ⁹⁴

⁹⁴ Δες Keesing's 8/1990, p. 37668.

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΗ-ΛΥΣΗΣ

Έχοντας υπόψη τις πιο πάνω εξελίξεις στη Βόρεια Κύπρο στα τελευταία 17 χρόνια δεν είναι δύσκολο να προβλέψουμε τι θα γίνει στα προσεχή χρόνια αν δεν υπάρξει λύση του Κυπριακού.

1. Θα ολοκληρωθεί η οικονομική, τελωνειακή και δημογραφική ενοποίηση με την Τουρκία, της Βόρειας Κύπρου η οποία, θα γίνει «*ντε φάκτο*» επαρχία της Τουρκίας και η Κυβέρνηση της θα είναι ανδρείκελο της Τουρκίας, ενώ για καμουφλάζ πιθανόν να συνεχίσει να έχει την ταμπέλα «ΤΔΒΚ».

2. Αρκετές Ισλαμικές χώρες θα αναγνωρίσουν την «ΤΔΒΚ» ως ανεξάρτητο τουρκοκυπριακό κράτος, οπότε η Κυπριακή Δημοκρατία θα υποβαθμιστεί σε ελληνοκυπριακό κράτος.

3. Κανένας Ελληνοκύπριος πρόσφυγας δε θα επιστρέψει στο σπίτι του και κανένας δε θα αποζημιωθεί.

4. Το κρατίδιο μας του μισού εκατομμυρίου κατοίκων θα έχει ακροσφαλή εχθρικά σύνορα διά μέσου της Κύπρου με την πάνοπλη Τουρκία των 55 εκατομμυρίων που σε 25 χρόνια προβλέπεται πως θα φθάσουν τα 90 εκατομμύρια.

5. Η Τουρκία θα μπορεί να συνάψει «*αμυντική*» συμφωνία με την «ΤΔΒΚ» με την οποία θα «*νομιμοποιήσει*» την παρουσία του τουρκικού στρατού στη Βόρεια Κύπρο, ο οποίος θα έχει στη διάθεση του όλες τις διευκολύνσεις για ενίσχυση του από την Τουρκία, οποιαδήποτε στιγμή, και θα συνεργάζεται με τον Τ/Κ στρατό.

6. Υπ' αυτές τις συνθήκες ο Κυπριακός Ελληνισμός θα ζει επ' αόριστον κάτω από τη δαμόκλεια σπάθη ενός τρίτου Απίλα, πράγμα που θα αποθαρρύνει καινούργιες επενδύσεις και θα προκαλέσει οικονομικό μαρασμό και μετανάστευση.

Υπάρχει λοιπόν αμφιβολία πως η πολιτική της μη-λύσης του Κυπριακού ισοδυναμεί με εθνική αυτοκτονία του Κυπριακού Ελληνισμού;

ΜΕΤΑΞΥ ΔΥΟ ΚΑΚΩΝ ΤΟ ΜΗ-ΧΕΙΡΟΝ ΒΕΛΤΙΣΤΟΝ

Όπως λέει το αρχαίο ρητό «*δύο κακών προκειμένων, το μη χείρον βέλτιστον*». Εφόσον, όπως είδαμε στο πρώτο άρθρο, η πολιτική της μη-λύσης ισοδυναμεί με εθνική αυτοκτονία του Κυπριακού Ελληνισμού, σημαίνει πως αυτή η πολιτική είναι η χείριστη.

Ας δούμε τώρα ποια «*μη χείρων*» λύση μας προσφέρεται. Τέτοια λύση πιστεύω πως είναι εκείνη που μας εισηγήθηκε και πιθανόν να μας εισηγηθεί προσεχώς ο Γ.Γ. του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Σχετικά με την πιθανή λύση πρέπει να μη ξεχνούμε πως:

(α) Η λύση δε μπορεί να είναι η «ευκταία» αλλά η καλύτερη «εφικτή».

(β) Όλα τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών συστήνουν εξεύρεση «αμοιβαία αποδεκτής» λύσης του Κυπριακού με διακοινοτικές διαπραγματεύσεις.

(γ) Στις διαπραγματεύσεις αυτές η τουρκική πλευρά διαπραγματεύεται από την ισχυρή θέση του «*Μακάριοι οι κρατούντες*» και εμείς από θέση «*δικαίου*» το οποίο όμως δε μετράει.

Γι' αυτό, δεν είμαστε σε θέση να επιβάλουμε λύση την οποία εμείς θεωρούμε «*ορθή*» και «*δίκαιη*» αλλά την απορρίπτει η τουρκική πλευρά. **Είμαστε υποχρεωμένοι να δεχτούμε μια συμβιβαστική λύση που μας προτείνει ο Γ.Γ. και που την υποστηρίζει το Συμβούλιο Ασφαλείας σαν τη μη χείρων (λιγότερο κακή) λύση.**

Το τελευταίο σχέδιο λύσης του Κυπριακού που μας προτείνει ο Γ.Γ. και που οι κ. Καλλιγιάς και Δούντας το θεωρούν ως «*κακή λύση*» και γι' αυτό μας συμβουλεύουν να προτιμήσουμε τη «*μη-λύση*» είναι η **Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. του Ιουλίου 1989.**

Επειδή ο χώρος δεν επιτρέπει λεπτομερή ανάλυση του σχεδίου αυτού, θα περιοριστώ στις γενικές γραμμές του.

1. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΤΥΧΗ: Για τη Συνταγματική πτυχή το σχέδιο αυτό είναι, βασικά, το ίδιο όπως εκείνο που απεδέχθη ο κ. Κυπριανού τον Απρίλιο 1985 και εκείνο που απεδέχθη ο κ. Ντενκτάς τον Ιανουάριο 1985 και το Μάρτιο 1986, αλλά με περισσότερες λεπτομέρειες.

2. ΞΕΝΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ: Στόχος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Κύπρου παραμένει ο αφοπλισμός. Πριν τις προκαταρκτικές διευθετήσεις για τη λύση του Κυπριακού, θα αποχωρούν σταδιακά, υπό την επίβλεψη της Ειρηνευτικής Δύναμης του Ο.Η.Ε. (ΟΥΝΦΙΚΥΠ), τα ξένα στρατεύματα με τον οπλισμό τους, ούτως ώστε να υπάρχει αριθμητική ισορροπία, από τη μια μεριά, των ελληνικών και ελληνοκυπριακών Δυνάμεων και από την άλλη των τουρκικών και τουρκοκυπριακών Δυνάμεων. Πριν την εγκαθίδρυση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας θα συμπληρωθεί η αποχώρηση των μη Κυπριακών Δυνάμεων εκτός των ελληνικών και των τουρκικών αποσπασμάτων που προνοεί η Συνθήκη Συμμαχίας του 1960 (ΕΛΔΥΚ και ΤΟΥΡΔΥΚ).

3. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ ΤΟΥ 1960: Αυτές πρέπει να εκσυγχρονιστούν ώστε να συνάδουν με τους σκοπούς και τις αρχές του Χάρτη του Ο.Η.Ε. Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας της γενικής συμφωνίας για λύση του Κυπριακού, πρέπει να συγκληθεί διάσκεψη των Κυβερνήσεων Ελλάδας, Τουρκίας και Βρετανίας με συμμετοχή του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, υπό την Προεδρία του Γ.Γ. για να συζητήσουν τον εκσυγχρονισμό των Συνθηκών Εγγύησης και για αύξηση του αριθμού των ανδρών της ΕΛΔΥΚ και ΤΟΥΡΔΥΚ σε ένα λογικό και ίσο επίπεδο.

4. ΕΔΑΦΙΚΕΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ: Θα γίνουν εδαφικές προσαρμογές με τρόπο που θα επιτρέψει σε ένα σημαντικό αριθμό Ε/Κ προσφύγων να επιστρέψουν κάτω από Ε/Κ ομόσπονδη διοίκηση σε περιοχές που θα δοθούν πίσω στην τελευταία. Αναγνωρίζεται ότι όσο περισσότεροι Ε/Κ πρόσφυγες επιστρέψουν σ' αυτές τις περιοχές, τόσο λιγότεροι θα είναι εκείνοι που θα επιστρέψουν, αν θέλουν, κάτω από την Τ/Κ ομόσπονδη διοίκηση.

5. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ: Αναγνωρίζονται τα δικαιώματα των Ε/Κ και Τ/Κ προσφύγων. Αυτά θα εφαρμοστούν με τον ακόλουθο τρόπο.

(α) Προτεραιότητα θα δοθεί στην εγκατάσταση των Ε/Κ προσφύγων στις περιοχές που θα δοθούν πίσω στην Ε/Κ Ομόσπονδη Διοίκηση και στην ικανοποιητική μετακίνηση και βοήθεια στους Τ/Κ πρόσφυγες που ζουν τώρα εκεί.

(β) Θα δοθεί στους άλλους Ε/Κ και Τ/Κ πρόσφυγες το δικαίωμα να επιλέξουν, σε καθορισμένο χρόνο, αν θέλουν να επιστρέψουν κάτω από την αντίθετη ομόσπονδη διοίκηση. Όσοι θα προτιμήσουν να μην επιστρέψουν θα αποζημιωθούν λογικά για τα κτήματα τους.

(γ) Οι διευθετήσεις για την επιστροφή των προσφύγων θα είναι σύμφωνες με τις τρεις ελευθερίες (διακίνησης, εγκατάστασης και δικαιώματος ιδιοκτησίας) και θα λαμβάνουν υπόψη τις πρακτικές δυσκολίες, όπως είναι τα συμφέροντα των προσώπων που ζουν τώρα στα ενδιαφερόμενα κτήματα.

(δ) Για τη διευθέτηση των προβλημάτων των προσφύγων θα ιδρυθεί από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση ένα Ειδικό Ταμείο στο οποίο θα παρακληθούν οι ξένες Κυβερνήσεις και οι Διεθνείς Οργανώσεις να συνεισφέρουν.

6. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: Θα ιδρυθεί από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση ένα Ειδικό Ταμείο για την ισόρροπη ανάπτυξη της Κύπρου και πιο ειδικά για τη διόρθωση της υπάρχουσας οικονομικής ανισορροπίας μεταξύ των δυο κοινοτήτων.

Όλα τα πιο πάνω, δείχνουν πως το έγγραφο του Γ.Γ. αποτελεί μια σοβαρή προσπάθεια να λυθεί το Κυπριακό με τρόπο που θα έχει πιθανότητες να γίνει αποδεκτό και από την τουρκική πλευρά, ύστερα από κάποια «άσκηση πειθούς» από τις Μεγάλες Δυνάμεις και τους Διεθνείς Οργανισμούς.

Από τη δική μας πλευρά η προτεινόμενη λύση πρέπει να θεωρηθεί η «καλύτερη εφικτή» και να γίνει αποδεκτή για τους ακόλουθους λόγους.

1. Δεν έχουμε τη δυνατότητα να επιτύχουμε καλύτερη λύση.
2. Με την προτεινόμενη λύση θα φύγουν τα τουρκικά στρατεύματα, θα επιστρέψει αρκετός αριθμός προσφύγων στα σπίτια τους και οι άλλοι θα αποζημιωθούν, και θα ενοποιηθεί η Κύπρος.
3. Όταν μείνουμε μόνοι μας με τους Τουρκοκύπριους, ελπίζω οι αρχηγοί μας να διδαχτούν από τα λάθη των προκατόχων τους και να φανούν γενναιόδωροι έναντι των Τουρκοκυπρίων, ώστε ν' απολαύσουν κι αυτοί εξίσου

την προβλεπόμενη ευημερία της Κύπρου, οπότε θα είναι προς το συμφέρον τους να συνεργάζονται με τους Ελληνοκύπριους για την εύρυθμη λειτουργία της Ομοσπονδιακής Κυπριακής Δημοκρατίας και να μη θέλουν την Τουρκία να ξαναεισβάλλει.

Με την ευκαιρία αυτή είναι επίκαιρο να θυμηθούμε τη σοφή παρατήρηση του Μεγάλου Έλληνα Ιστορικού Θουκυδίδη, την οποία ανέφερα αρκετές φορές σε προηγούμενα άρθρα και μελέτες μου, ότι «Ο ασφαλέστερος δεσμός μεταξύ πολιτειών, όπως και μεταξύ ατόμων, είναι το κοινό συμφέρον».

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (20.5.1991)

ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ Η ΚΡΙΣΙΜΗ ΩΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ. ΤΙ ΔΕΟΝ ΓΕΝΕΣΘΑΙ

Αγαπητέ Γιώργο,

Εσωκλείω μια νέα επίκαιρη μελέτη μου για όλες τις πτυχές του Κυπριακού, με τίτλο «ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ Η ΚΡΙΣΙΜΗ ΩΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ» και υπότιτλο «ΤΙ ΔΕΟΝ ΓΕΝΕΣΘΑΙ», κι ελπίζω να τη διαβάσεις προσεκτικά και να δώσεις τη δέουσα προσοχή σε όσα γράφω. Στο τέλος της μελέτης έχω updated στατιστικές και χάρτη που σχετίζονται με τα προβλήματα των προσφύγων.

Είμαι βέβαιος ότι συναισθάνεσαι την ιστορική ευθύνη που, ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχεις, για την τύχη της Κύπρου, η οποία σήμερα βρίσκεται στη ζυγαριά της Ιστορίας. Επειδή υπάρχει κάποια ομοιότητα του προβλήματος των προσφύγων μας μ' εκείνο που αντιμετώπιζε ο Μεγάλος Έλληνας Πολιτικός Ελευθέριος Βενιζέλος, επισυνάπτω αντίγραφο ενός σχετικού σημειώματος με τίτλο «ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕ Ο ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΤΗΣ Μ. ΑΣΙΑΣ». Το σημείωμα αυτό περιλαμβάνεται στο βιβλίο μου (σελ. 31-2) «ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΙΜΩΤΑΤΗ ΤΟΥ ΦΑΣΗ» που είχα εκδώσει το 1978.

Είμαι στη διάθεση σου αν θέλεις να συναντηθούμε και να συζητήσουμε τις εισηγήσεις μου που περιέχονται στην εσωκλειστη μελέτη μου.⁹⁵

Με την ευκαιρία των γενεθλίων σου, σου εύχομαι χρόνια πολλά και ευτυχισμένα και επίλυση του Κυπριακού επί της Προεδρίας σου.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

⁹⁵ Ο κ. Βασιλείου δεν απάντησε ούτε καν ότι πήρε αυτήν την επιστολή.

ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕ Ο ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΤΗΣ Μ. ΑΣΙΑΣ

Επειδή το σημερινό προσφυγικό πρόβλημα μας έχει κάποια ομοιότητα με το πρόβλημα του 1 1/2 εκατομμυρίου Ελλήνων που έγιναν πρόσφυγες ύστερα από τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922, αξίζει, νομίζω, να δούμε πώς αντιμετώπισε το πρόβλημα εκείνο ο Μεγάλος Έλληνας Πολιτικός, Ελευθέριος Βενιζέλος.

Στο συνέδριο της Λωζάνης το 1923, όπου εσυζητείτο η υπογραφή Συνθήκης Ειρήνης μεταξύ, από τη μια μεριά, των Συμμάχων, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, και από την άλλη, της Τουρκίας, ο Βενιζέλος επέμεινε στην επιστροφή όλων των Ελλήνων προσφύγων στις εστίες τους στη Μ. Ασία. Εκεί όμως συνάντησε την αντίθεση της Τουρκίας, που υποστηριζόταν από όλους τους Συμμάχους της Ελλάδας, και που ήθελε υποχρεωτική ανταλλαγή των εκατέρωθεν προσφύγων, εξαιρουμένων των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και των Μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης.

Ο Βενιζέλος τότες είχε να εκλέξει μεταξύ δύο κακών το μη χείρον: Είτε να επιμένει στη δίκαιη αρχή της επιστροφής όλων των Ελλήνων της Μικράς Ασίας στις εστίες τους με κίνδυνο να υπογράψουν οι άλλοι Σύμμαχοι Σύμφωνο Ειρήνης με την Τουρκία και να παραμείνει η Ελλάδα επ' αόριστο σε εμπόλεμη κατάσταση με την Τουρκία με αβέβαια σύνορα, είτε να δεχτεί την υποχρεωτική ανταλλαγή που υποστήριζαν οι Σύμμαχοι, να υπογράψει μαζί με τους Συμμάχους ειρήνη με την Τουρκία, να τακτοποιήσει όλα τα εκκρεμή ζητήματα μαζί της, να εγκαταστήσει τους πρόσφυγες στα κτήματα των Τούρκων της Μακεδονίας και να πάρει ένα μεγάλο δάνειο από τους Συμμάχους γι' αποκατάσταση των προσφύγων. Τελικά, ο Βενιζέλος εξέλεξε το δεύτερο και υπέγραψε τη Συνθήκη της Λωζάνης.

«Γνωρίζω» είπε ο Βενιζέλος στο νομικό του συνεργάτη στη Λωζάνη, *«ότι όλοι στην Ελλάδα θα είναι εναντίον της γνώμης μου αυτής, ότι θα κάμουν συλλαλητήρια διαμαρτυρίας, ότι θα με αναθεματίσουν. Και η αγανάκτησις των κατ' εμού θα είναι συναισθηματικώς δικαιολογημένη. Αλλ' εγώ δεν έχω το δικαίωμα να επηρεάζομαι ουδέ από συναισθηματικούς λόγους, ουδέ από την κοινή γνώμην. Οφείλω να σκέπτομαι αποκλειστικώς το ανώτερον εθνικόν συμφέρον το οποίον οι άλλοι δεν αντιλαμβάνονται τώρα, θα το εννοήσουν όμως αργότερα»*.⁹⁶

⁹⁶ Απόσπασμα από τον Β' τόμο (σ. 255) των «Πολιτικών Υποθηκών» του Ελευθερίου Βενιζέλου, εκδοθείσων από τον Ιδιαίτερο Γραμματέα του Στεφ. Στεφάνου, Αθήναι 1969.

ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ Η ΚΡΙΣΙΜΗ ΩΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ.⁹⁷
ΤΙ ΔΕΟΝ ΓΕΝΕΣΘΑΙ;
(20.5.1991)

ΝΑ ΜΗ ΧΑΘΕΙ ΚΙ ΑΥΤΗ Η ΕΥΚΑΙΡΙΑ

Όπως έλεγε ο Ιπποκράτης στους αφορισμούς του: **Η ευκαιρία είναι φευγαλέα.** Στο παρελθόν χάσαμε αρκετές ευκαιρίες για προώθηση μιας **εφικτής** λύσης του Κυπριακού. Χάσαμε αυτές τις ευκαιρίες γιατί ζητούσαμε την «*ευκταία*» λύση η οποία όμως δεν ήταν, και ούτε είναι εφικτή.

Τώρα παρουσιάζεται μια νέα ευκαιρία, που πιθανόν να είναι και η τελευταία, να λυθεί το Κυπριακό με ένα συμβιβαστικό τρόπο αποδεκτό κι από τις δυο πλευρές, όπως προνοούν τα ψηφίσματα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Η νέα αυτή ευκαιρία δημιουργήθηκε ύστερα από τη λύση της κρίσης του Περσικού Κόλπου, η οποία αναβάθμισε το ρόλο του ΟΗΕ για τη λύση διεθνών και περιφερειακών προβλημάτων. Βλέπουμε την Αμερική, τις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΟΚ), τη Σοβιετική Ένωση, και πολλές άλλες χώρες να δείχνουν ενδιαφέρον για προώθηση λύσης του Κυπριακού. Το ενδιαφέρον τους όμως περιορίζεται στην υποστήριξη των προσπαθειών του Γ.Γ. του ΟΗΕ και του Συμβουλίου Ασφαλείας για λύση του Κυπριακού με τρόπο αποδεκτό κι από τις δυο κοινότητες. Το πολύ που μπορούν να κάνουν αυτές οι χώρες είναι, να ασκήσουν κάποια παρασκηνιακή πίεση στην Τουρκία με «*διπλωματικό γάντι*» να δεχτεί τις συμβιβαστικές προτάσεις του Γ.Γ., νοουμένου πως κι η δική μας πλευρά είναι διατεθειμένη να δεχτεί τέτοιες προτάσεις.

ΟΙ ΜΟΧΛΟΙ ΠΙΕΣΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Η κυριότερη χώρα που είναι σε θέση, αν θελήσει ο Πρόεδρος και το Κογκρέσσο της, να ασκήσει αποτελεσματική «*πειθώ*» επί της Τουρκίας, είναι η Αμερική από την οποία η Τουρκία παίρνει μεγάλα ποσά στρατιωτικής και οικονομικής βοήθειας και όπως ανέφερα σε προηγούμενο κεφάλαιο, ο Αμερικανικός Νόμος 95-384 του Σεπτεμβρίου 1978, απαιτεί ότι τέτοια βοήθεια μπορεί να δοθεί μόνον όταν ο Αμερικανός Πρόεδρος πιστοποιήσει προς το Κογκρέσσο ότι η Τουρκία ενεργεί με καλή πίστη για λύση του Κυπριακού.

Εάν τώρα η Τουρκία και ο κ. Ντενκτάς αρνηθούν να συνεργαστούν με τον Γ.Γ. για τον καταρτισμό διαγράμματος για μια συμβιβαστική λύση του Κυπριακού, πρέπει να ζητήσουμε από τον Πρόεδρο Μπους και το Αμερικανικό Κογκρέσσο να εφαρμόσουν τις πρόνοιες του πιο πάνω Νόμου.

Ένα άλλο μοχλό πίεσης έχει, ως γνωστό, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η οποία έχει ήδη κινητοποιηθεί από την ελληνική αντιπροσωπεία, σχετικά με την

⁹⁷ Μελέτη που στάλθηκε στον Πρόεδρο Βασιλείου στις 20.5.1991.

οικονομική βοήθεια της Κοινότητας προς την Τουρκία, και την αίτηση της τελευταίας να γίνει μέλος της.

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΝΑ ΜΠΕΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΣΤΟ ΡΑΦΙ ΤΩΝ ΠΟΛΛΩΝ ΑΛΥΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Τόσο ο Γ.Γ. κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ όσο και άλλοι, εκφράζουν την ελπίδα πως στους προσεχείς λίγους μήνες θα επιτευχθεί μια σημαντική πρόοδος στη λύση του Κυπριακού.

Πολύ φοβούμαι, όμως, πως αν περάσει κι αυτός ο χρόνος και δεν μπει στο δρόμο της λύσης του το Κυπριακό, υπάρχει κίνδυνος αυτό να μπει στο ράφι των πολλών άλυτων διεθνών προβλημάτων, προπάντων γιατί από το τέλος αυτού του χρόνου θα αποχωρήσει από τη θέση του Γ.Γ. ο κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ, ο οποίος συνδέθηκε με την Κύπρο στα τελευταία 16 χρόνια και προσπαθεί, σαν ένα τελικό επίτευγμα της καριέρας του, να λύσει το Κυπριακό. Ο νέος όμως Γ.Γ. είναι φυσικό να βλέπει το Κυπριακό με τις πραγματικές του διαστάσεις, σαν ένα μικρό πρόβλημα ενός λαού μισού εκατομμυρίου ανθρώπων ανάμεσα στα μεγάλα άλλα άλυτα προβλήματα του κόσμου των 5 δισεκατομμυρίων και δεν θα σπαταλά, όπως κάμνει ο κ. Ντε Κουεγιάρ από χρόνια, ένα μεγάλο μέρος του χρόνου του για το πρόβλημα της λιλιπούτιας Κύπρου.

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ «ΑΠΟΡΡΙΠΤΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ»

Οι πρώην πρέσβεις της Ελλάδας στην Κύπρο κ. Δούντας και Στοφορόπουλος και ο Ελλαδίτης δημοσιογράφος Κωνσταντίνος Καλλιγιάς γράφουν τακτικά άρθρα με τα οποία μας συμβουλεύουν να προτιμήσουμε τη **μη-λύση** παρά την «**κακή λύση**» (όπως την χαρακτηρίζουν) που μας πρότεινε τα τελευταία χρόνια, και πιθανόν να μας ξαναπροτείνει, ο Γ.Γ. κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ. Ουσιαστικά την ίδια άποψη υιοθετεί και το «**απορριπτικό μέτωπο**» στην Κύπρο, που αποτελείται από τον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο, το ΔΗΚΟ με αρχηγούς το Σπύρο Κυπριανού και Τάσο Παπαδόπουλο και την ΕΔΕΚ με αρχηγό το Βάσο Λυσσαρίδη. Αυτοί υποστηρίζουν πως δεν πρέπει να υπογράψουμε καμιά λύση που δεν ικανοποιεί πλήρως αυτά που θεωρούμε «**ορθά και δίκαια**», δηλαδή να αποσυρθούν από την Κύπρο όλα τα τουρκικά στρατεύματα, (συμπεριλαμβανομένης και της ΤΟΥΡΔΥΚ), και όλοι οι Τούρκοι έποικοι, να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους όλοι οι πρόσφυγες, και να διακηρύξουμε πως δεν μας δεσμεύουν πια ούτε οι «**Συμφωνίες Κορυφής**» Μακαρίου-Ντενκτάς του 1977 και Κυπριανού-Ντενκτάς του 1979 που προνοούσαν για «**δικοινοτική και διζωνική Ομοσπονδία**» και ούτε οι Συνθήκες Εγγυήσεως και Συμμαχίας του 1960. Το ΔΗΚΟ μάλιστα προχώρησε στο να καλέσει όλους τους πολιτικούς αρχηγούς να υπογράψουν «**πρωτόκολλο τιμής**» ότι δε θα δεχτούν λύση του Κυπριακού που

δε θα περιλαμβάνει τους πιο πάνω όρους. Αυτό βέβαια σημαίνει πως προτιμούμε τη μη-λύση παρά μια συμβιβαστική εφικτή λύση.

ΠΟΥ ΜΑΣ ΟΔΗΓΕΙ Η ΜΗ-ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ

Στις κοινωνικές επιστήμες, άμα θέλει ένας να προβλέψει τι πρόκειται να συμβεί στο προσεχές μέλλον, χρησιμοποιεί τη μέθοδο **EXTRAPOLATION (προέκταση)**, την οποία θα χρησιμοποιήσουμε κι εδώ για να δούμε τι συνέβη στα τελευταία 17 χρόνια που παραμένει άλυτο το Κυπριακό, και να βγάλουμε τα αναγκαία συμπεράσματα για το τι θα γίνει στα προσεχή χρόνια αν δε λυθεί.

Για το θέμα αυτό ασχολήθηκα λεπτομερώς στα προηγούμενα κεφάλαια.

ΜΕΤΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟ-ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΙΚΗΣ ΑΜΙΛΛΑΣ

Λαμβάνοντας υπόψη το συσχετισμό των δυνάμεων και της γεωγραφικής μας θέσης, πρέπει να παραδεχτούμε πως αν ο Ελληνο-Τουρκικός ανταγωνισμός στην Κύπρο συνεχίσει να διεξάγεται, όπως διεξαγόταν στα τελευταία 28 χρόνια, πάνω στο πολεμικό πεδίο, ελάχιστες ελπίδες θα έχει ο Κυπριακός Ελληνισμός να επιβιώσει. Από την άλλη όμως μεριά αν δούμε ιστορικά τις ικανότητες και τα οικονομικά και πολιτιστικά επιτεύγματα των Ελλήνων της Κύπρου κάτω από ειρηνικές συνθήκες - κι αυτό έγινε πασιφανές στα τελευταία 17 χρόνια - θα αντιληφθούμε πως **ο μόνος τρόπος να επιβιώσει ο Ελληνισμός και να συνεχίσει την επικράτηση του πάνω σ' αυτό το ακραίο Νησί της Ανατολικής Μεσογείου, είναι να μεταθέσουμε, προτού είναι πολύ αργά, τον Ελληνο-Τουρκικό ανταγωνισμό στην Κύπρο από το πολεμικό πεδίο στο οποίο υπερέχουν οι Τούρκοι, στο πεδίο της ειρηνικής άμιλλας στο οποίο υπερέχουμε εμείς. Ιστορικά παραδείγματα για τέτοια μετάθεση έχουμε τη Γερμανία και την Ιαπωνία, οι οποίες δέχτηκαν παράδοση άνευ όρων στο πολεμικό πεδίο αλλά θριάμβευσαν στο πεδίο της διεθνούς ειρηνικής άμιλλας.**

Για να γίνει όμως αυτή η μετάθεση στη δική μας περίπτωση πρέπει να είμαστε έτοιμοι να κάνουμε θυσίες για να φτάσουμε σε μια συμφωνημένη λύση, όπως εισηγούμαι παρακάτω, με την οποία θα αντιστραφεί η ενοποίηση που έγινε μεταξύ της Βόρειας Κύπρου και Τουρκίας, θα επανενωθεί η Κύπρος σε ένα Ομοσπονδιακό δικοινοτικό και διζωνικό δημοκρατικό κράτος, θα υπογράψουμε, ουσιαστικά, Συνθήκη Ειρήνης με την Τουρκία με την οποία θα τερματιστεί ο συνεχιζόμενος ακήρυκτος πόλεμος και θα αποχωρήσουν έστω σταδιακά, όπως προτείνει ο Γ.Γ., τα τουρκικά κατοχικά στρατεύματα.

ΛΥΣΗ ΜΕ «ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΔΙΑΙΤΗΤΗ» ΤΟ Γ.Γ.⁹⁸

Το ψήφισμα 649 του Συμβουλίου Ασφαλείας στις 12 Μαρτίου 1990, έδωσε δικαίωμα στο Γ.Γ. - που δεν το είχε ως τώρα - να υποβάλλει στις δυο πλευρές «εισηγήσεις για διευκόλυνση των διαπραγματεύσεων για λύση του Κυπριακού». Λαμβάνοντας υπόψη πως στις διακοινοτικές διαπραγματεύσεις η τουρκική πλευρά διαπραγματεύεται από την ισχυρή θέση του «μακάριοι οι κρατούντες» ενώ η δική μας πλευρά διαπραγματεύεται από θέση «δικαίου» το οποίο όμως δε μετράει, η μόνη μας ελπίδα είναι, ο Γ.Γ. υποστηριζόμενος από το Συμβούλιο Ασφαλείας, την Αμερική και τις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να παίξει ρόλο «συμβουλευτικού διαιτητή» για επίτευξη της «καλύτερης εφικτής» λύσης του Κυπριακού. Και με τον όρο «συμβουλευτικός διαιτητής» εννοώ ότι με τις εισηγήσεις του ο Γ.Γ. μπορεί να παίξει ρόλο «διαιτητή» του οποίου όμως η ετυμηγορία δε θα είναι υποχρεωτική για τις δυο πλευρές, αλλά θα υποστηρίζεται στα παρασκήνια από το Συμβούλιο Ασφαλείας, την Αμερική, και τις χώρες της ΕΟΚ.

Πρέπει όμως να ξέρουμε πως οι προτάσεις τις οποίες πρόκειται να υποβάλει ο Γ.Γ. στις δυο πλευρές, δε θα ικανοποιούν πλήρως τις επιθυμίες μας για τους ακόλουθους λόγους:

1. Οι προτάσεις πρέπει να είναι «συμβιβαστικές» ώστε να γίνουν αποδεκτές και από τις δυο πλευρές.

2. Τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, η Αμερική και οι χώρες της ΕΟΚ -

α. ξέρουν και θυμούνται - αυτό που μας βολεύει να ξεχνούμε - ότι το Κυπριακό πρόβλημα δε δημιουργήθηκε το 1974 αλλά πριν 28 ολόκληρα χρόνια οπότε είχε σταλεί η Ειρηνευτική Δύναμη του ΟΗΕ για να σταματήσει τις διακοινοτικές ένοπλες συγκρούσεις.

β. ότι ήταν η δική μας πλευρά που προκάλεσε τις συγκρούσεις το 1963 με τη μονομερή απόπειρα του Προέδρου Μακαρίου να ανατρέψει το Ζυριχικό συμβιβασμό «ούτε Ένωση ούτε Διχοτόμηση», και επί δεκάμισι χρόνια αρνείτο να υπογράψει μια νέα συμφωνία με τους Τ/Κ που θα αποκαθιστούσε την ειρήνη στην Κύπρο, και τελικά ήταν η Ελληνική Κυβέρνηση - έστω κι αν αυτή ήταν δικτατορική - που έκαμε το πραξικόπημα που επιδίωκε την Ένωση και έδωσε το πρόσχημα στην Τουρκία να εισβάλλει, και

γ. κατά συνέπεια, για τη δημιουργία του Κυπριακού προβλήματος δεν φταίει μόνον η Τουρκία αλλά και η δική μας πλευραν.

⁹⁸ Αυτό έχει ουσιαστικά γίνει με τη «Δέσμη Ιδεών» και το Χάρτη του νέου Γ.Γ. κ. Μπούτρος Γκάλι που περιέχονται στην Έκθεση του της 21^{ης} Αυγούστου 1992, η οποία επικυρώθηκε από τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας 774 της 26^{ης} Αυγούστου 1992 και 789 της 24^{ης} Νοεμβρίου 1992.

3. Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω, οι ξένες αυτές Δυνάμεις βρίσκουν πως δεν μπορεί η Κύπρος να επανέλθει στην πριν το 1974 κατάσταση. Χρειάζεται να βρεθεί μια **νέα συμβιβαστική λύση** με αμοιβαίες υποχωρήσεις.

Η ΥΠΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΠΛΕΥΡΑΣ

Όπως φαίνεται από τις τελευταίες δηλώσεις τους, η Τουρκική Κυβέρνηση και ο κ. Ντενκτάς τώρα ζητούν λύση χαλαρής Ομοσπονδίας, με εκ περιτροπής Προεδρία και ίση αντιπροσώπευση των δυο κοινοτήτων. Οι απαιτήσεις όμως αυτές της τουρκικής πλευράς αποτελούν υπαναχώρηση από την προηγούμενη αποδοχή της των προτάσεων του Γ.Γ. οι οποίες προνοούσαν για Έλληνα Πρόεδρο και Τούρκο Αντιπρόεδρο και για μια μάλλον ισχυρή Ομοσπονδία. Γι' αυτό, το πρώτο πράγμα που χρειάζεται να γίνει από τις Μεγάλες Δυνάμεις είναι να πείσουν ή να πιέσουν την Τουρκία να δεχτεί τις προτάσεις του Γ.Γ. του Μαρτίου 1986, τις οποίες η ίδια είχε αποδεχτεί, νοουμένου βέβαια ότι θα τις δεχτούμε κι εμείς.

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΧΩΡΙΣΤΩΝ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΩΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΩ ΒΟΥΛΗ⁹⁹

Στη «*Δέσμη Ιδεών*» του Γ.Γ. του Ιουλίου 1989 τα «*σημαντικά θέματα*» για τα οποία ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα έχουν δικαίωμα βέτο και οι αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου θα χρειάζονται ψήφο ενός Τούρκου Υπουργού, καθορίστηκαν να είναι τα ακόλουθα **επτά: εξωτερικές υποθέσεις, άμυνα, ασφάλεια, προϋπολογισμός, φορολογία, εισοδος ξένων στην Κύπρο και ιθαγένεια**.

Τα «*σημαντικά*» όμως θέματα για τα οποία θα χρειάζονται χωριστές πλειοψηφίες στην Κάτω Βουλή, δεν καθορίζονται επακριβώς στη «*Δέσμη Ιδεών*» του Γ.Γ. αλλά επαφίενται στους Ε/Κ και Τ/Κ βουλευτές να αποφασίζουν εκάστοτε ποια θέματα θεωρούν πως είναι «*ζωτικού συμφέροντος*» για την κοινότητα τους, οπότε γι' αυτά τα θέματα θα χρειάζεται χωριστή πλειοψηφία για να θεσπιστεί σχετικός νόμος. Η μόνη περιοριστική πρόνοια είναι ότι «*εννοείται ότι αυτό το δικαίωμα θα ασκείται με λογικό τρόπο*».

Φοβούμαι ότι αυτή η αβεβαιότητα είναι πολύ επικίνδυνη και, όπως προειδοποίησε η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων της Βρετανικής Βουλής, αυτό θ' αποτελεί «*συνταγή για σχεδόν άμεσο αδιέξοδο και σύγκρουση των δυο*».

⁹⁹ Το θέμα τούτο, όπως και τα θέματα που ακολουθούν, δηλαδή των προσφύγων, του εδαφικού και των καντονίων τα συζήτησα στις 22.4.1991 με τον Ειδικό Αντιπρόσωπο του Γ.Γ. κ. Oscar Camilion και τις απόψεις και εισηγήσεις μου τις περιέλαβα σ' ένα έγγραφο μου με τίτλο «A SUGGESTED REALISTIC, COMPROMISE SOLUTION OF THE PROBLEM OF CYPRUS» το οποίο έστειλα στις 8.5.91 στον ίδιο, στον κ. Gustave Feissel, Διευθυντή του Γραφείου του Γ.Γ. για το Κυπριακό και στον κ. Nelson Ledsky, Ειδικό Συντονιστή για το Κυπριακό στο STATE DEPARTMENT.

κοινοτήτων». Για να αποφευχθεί η πιθανότητα τέτοιας σύγκρουσης, εισηγούμαι να καθοριστούν τα σημαντικά θέματα για τα οποία θα χρειάζονται χωριστές πλειοψηφίες, να είναι τα ίδια 7 θέματα που αναφέρονται πιο πάνω.

Αυτή είναι η κυριώτερη τροποποίηση που, κατά τη γνώμη μου, χρειάζεται να γίνει στο έγγραφο του Γ.Γ. του Ιουλίου 1989 σχετικά με τη συνταγματική πτυχή, και πιστεύω ότι δε θα είναι υπερβολικά δύσκολο να πειστούν κι οι δυο πλευρές να τη δεχτούν.¹⁰⁰

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΔΑΦΙΚΟ

(Για το πρόβλημα των προσφύγων και των περιουσιών τους και το εδαφικό, επανέλαβα την ανάλυση και τις σχετικές εισηγήσεις που έκαμα στο κεφάλαιο «ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣ ΜΙΑΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ», σελ. 89).

Σχετικά με τον «ευσεβή πόθο» πως αν επιμένουμε και υπομένουμε, κάποτε στο μέλλον, κάτω από ευνοϊκές συγκυρίες, θα πραγματοποιηθεί το όνειρο της επιστροφής, πρέπει να έχουμε υπόψη μας πως ιστορικά, όπου έγιναν μετακινήσεις πληθυσμών ύστερα από πόλεμο, ο χρόνος μονιμοποίησε και τελικά νομιμοποίησε την τέτοια μετακίνηση. Αυτό συνέβηκε με το διώξιμο διά πυρός και σιδήρου ενάμιση εκατομμυρίων Ελλήνων προσφύγων από την Τουρκία ύστερα από τη Μικρασιατική ήττα των Ελληνικών Δυνάμεων το 1922, και 7 εκατομμυρίων Γερμανών από την Πολωνία ύστερα από την ήττα του Χίτλερ το 1945.

Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΡΧΗΓΩΝ

Δυστυχώς, τόσο ο Πρόεδρος Βασιλείου όσο και οι άλλοι πολιτικοί αρχηγοί υποθάλλουν τον ευσεβή πόθο των προσφύγων, δηλώνοντας δεσμευτικά πως δεν θα δεχτούν λύση που δεν θα εξασφαλίζει το δικαίωμα όλων των προσφύγων να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους. Όπως είδαμε, όμως, αυτό όχι μόνον είναι ανέφικτο αλλά και στο βαθμό που θα πραγματοποιείτο θα τορπίλλιζε τη λύση και θα αναζωπύρωνε διακοινοτικές συγκρούσεις.

Γι' αυτό, με όλο το σεβασμό, εισηγούμαι στον Πρόεδρο Βασιλείου και τους άλλους πολιτικούς Αρχηγούς να συναισθανθούν την ιστορική ευθύνη που θα έχουν, αν το Κυπριακό μείνει άλυτο εξαιτίας αυτού του προβλήματος και να

¹⁰⁰ Στην τελική Δέσμη Ιδεών (παραγράφος 32) που υποβλήθηκε στις 21.8.1992 (S/24472) από το νέο Γ.Γ. κ. Γκάλι και εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας με τα ψηφίσματα 774 και 789 (1992) υιοθετήθηκε η εισηγήσή μου να χρειάζονται χωριστές πλειοψηφίες στην Κάτω Βουλή μόνο για τα πιο πάνω 7 θέματα. (Δες σ. 502)

πάρουν το θάρρος να πουν την αλήθεια στους πρόσφυγες και να τους εξηγήσουν ποιο είναι το πραγματικό συμφέρον τόσο των ιδίων όσο και του συνόλου του Ελληνικού πληθυσμού της νήσου.

Τ/Κ ΚΑΝΤΟΝΙΟ ΛΕΥΚΑΣ ΚΑΙ Ε/Κ ΚΑΝΤΟΝΙΟ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ¹⁰¹

Αντιλαμβάνομαι ότι η τουρκική πλευρά επιμένει ανυποχώρητα πως για «*ιστορικούς και άλλους λόγους*» η Λεύκα πρέπει να περιληφθεί στην Τ/Κ Ομόσπονδη Επαρχία μαζί με ένα διάδρομο κατά μήκος της ακτής του Κόλπου της Μόρφου που θα συνδέει τη Λεύκα με το κύριο μέρος της Τ/Κ επαρχίας.

Τέτοιος διάδρομος όμως, είναι βέβαιο ότι δε θα είναι αποδεκτός από την Ε/Κ πλευρά γιατί θα τη στερεί από πρόσβαση στο μεγαλύτερο μέρος του Κόλπου της Μόρφου.

Σαν συμβιβαστική λύση θα πρότεινα τα παρακάτω:

α. Να δημιουργηθεί ένα «*Τ/Κ Καντόνιο Λεύκας*» το οποίο θα περιλαμβάνει τα κυρίως τουρκικά χωριά της Λεύκας, Εληάς, Αγκολέμι και Καλού Χωριού.

β. Να δοθεί στην Τ/Κ Ομόσπονδη Διοίκηση συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα ελεύθερης διόδου μεταξύ του κύριου μέρους της Τ/Κ Ομόσπονδης Επαρχίας και του Τ/Κ Καντονίου Λεύκας,

γ. Εις αντάλλαγμα, να δημιουργηθεί ένα «*Ε/Κ Καντόνιο Καρπασίας*» που θα περιλαμβάνει το Ριζοκάρπασο, τη Γιαλούσα, Αγία Τριάδα και άλλα χωριά που θα συμφωνηθούν, και το οποίο θα επικοινωνεί με το κύριο μέρος της Ε/Κ Ομόσπονδης Επαρχίας με τον ίδιο τρόπο που αναφέρεται στο (β).

ΤΑ ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ

Για τα άλλα θέματα επανέλαβα τις απόψεις και εισηγήσεις που περιέχονται στη μελέτη μου «ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΜΙΑΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ», (σελ. 89).

Επισυναπτόμενα Έγγραφα.

1. Population Statistics of the Turkish-occupied Northern Cyprus. (14 pages).
2. Map of Cyprus showing the suggested border-line between the two Federated Provinces reducing the area of the T/C Province to about 29+%.

¹⁰¹ Ο «Χάρτης Γκάλι» που περιέχεται στην Έκθεση του Γ.Γ. της 21^{ης} Αυγούστου 1992 περιλαμβάνει τη Λεύκα και τα 3 άλλα Τ/Κ χωριά στην Τ/Κ Ομόσπονδη Επαρχία με διάδρομο που όπως αναφέρω, ζητούσε η τουρκική πλευρά, δημιουργεί όμως ένα Ε/Κ καντόνιο Καρπασίας, όπως είχα εισηγηθεί.

**ΟΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΟΖΑΛ ΓΙΑ ΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ ΣΥΓΚΡΟΥΟΝΤΑΙ
ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΛΩΖΑΝΗΣ¹⁰²
(4.6.1991)**

Ο Τούρκος Πρόεδρος Τουρκούτ Οζάλ, όταν βρισκόταν τελευταία στην Αυστραλία, έκαμε διάφορες ανθελληνικές δηλώσεις και μεταξύ άλλων είπε πως «*ήταν λάθος του Ισμέτ Ινονού να μην επιδιώξει να πάρει η Τουρκία τα Δωδεκάνησα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο*».

Η δήλωση αυτή του κ. Οζάλ συγκρούεται με τό άρθρο 16 της Συνθήκης της Λωζάνης την οποία υπέγραψε εκ μέρους της Τουρκίας το 1923 ο ίδιος ο Ισμέτ Ινονού, και προνοούσε τα παρακάτω:

«Η Τουρκία αποκηρύττει κάθε δικαίωμα και τίτλο πάνω σ' όλα τα εδάφη και τα Νησιά εκτός εκείνων πάνω στα οποία αναγνωρίστηκε η κυριαρχία της με την παρούσα Συνθήκη, και συμφωνεί ότι το μέλλον αυτών των εδαφών και Νησιών θα διευθετείται από τα ενδιαφερόμενα μέρη».

Κατά συνέπεια, μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το 1947, όταν οι Συμμαχικές Δυνάμεις, οι οποίες είχαν υπογράψει και αυτές τη Συνθήκη της Λωζάνης το 1923, αποφάσισαν να δώσουν τα Ελληνικά Δωδεκάνησα (που τα κρατούσε η Ιταλία) στην Ελλάδα - η οποία είχε θυσιαστεί στο Συμμαχικό Αγώνα εναντίον της Γερμανίας και Ιταλίας - ο Ινονού δεν είχε κανένα δικαίωμα και ούτε τόλμησε να διεκδικήσει τα Δωδεκάνησα, όχι μόνον ένεκα του πιο πάνω άρθρου της Συνθήκης της Λωζάνης, αλλά και γιατί η Τουρκία δεν είχε πάρει καθόλου μέρος στο Συμμαχικό αγώνα.

Είναι περιεργό πως ο Πρόεδρος Οζάλ, ο οποίος συχνά δηλώνει ότι σέβεται τις πρόνοιες της Συνθήκης της Λωζάνης, αγνόησε την πιο πάνω πρόνοια της, η οποία απαγορεύει στην Τουρκία να ενδιαφέρεται, μεταξύ άλλων, για τα Δωδεκάνησα.

**ΚΑΡΚΙΝΟΣ ΕΙΝΑΙ Η ΜΗ-ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ
ΚΑΙ ΟΧΙ Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ¹⁰³
(7.8.1991)**

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΑΔΑΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΜΥΩΠΕΣ

Τον τελευταίον καιρό μερικοί πολιτικά αδαείς Κύπριοι, υποστηριζόμενοι από μερικούς επίσης πολιτικά αδαείς Ελλαδίτες τραγουδιστές και μερικούς πολιτικά

¹⁰² Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο», «Αλήθεια» και «Αγώνα» στις 4.6.1991, και στην «Καθημερινή» των Αθηνών στις 7.6.1991.

¹⁰³ Στάληκε στον Πρόεδρο Βασιλείου στις 5 Αυγούστου 1991, ο οποίος δεν απάντησε ούτε καν πως την πήρε και δημοσιεύτηκε στις 7 Αυγούστου στο «Φιλελεύθερο» και την «Αλήθεια» και στις 13 Σεπτεμβρίου στο Αθηναϊκό περιοδικό «Πολιτικά Θέματα».

μύωπες Ελλαδίτες καθηγητές, λάνσαραν το σύνθημα, το οποίο παρουσίασαν και σε έγχρωμες αφίσες που τοιχοκόλλησαν στους δρόμους, ότι «*η Ομοσπονδία είναι καρκίνος*».

ΕΝΙΑΙΟ Ή ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Οι κύριοι καθηγητές τουλάχιστον θα ξέρουν ότι ένα κράτος μπορεί να είναι είτε *ενιαίο (UNITARY)* είτε *ομοσπονδιακό*. Αν είναι ενιαίο, η Κυβέρνηση θα έχει συγκεντρωτικές εξουσίες σ' όλη την επικράτεια, τις οποίες θα ασκεί με βάση την αρχή της πλειοψηφίας. Εάν όμως είναι ομοσπονδιακό, οι πολιτείες που την αποτελούν θα έχουν ίσα δικαιώματα μεταξύ τους, κάτω από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση η οποία θα εκπροσωπεί τη χώρα στο εξωτερικό, θα έχει κυριαρχικά δικαιώματα πάνω σ' όλο το έδαφος της χώρας, και θα έχει αρκετές εξουσίες ώστε να εξασφαλίζεται η πολιτική και οικονομική ενότητα της χώρας.

Η Κυπριακή Δημοκρατία, σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1960 ήταν ένα ενιαίο κράτος με κάποια ειδικά δικαιώματα για τους Τουρκοκυπρίους (Τ/Κ) οι οποίοι αναγνωρίστηκαν ως «*κοινότητα*» και όχι ως «*μειονότητα*».

Μετά την τουρκική εισβολή η Κύπρος διχοτομήθηκε, και σήμερα έχουμε *ντε φάκτο* (στην πράξη) δυο κράτη, εκ των οποίων το τουρκοκυπριακό, έστω κι αν είναι παράνομο, ελέγχει, με τη βοήθεια του τουρκικού στρατού, το 40% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας (συμπεριλαμβανομένου και του 3% της νεκρής ζώνης).

Και εγείρεται το αμείλικτο ερώτημα: Πώς θα επανενώσουμε τη νήσο μας; Είναι δυνατόν να πείσουμε ή να υποχρεώσουμε τους Τούρκους να επανασυστήσουμε το *ενιαίο* κράτος του 1960 στο οποίο εμείς, ως πλειοψηφία, θα διευθύνουμε ουσιαστικά και πάλιν όλη την Κύπρο; Αν όχι, τότε δεν έχουμε άλλο τρόπο να επανενώσουμε τη νήσο παρά με ένα Ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης. Αν εξάλλου δε μπορούμε να κάμουμε το πρώτο και δε δεχόμαστε ούτε το δεύτερο, τότε η Κύπρος θα μείνει χωρισμένη, με τις τραγικές συνέπειες που θα δούμε πιο κάτω.

Ευθύς μετά τη δεύτερη εισβολή του Αυγούστου 1974, αντιμετωπίσαμε το τρομερό πρόβλημα τι έπρεπε να κάμουμε για ν' ανατρέψουμε τα τετελεσμένα. Η Ελλάδα, μας είπε πως δεν μπορεί να μας βοηθήσει με τη δύναμη των όπλων γιατί είναι «*μακριά*». Μόνοι μας αν επιχειρούσαμε ν' ανατρέψουμε τα τετελεσμένα με κλεφτοπόλεμο ή με ανοικτό πόλεμο, θα ισοδυναμούσε με αυτοκτονία. Τα Ηνωμένα Έθνη στα οποία αποταθήκαμε, παρόλο που εξέδωσαν ψηφίσματα για «*αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων*» και για «*επιστροφή των προσφύγων στα σπίτια τους σε συνθήκες ασφάλειας*» εφάνη πως δεν ήταν διατεθειμένα να πάρουν πρακτικά μέτρα για εφαρμογή των ψηφισμάτων τους και μας συμβούλευσαν ν' αρχίσουμε διακοινοτικές διαπραγματεύσεις για εξεύρεση μιας «*αμοιβαία αποδεκτής*» λύσης.

Στις διαπραγματεύσεις, στις οποίες η τουρκική πλευρά συνομιλούσε από θέση νικητή με το πλεονέκτημα του «μακάριοι οι κρατούντες», έθεσε τον όρο της Ομοσπονδίας, τον οποίο, ας σημειωθεί, οι Τουρκοκύπριοι ζητούσαν από το Μεσολαβητή των Ηνωμένων Εθνών, Δρα Γκάλο Πλάζα από το 1965, όταν ακόμα οι ίδιοι βρίσκονταν αυτο-εγκλωβισμένοι και φυτοζωούσαν, μέσα σε θυλάκους έκτασης κάτω του 5% του Κυπριακού εδάφους.

Κάτω απ' αυτές τις περιστάσεις, η ηγεσία μας είχε να εκλέξει μεταξύ της συνέχισης επ' αόριστο της διχοτόμησης της νήσου με τραγικές συνέπειες για τον Κυπριακόν Ελληνισμό, και της Ομοσπονδιακής λύσης του Κυπριακού, την οποίαν ορθά επέλεξε, ως το «μη-χείρον» το οποίο αν το χειριστούμε ορθά, μπορεί να αποδειχτεί πραγματικά ως το «βέλτιστον».

Τώρα μετά τη λήξη της κρίσης του Περσικού Κόλπου, που η Αμερική, οι χώρες της Ε.Ο.Κ., η Σοβιετική Ένωση και άλλες χώρες έδειξαν ενδιαφέρον για τη λύση του Κυπριακού, ελπίζω ο Πρόεδρος Βασιλείου να μην αφήσει αυτήν την τελευταίαν ίσως ευκαιρία να χαθεί με τη δικαιολογία ότι «η Τουρκία δεν υποχωρεί αρκετά».

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, Η ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ ΚΑΙ Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

Στις 19 Ιουλίου 1991 δημοσιεύτηκε στον κυπριακό τύπο ότι ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος, σε συνάντηση του με τους Ελλαδίτες τραγουδιστές, που στις συναυλίες που έδωσαν στην Κύπρο, έκαναν και πολιτική προπαγάνδα εναντίον της προτεινόμενης Ομοσπονδιακής λύσης του Κυπριακού, έκαμε την ακόλουθη βαρυσήμαντη δήλωση:

«Ίσως η Θεία Πρόνοια έστειλε τα γεγονότα της Γιουγκοσλαβίας για να συνειδητοποιήσουμε τι σημαίνει ομοσπονδία, η οποία, αν εφαρμοστεί στην Κύπρο, θα διαρκέσει μέχρι να ετοιμαστεί η Τουρκία για νέες διεκδικήσεις»
(Αγών, 19.7.1991).

Πρώτα-πρώτα, σε ποιο μέρος του Ευαγγελίου διάβασε ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος ότι ο Θεός κατεβαίνει τόσο χαμηλά ώστε να επεμβαίνει στις πολιτικές υποθέσεις της Γιουγκοσλαβίας και της Κύπρου, όπως κάμνει ο ίδιος, και πώς ξέρει ότι η Θεία Πρόνοια έχει προτρέψει τους Κροάτες, τους Σλοβένους και τους Βόσνιους, να αποσυρθούν από τη Γιουγκοσλαβική Ομοσπονδία και να αλληλοσφάζονται, για να παραδειγματιστούμε κι εμείς και ν' απορρίψουμε την Ομοσπονδιακή λύση;

Δεύτερο, αν ο ίδιος μπορούσε να εμβαθύνει στα γεγονότα της Γιουγκοσλαβίας, θα έβλεπε πως η απόφαση της Κροατίας και Σλοβενίας να αποσχισθούν από τη Γιουγκοσλαβική Ομοσπονδία, οφείλεται, πρώτο, στην μακροχρόνια κομμουνιστική δικτατορική καταπίεση τους από την Κυβέρνηση του Βελιγραδίου, και δεύτερο, στη σύγκρουση οικονομικών συμφερόντων μεταξύ

αυτών των επαρχιών, οι οποίες είναι πιο πλούσιες, και της Σερβίας και Βοσνίας οι οποίες είναι φτωχές.

Τρίτο, το γεγονός ότι η Ομοσπονδία της Γιουγκοσλαβίας έχει προβλήματα δε σημαίνει ότι το Ομοσπονδιακό σύστημα διακυβέρνησης απέτυχε. Αυτό εξακολουθεί να εφαρμόζεται με επιτυχία σε πολλές άλλες χώρες, π.χ. Η.Π.Α., Καναδά, Αυστραλία, Ελβετία, Γερμανία κ.λ.π. και τελευταία υιοθετήθηκε και από το Βέλγιο για διευθέτηση των διαφορών που είχαν οι Γαλλόφωνοι με τους Φλαμανδούς κατοίκους του.

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΥΣ

Στην περίπτωση της Κύπρου, το πραγματικό συμφέρον των Τ/Κ είναι να λυθεί το Κυπριακό για να επανενωθούν με τη δική μας οικονομία ώστε να ευημερήσουν κι αυτοί παρά να συνεχίσουν να είναι ενωμένοι με την τουρκική οικονομία και να πεινούν.

Αυτό εφάνη από ένα τελευταίο δημοψήφισμα που έκαμε μια εφημερίδα της Τουρκίας ανάμεσα στους Τ/Κ, η οποία έδειξε ότι τα 85.3% των Τ/Κ είναι υπέρ της λύσης του Κυπριακού έστω και με εδαφικές παραχωρήσεις.

Πόσο υποφέρουν οι Τ/Κ με την οικονομική τους ένωση με την Τουρκία, φαίνεται και από το γεγονός ότι ενώ το 1974 μια Κυπριακή λίρα ισούτο με μόνο 36 τουρκικές λίρες, σήμερα ισούται με 8.000 (ναι, οκτώ χιλιάδες) τουρκικές λίρες (Τ.Λ.).¹⁰⁴

Μέχρι το 1988 πολλοί Τ/Κ είχαν καταθέσεις σε Κυπριακές Λίρες στο εκεί υποκατάστημα της Τράπεζας Μπάρκλεϋς, και ο κ. Ντενκτάς έβγαλε διάταγμα που τους υποχρέωνε να αποσύρουν αυτές τις καταθέσεις τους και να τις εξαργυρώσουν στις εκεί Τουρκικές Τράπεζες, προς 200 Τ.Λ. την Κυπριακή λίρα. Έτσι, η Μπάρκλεϋς κουβάλησε στα κατεχόμενα 6 εκατομμύρια χάρτινες Κυπριακές λίρες και τις διένειμε στους καταθέτες της, οι περισσότεροι τους όμως προτίμησαν να κρύψουν τις κυπριακές λίρες παρά να τις εξαργυρώσουν. Έτσι, εκείνοι οι Τ/Κ που έχουν τώρα έστω και 150 κυπριακές λίρες είναι σήμερα εκατομμυριούχοι σε τουρκικές λίρες.

Όσον αφορά τις μελλοντικές μας σχέσεις με τους Τ/Κ μέσα στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, ελπίζω οι Αρχηγοί μας να διδαχθούν από τα λάθη του παρελθόντος και να φανούν γενναιόδωροι προς τους Τουρκοκύπριους για να ευημερήσουν κι αυτοί μαζί μας, όπως ανέφερα πιο πάνω, και να έχουμε υπόψη τη σοφή παρατήρηση του Μεγάλου Έλληνα Ιστορικού Θουκυδίδη, την οποία ανέφερα σε πλείστα άρθρα και μελέτες μου, ότι «ο ασφαλέστερος δεσμός μεταξύ πολιτειών, όπως και μεταξύ ατόμων είναι το κοινό συμφέρον».

¹⁰⁴ Τώρα, τέλος 1992 η τουρκική λίρα κατακύλησε στις Τ.Λ. 17.000 στην Κυπριακή Λίρα!

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΑΝ ΔΕΝ ΛΥΘΕΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Όλοι όσοι είναι εναντίον της ομοσπονδιακής λύσης που ουσιαστικά σημαίνει πως δεν θέλουν λύση (γιατί σε καμιά περίπτωση η Τουρκία δε θα δεχτεί επιστροφή στο ενιαίο κράτος του 1960) εθελουφλούν και δε βλέπουν **τη συνεχή ενοποίηση** της Βόρειας Κύπρου με την Τουρκία που γίνεται από το 1974 ως σήμερα.

Πρώτη ενοποίηση βέβαια ήταν η στρατιωτική. Ύστερα ακολούθησε η νομισματική και στη συνέχεια η δημογραφική (με τον ερχομό Τούρκων εποίκων), η οικονομική, η πολιτική (με την παραχώρηση ψήφου στους εποίκους και με την ίδρυση του κόμματος των εποίκων πάνω στο οποίο στηρίζεται η παράνομη Κυβέρνηση του Ντενκτάς) και την περασμένη βδομάδα η κατάργηση των διαβατηρίων.

Είναι φανερό πως αν δε βρεθεί λύση θα ολοκληρωθεί η ενοποίηση και η Βόρεια Κύπρος θα γίνει ντε φάκτο επαρχία της Τουρκίας οπότε το μικρό μας κρατίδιο του μισού εκατομμυρίου κατοίκων θα έχει ακροσφαλή εχθρικά σύνορα διά μέσου της Κύπρου με την πάνοπλη Τουρκία των 55 εκατομμυρίων που αυξάνεται παραπάνω από 1 εκατομμύριο το χρόνο, και ο Κυπριακός Ελληνισμός θα ζει επ' αόριστον κάτω από τη Δαμόκλεια σπάθη ενός τρίτου Αττίλα.

Δε νομίζω πως είναι υπερβολή αν παρομοιάσουμε τη συνεχιζόμενη ενοποίηση του Βορείου τμήματος της Κύπρου με την Τουρκία σαν ένα καρκίνωμα που τρώει τα σωθικά της Κύπρου και κάποτε μπορεί να κάμει μεταστάσεις και στο Νότιο μέρος της, αν δεν προλάβουμε να λύσουμε έγκαιρα το Κυπριακό, ας είναι και με ομοσπονδία.

**ΔΕΝ ΗΤΑΝ Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΠΟΥ ΑΠΕΡΡΙΨΕ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
ΤΟΥ 1915 ΓΙΑ ΕΝΩΣΙΝ, ΑΛΛΑ Ο ΒΑΣΙΛΕΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ¹⁰⁵
(15.9.1991)**

Στη συνέντευξη του που δημοσιεύτηκε στην «Αλήθεια» την 1^η Σεπτεμβρίου ο Πρόεδρος της Βουλής Αλέξης Γαλανός έκαμε, μεταξύ άλλων, την παρακάτω ιστορικά ανακριβή δήλωση:

«Κατά την προσωπική μου άποψη η μόνη ευκαιρία που χάθηκε ήταν, όταν η Κύπρος προσεφέρθη στον Ελευθέριο Βενιζέλο και αυτός απέρριψε την προσφορά».

Αποτελεί μεγάλη προσβολή της μνήμης του Μεγάλου Έλληνα Πολιτικού, Ελευθέριου Βενιζέλου, ο λανθασμένος αυτός ισχυρισμός του Αλέξη Γαλανού.

Το ιστορικό εκείνο γεγονός είχε ως εξής:

Όταν εξερράγη ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος το 1914 μεταξύ της Γερμανίας και των Αγγλο-Γάλλων, η Τουρκία μπήκε στον πόλεμο στο πλευρό της Γερμανίας. Στην Ελλάδα οι απόψεις διχάζονταν. Ο Βενιζέλος πίστευε ότι τον πόλεμο θα τον κέρδιζαν οι Αγγλο-Γάλλοι και γι' αυτό υποστήριζε ότι το εθνικό συμφέρον της Ελλάδας ήταν να πολεμήσει στο πλευρό τους εναντίον της Τουρκίας για να δρέψει τελικά τους καρπούς της νίκης του πολέμου εις βάρος της Τουρκίας. Αντίθετα, ο Βασιλέας Κωνσταντίνος ο οποίος ήταν γαμβρός του Γερμανού Αυτοκράτορα, Κάιζερ, (η Βασίλισσα Σοφία ήταν αδελφή του Κάιζερ) πίστευε ότι τον πόλεμο θα τον κέρδιζε η Γερμανία και ότι το συμφέρον της Ελλάδας ήταν να μείνει ουδέτερη.

Τον Ιούνιο 1915 έγιναν στην Ελλάδα εκλογές τις οποίες κέρδισε ο Βενιζέλος, ο οποίος επέμενε ότι η Ελλάδα είχε υποχρέωση, σύμφωνα με την Ελληνο-Σερβική Συνθήκη 1913, να βγει στον πόλεμο για υποστήριξη της Σερβίας, η οποία υπέστη επίθεση από τη Βουλγαρία που συμμάχησε με τη Γερμανία. Ο Βασιλέας διαφώνησε και ανάγκασε τον Βενιζέλο να παραιτηθεί από την Πρωθυπουργία στις 5 Οκτωβρίου 1915, και στη θέση του διόρισε τον Αλέξανδρο Ζαΐμη.

Στις 16 Οκτωβρίου 1915 η Βρετανική Κυβέρνηση πρότεινε στην Ελληνική να βγει αμέσως στον πόλεμο για υπεράσπιση της Σερβίας σύμφωνα με την Ελληνο-Σερβική Συνθήκη 1913 και εις αντάλλαγμα θα της παραχωρούσε αμέσως την Κύπρο.

Δυστυχώς ο Βασιλέας Κωνσταντίνος απέρριψε την προσφορά εκείνη κι έτσι χάθηκε η μοναδική και ανεπανάληπτη εκείνη ευκαιρία για Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Μετά την απορριπτική απάντηση της Ελλάδας, η Αγγλική Κυβέρνηση δήλωσε ότι η προσφορά εκείνη δεν ίσχυε πια.

¹⁰⁵ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» και την «Αλήθεια» στις 15.9.1991.

Αργότερα, το 1917, ο Βενιζέλος, με τη βοήθεια των Αγγλο-Γαλλικών στρατευμάτων, ανέτρεψε τον Βασιλέα Κωνσταντίνο και σχημάτισε Κυβέρνηση η οποία μπήκε στον πόλεμο στο πλευρό των Αγγλο-Γάλλων. Στο τέλος όμως του πολέμου, τον οποίο κέρδισαν οι Αγγλο-Γάλλοι, η Αγγλία αρνήθηκε να δώσει την Κύπρο στην Ελλάδα με το επιχείρημα ότι η Κύπρος της χρειαζόταν για υπεράσπιση των συμφερόντων της στη Μέση Ανατολή.

Από την άλλη όμως μεριά, με τη Συνθήκη Ειρήνης που υπογράφηκε στις Σέβρες της Γαλλίας τον Αύγουστο 1920, η Ελλάδα πήρε πολλά εδαφικά κέρδη. Πήρε ολόκληρη τη Θράκη (Ανατολική και Δυτική) με σύνορα μόνο 20 μίλια από την Κωνσταντινούπολη, όλα τα νησιά του Αιγαίου, συμπεριλαμβανομένων και της Ίμβρου και Τενέδου (εκτός όμως των Δωδεκανήσων που τα κράτησαν οι Ιταλοί), τη χερσόνησο της Καλλίπολης, τη Βόρεια παραλία του Μαρμαρά (Προποντίδας) και τη Σμύρνη μαζί με την ενδοχώρα της.

Η μεγάλη συμφορά της Ελλάδας ήταν ότι, ο ελληνικός λαός στις εκλογές του Νοεμβρίου 1920 καταψήφισε το Βενιζέλο, και τον επόμενο μήνα έφερε πίσω το Βασιλέα Κωνσταντίνο, ο οποίοςς διέταξε τον ελληνικό στρατό να προχωρήσει από τη Σμύρνη στα ενδότερα της Μικράς Ασίας για κατάκτηση της.

Το αποτέλεσμα ήταν η «*Μικρασιατική Καταστροφή*», η ακύρωση της Συνθήκης των Σεβρών και η αντικατάσταση της από τη Συνθήκη της Λωζάνης του 1923, σύμφωνα με την οποία, ανάμεσα σε άλλα, έγινε ανταλλαγή των εκατέρωθεν ξένων πληθυσμών, εκτός των 120.000 Μωαμεθανών της Δυτικής Θράκης και αντίστοιχου αριθμού Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης, με αποτέλεσμα την προσφυγοποίηση ενάμισυ εκατομμυρίου Ελλήνων Μικρασιατών.

Εκ των υστέρων μάλιστα φαίνεται πως θα 'ταν καλύτερο αν η ανταλλαγή πληθυσμών το 1923 γινόταν πλήρης, γιατί στο μεταξύ οι τουρκικές Αρχές, από τη μια, έδιωξαν όλους τους Έλληνες της Κωνσταντινούπολης, εκτός περίπου 3.000 που παραμένουν εκεί τώρα, και από την άλλη, δημιουργούν προβλήματα με την Ελλάδα για τους Μωαμεθανούς της Δ. Θράκης οι οποίοι εξακολουθούν να είναι περίπου 120.000, και τους οποίους η Τουρκία θεωρεί «*Τουρκική κοινότητα*» στην Ελλάδα, και ζητά γι' αυτούς συνταγματικά προνόμια.

Όλα αυτά δείχνουν πως, αντίθετα από τη δήλωση του Αλέξη Γαλανού που ανέφερα πιο πάνω, τόσο για την απόρριψη της αγγλικής πρότασης του 1915 για Ένωσιν, όσο και για τις κατοπινές εθνικές συμφορές, δεν έφταιγε ο Ελευθέριος Βενιζέλος αλλά ο Βασιλέας Κωνσταντίνος.

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(19.9.1991)**

«ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΜΟΥ;»

Αγαπητέ Γιώργο,

Θα 'θελα να παρατηρήσω πως, ενώ στα πρώτα δυο χρόνια που ανέλαβες την Προεδρία, ακολουθούσες την ορθή τακτική των businessmen και των professionals που απαντούν στις επιστολές που παίρνουν, τον τελευταίο χρόνο άρχισες ν' ακολουθείς την τακτική των περισσοτέρων πολιτικών της Κύπρου που αποφεύγουν ν' απαντούν, έστω κι αν οι επιστολές που παίρνουν είναι αξιοπρόσεκτες, όπως συμβαίνει με τις επιστολές και μελέτες μου που τους στέλλω.

Υποψιάζομαι πως πολλές φορές ο λόγος της συστηματικής αυτής «αμέλειας» τους είναι γιατί δε θέλουν να φανεί ότι διάβασαν αυτά που τους γράφω, οπότε, αν αυτά είναι ορθά, έπρεπε να τα λαμβάνουν υπόψη στην πολιτική που ακολουθούν. Έτσι, προτιμούν να τα αγνοούν, αποφεύγοντας να μου γράψουν ότι τα πήραν.

Η πιο έξυπνη ίσως τακτική ήταν εκείνη που ακολουθούσε ο Μακάριος, ο οποίος μου έγραφε συνήθως: *«Ελάβομεν την επιστολήν σας ως και την συναποσταλείσαν μελέτην σας και θερμώς ευχαριστούμεν. Έχομεν ωρισμένας επιφυλάξεις επί των απόψεων σας, εκφράζομεν όμως βαθειάν εκτίμησιν διά το εν προκειμένω ενδιαφέρον σας και διά την ανάλυσιν του προβλήματος».*

Ίσως κάτι τέτοιο θα μπορούσες να μου απαντήσεις (στη δημοτική) για την εμπειριστατωμένη και, τώρα, πολύ επίκαιρη μελέτη μου από 25 σελίδες, με τίτλο «ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ Η ΚΡΙΣΙΜΗ ΩΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ. ΤΙ ΔΕΟΝ ΓΕΝΕΣΘΑΙ», που σου έστειλα στις 20 Μαΐου 1991, την οποία ελπίζω να βρήκες καιρό να τη μελετήσεις, αν και δε μου απάντησες ούτε καν ότι την επήρες.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Λευκωσία, 8 Οκτωβρίου 1991.

Κύριο
Χριστοφή Οικονομίδη,
Τ. Κ. 1632,
Λευκωσία.

Αγαπητέ Χριστοφή,

Επήρα το γράμμα σου της 19ης Σεπτεμβρίου και ευχαριστώ πολύ.

Ασφαλώς και διαβάζω τα γράμματα και τις μελέτες, που μου στέλλονται, αλλά δεν εθεώρησα αναγκαίο να σου γράψω και να σχολιάζω το κάθε υπόμνημά σου.

Οπωσδήποτε, εκφράζω εκτίμηση για το σταθερό ενδιαφέρον σου για τα κοινά.

Φιλικά,

(Γιώργος Βασιλείου)

ΟΙ ΤΡΑΓΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΗ-ΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ¹⁰⁶ (13.3.1992)

Ως τώρα όλοι σχεδόν οι «απορριπτικοί» περιορίζονταν στο να διεκτραγωδούν τα πιθανά κακά μιας ομοσπονδιακής λύσης του Κυπριακού και δεν προχωρούσαν να σκεφτούν τί θα γίνει αν δε δεχτούμε τέτοια λύση, λέγοντας μόνο πως πρέπει να έχουμε υπομονή και να περιμένουμε καλύτερες «συγκυρίες».

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΔΥΟ ΧΩΡΙΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Τελευταία όμως κάποιος Ελλαδίτης απορριπτικός, κρυβόμενος πίσω από το ψευδώνυμο «Διεθνολόγος» (Δ), σε άρθρο του στο Αθηναϊκό περιοδικό «Πολιτικά Θέματα» στις 6 Μαρτίου, πρότεινε να λύσουμε το Κυπριακό χωρίς να ζητήσουμε τη συγκατάθεση των Τούρκων με τον εξής τρόπο:

α. Οι Έλληνες να δηλώσουν ότι αναγνωρίζουν το παράνομο κράτος του Ντενκτάς - το οποίο, ύστερα από σχετική απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας, κανένα κράτος του κόσμου, εκτός της Τουρκίας, δεν το αναγνωρίζει σήμερα.

β. Έτσι, οι Έλληνες της Κύπρου «θα μπορούν να συνεχίσουν ανενόχλητοι τη θαυμάσια οικονομική τους πρόοδο, όντας απόλυτα κύριοι του οίκου τους. Οι Τούρκοι του άλλου ανεξάρτητου κράτους θα συνεχίσουν την οικονομική τους υπανάπτυξη ώστε να μπορούν, ενδεχομένως, να τροφοδοτούν την Ελληνική Κύπρο με εποχικούς εργάτες».

γ. Η εδαφική ακεραιότητα των δυο κρατών θα πρέπει να έχει την εγγύηση του ΟΗΕ.

δ. Η ανεξάρτητη Ελληνική Κύπρος θα μπορεί ανενόχλητη να ζητήσει την άμεση ένταξη της στην ΕΟΚ. Μεταξύ άλλων πλεονεκτημάτων, η ένταξη της Ελληνικής Κύπρου στην Ενωμένη Ευρώπη «θα έχει το πλεονέκτημα μιας «οιονεί Ενώσεως με την Ελλάδα».

Επειδή είναι πιθανόν και άλλοι «απορριπτικοί» στην Κύπρο να σκέφτονται με τον ίδιο τρόπο, θα 'θελα να απαντήσω στα πιο πάνω επιχειρήματα του Δ.

Η ΒΟΡΕΙΑ ΚΥΠΡΟΣ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Το πρώτο λάθος που κάμνει ο Δ. είναι ότι, ενώ βασίζει την πρόταση του πάνω στο ότι η Τουρκία έχει επεκτατική πολιτική και, όντας πιο δυνατή, «σε καμιά περίπτωση δε θα αποσύρει τα στρατεύματα της από τη Βόρεια Κύπρο», εντούτοις πιστεύει πως άμα αναγνωρίσουμε το παράνομο κράτος του Ντενκτάς τότε θα ζούμε ειρηνικά με τους Τούρκους και, ενώ εμείς «θα απολαμβάνουμε ανενόχλητα τη θαυμάσια οικονομική μας πρόοδο», οι Τουρκοκύπριοι «θα

¹⁰⁶ Δημοσιεύτηκε στα «Πολιτικά Θέματα» στις 13.3.1992, στο «Φιλελεύθερο» και στην «Αλήθεια» στις 23.3.1992.

συνεχίσουν την υπανάπτυξη τους και θα τροφοδοτούν την Ελληνική Κύπρο με εποχικούς εργάτες».

Το παράνομο όμως κράτος του Ντενκτάς, προπάντων όταν αναγνωριστεί, θα είναι προτεκτοράτο της Τουρκίας και η μισή σχεδόν Κύπρος (κατ' ακρίβεια τα δύο πέμπτα) θα γίνει de facto επαρχία της Τουρκίας. Τότε η Ελληνική Κύπρος του μισού εκατομμυρίου θα έχει ακροσφαλή σύνορα, διαμέσου της Κύπρου, με την πάνοπλη Τουρκία των 60 εκατομμυρίων που αυξάνονται σχεδόν κατά ενάμιση εκατομμύριο κάθε χρόνο. Κάτω απ' αυτές τις περιστάσεις, θα είναι αυταπάτη να πιστεύουμε ότι η Τουρκία δε θα έχει καμιά επεκτατική βλέψη στη Νότια μισή Κύπρο και θα ικανοποιείται με τα μεροκάματα που θα παίρνουν απ' αυτήν οι άνεργοι Τούρκοι που θα έρχονται εποχικά για δουλειά. Ο Δ. παραβλέπει το φοβερό κίνδυνο οι άνεργοι Τούρκοι εργάτες, ενθαρρυνόμενοι από την Κυβέρνηση τους, να κάνουν επιδρομές στη Νότια Κύπρο για να λεηλατούν τα κοντινά χωριά και να προκαλούν συνοριακά επεισόδια τα οποία θα εκμεταλλεύεται η Τουρκία για να απειλεί, και κάποτε να πραγματοποιεί, στρατιωτικές επιθέσεις κατά της Ελληνικής μισής Κύπρου.

Αυτά όλα τα επεισόδια είναι βέβαιο ότι θα δημιουργούν αίσθημα ανασφάλειας και θα αποθαρρύνουν τόσο τον τουρισμό όσο και την οικονομική μας πρόοδο.

Έτσι, η επισημοποίηση της τουρκοποίησης της μισής σχεδόν Κύπρου, αντί να δώσει την ευκαιρία στους Έλληνες της άλλης μισής Κύπρου να απολαμβάνουν τη «*θαυμάσια οικονομική τους πρόοδο*», όπως προβλέπει ο Δ., τουναντίον θ' ανοίξει την όρεξη της Τουρκίας να καταλάβει αργά ή γρήγορα ολόκληρη την Κύπρο, κάνοντας στο μεταξύ το βίο των Ελλήνων αβίωτο με συχνές παρενοχλήσεις και απειλές.

Τότε είναι που ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρυσόστομος και άλλοι, θα ετοιμάσουν τις βαλίτσες τους να φύγουν και όχι (όπως ισχυρίζεται τώρα ο Αρχιεπίσκοπος) όταν υιοθετηθεί μια Ομοσπονδιακή λύση.

ΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΓΓΥΗΘΟΥΝ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΜΑΣ

Ένα άλλο λάθος του Δ. είναι ότι πιστεύει πως τα Ηνωμένα Έθνη (Η.Ε.) θα εγγυηθούν αποτελεσματικά την εδαφική ακεραιότητα των δυο κυπριακών κρατών. Το 1974 υπήρχε στην Κύπρο η Ειρηνευτική Δύναμη των Η.Ε. και υποτίθεται ότι είχε καθήκον να υπερασπίσει την εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας, που ήταν και είναι μέλος των Η.Ε. Και όμως η Τουρκία, με την πρόφαση του αντι-Μακαριακού πραξικοπήματος εισέβαλε στην Κύπρο ανενόχλητα, και τα Η.Ε. αρκέστηκαν να βγάλουν, και συνεχίζουν να βγάζουν ψηφίσματα, που ζητούν την «*άμεση αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων από την Κύπρο*». Και στο μέλλον ποιός θα μπορέσει να εμποδίσει τις επιδρομές και τα συνοριακά επεισόδια που ανέφερα πιο πάνω;

ΑΜΦΙΒΟΛΟ ΑΝ Η ΕΟΚ ΘΑ ΔΕΧΤΕΙ ΤΗ ΛΙΛΛΙΠΟΥΤΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΤΙΑ ΚΥΠΡΟ ΩΣ ΙΣΟΤΙΜΟ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ

Λανθασμένη επίσης είναι η προϋπόθεση που θέτει ο Δ. ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα δεχτεί την λιλλιπούτια Ελληνική Κύπρο ως ισότιμο μέλος της, με δικαίωμα βέτο πάνω σε διάφορες αποφάσεις της, κι έτσι θα προστατευτούμε από επεμβάσεις της Τουρκίας. Το επιχείρημα που αναφέρεται κάποτε ότι η ΕΟΚ δέχτηκε ως ισότιμο μέλος της το Λουξεμβούργο που έχει κάπως μικρότερο πληθυσμό από την Ελληνική Κύπρο, δεν ευσταθεί, γιατί το Λουξεμβούργο ήταν ενωμένο οικονομικά με το Βέλγιο, από το 1921, και συμμετέσχε το 1948 στην Τελωνιακή Ένωση Μπενελούξ (BENELUX) μαζί με το Βέλγιο και την Ολλανδία, και το 1957, οι τρεις αυτές χώρες έγιναν ιδρυτικά μέλη της ΕΟΚ μαζί με τη Γερμανία, Γαλλία και Ιταλία.

Είναι κοινό μυστικό ότι οι μεγαλύτερες χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι μάλλον μετανιωμένες γιατί δέχτηκαν την Ελλάδα, σαν ισότιμο μέλος της, και πολύ πιθανόν αυτός θα είναι ένας παραπάνω λόγος να μη δεχτούν ένα δεύτερο Ελληνικό κρατίδιο σαν ισότιμο συνέταιρο τους. Έτσι η προοπτική του Δ. για «οιονεί Ένωσιν» μέσον της Ευρωπαϊκής Κοινότητας φαίνεται πως είναι «όνειρο θερινής νυκτός».

Σήμερα η Κυπριακή Δημοκρατία έχει μια 15-χρονη Συμφωνία Σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα που στοχεύει στην πλήρη Τελωνιακή Ένωση και λήγει το 2002. Σ' αυτήν όμως τη Συμφωνία δεν προνοείται, όπως προνοείτο στη Συμφωνία Σύνδεσης της Ελλάδας και όπως προνοείται και στη Συμφωνία Σύνδεσης της Τουρκίας, ότι σε κατοπινό στάδιο θα γίνει πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΕΛΛΗΝΟ-ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Αν ακολουθήσουμε τη συμβουλή του Δ., μια άλλη πιθανή εξέλιξη θα είναι, το Ελληνικό κρατίδιο της Νότιας Κύπρου, εφόσον δεν θα έχει τις σημερινές δεσμεύσεις, να προχωρήσει στην ανακήρυξη της Ενώσεως του με την Ελλάδα. Σε τέτοια περίπτωση, η κατάσταση θα περιπλεχθεί περισσότερο γιατί θα υπάρξει μεγαλύτερος κίνδυνος να σπεύσει η Τουρκία να καταλάβει ολόκληρη την Κύπρο για να προλάβει επέκταση των συνόρων της με την Ελλάδα ως τις Ανατολικές ακτές της Κύπρου, που η Τουρκία θα το θεωρήσει σαν πλήρη, από τη θάλασσα, περικύκλωση της από την Ελλάδα. Σχετικά, θα θέλαμε να υπενθυμίσουμε ότι στην Τριμερή Διάσκεψη του Λονδίνου το Σεπτέμβριο 1955, κατά τη διάρκεια της οποίας οργανώθηκαν στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη ανθελληνικές βιαιοπραγίες και βανδαλισμοί με σύνθημα «η Κύπρος είναι Τουρκική», η Τουρκική Κυβέρνηση δήλωσε, και το επανέλαβε αργότερα πολλές φορές, πως δε θα ανεχτεί ποτέ τέτοια περικύκλωση.

Όπως συμβαίνει συχνά στην ιστορία των εθνών, έχουμε να επιλέξουμε «μεταξύ δύο κακών το μη χείρον». Είναι, πιστεύω, φανερό από τα πιο πάνω ότι η πρόταση του Δ. είναι η χείριστη επιλογή, γιατί ουσιαστικά ισοδυναμεί με αυτοκτονία του Κυπριακού Ελληνισμού.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ - 5
(1992)

Τα πιο πάνω αποτελούν απάντηση και στους πολιτικά κοντόφθαλμους Κύπριους που λένε: *«Καλά περνούμε. Προτιμότερο να μείνουμε όπως είμαστε παρά να βάλουμε τους Τουρκοκύπριους στα πόδια μας».*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟ¹⁰⁷
(12.5.1992)

**«ΝΑ ΚΑΜΕΤΕ ΜΙΑ ΕΙΛΙΚΡΙΝΗ ΕΝΔΟΣΚΟΠΗΣΗ ΓΙΑ ΝΑ
ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΕΤΕ ΤΗΝ ΕΥΘΥΝΗ ΠΟΥ ΕΙΧΑΤΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ»**

Μακαριώτατε,

ΜΕ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ, ΘΑΡΡΟΣ ΤΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΡΑΤΑ

Εσωκλείω για πληροφορία σας αντίγραφο δυο άρθρων μου που δημοσιεύτηκαν τελευταία στον τύπο, το πρώτο με τίτλο «Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΩΝ Η.Ε. ΣΤΙΣ 3.4.92 ΚΑΙ ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ 750», και το δεύτερο με τίτλο «Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ ΝΑ ΧΑΣΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΝΑ ΛΥΣΕΙ ΤΟ ΧΡΟΝΙΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ», τα οποία πρέπει να σας ενδιαφέρουν γιατί, σ' αυτά επικρίνω την «απορριπτική» πολιτική σας στο Κυπριακό, κι ελπίζω να τα διαβάσετε προσεκτικά.

Επίσης, όπως θα δείτε στο δεύτερο άρθρο μου, αναφέρομαι στην έμμεση ευθύνη που είχατε, μεταξύ άλλων, και εσείς, για το ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση δεν επωφελήθηκε των ευκαιριών που της δόθηκαν κατά τη διάρκεια των διακοινοτικών διαπραγματεύσεων - όπως επιβεβαιώνει ο κ. Γλαύκος Κληρίδης στα βιβλία του «*Η Κατάθεση μου*» - το 1971, 1972 και αρχές του 1974, για να κλείσει το Κυπριακό με την επάνοδο σε ειρηνικές συνθήκες κάτω από ένα Σύνταγμα μιας «*βελτιωμένης Ζυρίχης*» και με την επιστροφή των εγκλωβισμένων Τουρκοκυπρίων (Τ/Κ) στα χωριά τους, οπότε δε θα δινόταν ευκαιρία στην Τουρκία να εισβάλει.

Όπως γράφω στο ίδιο άρθρο μου, τη δική σας ευθύνη, όπως και εκείνη του Προέδρου Μακαρίου, την ομολογήσατε έμμεσα στη συνέντευξη που δώσατε τον Οκτώβριο 1974 στην Αθηναϊκή «*Αυγή*» στην οποία ουσιαστικά ομολογήσατε ότι ο Πρόεδρος Μακάριος δεν υπέγραψε λύση σ' εκείνα τα χρόνια, γιατί «*η πολιτική του ήταν πολιτική αντοχής και υπομονής*» ωστόσο οι Τ/Κ θα κατέρρεαν, γιατί «*δεν θα μπορούσαν να κρατηθούν επ' αρκετόν εγκλωβισμένοι*».

Στο τέλος του άρθρου μου σας καλώ «*να κάμετε μια ειλικρινή ενδοσκόπηση για να συνειδητοποιήσετε τα λάθη που διεπράξατε, μεταξύ άλλων κι εσείς, από το 1968 ως το 1974, τα οποία έμμεσα οδήγησαν στη συνέχιση της διακοινοτικής διαμάχης σ' εκείνα τα χρόνια, η οποία κατέληξε στη σημερινή τραγωδία της Κύπρου, και να διερωτηθείτε κατά πόσο δεν έχετε τώρα εθνική υποχρέωση να προσπαθήσετε να επανορθώσετε το κακό που έμμεσα συντείνετε να γίνει σ' αυτόν τον τόπο, συμβάλλοντας στη*

¹⁰⁷ Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος δεν απάντησε ούτε καν πως πήρε την επιστολή και τα άρθρα μου.

λύση του Κυπριακού, παρά στη μη λύση του, η οποία θα ολοκληρώσει την τραγωδία της νήσου μας».

Ελπίζω να κάμετε την ενδοσκόπηση που σας εισηγούμαι, να ομολογήσετε τουλάχιστο στον εαυτό σας την έμμεση ευθύνη που είχατε για την τραγωδία της Κύπρου, και όχι μόνο να σταματήσετε αλλά να αντιστρέψετε τη σημερινή αρνητική πολιτική σας σχετικά με τη λύση του Κυπριακού, για να μην επαληθεύσει στη δική σας περίπτωση η πρόβλεψη ενός νεώτερου φιλοσόφου (του George Santayana) «*ότι όποιος δεν αναγνωρίζει τα λάθη του και δε διδάσκεται απ' αυτά είναι καταδικασμένος να τα επαναλάβει*».

Με τιμή,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟ ΒΑΣΟ ΛΥΣΣΑΡΙΔΗ, ΠΡΟΕΔΡΟ ΕΔΕΚ¹⁰⁸
(13.5.1992)**

**«ΝΑ ΚΑΜΕΤΕ ΜΙΑ ΕΙΛΙΚΡΙΝΗ ΕΝΔΟΣΚΟΠΗΣΗ ΓΙΑ ΝΑ
ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΕΤΕ ΤΗΝ ΕΥΘΥΝΗ ΠΟΥ ΕΙΧΑΤΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ»**

Αγαπητέ κ. Λυσσαρίδη,

ΜΕ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ, ΘΑΡΡΟΣ ΤΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΡΑΤΑ

Εσωκλείω για πληροφορία σας αντίγραφα δυο άρθρων μου που δημοσιεύτηκαν τελευταία στον τύπο, το πρώτο με τίτλο «*Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΩΝ Η.Ε. ΣΤΙΣ 3.4.92 ΚΑΙ ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ 750*», και το δεύτερο με τίτλο «*Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ ΝΑ ΧΑΣΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΝΑ ΛΥΣΕΙ ΤΟ ΧΡΟΝΙΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ*», τα οποία πρέπει να σας ενδιαφέρουν γιατί σ' αυτά επικρίνω την «*απορριπτική*» πολιτική σας στο Κυπριακό, κι ελπίζω να τα διαβάσετε προσεκτικά.

Επίσης, όπως θα δείτε στο δεύτερο άρθρο μου, αναφέρομαι στην άμεση ή έμμεση ευθύνη που είχατε, μεταξύ άλλων και εσείς, για ό,τι έγινε από το 1960 ως το 1963 που οδήγησε στις διακοινοτικές συγκρούσεις που άρχισαν το Δεκέμβριο 1963 και στη μίνι-διχοτόμηση της Κύπρου με τη δημιουργία των θυλάκων στους οποίους είχε εγκλωβιστεί και περιχαρακωθεί ένα μεγάλο μέρος των Τουρκοκυπρίων (Τ/Κ), και για το ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση δεν επωφελήθηκε των ευκαιριών που της δόθηκαν κατά τη διάρκεια των διακοινοτικών διαπραγματεύσεων - όπως επιβεβαιώνει ο κ. Γλαύκος Κληρίδης στα βιβλία του «*Η Κατάθεση μου*» - το 1971, 1972 και αρχές του 1974, για να κλείσει το

¹⁰⁸ Παρόμοια επιστολή έστειλα και στο Σπύρο Κυπριανού, Πρόεδρο ΔΗΚΟ και στον Τάσσο Παπαδόπουλο, υπαρχηγό ΔΗΚΟ, κανέναν τους όμως δεν απάντησε ούτε καν πως πήρε την επιστολή και τα άρθρα μου.

Κυπριακό με την επάνοδο σε ειρηνικές συνθήκες κάτω από ένα Σύνταγμα μιας «βελτιωμένης Ζυρίχης» και με την επιστροφή των εγκλωβισμένων Τ/Κ στα χωριά τους, οπότε δε θα δινόταν ευκαιρία στην Τουρκία να εισβάλει.

Στο τέλος του άρθρου μου σας καλώ **«να κάμετε μια ειλικρινή ενδοσκόπηση για να συνειδητοποιήσετε τα λάθη που διεπράξατε, μεταξύ άλλων κι εσείς, από το 1960 ως το 1974, τα οποία άμεσα ή έμμεσα οδήγησαν στη διακοινοτική διαμάχη και στη συνέχιση της για μια δεκαετία και η οποία κατέληξε στη σημερινή τραγωδία της Κύπρου, και να διερωτηθείτε κατά πόσο δεν έχετε εθνική υποχρέωση να προσπαθήσετε να επανορθώσετε ως ένα βαθμό το κακό που άμεσα ή έμμεσα συντείνετε να γίνει σ' αυτόν τον τόπο, συμβάλλοντας τώρα στη λύση του Κυπριακού, παρά στη μη λύση του η οποία θα ολοκληρώσει την τραγωδία της νήσου μας».**

Ελπίζω να κάμετε την ενδοσκόπηση που σας εισηγούμαι, να ομολογήσετε τουλάχιστο στον εαυτό σας τα λάθη που κάνατε και την άμεση ή έμμεση ευθύνη που είχατε για την τραγωδία της Κύπρου, και όχι μόνο να σταματήσετε αλλά να αντιστρέψετε τη σημερινή αρνητική πολιτική σας σχετικά με τη λύση του Κυπριακού, για να μην επαληθεύσει στη δική σας περίπτωση η πρόβλεψη ενός νεώτερου φιλοσόφου (του George Santayana) ότι *«όποιος δεν αναγνωρίζει τα λάθη του και δε διδάσκεται απ' αυτά είναι καταδικασμένος να τα επαναλάβει».*

Με τιμή,

ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

**Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΩΝ Η.Ε. ΣΤΙΣ 3.4.1992
ΚΑΙ ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ 750¹⁰⁹
(18.4.1992)**

Η ΟΥΝΦΙΚΥΠ ΘΑ ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΙ ΑΝ ΔΕΝ ΥΠΑΡΞΕΙ ΠΡΟΟΔΟΣ

Στην έκθεση του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας στις 3 Απριλίου¹¹⁰ ο Γενικός Γραμματέας (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) κ. Μπούτρος Γκάλι προειδοποιεί ότι ως το τέλος του χρόνου πολύ πιθανόν ν' αποσυρθεί από την Κύπρο η Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών («ΟΥΝΦΙΚΥΠ») (UNFICYP) η οποία βρίσκεται εδώ για 28 ολόκληρα χρόνια για να διατηρεί ειρηνικές συνθήκες μέσα στις οποίες θα δινόταν ευκαιρία να γίνουν διακοινοτικές διαπραγματεύσεις για λύση του Κυπριακού, οι οποίες όμως δεν καρποφόρησαν.

¹⁰⁹ Δημοσιεύτηκε στις 18.4.1992 στο «Φιλελεύθερο», 19.4.1992 στην «Αλήθεια» και «Χαραυγή» και στις 30.4.1992, στον «Αγώνα» και στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» της Αθήνας.

¹¹⁰ S/23780, 3.4.1992.

«Εν όψει αυτής της σοβαρής κατάστασης» προειδοποιεί ο Γ.Γ., «γίνεται πιο επείγουσα η ανάγκη να αφιερώσουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι όλες τις ενέργειες τους για να επιτευχθεί πρόοδος προς μια σύντομη διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος».

ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΠΟΛΕΜΟΥ

Τι θα γίνει όμως άμα φύγει η ΟΥΝΦΙΚΥΠ; Το πρώτο πιθανό επακόλουθο θα είναι να σπεύσουν οι τουρκικές δυνάμεις να καταλάβουν τη «νεκρή ζώνη» η οποία ισούται με το 3% του εδάφους της Κύπρου (δηλαδή μια λωρίδα κυπριακής γης μήκους 180 χιλιομέτρων και μέσου πλάτους 1,5 χιλιομέτρων), κι έτσι να αυξήσουν την τουρκοκρατούμενη περιοχή στο 40%. Μήπως τότε η εθνοφρουρά μας θα δοκιμάσει να τους εμποδίσει και θα καλέσουμε την Ελληνική Κυβέρνηση να τηρήσει την υπόσχεση της πως *«οποιαδήποτε τουρκική προέλαση στην Κύπρο θα σημαίνει Ελληνο-τουρκικό πόλεμο»;*

Αυτό θα είναι το πρώτο κρισιμώτατο δίλημμα της μη-λύσης: Να κάνουμε πόλεμο ή να υποχωρήσουμε; Το ένα συνεπάγεται ρισοκίνδυνες εθνικές περιπέτειες και το άλλο εθνική ταπείνωση, η οποία πιθανό να ενθαρρύνει την Τουρκία στο μέλλον να συρρικνώνει σταδιακά τα ελεύθερα εδάφη μας. Ασφαλώς το καλύτερο θα είναι να αποφύγουμε αυτό το δίλημμα, ακολουθώντας την προτροπή του Γ.Γ. να συμβάλει και η δική μας πλευρά *«στην επίτευξη προόδου προς μια σύντομη διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος».*

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΕΠΙΚΥΡΩΣΕ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ Γ.Γ. ΚΑΙ ΤΗ «ΔΕΣΜΗ ΙΔΕΩΝ ΤΟΥ»

Στην έκθεση του ο Γ.Γ. επιρρίπτει έμμεσα την ευθύνη για την οπισθοδρόμηση των διαπραγματεύσεων μετά τον Αύγουστο του 1991, στην τουρκική πλευρά και αφήνει να νοηθεί πως οφείλει η Τουρκία να δεχτεί εκείνα που συμφωνήθηκαν πέρυσι. Επίσης, περιγράφει τη δέσμη ιδεών που συμφωνήθηκε και προσθέτει πως αυτή *«περιέχει τα στοιχεία μιας δίκαιης λύσης σημαντικού αριθμού στοιχείων για μια γενική συμφωνία»* και πως *«εάν πραγματοποιηθεί παρόμοια πρόοδος στα εναπομένοντα εκκρεμή θέματα, και πιο ειδικά στο θέμα των εδαφικών προσαρμογών και το θέμα των εκτοπισμένων, τότε μια γενική λύση θα είναι πολύ κοντά».*

Στο μέρος της έκθεσης του που τιτλοφορείται *«Συμπεράσματα και Συστάσεις»*, ο Γ.Γ. κάνει την ακόλουθη σοβαρή προειδοποίηση: ***«Η σημερινή προσπάθεια (για λύση του Κυπριακού) δεν μπορεί να αναμένεται να συνεχίσει επ' άπειρον εάν όλοι οι ενδιαφερόμενοι δεν είναι πρόθυμοι να συμβάλουν στην επίτευξη μιας συμβιβαστικής λύσης».***

Στις 10 Απριλίου το Συμβούλιο Ασφαλείας επικύρωσε με το ομόφωνο ψήφισμα 750 την έκθεση του Γ.Γ. και τη δέσμη ιδεών που περιέχεται σ' αυτήν,

την οποία θεωρεί «ως μια κατάλληλη βάση για την επίτευξη ενός γενικού πλαισίου συμφωνίας υπό τον όρον ότι θα συμπληρωθεί η εργασία που χρειάζεται να γίνει σχετικά, με τα εκκρεμή θέματα και ιδιαίτερα τα θέματα των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων, τα οποία θα περιληφθούν σ' ένα συνολικό πακέτο που θα συμφωνηθεί και από τις δυο κοινότητες».

ΤΑ ΑΝΟΗΤΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΚΟ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΔΕΚ ΣΤΟ Γ.Γ. ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Προτού ακόμα γίνει γνωστή η απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας 750 στις 10 Απριλίου, ο Γεν. Γραμματέας της ΕΔΕΚ Τάκης Χατζηδημητρίου, και ο Πρόεδρος του ΔΗΚΟ Σπύρος Κυπριανού, έστειλαν την ίδια μέρα δυο ανόητα τηλεγραφήματα, ο πρώτος στον Πρόεδρο του Συμβουλίου Ασφαλείας και ο δεύτερος στον ίδιο και στο Γ.Γ.

Ο Γενικός Γραμματέας της ΕΔΕΚ ζητά από το Συμβούλιο Ασφαλείας να απορρίψει την έκθεση του Γ.Γ. και ο κ. Σπύρος Κυπριανού ζητά από το Γ.Γ. να αποσύρει τις προτάσεις του, και από το Συμβούλιο Ασφαλείας να τις απορρίψει.

Τα τηλεγραφήματα αυτά τα θεωρώ «ανόητα», πρώτο, γιατί ήταν παιδική αφέλεια των αποστολέων τους να πιστεύουν πως ήταν ποτέ δυνατόν είτε ο Γ.Γ. ν' αποσύρει τις προτάσεις του, είτε το Συμβούλιο Ασφαλείας να τις απορρίψει, και δεύτερο, όπως αποδεικνύεται από όσα γράφω πιο κάτω, ο κ. Κυπριανού είχε στο παρελθόν αποδεχτεί άμεσα ή έμμεσα όλες τις ιδέες της δέσμης του Γ.Γ.

Επίσης, με όλο το σεβασμό, θεωρώ ανόητο και προσβλητικό το τηλεγράφημα που έστειλε ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος στον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, κ. Καραμανλή με το οποίο του ζητά να απαιτήσει από το Συμβούλιο Ασφαλείας «να αναθεωρήσει ριζικά το ψήφισμα 750, το οποίο (όπως ισχυρίζεται) οδηγεί στην τουρκοποίηση της Κύπρου», ενώ όπως θα δούμε παρακάτω, αντίθετα, η Κύπρος πραγματικά απειλείται από τουρκοποίηση αν απορρίψουμε αυτό το ψήφισμα.

Ο ΣΠΥΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΑΠΟΔΕΧΤΗΚΕ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΑΜΕΣΑ Ή ΕΜΜΕΣΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΙΔΕΕΣ ΤΗΣ ΔΕΣΜΗΣ ΤΟΥ Γ.Γ.

Στο τηλεγράφημα του, ο κ. Κυπριανού, ισχυρίζεται ότι η δέσμη ιδεών του Γ.Γ. «*παραβιάζει κατάφωρα όλες τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών, των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Εντολής που έχει ο Γ.Γ.*». Λυτούμαι να παρατηρήσω πως με αυτούς τους ισχυρισμούς ο κ. Κυπριανού φαίνεται πως πάσχει από *αμνησία* γιατί, όπως φαίνεται πιο κάτω, ο ίδιος, είτε ως Υπουργός Εξωτερικών, είτε ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, είχε, άμεσα ή έμμεσα, αποδεχθεί όλες τις αρχές που περιέχονται στην έκθεση του Γ.Γ. και στη δέσμη ιδεών του. Επίσης, μερικές άλλες ιδέες της δέσμης σχετίζονται με αρχές που ο ίδιος είχε αποδεχθεί.

(1) *Διαπραγματεύσεις των δυο κοινοτήτων πάνω σε ίση βάση («equal footing»)*. Αυτή η αρχή περιέχεται στο ψήφισμα 3212 της Γενικής Συνέλευσης της 1.11.1974, την οποία ο κ. Κυπριανού, ως Υπουργός Εξωτερικών, ψήφισε, και όπως εξήγησε σε σημείωμα που έστειλε στον Πρόεδρο Μακάριο «η διατύπωση αυτή μας εξυπηρετεί γιατί, εάν κάποιος διαπραγματεύεται σήμερα στην Κύπρο από θέση αδυναμίας είμαστε ασφαλώς εμείς».¹¹¹

(2) *Δικονοτική και Διζωνική Ομοσπονδία*. Το ότι η Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι Δικονοτική Ομοσπονδία συμφωνήθηκε στη συνάντηση Μακαρίου-Ντενκτάς το Φεβρουάριο 1977, και επιβεβαιώθηκε στη συμφωνία Κυπριανού-Ντενκτάς στις 19.5.1979. Το ότι η λύση της εδαφικής πτυχής θα είναι «διζωνική» συμφωνήθηκε από την Κυβέρνηση Κυπριανού, όταν αυτή αποδέχτηκε στις 9.8.1980 τη σχετική δήλωση που έκανε ο ειδικός εκπρόσωπος του Γ.Γ. στην Κύπρο κ. Γκόμπυ εκ μέρους του Γ.Γ.¹¹²

(3) *Το ότι θα υπάρχουν δυο Βουλές με αναλογία Ε/Κ και Τ/Κ αντιπροσώπων 70:30 στην Κάτω και 50:50 στην Άνω Βουλή*, προβλέπεται στο «Ενοποιημένο Σχέδιο Συμφωνίας» του Γ.Γ. του Απριλίου 1985 το οποίο αποδέχτηκε ο κ. Κυπριανού ως Πρόεδρος.¹¹³

(4) *Το ότι, για σημαντικά θέματα, θα υπάρχει χωριστή πλειοψηφία των Ε/Κ και Τ/Κ βουλευτών στην Κάτω Βουλή*, προνοείται στο ίδιο έγγραφο του Γ.Γ. του Απριλίου 1985, το οποίο αποδέχτηκε ο κ. Κυπριανού. Στο ίδιο έγγραφο υπάρχουν αρκετές άλλες πρόνοιες που περιελήφθηκαν στη «δέσμη ιδεών».

(5) *Οι Συνθήκες Εγγυήσεως και Συμμαχίας του 1960*. Το ότι αυτές ισχύουν το υποστήριζε και ο κ. Κυπριανού όσον καιρό ήταν Πρόεδρος και το υποστηρίζει και η Ελληνική Κυβέρνηση η οποία διατηρεί εδώ τη δύναμη της ΕΛΔΥΚ σύμφωνα με τη Συνθήκη Συμμαχίας. Και είναι γνωστό πως, σύμφωνα με το Διεθνή Νόμο, δεν μπορούμε να τις καταργήσουμε ή να τις τροποποιήσουμε μονομερώς.

(6) *Η Πολιτική Ισότητα των δυο Ομόσπονδων Διοικήσεων* είναι συνυφασμένη με την έννοια της Ομοσπονδίας. Σύμφωνα με το Συνταγματολόγο του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, Κ.С. Wheare «μια Κυβέρνηση είναι ομοσπονδιακή εάν σ' αυτήν υπάρχει διαίρεση εξουσιών μεταξύ της Κεντρικής Αρχής και των Περιφερειακών Αρχών, κάθε μια από τις οποίες στη δική της σφαίρα είναι **ισότιμη** με τις άλλες και ανεξάρτητη απ' αυτές».¹¹⁴ Βέβαια, πολιτική ισότητα δεν σημαίνει και ίση αριθμητική συμμετοχή των δυο κοινοτήτων σ' όλα τα τμήματα της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης και στη διακυβέρνηση της, όπως

¹¹¹ Γλαύκου Κληρίδη «Η Κατάθεση μου», Τόμος Δ' σ. 133

¹¹² Έκθεση Γ.Γ. 11.8.1980 S/14100.

¹¹³ Έκθεση Γ.Γ. 11.6.1986 S/18102/Add.1 p. 2, «The Greek Cypriot side sent me a letter containing an affirmative reply on the Consolidated Draft Agreement».

¹¹⁴ Κ.С. Wheare, «Federated Government», 4th edition, p. 33.

τονίζει ο Γ.Γ. στην έκθεση του (παράγραφος 11), και όπως προνοείται στο ψήφισμα 716 (1990) του Συμβουλίου Ασφαλείας (παράγραφος 4).

(7) Το ότι θα υπάρχει πλειοψηφία Τ/Κ στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη και Ε/Κ στην Ε/Κ Ομόσπονδη Ζώνη, είναι αυτονόητο, εφόσον συμφωνήθηκε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι μια «Δικοινοτική Διζωνική Ομοσπονδία», δηλαδή Ομοσπονδία με δυο ζώνες εκ των οποίων η μια θα περιλαμβάνει τη μια κοινότητα και η άλλη την άλλη κοινότητα.

(8) Χωριστά Δημοψηφίσματα για την ένταξη της Κύπρου στην ΕΟΚ. Η εισήγηση αυτή του Γ.Γ. δεν υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Ωστόσο όμως δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 50 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας ο Τ/Κ Αντιπρόεδρος είχε δικαίωμα αρνησικυρίας (VETO) σε περίπτωση συμμετοχής της Δημοκρατίας σε διεθνείς οργανισμούς στους οποίους δεν συμμετέχει η Ελλάδα και η Τουρκία. Και είναι βέβαιο ότι αυτή η πρόνοια θα περιληφθεί και στο Ομοσπονδιακό Σύνταγμα, δεδομένου ότι έχει συμφωνηθεί πως η τουρκική πλευρά δεν θα έχει λιγότερα δικαιώματα στο Ομοσπονδιακό Σύνταγμα από όσα είχε στο Σύνταγμα του 1960, και βέβαια δεν θα δεχθεί να στερηθεί του πιο πάνω δικαιώματος βέτο που είχε.

ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΟΥ Γ.Γ. ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΕΣΜΗΣ ΙΔΕΩΝ ΤΟΥ¹¹⁵

Όσοι καταδικάζουν την έκθεση του Γ.Γ. και τη Δέσμη Ιδεών του που επικυρώθηκαν από το ψήφισμα 750, παραβλέπουν επίσης το γεγονός ότι αυτές υιοθετούν τις πιο κάτω βασικές αρχές τις οποίες πάντα ζητούσαμε:

Εξασφαλίζεται πως το Κυπριακό κράτος θα έχει μια και μόνη κυριαρχία και διεθνή προσωπικότητα και μια και μόνη ιθαγένεια και θα εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία και η εδαφική ακεραιότητα του (παράγραφος 2 του ψηφίσματος 750).

Αποκλείεται η ένωση του συνόλου ή μέρους της Κύπρου με οποιαδήποτε άλλη χώρα και κάθε μορφή διχοτόμησης ή απόσχισης (στο ίδιο).

Θα εξασφαλιστούν όλα τα βασικά δικαιώματα όλων των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων και των πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων (παράγραφος 23 της Έκθεσης).

Θα υπάρχει ελευθερία διακίνησης μόλις εγκαθιδρυθεί η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία (στο ίδιο).

Το δικαίωμα εγκατάστασης και το δικαίωμα ιδιοκτησίας θα εφαρμοστούν όταν συμπληρωθεί η επανεγκατάσταση που θα προέλθει από τις εδαφικές προσαρμογές, και αυτά τα δικαιώματα θα ρυθμίζονται από τα Ομόσπονδα κράτη

¹¹⁵ Όλα αυτά τα θετικά σημεία περιελήφθηκαν στην τελική Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. στις 21.8.1992.

με ένα συμφωνημένο τρόπο που θα είναι συνεπής με το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα (στο ίδιο).

Όχι αργότερα από την εγκαθίδρυση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας θα αποσυρθούν όλες οι μη κυπριακές στρατιωτικές δυνάμεις, εκτός εκείνων που προνοούνται από τη Συνθήκη Συμμαχίας, (παράγραφος 24 της Έκθεσης).

Οι εδαφικές προσαρμογές πρέπει να είναι τέτοιες ώστε να μπορέσει να επιστρέψει σημαντικός αριθμός Ε/Κ εκτοπισμένων σε περιοχές που θα περιληφθούν στην Ε/Κ Ομόσπονδη Επαρχία (παράγραφος 25 της Έκθεσης).

ΤΟ ΚΡΙΣΙΜΩΤΑΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Ο ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Το κρισιμώτατο δίλημμα που αντιμετωπίζει σήμερα ο Κυπριακός Ελληνισμός είναι κατά πόσο πρέπει να δεχτούμε **την εφικτή λύση** του Κυπριακού προβλήματος με βάση τη δέσμη ιδεών του Γ.Γ. τις οποίες υποστηρίζει το Συμβούλιο Ασφαλείας και οι Μεγάλες Δυνάμεις, ή κατά πόσο θα απορρίψουμε μια τέτοια λύση, επιμένοντας σε μια **ευκαία (επιθυμητή) λύση**, την οποία όμως δεν έχουμε τρόπο να πραγματοποιήσουμε.

ΤΙ ΘΑ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙ ΤΗΝ ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ Η.Ε.

Ας δούμε πρώτα τι θα συμβεί, αν απορρίψουμε τις προτάσεις του Γ.Γ. και του Συμβουλίου Ασφαλείας.

1. Όπως αναφέρει ο Γ.Γ., η Ειρηνευτική Δύναμη των Η.Ε. θα αποσυρθεί, οπότε θα αντιμετωπίσουμε το αμείλικτο δίλημμα πολέμου ή υποχώρησης, που αναφέραμε στην αρχή, με πολύ δυσάρεστες εθνικές συνέπειες, οποιανδήποτε επιλογή κι αν ακολουθήσουμε.

2. Η Αμερική θα παύσει να εμποδίζει τις Ισλαμικές χώρες να αναγνωρίσουν την παράνομη «*Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου*» («*ΤΔΒΚ*») με αποτέλεσμα να υποβιβαστεί σιγά-σιγά το Κράτος μας σε Ελληνοκυπριακό.

3. Ενώ η Βόρεια Κύπρος θα έχει για καμουφλάζ την ταμπέλα «*ΤΔΒΚ*», στην πραγματικότητα θα είναι μια επαρχία της Τουρκίας, και το κράτος μας θα έχει ακροσφαλή εχθρικά σύνορα με την Τουρκία των 60 εκατομμυρίων που αυξάνονται κατά 1,5 εκατομμύριο το χρόνο. Και βέβαια η Τουρκία θα κρατήσει όλες τις στρατιωτικές δυνάμεις της σ' αυτή, δίνοντας τους μια νομιμοφανή κάλυψη αφού υπογράψει με την «*ΤΔΒΚ*» μια εικονική «*αμυντική συμφωνία*».

4. Όπως έγραψα στο προηγούμενο άρθρο μου, «*ΟΙ ΤΡΑΓΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΗ-ΛΥΣΗΣ*», σε τέτοια περίπτωση θ' ανοίξουν οι πόρτες της Βόρειας Κύπρου στους άνεργους Τούρκους της Τουρκίας οι οποίοι σιγά-σιγά θα εκτοπίσουν τους Τουρκοκύπριους που θα αναγκάζονται, όπως έγινε στα τελευταία χρόνια, να μεταναστεύουν.

Ενθαρρυνόμενοι από την Τουρκική Κυβέρνηση, οι άνεργοι Τούρκοι δεν αποκλείεται να κάμνουν επιδρομές στη Νότια Κύπρο και να λεηλατούν τα κοντινά χωριά -όπως κάνουν σήμερα οι πεινασμένοι Αλβανοί που λεηλατούν και τρομοκρατούν τα χωριά της Βόρειας Ελλάδας. Επίσης θα μπορούν να προκαλούν συνοριακά επεισόδια τα οποία θα εκμεταλλεύεται η Τουρκία για να απειλεί, και κάποτε να πραγματοποιεί, στρατιωτικές επιθέσεις κατά της ελληνικής μισής Κύπρου.

Αυτά όλα τα επεισόδια είναι βέβαιο ότι θα διώξουν τον τουρισμό μας και θα ανακόψουν την οικονομική μας πρόοδο.

5. Επίσης, όπως ανέφερα στο ίδιο άρθρο, ύστερα από τις πιο πάνω εξελίξεις, πολύ πιθανόν το ελληνικό κράτος της Κύπρου να επιδιώξει στρατιωτική ενοποίηση με την Ελλάδα αν όχι πλήρη 'Ένωση μ' αυτή. Αυτό πιθανό να θεωρηθεί από την Τουρκία ως επέκταση των συνόρων της με την Ελλάδα ως τις Ανατολικές ακτές της Κύπρου, και συμπλήρωση της περικύκλωσης της από ελληνικά νησιά, - που πάντα φοβόταν - με πιθανότητα να αντιδράσει με τρόπο που να προκαλέσει Ελληνο-Τουρκικό πόλεμο στον οποίον η Τουρκία θα έχει τα γνωστά στρατιωτικά πλεονεκτήματα πάνω στην Κύπρο.

6. Αν σήμερα απορρίψουμε τις προτάσεις του Γ.Γ. και του Συμβουλίου Ασφαλείας, δεν μπορούμε να ελπίζουμε πως θα βρούμε με κανένα άλλο τρόπο καλύτερη λύση. Αντίθετα, όπως είδαμε πιο πάνω θα υπάρξει κίνδυνος επιδρομών, συνοριακών επεισοδίων και πολέμου, πράγματα που θα δημιουργήσουν στη νήσο μια ατμόσφαιρα ανασφάλειας και αβεβαιότητας για το μέλλον, που αργά ή γρήγορα θα οδηγήσουν στη συρρίκνωση του Κυπριακού Ελληνισμού.

Έτσι θα φανεί η οικτρά πλάνη εκείνων που λεν πως προτιμούν «να μείνουμε όπως είμαστε» με την αυταπάτη πως θα συνεχίσουν ν' απολαμβάνουν ανενόχλητα τη σημερινή καλοπέραση τους.

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΑΝ ΔΕΧΤΟΥΜΕ ΛΥΣΗ ΒΑΣΙΣΜΕΝΗ ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ Η.Ε.

Αν κοιτάξουμε τις εξελίξεις του Κυπριακού από το 1955 ως σήμερα θα δούμε ότι η Τουρκία ναι μεν έχει επεκτατική πολιτική που εκδηλώθηκε το Σεπτέμβριο 1955 με τις ανθελληνικές λεηλασίες στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, με σύνθημα «η Κύπρος είναι Τουρκική», αλλά κάτω από τις διεθνείς περιστάσεις αναγκάζεται να δεχτεί **συμβιβαστικές** λύσεις. Για παράδειγμα, κάτω από την πίεση του ΝΑΤΟ δέχτηκε το 1959 τη συμβιβαστική λύση της Ζυρίχης «*ούτε Ένωσης, ούτε Διχοτόμηση*». Αν η ηγεσία μας εφάρμοζε εκείνη τη Συμφωνία και δεν επιχειρούσε να την ανατρέψει, η Τουρκία δε θα είχε την ευκαιρία να εισβάλει στην Κύπρο. Ύστερα, σύμφωνα με τις αποκαλύψεις που έκαμε στα βιβλία του «*Η Κατάθεση μου*», ο τότε Συνομιλητής κ. Γλαύκος Κληρίδης, στις συνομιλίες

1968-'74, η Τουρκία δέχτηκε να εγκαταλείψουν οι Τ/Κ όλα τα προνόμια που είχαν σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1960, αν τους εδίναμε την «*τοπική αυτοδιοίκηση*» που ζητούσαν, οπότε οι Τ/Κ, που είχαν συγκεντρωθεί και περιχαρακωθεί στους Τ/Κ θυλάκους, θα επέστρεφαν στα χωριά τους και θα ξανάρχιζε ειρηνική συμβίωση με τους Ε/Κ κάτω από μια βελτιωμένη Ζυρίχη. Δυστυχώς η ηγεσία μας δε δέχτηκε αυτό το νέο συμβιβασμό και τελικά η Τουρκία εισέβαλε όταν επωφελήθηκε της ευκαιρίας που της έδωσε το Χουντικό πραξικόπημα.

Τώρα, από τις τελευταίες δηλώσεις της Κυβέρνησης τους, η Τουρκία φαίνεται ότι, κάτω από τις σημερινές διεθνείς περιστάσεις, δέχεται το ψήφισμα 750. Αυτό σημαίνει πως δέχεται να κάμει ένα καινούργιο συμβιβασμό και ν' αποσύρει τα στρατεύματα της από την Κύπρο, αν συμφωνηθεί μια λύση του Κυπριακού βασισμένη πάνω στη δέσμη ιδεών του Γ.Γ., νοουμένου ότι θα συμφωνηθεί, όπως συμβουλεύει και τις δυο πλευρές το Συμβούλιο Ασφαλείας, μια «*συμβιβαστική λύση*» των εκκρεμών θεμάτων, των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων.

Αν τελικά επιτευχθεί μια τέτοια λύση, τα πλεονεκτήματα της θα είναι τα εξής:

1. Θα τερματιστεί ο ακήρυκτος πόλεμος Τουρκίας-Κύπρου και θα αποχωρήσουν οι τουρκικές κατοχικές δυνάμεις που ανέρχονται σε 30.000 και που σήμερα είναι παραταγμένες πίσω από τη νεκρή ζώνη έτοιμες να προελάσουν οποιαδήποτε στιγμή. Μαζί τους βέβαια, θα αποσυρθούν και τα 300 τανκς και ο άλλος οπλισμός τους. Η παραμονή των ολίγων στρατιωτών της ΤΟΥΡΔΥΚ δεν μπορεί να θεωρηθεί σαν απειλή για κατάληψη της Κύπρου όπως είναι σήμερα ο τουρκικός στρατός.

2. Το γεγονός ότι στη νέα Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, η οποία θα έχει δικαιοδοσία για όλα τα Ομοσπονδιακά ζητήματα πάνω σ' όλη την Κύπρο, θα συμμετέχουν οι Ε/Κ με 70% και οι Τ/Κ με 30%, και ότι οι δυο Ομόσπονδες διοικήσεις θα είναι ισότιμες και αυτόνομες στην περιοχή τους για τα μη Ομοσπονδιακά ζητήματα, καταρρίπτει τον ισχυρισμό των «*απορριπτικών*» ότι «*οι Τούρκοι θα είναι κύριοι στο Βορρά και συνέταιροι στο Νότο*».

3. Εάν οι ηγεσίες και των δυο κοινοτήτων διδαχθούν από τα λάθη που έκαναν στα πρώτα χρόνια της εφαρμογής του συμβιβασμού της Ζυρίχης 1960-'63, πιστεύω πως το κοινό συμφέρον θα τις οδηγήσει στο να συνεργαστούν για να κάνουν την Κύπρο μια ευημερούσα νήσο, στην ευημερία της οποίας θα συμμετέχουν πλήρως και οι δυο κοινότητες. Με αυτόν τον τρόπο το βιοτικό επίπεδο των Τ/Κ θα είναι πολύ πιο ψηλό από εκείνο της Τουρκίας, πράγμα που θα τους κάνει να είναι ευχαριστημένοι γιατί είναι πολίτες του Κυπριακού Κράτους παρά του Τουρκικού.

Σχετικά με το θέμα αυτό θα 'ταν καλά να θυμηθούμε τα σοφά λόγια του Μεγάλου Έλληνα Ιστορικού Θουκυδίδη που ανέφερα σε πλείστα άρθρα μου: «Ο

ασφαλέστερος δεσμός μεταξύ κρατών όπως και μεταξύ ατόμων, είναι το κοινό συμφέρον».

Συγκρίνοντας τα υπέρ και τα κατά της αποδοχής της έκθεσης του Γ.Γ., της δέσμης ιδεών του και του ψήφισματος του Συμβουλίου Ασφαλείας 750, γίνεται φανερό πως, αν θέλουμε να αποχωρήσουν από την Κύπρο τα τουρκικά στρατεύματα - τα οποία όπως είχε δηλώσει ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών, κ. Τσακλαγιαγκίλ, όταν επισκέφτηκε την Κύπρο το 1980, «*εκεί που μπαίνουν με το σπαθί τους δεν φεύγουν με την πέννα*» -εάν θέλουμε να επανενωθεί η Κύπρος με μια διεθνή προσωπικότητα ως Κράτος, όπως ήταν στους τελευταίους 20 αιώνες, και αν θέλουμε να ζήσουμε μέσα σε ειρηνικές συνθήκες στις οποίες θα μπορούμε να αξιοποιήσουμε τις αναμφισβήτητες ανώτερες δυναμικότητες μας για μόνιμη οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη, **πρέπει να δεχθούμε μια λύση βασισμένη πάνω στις πιο πάνω προτάσεις και αποφάσεις σαν την καλύτερη εφικτή λύση, και να ευχηθούμε ότι η μελλοντική πολιτική ηγεσία μας δε θα διαπράξει τα λάθη της προηγούμενης ηγεσίας, από τις συνέπειες των οποίων υποφέρει όλος ο λαός της Κύπρου στα τελευταία 29 χρόνια.**

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ ΝΑ ΧΑΣΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΝΑ ΛΥΣΕΙ ΤΟ ΧΡΟΝΙΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ¹¹⁶ (9.5.1992)

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Όπως φάνηκε από τις αποφάσεις του, από το 1990 κι εδώ, και πιο ειδικά από την τελευταία του απόφαση 750 στις 10 Απριλίου, το Συμβούλιο Ασφαλείας (Σ.Α.) είναι διατεθειμένο να βοηθήσει στην επίλυση του χρόνιου Κυπριακού προβλήματος. Στα προηγούμενα χρόνια, το Σ.Α. περιοριζόταν στο να συμβουλεύει τις δυο κοινότητες να προσπαθήσουν, με τη βοήθεια των καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.), κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ, να βρουν μια λύση «*αμοιβαία αποδεκτή*»: Στο ψήφισμα όμως 649 στις 12 Μαρτίου 1990 το Σ.Α. για πρώτη φορά «*παρακάλεσε το Γ.Γ. να βοηθήσει τις δυο κοινότητες, κάνοντας εισηγήσεις για διευκόλυνση των συζητήσεων*».

Στο επόμενο ψήφισμα 716 στις 11 Οκτωβρίου 1991, το Σ.Α. καθόρισε τις βασικές θέσεις για λύση του Κυπριακού. Οι θέσεις αυτές ανακεφαλαιώθηκαν και συμπληρώθηκαν από το Γ.Γ. κ. Μπούτρος Γκάλι στις 3.4.1992, σε μια «*δέσμη ιδεών*» την οποία το Σ.Α. επικύρωσε με το ψήφισμα 750 «*ως μια κατάλληλη βάση για επίτευξη ενός συνολικού πλαισίου συμφωνίας υπό την προϋπόθεση ότι*

¹¹⁶ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» και την «Αλήθεια» στις 9.5.1992, και 10.5.1992, στα «Πολιτικά Θέματα» στις 22.5.1992, και στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο» της Αθήνας στις 18.6.1992.

το έργο που είναι ανάγκη να γίνει στα εκκρεμή θέματα, και ιδιαίτερα στα θέματα των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων, θα ολοκληρωθεί ως ένα ενιαίο πακέτο που θα συμφωνηθεί αμοιβαία από τις δυο κοινότητες». ¹¹⁷

Όπως λέει όμως μια Αγγλική παροιμία **«το άλογο μπορείς να το πάρεις στη βρύση, δεν μπορείς όμως να το αναγκάσεις να πει»**. Και στην περίπτωση τη δική μας, το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 750 μας οδηγεί στη βρύση, δεν μπορεί όμως να μας αναγκάσει να πούμε αν η σιωπηρή πλειοψηφία του Ελληνικού Κυπριακού λαού παρασυρθεί από τη φωνασκούσα μειοψηφία των απορριπτικών και απορρίψει τις προτάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας. Πολύ φοβάμαι πως σε τέτοια περίπτωση το Σ.Α., το οποίο έχει να ασχοληθεί με άλλα πολύ σοβαρότερα διεθνή προβλήματα, θα σταματήσει να ενδιαφέρεται για το δικό μας και θα μας αφήσει στην οικτρή μοίρα μας.

Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ «ΑΠΟΡΡΙΠΤΙΚΩΝ»

Η φωνασκούσα μειοψηφία των απορριπτικών αντέδρασε κατά της Δέσμης Ιδεών του Γ.Γ. και του ψηφίσματος 750 με εξωφρενικούς ισχυρισμούς όπως τους πιο κάτω:

Ο πνευματικός αρχηγός των απορριπτικών Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος ισχυρίστηκε ότι *«αν υπάρξει χέρι Ελληνικό και Χριστιανικό που θα τολμήσει να υπογράψει λύση σύμφωνα με τις πρόνοιες του ψηφίσματος 750, ας μου επιτραπεί να πω ότι είναι χέρι Μητραλοία που θα ήθελε πραγματικά να φονεύσει τη μητέρα πατρίδα του»* (Σημερινή, 19.4.1992).

Ο πολιτικός αρχηγός των απορριπτικών κ. Βάσος Λυσσαρίδης, πρόεδρος της ΕΔΕΚ, ισχυρίστηκε ότι *«η δέσμη ιδεών του Γ.Γ. οδηγεί στον αφανισμό του Κυπριακού Ελληνισμού και είναι δηλητήριο που χορηγείται σε μικρές δόσεις για να γίνει ανεπαίσθητο»* (Αγών, 24.4.1992).

Ο συναρχηγός των απορριπτικών κ. Τάσος Παπαδόπουλος, υπαρχηγός του Δημοκρατικού Κόμματος (ΔΗΚΟ), δήλωσε μέσω ενός ανακοινωθέντος του κόμματος του, το οποίο προφανώς συνέταξε ο ίδιος, ότι το *«ΔΗΚΟ δε θα δεχτεί και δε θα προσυπογράψει ποτέ λύση που θα βασίζεται στο πλαίσιο της δέσμης ιδεών η οποία θέτει σε κίνδυνο την επιβίωση του Ελληνισμού της Κύπρου»* (Αγών, 24.4.1992).

Το ίδιο ανακοινωθέν υπογράφηκε και από το νεοφώτιστο απορριπτικό, κ. Σπύρο Κυπριανού, πρόεδρο του ΔΗΚΟ, ο οποίος, όχι μόνο είχε υπογράψει το 1979 τη Συμφωνία με τον κ. Ντενκτάς, με την οποία επικύρωνε τη Συμφωνία Μακαρίου-Ντενκτάς του 1977 για *«δικοινοτική διζωνική Ομοσπονδία»*, αλλά,

¹¹⁷ Η τελική και ολοκληρωμένη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. κ. Γκάλι περιέχεται στην Έκθεση του στις 21.8.1992, και επικυρώθηκε από τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας 774 της 26.8.1992 και 789 της 25.11.1992.

όπως απέδειξα στο προηγούμενο άρθρο μου που δημοσιεύτηκε στις 18.4.1992, ο ίδιος είχε αποδεχτεί άμεσα ή έμμεσα όλες τις ιδέες της δέσμης του Γ.Γ. όταν ήταν Υπουργός Εξωτερικών (1974) και Πρόεδρος της Δημοκρατίας (1977-88).

Οι απορριπτικοί ζητούν από την Κυπριακή Κυβέρνηση να απορρίψει τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. και το ψήφισμα του Σ.Α. 750, δεν προτείνουν όμως κανέναν άλλο τρόπο για να σωθεί ο Κυπριακός Ελληνισμός από τον τουρκικό κίνδυνο. Για παράδειγμα, δεν προτείνουν κανένα αποτελεσματικό τρόπο για απομάκρυνση από την Κύπρο των τουρκικών στρατευμάτων.

ΠΩΣ ΘΑ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΘΟΥΝ ΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος συχνά αναπέμπει δεήσεις στον Ύψιστο και ταυτόχρονα προτρέπει την ελληνοκυπριακή νεολαία να μιμηθεί τους ήρωες του 1821, για «*απελευθέρωση των σκλαβωμένων εδαφών μας*». Αν λάβει όμως ένας υπόψη τον απόλυτο έλεγχο που έχει η Τουρκία με την ισχυρή αεροπορία της πάνω από την Κύπρο, η προτροπή αυτή του Αρχιεπισκόπου, αν πραγματικά την εννοεί - πράγμα που αμφιβάλλω -ισοδυναμεί με προτροπή για αυτοκτονία του Κυπριακού Ελληνισμού, που προφανώς δεν αρμόζει σε ένα προκαθήμενο της Χριστιανορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου.

Βέβαια οι Τούρκοι δεν πρόκειται ν' αποσύρουν τα στρατεύματα τους ούτε με τις δεήσεις και ούτε με τις απειλές του Αρχιεπισκόπου. Όπως δήλωσε ο κ. Τσιακλαγιαγκίλ, τότε Πρόεδρος της Τουρκικής Γερουσίας και πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, όταν επισκέφτηκε την Κύπρο το Φεβρουάριο 1980 και ρωτήθηκε αν οι τουρκικές δυνάμεις πρόκειται να αποσυρθούν από την Κύπρο: «*Ο τουρκικός στρατός δε φεύγει με την πέννα από τα μέρη που πήρε με το σπαθί του*».¹¹⁸

Κάτω απ' αυτές τις περιστάσεις η μόνη μας ελπίδα να φύγει ο τουρκικός στρατός «*με την πέννα*» είναι να δεχτούμε, όπως έχουν, τις τελευταίες προτάσεις του Γ.Γ. οι οποίες, μεταξύ άλλων, προνοούν πως «**πριν την εγκαθίδρυση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας πρέπει ν' αποσυρθούν όλες οι μη-Κυπριακές δυνάμεις που δεν προβλέπονται από τη Συνθήκη Συμμαχίας, η οποία πρέπει να συμπληρωθεί κατάλληλα**». Η εξαίρεση από την αποχώρηση, των ολίγων στρατιωτών της ΤΟΥΡΔΥΚ (650) και της ΕΛΔΥΚ (950), που προνοούνταν από τη Συνθήκη Συμμαχίας του 1960, δεν πρέπει να μας εκπλήξει εφόσον, τόσο η Ελληνική όσο και η Κυπριακή Κυβέρνηση, εξακολουθούν να θεωρούν τη Συνθήκη αυτή ότι ισχύει, αφού συνεχίζει να παραμένει στην Κύπρο και η ΕΛΔΥΚ.

Εάν αποδεχτούμε το ψήφισμα του Σ.Α. 750, και τις προτάσεις του Γ.Γ. οι οποίες εγκρίθηκαν από το Σ.Α. με το ίδιο ψήφισμα και λύσουμε τα εκκρεμή

¹¹⁸ Τ/Κ εφημερίδες 14.2.1980.

θέματα με ένα συμβιβαστικό αμοιβαία αποδεκτό τρόπο, τελικά η Τουρκία δε, μπορεί ν' αρνηθεί να αποσύρει τα στρατεύματα της από τη Βόρεια Κύπρο, γιατί το Σ.Α., όπως απέδειξε μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου, είναι αποφασισμένο να πάρει *«πρακτικά μέτρα»*, συμπεριλαμβανομένων και κυρώσεων, για εφαρμογή των ψηφισμάτων του.

ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗ ΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΚΚΡΕΜΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Όπως αναφέρει το ψήφισμα 750, υπάρχουν ακόμα άλυτα διάφορα εκκρεμή θέματα και ιδιαίτερα εκείνα των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων.

Όπως προειδοποιεί όμως ο Γ.Γ. στην Έκθεση του, η οποία εγκρίθηκε από το Σ.Α., ***«η παρούσα προσπάθεια (για λύση του Κυπριακού) δεν μπορεί να συνεχιστεί επ' άπειρον εάν όλοι οι ενδιαφερόμενοι δεν είναι πρόθυμοι να συμβάλουν σε μια συμβιβαστική λύση».***

Πρέπει να προσέξουμε εδώ ότι ο Γ.Γ. και το Σ.Α. συμβουλεύουν όχι μόνο την τουρκική πλευρά αλλά και τη δική μας να *«συμβάλει σε μια συμβιβαστική λύση»*, που σημαίνει πως δεν είναι αποδεκτός ο ισχυρισμός της δικής μας πλευράς ότι η λύση εξαρτάται μόνο από τις υποχωρήσεις που θα κάμει η τουρκική πλευρά.

Τον τελευταίο καιρό στρατολογήθηκαν από το απορριπτικό μέτωπο διάφοροι Ελλαδίτες καθηγητές οι οποίοι ήρθαν εδώ για να υποστηρίξουν πως πρέπει ν' απορρίψουμε τις προτάσεις του Γ.Γ. και του Σ.Α. γιατί αυτές *«δεν πληρούν όλες τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου, των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κ.λ.π.»*. Το λάθος όλων αυτών των θεωρητικών είναι ότι, πρώτο, παραβλέπουν την προϊστορία της σημερινής φάσης του Κυπριακού και το δικό μας μερίδιο ευθύνης για όσα συνέβηκαν από το 1963 ως το 1974, τα οποία οδήγησαν στα σημερινά τετελεσμένα τα οποία δύσκολα ανατρέπονται, και δεύτερο, ξεχνούν ότι δε ζούμε σ' ένα ιδεώδη κόσμο στον οποίο οι διεθνείς διενέξεις λύονται παντού και πάντοτε με βάση το Διεθνές Δίκαιο και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Επίσης δε λαμβάνουν υπόψη ότι ***στις περιπτώσεις που, στη συνέχεια μιας διένεξης μεσολάβησε πόλεμος, όπως στη δική μας περίπτωση, μια συμβιβαστική λύση που θα οδηγήσει σε συνθήκες ειρήνης, συμφέρει πολύ περισσότερο, στη στρατιωτικά αδύνατη πλευρά η οποία πρέπει να την επιδιώξει ακόμα και με «οδυνηρές υποχωρήσεις»***, αν αυτή είναι πιο δυνατή στην ειρηνική άμιλλα.

ΤΑ ΚΑΚΑ ΤΗΣ ΜΗ-ΛΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΛΑ ΤΗΣ ΛΥΣΗΣ

Οι απορριπτικοί συνήθως εξογκώνουν τα μειονεκτήματα μιας Ομοσπονδιακής λύσης και παρασιωπούν, από τη μια, τα καλά της λύσης και, από την άλλη, τα κακά που θα προέλθουν από τη μη-λύση. Το ν' απορρίπτουν μια λύση σαν αυτή που μας προτείνει ο Γ.Γ. και το Σ.Α. σημαίνει πως έμμεσα προτιμούν τις πιο κάτω αρνητικές συνέπειες της μη-λύσης.

Τουρκικά στρατεύματα: Προτιμούν να παραμείνουν στη Βόρεια Κύπρο όλα τα τουρκικά στρατεύματα παραταγμένα και έτοιμα να προελάσουν άμα βρουν την κατάλληλη ευκαιρία και πρόφαση, υποστηριζόμενα από την ισχυρή αεροπορία της Νότιας Τουρκίας, παρά να φύγουν τα τουρκικά στρατεύματα και να υπογράψουμε συνθήκη ειρήνης και να παραμείνουν μόνο οι λίγοι στρατιώτες της ΤΟΥΡΔΥΚ και ΕΛΔΥΚ.

Εδαφικό: Προτιμούν να μετατραπεί οριστικά το 40% του κυπριακού εδάφους (37% και 3% νεκρή ζώνη την οποία πολύ πιθανό να καταλάβουν άμα φύγει η ΟΥΝΦΙΚΥΠ), σε επαρχία της Τουρκίας, παρά να ενοποιηθεί η Κύπρος κάτω από μια Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, με ελάττωση της έκτασης της Τ/Κ ζώνης στο 27-29% της Κύπρου.

Εκτοπισμένοι: Προτιμούν να μην επιστρέψει κανένας εκτοπισμένος στο σπίτι και την περιουσία του και να μην αποζημιωθεί κανένας, παρά να επιστρέψουν πάνω από τους μισούς εκτοπισμένους και οι άλλοι να αποζημιωθούν, πράγμα που θα γίνει αν, όπως είναι πιθανό, η λύση του εδαφικού βασιστεί πάνω στη «γραμμή Γκόμπι», προσαρμοσμένη ώστε η Τ/Κ ζώνη να είναι, έστω, 29%, που δέχτηκε η τουρκική πλευρά τον Μάρτιο 1986 και ο Πρόεδρος Κυπριανού τον Απρίλιο 1985, οπότε οι μισοί περίπου Ε/Κ εκτοπισμένοι θα επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους κάτω από Ε/Κ διοίκηση.

ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΠΤΙΚΩΝ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΛΥΣΗΣ

Τα κυριώτερα επιχειρήματα των απορριπτικών εναντίον της ομοσπονδιακής λύσης είναι τα πιο κάτω:

Αποδοχή της ομοσπονδιακής λύσης σημαίνει «προσυπογραφή και νομιμοποίηση με την υπογραφή μας της διχοτόμησης» και γι' αυτό, όπως δήλωσε ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος, «είναι προτιμότερο να γίνει η διχοτόμηση μόνη της χωρίς την υπογραφή μας» (Αγών, 22.4.1992). Τα λάθη του συλλογισμού αυτού είναι τα πιο κάτω:

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΛΥΣΗ ΔΕΝ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΔΙΧΟΤΟΜΙΣΗ ΑΛΛΑ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΗΔΗ ΔΙΧΟΤΟΜΗΜΕΝΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Πρώτο, θεωρεί την ομοσπονδιακή λύση ως διχοτόμηση, ενώ στην πραγματικότητα σημαίνει **ενοποίηση** της ήδη διχοτομημένης Κύπρου, σε ένα κράτος το οποίο θα έχει μια και μόνη διεθνή προσωπικότητα και κυριαρχία και μια και μόνη ιθαγένεια και θα εξασφαλιστεί η εδαφική ακεραιότητα της Κύπρου, όπως επιβεβαιώνεται από το ψήφισμα 750.

ΗΘΙΚΑ ΕΝΟΧΟΣ ΚΑΙ ΟΠΟΙΟΣ ΠΑΡΑΛΕΙΠΕΙ ΝΑ ΕΜΠΟΔΙΣΕΙ ΕΝΑ ΕΓΚΛΗΜΑ

Δεύτερο, ασφαλώς η συνείδηση του Αρχιεπισκόπου και των άλλων απορριπτικών δεν μπορεί να είναι ήσυχη αν η Βόρεια Κύπρος μετατραπεί οριστικά σε επαρχία της Τουρκίας - πράγμα που θα γίνει αν δε λυθεί το Κυπριακό - επειδή αυτό θα γίνει χωρίς την υπογραφή μας. Γιατί, όποιος παραλείπει να εμποδίσει ένα έγκλημα, έστω κι αν δε θεωρείται από τον ποινικό κώδικα ένοχος, είναι όμως ηθικά ένοχος.

ΓΙΑΤΙ ΚΑΤΕΡΡΕΥΣΕ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ 1960

«Το Ομοσπονδιακό σύστημα δε θα λειτουργήσει ομαλά και τελικά θα καταρρεύσει, όπως δε λειτούργησε ομαλά το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960 και όπως κατέρρευσε το ομοσπονδιακό σύστημα της Γιουγκοσλαβίας». Τα λάθη σ' αυτό το συλλογισμό είναι τα πιο κάτω:

Πρώτο, παραγνωρίζεται το γεγονός ότι η επιτυχία ή η αποτυχία ενός πολιτικού συστήματος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διάθεση των ηγετών της χώρας να κάμουν το σύστημα να λειτουργήσει ομαλά ή να ανατραπεί. Στην περίπτωση του δικού μας Συντάγματος του 1960, το πιο κάτω απόσπασμα από το βιβλίο του κ. Γλαύκου Κληρίδη - ο οποίος το 1962, στο οποίο αναφέρεται το απόσπασμα, ήταν Πρόεδρος της Βουλής - είναι πολύ εύγλωττο:

«Ήξερα ότι *ορισμένα "γεράκια"* θα έκαναν ό,τι μπορούσαν (το 1962) για να ματαιώσουν μια συμφωνία (με τους Τούρκους Βουλευτές με την οποία αυτοί θα εγκατέλειπαν το δικαίωμα που είχαν για χωριστή πλειοψηφία στα φορολογικά νομοσχέδια, και σε αντάλλαγμα η Κυβέρνηση θα χρηματοδοτούσε την παιδεία και των δυο κοινοτήτων με αναλογία 70:30) και θα επέμεναν να σπρώχνουν τον Μακάριο προς την άποψη ότι το Σύνταγμα δεν ήταν λειτουργικό και ότι η μη λειτουργικότητα του έπρεπε να αποδειχθεί έστω κι αν κόστιζε μια συνταγματική κρίση. Ακόμα να αποδειχθεί ότι μια συνταγματική αναθεώρηση με στόχο τον περιορισμό των υπερβολικών τουρκικών δικαιωμάτων ήταν επιτακτική κι έπρεπε να προχωρήσει χωρίς καθυστέρηση» (*«Η Κατάθεση μου»*, Τόμος Α', σελ. 145). Λίγη αμφιβολία υπάρχει ότι στα «γεράκια» του 1962 συμπεριλαμβάνονταν οι τρεις πιο πάνω σημερινοί απορριπτικοί (γιατί ο κ. Χρυσόστομος δεν ήταν τότε στην Κύπρο).

ΠΟΛΥ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑΣ

Δεύτερο, οι περιστάσεις κάτω από τις οποίες κατέρρευσε το ομοσπονδιακό σύστημα στη Γιουγκοσλαβία είναι πολύ διαφορετικές απ' αυτές της Κύπρου. Εκεί οι ομόσπονδες δημοκρατίες (εκτός της Σερβίας) επαναστάτησαν και ζήτησαν την ανεξαρτησία τους γιατί, για μισό σχεδόν αιώνα ζούσαν καταπιεσμένες κάτω από το κομμουνιστικό καθεστώς με έδρα το Βελιγράδι της Σερβίας. Στην Ομοσπονδία που πρόκειται να ιδρύσουμε στην Κύπρο δεν πρόκειται η μια κοινότητα να καταπιέζει την άλλη. Τουναντίον πιστεύω πως, για τους λόγους που εξηγγώ παρακάτω θα συνεργάζονται για το αμοιβαίο καλό.

ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ ΟΜΑΛΑ Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

Τρίτο, εάν η μελλοντική ηγεσία και των δυο κοινοτήτων δε διδαχτεί από τα λάθη των προηγούμενων ηγεσιών και επαναλάβει παρόμοια λάθη, δεν αποκλείεται να μη λειτουργήσει ομαλά η Κυπριακή Ομοσπονδία. Υπάρχουν όμως αρκετές πιθανότητες να λειτουργήσει ομαλά γιατί, πρώτο, το συμφέρον της Τ/Κ κοινότητας θα είναι να λειτουργήσει η Ομοσπονδία ομαλά για να απολαύσει κι αυτή την προβλεπόμενη ευημερία της νήσου, και δεύτερο, το συμφέρον της Ε/Κ κοινότητας θα είναι το ίδιο, για να απολαύσει μόνιμα τους καρπούς των δραστηριοτήτων της οι οποίοι θα κινδυνεύουν να εξανεμιστούν αν ξανασυγκρουστούν οι δυο κοινότητες. Όπως παρατήρησε ο Μεγάλος Έλληνας Ιστορικός Θουκυδίδης *«ο ασφαλέστερος δεσμός μεταξύ πολιτειών όπως και μεταξύ ατόμων είναι το κοινό συμφέρον»*. Οι πιθανότητες ομαλής λειτουργίας θα βελτιωθούν, αν τελικά η Ομοσπονδιακή Κυπριακή Δημοκρατία γίνει πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

ΚΑΝΕΝΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ ΔΕΝ ΑΥΤΟΚΤΟΝΕΙ ΓΙΑΤΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΝΑ ΑΠΟΤΥΧΕΙ Η «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΥ»

Τέταρτο, θα ήταν η χειρότερη πλάνη, αν προτιμούσαμε τη μη-λύση με όλες τις καταστροφικές της συνέπειες, απλώς γιατί υπάρχουν κάποιες πιθανότητες να μη λειτουργήσει ομαλά η Ομοσπονδία. Μήπως προτιμά ένας επιχειρηματίας να αυτοκτονήσει εκ των προτέρων - όπως συμβουλεύουν τον Ε/Κ λαό οι απορριπτικοί - απλώς γιατί υπάρχουν κάποιες πιθανότητες να αποτύχει η επιχείρησή του, ενώ βέβαια υπάρχουν και αρκετές πιθανότητες να επιτύχει;

Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΠΤΙΚΩΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΙΣΒΟΛΗ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, θα ήθελα να απευθυνθώ στους απορριπτικούς που ανέφερα πιο πάνω και **να τους καλέσω να κάμουν μια ειλικρινή ενδοσκόπηση για να συνειδητοποιήσουν τα λάθη που διέπραξαν**

από το 1960 ως το 1974, τα οποία άμεσα ή έμμεσα οδήγησαν στη διακοινοτική διαμάχη και στη συνέχιση της για μια δεκαετία, και η οποία κατέληξε στη σημερινή τραγωδία της Κύπρου, και να διερωτηθούν κατά πόσο δεν έχουν τώρα εθνική υποχρέωση να προσπαθήσουν να επανορθώσουν το κακό που άμεσα ή έμμεσα συνέτειναν να γίνει σ' αυτόν τον τόπο, συμβάλλοντας στη λύση του Κυπριακού, παρά στη μη-λύση του η οποία, όπως είδαμε πιο πάνω, θα ολοκληρώσει την τραγωδία της νήσου μας.

Σχετικά, θα 'θελα να υπενθυμίσω τα πιο κάτω:

Ο κ. Βάσος Λυσσαρίδης ήταν προσωπικός γιατρός και στενός συνεργάτης, σύμβουλος, συνεπής υποστηρικτής του Προέδρου Μακαρίου, και βουλευτής από το 1960 ως το 1974. ως βουλευτής είχε δώσει «επίσημη διαβεβαίωση» - που σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα ισοδυναμούσε με όρκο - για «πίστη και σεβασμό» στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, το οποίο απαγόρευε τόσο την Ένωση όσο και τη Διχοτόμηση.

Ο κ. Τάσος Παπαδόπουλος ήταν μέλος του Υπουργικού Συμβουλίου στην Κυβέρνηση Μακαρίου από το 1960 ως το 1970 και Βουλευτής από το 1970 ως το 1974 και έδωσε την ίδια επίσημη διαβεβαίωση.

Ο κ. Σπύρος Κυπριανού ήταν Υπουργός Εξωτερικών από το 1960 ως το 1972 και έδωσε την ίδια επίσημη διαβεβαίωση.

Ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος ήταν Χωρεπίσκοπος Κωνσταντίας και άμεσος βοηθός, σύμβουλος και συγκάτοικος του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στην Αρχιεπισκοπή από το 1968 ως το 1973.

Όπως γράφει ο κ. Κληρίδης στο πιο πάνω απόσπασμα από το βιβλίο του, τα «γεράκια» - μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται τουλάχιστον τρεις από τους τέσσερις πιο πάνω απορριπτικούς - έσπρωχναν τον Πρόεδρο Μακάριο να τροποποιήσει μονομερώς το Σύνταγμα, πράγμα που όχι μόνο τους έκαμνε επίορκους, αλλά οδήγησε στις διακοινοτικές συγκρούσεις που άρχισαν το Δεκέμβριο 1963, και στη μίνι-διχοτόμηση της Κύπρου με τη δημιουργία των θυλάκων στους οποίους είχε εγκλωβιστεί και περιχαρακωθεί ένα μεγάλο μέρος των Τ/Κ.

Επίσης, όπως επιβεβαιώνει στα τέσσερα βιβλία του «Η Κατάθεση μου» ο κ. Γλαύκος Κληρίδης - ο οποίος ήταν διαπραγματευτής εκ μέρους του Προέδρου Μακαρίου από το 1968-1974 - στα χρόνια εκείνα παρουσιάστηκαν διάφορες ευκαιρίες, και πιο ειδικά το Σεπτέμβριο 1972 (Τόμος Γ', σ. 203), για λύση του Κυπριακού με εγκατάλειψη από τους Τ/Κ των προνομίων που είχαν στο Σύνταγμα του 1960 και με επιστροφή τους στα χωριά τους, αν τους παραχωρείτο τοπική αυτοδιοίκηση, οπότε δεν θα δινόταν ευκαιρία στην Τουρκία να εισβάλει. Το λόγο γιατί η Κυπριακή Κυβέρνηση δεν επωφελήθηκε εκείνων των ευκαιριών, τον ομολόγησε, με ωμή ειλικρίνεια, ο **Αρχιεπίσκοπος (τότε**

Μητροπολίτης Πάφου) Χρυσόστομος, σε μια συνέντευξη του μετά την εισβολή ως εξής:

«Οι Τούρκοι ήσαν εγκλωβισμένοι σε μερικούς θυλάκους. Ήδη άρχισε να καταρρέει το ηθικό τους. Ήθελε εκ μέρους ημών αντοχήν και υπομονήν. Άλλοι θα έφευγαν εις το εξωτερικό, θα διέρρεαν. Δεν θα μπορούσαν να κρατηθούν επ' αρκετόν εγκλωβισμένοι. Η πολιτική του Μακαρίου ήτο πολιτική αντοχής και υπομονής. Η Κύπρος θα κυβερνόταν από Ελληνικήν Κυβέρνησιν, παντού ελληνικά, παντού Έλληνες». (Συνέντευξη με την Αθηναϊκή «Αυγή» που αναδημοσιεύτηκε στις 26.10.1974 στο «Φιλελεύθερο»).

Ελπίζω ο Προκαθήμενος της Κυπριακής Εκκλησίας και οι πιο πάνω τρεις πολιτικοί αρχηγοί να κάμουν την ενδοσκόπηση που τους εισηγούμαι, να ομολογήσουν τουλάχιστο στον εαυτό τους τήν άμεση ή έμμεση ευθύνη που έχουν για την τραγωδία της Κύπρου, και όχι μόνο να σταματήσουν αλλά να αντιστρέψουν τη σημερινή αρνητική πολιτική τους σχετικά με τη λύση του Κυπριακού, για να μην επαληθεύσει στη δική τους περίπτωση η πρόβλεψη ενός νεώτερου φιλόσοφου (του George Santayana) ότι *«όποιος δεν αναγνωρίζει τα λάθη του και δε διδάσκεται απ' αυτά είναι καταδικασμένος να τα επαναλάβει»*.

**ΧΑΡΙΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ
ΖΥΡΙΧΗΣ ΚΑΙ ΛΟΝΔΙΝΟΥ¹¹⁹
(13.11.1992)**

**ΑΠΟ ΠΟΤΕ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ ΝΑ ΑΝΑΤΡΕΨΕΙ
ΤΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ;**

Σ' ένα άρθρο του που δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 4 Νοεμβρίου, ο κ. Ανδρέας Φάντης, πρώην μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ, αποκαλύπτει ότι, στο τέλος 1961 ο Μακάριος δήλωσε *«σ' ένα έμπιστο και στενό συνεργάτη του, ο οποίος ήταν ταυτόχρονα τακτικός πληροφοριοδότης της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ»*, τα εξής: *«Προτού κλείσει πενταετία από την υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου, θα κάνω ερείπια το καθεστώς της Ζυρίχης»*.

Από την πιο κάτω επιστολή όμως που έστειλε στον Έλληνα Πρωθυπουργό Γεώργιο Παπανδρέου την 1^η Μαρτίου 1964, ο Μακάριος φαίνεται ότι δεν είναι από το 1961 αλλά και από την ώρα που υπέγραψε τις Συμφωνίες που είχε κατά νουν να τις ανατρέψει *«όταν αλλάξουν οι συνθήκες»*. Να τι έγραψε σ' εκείνη την επιστολή:

¹¹⁹ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 13.11.1992, στην «Αλήθεια» στις 16.11.1992, στον «Αγώνα» στις 17 Νοεμβρίου και στα «Πολιτικά Θέματα» στις 11.12.1992.

«Είμαι ο υπογράψας τας Συμφωνίας αυτάς εκ μέρους των Ελλήνων της Κύπρου. Κατά την προσωπική μου γνώμη υπό τας επικρατούσας τότε συνθήκας "οικ ήν άλλως γενέσθαι" (δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά). **Ουδ' επί στιγμήν όμως επίστευσα ότι αι Συμφωνίαί θα απετέλουν μόνιμον καθεστώς.** Ήτο καθεστώς σκληράς ανάγκης και κατά την άποψιν μου η μή χείρων (η λιγότερο κακή) λύσις του Κυπριακού δράματος. **«Εκτοτε διεθνώς και επιτοπίως ήλλαξαν αι συνθήκαι και νομίζω ότι ήλθεν ο καιρός διά να επιχειρήσωμεν την απαλλαγήν μας εκ των Συμφωνιών που μας επεβλήθησαν».** (Ν. Κρανιδιώτη: «Ανοχύρωτη Πολιτεία» Τόμος Α', σ. 135)

Επίσης σε άλλη επιστολή του προς τον Γ. Παπανδρέου στις 21.2.1965, ο Μακάριος έγραφε: **«Την Ένωσιν είχομεν ως σκοπόν μας όταν υπό την πίεσιν των πραγμάτων και διά να μην περιαγάγωμεν εις περιπετείας την Μητέρα Πατρίδα, ηναγκάσθημεν να δεχθώμεν, με την επίμονον συμβουλήν της Ελληνικής Κυβερνήσεως, προσωρινάς λύσεις».** (Ν. Κρανιδιώτη, στο ίδιο, Τόμος Α', σ. 266).

ΓΙΑΤΙ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΗΘΕΛΕ ΝΑ ΑΝΑΤΡΕΨΕΙ ΤΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ;

Στο ίδιο άρθρο του, ο κ. Φάντης προσπαθεί να εξηγήσει γιατί ο Μακάριος ήθελε να ανατρέψει τις Συμφωνίες Λονδίνου και Ζυρίχης και εκφράζει την άποψη ότι ο λόγος ήταν **«η ταπείνωση που αισθάνθηκε όταν στις 19 Φεβρουαρίου 1959 στη σύσκεψη Λάνκαστερ Χάουζ στο Λονδίνο δεν του επιτράπηκε να συζητήσει τις Συμφωνίες, αλλά τέθηκε μπροστά του τελεσιγραφικά να απαντήσει με ένα ναι ή ένα όχι αν δέχεται τις Συμφωνίες και αυτήν την ταπείνωση δεν την ξέχασε ποτέ και ούτε συγχώρεσε τους Βρετανούς γι' αυτό τον ταπεινωτικό - όπως αισθανόταν - τρόπο που τον χειρίστηκαν στο Λάνκαστερ Χάουζ».**

Όπως φαίνεται παρακάτω, η εξήγηση αυτή απέχει πολύ από την πραγματικότητα.

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Χάριν της ιστορίας, με την ευκαιρία αυτή, θα ήθελα να περιγράψω την υπόθεση της υπογραφής από τον Μακάριο των Συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου όπως περιγράφεται στα βιβλία του τότε Υπουργού Εξωτερικών Ελλάδας κ. Ευάγγελου Αβέρωφ **«Ιστορία Χαμένων Ευκαιριών»** (Τόμος Β', σ. 207-220), του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών Άγγελου Βλάχου **«Δέκα Χρόνια Κυπριακού»** (σ. 245-9), και του τότε Γενικού Γραμματέα της Εθναρχίας Νίκου Κρανιδιώτη, **«Δύσκολα Χρόνια»**, (σ. 368-72), οι οποίοι παρευρίσκονταν και οι τρεις στο Λονδίνο όταν επρόκειτο να υπογραφούν οι Συμφωνίες.

ΠΩΣ ΕΞΗΓΕΙΤΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Το βράδυ της 19^{ης} Φεβρουαρίου 1959, μετά την υπογραφή των Συμφωνιών, ο Μακάριος όταν έφθασε στη δεξίωση που έδωσε ο Καραμανλής, χαμογελώντας είπε στον Καραμανλή ζωηρά: *«Κύριε Πρόεδρε, φανταστήκατε ποτέ ότι δε θα υπέγραφα;»*. *«Τότε γιατί μας τα κάνατε όλα αυτά;»* ρώτησε ο Καραμανλής. *«Είχα τους λόγους μου»* απάντησε ο Μακάριος, χαμογελώντας ευχαριστημένος (Αβέρωφ, Τόμος Β', σ. 213).

Ποιοί ήταν άραγε οι μυστικοί λόγοι, για τους οποίους ο Μακάριος ομολόγησε ότι προσποιείτο ότι δεν ήθελε να υπογράψει τις Συμφωνίες; Η πιο κάτω εξήγηση που δίνει ο Άγγελος Βλάχος στο βιβλίο του (σ. 249) νομίζω πως είναι σωστή.

«Ο Αρχιεπίσκοπος ήταν αποφασισμένος από την αρχή να υπογράψει αλλά θέλησε να παίξει το ρόλο του πιεζόμενου αδιάλλακτου. Ήθελε να μπορεί αργότερα να ισχυρίζεται ότι πιέστηκε αφόρητα για να υπογράψει τις Συμφωνίες. Και το ισχυρίστηκε συχνά».

Άλλες πληροφορίες που βοηθούν στην εξήγηση της πιο πάνω στάσης του Μακαρίου, είναι οι εξής:

(1) Ο στενός συνεργάτης του Μακαρίου, Νίκος Κρασιδιώτης, γράφει στο πιο πάνω βιβλίο του (σ. 371) ότι το βράδυ της 18^{ης} Φεβρουαρίου που ο Μακάριος υποτίθεται ότι προσευχόταν, τον κάλεσε στη σουίτα του και του είπε πως μεταξύ των θεμάτων που τον βασάνιζαν ήταν το ότι **με τις Συμφωνίες που θα υπέγραφε εγκαταλείπετο η Ένωση**.

(2) Όπως είναι γνωστό, στις 28 Αυγούστου 1954, ο Μακάριος είχε δώσει δημόσιο όρκο στην εκκλησία της Φανερωμένης στη Λευκωσία ότι **«θα παραμείνει πιστός έως θανάτου στο εθνικό αίτημα: Ένωσιν και μόνον Ένωσιν»**.

(3) Στις 22 Σεπτεμβρίου 1958 ο Μακάριος δήλωσε στην Αντιπρόεδρο του Βρετανικού Εργατικού κόμματος Μπάρμπαρα Κασλ, **«ότι δέχεται μια μεταβατική περίοδο αυτοκυβέρνησης ύστερα από την οποία η Κύπρος θα ανακηρυσσόταν σε ανεξάρτητο κράτος, με αποκλεισμό της Ενώσεως και της Διχοτόμησης. Από τότε οι αντίπαλοι του Μακαρίου τον κατηγορούσαν ότι ήταν «επίορκος της Φανερωμένης», και «προδότης της Ενώσεως»**, και ο Μακάριος ασφαλώς θα ήξερε πως με την υπογραφή των Συμφωνιών θα εντείνονταν οι ίδιες κατηγορίες εναντίον του (όπως και πραγματικά έγινε).

(4) Η πιο κάτω συνομιλία του Μακαρίου με τον Κύπριο πολιτευτή και εξόριστο (γιατί είχε πρωτοστατήσει στην εξέγερση του 1931), Σάββα Λοιζίδη, στο ξενοδοχείο Μεγάλης Βρετανίας στην Αθήνα στις 12 Φεβρουαρίου 1959, στην παρουσία του Μητροπολίτη Κιτίου Ανθιμου και του Ηγουμενού του Κύκκου Χρυσοστόμου, είναι αποκαλυπτική.

Ο Μακάριος ρώτησε τον Λοιζίδη αν ήθελε να τον συνοδεύσει στο Λονδίνο. Ο Λοιζίδης απάντησε:

«Αν υπάρχει οιαδήποτε πιθανότητα συζητήσεως για τροποποιήσεις, ευχαρίστως να σας συνοδεύσω».

«Όχι», είπε ο Μακάριος. **«Είναι όλα συμφωνημένα και απλώς θα υπογράψωμεν».**

«Να σας δώσω μια γνώμη» απάντησε ο Λοϊζίδης. «Να πάτε μόνος στο Λονδίνο να υπογράψετε τις Συμφωνίες. Μη φορτώσετε και εις άλλους Κυπρίους, ευθύνας».

«Α, όχι», είπε ο Μακάριος, **«τότε θα λένε μόνον εμέ προδότη.** Άστε να έλθουν και πολλοί άλλοι ώστε να έχουν και αυτοί ευθύνη».

«Ακριβώς γι' αυτό δεν δέχομαι εγώ να έλθω», απάντησε ο Λοϊζίδης. (Δες «Άτυχη Κύπρος», Σάββα Λοϊζίδη, Αθήνα 1980, σ. 176)

(5) Ο Γλαύκος Κληρίδης στο βιβλίο του «*Η Κατάθεση μου*» (Τόμος Α', σ. 349) αναφέρει ότι, ένας από τους λόγους που οδήγησαν τον Μακάριο στην ανατροπή των Συμφωνιών ήταν γιατί ήταν **«ευαίσθητος στις κατηγορίες για προδοσία».**

ΤΙ ΕΠΙΔΙΩΚΕ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΟΤΑΝ ΖΗΤΟΥΣΕ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ 13 ΣΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ¹²⁰

(8.12.1992)

Σε τρία άρθρα του στο «Φιλελεύθερο» (29, 30 Νοεμβρίου και 1^η Δεκεμβρίου) με τίτλο «*Ιστορική Αλήθεια - Ιστορική Διαστρέβλωση*» ο κ. Χρίστος Μαληκίδης (Χ.Μ.) προσπάθησε να υπερασπίσει τους «*απορριπτικούς*» αρχηγούς (Βάσο Λυσσαρίδη, Τάσσο Παπαδόπουλο και Σπύρο Κυπριανού) από την κατηγορία που τους προσήψα ότι «*έσπρωξαν τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, το Δεκέμβριο 1963, να προσπαθήσει να σβήσει το πρώτο σκέλος του ελληνοτουρκικού συμβιβασμού της Ζυρίχης "ούτε Ένωσις ούτε Διχοτόμηση"*, οπότε αποδεσμεύτηκε και η Τουρκία από το δεύτερο σκέλος του συμβιβασμού και επιδίωξε, και τελικά πραγματοποίησε τη διχοτόμηση, που ισοδυναμεί με μισοτουρκοποίηση της Κύπρου».

Το κυριώτερο επιχείρημα του Χ.Μ. είναι ότι δήθεν «*διαστρέβλωσα την ιστορική αλήθεια*», γιατί, όπως γράφει, «*ο Μακάριος δεν επιχείρησε μονομερώς αλλαγή και ανατροπή του Συντάγματος. Απλώς υπέβαλε τα 13 σημεία προς την τουρκοκυπριακή ηγεσία και ανέμενε την απάντηση της*».

Για λόγους σκοπιμότητας, η ενέργεια εκείνη του Μακαρίου παρουσιάστηκε σαν μια αθώα προσπάθεια να διορθώσει μερικά σημεία του Συντάγματος που εμπόδιζαν την ομαλή λειτουργία του. Όπως αποδεικνύεται όμως από τα πιο κάτω αδιάφευστα ντοκουμέντα, η ενέργεια εκείνη δεν ήταν τόσο «*αθώα*», αλλ' αποτελούσε το προγραμματισμένο πρώτο βήμα για την ακύρωση της Συμφωνίας της Ζυρίχης και για την αποδέσμευση της δικής μας πλευράς από το

¹²⁰ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 8.12.1992.

πρώτο σκέλος του συμβιβασμού, «ούτε Ένωση ούτε Διχοτόμηση», οπότε, όπως γράφω πιο πάνω, αποδεσμεύτηκε και η Τουρκία από το δεύτερο σκέλος του συμβιβασμού, με τα γνωστά τραγικά για μας αποτελέσματα.

ΑΠΟ ΤΟ 1962 Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΣΚΕΠΤΕΤΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

Ο στενός συνεργάτης του Μακαρίου, και για πολλά χρόνια πρέσβης της Κύπρου στην Αθήνα, Νίκος Κρανιδιώτης, γράφει τα εξής στο βιβλίο του «Ανοχύρωτη Πολιτεία» (Τόμος Α', σ. 72-3):

«Ο Μακάριος, ανεξάρτητα από τις δυσχέρειες που συναντούσε στην πρακτική εφαρμογή πολλών από τις διατάξεις του Συντάγματος, απέβλεπε στην αναθεώρηση των Συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου και για άλλους καθαρά προσωπικούς λόγους...».

«Ο Αρχιεπίσκοπος είχε μια τρομερή ευθιξία απέναντι στο εθνικό ζήτημα... Οι κατηγορίες που εκτοξεύονταν εναντίον του, ότι καταπάτησε τους όρκους του και πρόδωσε τον αγώνα του Κυπριακού λαού, τον έθιγαν και τον στενοχωρούσαν ιδιαίτερα...».

«Έτσι άρχισε από το 1962 να σκέφτεται την καταγγελία των Συμφωνιών και την τροποποίηση του Συντάγματος, ώστε η ανεξαρτησία της Κύπρου να απαλλαγεί από τις δεσμευτικές διατάξεις της και να αποβεί πραγματική ανεξαρτησία με συνεπακόλουθο το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του Κυπριακού λαού».

Η ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΒΕΡΩΦ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ 1963

Στο βιβλίο του «Ιστορία Χαμένων Ευκαιριών» (Τόμος Β', σ. 322-7) ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας, Ευάγγελος Αβέρωφ, έγραψε τα πιο κάτω:

«Από δικές μας και ξένες διπλωματικές πηγές, από καλές ιδιωτικές πηγές μαθαίναμε πως οι τροποποιήσεις (που σκόπευε να επιδιώξει ο Μακάριος) θα αφορούσαν όλες τις βασικές διατάξεις, και στην ουσία θα επρόκειτο για κατάργηση των Συμφωνιών...» (σ. 322)

«Χωρίς να σχολιαστούν λεπτομερώς (τα 13 σημεία που τελικά ο Μακάριος ζήτησε την τροποποίηση τους στις 30 Νοεμβρίου 1963) είναι σαφές ότι επρόκειτο να καταργηθούν πολλά από τα προνόμια και εγγυήσεις που είχαν παραχωρηθεί στους Τουρκοκύπριους. Με το πρώτο (από τα 13) σημείο (κατάργηση του βέτο του Αντιπροέδρου) καταργόταν και μια από τις εγγυήσεις για θέματα εξωτερικής πολιτικής, που είχαμε δώσει στην Τουρκία για την ασφάλεια της... Κι αν ακόμα ο Αρχιεπίσκοπος ζητούσε την αλλαγή μερικών μόνο από τις βασικές αυτές διατάξεις, σήμαινε ότι ζητούσε την πλήρη ανατροπή των Συμφωνιών τις οποίες είχαμε επίσημα διακηρύξει στον ΟΗΕ, σε ξένες πρωτεύουσες, και στην Άγκυρα ακόμα, ότι θα σεβαστούμε...» (σ. 323-4).

Στις 19 Απριλίου 1963, ο Αβέρωφ έστειλε στο Μακάριο μιαν επιστολή (σ. 314), την οποία δημοσίευσα σε προηγούμενο άρθρο μου με την οποία τον προειδοποιούσε να μην προχωρήσει στη μονομερή καταγγελία των Συμφωνιών γιατί τότε η Ελληνική Κυβέρνηση «θα διαχώριζε και δημόσια τη γραμμή της».

Όσο καιρόν, στην Ελλάδα ήταν η Κυβέρνηση Καραμανλή, ο Μακάριος φαίνεται πως λάμβανε υπόψη τις προειδοποιήσεις του κ. Αβέρωφ. Η Κυβέρνηση όμως Καραμανλή έπεσε τον Ιούνιο 1963, και στις 30 Νοεμβρίου 1963 ο Μακάριος υπέβαλε στον Τούρκο Αντιπρόεδρο, Δρα Κιουτσιούκ τα 13 Σημεία.

«ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΚΑΡΙΟΥ» ΚΑΙ «ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΚΡΙΤΑ»

Ένα πολύ αποκαλυπτικό έγγραφο του ΓΕΕΘΑ (Γενικού Επιτελείου Εθνικής Αμύνης) της Ελλάδας δημοσιεύτηκε στα «Κρίσιμα Ντοκουμέντα του Κυπριακού» του Σπύρου Παπαγεωργίου. Φέρει ημερομηνία 7 Δεκεμβρίου 1963 και απευθύνεται προς τον Υπουργό Εξωτερικών της Ελλάδας, υπογράφεται από τον αρχηγό του ΓΕΕΘΑ, αντιστράτηγο Ι. Πιπιλλήν και λέει μεταξύ άλλων τα εξής:

«Σχέδιον Μακαρίου. Τούτο εμφανίζεται εις το Παράρτημα Α. Παρά τας αντιθέτους απόψεις της Ελληνικής Πολιτικής επί του Σχεδίου, τούτο από 30.11.1963 ετέθη εις εφαρμογήν δι' επιδόσεως υπό του Μακαρίου στον Αντιπρόεδρον Κιουτσιούκ των προτεινομένων σημείων αλλαγής του Συντάγματος και πρόσκλησιν τούτου προς συζήτησιν» (Τόμος Α', σ. 268).

«Αναφέρεται κατωτέρω εν γενικαίς γραμμαίς, ο προκριθείς υπό του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου τρόπος ενεργείας προς επίλυσιν του πολιτικού θέματος της Κύπρου.

Η προκριθείσα διαδικασία θα ακολουθήσει τα εξής στάδια:

(α) 1ον στάδιον. Προβολή των αρνητικών Σημείων του Συντάγματος.

(β) 2ον στάδιον. Καταγγελία της Συνθήκης Εγγυήσεως.

(γ) 3ον στάδιον. Αυτοδιάθεσις.

(δ) 4ον στάδιον. Υποβολή αιτήσεως προς την Ελληνικήν Κυβέρνησιν εάν δέχεται την Κύπρο να ενωθεί μετά του λοιπού Ελληνικού κορμού» (Τόμος Α', σ.270).

Παρόμοιο πρόγραμμα δράσης με τα ίδια στάδια προδιαγραφόταν και στο «Σχέδιο Ακρίτα» το οποίο κυκλοφόρησε το Σεπτέμβριο 1963, σαν «άκρως απόρρητο» έγγραφο, στα ανώτερα στελέχη της ελληνοκυπριακής παραστρατιωτικής «Οργανώσεως» με εντολή άμα το διαβάσουν να το κάψουν. Το πρωτότυπο όμως έμεινε στο αρχείο της «Οργανώσεως», το βρήκε αργότερα ο Στρατηγός Γρίβας όταν ήταν διοικητής της Εθνικής Φρουράς και το δημοσίευσε στην αντιμακαριακή εφημερίδα «Πατρίς» στις 21.4.1966 (Δες Παπαγεωργίου «Από τη Ζυρίχη εις τον Αττίλα», Τόμος Α', σ. 222-3). Απ' εκεί το διάβασαν μεταξύ άλλων και οι Τ/Κ αρχηγοί, και ο Ντενκτάς το ανέφερε πολλές φορές σε ομιλίες του. Ολόκληρο το κείμενο του «Σχεδίου Ακρίτα» δημοσιεύεται στα «Κρίσιμα

Ντοκουμέντα» του Κυπριακού (Τόμος Α', σ. 250-7) του Σπύρου Παπαγεωργίου και στο βιβλίο του Κληρίδη *«Η Κατάθεση μου»* (Τόμος Α', σ. 227-35).

Ακολουθώντας το πιο πάνω 2^ο στάδιο του *«Σχεδίου»* του, ο Μακάριος έστειλε την 1^η Ιανουαρίου 1964 (δηλαδή μόνο 11 μέρες μετά την έναρξη των διακοινοτικών συγκρούσεων) τηλεγραφήματα στους αρχηγούς όλων των χωρών του κόσμου, ότι η Κυπριακή Δημοκρατία *«αποφάσισε να καταγγείλει»* τις Συνθήκες Εγγυήσεως και Συμμαχίας. Την ίδια μέρα, ο Βρετανός Υπουργός κοινοπολιτειακών υποθέσεων Duncan Sandys, ο οποίος βρισκόταν στην Κύπρο, υπέδειξε στον Μακάριο ότι δεν είχε δικαίωμα μονομερούς ακύρωσης των Συμφωνιών και τον απείλησε πως σε 24 ώρες θα εισέβαλλε η Τουρκία. Έτσι, ο Μακάριος αναγκάστηκε να εκδώσει επίσημη δήλωση, ότι εκείνο που εννοούσε με το τηλεγράφημα του δεν ήταν καταγγελία των Συμφωνιών αλλά *«έκφραση επιθυμίας να εξασφαλίσουμε τον τερματισμό των Συνθηκών με τα κατάλληλα μέσα»*. (Robert Stephens: *«Cyprus a Place of Arms»*, p. 185-6) και *«CYPRUS TODAY»*, supplement No 2, November-December 1963, Vol. 1, No 6, pp. 10-11).

ΜΑΚΑΡΙΟΣ: «ΣΚΟΠΟΣ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ Η ΚΑΤΑΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΖΥΡΙΧΗΣ ΚΑΙ ΛΟΝΔΙΝΟΥ»

Όταν ανέλαβε εκ νέου τα καθήκοντα του ως Πρωθυπουργός της Ελλάδας, ο Γεώργιος Παπανδρέου με επιστολήν του προς τον Μακάριο στις 25 Φεβρουαρίου 1964, του ζήτησε να του εκθέσει τις απόψεις του, τη στρατηγική και την τακτική του Αγώνα, τα δυναμικά μέσα και τους πολιτικούς σκοπούς τους οποίους επιδίωκε.

Την 1^η Μαρτίου 1964, ο Μακάριος απάντησε στον Παπανδρέου και μεταξύ άλλων του είπε τα εξής:

«Σκοπός μας, κύριε Πρόεδρε, είναι η κατάλυσις των Συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου διά να δύναται αδέσμευτος ο Ελληνικός Κυπριακός λαός, εν συννενοήσει μετά της Μητρός Πατρίδος, να καθορίσει το μέλλον του». (Κρανιδιώτη: *«Ανοχύρωτη πολιτεία»*, Τόμος Α', σ. 135)

Όλα τα πιο πάνω δεν αφήνουν καμιά αμφιβολία ότι όσα έγραψα δεν αποτελούν *«διαστρέβλωση της ιστορικής αλήθειας»* όπως ισχυρίστηκε ο Χ.Μ., αλλά καθαρή ιστορική αλήθεια.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΑΓΓΛΟΥ ΥΠΑΤΟΥ ΑΡΜΟΣΤΗ ΣΕΡ ΑΡΘΟΥΡ ΚΛΑΡΚ

Ο Μακάριος, στην ίδιαν επιστολή του προς τον Έλληνα Πρωθυπουργό Γεώργιο Παπανδρέου (Κρανιδιώτη: «*Ανοχύρωτη πολιτεία*», Τόμος Α', σ. 137) γράφει, μεταξύ άλλων, ότι την τροποποίηση του Συντάγματος είχε υπόψη του να την επιδιώξει στο «*δεύτερο τρίμηνο του 1964*», την επίσπευσε όμως ύστερα από ενθάρρυνση του Άγγλου Υπατου Αρμοστή στην Κύπρο Σερ Άρθουρ Κλαρκ (Sir Arthur Clark).

Ο Κλαρκ είχε πει στον Μακάριο πως θεωρούσε «*λογικά*» τα 13 σημεία του Συντάγματος που ζητούσε να τροποποιήσει και μάλιστα έκαμε με δικό του γράψιμο κάποιες τροποποιήσεις στο προσχέδιο του Μακαρίου. Ο Μακάριος θεώρησε ότι η ευνοϊκή στάση του Κλαρκ απηχούσε τις απόψεις της Βρετανικής Κυβέρνησης. Όμως, ο αξιωματούχος του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών και αργότερα Υπουργός Εξωτερικών Δημήτριος Μπίτσιος, γράφει στο βιβλίο του¹²¹ ότι το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών, το οποίο πληροφορήθηκε για την ενθαρρυντική στάση του Κλαρκ, ρώτησε το Βρετανικό Υπουργείο Εξωτερικών κατά πόσο ευνοούσε τροποποίηση του Κυπριακού Συντάγματος και πήρε αρνητική απάντηση. «*Η αντίφαση της γραμμής του Σερ Άρθουρ Κλαρκ και του Φόρεϊν Όφισ (Foreign Office)*» γράφει ο Μπίτσιος, «*ήταν τόσο έκδηλη, ώστε αι Αθήναι έσπευσαν να την επισημάνουν στη Λευκωσία. Αλλά η γνώμη του Σερ Άρθουρ επικράτησε*».

Ο Σερ Ντέιβιντ Χαντ (Sir David Hunt) που ήταν Υπατος Αρμοστής στην Κύπρο από το Μάρτιο 1965, έγραψε σχετικά τα εξής: «*Ερεύνησα τους υπηρεσιακούς φακέλους του Foreign Office αλλά δεν βρήκα ίχνος πρακτικών και αλληλογραφίας ή τηλεγραφήματος για το θέμα αυτό. Φαίνεται συνεπώς βέβαιο ότι το Λονδίνο δεν είχε ενημερωθεί ούτε είχε ερωτηθεί... Φαίνεται ότι οι συνομιλίες Μακαρίου και Κλαρκ θα έγιναν πάνω σε καθαρά προσωπική βάση*».¹²² Επίσης ο Γλαύκος Κληρίδης εξετάζει το θέμα αυτό και καταλήγει: «*Έτσι, το μυστήριο της Βρετανικής ενθάρρυνσης στην ιδέα των συνταγματικών αναθεωρήσεων παραμένει άλυτο*».¹²³

Τα πάρακατω γεγονότα θα μπορούσαν, πιστεύω, να λύσουν το πιο πάνω «*μυστήριο*».

1. Εκείνη την εποχή συνεχιζόταν ο ψυχρός πόλεμος της Αμερικής και των άλλων χωρών του ΝΑΤΟ με τη Σοβιετική Ένωση, και οι κυβερνήσεις Βρετανίας και Αμερικής δεν ήταν καθόλου ευχαριστημένες από την πολιτική του Μακαρίου την οποία θεωρούσαν «*φιλοκομμουνιστική*» για τους εξής λόγους: Μαζί με τη Συμφωνία της Ζυρίχης είχε υπογραφεί μυστική «*Συμφωνία Κυρίων*»¹²⁴ ότι η

¹²¹ Δ. Μπίτσιου, «Κρίσιμες Ώρες», σ. 136-7.

¹²² Μ. Αλεξανδράκη και άλλων: «Το Κυπριακό 1950-74. Μια ενδοσκόπηση», Β' έκδοση, σ. 159.

¹²³ Κληρίδη, Α', σ. 180-1.

¹²⁴ Γ. Πεσμαζόγλου «Το Χρονικό της Ζωής μου», σ. 616-7.

Ελλάδα και η Τουρκία θα υποστήριζαν την είσοδο της Κυπριακής Δημοκρατίας στο ΝΑΤΟ, πράγμα που ο Μακάριος απέρριψε και ένταξε την Κύπρο στο κίνημα των Αδεσμεύτων. Επίσης η ίδια «*Συμφωνία Κυρίων*» προνοούσε πως το ΑΚΕΛ έπρεπε να τεθεί εκτός νόμου, ενώ αντίθετα ο Μακάριος συνεργαζόταν μαζί του, και στις βουλευτικές εκλογές του 1960 του παραχώρησε 5 έδρες.¹²⁵ Επίσης η Κυβέρνηση Μακαρίου διατηρούσε φιλικές σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση. Εξάλλου, το 1963 οι αριστερές οργανώσεις άρχισαν εκστρατεία εναντίον των Βρετανικών βάσεων, και οι αμερικανικές εφημερίδες αποκαλούσαν τον Μακάριο «*Κάστρο της Μεσογείου*».

2. Στην πενταμερή διάσκεψη του Λονδίνου που άρχισε στις 15 Ιανουαρίου 1964 για ν' αποφασίσει τι έπρεπε να γίνει ύστερα από τις διακοινοτικές συγκρούσεις, ο Άγγλος Υπουργός Κοινοπολιτειακών Σχέσεων Ντάνκαν Σαντς (Duncan Sandys) πρότεινε, μεταξύ άλλων, να προσχωρήσει η Κύπρος στο ΝΑΤΟ, και να σταλεί στην Κύπρο μια ειρηνευτική δύναμη από χώρες του ΝΑΤΟ εκτός της Ελλάδας και της Τουρκίας, η οποία θα έπαιρνε «*πολιτική καθοδήγηση*» από μια Επιτροπή στο Λονδίνο, των χωρών που θα συμμετείχαν στην ειρηνευτική δύναμη. Το σχέδιο εκείνο υιοθετήθηκε και από την Αμερική η οποία έστειλε στην Κύπρο τον Υφυπουργό Εξωτερικών κ. George Ball για να πείσει τον Μακάριο να το δεχτεί. Παρά τις Αγγλο-Αμερικανικές πιέσεις ο Μακάριος δεν δέχτηκε το Νατοϊκό εκείνο σχέδιο.¹²⁶

Τα πιο πάνω δημιουργούν, πιστεύω, την εύλογη υπόνοια ότι ο Σερ Άρθουρ Κλαρκ πιθανόν να ενεργούσε εκ μέρους των Αγγλο-Αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών για να σπρώξουν τον Πρόεδρο Μακάριο να προκαλέσει, με την πρόταση του για αλλαγή του Συντάγματος, διακοινοτικές συγκρούσεις, ώστε να βρουν την ευκαιρία να θέσουν την Κύπρο κάτω από την εξουσία του ΝΑΤΟ.

¹²⁵ Κληρίδη, Α', σ. 116.

¹²⁶ Κληρίδη, Α', σ. 306-7, 312, 328, 336-9.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ - 6 (1992)

Σχολιάζοντας τα 13 σημεία του Συντάγματος που επιδίωξε ο Μακάριος να τροποποιήσει, ο Γλαύκος Κληρίδης γράφει στο βιβλίο του «*Η Κατάθεση μου*», τα εξής:

«Κάθε ισχυρισμός ότι το επείγον της ανάγκης υποχρέωσε τον Μακάριο να κινηθεί και να επιδιώξει συνταγματικές αναθεωρήσεις είναι αστήρικτος, επειδή ο Αρχιεπίσκοπος γνώριζε πολύ καλά ότι τα εκτελεστικά όργανα, οι υπουργοί, οι ανεξάρτητοι αξιωματούχοι της Δημοκρατίας, η επιτροπή δημόσιας υπηρεσίας και οι αρχηγοί των δυνάμεων ασφαλείας είχαν διοριστεί με την ομόφωνη γνώμη του Αντιπροέδρου. Γνώριζε ακόμα ότι τα νομοθετικά όργανα, η Βουλή και οι κοινοτικές συνελεύσεις, είχαν εκλεγεί και λειτουργούσαν, ότι οι εκτελεστικές και νομοθετικές αποφάσεις επικυρώνονταν, ότι δεν είχε γίνει από τον Αντιπρόεδρο καμιά χρήση των εξουσιών βέτο που να εμπόδιζε τις αποφάσεις της ελληνοκυπριακής πλειονότητας και ότι είχε ψηφιστεί φορολογική νομοθεσία (φόρος ακίνητης περιουσίας και δασμολόγια) παρά τις χωριστές πλειοψηφίες. Ακόμα και το πρόβλημα της νομοθεσίας για το φόρο εισοδήματος είχε λυθεί προσωρινά με τη μετατροπή του σε προσωπικές εισφορές των πολιτών κάθε κοινότητας στη δική τους Κοινοτική Συνέλευση» (Τόμος Α', σ. 186-7).

«Η αλήθεια είναι ότι ο Μακάριος δεν έκανε την κίνηση του Νοεμβρίου 1963 για συνταγματική αναθεώρηση ούτε λόγω επείγουσας ανάγκης, ούτε επειδή πίστευε πως η τουρκική πλευρά θα συμφωνούσε. Απ' τη στιγμή που ο Μακάριος απέτυχε στη συνδιάσκεψη του Λονδίνου να αφαιρέσει τα αρνητικά στοιχεία των Συμφωνιών της Ζυρίχης και του Λονδίνου, τις οποίες υπέγραψε για να δοθεί τέλος στην αποικιακή εξουσία, πήρε την απόφαση, μετά την ανεξαρτησία, είτε με τη συγκατάθεση της Τ/Κ πλευράς είτε μονομερώς με διεθνή υποστήριξη, να απαλλάξει τους Ε/Κ και τον εαυτό του από τα αρνητικά στοιχεία των Συμφωνιών - και για τον Μακάριο όλα τα υπερβολικά δικαιώματα που δόθηκαν στη μειονότητα συνιστούσαν αρνητικά στοιχεία» (Τόμος Α', σ. 187).

ΤΑ 13 ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Τα κυριώτερα σημεία του Συντάγματος που ο Μακάριος ζήτησε να τροποποιηθούν ήταν μόνο 7 αλλά πρόσθεσε και μερικά επουσιώδη για να τα κάμει 13, που ήταν ο τυχερός αριθμός του γιατί (α) γεννήθηκε στις 13 Αυγούστου 1913, (β) μπήκε στο Μοναστήρι του Κύκκου σε ηλικία 13^{ων} ετών (γ) χειροτονήθηκε σε διάκονο στις 13 Ιανουαρίου 1946, και (δ) εξελέγη Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας στις 13 Δεκεμβρίου 1959. Τα κυριώτερα 7 σημεία ήταν τα εξής:

1. Να καταργηθούν όλα τα δικαιώματα ΒΕΤΟ που είχε ο Αντιπρόεδρος.

2. Οι διατάξεις του Συντάγματος που προνοούσαν ότι, για ορισμένους διορισμούς και διάφορες αποφάσεις χρειαζόταν κοινή συγκατάθεση Προέδρου και Αντιπροέδρου, να καταργηθούν.

5. Να καταργηθεί η διάταξη που προνοούσε χωριστή πλειοψηφία στη Βουλή για ψήφιση φορολογικών νόμων.

6. Να καταργηθεί ο νόμος που προνοούσε χωριστά Δημαρχεία.

7. Να καταργηθεί η διάταξη που προνοούσε να δικάζονται οι Ε/Κ από Ε/Κ δικαστές και οι Τ/Κ από Τ/Κ δικαστές.

10. Οι Τ/Κ να παίρνουν μέρος στη δημόσια υπηρεσία, την αστυνομία και το στρατό, κατ' αναλογία πληθυσμού και όχι 40% για το στρατό και 30% για τις άλλες υπηρεσίες, όπως προνοούσε το Σύνταγμα.

12. Όλες οι αποφάσεις της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας για τους διορισμούς κυβερνητικών υπαλλήλων να λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία (δηλαδή από τα ελληνικά μέλη) χωρίς τους περιορισμούς που προνοούσε το Σύνταγμα. (Κληρίδη, Τόμος Α', σ. 188-9)

Είναι φανερό από τα πιο πάνω ότι, ο Μακάριος ήθελε να καταργήσει όλα τα συνταγματικά πλεονεκτήματα τα οποία, όπως γράφει ο Ευάγγελος Αβέρωφ στο βιβλίο του *«Ιστορία Χαμένων Ευκαριών»* (Τόμος Β', σ. 238), είχαν δοθεί στην Τ/Κ κοινότητα ως *«τίμημα των πολύ σημαντικών πλεονεκτημάτων που απέκτησε η Ε/Κ κοινότητα με τη δημιουργία της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία ουσιαστικά κυβερνιόταν απ' αυτή»*.

**ΜΠΟΡΕΙ Ο ΝΕΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΙΠΤΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ ΝΑ ΜΑΣ ΠΕΙ
ΠΩΣ ΘΑ ΔΙΩΞΟΥΜΕ ΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ;¹²⁷
(20.12.1992)**

Θα ήθελα να υποβάλω μέσω του «Φιλελεύθερου» την πιο κάτω ερώτηση στον αγαπητό κ. Πασχάλη Πασχαλίδη, υποψήφιο στις προσεχείς προεδρικές εκλογές του «Μετώπου Αγωνιστικών Δυνάμεων», το οποίο απορρίπτει τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών της 21^{ης} Αυγούστου 1992 για λύση του Κυπριακού, η οποία επικυρώθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας με τα ψηφίσματα 774 και 789 και προνοεί (στην παράγραφο 57) ότι, **πριν από την εγκαθίδρυση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας θα αποχωρήσουν από την Κύπρο όλες οι μη κυπριακές στρατιωτικές δυνάμεις εκτός της ΤΟΥΡΔΥΚ και της ΕΛΔΥΚ**, που θα συνεπάγεται και τερματισμό του ακήρυκτου πολέμου με την Τουρκία, ο οποίος δεν τερματίστηκε με τη Συμφωνία για κατάπαυση του πυρός στις 16 Αυγούστου 1974:

«Λαμβάνοντας υπόψη ότι η απόφαση της Δανίας και του Καναδά ν' αποσύρουν τις δυνάμεις τους από την ΟΥΝΦΙΚΥΠ, και οι τελευταίες αεροναυτικές τουρκικές ασκήσεις βορείως της Κύπρου και πάνω από τα κατεχόμενα κυπριακά εδάφη, έκαμε όλους τους Έλληνες Κυπρίους (συμπεριλαμβανομένου και του Υπουργού Άμυνας κ. Αλωναύτη, ο οποίος συχνά κομπάζει για την ικανοποιητική ενίσχυση της άμυνας της Δημοκρατίας, η οποία στοίχισε μισό δισεκατομμύριο Κυπριακές Λίρες), να συνειδητοποιήσουμε το θανάσιμο κίνδυνο που διατρέχει η Κύπρος στο μέλλον, αν μείνει άλυτο το Κυπριακό, που θα σημαίνει ότι θα παραμείνουν επ' αόριστο στη βόρεια Κύπρο τα τουρκικά κατοχικά στρατεύματα και θα συνεχιστεί η κατάσταση ακήρυκτου πολέμου μεταξύ της Τουρκίας και της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Μπορεί να μας πει ο κ. Πασχαλίδης ποιον άλλον αποτελεσματικόν τρόπον εισηγείται για να διώξουμε τα τουρκικά στρατεύματα από την Κύπρο και να υπογράψουμε Συνθήκη Ειρήνης με την Τουρκία;».

Ελπίζω να δώσει, όπως άλλωστε συνηθίζει, ο κ. Πασχαλίδης, ευθεία, σαφή και συγκεκριμένη απάντηση στην πιο πάνω ερώτηση.¹²⁸

¹²⁷ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 20.12.1992.

¹²⁸ Ο κ. Πασχαλίδης δεν απάντησε. Στις προεδρικές εκλογές όμως στις 7.2.1993 φάνηκε πως ο Κυπριακός λαός καταδίκασε την απορριπτική πολιτική του «Μετώπου» γιατί ο κ. Πασχαλίδης πήρε μόνο 18,6% των ψήφων, ενώ στις βουλευτικές εκλογές του 1991 τα κόμματα που αποτελούσαν το «Μέτωπο» (ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ) είχαν πάρει 30,4%.

Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΜΟΙΑΖΕΙ ΜΕ ΣΥΓΚΟΛΛΗΣΗ ΕΝΟΣ ΠΟΛΥΤΙΜΟΥ ΑΓΓΕΙΟΥ ΠΟΥ ΕΣΠΑΣΕ¹²⁹

(1.1.1993)

Ένας δικηγόρος (Σ.Δ.) μέλος της ΕΣΑΜ (Επιτροπής Συγκρότησης Αγωνιστικού Μετώπου) σε επιστολή του στις 23 Δεκεμβρίου, στο «Φιλελεύθερο», αναφέρθηκε στην επιστολή μου που δημοσιεύτηκε στην ίδια εφημερίδα στις 20 Δεκεμβρίου, στην οποία υπέβαλα στον προεδρικό υποψήφιο του «Μετώπου Αγωνιστικών Δυνάμεων» την ερώτηση:

«Μπορεί να μας πει ο κ. Πασχαλίδης, ποιον άλλον αποτελεσματικό τρόπο εισηγείται για να διώξουμε τα τουρκικά στρατεύματα από την Κύπρο και να υπογράψουμε Συνθήκη Ειρήνης με την Τουρκία;».

Ο κ. Πασχαλίδης δεν απάντησε ακόμα, ο Σ.Δ. όμως, προφανώς σαν δικηγόρος του, ανέλαβε να τον υπερασπίσει και, ακολουθώντας τη στρατιωτική τακτική «*Η επίθεση είναι η καλύτερη άμυνα*» μου ζητά να του λύσω την «προσωπικήν του απορία» και να του εξηγήσω γιατί σ' ένα άρθρο μου, το οποίο ανακάλυψε πως δημοσίευσα στο «Cyprus Today» πριν 29 χρόνια (στις 15.2.1964, δηλαδή λιγότερο από δυο μήνες μετά, στις 21.12.1963 που είχαν αρχίσει οι διακοινοτικές συγκρούσεις, και όχι στις 15.2.1969 όπως κατά λάθος γράφει) απέρριπτα τη λύση του Κυπριακού με Ομοσπονδία, ενώ τώρα την υποστηρίζω.

Η απάντησή μου είναι ότι τώρα, κάτω από τη σημερινή κατάσταση, υποστηρίζω αντίθετη άποψη απ' εκείνη που υποστήριζα πριν 29 χρόνια όταν η κατάσταση ήταν αντίθετη από τη σημερινή, για τον ίδιο λόγο που, **ενώ πριν 29 χρόνια θα ήμουν εναντίον της ιδέας να σπάσουμε ένα πολύτιμο γυάλινο αγγείο και να το συγκολλήσουμε, τώρα που το ίδιο αγγείο, από αμέλεια των φυλάκων του και από κακοβουλία κάποιων άλλων, έσπασε και μοιράστηκε σε δυο, είμαι υπέρ της συγκόλλησης του, και διαφωνώ μ' εκείνους που ισχυρίζονται ότι θα είναι «καταστροφικό» αν το συγκολλήσουμε γιατί η συγκόλληση δεν μπορεί να το επαναφέρει στην αρχική του γερή κατάσταση.**

¹²⁹ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» την 1.1.1993.

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
(20.10.1992)**

**«Η ΔΕΣΜΗ ΙΔΕΩΝ» ΤΟΥ Γ.Γ. - Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ
ΝΑ ΛΥΘΕΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΙΡΗΝΙΚΑ**

Εσωκλείω για πληροφορία σου, μια καινούργια μελέτη μου με τίτλο «Η ΔΕΣΜΗ ΙΔΕΩΝ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΩΝ Η.Ε. - Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΝΑ ΛΥΘΕΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΙΡΗΝΙΚΑ».

Όπως θα δεις, σ' αυτήν κάνω πρώτα μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση των εξελίξεων του Κυπριακού από το 1963 μέχρι σήμερα και των ευκαιριών που έχασε η εκάστοτε πολιτική ηγεσία μας, συμπεριλαμβανομένου και του εαυτού σου, για προώθηση λύσης του Κυπριακού, γιατί πάντα ζητούσε κάτι καλύτερο απ' εκείνο που μας προσφερόταν, χωρίς να μελετήσει προσεκτικά αν υπήρχαν, άλλες καλύτερες εφικτές επιλογές. Αν κρίνει κάποιος από την τελευταία συζήτηση στη Βουλή, πολύ φοβούμαι πως κάτι παρόμοιο πάει να γίνει και τώρα, με αποτέλεσμα να χαθεί κι η σημερινή, τελευταία, ίσως, ευκαιρία για μια ειρηνική λύση του Κυπριακού.

Δεύτερο, αποδεικνύω πως η τελευταία Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. των Η.Ε., η οποία επικυρώθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 774, ικανοποιεί τις πιο βασικές μας επιδιώξεις.

Τρίτο, αποδεικνύω ότι δεν ευσταθούν τα επιχειρήματα όσων υποστηρίζουν πως είναι απαράδεκτη η Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. ως βάση για λύση του Κυπριακού.

Τέταρτο, αποδεικνύω ότι οι προτάσεις της Δέσμης Ιδεών σχετικά με τους εκτοπισμένους, χρειάζονται τροποποίηση, γιατί αυτές, αντίθετα από τις διακηρύξεις σου, ουσιαστικά δεν εξασφαλίζουν ούτε το δικαίωμα των Ε/Κ εκτοπισμένων για επιστροφή, ούτε το δικαίωμα της κτηματικής ιδιοκτησίας τους. Φαίνεται πως ο Γ.Γ. στην προσπάθειά του να συμβιβάσει, από τη μια, τη δική σου απαίτηση να εξασφαλιστεί το δικαίωμα επιστροφής και ιδιοκτησίας, και από την άλλη την απαίτηση του Ντενκτάς να μην υποχρεωθούν οι Τούρκοι που κατέχουν τα σπίτια και τα κτήματα των Ε/Κ εκτοπισμένων να τα εγκαταλείψουν, κατέληξε σε προτάσεις, οι οποίες ουσιαστικά ματαιώνουν τα δικαιώματα επιστροφής και ιδιοκτησίας.

Από τις δηλώσεις του Γ.Γ. ότι *«οι δυο πλευρές συμφώνησαν στο θέμα των εκτοπισμένων»*, φαίνεται ότι δέχτηκες τη διευθέτηση που προδιαγράφει η Δέσμη Ιδεών, χωρίς να μελετήσεις προσεκτικά τις συνέπειες.

Ίσως εκ πρώτης όψεως, να φαίνεται πως εκράτησες την υπόσχεση που έδωσες στους εκτοπισμένους ότι θα τους εξασφαλίσεις τα δικαιώματα επιστροφής και ιδιοκτησίας. Οι όροι όμως που τίθενται, ουσιαστικά ματαιώνουν

την εφαρμογή τους και δημιουργούν συνθήκες που κινδυνεύουν να οδηγήσουν σε επανάληψη διακοινοτικών συγκρούσεων.

Όταν οι εκτοπισμένοι αντιληφθούν τους όρους που τίθενται στην επιστροφή τους και στην άσκηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας τους είναι βέβαιο ότι θα σε κατηγορούν ότι τους ξεγέλασες.

Γι' αυτό πιστεύω πως έχεις ηθική υποχρέωση να τους πεις την αλήθεια, την οποία είμαι βέβαιος θα εκτιμήσουν οι περισσότεροι εκτοπισμένοι, ότι η ξαναδημιουργία μεικτών χωριών μεταξύ ατόμων από τις δυο κοινότητες, που όχι μόνο δεν θα έχουν τίποτε το κοινό, αλλά θα έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα κτηματικής ιδιοκτησίας, κινδυνεύει να οδηγήσει σε καινούργιες διακοινοτικές συγκρούσεις με τραγικά αποτελέσματα. Γι' αυτό πρέπει να προτιμήσουν να αποζημιωθούν και να παραμείνουν εκεί που βρίσκονται και στις δουλειές που έχουν, που είναι πολύ καλύτερα παρά να πάνε κάτω από τουρκική διοίκηση, με όλους τους συνεπαγόμενους κινδύνους.

Εχοντας αυτά υπόψη μου, κάμνω την εισήγηση για επίτευξη μιας συμβιβαστικής συμφωνίας μεταξύ των δυο πλευρών που φαίνεται στο τελευταίο μέρος της μελέτης μου.

Ελπίζω να μελετήσεις προσεκτικά τις απόψεις μου που περιέχονται στην εσώκλειστη μελέτη, και αν θέλεις να συναντηθούμε και να τις συζητήσουμε είμαι στη διάθεση σου.¹³⁰

¹³⁰ Ο κ. Βασιλείου δεν απάντησε ούτε καν πως επήρε την επιστολή και τη μελέτη αυτή.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ¹³¹
(21.10.1992)

**Η «ΔΕΣΜΗ ΙΔΕΩΝ» ΤΟΥ Γ.Γ. - Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ
ΝΑ ΛΥΘΕΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΙΡΗΝΙΚΑ**

Αγαπητέ κ. Μητσοτάκη,

Δεδομένου ότι οι Ελληνο-Τουρκικές σχέσεις εξαρτώνται από τη λύση του Κυπριακού, πιστεύω θα σας ενδιαφέρει να διαβάσετε τις απόψεις και εισηγήσεις μου που περιέχονται στην εσώκλειστη μελέτη μου με τίτλο «Η ΔΕΣΜΗ ΙΔΕΩΝ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΩΝ Η.Ε. - Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΝΑ ΛΥΘΕΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΙΡΗΝΙΚΑ», την οποία έστειλα και στον Πρόεδρο Βασιλείου.

Όπως θα δείτε, στη μελέτη μου κάνω πρώτα μια σύντομη ιστορική ανασκόπηση των εξελίξεων του Κυπριακού από το 1963 μέχρι σήμερα και των ευκαιριών που έχασε η εκάστοτε πολιτική ηγεσία μας για προώθηση λύσης του Κυπριακού, γιατί πάντα ζητούσε κάτι καλύτερο απ' εκείνο που μας προσφερόταν, χωρίς να μελετήσει προσεκτικά αν υπήρχαν άλλες καλύτερες εφικτές επιλογές. Αν κρίνει ένας από την τελευταία συζήτηση στην Κυπριακή Βουλή, πολύ φοβούμαι πως κάτι παρόμοιο πάει να γίνει και τώρα, με αποτέλεσμα να χαθεί κι η σημερινή, τελευταία, ίσως, ευκαιρία για μια ειρηνική λύση του Κυπριακού.

Δεύτερο, αποδεικνύω πως η τελευταία Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. των Η.Ε., η οποία επικυρώθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 774, ικανοποιεί τις πιο βασικές μας επιδιώξεις.

Τρίτο, αποδεικνύω ότι δεν ευσταθούν τα επιχειρήματα όσων υποστηρίζουν πως είναι απαράδεκτη η Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. ως βάση για λύση του Κυπριακού.

Τέταρτο, αποδεικνύω ότι οι προτάσεις της Δέσμης Ιδεών σχετικά με τους εκτοπισμένους, χρειάζονται τροποποίηση, γιατί αυτές ουσιαστικά δεν εξασφαλίζουν ούτε το δικαίωμα των Ε/Κ εκτοπισμένων για επιστροφή, ούτε το δικαίωμα της κτηματικής ιδιοκτησίας τους. Φαίνεται πως ο Γ.Γ. στην προσπάθεια του να συμβιβάσει, από τη μια, την απαίτηση του Προέδρου Βασιλείου να εξασφαλιστεί το δικαίωμα επιστροφής και ιδιοκτησίας, και από την άλλη, τη συγκρουόμενη απαίτηση του Ντενκτάς να μην υποχρεωθούν οι Τούρκοι που κατέχουν τα σπίτια και τα κτήματα των Ε/Κ εκτοπισμένων να τα εγκαταλείψουν,

¹³¹ Η επιστολή αυτή στάλθηκε μέσω του Έλληνα Πρέσβη στη Λευκωσία κ. Παύλου Αποστολίδη. Επίσης στάλθηκαν μέσω του ίδιου παρόμοιες επιστολές που απευθύνονταν στον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Καραμανλή, τον Υπουργόν Εξωτερικών κ. Μιχάλη Παπακωνσταντίνου και την Υφυπουργό Εξωτερικών κ. Βιργινία Τσουδερού. Στις επιστολές τους ο κ. Αποστολίδης στις 5.11.1992 και η κ. Τσουδερού στις 17.11.1992, σχολίασαν ευνοϊκά τη μελέτη μου.

κατέληξε σε προτάσεις που βάζουν τέτοιους όρους για την πραγματοποίηση αυτών των δικαιωμάτων των Ε/Κ, που ουσιαστικά ματαιώνουν την εφαρμογή τους και δημιουργούν συνθήκες που κινδυνεύουν να οδηγήσουν σε επανάληψη διακοινοτικών συγκρούσεων, οι οποίες τελικά μπορεί να προκαλέσουν και Ελληνο-Τουρκική σύγκρουση.

Όταν οι εκτοπισμένοι αντιληφθούν τους όρους που τίθενται για την επιστροφή τους και για την άσκηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας τους, είναι βέβαιο ότι θα εξανιστούν κατηγορώντας την Κυβέρνηση ότι τους ξεγέλασε. Γι' αυτό, είναι, πιστεύω, προτιμότερο να τους λεχθεί η αλήθεια, την οποία είμαι βέβαιος θα εκτιμήσουν οι περισσότεροι εκτοπισμένοι, ότι δηλαδή η αναδημιουργία μεικτών χωριών μεταξύ ατόμων από τις δυο κοινότητες, που όχι μόνο δεν θα έχουν τίποτε το κοινό, αλλά θα έχουν συγκρουόμενα συμφέροντα κτηματικής ιδιοκτησίας, δεν είναι βιώσιμη λύση και γι' αυτό πρέπει να προτιμήσουν να αποζημιωθούν και να παραμείνουν εκεί που βρίσκονται και στις δουλειές που έχουν, που είναι πολύ καλύτερα παρά να πάνε κάτω από τουρκική διοίκηση, με όλους τους συνεπαγόμενους κινδύνους. Δυστυχώς, σήμερα, εν όψει των προσεχών προεδρικών εκλογών στην Κύπρο τον προσεχή Φεβρουάριο, τόσο ο Πρόεδρος Βασιλείου όσο και οι άλλοι πολιτικοί αρχηγοί φοβούνται να πουν αυτήν την αλήθεια στους εκτοπισμένους.

Ελπίζω όμως, ο Πρόεδρος που θα εκλεγεί, σε συνεργασία με την Ελληνική Κυβέρνηση, θα μελετήσουν σοβαρά τη στάση που πρέπει να κρατήσει ο Πρόεδρος στις συνομιλίες στα Η.Ε. που, όπως φαίνεται, θα συνεχιστούν μετά τις εκλογές, και ελπίζω να ληφθούν υπόψη και οι απόψεις που εκφράζω σ' αυτήν τη μελέτη και ιδιαίτερα η εισήγηση μου για μια *«συμβιβαστική συμφωνία μεταξύ των δυο κοινοτήτων»*, που περιέχεται στο τελευταίο μέρος της μελέτης μου.

Με θερμούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

**Η «ΔΕΣΜΗ ΙΔΕΩΝ» ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΩΝ Η.Ε.
Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΝΑ ΛΥΘΕΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΙΡΗΝΙΚΑ¹³²
(20.10.1992)**

Η ΤΥΧΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΖΥΓΑΡΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Αναμφίβολα, η τύχη του Κυπριακού Ελληνισμού βρίσκεται σήμερα στη ζυγαριά της Ιστορίας. Το Κυπριακό πρόβλημα που δημιουργήθηκε πριν 29 ολόκληρα χρόνια με τις διακοινοτικές συγκρούσεις το Δεκέμβριο 1963 - όταν οι μισοί περίπου σημερινοί Κύπριοι δεν είχαν ακόμα γεννηθεί και οι μισοί περίπου από τον υπόλοιπο πληθυσμό ήταν κάτω των 15 ετών - και επιδεινώθηκε με την τουρκική εισβολή τον Ιούλιο και Αύγουστο 1974, παραμένει ακόμα άλυτο.

Για να δούμε, με την αναγκαία ιστορική προοπτική, και να εκτιμήσουμε ορθά τη Δέσμη Ιδεών του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.), η οποία περιέχεται στην Έκθεση του της 21^{ης} Αυγούστου 1992 και επικυρώθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 774 στις 26 Αυγούστου 1992,¹³³ θεωρώ σκόπιμο να περιγράψω με λίγα λόγια πώς άρχισε η σύγκρουση μας με τους Τουρκοκύπριους (Τ/Κ) για να πληροφορηθούν οι νεότεροι και να υπενθυμηθούν οι παλαιότεροι πώς φτάσαμε στη σημερινή τραγωδία, ώστε να βγάλουμε τα αναγκαία συμπεράσματα για το τι πρέπει να κάνουμε σήμερα.

**Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΑΡΧΗΓΩΝ ΤΟΥ «ΜΕΤΩΠΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ»
ΓΙΑ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ**

Όπως έγραφα σε προηγούμενο άρθρο μου, η τραγική ειρωνεία για την Κύπρο είναι ότι οι σημερινοί «απορριπτικοί» αρχηγοί - Βάσος Λυσσαρίδης, Τάσος Παπαδόπουλος και Σπύρος Κυπριανού - είναι οι ίδιοι που έσπρωξαν τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, το Δεκέμβριο 1963, να προσπαθήσουν να σβήσουν το πρώτο σκέλος του ελληνοτουρκικού συμβιβασμού της Ζυρίχης «ούτε Ένωσις ούτε Διχοτόμηση», οπότε αποδεδεσμεύτηκε και η Τουρκία από το δεύτερο σκέλος του συμβιβασμού και επιδίωξε, και τελικά πραγματοποίησε τη διχοτόμηση, που ισοδυναμεί με μισο-τουρκοποίηση της Κύπρου. Και τώρα, αντί να προσπαθήσουν να επανορθώσουν το κακό που συνέτειναν να γίνει σ' αυτόν τον τόπο, οργανώνουν «Μέτωπο Εθνικής Σωτηρίας» - το οποίο τώρα μετονόμασαν «Μέτωπο Αγωνιστικών Δυνάμεων», ενώ θα έπρεπε να ονομάζεται «Μέτωπο Εθνικής Καταστροφής» - για να ματαιώσουν λύση του Κυπριακού μέσω του Γ.Γ.

¹³² Όπως φαίνεται στις επισυνημμένες επιστολές, η μελέτη αυτή στάληκε στις 20.10.1992 στον Πρόεδρο Βασιλείου (ο οποίος δεν απάντησε ούτε καν πως την επήρε) και στις 21.10.92 στην Ελληνική Κυβέρνηση. Επίσης δημοσιεύτηκε στα «Πολιτικά Θέματα» στις 6, 13 και 20 Νοεμβρίου και μέρος της δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» την 1 Νοεμβρίου 1992, την «Αλήθεια» και τον «Αγώνα» στις 5.11.1992.

¹³³ Η ίδια έκθεση επικυρώθηκε επίσης και στις 25 Νοεμβρίου 1992 με το ψήφισμα 789.

και του Συμβουλίου Ασφαλείας, που είναι ο μόνος τρόπος ν' αποφευχθεί η πλήρης τουρκοποίηση της Κύπρου.

ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΛΥΘΗΚΕ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ 1964-74

Δεύτερον, οι ίδιοι, μαζί με τον επίσης «απορριπτικό» και συναρχηγό του «*Μετώπου Εθνικής Καταστροφής*», Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο (ο οποίος ήταν Χωρεπίσκοπος Κωνσταντίας και άμεσος βοηθός, σύμβουλος και συγκάτοικος του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στην Αρχιεπισκοπή από το 1968 ως το 1973) ήσαν επίσης συνυπεύθυνοι για την άρνηση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου να δεχτεί λύση του Κυπριακού στα δέκα χρόνια 1964-74, και πιο ειδικά, το 1972 όταν (όπως μαρτυρά ο κ. Κληρίδης στο βιβλίο του, Τόμος Γ', σ. 203-6) οι Τ/Κ δέχτηκαν, αν τους δινόταν δικαίωμα τοπικής αυτοδιοίκησης, να εγκαταλείψουν όλα τα προνόμια που είχαν στο Σύνταγμα του 1960, να διαλύσουν τους θυλάκους στους οποίους είχαν περιχαρακωθεί και να επιστρέψουν στα χωριά τους, οπότε θα ξανάρχιζαν οι δυο κοινότητες ειρηνική ζωή και συνεργασία με βάση μια «*βελτιωμένη Συμφωνία Ζυρίχης*» και δεν θα δινόταν η ευκαιρία στην Τουρκία να εισβάλει, γιατί εξάλλου η Ελληνική Χούντα του Γεώργιου Παπαδόπουλου ευνοούσε τέτοια λύση.

Τον πραγματικό λόγο γιατί ο Μακάριος δεν έλυσε το Κυπριακό τότε, τον ομολόγησε ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος στη συνέντευξη που έδωσε στην Αθηναϊκή «*Αυγή*» και αναδημοσιεύτηκε στο «*Φιλελεύθερο*» στις 26.10.1974.

Το συμπέρασμα είναι ότι για τη σημερινή τραγωδία δεν ευθύνεται μόνο η Χούντα του Ιωαννίδη που διενήργησε το εγκληματικό πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου, και η Τουρκία η οποία εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία του πραξικοπήματος για να πραγματοποιήσει το επεκτατικό της σχέδιο για διχοτόμηση της Κύπρου, αλλά ευθύνεται και η σημερινή ηγεσία του «*Μετώπου Εθνικής Καταστροφής*» η οποία, πρώτο, ανέτρεψε τη Συμφωνία της Ζυρίχης και δεύτερο, επί 10 χρόνια παρέλειψε να κλείσει με τους Τ/Κ μια καινούργια βελτιωμένη συμφωνία Ζυρίχης, την οποία υποστήριζε και η Χούντα του Παπαδόπουλου.

ΟΙ ΑΥΤΟΒΕΒΑΙΟΥΜΕΝΕΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΕΣ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΠΤΙΚΩΝ

Οι απορριπτικοί προφητεύουν ότι η Κυπριακή Ομοσπονδία δε θα λειτουργήσει ομαλά, γιατί οι Τ/Κ θα χρησιμοποιήσουν τα δικαιώματα βέτο που θα έχουν για ν' ανατρέψουν την Ομοσπονδία, οπότε θα τσακωθούμε και θα βρει την ευκαιρία η Τουρκία να ξαναεισβάλει και να καταλάβει αυτή τη φορά όχι μόνο την Τ/Κ αλλά και την Ε/Κ Ομόσπονδη Ζώνη. Αυτή η προφητεία τους θα αυτοεπιβεβαιωθεί αν τη μελλοντική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση τη διευθύνουν οι ίδιοι ή οι ομοϊδεάτες τους και επαναλάβουν τα ίδια λάθη που έκαναν οι ίδιοι στα χρόνια 1960-63 και αν ενεργήσουν με παρόμοιο τρόπο, όπως μαρτυρά όπως

είδαμε ο κ. Κληρίδης, για να αποδειχθεί ότι «το Σύνταγμα δεν ήταν λειτουργικό», και ότι «μια συνταγματική αναθεώρηση με στόχο τον περιορισμό των υπερβολικών τουρκικών δικαιωμάτων ήταν επιτακτική».

Πολλά απ' αυτά τα δικαιώματα βέτο που θα έχουν οι Τ/Κ στο Ομοσπονδιακό Σύνταγμα τα είχαν και στα χρόνια 1960-63, δεν τα χρησιμοποίησαν όμως για να ανατρέψουν τις Συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου γιατί ήξεραν πως το καλώς νοούμενο συμφέρον τους ήταν να λειτουργήσει ομαλά η Δημοκρατία και το Σύνταγμα για να συνεχίσουν να ζουν σε βιοτικό επίπεδο πιο ψηλό παρά εκείνο της Τουρκίας. Να τι γράφει σχετικά, ο κ. Κληρίδης στο βιβλίο του:

«Οι δυσκολίες που θα μπορούσαν να προκύψουν από την έννοια της τεχνητής εξίσωσης του πολιτικού status και δύναμης των δυο κοινοτήτων, οι οποίες εύρισκαν έκφραση στις κοινές εξουσίες που είχαν ανατεθεί στον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο, δε δημιούργησαν κατά την περίοδο 1960-63 οποιοδήποτε εμπόδιο» (Τόμος Α', σ. 137).

«Δεν έγινε χρήση της εξουσίας βέτο, παρά μόνο μια φορά από τον Αντιπρόεδρο στο ζήτημα της σύνθεσης των μονάδων του Κυπριακού στρατού. Στην πραγματικότητα η Ε/Κ πλευρά ικανοποιήθηκε επειδή έτσι αποκλείστηκε η δημιουργία στρατού 2.000 ανδρών που τη θεωρούσε δαπανηρή και αχρείαστη πολυτέλεια. Επίσης ο Αντιπρόεδρος δε χρησιμοποίησε την εξουσία βέτο στο ζήτημα της εξωτερικής πολιτικής, παρά τη διαφορά απόψεων μεταξύ των Ελλήνων και των Τούρκων υπουργών για την εξωτερική πολιτική που έπρεπε να ακολουθεί» (Τόμος Α', σ. 138).

«Το συμπέρασμα είναι ότι, με την εξαίρεση της πρόνοιας για χωριστές πλειοψηφίες στη ψήφιση φορολογικής νομοθεσίας, δεν υπήρχε πιεστική ανάγκη για συνταγματική αναθεώρηση» (Τόμος Α', σ. 140).

Όσον αφορά το θέμα της χωριστής πλειοψηφίας των Τ/Κ βουλευτών για φορολογικούς νόμους, ο κ. Κληρίδης αποκαλύπτει στο βιβλίο του ότι οι ίδιοι είχαν δεχτεί να εγκαταλείψουν αυτό το δικαίωμα αν η Κυβέρνηση συμφωνούσε να χρηματοδοτήσει την παιδεία των δυο κοινοτήτων με αναλογία 70:30 όμως τα «γεράκια» торπίλλισαν αυτή τη συμφωνία (Τόμος Α', σ. 145-7).

Όταν τελικά οι Τούρκοι βουλευτές χρησιμοποίησαν αυτό το δικαίωμα με αποτέλεσμα να μην ανανεωθεί ο νόμος φόρου εισοδήματος, η λύση που δόθηκε ζήμιωσε την Τ/Κ κοινότητα για τον εξής λόγο: Ο φόρος εισοδήματος αντικαταστάθηκε με «προσωπικές εισφορές» που επέβαλε η Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση πάνω στους Έλληνες και η Τουρκική Κοινοτική Συνέλευση πάνω στους Τούρκους, και τα αντίστοιχα έσοδα πήγαιναν στην παιδεία της κάθε κοινότητας. Το αποτέλεσμα ήταν ότι η Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση εισέπραξε στα χρόνια 1960-'63 για την παιδεία της 92,2% και οι Τούρκοι μόνο 7,8% του συνόλου των εισφορών γιατί οι Τ/Κ, όντας φτωχότεροι από τους Έλληνες, πλήρωναν μικρότερες προσωπικές εισφορές.

Ας σημειωθεί ότι στη Δέσημη Ιδεών του Γ.Γ. στις 21.8.1992 τα θέματα για τα οποία θα χρειάζεται χωριστή πλειοψηφία στη Βουλή περιορίστηκαν σε 7 (παράγραφος 32 της Δέσημης).

ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Ελπίζω όμως ότι η πιο πάνω προφητεία των απορριπτικών δεν θα πραγματοποιηθεί γιατί πιστεύω, πρώτο, πως ο Κυπριακός λαός δε θα αναθέσει στους ίδιους ή τους οπαδούς τους να διευθύνουν την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση,¹³⁴ και δεύτερο, αυτοί που θα τη διευθύνουν, Ε/Κ και Τ/Κ θα καθοδηγούνται από το πιο κάτω κοινό συμφέρον των δυο κοινοτήτων.

Το συμφέρον της Τ/Κ κοινότητας θα είναι, να λειτουργήσει ομαλά η Ομοσπονδία για να βελτιωθεί σημαντικά το βιοτικό τους επίπεδο προπάντων με την πρόνοια της Δέσημης Ιδεών του Γ.Γ. (παράγρ. 86) ότι *«η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα εγκαθιδρύσει ένα μείζον πρόγραμμα δράσης για να διορθωθεί η οικονομική ανισορροπία και να εξασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ των δυο κοινοτήτων με ειδικά μέτρα που θα προάγουν την ανάπτυξη της πολιτείας που θα διοικείται από την Τ/Κ κοινότητα»*.

Από την πλευρά της κοινότητας μας, επίσης, το συμφέρον της θα είναι να λειτουργήσει ομαλά η Ομοσπονδία για να διατηρήσει και αυξήσει τα επιτεύγματα των πολύχρονων κόπων της, τα οποία θα κινδυνεύουν να εξανεμιστούν αν ανατραπεί η συμφωνία που θα κάνουμε με την Τ/Κ κοινότητα.

Την οικονομική βοήθεια που θα δίνουμε στην Τ/Κ κοινότητα δεν πρέπει να την «τσιγκουνευτούμε» αλλά να τη θεωρήσουμε σαν ένα ασφάλιστρο που πληρώνουμε για την εξασφάλιση της αρμονικής συμβίωσης μας με το σύνολο του στοιχείου, πράγμα που θα αποτελεί την καλύτερη εγγύηση ότι η Τουρκία δεν θα βρει ευκαιρία ή πρόφαση να ξαναεισβάλει.

ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΑΛΛΟ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΤΡΟΠΟ ΝΑ ΛΥΣΟΥΜΕ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΜΑΣ

Όσοι απορρίπτουν λύση με βάση τη Δέσημη Ιδεών του Γ.Γ. που την επικύρωσε το Συμβούλιο Ασφαλείας, κάνουν τα πιο κάτω θανάσιμα λάθη.

1. Δεν νοιάζονται για τις τραγικές για τον Ελληνισμό συνέπειες της μη-λύσης του Κυπριακού, τις οποίες θα δούμε παρακάτω.

2. Παραγνωρίζουν την πιο κάτω πραγματικότητα:

α. Δεν υπάρχει κανένας άλλος τρόπος, εκτός απ' αυτόν που μας προσφέρει σήμερα ο Γ.Γ. και το Συμβούλιο Ασφαλείας, να επιτύχουμε καμιά καλύτερη λύση,

¹³⁴ Αυτό αποδείχτηκε από τον πρώτο γύρο των Προεδρικών εκλογών στις 7.2.1993, στον οποίο ο υποψήφιος του «Μετώπου Αγωνιστικών Δυνάμεων» πήρε μόνο 18,6% των ψήφων.

β. Όλα τα κράτη του κόσμου και όλες οι διεθνείς οργανώσεις δηλώνουν πως υποστηρίζουν λύση του Κυπριακού μέσω του Γ.Γ. και του Συμβουλίου Ασφαλείας,

γ. Σήμερα στη μεταψυχροπολεμική περίοδο, το Συμβούλιο Ασφαλείας φαίνεται αποφασισμένο να πάρει αποτελεσματικά μέτρα, όπως π.χ. εμπορικές και άλλες κυρώσεις, για εφαρμογή των ψηφισμάτων του.

3. Κωφεύουν στην προειδοποίηση του Γ.Γ. που περιέχεται στην Έκθεση του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας στις 3.4.1992, ότι «*οι σημερινές προσπάθειες (του Συμβουλίου Ασφαλείας για λύση του Κυπριακού) δεν μπορεί να αναμένεται ότι θα συνεχιστούν επ' άπειρον*». Και δεν έχει άδικο ο Γ.Γ. γιατί στον κόσμο των 5 δισεκατομμυρίων ανθρώπων, υπάρχουν πολλά άλλα πιο σοβαρά και επείγοντα προβλήματα με τα οποία πρέπει ν' ασχοληθεί ο Γ.Γ. και το Συμβούλιο Ασφαλείας, εκτός από το πρόβλημα του μισού περίπου εκατομμυρίου Κυπρίων με το οποίο ασχολούνται από 28 χρόνια και ξόδεψαν περίπου 2 δισεκατομμύρια δολάρια για την ΟΥΝΦΙΚΥΠ, η οποία είχε σταλεί εδώ το Μάρτιο 1964 «*προσωρινά για τρεις μήνες*» για να σταματήσει τις διακοινοτικές μας συγκρούσεις.

Και αν μας εγκαταλείψει ο Γ.Γ. και το Συμβούλιο Ασφαλείας, ποιος άλλος διεθνής οργανισμός ή ποιά χώρα θα υποχρεώσει την Τουρκία να τερματίσει την κατοχή της Βόρειας Κύπρου ή θα την εμποδίσει, αν στο άμεσο ή στο απώτερο μέλλον βρει την κατάλληλη ευκαιρία και πρόφαση να καταλάβει ολόκληρη την Κύπρο;

ΟΙ ΤΡΑΓΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΗ-ΛΥΣΗΣ

Δεν είναι δύσκολο να προβλέψει ένας τις τραγικές για τον Κυπριακό Ελληνισμό συνέπειες, αν τελικά αποτύχουν οι προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) κ. Μπούτρος Γκάλι και του Συμβουλίου Ασφαλείας, οι οποίες πιθανόν να επαναληφθούν την προσεχή 'Ανοιξη, μετά τις δικές μας προεδρικές εκλογές.

Πρώτη συνέπεια θα είναι να φύγει η ΟΥΝΦΙΚΥΠ, όπως μας προειδοποίησαν οι χώρες που συμμετέχουν σ' αυτήν. Τότε θα δημιουργηθεί μια σοβαρή κρίση γιατί ο τουρκικός στρατός πιθανόν να θελήσει να καταλάβει τη νεκρή ζώνη. Θα είναι άραγε σε θέση η Εθνική Φρουρά μας να τους εμποδίσει; Ή μήπως θα καλέσουμε την Ελληνική Κυβέρνηση να τηρήσει την υπόσχεση της πως «*προέλαση του τουρκικού στρατού στην Κύπρο θα σημαίνει Ελληνο-τουρκικό πόλεμο*»;

Δεύτερο, θα συνεχιστεί ο ακήρυκτος πόλεμος μεταξύ Τουρκίας και Κυπριακής Δημοκρατίας (ο οποίος δεν τερματίστηκε, αλλά απλώς αναστάληκε με τη συμφωνία για κατάπαυση του πυρός στις 16 Αυγούστου 1974), και θα παραμείνει ο τουρκικός στρατός στη Βόρεια Κύπρο, παραταγμένος και έτοιμος,

άμα βρει την κατάλληλη ευκαιρία και πρόφαση, στο προσεχές ή απώτερο μέλλον, να ξαναεπιτεθεί, και με την κάλυψη και συνεργασία της τουρκικής αεροπορίας της Νότιας Τουρκίας να ολοκληρώσουν την τουρκοποίηση της Κύπρου.

Τρίτον, οι Ισλαμικές χώρες που ως τώρα παρεμποδίζονταν από την Αμερική να αναγνωρίσουν το παράνομο κράτος της «*Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου*» (ΤΔΒΚ) θα το αναγνωρίσουν, και στη συνέχεια θα ακολουθήσουν και άλλες χώρες, όπως συνέβηκε με την Ανατολική Γερμανία και άλλες διχοτομημένες χώρες.

Τέταρτον, η Τουρκία θα συνάψει εικονικές συμφωνίες άμυνας και συνεργασίας με την «ΤΔΒΚ» για να παραμείνει ο τουρκικός στρατός με τον συνεπαγόμενο κίνδυνο που αναφέραμε πιο πάνω.

Πέμπτο, θα ολοκληρωθεί η δημογραφική, οικονομική και πολιτική ενοποίηση της Βόρειας Κύπρου με την Τουρκία και η μετατροπή της σε ντε φάκτο επαρχία της.

Έκτον, η Τουρκία θα κουβαλήσει και άλλους πεινασμένους Ανατολίτες έποικους, οι οποίοι θα ενθαρρύνονται να κάμνουν συχνές επιδρομές στην πλούσια γείτονα της, την Κυπριακή Δημοκρατία, με αποτέλεσμα να πληγεί ο τουρισμός μας και να δημιουργηθεί αίσθημα ανασφάλειας, με πολύ δυσάρεστες συνέπειες για την οικονομία και το μέλλον του Κυπριακού Ελληνισμού.

Το τι θα γίνει παρακάτω το λέει το αρχαίο ρητό «*ενός κακού δοθέντος μύρια έπονται*».

Λαμβάνοντας υπόψη όλα αυτά, γίνεται φανερό ότι το «*Μέτωπο Εθνικής Σωτηρίας*», ή «*Μέτωπο Αγωνιστικών Δυνάμεων*», το οποίο οργάνωσαν οι απορριπτικοί για να ματαιώσουν λύση του Κυπριακού, στην πραγματικότητα είναι «*Μέτωπο Εθνικής Καταστροφής*».

ΟΙ ΠΙΟ ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΑΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΔΕΣΜΗ ΙΔΕΩΝ ΤΟΥ Γ.Γ.

Αν ρίξουμε μια ματιά στο παρελθόν, τόσο πριν την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας το 1960, όσο και μετά, **οι εκάστοτε πολιτικοί αρχηγοί μας έχασαν διάφορες ευκαιρίες για προώθηση λύσης του Κυπριακού γιατί απέρριπταν προτάσεις που μας εγίνονταν, επειδή αυτές δεν μας ικανοποιούσαν πλήρως, και η απόρριψη τους γινόταν χωρίς να μελετηθεί προσεκτικά αν είχαμε κάποιο άλλο εναλλακτικό τρόπο να πετύχουμε μια καλύτερη λύση και τι συνέπειες θα είχε η απόρριψη τους.**

Από την τελευταία συζήτηση που έγινε στην Κυπριακή Βουλή σχετικά με τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ., φαίνεται πως τα «*παθήματα*» δε μας έγιναν «*μαθήματα*» και πως με τον ίδιο τρόπο πάμε να απορρίψουμε τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ.

Όπως θα αποδείξω πιο κάτω, δε δικαιολογείται η τέτοια απόρριψη, γιατί η Δέσμη Ιδεών του κ. Γκάλι, παρόλο που δεν ικανοποιεί τις ανέφικτες επιθυμίες μας, εν τούτοις ικανοποιεί τις πιο κάτω βασικές μας επιδιώξεις, **οι οποίες θα μας επιτρέψουν να ζήσουμε κάτω από ειρηνικές συνθήκες, μέσα στις οποίες και μόνο, μπορούμε να αξιοποιήσουμε και ν' απολαύσουμε μόνιμα και με σιγουριά τους καρπούς των ανώτερων δυναμικοτήτων μας σ' όλους τους τομείς της ειρηνικής ζωής.**

ΘΑ ΦΥΓΟΥΝ ΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΚΑΤΟΧΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ

Πρώτη βασική μας επιδίωξη είναι να φύγουν τα τουρκικά κατοχικά στρατεύματα, μαζί με τον οπλισμό τους, να τερματιστεί ο ακήρυκτος πόλεμος μεταξύ Τουρκίας και Κυπριακής Δημοκρατίας και να υπογραφεί Συνθήκη Ειρήνης με την Τουρκία. Πόσο δύσκολο είναι να υποχρεωθεί η Τουρκία ν' αποσύρει από την Κύπρο τα στρατεύματά της, φάνηκε από την εξής θρασεία απάντηση του πρώην Τούρκου Υπουργού Εξωτερικών Τσακλαγιαγκίλ, όταν επισκέφτηκε την Κύπρο το Φεβρουάριο 1980 και ρωτήθηκε αν η Τουρκία σκόπευε να αποσύρει τα στρατεύματά της από την Κύπρο:

«Ο Τουρκικός στρατός δε φεύγει με την πέννα από τα μέρη που πήρε με το σπαθί του», (βλέπε Τ/Κ εφημερίδες, 14.2.80). Είναι φανερό πως δεν υπάρχει άλλος τρόπος να φύγει ο τουρκικός στρατός από την Κύπρο **«με την πέννα»** παρά με απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Σχετικά μ' αυτό, η Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ., η οποία επικυρώθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 774, προνοεί τα εξής:

«Θα καθοριστεί χρονοδιάγραμμα... για απόσυρση όλων των μη-κυπριακών δυνάμεων που δεν προνοούνται από τη Συνθήκη Συμμαχίας (ΕΛΔΥΚ και ΤΟΥΡΔΥΚ). Αυτό το χρονοδιάγραμμα θα εφαρμοστεί πλήρως πριν την εγκαθίδρυση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, σταδιακά και παράλληλα με την εφαρμογή του προγράμματος που αναφέρεται στο παράρτημα» (για λήψη μέτρων και από τις δυο κοινότητες για προαγωγή καλής θέλησης και στενών σχέσεων μεταξύ των δυο κοινοτήτων) (παράγραφος 57).

«Η ΟΥΝΦΙΚΥΠ μαζί με τους αντιπροσώπους των τριών εγγυητριών δυνάμεων και των δυο κοινοτήτων θα επιβλέπουν, μεταξύ άλλων, την αποχώρηση των μη κυπριακών δυνάμεων» (παράγραφος 63).

«Η Συνθήκη Συμμαχίας θα προνοεί για στάθμευση στην Κύπρο ίσων σε αριθμό Ελληνικών και Τουρκικών αποσπασμάτων που δε θα υπερβαίνει τον αριθμό των ανδρών που θα συμφωνηθεί» (παράγραφος 58).

Όσο κι αν θέλουμε να φύγουν, τόσο η ΕΛΔΥΚ όσο και η ΤΟΥΡΔΥΚ, δεν μπορούμε να ακυρώσουμε μονομερώς τη Συνθήκη Συμμαχίας του 1960, η οποία εξακολουθεί να ισχύει, εφόσον σύμφωνα με αυτήν εξακολουθεί να βρίσκεται στην Κύπρο, και σήμερα ακόμη, η ΕΛΔΥΚ.

Σχετικά με τις μελλοντικές μας σχέσεις με την Τουρκία, η Δέσμη Ιδεών προνοεί ότι *«η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Κύπρου θα διατηρεί ειδικούς δεσμούς φιλίας με την Ελλάδα και την Τουρκία και θα παραχωρήσει σ' αυτές όρους του "πλέον ευνοουμένου κράτους" σχετικά με όλες τις συμφωνίες κάθε φύσης»* (παράγραφος 14).

Μπορούν να μας πουν οι απορριπτικοί αρχηγοί του *«Μετώπου»* αν υπάρχει κανένας άλλος τρόπος *«να φύγει ο τουρκικός στρατός με την πέννα»* από τη Βόρεια Κύπρο *«όπου μπήκε με το σπαθί του»;*

ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΕΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Στα τελευταία 18 χρόνια η Βόρεια Κύπρος βαθμιαία ενοποιήθηκε με την Τουρκία, πρώτα στρατιωτικά, ύστερα νομισματικά, δημογραφικά (με τους Ανατολίτες έποικους και τελευταία με την κατάργηση των διαβατηρίων μεταξύ Βόρειας Κύπρου και Τουρκίας), οικονομικά (με την υπογραφή σχετικού πρωτοκόλλου), και πολιτικά (με το κόμμα των εποίκων που υποστηρίζει τον Ντενκτάς και την παράνομη Κυβέρνηση της «ΤΔΒΚ») και πάει να γίνει ντε φάκτο επαρχία της Τουρκίας.

Γι' αυτό, μια άλλη βασική μας επιδίωξη είναι να αναστραφεί η πιο πάνω πορεία και να επανενώσουμε ολόκληρη την Κύπρο, κάτω από ένα πραγματικά ομοσπονδιακό κράτος. Ο μόνος τρόπος να το κάνουμε είναι με την αποδοχή της Δέσμης Ιδεών, η οποία προνοεί τα πιο κάτω:

«Η λύση του Κυπριακού βασίζεται πάνω σε ένα κυπριακό κράτος, με μια και μόνη κυριαρχία και διεθνή προσωπικότητα και μια ιθαγένεια, και η ανεξαρτησία και η εδαφική ακεραιότητα της θα είναι εξασφαλισμένη και θα περιλαμβάνει δυο πολιτικά ίσες κοινότητες...μέσα σε μια δικαιοδική και διζωνική ομοσπονδία, και θα αποκλείεται η ολική ή μερική ένωση με οποιαδήποτε άλλη χώρα, όπως και η κάθε μορφής διχοτόμηση ή απόσχιση» (παράγραφος 4).

ΕΛΑΤΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ Τ/Κ ΟΜΟΣΠΟΝΔΗΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ Ε/Κ ΕΚΤΟΠΙΣΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ Ε/Κ ΟΜΟΣΠΟΝΔΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Άλλη βασική μας επιδίωξη είναι η ελάττωση της έκτασης της Τ/Κ ζώνης και η επιστροφή στις περιοχές που θα μας επιστραφούν όσο το δυνατό περισσότερων Ε/Κ εκτοπισμένων.

Όπως φαίνεται στον επισυνημμένο πίνακα, οι περιοχές που, σύμφωνα με το χάρτη Γκάλι, θα μας επιστραφούν, είχαν το 1973 Ε/Κ πληθυσμό 78.483 που με τη φυσιολογική αύξηση θα είναι σήμερα περίπου 95.750 και αναλογούν περίπου σε 48,4% όλων των Ε/Κ εκτοπισμένων. Όπως όμως θα δούμε παρακάτω, για να επιστρέψουν όλοι αυτοί οι Ε/Κ εκτοπισμένοι στα σπίτια και τις περιουσίες

τους, πρέπει να τροποποιηθεί η Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. και να ακυρωθεί η πρόνοια που υπάρχει σ' αυτήν, ότι οι Τούρκοι που κατοικούν σ' αυτές τις περιοχές θα έχουν δικαίωμα να παραμείνουν σ' αυτές αφού τους εξασφαλιστεί κατοικία και κτήματα παρόμοια μ' αυτά που κατέχουν σήμερα.

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ Γ.Γ. ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΚΤΟΠΙΣΜΕΝΟΥΣ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ¹³⁵

Τα κυριότερα σημεία της Δέσμης Ιδεών του Γ.Γ. τα οποία, όπως θα αποδείξω πιο κάτω, χρειάζονται τροποποίηση, είναι αυτά που σχετίζονται με τους εκτοπισμένους, τις περιουσίες τους και τη μετακίνηση των Τούρκων (Τουρκοκυπρίων και Έποικων) που τις κατέχουν.

Όπως φαίνεται στην έκθεση του της 21^{ης} Αυγούστου 1992, ο Γενικός Γραμματέας (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) προσπάθησε, στη Δέσμη Ιδεών του, να ικανοποιήσει, από τη μια, την απαίτηση του Προέδρου Βασιλείου για εξασφάλιση των δικαιωμάτων επιστροφής και ιδιοκτησίας των εκτοπισμένων, και από την άλλη, την απαίτηση του κ. Ντενκτάς να μην υποχρεωθούν οι Τούρκοι, που τώρα κατέχουν τα σπίτια και τις περιουσίες των Ε/Κ εκτοπισμένων, να τα εγκαταλείψουν, οπότε, όπως ισχυρίστηκε, «*θα δημιουργούνταν καινούργιοι πρόσφυγες*» (παραγρ. 24 της Έκθεσης).

Στην προσπάθεια του να ικανοποιήσει αυτές τις μάλλον **αντιφατικές απαιτήσεις** των δυο πλευρών, ο Γ.Γ. περιέλαβε στη Δέσμη Ιδεών του τις πιο κάτω προτάσεις, *οι οποίες όμως ουσιαστικά εμποδίζουν την πραγματοποίηση του δικαιώματος επιστροφής και ιδιοκτησίας των εκτοπισμένων.*

ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΠΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΜΑΣ ΔΩΣΟΥΝ ΠΙΣΩ ΔΕΝ ΘΑ ΥΠΟΧΡΕΩΘΟΥΝ ΝΑ ΦΥΓΟΥΝ

Σύμφωνα με τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. (παραγρ. 74) οι Τ/Κ και οι Ανατολίτες έποικοι που δεν ήταν μόνιμοι κάτοικοι το 1974, αλλά κατοικούν τώρα στις περιοχές που θα περιληφθούν στην Ελληνοκυπριακή (Ε/Κ) Ομόσπονδη Ζώνη, (οι οποίες πιο κάτω αναφέρονται ως «*επιστρεφόμενες περιοχές*») θα έχουν ως πρώτη επιλογή, αν θέλουν να παραμείνουν στις ίδιες περιοχές και να πάρουν παρόμοια κατοικία, και αν είναι γεωργοί, να πάρουν και παρόμοια γη και κήπους

¹³⁵ Τις απόψεις που περιέχονται στο μέρος αυτό ως το τέλος της μελέτης μου, τις περιέλαβα σ' ένα έγγραφο μου με τίτλο «COMMENTS ON SOME POINTS OF THE U.N. SECRETARY-GENERAL'S SET OF IDEAS AND HIS REPORT OF 21.8.1992» και τις συζήτησα με τον Ειδικό Αντιπρόσωπο του Γ.Γ. στην Κύπρο κ. Camilion στις 3 και 7 Σεπτεμβρίου 1992, και με τον Αμερικανό Ειδικό Συντονιστή για την Κύπρο κ. Nelson Ledsky (ο οποίος βρισκόταν στην Κύπρο) στις 16.9.1992. Αντίγραφο του ίδιου εγγράφου έστειλα μέσω του κ. Camilion στο Διευθυντή του Γραφείου του Γ.Γ. για το Κυπριακό κ. Gustave Feissel με παράκληση να το διαβιβάσει και στο Γ.Γ. κ. Μπούτρος Γκάλι.

- («πλήρη οικονομική και κοινωνική υποδομή» σύμφωνα με την παράγραφο 26 της Έκθεσης του Γ.Γ.). Η δεύτερη τους επιλογή είναι να επιστρέψουν στην προηγούμενη τους κατοικία κάτω από Ε/Κ διοίκηση και η τρίτη επιλογή είναι να πάρουν παρόμοια κατοικία και κτήματα στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη.

Όσοι Τούρκοι ήταν μόνιμοι κάτοικοι εκεί το 1974, και οι οποίοι ήταν τότε μόνο 2.430 και τώρα θα αυξήθηκαν περίπου σε 3.000, θα δικαιούνται να παραμείνουν στα κτήματα τους.

Από την απογραφή πληθυσμού που έγινε το 1973 από την Κυπριακή Κυβέρνηση φαίνεται, όπως είδαμε πιο πάνω, ότι στις επιστρεφόμενες περιοχές κατοικούσαν το 1973 78.483 Ε/Κ, οι οποίοι με τη φυσιολογική τους αύξηση, 1% το χρόνο, θα είναι σήμερα περίπου 95.750 και αντιπροσωπεύουν το 48,4% όλων των Ε/Κ εκτοπισμένων οι οποίοι το 1974 ήταν 162.000 και τώρα θα είναι περίπου 198.000.

Εξάλλου, σύμφωνα με την απογραφή που διενήργησε η Τ/Κ διοίκηση το 1978 φαίνεται ότι στις ίδιες περιοχές κατοικούσαν 30.742 Τούρκοι (εκ των οποίων πιθανό οι μισοί να ήταν Ανατολίτες έποικοι) οι οποίοι με τη φυσιολογική τους αύξηση (1% οι Τ/Κ και 2% οι έποικοι, το χρόνο), θα είναι σήμερα περίπου 38.400 και με τους καινούργιους έποικους που ήρθαν μετά το 1978 πιθανό να ξεπερνούν τις 40.000.

Επειδή οι 40.000 Τούρκοι που ζουν τώρα σ' αυτές τις περιοχές ξέρουν ότι εάν μετακινηθούν στην Τ/Κ Ομόσπονδη ζώνη, δε θα ζουν τόσο καλά, το πιθανότερο θα είναι να προτιμήσουν να μείνουν στις ίδιες περιοχές. Αυτό άλλωστε συνάδει με την απαίτηση του κ. Ντενκτάς «να μη δημιουργηθούν καινούργιοι πρόσφυγες».

Σε τέτοια περίπτωση, έστω κι αν κτιστούν γι' αυτούς στις ίδιες περιοχές καινούργια σπίτια (πράγμα που θα χρειαστεί τουλάχιστο 5 χρόνια, και θα στοιχίσουν τουλάχιστο £20.000 για κάθε σπίτι) δε θα είναι δυνατό να δοθούν, όπως προβλέπει η Δέσμη Ιδεών, σ' όσους είναι γεωργοί, παρόμοια κτήματα και κήποι στις επιστρεφόμενες περιοχές όπως αυτά που κατέχουν σήμερα, γιατί όλα ανήκουν στους επιστρεφόντες Ε/Κ εκτοπισμένους.

Έτσι, θα δημιουργηθεί ένα αδιέξοδο, γιατί από τη μια μεριά, οι Τούρκοι που κατοικούν π.χ. στη Μόρφου και κατέχουν όλους τους κήπους εκεί, θα αρνούνται να τους εγκαταλείψουν εκτός εάν τους δοθούν παρόμοιοι κήποι κάπου αλλού στις επιστρεφόμενες περιοχές, πράγμα που είναι αδύνατο, και από την άλλη μεριά, οι επιστρεφόντες Ε/Κ ιδιοκτήτες αυτών των κήπων, θα απαιτήσουν να τους πάρουν πίσω.

Είναι πιστεύω προφανές ότι το δικαίωμα που προτείνεται, να δοθεί στους Τούρκους που ζουν τώρα στις επιστρεφόμενες περιοχές το δικαίωμα να μείνουν και ν' απαιτήσουν παρόμοια κατοικία και κτήματα σ' αυτές, θα προκαλέσει αδιέξοδο το οποίο θα κινδυνεύσει να προκαλέσει διακοινοτικές συγκρούσεις, και

γι' αυτό πρέπει ν' αποφευχθεί. Πώς μπορεί αυτό να γίνει, θα το δούμε παρακάτω.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ Ε/Κ ΕΚΤΟΠΙΣΜΕΝΩΝ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΝ ΣΤΗΝ Τ/Κ ΟΜΟΣΠΟΝΔΗ ΖΩΝΗ

Στη Δέσμη Ιδεών του ο Γ.Γ. προσπάθησε να ικανοποιήσει επίσης την απαίτηση του Προέδρου Βασιλείου για εφαρμογή του δικαιώματος επιστροφής των Ε/Κ εκτοπισμένων στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη, αφού όμως ληφθούν υπόψη «οι πρακτικές δυσκολίες» που θ' αντιμετωπίσει η Τ/Κ πλευρά (παράγρ. 31 της Έκθεσης του Γ.Γ.). Η άσκηση όμως του δικαιώματος των Ε/Κ εκτοπισμένων να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη, περιορίζεται από τους ακόλουθους όρους που αναφέρονται στη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ.

1. Μόνο μετά την «ικανοποιητική» επανεγκατάσταση όλων όσων επηρεάζονται από τις μετακινήσεις που αναφέραμε πιο πάνω, θα μπορεί ν' αρχίσει η επιστροφή στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη των Ε/Κ εκτοπισμένων, που δεν προτιμούν να αποζημιωθούν (παράγρ. 63). Εάν όμως, όπως αναφέραμε πιο πάνω, πρόκειται να χρειαστούν 5 χρόνια, για να κτιστούν τα σπίτια στα οποία θα μετακινηθούν οι Τ/Κ, τότε και μόνο θα μπορούν οι Ε/Κ εκτοπισμένοι ν' αρχίσουν να επιστρέφουν.

2. Ο αριθμός όμως αυτών που θα επιστρέφουν κάθε χρόνο θα είναι περιορισμένος ως εξής:

«...χιλιάδες Ε/Κ εκτοπισμένοι οι οποίοι επιλέγουν να επιστρέψουν στις προηγούμενες κατοικίες τους θα διεκπεραιώνονται (processed) από την Τ/Κ Ομόσπονδη Πολιτεία κάθε χρόνο για ... χρόνια». (Οι κενοί αριθμοί θα συμφωνηθούν από τις δυο πλευρές προτού υπογραφεί η τελική Συμφωνία). «Οι δυο Ομόσπονδες Πολιτείες θα εξετάσουν την κατάσταση στο τέλος της πιο πάνω περιόδου, υπό το φως της πείρας που θα αποκτηθεί» (παράγραφος 62).

3. Εάν οι Τ/Κ που κατέχουν τα κτήματα των εκτοπισμένων που επιστρέφουν, είναι κι αυτοί εκτοπισμένοι, και επιθυμούν να τα κρατήσουν, ή εάν τα κτήματα έχουν υποστεί σημαντικές αλλαγές ή αν έχουν μετατραπεί για δημόσια χρήση, **οι Ε/Κ ιδιοκτήτες δεν θα μπορούν να πάρουν τα σπίτια και τα κτήματα τους, αλλά θα αποζημιωθούν ή θα δοθούν σ' αυτούς κατοικία και κτήματα παρόμοιας αξίας στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη** (παράγραφος 64). Η Δέσμη Ιδεών δεν διαχωρίζει τους Τ/Κ από τους έποικους, πράγμα που σημαίνει πως το ίδιο θα συμβεί αν τα κτήματα των εκτοπισμένων τα κατέχουν έποικοι.

Λαμβάνοντας όμως υπόψη πως όλα τα Ε/Κ κτήματα στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη τα κατέχουν είτε Τ/Κ είτε έποικοι, οι Ε/Κ εκτοπισμένοι οπουδήποτε κι αν τους κτιστούν κατοικίες είτε στο ίδιο χωριό είτε αλλού, θα βρουν ότι «τα κτήματα

παρόμοιας αξίας» που πρέπει να τους δοθούν, κατέχονται από Τούρκους, με τους οποίους κατ' ανάγκη θα συγκρουστούν αν αρνηθούν να τους τα δώσουν πίσω.

ΝΑ ΛΕΧΘΕΙ Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΣΤΟΥΣ ΕΚΤΟΠΙΣΜΕΝΟΥΣ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΠΟΥ ΘΑ ΕΚΛΕΓΕΙ ΤΟ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ 1993.

Το συμπέρασμα είναι πως με τους όρους που τίθενται, ουσιαστικά δεν εξασφαλίζεται το δικαίωμα επιστροφής των Ε/Κ εκτοπισμένων στα σπίτια και τις περιουσίες τους ούτε καν στις επιστρεφόμενες περιοχές. Με την προϋπόθεση ότι οι συνομιλίες Βασιλείου-Ντενκτάς, κάτω από την αιγίδα του Γ.Γ. που άρχισαν στην Νέα Υόρκη στις 26 Οκτωβρίου θα αναβληθούν για κάποια ημερομηνία μετά τις προεδρικές εκλογές στην Κύπρο το Φεβρουάριο 1993, εισηγούμαι πως ο Πρόεδρος ο οποίος θα εκλεγεί, αν πραγματικά θέλει λύση του Κυπριακού μέσω του Γ.Γ. και του Συμβουλίου Ασφαλείας, οφείλει να έχει το θάρρος και την ειλικρίνεια να πει στους εκτοπισμένους την αλήθεια και να τους εξηγήσει πως η επιστροφή τους κάτω από τουρκική διοίκηση κινδυνεύει να ξαναπροκαλέσει διακοινοτικές συγκρούσεις και πως είναι προτιμότερο να αποζημιωθούν και να παραμείνουν εκεί που βρίσκονται σήμερα και ζουν πολύ καλύτερα απ' ότι θα ζούσαν αν επέστρεφαν κάτω από Τ/Κ διοίκηση, με κίνδυνο να ξαναρχίσουν διακοινοτικές συγκρούσεις.

Επίσης δεν πρέπει να παραβλέπεται ο μελλοντικός κίνδυνος όσων Ε/Κ εκτοπισμένων επιστρέψουν κάτω από Τ/Κ διοίκηση, να έχουν την τύχη των Ε/Κ Καρπασιτών και των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης, ενώ οι Τούρκοι που θα θελήσουν να επιστρέψουν κάτω από την Ε/Κ Ομόσπονδη διοίκηση, θ' αυξάνονται και θα πληθύνονται και θα παραπονιούνται για δυσμενή μεταχείριση, με κίνδυνο να ξαναρχίσουν διακοινοτικές συγκρούσεις.

Τον Αύγουστο 1975 έγινε στη συνεδρία της Βιέννης κάτω από την αιγίδα του Γ.Γ. η συμφωνία ότι θα δινόταν η ευκαιρία στους Τ/Κ που ζούσαν στις ελεύθερες περιοχές, αν ήθελαν, να πάνε στο Βορρά, υπό τον όρον ότι οι 15.000 περίπου Ε/Κ που ζούσαν τότε στην Καρπασία θα παρέμεναν εκεί, θα διάγουν ομαλή ζωή, χωρίς να υποχρεωθούν να φύγουν ('Εκθεση Γ.Γ. S/11789, Annex, 2.8.75). Παρόλα αυτά, στα 17 χρόνια που πέρασαν, υποχρεώθηκαν, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, να φύγουν από την Καρπασία και να έρθουν στις ελεύθερες περιοχές όλοι εκτός 542 που μένουν εκεί εγκλωβισμένοι.

Η περίπτωση των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης έχει ως εξής:

Με τη Συνθήκη της Λωζάνης το 1923 συμφωνήθηκε η ανταλλαγή των Ελλήνων της Μ. Ασίας με τους Τούρκους και άλλους μουσουλμάνους, που κατοικούσαν στην Ελλάδα. Από την ανταλλαγή εξαιρέθηκαν περίπου 120.000 Έλληνες της Κωνσταντινούπολης και περίπου 120.000 Μουσουλμάνοι της Ανατολικής Θράκης υπό τον όρο να μην υποχρεωθούν να φύγουν. Στα χρόνια

που πέρασαν από το 1923, οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, διώχτηκαν, και τώρα μένουν εκεί μόνο 3.000, ενώ στην Α. Θράκη οι Μουσουλμάνοι αυξήθηκαν και τώρα ζητούν να αναγνωριστούν σαν τουρκική κοινότητα με αποσχιστικά δικαιώματα.

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΜΕΙΚΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Όπως έγραψα σε προηγούμενο άρθρο μου (σ. 91-2), οι δυο κοινότητες στην Κύπρο ζούσαν και εργάζονταν ειρηνικά μαζί για αιώνες ως το 1955. Ως τότε οι Τ/Κ ζούσαν σε 105 αμιγή Τ/Κ χωριά και σε 166 μεικτά χωριά στα οποία ζούσαν είτε μια μειονότητα Τ/Κ είτε μια μειονότητα Ε/Κ. Μετά τις διακοινοτικές συγκρούσεις του 1957 και 1958, τα μεικτά χωριά ελαττώθηκαν σε 102 και μετά το 1963 ελαττώθηκαν σε 42 και τώρα έμεινε μόνο ένα.

Οι Ε/Κ και Τ/Κ που ζούσαν σε μεικτά χωριά στο παρελθόν γνωρίζονταν μεταξύ τους από παιδικής ηλικίας, εργάζονταν μαζί, είχαν φιλικές σχέσεις, και σαν χωριανοί είχαν κοινά συμφέροντα. Και όμως, ύστερα από την έξαρση σωβινισμού και από τις δυο πλευρές, ανέπτυξαν εχθρικά αισθήματα και χώρισαν.

Φαίνεται ότι οι Ε/Κ πρόσφυγες που θέλουν να επιστρέψουν στα χωριά τους αυταπατούνται πως θα βρουν εκεί το ίδιο φιλικό περιβάλλον όπως πριν. ως γεγονός όμως θα βρουν άγνωστους Τ/Κ με τους οποίους δεν θα έχουν τίποτα το κοινό, αλλά αντίθετα, όπως είδαμε πιο πάνω, θα έχουν συγκρουόμενες διαφορές εδαφικής ιδιοκτησίας. Κάτω απ' αυτές τις περιστάσεις ο κίνδυνος διακοινοτικών συγκρούσεων θα είναι μεγάλος.

Η σημερινή αναζωπύρωση του σωβινισμού που οδήγησε σε αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ πληθυσμών διαφορετικής εθνικής καταγωγής και διαφορετικής θρησκείας που κατοικούσαν σε μεικτές περιοχές στη Γιουγκοσλαβία και σε άλλα μέρη του κόσμου, πρέπει ν' αποτελέσει για μας προειδοποίηση να μη δημιουργήσουμε συνθήκες που μπορούν να προκαλέσουν παρόμοιες συγκρούσεις εδώ.

Το επιχείρημα ότι η «εθνική κάθαρση» (ethnic cleansing) δηλαδή εθνικός διαχωρισμός, που γίνεται τώρα στη Γιουγκοσλαβία διά πυρός και σιδήρου, καταδικάζεται από τη διεθνή γνώμη και δεν πρέπει να την κάνουμε κι εδώ, δεν ευσταθεί, γιατί αυτός ο διαχωρισμός έγινε εδώ ήδη από το 1964 και ολοκληρώθηκε από το 1974, και ο κίνδυνος αιματηρών συγκρούσεων τώρα στην Κύπρο είναι να δοκιμάσουμε να αντιστρέψουμε απότομα αυτό το διαχωρισμό που εδραιώθηκε πριν μια γενεά. Εδώ, πιστεύω, ισχύει το αρχαίο ρητό «μη κίνει κακόν ευ κείμενο».

Είναι, πιστεύω, φανερό, πως η επαναδημιουργία μεικτών χωριών τώρα θ' αυξήσει τον κίνδυνο επανάληψης διακοινοτικών συγκρούσεων και γι' αυτό πρέπει ν' αποφευχθεί, τουλάχιστο για τα πρώτα 5-10 χρόνια **«χάριν του**

δημοσίου συμφέροντος» το οποίο είναι να ζουν ειρηνικά οι δυο κοινότητες.

Μετά τα 5 πρώτα χρόνια οι περιορισμοί εγκατάστασης και απόκτησης περιουσίας των Ε/Κ στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη και των Τ/Κ στην Ε/Κ Ομόσπονδη Ζώνη, πρέπει να χαλαρωθούν και τελικά μετά 10 χρόνια πρέπει να καταργηθούν, όταν όπως ελπίζεται, θα έχουν αποκατασταθεί αρμονικές σχέσεις των δυο κοινοτήτων.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΝΑ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΝΕΙ ΚΤΗΜΑΤΑ ΧΑΡΙΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

Η εφαρμογή των «ανθρωπίνων δικαιωμάτων» δεν είναι απόλυτη, αλλά υπόκειται στο «δημόσιο συμφέρον». Για παράδειγμα, το πρώτο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προνοεί ότι «κανένας δεν πρέπει να στερηθεί της περιουσίας του», επιτρέπει όμως στο κράτος ν' απαλλοτριώνει κτήματα χάριν του «δημοσίου συμφέροντος».

Εφόσον, όπως είδαμε πιο πάνω, η επαναδημιουργία μεικτών χωριών με πρόσωπα από τις δυο κοινότητες που θα έχουν συγκρουόμενες διαφορές εδαφικής ιδιοκτησίας, θα αύξανε τον κίνδυνο επανάληψης των διακοινοτικών συγκρούσεων, **θα είναι προς το δημόσιο συμφέρον ν' αποφευχθεί αυτός ο κίνδυνος, με την απαλλοτρίωση όλων των Ε/Κ κτημάτων στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη και όλων των Τ/Κ κτημάτων στην Ε/Κ Ομόσπονδη Ζώνη και την ανταλλαγή τους μεταξύ των δυο Ομόσπονδων Διοικήσεων.**

Σύμφωνα με τη Δέσμη Ιδεών (παράγραφοι 76-7) κάθε κοινότητα θα συστήσει ένα Κοινοτικό Γραφείο (Agency), στο οποίο θα μεταβιβαστούν όλοι οι τίτλοι των κτημάτων των εκτοπισμένων της άλλης κοινότητας που προτιμούν αποζημιώσεις, τα οποία (κτήματα) βρίσκονται στην Ομόσπονδη Ζώνη του Κοινοτικού Γραφείου. Αυτή η μεταβίβαση και ανταλλαγή θα γίνει σε τιμές των κτημάτων στο 1974, πλέον ο πληθωρισμός. Όπως είδαμε όμως, τα κτήματα των Ε/Κ εκτοπισμένων που προτιμούν να τα πάρουν αντί ν' αποζημιωθούν, κατέχονται ήδη από Τ/Κ ή Ανατολίτες έποικους οι οποίοι δε θα τα δώσουν πίσω στους ιδιοκτήτες τους θεληματικά, και κάθε προσπάθεια από τους ιδιοκτήτες να τα πάρουν θα οδηγήσει σε συγκρούσεις. Κάτω απ' αυτές τις περιστάσεις, **το δημόσιο συμφέρον απαιτεί να επεκταθεί η ανταλλαγή τίτλων μεταξύ των δυο Κοινοτικών Γραφείων σε όλα τα Ε/Κ κτήματα στο Βορρά όπως και σ' όλα τα Τ/Κ στο Νότο, πράγμα που θα ισοδυναμεί με την απαλλοτρίωση και την ανταλλαγή που εισηγήθηκα πιο πάνω.**

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΑΛΛΗ

Όπως αναφέραμε πιο πάνω, στη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. προνοείται ότι τα κτήματα που οι τίτλοι τους θ' ανταλλάγουν μεταξύ των δυο Κοινοτικών Γραφείων,

θα εκτιμηθούν στις τιμές του 1974, πλέον ο πληθωρισμός. Αν λάβουμε υπόψη, πρώτο, πως, όπως δήλωσε ο Πρόεδρος Βασιλείου στη Γενική Συνέλευση του Κυπριακού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου στις 16.9.1992 η αξία των Ε/Κ κτημάτων στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη το 1974 υπολογίζεται σε 2 δισεκατομμύρια Κυπριακών Λιρών (Κ.Λ.), πλέον ο πληθωρισμός, δεύτερο, ότι ο πληθωρισμός, δηλαδή ο τιμάρηθος ειδών κατανάλωσης από το 1974 ως το 1992 τριπλασιάστηκε, και τρίτο, ότι η αξία των Τ/Κ κτημάτων στην Ε/Κ Ομόσπονδη Ζώνη είναι, όπως ισχυρίστηκε ο κ. Βασιλείου, το 1/8 της αξίας των Ε/Κ κτημάτων (Έκθεση Γ.Γ. παράγρ. 32), θα σημαίνει ότι το Ε/Κ Κοινοτικό Γραφείο θ' απαιτήσει από το αντίστοιχο Τ/Κ Γραφείο διαφορά της αξίας των εκατέρωθεν περιουσιών που ανταλλάσσονται, κάτι παραπάνω από 5 δισεκατομμύρια Κ.Λ.:

Είναι φανερό ότι τέτοια απαίτηση από την Ε/Κ πλευρά είναι ουτοπική και συγκρούεται με την ανάγκη να βοηθηθεί η Τ/Κ κοινότητα οικονομικά, ώστε βαθμιαία να υψωθεί το βιοτικό της επίπεδο και να φθάσει το επίπεδο της Ε/Κ κοινότητας.

Κάτω απ' αυτές τις περιστάσεις εισηγούμαι, πρώτο, πως είναι ματαιοπονία να επιχειρηθεί η εκτίμηση της αξίας των εκατέρωθεν περιουσιών που θ' ανταλλάγουν, πράγμα που θα δημιουργήσει ατέρμονες συζητήσεις, και δεύτερο, πως **η Ε/Κ πλευρά πρέπει να κάνει μια γενναιόδωρη χειρονομία καλής θέλησης να ανταλλάξει τα εκατέρωθεν κτήματα μεταξύ των δυο κοινοτήτων χωρίς καμιά αποζημίωση από τη μια πλευρά προς την άλλη.**

Η ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΣΤΟΥΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ ΚΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΘΟΥΝ

Η Δέσμη Ιδεών (παράγραφος 77) προνοεί ότι οι ιδιοκτήτες των κτημάτων που θα απαλλοτριωθούν θα αποζημιωθούν με τον πιο κάτω τρόπο, από το Κοινοτικό Γραφείο της δικής τους κοινότητας, το οποίο θα αναλάβει τα κτήματα που ανήκαν στην άλλη κοινότητα:

1. Από τα ποσά που θα εισπραχθούν από την πώληση των κτημάτων της άλλης κοινότητας.
2. Από τα ποσά που θα εξοικονομηθούν από τα σημερινά έξοδα άμυνας.
3. Από τον Ομοσπονδιακό προϋπολογισμό.
4. Από ειδική φορολογία πάνω στην υπεραξία των κτημάτων που θα πωληθούν.
5. Από εισφορές ξένων κυβερνήσεων και διεθνών οργανισμών.

Το Κοινοτικό Γραφείο θα έχει επίσης την επιλογή αντί να πωλήσει τα κτήματα, να τα ενοικιάσει μακροχρόνια και να κάμνει άλλες εμπορικές διευθετήσεις γι' αυτό.

Θα 'θελα επίσης να εισηγηθώ, η αποζημίωση να γίνει με ετήσιες δόσεις μέσα σε 5-10 χρόνια.

ΟΙ ΜΙΣΟΙ ΕΠΟΙΚΟΙ ΝΑ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΤΟΥΝ ΓΙΑ ΝΑ ΔΩΣΟΥΝ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΠΟΥ ΘΑ ΜΕΤΑΚΙΝΗΘΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΥ ΘΑ ΔΟΘΕΙ ΣΤΗΝ Ε/Κ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Όπως είδαμε πιο πάνω, εάν οι Τούρκοι που ζουν στην περιοχή που θα δοθεί στην Ε/Κ διοίκηση παραμείνουν εκεί, θα δημιουργηθούν πολύ σοβαρά προβλήματα τα οποία θα υπάρξει κίνδυνος να προκαλέσουν διακοινοτικές συγκρούσεις. Γι' αυτό, για να αποφευχθεί αυτός ο κίνδυνος, πρέπει αυτοί να μετακινηθούν στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη. Για την αποκατάσταση τους στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη, τουλάχιστο 30.000 μετακινούμενοι Τούρκοι θα μπορούσαν να πάρουν τα σπίτια, τα κτήματα και τη δουλειά ισάριθμων έποικων οι οποίοι δεν έχουν ακόμα «ριζώσει» και οι οποίοι θα μπορούσαν να επαναπατριστούν στην Τουρκία με κάποια αποζημίωση.

Οι υπόλοιποι 10.000 θα μπορούσαν να αποκατασταθούν και να πάρουν κτήματα στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη στα χωριά όπου σταθμεύουν σήμερα τα τουρκικά στρατεύματα που θ' αποχωρήσουν.

Με τον επαναπατρισμό 30.000 εποίκων από πιθανό σύνολο 60.000, το πρόβλημα των εποίκων μετριάζεται.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Όπως υπονοείται στην Έκθεση του Γ.Γ. κ. Γκάλι, εναπόκειται στους αρχηγούς των δυο κοινοτήτων να συμφωνήσουν για οποιοσδήποτε αλλαγές στη Δέσμη Ιδεών τις οποίες θέλει η μια ή η άλλη πλευρά. Με άλλα λόγια αφήνει τους δυο αρχηγούς να συζητήσουν και να επιτύχουν κάποια συμβιβαστική συμφωνία πάνω στα σημεία της Δέσμης Ιδεών που θέλουν ν' αλλάξουν.

Κάτω απ' αυτές τις περιστάσεις, οι αλλαγές στη Δέσμη Ιδεών που εισηγούμαι πιο πάνω θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν με μια συμβιβαστική συμφωνία που εξυπηρετεί τα συμφέροντα και των δυο κοινοτήτων, όπως αυτή που περιγράφω πιο κάτω.

Όπως είναι γνωστό, η τουρκική πλευρά δεν είναι καθόλου ευχαριστημένη με την ιδέα της επαναδημιουργίας μεικτών χωριών και της εφαρμογής του δικαιώματος ιδιοκτησίας, και ζητά να ζουν οι δυο κοινότητες πλάι-πλάι. Από την άλλη, η ελληνική πλευρά δεν μπορεί να συμφωνήσει με τις απαιτήσεις της τουρκικής πλευράς για εκ περιτροπής προεδρία, για πλήρη ισότητα, χωριστή κυριαρχία, μεταβατική κυβέρνηση κ.λ.π., και για μη επιστροφή της Μόρφου.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα επιχειρήματα που ανέφερα πιο πάνω, θα ήθελα να εισηγηθώ την πιο κάτω συμβιβαστική συμφωνία μεταξύ των δυο πλευρών.

Η Ελληνική πλευρά θα συμφωνήσει -

1. Να μην επιμένει στην απαίτηση της για επιστροφή Ε/Κ εκτοπισμένων στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη.

Το δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης όλων των Κυπρίων σ' οποιοδήποτε μέρος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας θα εφαρμοστεί στο μέλλον, αφού εξομαλυνθούν οι σχέσεις των δυο κοινοτήτων. Κατά τη διάρκεια μιας μεταβατικής περιόδου, π.χ. 5-10 χρόνων, η εγκατάσταση και αγορά κτημάτων από Ε/Κ στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη και από Τ/Κ στην Ε/Κ Ομόσπονδη Ζώνη, θα γίνεται ύστερα από άδεια της αντίστοιχης Ομόσπονδης Διοίκησης στην οποία θα γίνει η εγκατάσταση.

2. Να αλλοτριωθούν όλα τα Ε/Κ κτήματα στο Βορρά και όλα τα Τ/Κ κτήματα στο Νότο και ν' ανταλλαγούν μεταξύ των δυο κοινοτήτων, χωρίς καμιά αποζημίωση από τη μια κοινότητα στην άλλη, και ταυτόχρονα να συμφωνηθεί ότι όλες οι άλλες απαιτήσεις της μιας κοινότητας από την άλλη συμψηφίζονται, κι έτσι οι σχέσεις τους θα ξαναρχίσουν με «καθαρή πλάκα» (clear slate) και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία θα ιδρυθεί γρήγορα και χωρίς εκκρεμή περιουσιακά προβλήματα, και

3. Να δεχτεί η τουρκική πλευρά τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. που περιέχεται στην Έκθεση του της 21.8.1992, και το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας 774/92, ως βάση για λύση του Κυπριακού προβλήματος, εκτός των αλλαγών που θα συμφωνηθούν και από τις δυο πλευρές.

Σ' αντάλλαγμα, η τουρκική πλευρά θα συμφωνήσει ότι -

1. Δέχεται το χάρτη του Γ.Γ. κ. Γκάλι όπως έχει

2. Δέχεται την πρόταση της Ε/Κ πλευράς για την εκλογή Προέδρου και Αντιπροέδρου από όλους τους Κύπριους ψηφοφόρους και εάν εκλεγεί Ε/Κ Πρόεδρος ο Αντιπρόεδρος θα είναι Τουρκοκύπριος και αντίστροφα.

3. Συμφωνεί ότι οι Τ/Κ εκτοπισμένοι δεν θα επιστρέψουν στην Ε/Κ Ομοσπονδιακή Ζώνη και ότι οι Τούρκοι που κατοικούν σήμερα στην περιοχή που θα περιέλθει στην Ε/Κ Διοίκηση, θα μετακινηθούν στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη και θα πάρουν τη θέση περίπου του μισού αριθμού των εποίκων από την Ανατολία οι οποίοι θα επαναπατριστούν στην Τουρκία, όπως γίνεται εισήγηση πιο πάνω και

4. Δέχεται τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. και το ψήφισμα 774/92, ως βάση για λύση του Κυπριακού προβλήματος, εκτός των αλλαγών που θα συμφωνηθούν και από τις δυο πλευρές.

Όπως ανέφερα πιο πάνω, εναπόκειται στον Πρόεδρο που θα εκλεγεί τον προσεχή Φεβρουάριο να έχει το θάρρος και την ειλικρίνεια να εξηγήσει στον ελληνοκυπριακό λαό ότι, για να σωθούμε από τον άμεσο κίνδυνο προσάρτησης της μισής σχεδόν Κύπρου από την Τουρκία αν δεν λυθεί το Κυπριακό σύντομα, και τον απώτερο κίνδυνο τουρκοποίησης ολόκληρης της Κύπρου, πρέπει να δεχτούμε τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. την οποία, επικύρωσε το Συμβούλιο

Ασφαλείας με το ψήφισμα 774, και να επιδιώξουμε με τη βοήθεια του Συμβουλίου Ασφαλείας να επιτύχουμε μια συμβιβαστική συμφωνία με την τουρκική πλευρά, όπως αυτή που εισηγούμαι πιο πάνω.

Θα ήθελα επίσης να σχολιάσω τα πιο κάτω σημεία της Έκθεσης και της Δέσμης Ιδεών του Γ.Γ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΤΑ ΠΡΩΤΑ 8 ΧΡΟΝΙΑ

Στη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. (παράγραφος 37) αναφέρεται ότι, για να διευκολυνθεί η εγκαθίδρυση της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης για τα πρώτα 8 χρόνια, ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα είναι επίσης οι Αρχηγοί των αντίστοιχων Ομοσπονδιακών Πολιτειών.

Επειδή στην προηγούμενη παράγραφο (36) αναφέρεται ότι η Ε/Κ πλευρά προτιμά να εκλέγεται ο Πρόεδρος με ενιαίο ψηφοδέλτιο και από τις δυο κοινότητες, ενώ η Τ/Κ προτιμά Προεδρία εκ περιτροπής των δυο κοινοτήτων, και επειδή η πρόταση της παραγράφου 37 γίνεται για να παρακαμφθεί αυτή η διαφωνία, πρέπει να υποθέσουμε πως εκείνο που προτείνεται είναι: Οι Αρχηγοί των Ομοσπονδιακών Πολιτειών να παίρνουν, τα πρώτα 8 χρόνια, τις θέσεις του Προέδρου και Αντιπροέδρου της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης και όχι αντίθετα όπως αφήνει να νοηθεί το πιο πάνω κείμενο της παραγράφου 37.

Αλλωστε αυτό είχε προταθεί στους «Δείκτες» του πρώην Γ.Γ. στις 8 Αυγούστου 1983 που προνοούσαν ότι, ο εκλεγμένος Αρχηγός της Νότιας Ομόσπονδης Πολιτείας θα διορίζεται ως Πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας και ο εκλεγμένος Αρχηγός της Βόρειας Πολιτείας, ως Αντιπρόεδρος.

Η ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Στην Έκθεση του Γ.Γ., (παράγραφος 17) αναφέρεται ότι «η έκταση βορείως της νεκρής ζώνης είναι άνω του 36%». Από πληροφορίες όμως που πήρα από το αρχηγείο της ΟΥΝΦΙΚΥΠ μέσω του κ. James Holger πριν μερικά χρόνια, φαίνεται ότι η έκταση βορείως της νεκρής ζώνης, δηλαδή της σημερινής τουρκοκρατούμενης περιοχής, είναι 3.355 τετρ. χιλιόμετρα, δηλαδή 36.3% της έκτασης ολόκληρης της Κύπρου (9.251 τετρ. χιλιόμετρα) ή 37,3% της έκτασης της Δημοκρατίας της Κύπρου (8.995 τετρ. χιλιόμετρα). Εάν οι πιο πάνω αριθμοί είναι σωστοί, φαίνεται ότι ο αριθμός «άνω του 36%» που αναφέρεται στην Έκθεση του Γ.Γ., βασίστηκε κατά λάθος πάνω στην έκταση ολόκληρης της Κύπρου, και όχι πάνω στην έκταση της Δημοκρατίας της Κύπρου, που δεν περιλαμβάνει τις Βρετανικές βάσεις.

Η ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ Τ/Κ ΟΜΟΣΠΟΝΔΗΣ ΖΩΝΗΣ

Έχοντας υπόψη το πιο πάνω λάθος, διερωτώμαι κατά πόσον το ποσοστό του 28.2% που αναφέρεται ότι θα είναι η έκταση της Τ/Κ Ομόσπονδης Ζώνης σύμφωνα με το χάρτη του Γ.Γ., βασίστηκε πάνω στην έκταση ολόκληρης της Κύπρου ή πάνω στην έκταση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Εάν είναι το πρώτο, τότε η έκταση αυτής της ζώνης θα είναι 2.609 τετρ. χιλιόμετρα ή 29,0% της έκτασης της Δημοκρατίας της Κύπρου, πράγμα που συμπίπτει σχεδόν με την απαίτηση του Ντενκτάς για 29+%. Εάν όμως είναι το δεύτερο, τότε η έκταση αυτής της ζώνης θα είναι 2.537 τετρ. χιλιόμετρα ή 28,2% της έκτασης της Δημοκρατίας της Κύπρου. Το ερώτημα είναι: η ορθή έκταση της Τ/Κ Ομόσπονδης Ζώνης, σύμφωνα με το χάρτη του Γ.Γ., είναι 2.609 ή 2.537 τετρ. χιλιόμετρα;

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ (ΕΟΚ)

Σχετικά με το θέμα της πιθανής εισόδου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως πλήρους μέλους της (Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ., παράγραφος 92) αν λάβουμε υπόψη ότι τέτοια είσοδος δεν προβλέπεται να πραγματοποιηθεί σύντομα, εγείρεται το ζήτημα κατά πόσο το θέμα αυτό πρέπει να τεθεί τώρα σε χωριστά δημοψηφίσματα στις δυο κοινότητες, προτού ακόμη ξέρουμε τους όρους κάτω από τους οποίους η Κύπρος θα γίνει τελικά αποδεκτή ως πλήρες μέλος. Γι' αυτό εισηγούμαι πως, είναι προτιμότερο να αφεθεί το ζήτημα ανοικτό για ν' αποφασιστεί στον κατάλληλο καιρό από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, όταν όπως ελπίζεται, οι δυο κοινότητες θα συνεργάζονται για το κοινό συμφέρον, παρά να εκβιασθεί απάντηση τώρα από την Τ/Κ πλευρά, η οποία πολύ πιθανόν θα είναι αρνητική. Βέβαια θα ήταν προτιμότερο αν ο Γ.Γ. έθετε την είσοδο της Ομοσπονδιακής Κυπριακής Δημοκρατίας ως μέρος της Δέσμης Ιδεών του, μια όμως και δεν το έκανε, αμφιβάλλω αν θα το προσθέσει εκ των υστέρων, πράγμα που ο Ντενκτάς πιθανότατα θα απορρίψει.

Εξάλλου δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι, σύμφωνα με το άρθρο 50 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας ο Τούρκος Αντιπρόεδρος είχε δικαίωμα ΒΕΤΟ σε αποφάσεις για συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας σε διεθνείς οργανισμούς, στους οποίους δε συμμετέχουν η Ελλάδα και η Τουρκία.

ΧΡΟΝΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ

Στη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. (παράγραφοι 1 και 95) προτείνεται να διεξαχθούν χωριστά δημοψηφίσματα στις δυο κοινότητες, μέσα σε 30 μέρες από την τελική συμφωνία, για να εγκρίνουν τη Συμφωνία. Λαμβάνοντας υπόψη ότι έχει γίνει και

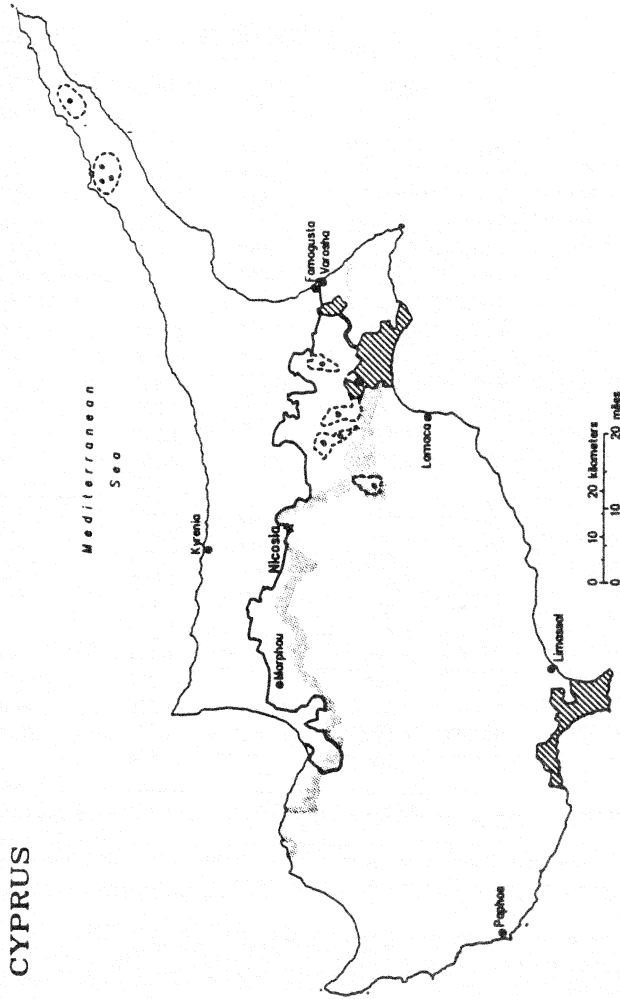
γίνεται πολλή προπαγάνδα από τους «*απορριπτικούς*» εναντίον της προτεινόμενης λύσης, εισηγούμαι πως χρειάζονται τουλάχιστο τρεις αν όχι περισσότεροι μήνες για να αντικρουστεί η προπαγάνδα των απορριπτικών και να διαφωτιστεί ο λαός για τα πλεονεκτήματα της λύσης. Δυστυχώς τέτοια διαφώτιση δεν μπορεί να γίνει αποτελεσματικά προτού γνωσθεί η τελική μορφή λύσης.

Η ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Στην παράγραφο 13 του Παραρτήματος της Δέσμης Ιδεών, αναφέρεται ότι **ΜΕΤΑ** τα χωριστά δημοψηφίσματα που θα γίνουν για έγκριση της Τελικής Συμφωνίας, θα διεξαχθεί απογραφή πληθυσμού. Εισηγούμαι πως η τέτοια απογραφή πρέπει να γίνει **ΠΡΙΝ** από τα δημοψηφίσματα, και μάλιστα κάτω από την επίβλεψη της UNFICYP, για να εξακριβωθεί ποιοί είναι και πόσοι είναι οι Τ/Κ και οι Ε/Κ που θα δικαιούνται να ψηφίσουν στα δημοψηφίσματα, και να αποκλειστούν όσοι είναι «*παράνομοι μετανάστες*» σύμφωνα με το ANNEX D της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας η οποία εξακολουθεί να ισχύει, εφόσον είναι με βάση αυτή τη Συνθήκη που η Μ. Βρετανία κρατά τις στρατιωτικές της βάσεις στην Κύπρο.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΤΟΠΙΣΜΕΝΩΝ

Στις επόμενες σελίδες δημοσιεύεται ο Χάρτης που πρότεινε ο Γ.Γ. κ. Γκάλι και πίνακες των κατεχόμενων χωριών και των κατοίκων τους, σύμφωνα με την επίσημη «*μικρο-απογραφή*» του 1973 (Micro-Census, April 1973, by the Department of Statistics and Records, Ministry of Finance, Nicosia) και των Τούρκων (Τ/Κ και εποίκων) κατοίκων των ίδιων χωριών, σύμφωνα με την Τ/Κ απογραφή του 1978 (Demographic Report 1982 by the Statistics and Research Department, Turkish Republic of Northern Cyprus, December 1973, pp. 12-13).

**ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ «ΧΑΡΤΗ ΓΚΑΛΙ»
ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΘΑ
ΔΟΘΟΥΝ ΠΙΣΩ ΣΤΗΝ Ε/Κ ΟΜΟΣΠΟΝΔΗ ΖΩΝΗ⁽¹⁾**

	<u>ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1973</u>			<u>Τ/Κ</u> <u>ΑΠΟΓΡΑΦΗ</u> <u>1978</u> Τ/Κ και έπιοικοι
	<u>Ε/Κ</u>	<u>Τ/Κ</u>	<u>ΟΛΙΚΟ</u>	
Βαρώσια (εκτός Αγ. Λουκά, κλπ)	25.307	(2)	- 25.307	2.680
Αγία Μαρίνα Σκυλλούρας	414	-	414	-
Άγιος Βασίλειος	611	-	611	-
Αγκαστίνα	807	-	807	254
Αμμαδιές	-	180	180	-
Αργάκι	1.541	58	1.599	848
Άσσια	2.734	-	2.734	1.040
Αυλώνα	684	-	684	116
Αφάνια	588	319	907	416
Αχερίτου	1.267	-	1.267	615
Άχνα	1.979	-	1.979	-
Βατυλή	2.250	911	3.161	1.356
Γαληνή	888	-	888	-
Γερόλακκος	2.334	-	2.334	1.402
Ζώδια Κάτω	2.894	-	2.894	2.052
Ζώδια Πάνω	1.630	-	1.630	780
Καλοψίδα	1.023	-	1.023	525
Καραβοστάσι	305	-	305	294
Εις μεταφοράν	47.256	1.468	48.724	12.378

(1) Αυτόν τον κατάλογο των χωριών τον έδωσε στο Συγγραφέα ο Ειδικός Αντιπρόσωπος του Γ.Γ. στην Κύπρο, κ. Oscar Camilion.

(2) Υποτίθεται ότι η περιοχή των Βαρωσίων που θα δοθεί πίσω θα είναι όπως περιγράφεται στο «Αμερικανο-Βρετανο-Καναδικό» Σχέδιο του 1978, η οποία περιλαμβάνει «την περιοχή που βρίσκεται ανατολικά του χωριού των Βρετανικών Βάσεων, Αγ. Νικόλαος, και νοτίως του παλαιού δρόμου Λευκωσίας-Αμμοχώστου».

ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

	<u>ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1973</u>			<u>Τ/Κ ΑΠΟΓΡΑΦΗ</u>
	<u>Ε/Κ</u>	<u>Τ/Κ</u>	<u>ΟΛΙΚΟ</u>	<u>1978</u> Τ/Κ και έττοιχοι
Εκ μεταφοράς	47.256	1.468	48.724	12.378
Κατωκοπιά	1.578	-	1.578	910
Κοντέα	1.359	-	1.359	799
Κυρά	782	-	782	193
Λιμνίτης	-	396	396	470
Λύση	4.537	-	4.537	1.678
Λουτρός	364	-	364	-
Μακράσυκα	920	-	920	415
Μαρκό	-	-	-	-
Μάσσαρι	317	-	317	155
Μόρφου	7.465	-	7.465	7.660
Νικήτας	428	-	428	342
Ξερόβουνος	-	322	322	-
Πέτρα	910	-	910	-
Πρασειό (Μεσαορίας)	991	-	991	633
Πρασειό Μόρφου	1.364	-	1.364	880
Πυρόϊ	541	-	541	-
Σκυλλούρα	533	-	533	197
Τρεμετουσιά	361	244	605	212
Τύμπου	1.288	-	1.288	1
Φιλιά	1.042	-	1.042	360
<u>Χωριά Καρπασίας</u>				
Αγία Τριάς	1.212	-	1.212	675
Γιαλούσα	2.451	-	2.451	1.208
Μελάναρκα	158	-	158	64
Ριζοκάρπασο	2.626	-	2.626	1.512
ΟΛΙΚΟ (1973)	78.483	2.430	80.913	30.742 (1978)
Υπολογιζόμενο Ολικό (1993)	95.750 (1)	3.000	98.750	38.400 (2)

(1) Αύξηση προς 1,0% το χρόνο για 20 χρόνια = $x 1,22 = \text{Ε/Κ}$ πρόσφυγες 95.750.

(2) Αύξηση προς 1,5% το χρόνο για 15 χρόνια = $x 1,25 = \text{T/Κ}$ και έποικοι 38.400.

Σημειώσεις:

(α) 1993 υπολογιζόμενοι έποικοι στα πιο πάνω χωριά περίπου 20.000 και T/Κ 20.000.

(β) 1993 υπολογιζόμενοι έποικοι συνολικά 60.000 και T/Κ 120.000.

(γ) 1993 υπολογιζόμενη ετήσια αύξηση T/Κ 1% και εποίκων 2%.

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ «ΧΑΡΤΗ ΓΚΑΛΙ»
Ε/Κ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΙ
ΚΑΤΟΙΚΟΙ Τ/Κ ΟΜΟΣΠΟΝΔΗΣ ΖΩΝΗΣ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ

	<u>ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1973</u>			<u>Τ/Κ ΑΠΟΓΡΑΦΗ</u>
	Ε/Κ	Τ/Κ	ΟΛΙΚΟ	<u>1978</u> Τ/Κ και έποικοι
Άγ. Αμβρόσιος	1.543	-	1.543	757
Άγ. Γεώργιος	931	-	931	1.223
Άγ. Ειρήνη	126	556	682	414
Άγ. Επίκτητος	1.212	-	1.212	1.091
Άγ. Ερμόλαος	506	-	506	312
Αγριδάκι	261	-	261	71
Αγύρτα	-	616	616	687
Ασώματος	527	-	527	57
Βασίλια-Βαβυλάς	950	-	950	760
Βουνό	525	-	525	214
Δίκωμο, Κάτω	2.178	-	2.178	1.167
Δίκωμο, Πάνω	653	-	653	-
Διόριος	495	-	495	523
Ελιά	94	-	94	70
Θέρμια	135	-	135	121
Καζάφανι	410	644	1.054	734
Καλογρέα	587	-	587	226
Καμπιλί	-	344	344	234
Καραβάς	2.242	-	2.242	2.242
Καράκουμι	211	-	211	214
Κάρμι	519	-	519	58
Καρπάσια	245	-	245	73
Κιομουρτζιού	-	104	104	18
Εις μεταφοράν	14.350	2.264	16.614	11.266

ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ (1878-2007)

	<u>ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1973</u>			<u>Τ/Κ</u>
	<u>Ε/Κ</u>	<u>Τ/Κ</u>	<u>ΟΛΙΚΟ</u>	<u>ΑΠΟΓΡΑΦΗ</u> <u>1978</u> Τ/Κ και έποικοι
Εκ μεταφοράς	14.350	2.264	16.614	11.266
Κλεπίνη	173	28	201	145
Κοντεμένος	839	-	839	-
Κορμακίτης	1.257	-	1.257	724
Κουτσοβέντης	183	-	183	19
Κρινί	-	452	452	373
Λάπηθος	3.188	-	3.188	2.275
Λάρνακας της Λαπήθου	873	-	873	444
Λιβερά	123	-	123	97
Μότηδες	40	-	40	27
Μπέλαππαίς	672	-	672	396
Μύρτου	820	-	820	521
Όρκα	98	-	98	141
Παλαιόσοφος	148	-	148	40
Πάναγρα	96	-	96	62
Πιλέρι	-	172	172	87
Σύσκληπος	256	-	256	79
Σιγχαρί	381	-	381	152
Τέμπλος	-	268	268	241
Τράπεζα	-	132	132	62
Τριμίθι	348	-	348	63
Φτέριχα	51	-	51	24
Φώπτα	-	684	684	508
Χάρτσια	553	-	553	300
	24.449	4.000	28.449	18.046
Κερύνεια (πόλη)	2.635	1.000	3.635	4.761
ΟΛΙΚΟ	27.084	5.000	32.084	22.807

ΕΠΑΡΧΙΕΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΛΑΡΝΑΚΑΣ

	<u>ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1973</u>			<u>Τ/Κ ΑΠΟΓΡΑΦΗ</u>
	Ε/Κ	Τ/Κ	ΟΛΙΚΟ	<u>1978</u> Τ/Κ και έπιοικοι
Λευκωσία (Τουρκικός τομέας) και Λευκωσίας προάστια	6.803	29.000	35.803	34.245
Αγ. Κεπήρ	-	529	529	436
Αγκολέμι	-	281	281	232
Αμπελικού	147	-	147	274
Άρσος (Λάρνακα)	306	390	696	305
Βώνη	508	-	508	-
Γκίόνελι	-	1.745	1.745	2.495
Δυο Ποτάμι	-	52	52	-
Ελιά	-	1.080	1.080	840
Έξω Μετόχι	890	-	890	465
Επιχώ	-	704	704	508
Καζίβερα	-	592	592	645
Καλό Χωριό (Λεύκας)	192	455	647	190
Καλό Χωριό (Σκυλλούρας)	933	-	933	533
Καλυβάκια	-	281	281	246
Κανλί	-	128	128	102
Κουρού-Μοναστήρ	-	212	212	156
Κυθρέα	2.947	-	2.947	1.491
Λεύκα	-	4.544	4.544	1.882
Λουρουτζίνα	-	1.963	1.963	-
Μελούσια	-	445	445	333
Μόρα	-	635	635	450
Μια Μηλιά	1.381	-	1.381	607
Μπέη Κιογιού	-	191	191	119
Νεοχωριό	1.421	-	1.421	626
Ξερός	625	-	625	-
Εις μεταφοράν	16.153	43.227	59.380	47.180

ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ (1878-2007)

	<u>ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1973</u>			<u>Τ/Κ ΑΠΟΓΡΑΦΗ</u>
	Ε/Κ	Τ/Κ	ΟΛΙΚΟ	<u>1978</u> Τ/Κ και έπτοικοι
Εκ μεταφοράς	16.153	43.227	59.380	47.180
Παλαίκυθρο	976	-	976	524
Πέργαμος	-	1.190	1.190	970
Πεντάγυια	1.318	-	1.318	907
Περιστερωνάρι	183	22	205	99
Πέτρα του Διγενή	-	333	333	266
Ποταμός του Κάμπου	1.010	-	1.010	733
Συριανοχώρι	775	-	775	664
Τραχώνι	654	-	654	343
Χαμίτ Μάντρες	-	528	528	636
Χρυσηλιού	-	-	-	62
ΟΛΙΚΟ	21.069	45.300	66.369	52.384

ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ (ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ)

	<u>ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1973</u>			<u>Τ/Κ ΑΠΟΓΡΑΦΗ</u>
	Ε/Κ	Τ/Κ	ΟΛΙΚΟ	<u>1978</u> Τ/Κ και έπτοικοι
Βαρώσια (Βόρεια του παλαιού δρόμου Λευκωσίας-Αμμοχώστου) (Άγ. Λουκάς κλπ)	5.000	-	5.000	7.000
Αμμόχωστος (Παλαιά)	-	7.000	7.000	7.500
Άγ. Γεώργιος (Σύγκρασης)	464	-	464	274
Άγ. Νικόλαος	244	-	244	65
Άγ. Σέργιος	2.035	-	2.035	1.047
Άγ. Χαρίτος	-	127	127	93
Ακανθού	1.294	-	1.294	792
Αλόα	-	46	46	36
Αρναδί	355	-	355	223
Αρτέμι	-	182	182	10
Βισαδά	317	-	317	173
Γαϊδουράς	314	-	314	343
Γέναγρα	221	237	458	313
Γούφες	-	269	269	172
Γύψος	1.187	-	1.187	600
Δερύνεια, Κάτω	600	-	600	-
Εγκωμη	822	-	822	606
Κνώδαρα	-	670	670	519
Κορνόκηπος	-	315	315	400
Κούκλια (Μεσαορίας)	-	246	246	158
Λάπαθος	435	228	663	429
Λευκόνοικο	2.116	-	2.116	1.232
Λιμνιά	1.330	-	1.330	744
Μαράθα	-	124	124	11
Μαραθόβουνο	2.363	-	2.363	311
Μελούντα	-	296	296	267
Μηλιά	1.134	-	1.134	548
Μουσουλίτα	156	-	156	101
Εις μεταφοράν	20.387	9.740	30.127	23.967

ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ (1878-2007)

	<u>ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1973</u>			<u>Τ/Κ ΑΠΟΓΡΑΦΗ</u>
	Ε/Κ	Τ/Κ	ΟΛΙΚΟ	<u>1978</u> Τ/Κ και έπτοικοι
Εκ μεταφοράς	20.387	9.740	30.127	23.967
Περβόλια Τρικώμου	-	46	46	299
Περιστερώννα	566	-	566	662
Πηγγή	1.103	-	1.103	-
Πλατάνι	-	406	406	257
Πυργά	448	-	448	-
Σανταλάρης	-	100	100	25
Σίντα	-	866	866	883
Σπαθαρικό	566	-	566	299
Στρογγυλός	126	182	308	210
Στύλλοι	572	-	572	231
Σύγκραση	154	33	187	107
Τρίκωμο	2.323	-	2.323	1.669
Τρυπημένη	339	-	339	165
Τσιάδος	-	907	907	869
Ψυλλάτο	-	493	493	371
ΟΛΙΚΟ	26.584	12.773	39.357	30.014

	ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ			Τ/Κ ΑΠΟΓΡΑΦΗ
	ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1973			1978
	Ε/Κ	Τ/Κ	ΟΛΙΚΟ	Τ/Κ και έπτοικοι
Άγ. Ανδρόνικος(Τοψού-Κιογιού)	-	319	319	288
Άγ. Ανδρόνικος	712	411	1.123	832
Άγ. Ευστάθιος	-	94	94	57
Άγ. Ηλίας	355	-	355	302
Άγ. Θεόδωρος	810	-	810	324
Άγ. Ιάκωβος	-	391	391	374
Αγ. Μαρίνα	-	-	-	97
Άγ. Συμεών	-	360	360	305
Αργολίδα	-	124	124	95
Άρδανα	412	-	412	297
Βαθύλακας	503	-	503	493
Βασίλι	362	-	362	371
Βοκολίδα	336	-	336	146
Γαλάπια	-	1.184	1.184	1.113
Γαληνόπορνη	-	902	902	543
Γασριά	198	-	198	238
Γεράνι	170	-	170	90
Δαυλός	340	-	340	255
Επτακώμη	580	228	808	623
Κώμη Κεπίρ	562	200	762	618
Κοιλάνεμος	80	9	89	57
Κώμα του Γιαλού	818	-	818	467
Κορόβια	-	300	300	140
Κρίδια	-	382	382	267
Λειβάδια	-	205	205	165
Λεονάρισσο	617	-	617	505
Λυθράγκωμη	195	82	277	227
Εις μεταφοράν	7.050	5.191	12.241	9.289

ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ (1878-2007)

	<u>ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1973</u>			<u>Τ/Κ ΑΠΟΓΡΑΦΗ</u>
	Ε/Κ	Τ/Κ	ΟΛΙΚΟ	<u>1978</u> Τ/Κ και έπτοικοι
Εκ μεταφοράς	7.050	5.191	12.241	9.289
Μάντρες	354	-	354	104
Μονάρκα	22	-	22	178
Μπογάζι	108	-	108	78
Νέτα	205	-	205	74
Όβγορος	-	391	391	254
Πατρίκι	512	-	512	257
Πλατανισσός	-	415	415	260
Ταύρου	323	-	323	206
Φλαμούδι	247	-	247	93
ΟΛΙΚΟ	8.821	5.997	14.818	10.793

**ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ «ΧΑΡΤΗ ΓΚΑΛΙ»
ΣΥΝΟΨΗ
Ε/Κ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ
ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ**

	ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1973			Τ/Κ ΑΠΟΓΡΑΦΗ
	Ε/Κ	Τ/Κ	ΟΛΙΚΟ	1978 Τ/Κ και έπαικοι
ΚΕΡΥΝΕΙΑ	27.084	5.000	32.084	22.807
ΛΕΥΚΩΣΙΑ/ΛΑΡΝΑΚΑ	21.069	45.300	66.369	52.384
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	26.584	12.773	39.357	30.014
ΚΑΡΠΑΣΙΑ	8.821	5.997	14.818	10.793
Τ/Κ ΟΜΟΣΠΟΝΔΗ ΖΩΝΗ	83.558	69.070	152.628	115.998
ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΔΟΘΟΥΝ ΠΙΣΩ ΣΤΗΝ Ε/Κ ΟΜΟΣΠΟΝΔΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ	78.483	2.430	80.913	30.742
	162.041	71.500	233.541	146.740

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ	ΑΠΟΓΡΑΦΗ	ΜΕ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ
	1973	ΑΥΞΗΣΗ, 1993
Ε/Κ πρόσφυγες που θα επιστρέψουν στις περιοχές που θα δοθούν πίσω στην Ε/Κ Διοίκηση	78.483	95.750
Υπόλοιποι Ε/Κ πρόσφυγες	83.558	101.950
ΟΛΙΚΟ Ε/Κ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ	162.041	197.700
Τ/Κ που κατοικούσαν στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη	69.070	84.000
Τ/Κ που κατοικούσαν στην Ε/Κ Ομόσπονδη Ζώνη	46.930	57.000
ΣΥΝΟΛΟ Τ/Κ	116.000	141.000
ΣΥΝΟΛΟ Ε/Κ ΚΑΙ Τ/Κ ΣΤΗΝ Τ/Κ ΟΜΟΣΠΟΝΔΗ ΖΩΝΗ (1973) (83.558+69.070)	152.628	186.200

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ (12.4.1993)

Μετά την ημερομηνία που γράφτηκε το προηγούμενο άρθρο (20.10.92) έγιναν οι παρακάτω εξελίξεις:

Από τις 28 Οκτωβρίου ως τις 11 Νοεμβρίου 1992, πραγματοποιήθηκαν στη Νέα Υόρκη 11 κοινές συναντήσεις του Προέδρου Βασιλείου και του κ. Ντενκτάς υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) κ. Μπούτρος Γκάλι, και όπως γράφει ο τελευταίος στην Έκθεση του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας (S/24830) στις 19 Νοεμβρίου, ο κ. Ντενκτάς δήλωσε πως «*συμφωνούσε βασικά με τις 91 από τις 100 παραγράφους*» της Δέσμης Ιδεών του Γ.Γ. που περιέχεται στην Έκθεση του της 21^{ης} Αυγούστου 1992, αλλά δε συμφωνούσε στα παρακάτω θέματα.

ΟΙ ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΝΤΕΝΚΤΑΣ

α. Όσον αφορά την εκτελεστική εξουσία υποστηρίζει την εκ περιτροπής προεδρία και αντιπροεδρία και η εκλογή εκάστου να γίνεται από την κοινότητα του.

β. Όσον αφορά τη σύνθεση του Ομοσπονδιακού Υπουργικού Συμβουλίου, υποστηρίζει αριθμητική ισότητα των δυο κοινοτήτων, εκ περιτροπής διορισμό των υπουργών, και λήψη αποφάσεων με την αρχή της «*κοινής συναίνεσης*».

γ. Υποστηρίζει εγκαθίδρυση μεταβατικής κυβέρνησης κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου.

δ. Υποστηρίζει εξάλειψη των οικονομικών ανισοτήτων.

ε. Υποστηρίζει τη μη συμμετοχή της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας σε διεθνείς οργανισμούς στους οποίους δεν είναι μέλη τόσο η Ελλάδα όσο και η Τουρκία.

στ. Υποστηρίζει πως οι Ομόσπονδες πολιτείες πρέπει «*να είναι κυρίαρχες μέχρι του σημείου που η κυριαρχία τους δεν περιορίζεται από την κυριαρχία του Ομοσπονδιακού κράτους*».

ζ. Δε δέχεται το χάρτη που επικύρωσε το Συμβούλιο Ασφαλείας ως βάση για την επίτευξη συμφωνίας (Όλα τα πιο πάνω, στην παράγραφο 8 της Έκθεσης 19.11.1992)

η. Σχετικά με τους Τ/Κ εκτοπισμένους, όσοι κατοικούν σήμερα στις περιοχές που θα επιστραφούν στην Ε/Κ πλευρά και πρόκειται να επανεγκατασταθούν, αυτοί πρέπει να αποζημιωθούν με τη σημερινή αξία των κτημάτων που κατέχουν και που θα εγκαταλείψουν. (Παράγραφος 11)

θ. Όσον αφορά τα κτήματα των Ε/Κ εκτοπισμένων που κατοικούσαν στην Τ/Κ Ομόσπονδη ζώνη, αυτά παραχωρήθηκαν ήδη στους Τ/Κ εκτοπισμένους ή στο ΕΦΚΑΦ, οι οποίοι απέκτησαν έγκυρους τίτλους ιδιοκτησίας, και γι' αυτό οι

Ε/Κ ιδιοκτήτες θα αποζημιωθούν από την πώληση των Τ/Κ κτημάτων που εγκαταλείφθηκαν στο Νότο. (Παράγραφοι 15 και 16)

ι. Όσον αφορά τους Ε/Κ εκτοπισμένους ο κ. Ντενκτάς βάζει τέτοιους όρους για την επιστροφή τους που ουσιαστικά την αποκλείει.

ια. Ως προς τις αποζημιώσεις που πρέπει να δοθούν από τη μια κοινότητα στην άλλη, ο κ. Ντενκτάς υποστηρίζει ότι η σημερινή αξία των Τ/Κ κτημάτων στο Νότο και των Ε/Κ κτημάτων στο Βορρά είναι περίπου ίση. Επιπρόσθετα όμως, η Τ/Κ πλευρά ζητά να ληφθούν υπόψη υπέρ της στον υπολογισμό της σφαιρικής αποζημίωσης, οι ζημιές και οι στερήσεις που υπέφερε η Τ/Κ κοινότητα από το 1963 και ύστερα, καθώς και τα λεφτά, τα οποία έδωσε η Τουρκία ως βοήθεια στην Τ/Κ κοινότητα από το 1963 μέχρι σήμερα. (Παράγραφος 16).

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Από την πλευρά του ο Πρόεδρος Βασιλείου δήλωσε ότι η Ε/Κ πλευρά «αποδέχεται τη Δέσμη Ιδεών και το χάρτη, ως βάση για την επίτευξη ενός συνολικού περιγράμματος, υπό την επιφύλαξη οποιωνδήποτε βελτιώσεων προς όφελος και των δυο κοινοτήτων που θα συμφωνηθούν, και ότι αναλαμβάνει να διαπραγματευθεί με καλή πίστη για επίτευξη συμφωνίας η οποία θα είναι σύμφωνη με το διεθνή νόμο και τους κανόνες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θα εξασφαλίζει τη λειτουργικότητα του κράτους, προς όφελος και των δυο κοινοτήτων» (παράγραφος 9 της Έκθεσης).

ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Γ.Γ. ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΚΟΙΝΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

Μετά τις κοινές συναντήσεις Βασιλείου-Ντενκτάς υπό την προεδρία του, ο Γ.Γ. κ. Γκάλι έκαμε, μεταξύ άλλων, τις πιο κάτω παρατηρήσεις στην έκθεση του στις 19 Νοεμβρίου:

«Οι κοινές συναντήσεις που έγιναν από τις 28 Οκτωβρίου ως τις 11 Νοεμβρίου 1992, δεν έφεραν το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Οι στόχοι που έθεσε το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 774 δεν επιτεύχθηκαν και δεν πραγματοποιήθηκε ένα πλαίσιο συνολικής συμφωνίας (Παράγραφος 44).

Οι συζητήσεις έδειξαν ότι παραμένουν διαφορές μεταξύ των θέσεων της κάθε πλευράς και της Δέσμης Ιδεών. Μερικές από τις θέσεις που υποστήριξε κάθε πλευρά, αποτελούν παραλλαγές των προνοιών της Δέσμης Ιδεών και γι' αυτό είναι δυνατόν να εναρμονιστούν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων που θα γίνουν τον προσεχή Μάρτιο. Εντούτοις μερικές από τις θέσεις που πήρε η Τ/Κ πλευρά, είναι θεμελιακά έξω από το πλαίσιο της Δέσμης Ιδεών. Πιστεύω ότι τέτοιες θέσεις πρέπει να αναθεωρηθούν από την Τ/Κ πλευρά και να 'ρθουν μέσα στο πλαίσιο της Δέσμης Ιδεών όταν θα επαναληφθούν οι συναντήσεις το Μάρτιο 1993» (45).

«Σημείωσα ότι η Ε/Κ πλευρά δήλωσε ότι αποδέχεται τις πρόνοιες της Δέσμης Ιδεών. Εντούτοις αυτές οι δηλώσεις συχνά συνοδεύονταν από επιφυλάξεις. Αυτά τα ζητήματα πρέπει να ξεκαθαριστούν στις προσεχείς κοινές συναντήσεις με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην αφίστανται της Δέσμης Ιδεών» (58).

«Η εντατική προσπάθεια που έγινε αυτές τις περασμένες βδομάδες απέτυχε να φέρει μια συνολική συμφωνία. **Η έλλειψη πολιτικής θέλησης** που ανέφερα στην προηγούμενη έκθεση, εξακολουθεί να εμποδίζει την επίτευξη συμφωνίας η οποία κατά τα άλλα έχει πλησιάσει» (59).

«Για να βελτιωθούν οι προοπτικές επιτυχίας, είναι ουσιώδες, πρώτον και κύριον, η Τ/Κ πλευρά, όταν επαναληφθούν οι κοινές συναντήσεις του Μαρτίου, να προσαρμόσει τις θέσεις της προπάντων πάνω στα θέματα της Ομοσπονδίας, των εκτοπισμένων και των εδαφικών προσαρμογών, ώστε να φέρει τις θέσεις της κοντά στη Δέσμη Ιδεών» (61).

«Οι δυο πλευρές συμφώνησαν να συνεχίσουν τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων το Μάρτιο 1993» (62).

«Από τις κοινές συναντήσεις φάνηκε ότι υπάρχει βαθιά κρίση εμπιστοσύνης μεταξύ των δυο πλευρών. Είναι δύσκολο να φαντασθεί κανείς επιτυχές αποτέλεσμα των συνομιλιών εφόσον επικρατεί αυτή η κατάσταση. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι προοπτικές προόδου θα βελτιωθούν πολύ αν υιοθετηθεί κι από τις δυο πλευρές ένας αριθμός μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης» (63). (Στη συνέχεια ο Γ.Γ. εισηγείται τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, τα οποία όπως θα δούμε παρακάτω, υιοθετήθηκαν από το Σ.Α.)

ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ Σ.Α. 789

Στις 25 Νοεμβρίου 1992, το Συμβούλιο Ασφαλείας (Σ.Α.) εξέδωσε το ψήφισμα 789, το οποίο μεταξύ άλλων, προνοούσε τα παρακάτω:

Επικύρωσε την έκθεση του Γ.Γ. της 19^{ης} Νοεμβρίου και τον επαίνεσε για τις προσπάθειες του.

Επιβεβαίωσε όλα τα προηγούμενα ψηφίσματα για την Κύπρο συμπεριλαμβανομένου και του ψηφίσματος 774.

Επιβεβαίωσε την επικύρωση της Δέσμης Ιδεών του Γ.Γ. της 21^{ης} Αυγούστου 1992, συμπεριλαμβανομένου και του επισυνημμένου χάρτη, ως βάση για επίτευξη ενός συνολικού πλαισίου συμφωνίας.

Επιβεβαίωσε επίσης τις θέσεις ότι το status quo δεν είναι αποδεκτό και ότι πρέπει να επιτευχθεί χωρίς περαιτέρω αναβολή μια συνολική συμφωνία σύμφωνη με τη Δέσμη Ιδεών.

Σημείωσε ότι οι τελευταίες κοινές συναντήσεις δεν πέτυχαν τον επιδιωκόμενο σκοπό, ιδιαίτερα γιατί ορισμένες θέσεις της Τ/Κ πλευράς διέφεραν θεμελιακά από τη Δέσμη Ιδεών.

Καλεί την Τ/Κ πλευρά να υιοθετήσει θέσεις που συνάδουν προς τη Δέσμη Ιδεών πάνω στα θέματα που προσδιόρισε ο Γ.Γ. στην Έκθεσή του, και όλους τους ενδιαφερόμενους να είναι έτοιμοι στον επόμενο γύρο των συνομιλιών να πάρουν αποφάσεις που θα οδηγήσουν σε μια γρήγορη συμφωνία.

Προτρέπει όλους τους ενδιαφερόμενους να αναλάβουν υποχρέωση να πραγματοποιήσουν τα παρακάτω μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης:

α. Σαν πρώτο βήμα για την αποχώρηση των μη-κυπριακών δυνάμεων που προβλέπεται από τη Δέσμη Ιδεών, να ελαττωθεί σημαντικά ο αριθμός των ξένων στρατευμάτων που βρίσκονται στην Κυπριακή Δημοκρατία και να ελαττωθούν οι αμυντικές δαπάνες της Κυπριακής Δημοκρατίας.

β. Οι στρατιωτικές Αρχές κάθε πλευράς να συνεργαστούν με τις Ειρηνευτικές Δυνάμεις των Η.Ε. (UNFICYP) για να επεκταθεί η συμφωνία του 1989 για απομάκρυνση των φυλακίων, ώστε να περιλάβει όλες τις περιοχές της νεκρής ζώνης που ελέγχονται από την UNFICYP και είναι πολύ κοντά η μια στην άλλη.

γ. Με σκοπό να εφαρμοστεί το ψήφισμα 550 του 1984 (που προνοεί για μεταβίβαση της περιοχής των Βαρωσίων στη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών), να επεκταθεί η περιοχή που σήμερα ελέγχεται από την UNFICYP για να περιλάβει και τα Βαρώσια.

δ. Κάθε πλευρά να πάρει δραστήρια μέτρα να προωθήσει προσωπική επαφή των μελών των δυο κοινοτήτων, ελαττώνοντας τους περιορισμούς κίνησης προσώπων διαμέσου της νεκρής ζώνης.

ε. Οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν πάνω σε ξένους επισκέπτες πρέπει να ελαττωθούν.

στ. Κάθε πλευρά να προτείνει διακοινοτικά σχέδια έργων που πιθανόν να χρηματοδοτηθούν με δάνεια ή δωρεές από κυβερνήσεις και διεθνή ιδρύματα.

ζ. Να αναλάβουν και οι δυο πλευρές υποχρέωση να διεξάγουν απογραφή σε όλη την Κύπρο, κάτω από την αιγίδα των Η.Ε.

η. Να συνεργαστούν και οι δυο πλευρές για να διευκολύνουν τα Η.Ε. να αναλάβουν μελέτες πραγματοποιησιμότητας, σχετικά -

Πρώτο, με την επανεγκατάσταση και αποκατάσταση των προσώπων που θα επηρεαστούν από τις εδαφικές προσαρμογές ως μέρος της συνολικής συμφωνίας και

Δεύτερο, με το πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης το οποίο, ως μέρος της συνολικής συμφωνίας, θα ωφελήσει τα πρόσωπα εκείνα που θα επανεγκατασταθούν στην Τ/Κ ομόσπονδη ζώνη.

Παρακαλεί το Γ.Γ. να παρακολουθεί την εφαρμογή των πιο πάνω μέτρων για οικοδόμηση εμπιστοσύνης και να υποβάλει πλήρη έκθεση προς το Συμβούλιο Ασφαλείας μετά το τέλος των κοινών συναντήσεων, που θα επαναληφθούν το Μάρτιο 1993 (μετά τις προεδρικές εκλογές στην Κύπρο).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ Γ.Γ. ΚΑΙ ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ 789

Από την Έκθεση του Γ.Γ. στις 19 Νοεμβρίου και το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας (Σ.Α.) 789, μπορούν να βγουν τα παρακάτω συμπεράσματα:

Το Σ.Α. επιμένει ότι η Δέσμη Ιδεών και ο Χάρτης του Γ.Γ. της 21^{ης} Αυγούστου 1992 πρέπει ν' αποτελέσουν τη βάση για τις απ' ευθείας διαπραγματεύσεις μεταξύ των δυο πλευρών, υπό την αιγίδα του Γ.Γ., για επίτευξη ενός συνολικού πλαισίου συμφωνίας.

Διαπιστώνεται ότι ο κυριώτερος (όχι όμως και ο μόνος) λόγος γιατί απέτυχαν οι συναντήσεις 28.10.1992 - 11.11.1992 ήταν, επειδή ορισμένες θέσεις της Τ/Κ πλευράς διέφεραν θεμελιακά από τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ.

Επίσης διαπιστώνεται ότι «η έλλειψη πολιτικής βούλησης εμποδίζει την επίτευξη συμφωνίας» (εδώ αφήνεται να εννοηθεί ότι «έλλειψη πολιτικής βούλησης» υπάρχει και από τις δυο πλευρές).

Λαμβανομένου υπόψη ότι ο όρος «διαπραγματεύσεις» ουσιαστικά σημαίνει «παζάρεμα», θα μπορούσε να λεχθεί συμπερασματικά ότι για να επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ των δυο πλευρών, όχι μόνον η Τ/Κ πλευρά πρέπει να κάμει τις πιο πάνω υποχωρήσεις, αλλά και η Ε/Κ πλευρά πρέπει κι αυτή να κάμει τις αναγκαίες υποχωρήσεις από τις θέσεις της, έστω κι αν αυτές θεωρούνται «ορθές και δίκαιες».

Ο Γ.Γ. διαπιστώνει επίσης, και το Σ.Α. συμφωνά ότι, «υπάρχει βαθιά **κρίση εμπιστοσύνης** μεταξύ των δύο πλευρών» και ότι για να βελτιωθούν οι προοπτικές για επίτευξη συμφωνίας πρέπει και οι δυο πλευρές να υιοθετήσουν τα «μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης» μεταξύ τους, που καθορίζονται στο ψήφισμα 789.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΓΥΡΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΣΤΙΣ 7.2.1993

Στις 7 Φεβρουαρίου 1993 έγινε ο πρώτος γύρος των προεδρικών εκλογών. Υποψήφιοι ήταν:

1. Ο απερχόμενος Πρόεδρος Γιώργος Βασιλείου ο οποίος υποστηριζόταν από το ΑΚΕΛ, το οποίο στις βουλευτικές εκλογές του 1991 είχε πάρει 30,6% των ψήφων, και από το ΑΔΗΣΟΚ που στις ίδιες εκλογές είχε πάρει 2,4%.

Ο κ. Βασιλείου υποστήριζε τη Δέσμη Ιδεών Γκάλι και το ψήφισμα του Σ.Α. 789 ως **βάση για διαπραγματεύσεις** για λύση του Κυπριακού, και **όχι σαν βάση για λύση**, γιατί έβρισκε πως υπήρχαν σ' αυτήν αρκετά αρνητικά στοιχεία που έπρεπε να διορθωθούν.

2. Ο Πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού (ΔΗΣΥ) κ. Γλαύκος Κληρίδης, ο οποίος **δε δεχόταν τη Δέσμη Ιδεών όπως είναι, γιατί αυτή «περιέχει σοβαρά αρνητικά στοιχεία τα οποία έπρεπε να διορθωθούν»** ώστε να γίνει η λύση **«λειτουργική, βιώσιμη και σύμφωνη με τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα και το διεθνές δίκαιο».**

Ο κ. Κληρίδης υποστηριζόταν από το ΔΗΣΥ και το κόμμα των Φιλελευθέρων τα οποία συνεργάστηκαν και στις βουλευτικές εκλογές του 1991 και πήραν μαζί 35.8% των ψήφων.

3. Ο κ. Πασχάλης Πασχαλίδης, ο οποίος υποστηριζόταν από τον Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο, το Δημοκρατικό κόμμα (ΔΗΚΟ) του πρώην Προέδρου Σπύρου Κυπριανού, το οποίο στις βουλευτικές εκλογές του 1991 πήρε 19,6% των ψήφων, και την ΕΔΕΚ με πρόεδρο το Βάσο Λυσσαρίδη, το οποίο στις εκλογές του 1991 πήρε 10,9% των ψήφων. Οι υποστηρικτές του κ. Πασχαλίδη σύμπηξαν «*Μέτωπο*» το οποίο στις αρχές ονομαζόταν «*Μέτωπο Εθνικής Σωτηρίας*» και κατά τη διάρκεια του προεκλογικού αγώνα μετονομάστηκε «*Μέτωπο Αγωνιστικών Δυνάμεων*» και το οποίο υποστήριζε πως **η Δέσμη Ιδεών και το ψήφισμα 789 είναι «καταστροφικά» και απορρίπτονται χωρίς συζήτηση.**

Το αποτέλεσμα των εκλογών ήταν:

Γιώργος Βασιλείου 44,1%, Γλαύκος Κληρίδης 36,7% και Πασχάλης Πασχαλίδης 18,6%, επειδή όμως κανένας δεν πήρε 50+% διεξήχθη ο δεύτερος γύρος των εκλογών στις 14 Φεβρουαρίου με υποψήφιους τους δυο πρώτους.

Το πιο πάνω αποτέλεσμα έδειξε ότι η μεγάλη πλειοψηφία του λαού (81,4%) δεν εγκρίνει την απορριπτική πολιτική του Αρχιεπισκόπου Χρυσόστομου και των κομμάτων ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ, τα οποία στις βουλευτικές εκλογές του 1991 είχαν πάρει μαζί, 30,5%, ενώ τώρα ο υποψήφιος του «*Μετώπου*» τους πήρε μόνο 18,6%.

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΓΥΡΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΣΤΙΣ 14.2.1993

Στο δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών ο Γλαύκος Κληρίδης ο οποίος έβλεπε πως δεν μπορούσε να εκλεγεί μόνο με τις ψήφους του ΔΗΣΥ και του κόμματος των Φιλελευθέρων πρότεινε στο ΔΗΚΟ να συνεργαστούν στις εκλογές και ως αντάλλαγμα, αν εκλεγόταν, να τους δώσει τα μισά υπουργεία. Τις διαφορές των δυο κομμάτων σχετικά με τη λύση του Κυπριακού προσπάθησαν να τις υποβαθμίσουν, δηλώνοντας στο κοινό ανακοινωθέν που δημοσίευσαν στις 10 Φεβρουαρίου τα εξής:

Το ΔΗΣΥ υποστηρίζει ότι **«οι Ιδέες Γκάλι περιέχουν σοβαρά αρνητικά στοιχεία που δεν μπορούν, όπως είναι, να οδηγήσουν σε λύση λειτουργική και βιώσιμη, παραβιάζουν βασικά ανθρώπινα δικαιώματα και το διεθνές δίκαιο και αποκλείουν την πορεία προς την Ευρώπη».....«Σίγουρα δεν χωρεί διαπραγμάτευση για εξεύρεση λύσης με βάση τη Δέσμη χωρίς προηγούμενη απόλειψη των εν λόγω αρνητικών στοιχείων».**¹³⁶

¹³⁶ Οι υπογραμμίσεις δεν υπήρχαν στο αρχικό ανακοινωθέν αλλά προστέθηκαν εδώ για έμφαση.

Το ΔΗΚΟ υποστηρίζει ότι **"η Δέσμη Ιδεών" δεν είναι επιδεκτική τροποποιήσεων και ως έχει δεν συνιστά βάση για διαπραγμάτευση...».**

«Το συμπέρασμα είναι ότι τα δυο κόμματα πρέπει να συνεργαστούν για ν' αποτραπεί η επανεκλογή Βασιλείου, ο οποίος έχει ήδη δεσμευτεί και δέχτηκε το σύνολο της Δέσμης Ιδεών Γκάλι ως συνολική λύση του Κυπριακού προβλήματος».¹³⁷

Ο Γιώργος Βασιλείου αρνείτο πως είχε ήδη δεσμευτεί και πως είχε δεχτεί το σύνολο της Δέσμης Ιδεών Γκάλι ως συνολική λύση του Κυπριακού, και αναφερόταν στην παράγραφο 9 της Έκθεσης του Γ.Γ. (σ. 222-3). Το επιτελείο όμως της εκλογής του κ. Κληρίδη, δημοσίευσε φωτοτυπία επιστολής του κ. Βασιλείου προς το Γ.Γ. στην οποία του έγραφε πως **«αποδέχεται τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. ως βάση για λύση του Κυπριακού».**

Το αποτέλεσμα των εκλογών ήταν 49,7% υπέρ του κ. Γιώργου Βασιλείου και 50,3% υπέρ του κ. Γλαύκου Κληρίδη, ο οποίος εξελέγη πρόεδρος και σχημάτισε κυβέρνηση με 5 υπουργούς που όρισε ο ίδιος, άλλους 5 που όρισε το ΔΗΚΟ, και 1 (Υπουργό Παιδείας) που ορίστηκε ύστερα από έγκριση του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου.

ΤΑ «ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ» ΤΗΣ ΔΕΣΜΗΣ ΙΔΕΩΝ ΤΟΥ Γ.Γ.

Στις προεκλογικές συζητήσεις στην τηλεόραση, ο κ. Βασιλείου δεν καθόριζε τα **«αρνητικά στοιχεία»** τα οποία θα επιδίωκε να διορθώσει. Περιοριζόταν στις γενικότητες που ανέφερα παραπάνω (σ. 222-3).

Ο κ. Κληρίδης όμως καθόριζε τα αρνητικά σημεία της Δέσμης Ιδεών του Γ.Γ. κυρίως στα πιο κάτω:

1. Δεν εξασφαλίζει τη **«λειτουργικότητα»** του Συντάγματος.
2. Εμποδίζει την εισδοχή της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή κοινότητα (ΕΟΚ).
3. Δεν διασφαλίζει την κρατική οντότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας κατά τη διάρκεια της **«μεταβατικής περιόδου».**

Η «ΜΗ-ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ» ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Η επίκριση της **«Δέσμης Ιδεών»** του Γ.Γ. για τη **«μη-λειτουργικότητα»** προφανώς αναφέρεται στα ΒΕΤΟ του Προέδρου και του Αντιπροέδρου, και τις χωριστές πλειοψηφίες στην Κάτω Βουλή για 7 θέματα. Με όλο το δέοντα σεβασμό, θα ήθελα να υπενθυμίσω ότι παρόμοια ΒΕΤΟ και χωριστές πλειοψηφίες υπήρχαν, έστω για λιγότερα θέματα, και στο Σύνταγμα του 1960, όπως όμως αναφέρει ο κ. Κληρίδης στο βιβλίο του **«Η Κατάθεση μου»** (Τόμος Α' σ.138, 140, 145, 147) οι Τ/Κ δεν χρησιμοποίησαν τα δικαιώματα αυτά για να εμποδίσουν τη λειτουργικότητα του Συντάγματος, αλλά ήταν η δική μας πλευρά

¹³⁷ Το ίδιο.

που έφερε προσκόμματα για να αποδείξει ότι «το Σύνταγμα δεν ήταν λειτουργικό».

Το συμπέρασμα μου, όπως το αναφέρω στις σελ. 189-91, είναι ότι η λειτουργικότητα του προτεινόμενου συντάγματος θα εξασφαλιστεί όχι με απόλειψη των ΒΕΤΟ και των χωριστών πλειοψηφιών, πράγμα που εν πάση περιπτώσει δε δέχεται η Τ/Κ πλευρά, αλλά **με το κοινό συμφέρον που θα έχουν και οι δυο πλευρές να λειτουργήσει ομαλά - η Τ/Κ πλευρά για να βελτιώσει το βιοτικό της επίπεδο και η δική μας πλευρά για να διατηρήσει και ν' αυξήσει τα επιτεύγματα των πολύμοχθων κόπων της τα οποία θα κινδυνεύουν να ξαναμιστούν αν ανατραπεί το Σύνταγμα.**

Όσον αφορά την αντιμετώπιση αδιεξόδων, η Δέσμη Ιδεών κάμνει κάποιες πρόνοιες στις παραγράφους 34-5, αλλά γενικά, θα ήθελα να παρατηρήσω ότι τα αδιέξοδα σε μια Διζωνική Ομοσπονδία δεν μπορούν να αποκλειστούν αν δεν υπάρχει καλή θέληση εκ μέρους και των δυο πλευρών να συνεργαστούν για το κοινό συμφέρον.

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΚ

Για το θέμα αυτό ισχύουν όσα έγραψα στο κεφ. «Το Θέμα της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση».

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΝΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ

Στη Δέσμη Ιδεών δεν υπάρχει καμιά πρόνοια για διάλυση της σημερινής κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, ώστε να θέλουμε να τη διορθώσουμε. Είναι γι' αυτό το λόγο που όπως είδαμε (σ. 221-2) ο Ντενκτάς ζητά να παύσει να λειτουργεί η σημερινή κυβέρνηση κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου.

Απόδειξη για το ότι θα συνεχίσει να λειτουργεί η σημερινή κυβέρνηση είναι οι παρακάτω πρόνοιες της Δέσμης Ιδεών:

«96. Κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, θα συνεχίσουν οι τρέχουσες διευθετήσεις για τη διεύθυνση των καθημερινών εσωτερικών υποθέσεων κάθε πλευράς... Για ζητήματα που αφορούν την Κύπρο ως σύνολο, όπως το διεθνές εμπόριο και τον τουρισμό θα εφαρμόζεται η ίδια αρχή, με την προϋπόθεση ότι αυτά τα ζητήματα θα διευθύνονται με προσωρινή βάση για το κοινό συμφέρον...».

«97. Κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου οι εξωτερικές υποθέσεις θα διεξάγονται (προφανώς από την Κυπριακή Κυβέρνηση) με τρόπο που θα είναι σύμφωνος με τις αρχές που περιέχονται στο πλαίσιο συμφωνίας και με τη συναίνεση των αρχηγών των δυο κοινοτήτων. Διευθετήσεις πρέπει να γίνονται ώστε οι αποστολές στο εξωτερικό να είναι κοινές, ιδιαίτερα σε διεθνή συνέδρια».

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΕΚΤΟΠΙΣΜΕΝΩΝ

Ούτε ο κ. Βασιλείου ούτε ο κ. Κληρίδης περιέλαβαν τις πρόνοιες της Δέσμης Ιδεών του Γ.Γ. για το πρόβλημα των εκτοπισμένων μέσα στα αρνητικά σημεία που πρέπει να διορθωθούν, ενώ όπως ανέπτυξα στις σελίδες 196-7 αυτές είναι οι πρώτες και κύριες πρόνοιες που χρειάζονται τροποποιήσεις.

Τις εισηγήσεις μου για τις τροποποιήσεις που πρέπει να γίνουν στη Δέσμη Ιδεών για το ζήτημα τούτο και τη συμβιβαστική συμφωνία που πρέπει να επιδιωχθεί με την Τ/Κ πλευρά, τις ανέπτυξα στις σελίδες 198-205.

Η ΚΟΙΝΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΚΛΗΡΙΔΗ-ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΣΤΗ Ν. ΥΟΡΚΗ ΣΤΙΣ 30.3.93

Ύστερα από πρόσκληση του Γ.Γ. κ. Γκάλι, ο Πρόεδρος Κληρίδης και ο κ. Ντενκτάς συναντήθηκαν στη Ν. Υόρκη υπό την προεδρία του Γ.Γ. στις 30 Μαρτίου 1993. Παρόλο που οι συστάσεις του Γ.Γ. και του ψηφίσματος 789 προς τους δυο αρχηγούς ήταν να συνεχίσουν το Μάρτιο τις διαπραγματεύσεις για εξεύρεση λύσης, επειδή μεσολάβησαν οι Προεδρικές εκλογές και επειδή στο μεταξύ δεν έγινε καμιά πρόοδος στη λήψη μέτρων «οικοδόμησης εμπιστοσύνης», η συνάντηση στις 30 Μαρτίου ήταν μονοήμερη, και την ίδια μέρα εκδόθηκε ανακοινωθέν των Η.Ε. το οποίο έλεγε, μεταξύ άλλων, τα παρακάτω:

«Ο Γ.Γ. των Η.Ε. είχε σήμερα κοινή συνάντηση με τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων της Κύπρου, στην έδρα των Η.Ε. Σκοπός της συνάντησης ήταν να συζητηθεί ο χρόνος πραγματοποίησης, η διαδικασία, και οι προετοιμασίες για την επανάληψη ουσιαστικών απ' ευθείας διαπραγματεύσεων όπως προέβλεπε το ψήφισμα 789. Οι δυο ηγέτες επαναβεβαίωσαν τη δέσμευση τους να συνεργαστούν με το Γ.Γ. στο πλαίσιο της αποστολής των καλών υπηρεσιών του. Εξέφρασαν την επιθυμία τους να επαναλάβουν τις κοινές διαπραγματεύσεις στις 24 Μαΐου 1993 στην έδρα των Η.Ε., χρησιμοποιώντας τη Δέσμη Ιδεών προς το σκοπό ελεύθερης επίτευξης ενός αμοιβαία αποδεκτού πλαισίου συνολικής συμφωνίας. Των κοινών διαπραγματεύσεων θα προηγηθεί μια προπαρασκευαστική διαδικασία, στα πλαίσια της οποίας οι αντιπρόσωποι του Γ.Γ. θα συναντηθούν στη Λευκωσία με τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων. Σκοπός της προπαρασκευαστικής αυτής διαδικασίας είναι να διευκρινίσει τις συγκεκριμένες ανησυχίες των δυο ηγετών αναφορικά με το σχέδιο πλαισίου συνολικής συμφωνίας που περιέχεται στη Δέσμη Ιδεών, και να αντιμετωπίσει αυτές τις ανησυχίες, με στόχο τη διευκόλυνση προόδου στη συνάντηση στη Νέα Υόρκη. Επίσης θα συζητήσουν την εφαρμογή των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης για τη δημιουργία ενός νέου κλίματος εμπιστοσύνης, το οποίο θα συμβάλει στην επιτυχία της διαπραγματευτικής διαδικασίας».

Σύντομη ανασκόπηση των εξελίξεων μετά το Μάρτιο 1993 περιλαμβάνεται στην ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

**ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ, ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΧΕΣ
ΣΤΟ ΝΕΟΕΚΛΕΓΕΝΤΑ ΠΡΟΕΔΡΟ ΓΛΑΥΚΟ ΚΛΗΡΙΔΗ
(15.2.1993)**

Αγαπητέ Γλαύκο,

Σε συγχαίρω θερμότατα για την επάξια εκλογή σου στο αξίωμα του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, την οποία πέτυχες χάρη στην πολιτική σου δεξιοτεχνία. Ταυτόχρονα σου εύχομαι να χρησιμοποιήσεις την ίδια πολιτική δεξιοτεχνία για να επιτύχεις τα πιο κάτω:

(1) Να αποφευχθεί το αδιέξοδο στη διαδικασία των Ηνωμένων Εθνών για λύση του Κυπριακού το οποίο θα προέλθει αν, ύστερα από την απόρριψη της Δέσμης Ιδεών του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) του ΟΗΕ κ. Γκάλι από τον κ. Ντενκτάς, την απορρίψεις ουσιαστικά και εσύ, με αποτέλεσμα, πρώτο, να αποσυρθεί η UNFICYP με κίνδυνο ν' αρχίσουν συγκρούσεις αν επιδιώξουν οι τουρκικές δυνάμεις να καταλάβουν τη νεκρή ζώνη, και δεύτερο, ν' αναγνωρισθεί το παράνομο κράτος του Ντενκτάς με πολύ δυσμενείς για μας συνέπειες, όπως προειδοποίησες πολλές φορές στο παρελθόν, αν συνεχιστεί το αδιέξοδο.

Το να ζητήσεις εξάλειψη των «αρνητικών σημείων» της Δέσμης Ιδεών μέσω διαπραγματεύσεων, ισοδυναμεί ουσιαστικά με απόρριψη της, γιατί στις διαπραγματεύσεις, από τη μια μεριά εσύ θα ζητάς βελτίωση της υπέρ της δικής μας πλευράς, ενώ από την άλλη μεριά ο κ. Ντενκτάς, όχι μόνο θα απορρίπτει τις προτάσεις σου, αλλά θα ζητά αλλαγή της υπέρ της δικής του πλευράς, πράγμα που εσύ θα απορρίπτεις.

Σχετικά μ' αυτό το θέμα, το πιο κάτω απόσπασμα από την έκθεση του Γ.Γ. στις 19 Νοεμβρίου 1992 δείχνει πώς βλέπει τις διαπραγματεύσεις ο Γ.Γ.

«58. Σημείωσα ότι η Ε/Κ πλευρά δήλωσε ότι αποδέχεται τις πρόνοιες της Δέσμης Ιδεών. Εντούτοις, οι τέτοιες δηλώσεις συχνά συνοδεύονταν με επιφυλάξεις. Αυτά τα ζητήματα πρέπει να ξεκαθαριστούν στις προσεχείς κοινές συναντήσεις με τρόπο που δε θα αφίστανται της Δέσμης Ιδεών».

Το συμπέρασμα είναι πως, οι μόνες αλλαγές που μπορούν να γίνουν μέσω των διαπραγματεύσεων είναι εκείνες που θα επιτευχθούν με ένα συμβιβαστικό bargain (παζάρεμα) μεταξύ σου και του κ. Ντενκτάς.

Για παράδειγμα να δεχτούμε:

(α) Να μην πάνε τώρα οι Ε/Κ πρόσφυγες στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη, αλλά η ελεύθερη εγκατάσταση ν' αρχίσει να εφαρμόζεται ύστερα από μια μεταβατική περίοδο ορισμένων ετών, ωστόσο αποκατασταθούν αρμονικές σχέσεις μεταξύ των δυο κοινοτήτων, και

(β) να γίνει απαλλοτρίωση όλων των Ε/Κ κτημάτων στην Τ/Κ Ομόσπονδη Ζώνη και όλων των Τ/Κ κτημάτων στην Ε/Κ Ομόσπονδη Ζώνη και ν' ανταλλαγούν μεταξύ των δύο κοινοτήτων χωρίς αποζημίωση από τη μια πλευρά στην άλλη.

Με αντάλλαγμα εκ μέρους της Τ/Κ πλευράς:

(α) Την απόσυρση από τις περιοχές που θα μας επιστραφούν, των 40.000 περίπου Τ/Κ και εποίκων που κατοικούν τώρα εκεί, και την εγκατάστασή τους στην Τ/Κ Ομόσπονδη ζώνη στα σπίτια και περιουσίες που κρατούν σήμερα ισάριθμοι έποικοι οι οποίοι πρέπει να επαναπατριστούν στην Τουρκία,

(β) την αποδοχή εκ μέρους του κ. Ντενκτάς των Ιδεών και του χάρτη του Γ.Γ., εκτός των αλλαγών που θα συμφωνηθούν κι από τις δυο πλευρές,

(γ) να συμφωνηθεί να μη γίνει τώρα δημοψήφισμα για τη συμμετοχή της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Ε.Κ.) αλλά να αναβληθεί το θέμα για ν' αποφασιστεί από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, εν καιρώ τω δέοντι, δεδομένου ότι είναι αμφίβολο αν η Κύπρος μπορεί να γίνει πλήρες μέλος της Ε.Κ. με ισότιμα δικαιώματα, δικαίωμα βέτο κ.λ.π. μέσα σ' αυτόν τον αιώνα, και

(δ) να δεχτεί την Ε/Κ πρόταση για εκλογή Προέδρου και Αντιπροέδρου από όλους τους ψηφοφόρους της Ομοσπονδίας, νοουμένου ότι αν εκλεγεί Ε/Κ Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος θα είναι Τ/Κ, και τανάπαλιν.

Σχετικά με το θέμα της ένταξης της Κύπρου στην Ε.Κ. δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι, σύμφωνα με το άρθρο 50 του Συντάγματος του 1960, ο Τούρκος Αντιπρόεδρος είχε δικαίωμα ΒΕΤΟ σε τυχόν απόφαση για συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας σε διεθνείς οργανισμούς στους οποίους δεν συμμετέχουν η Ελλάδα και η Τουρκία.

Τα πιο πάνω είναι απλώς ένα παράδειγμα ενός συμβιβαστικού bargain, χωρίς ν' αποκλείω τροποποιήσεις ή και άλλες προσθήκες.

(2) Να επιτευχθεί η καλύτερη ΕΦΙΚΤΗ λύση του Κυπριακού μέσα σ' αυτόν το χρόνο, προτού είναι πολύ αργά, πράγμα που μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με τη βοήθεια του Γ.Γ. και του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Εύχομαι το όνομα σου να μείνει στην Ιστορία, ως του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας ο οποίος επανένωσε την από 19-ετίας διχοτομημένη Κύπρο μας και την απάλλαξε από τα τουρκικά κατοχικά στρατεύματα.

Αν θέλεις να συζητήσουμε αυτά και άλλα θέματα, είμαι στη διάθεσή σου.¹³⁸

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

¹³⁸ Ως τη 12^η Απριλίου 1993 που τελείωσα τη συγγραφή του παρόντος βιβλίου, ο κ. Κληρίδης δε βρήκε καιρό να συναντηθούμε.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΗΣ

Επειδή η Α΄ Έκδοση του βιβλίου μου εξαντλήθηκε και υπάρχει ακόμη αρκετή ζήτηση, τόσο στην Κύπρο, όσο και στην Ελλάδα, αποφάσισα να εκδώσω την παρούσα Β΄ έκδοση με τις πιο κάτω προσθήκες:

1. Κριτικά σημειώματα από διάφορους σχολιαστές, για την Α΄ Έκδοση (σελ. 235-64).

2. Ολόκληρη η ομιλία του Προέδρου Μακαρίου στη συνεδρία του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών στις 19 Ιουλίου 1974, στην οποία, αντί να ζητήσει, όπως όφειλε, από το Συμβούλιο Ασφαλείας, να καταδικάσει, ως παραβίαση του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, την αναμενόμενη από όλους, συμπεριλαμβανομένου και του εαυτού του, τουρκική εισβολή της Κύπρου (η οποία, ως γεγονός, πραγματοποιήθηκε λίγες μόνο ώρες μετά την ομιλία του Μακαρίου), περιορίστηκε στο να ζητήσει την καταδίκη της Ελληνικής Χούντας, η οποία οργάνωσε το πραξικόπημα εναντίον του, στις 15 Ιουλίου 1974 και, όπως είπε στην ομιλία του, αυτό αποτελούσε «μια εισβολή απ' έξω και από τις συνέπειες της θα υποφέρει ολόκληρος ο λαός της Κύπρου, Έλληνες και Τούρκοι» (σ. 266-73).

3. Ολόκληρη η συνέντευξη που έδωσε ο Πρόεδρος Μακάριος το Νοέμβριο 1974 στη Νέα Υόρκη στη διάσημη Ιταλίδα δημοσιογράφο Οριάννα Φαλάτσι στην οποία ο ίδιος δίνει αρκετές πληροφορίες για τη ζωή του (σ. 274-292).

4. Σύντομη ανασκόπηση των πολιτικών γεγονότων στη νήσο μετά την Α΄ έκδοση (1993). Μεταξύ αυτών των εξελίξεων αναφέρομαι λεπτομερώς στα εξής:

α. Στις προτάσεις των Ηνωμένων Εθνών για τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) τα οποία σκοπό είχαν να προλειάνουν το έδαφος για πλήρη λύση του Κυπριακού. Τα ΜΟΕ είχαν γίνει, κατ' αρχήν, αποδεκτά και από τις δύο πλευρές. Αργότερα, όμως, και οι δύο διαφώνησαν στον τρόπο εφαρμογής των ΜΟΕ και έτσι αυτά ματαιώθηκαν και ξεχάστηκαν (σελ. 293-308).

β. Διάφορα άρθρα μου, με τα οποία καταδίκασα το εξοπλιστικό πρόγραμμα της Κυβέρνησης, το οποίο κορυφώθηκε με την αγορά Ρωσικών πυραύλων S-300, την απειλή της Τουρκίας να μας βομβαρδίσει αν έρχονταν, και τη ματαίωση τους την τελευταία στιγμή στις 29 Δεκεμβρίου 1998, ύστερα από συμβουλή του Πρωθυπουργού της Ελλάδας κ. Κώστα Σημίτη (σ. 309-327).

γ. Η ενταξιακή πορεία της Κύπρου προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (σ.381-386).

δ. Διάφορα άλλα ενδιαφέροντα άρθρα και επιστολές που δημοσιεύτηκαν από το 1994 μέχρι το 2007, συμπεριλαμβανομένων και των τελευταίων εξελίξεων του Κυπριακού Προβλήματος, με το Σχέδιο Αννάν (σ.329-446).

Την έκδοση αυτή την αφιερώνω πρώτα απ' όλα στον μακαρίτη το γιο μου Φαίδρο Οικονομίδη, πρώην Υπουργό Οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, (1993-1996) (πιο κάτω θα δώσω περισσότερες λεπτομέρειες της βιογραφίας του) και κατά δεύτερον στη γυναίκα μου Μαρία (το γένος Βασιλειάδη) στα άλλα δύο μου Παιδιά Έρση και Λήδα, στα επτά μου εγγόνια και στα επτά μου δισέγγονα: Παιδιά της Έρσης: Βίκτορας, Πάρις και Αλέξανδρος, Παιδιά της Λήδας: Αλέξης και Κριστιάνα, Παιδιά του μακαρίτη του Φαίδρου: Μάνια και Αλίνα.

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2007
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

**ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΑΠΟ ΣΧΟΛΙΑΣΤΕΣ**

1. Νίκη Μαραγκού: Περί τέχνης και Πολιτισμού, Φιλελεύθερος, 17 Δεκεμβρίου 1993
2. Ετεροχρονισμένη Αχρειότητα, Φιλελεύθερος, 21 Δεκεμβρίου 1993
3. Ο Χριστοφής Οικονομίδης για ένα σχόλιο του Φιλελεύθερου, Φιλελεύθερος, 4 Ιανουαρίου 1994
4. Ο Ισχυρισμός της κας. Λούλας Παπαγεωργίου και παρατηρήσεις του συγγραφέα, Χαραυγή, 23 Δεκεμβρίου 1993
5. Εφημερίδα Αγών, 12 Φεβρουαρίου 1994
6. Δρ. Κυριάκος Χατζηγιάννου, Αλήθεια, 18 Φεβρουαρίου 1994
7. Χριστόφορος Κωνσταντινίδης: Μπροστά σε ένα Βιβλίο Ιστορικό, Αλήθεια, 1 Μαρτίου 1994
8. Δρ. Σταύρος Παντελή: Ένα Βιβλίο Ουσίας, Cyprus Weekly, 21-27 Οκτωβρίου 1994
9. Γιάννης Λ. Μπάκουρου, Πολιτικά Θέματα, 25 Νοεμβρίου 1994
10. Κώστας Σερέζης, 30 Απριλίου 1995
11. Βασίλης Χριστοδούλου, Φιλελεύθερος, 9 Αυγούστου 1995
12. Σωφρόνης Σωφρονίου, Cyprus Review, Εαρινό τεύχος 1996
13. Γιάννης Κ Λάμπρου, Σημερινή, 29 Μαΐου 1996

ΚΡΙΤΙΚΗ ΝΙΚΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΥ¹³⁹

**«ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ
ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 50 ΧΡΟΝΙΑ» ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ**

Το βιβλίο περιέχει πολλές άγνωστες ως τώρα πληροφορίες. Πολλές απ'αυτές είναι παρμένες από τα μυστικά έγγραφα των Βρετανικών Υπουργείων Εξωτερικών και Αποικιών τα οποία κατατέθηκαν στο «Γραφείο Δημοσίου Αρχείου» του Λονδίνου άμα πέρασαν 30 χρόνια. Επίσης περιέχει μεταξύ άλλων στοιχεία, για τα πιο κάτω κρίσιμα ιστορικά θέματα:

Ποία είναι η αλήθεια για τη Διασκεπτική Συνέλευση του 1947-8 και γιατί τελικά απορρίφθηκε από το Βρετανικό Υπουργικό Συμβούλιο (άγνωστη ως τώρα) πρόταση του Πρωθυπουργού Ατλήη να δοθεί στην Κύπρο Σύνταγμα Αυτοκυβέρνησης;

Γιατί χάθηκε η ευκαιρία να πάρουμε Σύνταγμα Αυτοκυβέρνησης, με υπόσχεση για Αυτοδιάθεση στο μέλλον, και να λήξει ο αγώνας της ΕΟΚΑ με μόνο 7 νεκρούς, ως τότε, στην κρίσιμη συνάντηση Μακαρίου, Λέννοξ Μπόουντ και Χάρτιγκ στις 29 Φεβρουαρίου 1956;

Τι ειπώθηκε μεταξύ Ινονού και Μακαρίου στην Άγκυρα το Νοέμβριο 1962;

Γιατί ο Μακάριος επιδίωξε τροποποίηση του Συντάγματος το Νοέμβριο 1963;

Γιατί ο Μακάριος δεν υπέγραψε λύση του Κυπριακού με μια συμφωνία «Βελτιωμένης Ζυρίχης» τον Ιούνιο 1971 ή το Σεπτέμβριο 1972 ή τον Ιανουάριο 1974, οπότε θα απεφεύγετο το πραξικόπημα και η Τουρκική Εισβολή;

Γιατί ο Μακάριος στην ομιλία του στο Συμβούλιο Ασφαλείας στις 19 Ιουλίου 1974, λίγες ώρες πριν την τουρκική εισβολή, την οποία ήξερε ότι επρόκειτο να γίνει, αντί να την καταδικάσει εκ των προτέρων ως παραβίαση του καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ, είπε πως το **«πραξικόπημα της Ελληνικής Χούντας ήταν εισβολή απ' έξω και από τις συνέπειες της θα υποφέρουν και οι Τουρκοκύπριοι»**, πράγμα που συχνά επικαλείται η Τουρκία για να δικαιολογήσει την εισβολή;

Γενικά, πόσο και γιατί ευθύνονται ο Μακάριος και οι σύμβουλοι του, Βάσος Λυσσαρίδης, Σπύρος Κυπριανού, Τάσσος Παπαδόπουλος, Γλαύκος Κληρίδης και Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος, για το ότι, ενώ ξεκινήσαμε το 1959 με το **«Νενικήκαμεν»**, καταλήξαμε το 1974 στη μισοτουρκοποίηση της Κύπρου;

Ποιες ευκαιρίες έχασε επί προεδρίας του ο Σπύρος Κυπριανού για προώθηση λύσης του Κυπριακού;

Ποια σοβαρά λάθη διέπραξε ο Γιώργος Βασιλείου επί προεδρίας του, που βοήθησαν το Ντενκτάς και την Άγκυρα να υπαναχωρήσουν από τις θέσεις του **«Σχεδίου Πλαισίου Συμφωνίας»** για το Κυπριακό, του Μαρτίου 1986, του Γ.Γ.

¹³⁹ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 17 Δεκεμβρίου 1993.

κ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ – που προνοούσαν για Έλληνα Πρόεδρο, Τούρκο Αντιπρόεδρο, αναλογία στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση 70:30, Ομοσπονδία με μια και μόνη διεθνή προσωπικότητα, κυριαρχία σ'όλο το έδαφος της Δημοκρατίας κλπ. – τις οποίες δεχόταν η τουρκική πλευρά ως τον Ιούνιο 1988, και από το 1992 ζητούν εκ περιτροπής προεδρία στην Ομοσπονδία, ίση συμμετοχή στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, χωριστή διεθνή προσωπικότητα, χωριστή κυριαρχία κλπ.

Το βιβλίο περιλαμβάνει Εισαγωγή στην οποία γίνεται ανασκόπηση των εξελίξεων του Κυπριακού από το 1878 μέχρι σήμερα. Επίσης περιλαμβάνει λεπτομερές αλφαβητικό ευρετήριο το οποίο βοηθά τον αναγνώστη να εντοπίσει και να διαβάσει σε λίγη ώρα τα μέρη που τον ενδιαφέρουν.

ΕΤΕΡΟΧΡΟΝΙΣΜΕΝΗ ΑΧΡΕΙΟΤΗΤΑ¹⁴⁰

Το πιο κάτω σχόλιο δημοσιεύτηκε στο Φιλελεύθερο το Δεκέμβριο του 1993 και το οποίο προφανώς γράφτηκε από το Διευθυντή Συντάξεως του, κ. Άνθο Λυκαύγη. Παρ' όλον ότι δεν αναφέρει ρητά το όνομα του βιβλίου, το οποίο σχολιάζει, εντούτοις είναι φανερό ότι αναφερόταν στο βιβλίο «Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού», πράγμα το οποίο διαπίστωσε σε σχόλιο του στην «Αλήθεια», ο αρχισυντάκτης Αλέκος Κωνσταντινίδης.

Μετά από είκοσι χρόνια και για ένα θέμα, που μόνο από εκείνους που θα ήθελαν να αιτιολογήσουν εκ των υστέρων το εθνικό έγκλημα (που είτε διέπραξαν, είτε παρασύρθηκαν για να συμπράξουν) χρησιμοποιήθηκε, κάποιοι τώρα πτωματολογούν. Κι ενώ το έθνος των Ελλήνων σύσσωμο (από δεξιά, μέχρις αριστερά) εξέδωσε την απλή και καθαρή ετυμηγορία του, για τους άφρονες που ενταφίασαν την Κύπρο, αλλά για τον ίδιο τον ιστορικό ρόλο της αντίστασης του Εθνάρχη Μακαρίου, άνθρωποι με απωθημένα και με αστήρικτες θεωρίες, προσωπικούς υπολογισμούς για το τι ίσως έγινε και καινοφανή συμπεράσματα, θέλουν να δώσουν αντιστήριξη στις ενδεχόμενες βαρathρώσεις οι οποίες επέρχονται. Είναι και αυτό μια δοκιμασμένη μεθοδολογία και μια ερμηνευτική σανίδα, από την οποία μπορεί ν' αρπαχτούν, όσοι αντιλαμβάνονται τα συνακόλουθα όσων διεπράχθησαν.

Εάν τα πράγματα δεν είναι έτσι, τότε ολόκληρο το έθνος και όλες οι ηγεσίες του, είχαν παρασυρθεί, και ιστορικά παραπλανηθεί για μίαν εικοσαετία και μάλιστα από έναν από δεκαεπταετίας νεκρό! Είναι τουλάχιστον γελοίο. Πέραν του ότι βεβαίως είναι και αχρείο. Προπαντός η ετεροχρονισμένη προβολή του.

¹⁴⁰ Άρθρο του «Φιλελεύθερου», 21^{ης} Δεκεμβρίου 1993.

**Ο ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΙΟ ΠΑΝΩ ΣΧΟΛΙΟ
ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΥ¹⁴¹**

Αγαπητέ κ. Λυκαύγη,

ΜΗΠΩΣ ΕΙΣΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ;

Είδα στις 21 Δεκεμβρίου στο «Φιλελεύθερο», του οποίου είσαι διευθυντής Συντάξεως, ένα σχόλιο της εφημερίδας, χωρίς υπογραφή, με τίτλο «ετεροχρονισμένη αχρειότητα», το οποίο, αν κρίνω από το λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί, προφανώς γράφτηκε από σένα και το οποίο, αν και δεν αναφέρει ρητά το όνομά μου, προφανώς αναφέρεται σε μένα και στο τελευταίο βιβλίο μου «Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού στα τελευταία 50 χρόνια», του οποίου τιμητικό αντίγραφο σου έστειλα στις 13 Δεκεμβρίου.

Το σχόλιο αυτό προβάλλει τους εξωφρενικούς ισχυρισμούς πως αποτελεί «πτωματολογία» η ιστορική έρευνα και οι τεκμηριωμένες αποκαλύψεις που έκαμα στο βιβλίο μου, μεταξύ άλλων, για τα λάθη που διέπραξε ο Πρόεδρος Μακάριος και οι συνεργάτες και σύμβουλοί του και τα οποία έδωσαν την ευκαιρία στην Τουρκία να εισβάλει και να διχοτομήσει τη νήσο μας. Με άλλα λόγια φαίνεται ότι αντιτίθεται στην ιστορική έρευνα με το σαθρό επιχείρημα, που όπως ισχυρίζεσαι το έθνος των Ελλήνων, σύσσωμο (από δεξιά μέχρι αριστερά) εξέδωσε την απλή και καθαρή ετυμηγορία του για τον ίδιο τον ιστορικό ρόλο της αντίστασης του Εθνάρχη Μακαρίου. Ετυμηγορία όμως, για τον «ιστορικό ρόλο» του Μακαρίου δεν μπορούν να βγάλουν τα Μέσα Μαζικής Συσκόπισης, όπως προσπάθησαν και προσπαθούν να κάμουν αυτοί που τα διευθύνουν, αλλά η Αδέκαστη ιστορία, αρχής γενομένης από το βιβλίο μου.

Και σε προκαλώ να αποδείξεις, αν μπορείς με τεκμηριωμένο τρόπο, πρώτον, αν ο,τιδήποτε γράφω στις 588 σελίδες του κειμένου του βιβλίου μου είναι λανθασμένο, και δεύτερον, πού βασίζεις τις ασύστολες κατηγορίες που εκτοξεύεις στο σχόλιό σου εναντίον μου, ότι δήθεν αυτά που έγραψα προέρχονται από «άνθρωπο με απωθημένα», ότι βασίζονται σε «αστήρικτες θεωρίες και προσωπικούς υπολογισμούς» και ότι αποτελούν «ετεροχρονισμένη αχρειότητα». Αν όμως, δεν μπορείς να τ' αποδείξεις, τότε οι ασύστολες αυτές κατηγορίες που εκτόξευσες εναντίον μου, θα αποτελέσουν μπούμερανγκ (*boomerang*) που θα στραφεί πίσω και θα πλήξει τον τοξευτή τους.

Ένας άλλος εξωφρενικός ισχυρισμός του σχολίου σου, είναι ότι με τα «καινοφανή συμπεράσματα» μου «θέλω τώρα να δώσω αντιστήριξη στις ενδεχόμενες βαραθρώσεις οι οποίες επέρχονται». Αν πράγματι πρόκειται να απέλθουν, όπως προβλέπεις, «βαραθρώσεις» και υποθέτω θα εννοείς στο εθνικό μας θέμα, το Κυπριακό – αυτές θα προέλθουν όχι από την αποκάλυψη των πολιτικών μας αρχηγών, στο παρελθόν, που κάμνει, αλλά από την

¹⁴¹ Δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ», στις 4 Ιανουαρίου 1994.

επανάληψη από τους ίδιους των ίδιων λαθών, γιατί όπως ορθά προειδοποίησε ένας νεώτερος φιλόσοφος (ο George Santayana): «Όποιος δεν αναγνωρίζει τα λάθη του και δε διδάσκεται από αυτά, είναι καταδικασμένος να τα επαναλάβει». Και ως γεγονός η Κύπρος σήμερα κινδυνεύει να καταβαραθρωθεί από τους επιζώντες, αμετανόητους συνεργάτες και συμβούλους του Μακαρίου, και τώρα «απορριπτικούς», τους οποίους όπως φαίνεται στις σελίδες 153-4 του βιβλίου μου (Τόμος Β'), κάλεσα με επιστολή μου στις 12 και 13 Μαΐου 1992 – και αυτοί «έκρυσαν» και δεν απάντησαν – «να κάμουν μια ειλικρινή ενδοσκόπηση για να συνειδητοποιήσουν τα λάθη που διέπραξαν από το 1960 έως 1974, τα οποία άμεσα ή έμμεσα οδήγησαν στη διακοινοτική διαμάχη και στη συνέχιση της για μια δεκαετία, και η οποία κατέληξε στη σημερινή τραγωδία της Κύπρου και να διερωτηθούν κατά πόσο δεν έχουν εθνική υποχρέωση να προσπαθήσουν να επανορθώσουν ως ένα βαθμό το κακό που άμεσα ή έμμεσα συνέτειναν να γίνει σ' αυτόν τον τόπο, συμβάλλοντας τώρα στη λύση του Κυπριακού, παρά στη μη λύση του, η οποία θα ολοκληρώσει την τραγωδία της νήσου μας.

Σε παρακαλώ, σύμφωνα με τον περί Τύπου νόμο, να δημοσιεύσεις στον «Φιλελεύθερο» στην ίδια σελίδα την πιο πάνω διάψευση μου των όσων περιέχονται στο σχόλιο της εφημερίδας σου στις 21 Δεκεμβρίου 1993.

Με τιμή,
ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Για λόγους δεοντολογίας πρέπει να μπου μερικά πράγματα στη θέση τους. Και πρωταρχικά δεν επρόκειτο για «ένα σχόλιο χωρίς υπογραφή», αλλά για σχόλιο στο «Φιλελεύθερο», όπου τίποτα και ποτέ δεν υπογράφεται (πράγμα που καλώς το γνωρίζει ο κ. Οικονομίδης) διότι προσωπικά δεν αρνούμαι την πατρότητα των κειμένων μου (πράγμα που και πάλι καλώς το γνωρίζει). Κατά δεύτερο λόγο, εάν ένας διαφωνεί με κάτι, δεν είναι κακό να το εκφράσει, ακόμα και αν αυτό ανήκει στον κ. Χριστοφή Οικονομίδα. Τα θέσφατα δεν περπατούν. Κατά τρίτο λόγο, μαζί του διεφώνησε ο «Φιλελεύθερος» και όχι προσωπικά εγώ, αλλά κυρίως με τον τρόπο προβολής αυτού του πεπατημένου ευρήματος, από πρωινή εφημερίδα και με το σκεπτικό πως περίπου ο Μακάριος προσκάλεσε την Τουρκία στην Κύπρο, για να μπορεί να επιστρέψει ο ίδιος στην προεδρική καρέκλα.

Α. ΛΥΚΑΥΓΗΣ
10.1.1994

Ο ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ κας. ΛΟΥΛΑΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Στις 23 Δεκεμβρίου 1993, δημοσιεύτηκε στη «ΧΑΡΑΥΓΗ», στις σελίδες των «ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ» η πιο κάτω δήλωση, της Προέδρου της Παγκύπριας Πορείας Αγάπης Μακαρίου Γ΄ κ. Λούλας Παπαγεωργίου:

«Δεν αξίζει τον κόπο να σχολιαστούν τα γραφόμενα του κ. Χριστοφή Οικονομίδη (στο βιβλίο του «ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 50 ΧΡΟΝΙΑ») γιατί είναι γνωστά τα αντιμακαριακά αισθήματα του συγγραφέα. Άλλωστε, τα εξέφραζε και όταν ζούσε ο Μακάριος. Ουδέποτε είδε έστω και κάτι το καλό.»

Οι ισχυρισμοί αυτοί της κας. Παπαγεωργίου διαφεύδονται από τον ίδιο τον Μακάριο στην αλληλογραφία που είχα μαζί του από το 1959 ως τις 13 Ιουλίου 1977 (τρεις μόνο εβδομάδες πριν το θάνατο του) και η οποία δημοσιεύεται στο παρόν βιβλίο μου, μάλιστα με φωτοτυπίες των επιστολών του Μακαρίου προς εμέ.

Όπως φαίνεται στις επιστολές, στα άρθρα και τις μελέτες που του έστειλα σχετικά με το Κυπριακό, ενώ του έγραφα σε ποια σημεία συμφωνούσα με την πολιτική του, πολλές φορές τον κριτικάρα για τα λάθη που έκανε και του εισηγούμουν τι έπρεπε να κάμει, για να επισπεύσει λύση του Κυπριακού «προτού είναι πολύ αργά». Ο Μακάριος στις απαντήσεις του εξέφραζε εκτίμηση για τις απόψεις και εισηγήσεις μου αν και (όπως μου έγραφε) είχε «ορισμένες επιφυλάξεις».

Απόδειξη αυτών που γράφω είναι, μεταξύ άλλων, τα πιο κάτω:

Στις 9 Απριλίου, 1973, έστειλα στον Μακάριο μια επιστολή (σελ. 326 του βιβλίου μου, Τόμος Α΄) στην οποία του εισηγούμουν να δεχθεί σύντομα λύση του Κυπριακού με την παραχώρηση στους Τουρκοκυπρίους «τοπικής αυτοδιοίκησης» όπως ζητούσαν, και τον κριτικάρα γιατί αρνείτο να δεχθεί μια τέτοια λύση, λέγοντας του: **«Πρέπει να ομολογήσετε τουλάχιστον στον εαυτό σας ότι δεν ακολουθήσατε πάντοτε και με συνέπεια την ορθή πολιτική του ‘εφικτού’ που εξαγγείλατε στις προεδρικές εκλογές του 1968, και για την οποία σας συγχαίρω».**

Στην απάντηση του ο Μακάριος στις 23 Απριλίου 1973 μου έγραψε:

«Ελάβομεν την επιστολή σας και θερμώς ευχαριστούμεν. Εκφράζομεν εκτίμησην διά τας απόψεις σας επί του Κυπριακού Ελπίζομεν ότι πολύ προσεχώς θα έχωμεν την ευκαιρίαν προσωπικής ανταλλαγής απόψεων ...» (Τόμος Α΄ του βιβλίου μου, σ. 332).

Ως γεγονός συναντήθημεν στις 8 Ιουνίου 1973 και, μεταξύ άλλων, του τόνισα ότι: **«Το εθνικό συμφέρον απαιτεί να αποδεχθείτε σύντομα με μια “γενναία χειρονομία καλής θέλησης” τις απαιτήσεις των Τουρκοκυπρίων**

για τοπική αυτοδιοίκηση» για να λυθεί το Κυπριακό, και του εξήγησα τους λόγους γιατί έπρεπε να βιαστεί (Τόμος Α' του βιβλίου μου, σ.333).

Δυστυχώς ο Μακάριος δεν ακολούθησε τις εισηγήσεις μου και μετά 13 μήνες έγινε η τουρκική εισβολή (20 Ιουλίου 1974).

Μετά την τουρκική εισβολή συνέχισα να του γράφω και να του εισηγούμαι τι έπρεπε να κάμει. Μεταξύ άλλων, του έστειλα στις 24 Αυγούστου 1975 (Τόμος Α' του βιβλίου μου, σ. 366) μια μελέτη μου με τίτλο «Εφικτή λύση του Κυπριακού που θα ματαιώσει τον επικρεμάμενο κίνδυνο τουρκοποίησης της Κύπρου» και στην απάντηση του στις 23 Σεπτεμβρίου 1975 (Τόμος Α' του βιβλίου μου, σ.375) με ευχαρίστησε «θερμώς» και πρόσθεσε:

«Επιθυμούμεν να επαναβεβαιώσωμεν ότι εκτιμώμεν ιδιαίτερος το ενδιαφέρον σας διά μίαν έντιμον και ειρηνικὴν λύσιν του προβλήματος. Αι απόψεις, τας οποίας κατά το παρελθόν εις δημοσιογραφικά άρθρα σας και δι' άλλων τρόπων διευτύσατε, ήσαν πάντοτε άξιαι πολλής προσοχής, έστω και εάν είχομεν επ' αυτών ωρισμένας επιφυλάξεις. Το περιεχόμενον της παρούσης μελέτης σας εσημειώσαμεν μετά προσοχής».

Όλ' αυτά αποδεικνύουν ότι οι πιο πάνω δηλώσεις της κ. Παπαγεωργίου για το πρόσωπο μου που εδημοσιεύσατε στη «Χαραυγή» στις 23 Δεκεμβρίου 1993 είναι λανθασμένες και σας παρακαλώ να δημοσιεύσετε την παρούσα επιστολή μου για διάψευση.

ΣΧΟΛΙΑ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ Ο «ΑΓΩΝ»¹⁴²

«Έργο ζωής» θα χαρακτηρίζα το βιβλίο του Χριστοφή Οικονομίδη με τον εύγλωττο τίτλο «Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού στα τελευταία 50 χρόνια». Ένα βιβλίο που περιλαμβάνει πλήθος ιστορικών σημειωμάτων που αφορούν την πολυδαίδαλη πορεία του Κυπριακού προβλήματος το δεύτερο μισό του αιώνα μας.

Ο συγγραφέας με συγκινητικό ενδιαφέρον παρακολουθεί, καταγράφει, εισηγείται και εκφράζει με παρρησία και θάρρος τις θέσεις του για τις πολιτικές εξελίξεις που συμβαίνουν στη μικρή μας πατρίδα. Η τοποθέτηση σε άκρως σοβαρά θέματα είναι υπεύθυνη και ρωμαλέα. Φέρει τη σφραγίδα ενός σοβαρού μελετητή χωρίς προκατάληψη και επιφανειακές αποτιμήσεις. Εμβαθύνει σε καίρια σημεία ή δίνει σφαιρική εικόνα των γεγονότων που σημάδεψαν και σημαδεύουν την ιστορία μας.

Η σωστή τοποθέτηση του συγγραφέα σε κρίσιμα θέματα της πατρίδας μας γίνεται ασταμάτητα και τεκμηριωμένα. Μάλιστα η κάποια απόσταση που μας χωρίζει από την ημερομηνία που συνέβη ένα γεγονός επιτρέπει στον συγγραφέα να το δει με άλλο φακό και πιο αντικειμενικά. Του επιτρέπει να δει τα πράγματα με περισσή ωριμότητα και σοβαρότητα, χωρίς να υπάρχει πια η αμφιβολία και η αμφισβήτηση.

Εξάλλου, οι φωτοτυπίες των εγγράφων και των επιστολών είναι αδιάψευστοι μάρτυρες.

Τα δρώμενα του χθες γίνονται σήμερα διαπίστωση της αλήθειας, με τρόπο τεκμηριωμένο. Η διαχρονικότητα μάλιστα μερικών συμβάντων παρουσιάζει τον συγγραφέα ως εκτιμητή και όχι ως τιμητή της πολιτικής συμπεριφοράς των πολιτικών που κατά καιρούς βρέθηκαν στο πηδάλιο της πολιτικής ζωής του τόπου μας.

Το βιβλίο του Οικονομίδη είναι μια προσωπική κατάθεση στα γεγονότα που συμπορεύονται με την τύχη (ή την ατυχία) της χώρας μας. Είναι βιβλίο που θέλει να ρίξει φως σε πολλές σκοτεινές πτυχές της ιστορίας μας, της ίδιας της ζωής μας.

Το έργο του Χρ. Οικονομίδη περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό κεφαλαίων και είναι τα ίδια κεφάλαια που καθόρισαν την πορεία του κυπριακού λαού.

Το βιβλίο ξεκινά με μια σύντομη ανασκόπηση των εξελίξεων του Κυπριακού στα περασμένα 120 χρόνια. Αρκετά κατατοπιστική. Εν συνεχεία ακολουθεί το δεύτερο μέρος όπου καταγράφονται οι εξελίξεις μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, το 1945. Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει σημειώσεις, επιστολές και τηλεγραφήματα, μετά την τουρκική εισβολή, που αντάλλαξε ο συγγραφέας με πολιτικά πρόσωπα του τόπου μας.

¹⁴² Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Ο Αγών», στις 12 Φεβρουαρίου 1994.

Καταλήγει με τα τελευταία γεγονότα του 1993.

Πολύτιμο και χρήσιμο βιβλίο που θα βοηθήσει πολύ αυτούς που θέλουν να έχουν όλα εκείνα τα στοιχεία που έβαλαν τη σφραγίδα τους στη δοκιμαζόμενη Κύπρο.

Προσωπικά πιστεύω ότι ο συγγραφέας προχώρησε στην έκδοση του βιβλίου του με ερέθισμα τα τελευταία γεγονότα που απασχολούν το λαό και την ηγεσία του.

**ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ
50 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕ ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ
ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ
ΣΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ 120 ΧΡΟΝΙΑ
ΤΟΥ Δρα ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ¹⁴³**

Στο βιβλίο τούτο ο επιφανής δημοσιολόγος και οικονομολόγος Χριστοφής Οικονομίδης περιλαμβάνει μεταξύ άλλων α) «τα ιστορικά σημειώματα του τα οποία περιέχουν, όπως γράφει ο ίδιος στον πρόλογο του, πολλές εκσυγχρονισμένες συμπληρωματικές πληροφορίες και σχόλια πάνω στα διάφορα θέματα και β) αντίγραφα και φωτοτυπίες επιστολών που αντάλλαξε πάνω σε τρέχοντα πολιτικά και άλλα συναφή θέματα με τον Πρόεδρο Μακάριο και τους διαδόχους του Σπύρο Κυπριανού και Γιώργο Βασιλείου, που περιέχουν τις εκάστοτε απόψεις και εισηγήσεις του. Στο τέλος έχει προσθέσει και την επιστολή της 15^{ης} Φεβρουαρίου 1993 στο νεοεκλεγέντα Πρόεδρο Γλαύκο Κληρίδη με τα συγχαρητήρια, τις εισηγήσεις και ευχές του. Γίνεται αμέσως αντιληπτό από το περιεχόμενο ότι δεν πρόκειται περί μιας καθαυτό ιστορίας αλλά περί αποσπασματικών ιστορικών γεγονότων κατ' επιλογή του συγγραφέα.

Σκοπός και επιδίωξη του συγγραφέα για τη συγκέντρωση και έκδοση όλων αυτών των στοιχείων είναι, όπως μας πληροφορεί ο ίδιος, γιατί «όλα σχεδόν τα βιβλία και οι μελέτες που γράφτηκαν ως τώρα για το κυπριακό διαστρεβλώνουν τα ιστορικά γεγονότα και δημιουργούν μύθους, με τους οποίους τρέφουν και αποκοιμίζουν ιδιαίτερα τους νέους και τους κρατούν σε πολιτική ανωριμότητα, πείθοντας τους πως για τα δεινοπαθήματα της Κύπρου στις τελευταίες δεκαετίες φταίνε αποκλειστικά οι ξένοι και πως οι πολιτικοί αρχηγοί μας, οι οποίοι είναι οι κυριότεροι υπεύθυνοι γι' αυτά, είναι εθνικοί ήρωες».

Και έτσι ο συγγραφέας, όπως πάλι γράφει ο ίδιος, βάλθηκε «ν' ανατρέψει και να ανασκευάσει τους μύθους γύρω από το κυπριακό πρόβλημα και να θέσει ενώπιον του κοινού, και ιδιαίτερα των νέων, τα πραγματικά γεγονότα, έστω κι αν αυτά αποτελούν πικρές αλήθειες και γκρεμίζουν λατρευτά είδωλα.

Το βιβλίο του συγγραφέα είναι σημαντικό με αξιόλογες απόψεις, αλλά και αυτές επιδέχονται αντιλογίες σε πολλά σημεία και δεν ξεκαθαρίζουν αρκετά γεγονότα. Πολλά είναι αμφιλεγόμενα. Υπάρχει πολύς προσωπικός τόνος και πολλές υποκειμενικές κρίσεις, όπως στις περιπτώσεις που εισέρχεται ο συγγραφέας στο χώρο της ψυχανάλυσης για να ανακαλύψει τις προθέσεις του Μακαρίου.

Πάντως το βιβλίο είναι βασικό βοήθημα σε πολλά ζητήματα στο νηφάλιο ιστορικό της νεότερης πολιτικής ιστορίας της Κύπρου.

¹⁴³ Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Αλήθεια», στις 18 Φεβρουαρίου 1994.

Ο συγγραφέας είναι από τους σοβαρότερους μελετητές των κυπριακών, πολιτικόοικονομικών πραγμάτων, και το βιβλίο του δεν αποτελεί μίαν πρώτη εμφάνιση του στα πολιτικά φλέγοντα ζητήματα της Κύπρου. Δημοσίευσε κατ' επανάληψη πολύ ενδιαφέροντα και διαφωτιστικά άρθρα στον κυπριακό Τύπο και εξέδωσε και άλλα βιβλία πολιτικού περιεχομένου, όπως: «Το κυπριακό πρόβλημα στην κρίσιμότερη του φάση» (1978), «Πώς μπορούσε και πώς μπορεί να λυθεί το κυπριακό προτού είναι πολύ αργά» (1985) και αρκετά άλλα οικονομικού περιεχομένου.

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΑΣΑΚΙ ΑΧΝΑΣ¹⁴⁴

Το βιβλίο του δημοσιολόγου κ. Χριστοφή Οικονομίδη(Χ.Ο.) που μόλις τελευταία κυκλοφόρησε σε 773 τόσες σελίδες «Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού στα τελευταία 50 χρόνια», από μόνος του μιλά ο τίτλος για το περιεχόμενο του.

Τα τελευταία χρόνια εξέδωσαν αρκετοί Κύπριοι βιβλία, ασχολούμενοι με το κυπριακό. Το βιβλίο του Χ.Ο. παρ' όλες τις, κατά τη γνώμη μου, λίγες παραλείψεις του, είναι στην κορυφή όλων. Καυτηριάζοντας αμερόληπτα τους εθνοκαταστροφείς μας και ξεχωριστά τον Μακάριο «Εις και Μόνος». Ξεχωρίζει ο Χ.Ο. με τις τόσες επιστολές του, υπομνήματα προφητικά πολλές φορές, που έστειλε στον Μακάριο από το 1959-1977. Δεν ξέρω αν υπάρχει άλλος που να έγραψε προς τον «Μ» τόσες πολλές συμβουλευτικές επιστολές. Αμφιβάλλω. Ο συγγραφέας κατέβαλε πάρα πολύ κόπο, αντιλαμβάνομαι νυκτοξημερώθηκε πάρα πολλές φορές για να το εκδώσει. Σε 14 μέρες διάβασα το άνω βιβλίο, και ξεχωρίζω αρκετά ιστορικά κατρακυλήματα μας, στα οποία θα αναφερθώ στα πιο κάτω:

1. Πρόλογος Σελίδα 1-3 (Τόμος Α'), γράφει: «Αποκοιμίζουν τους νέους κ.α. πως για τα δεινοπαθήματα της Κύπρου στις τελευταίες δεκαετίες φταίνε αποκλειστικά οι ξένοι, και πως οι πολιτικοί αρχηγοί μας οι οποίοι είναι οι κυριότεροι υπεύθυνοι γι' αυτά είναι εθνικοί ήρωες». Η πραγματικότητα εδώ μου υπεραρέσει όταν βροντοφωνάζουν και πνευματικοί άνθρωποι. Δυστυχώς δεν επαρδειγματισθήκαμε από τους Έλληνες του 1897... έδιωξαν τους Κόντε Θεοτόκηδες, τους Ράλληδες κ.α. χαμένους αρχηγίσκους. Εφεραν τον Αλέξη Ζορμπά, τον Ελευθέριο Βενιζέλο με το 1912-20 ετριπλασιάσθη σε έκταση η Ελλάδα μας. Οι Εγγλέζοι το 1940 έφεραν ένα Τσόρτσιλ. Και αυτός ο Στάλιν, ένα Ζούκωφ.

2. Στη σελίδα 55 (Τόμος Α'), γράφει: «Στην ομιλία του στο Συμβούλιο Ασφαλείας (19.7.1974) ο Μακάριος, ενώ ήξερε και ήταν πεπεισμένος πως η Τουρκία επρόκειτο να εισβάλει, όχι μόνο δεν ανέφερε τίποτα για τον επικείμενο κίνδυνο, αλλά τουναντίον τον δικαιολόγησε εκ των προτέρων, λέγοντας ότι η ελληνική δικτατορική κυβέρνηση εισέβαλε στην Κύπρο και σ' αυτή θα υποφέρουν και οι Τ/Κ».

Τι να πω; Ραγίζει η καρδιά μας... με έτσι ηγέτες, και αρχιεπίσκοπος ακόμη να βοηθούμε τους Τούρκους να πάρουν την από 4 χιλ. χρόνια ελληνική νήσο μας.

3. Σε πολλές σελίδες εξιστορεί τις χαμένες ευκαιρίες λύσεως του κυπριακού το 1947, 1956, 1972, 1978 και τόσες άλλες. Ο Χ.Ο. υποδεικνυει με υπομνήματα του λύσεις. Για τους κοντόφθαλμους, παραφουσκωμένους με

¹⁴⁴ Δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Αλήθεια», την 1^η Μαρτίου 1994.

προσωπολατρία ηγέτες μας – ο γράφων προσθέτω – ένα νέο Γουδί 1922 τους αξίζει.

4. Στις σελίδες 134 – 154 (Τόμος Α'), γράφει για τις διαπραγματεύσεις Μακάριου-Χάρντινγκ από Νιόβρη 1955 έως Φεβράρη 1956. Ο Γρίβας με υπερεπείγουσα διαταγή: «Διά να διευκολύνω τας διαπραγματεύσεις μεταξύ Αρχιεπισκόπου και Χάρντινγκ διατάσσω όπως ανασταλεί οιαδήποτε δράσις εναντίον του αντιπάλου». Ο Μακάριος κάλεσε στις 30-31 Ιανουαρίου και την 1^η Φεβρουαρίου 1956 στην Αρχιεπισκοπή τους εθνικούς συμβούλους, όλους τους γυμνασιάρχες, δημάρχους, αρχηγούς κομμάτων, κοινοτάρχες κ.α. 160 όλοι. Οι επισκεφθέντες τον Μακάριο ΟΛΟΙ συμφώνησαν και ενέκριναν το σχέδιο και τον συνεχάρησαν. Ο Μακάριος είχε πάρει την απόφαση να δεχτεί τις προτάσεις Χάρντινγκ. Το βράδυ της 29^{ης} Φεβρουαρίου 1956 λίγη ώρα προτού αρχίσει η τελευταία συνάντηση Μακαρίου-Χάρντινγκ εξερράγησαν στη Λευκωσία 19 βόμβες. Ποιος ευθύνεται; Ο Μακάριος είχε στείλει στο Γρίβα ένα «σημείωμα» στο οποίο του έλεγε: «Απόψε που θα έχουμε συνάντηση με τον Εγγλέζο βάλε μερικές βομβούδες...». Ο Γρίβας του απάντησε «... πως αυτά δεν είναι σωστά πράγματα αφού έρχεται να υπογράψετε». Ο Μακάριος του απάντησε «Κάνε αυτό που σου λέγω και θα αναγκάσω τον Εγγλέζο να έρθει για τρίτη φορά...» Όμως Μακάριε το πουλλίν επέτασεν... Για πληροφόρηση αναφέρθη ότι, το προταθέν σύνταγμα του Χάρντινγκ περιλάμβανε σε 7 χρόνια αυτοδιάθεση, το ίδιο το δέχτηκαν πολλές αφρικάνικες αποικίες και τώρα είναι ελεύθερες. Εμείς; «Ζήτω ο Μακάριος και το απέρριψε»... ΟΛΟΙ οι 160 αντιπρόσωποι τότες, γιατί βουβάθηκαν; Και ερωτώ: Έχουν ήσυχη τη συνείδηση τους; Άφησαν ένα ξεροκέφαλο Μακάριο με την – εδώ λέξη Χ.Ο. – «κρημνοβατική στρατηγική» του, να μας οδηγήσει σκαλί-σκαλί στην προσφυγοποίηση.

5. Στις σελίδες 232-6 (Τόμος Α'), γράφει: **«Τα άρθρα 173 και 188 του Συντάγματος διαλάμβαναν πως σε 6 μήνες μετά την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας έπρεπε να ιδρυθούν χωριστά Ε/Κ και Τ/Κ δημαρχεία. Ο Μακάριος αρνήθηκε να το εφαρμόσει»**. Θυμίζω εδώ ότι και το ΑΚΕΛ ακόμη με ανακοινωθέντα του υπεστήριξε αυτή την αντισυνταγματική πράξη του Μακαρίου και ας ψάλλει ότι πάντοτε συνεργάζετο με τους Τ/κ.

6. Στη σελίδα 274 (Τόμος Α'), γράφει: Στις 26.6.1967 η κυπριακή Βουλή ενέκρινε ομόφωνα ψήφισμα. **«Ενωσιν της Κύπρου με τη μητέρα Ελλάδα»**. Θυμίζω εδώ ότι ο Πατπαϊωάννου του ΑΚΕΛ επέμενε και γράφτηκε στα πρακτικά της Βουλής: «Καθαρή Ενωσις» για να μην υστερήσει του Διγενή που βροντοφώναζε τότες: «Ατόφια Ενωσις».

7. Στις σελίδες 300-359 (Τόμος Α'), γράφει επιστολές ο Χ.Ο. πολύ εποικοδομητικές και προφητικές απευθυνόμενος προς Μακάριο και υπουργούς του κ.α. Ιδίως αξιοπρόσεκτες, θαρραλέες οι επιστολές του, στα δίσεκτα χρόνια της βίας και αντιβίας 1971-74. Σχεδόν όλοι τότες τηρούσαν σιγήν ιχθύος, από το φόβο των Ιουδαίων.

Δυστυχώς κλειδοστομίασαν και οι 300 προσωπικότητες στην Κύπρο και Ελλάδα που τους εστάληκαν αντίγραφα των πιο πάνω επιστολών. Μια αξιοπρόσεκτη παράλειψη εδώ αγαπητέ Χ.Ο. Δεν αναφερθήκατε να περιγράψετε την ΕΟΚΑ Β΄ = Βίαν του Διγενή και τους επικουρικούς – παρακράτος = αντιβίαν του Μακαρίου, που με τις αδελφοκτονίες των άνοιξαν την κερκόπορτα στον αιμοβόρον Τούρκο.

8. Σελ. 371-2 (Τόμος Α΄): «Το άρθρο 70 του Κυπριακού Συντάγματος απαγορεύει στους Τούρκους ιερωμένους να πολιτεύονται». Δεν συμπεριελήφθη στο Κ.Σ. παρόμοιο και για τους Ε/Κ και να που καταλήξαμε... πρόσφυγες.

9. Σελ. 379-80 (Τόμος Α΄): «Ο Μακάριος είχε όπως του έγραψα στις 13.9.1976 το εξαιρετικό προσόν του Χαρισματικού Αρχηγού». Το 1975-76 κοιμόνταν και 10 πρόσφυγες σε ένα τσαντίρι και αυτός ο χαρισματικός εξόδευε χιλιάδες λίρες να κτίσει μεγαλοπρεπή τον τάφον του. Το 1974 έφυγε σαν το λαγόν από την Κύπρο.

10. Σελ. 438-41 (Τόμος Α΄): «Να επιβληθεί φορολογία της Εκκλησίας». Η Κ. Βουλή «αγρόν αγόρασε». Φοβάται τις κατάρες από τους παπάδες.

11. Σελ. 452-3 (Τόμος Α΄): Το Νιόβρη 1973 έγινε σεμινάριο στη Ρώμη του Αμερικανικού Κέντρου Μεσογειακών Σπουδών, πήραν μέρος και ο Γλ. Κληρίδης και ο Ντενκτάς. Ειπώθη και ετονίσθη, πως **«οι ΗΠΑ δεν θα εμποδίσουν τυχόν εισβολή στην Κύπρο, από την Τουρκία»**. Και να αποτρέψουμε την εισβολή... αδελφοκτονίες εμείς μεταξύ μας.

12. Σελ. 482-3 (Τόμος Α΄): **«Συνάντηση Κορυφής. Στις 17.1.1985 χάθηκε ακόμη μια ευκαιρία λύσεως του Κυπριακού»**. «Μπράβο» και Ζήτω! στον πρόεδρο Κυπριανού.

13. Σελ. 75-89 (Τόμος Β΄): Ο μύθος ότι το Δεκ. 1963 οι Τ/Κ «εστασίασαν», το σχέδιο Ακρίτας καταστρώθηκε πριν το 1963... Μακάριος: «Σκοπός μας είναι η κατάλυσις των Συμφωνιών Ζυρίχης». Αν κάνει εισβολή η Τουρκία, θα σημαίνει εξόντωση των Τ/Κ υπό της κυπριακής κυβερνήσεως. Ήταν αρνιά ενόμιζεν;

14. Σελ. 115-7 (Τόμος Β΄): «Χάθηκε και άλλη ευκαιρία επί Γ. Βασιλείου...» Το ίδιο βιολί και αυτός. Όσο για το ότι πλείστες φορές στις επιστολές που στέλλατε στον Μακάριο δεν σας απαντούσε, αγαπητέ Χ.Ο. να μη σας κατοφανεί. Αυτό μου θυμίζει ότι όταν απέθανε ο Μακάριος τα «ΝΕΑ» έγραψαν: **«Έστω και ευχές αν έγραφε κάποιος στον Μακάριο, απαντούσε σε ΟΛΟΥΣ ιδιοχείρως»**. Έγραψα τότες επιστολή και δημοσιεύθη στη «Σημερινή» και το διέψευσα. Έστειλα το Δεκ. 1974 και Μάη 1975, 20 σελίδες επιστολές στον Μακάριο και δεν μου απάντησε, παρόλο που ήταν όλες συστημένες, η μια Νο 256, Ταχυδρ. Λάρνακας.

Το βιβλίο του Χ.Ο. φρεσκάρει τη μνήμη των ηλικιωμένων και διδάσκει τους νέους τη νεότερη ιστορία της Κύπρου. Άντλησε πηγές ο συγγραφέας από 133 ελληνικά και 93 αγγλικά βιβλία, κοπίασε, και πολλές είναι οι εποικοδομητικές

εισηγήσεις του για λύση. ΕΙΘΕ με τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) (η σημερινή μας παντιέρα) να βρεθεί μια ειρηνική λύση. ΘΑ ΒΡΕΘΕΙ όμως; Αξίζει να επαναφέρουμε εδώ ό,τι είπε στο Σ. Ασφαλείας το Νιόμβρη του 1978 ο αντιπρόσωπος των Ινδιών: **«... Στην Κύπρο εάν υπήρχε η θέληση και η ικανότητα των ενδιαφερομένων να λύσουν το πρόβλημα τους, θα ελύετο».**

Ίσως να είναι πρωτότυπη η τακτική που ακολούθησα στην άνω κριτική. Με πνίγει, ως βραχνάς, ότι τον Ακρίτα του Ελληνικού Νότου τον εμισοτουρκέψαμε. **«Στερνή μου γνώση να σε είχα πρώτα»** και σελίδες 292-4 (Τόμος Α') **«Θωρείς δυο τζι εν μερωμένοι, έξερε εν που τον έναν. Θωρείς δυο τζιεν μαλλωμένοι έξερε εν που τους δυο».** **«Θεέ μου δώσε μας νουν»** (Μακρυγιάννης).

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΟΥΣΙΑΣ
ΤΟΥ Δρα ΣΤΑΥΡΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ «ΝΕΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ»¹⁴⁵

Τελικά ο αετός έχει καταφθάσει! Ο κ. Οικονομίδης στο έξυπνα ονομασμένο βιβλίο του, «Η Απομυθοποιημένη Ιστορία της Κύπρου» πετυχαίνει με θαυμασμό να κρατήσει τη σπάνια ιστορική υποχρέωση της πλήρους υπεροχής.

Παραθέτει γεγονότα συνεχώς. Δίνει ημερομηνίες για όλα τα αξιοσημείωτα γεγονότα τα οποία περιγράφει και βάζει κάθε σημαντική δήλωση σε κατάλογο υποσημειώσεων και πηγών.

Ενώ είναι αλήθεια ότι, η προσοχή στη λεπτομέρεια είναι εγγύηση καλής ποιότητας της επαγγελματικής υπεροχής, είναι επίσης αλήθεια ότι πολλά μη αφομοιωμένα γεγονότα που δεν προσφέρουν γνώση είναι συνταγή για πνευματικό gridlock.

Η προσέγγιση του Οικονομίδα είναι θετική και γερή και δεν υποκύπτει στην πιο πάνω «παράβαση». Επίσης σωστά συνεισφέρει στην ανάλυση και όχι μόνο στην καταγραφή ακριβών γεγονότων. Η μελέτη του για την εξέλιξη της Κύπρου, ειδικά αυτών των τελευταίων 50 χρόνων είναι απλή, ακριβής και έχει συνοχή. Το λεξιλόγιο του δεν είναι ούτε κομψό ή υπερβολικό, αλλά ούτε και διακοσμητικό, αλλά οι αναγνώστες του πρέπει εν τούτοις να σαγηνευτούν με την ιστορία του αν όχι με το στίλ του. Βέβαια μια επίτευξη με αξιόλογη αναλογία.

ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗ

Η ταπεινοφροσύνη του Οικονομίδα και η δυνατή επιθυμία να αποκαλύψει και να παρουσιάσει την αλήθεια – την πραγματικότητα του Κυπριακού έπους – είναι μια από τις πιο αγαπητές εντυπώσεις που αναδύονται από αυτή τη συναρπαστική και αριστουργηματική μελέτη.

Ο έλεγχος της λεπτομέρειας, η ευφυΐα και η αξιέπαινη αφηγηματική δραστηριότητα, εξυψώνει το συγγραφέα στο αποκορύφωμα του επαγγελματισμού. Ως πολιτικός επιστήμονας κάνει μερικά λάθη. Ως Ελληνοκύπριος του οποίου η ζωή ήταν και είναι πλεγμένη με ηγετικά άτομα και γεγονότα αυτού του τραγικού νησιού, συμπληρώνει την έξοχη μελέτη με προσωπικές αναμνήσεις, γράμματα, σημειώσεις, παρατηρήσεις και πληροφοριακές συνεντεύξεις.

Η τρομερά δύσκολη θέση της Κύπρου από το 1960, μαρτυρά την αξιοθαύμαστη νοημοσύνη του και ικανότητα για πρόβλεψη.

Προκλητικός, λίγο μεροληπτικός, αλλά πειστικός και αδιαμφισβήτητος δίκαιος. Σύμφωνα με το συγγραφέα, ο κύριος σκοπός του βιβλίου είναι να

¹⁴⁵ Δημοσιεύτηκε στην «Cyprus Weekly» στις 21-27 Οκτωβρίου 1994.

παρουσιάσει στο ευρύ Κυπριακό κοινό αλλά περισσότερο στις απληροφόρητες και κακώς πληροφορημένες νέες γενιές, τα ακριβή ιστορικά γεγονότα της πολυδιάστατης εξέλιξης της Κύπρου, ειδικά τα τελευταία 50 χρόνια.

ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Αξιολογικά και ανοικοδομεί τους μύθους και τις διαφορετικές διαστρεβλώσεις που συχνά παρουσιάζονται από τα περισσότερα βιβλία, εφημερίδες και περιοδικά που στη συνέχεια επαναλαμβάνονται και προβάλλονται από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση.

Σε αυτό τον τομέα επιτυγχάνει το έργο του με θαυμασμό. Επίσης προσπάθησε να τολμήσει εκεί που δεν τόλμησε κανένας. Μας παρέχει λογικές εξηγήσεις και επιρρίπτει ευθύνες εκεί που χρειάζεται.

Με σχολαστική φροντίδα θυμάται και εξηγεί ότι σε πολλές περιπτώσεις μια πιο προσεκτική προσέγγιση σε ευαίσθητα θέματα, μια πιο ανθρωπιστική κατανόηση τέτοιων προβλημάτων όπως έχει σκιαγραφηθεί από την άλλη πλευρά, μεγαλύτερη αντίληψη της γεωπολιτικής θέσης της Κύπρου και μια πιο ενωμένη και εποικοδομητική προσέγγιση θα μπορούσε να αποτρέψει τις μεγάλες καταστροφές που έχουν συμβεί στους Κύπριους.

Ο Οικονομίδης σωστά τονίζει ότι ο χρόνος λειτουργά εναντίον μας. Με θάρρος παραθέτει ότι «από κάθε άποψη - στρατιωτική, δημογραφική και πολιτική - η διαίρεση της Κύπρου τα τελευταία δέκα χρόνια έχει ουσιαστικά σταθεροποιηθεί».

Στον κατεχόμενο Βορρά (το παράνομο κράτος που ηγείται ο κ. Ντενκτάς), υπάρχουν τώρα περισσότεροι στρατιώτες, περισσότεροι έποικοι που είτε έχουν έλθει από την Τουρκία ή γεννήθηκαν και παντρεύτηκαν εκεί, δυνατότερη οικονομία και νόμισμα και ένα πιο ενωμένο και ενιαίο κοινοβουλευτικό και προεδρικό σύστημα.

Η ΒΟΡΕΙΑ ΚΥΠΡΟΣ ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Οι κίνδυνοι της «Βόρειας» Κύπρου να γίνει επαρχία ή προτεκτοράτο της Τουρκίας και ολόκληρο το νησί τελικά να κυριαρχηθεί από την Τουρκία, είναι εμφανή σε όλους (Τόμος Β', σ. 149-150).

Επίσης ο συγγραφέας θρηνεί για τις πολλές χαμένες ευκαιρίες. Εκείνες του Ιουνίου 1971, του Σεπτεμβρίου 1972 και Ιανουαρίου 1974, οι οποίες ήταν καλύτερες από τις σκληρές και όχι ξεκάθαρες συμφωνίες της Ζυρίχης, αλλά οι οποίες σύμφωνα με τον Οικονομίδη απορρίφθηκαν περιφρονητικά από τον Μακάριο. Ο Εθνάρχης και Πρόεδρος τον οποίο χαρακτηρίζει ως «χαρισματικό αρχηγό» με εμφανή «διχασμένη προσωπικότητα» ο οποίος με απόλυτες συνέπειες ακολούθησε τη ανέφικτη διπλωματία των «συνομιλιών κορυφής».

Μετά την τουρκική εισβολή το 1974, ο συγγραφέας ανοιχτά και κατηγορηματικά κάλεσε τον Μακάριο να παραιτηθεί ως πρόεδρος και να παραμείνει μόνο ως αρχιεπίσκοπος και να αναλάβει την προεδρία ο Γλαύκος Κληρίδης, και τολμώ να πω ότι αυτή την άποψη τη συμμεριζόταν ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Κύπρου.

ΕΝΟΧΟΙ ΟΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Οι διάδοχοι του Μακαρίου, Σπύρος Κυπριανού και Γιώργος Βασιλείου κρίνονται επίσης ένοχοι για πολιτική μωπία, αφού και οι δύο απέτυχαν να αδράξουν τις διάφορες ευκαιρίες για λύση.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Με πολύ μόχθο γραμμένο και μερικές φορές έκδηλα μεροληπτικό, το βιβλίο δίνει επίσης συνοπτικά τα γεγονότα από το 1879 και είναι χωρίς αμφισβήτηση θησαυρός πληροφοριών και απαραίτητο ανάγνωσμα για όλους. Είναι βιβλίο που πρέπει να διαβαστεί και να γίνει μέρος των βιβλιοθηκών και του σπιτιού. Ένα βιβλίο με απεριόριστη ουσία έχει καταφθάσει.

**ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ
50 ΧΡΟΝΙΑ
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ Λ. ΜΠΑΚΟΥΡΟΥ¹⁴⁶**

Ο κ. Χριστοφής Οικονομίδης δεν είναι άγνωστος στους αναγνώστες των «Πολιτικών Θεμάτων». Θα έχουν ασφαλώς διαβάσει άρθρα του, και θα έχουν διαπιστώσει ότι ο κ. Χ.Ο. γράφει αντικειμενικά και ψύχραιμα. Εκθέτει τις απόψεις του χωρίς φανατισμό και εμπάθεια. Με λόγια απλά και ξεκάθαρα. Αναπτύσσει τις ιδέες του με επιχειρήματα λογικά. Διατυπώνει τις θέσεις του χωρίς φόβον και χωρίς πάθος.

Προσφάτως κυκλοφόρησε το βιβλίο του «Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού στα τελευταία 50 χρόνια». Πρόκειται για βιβλίο πρωτότυπο. Διότι μπορεί να διαβαστεί, από το βιαστικό αναγνώστη της εποχής μας, σε δύο φάσεις. Ο πρόλογος και η εισαγωγή (100 σελίδες) περιλαμβάνουν, ουσιαστικώς, συμπυκνωμένο όλο το περιεχόμενο του βιβλίου. Στη συνέχεια, ο αναγνώστης, βοηθούμενος από το λεπτομερέστατο ευρετήριο, είναι σε θέση να μελετήσει διεξοδικότερα τα γεγονότα, που τεκμηριώνονται με γραπτά, επίσημα κείμενα.

Ο συγγραφέας εντοπίζει παραλείψεις, σφάλματα, άστοχες ενέργειες και ατυχείς χειρισμούς, στην πορεία του Κυπριακού. Δεν έχει λόγους να συγκαλύψει πρόσωπα και πράγματα διότι – εξόσων γνωρίζουμε – ο ίδιος δεν ανέλαβε κυβερνητική ή άλλη υπεύθυνη θέση. Μήπως αδιαφόρησε για τις υποθέσεις της ιδιαίτερης πατρίδας του; Κάθε άλλο. Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου αναδύεται ένας «ενεργός πολίτης» με την καλύτερη σημασία του όρου.

Σωρεία από μελέτες, υπομνήματα, προτάσεις, μνημόνια, σχέδια λύσεων, προειδοποιήσεις – που οι περισσότερες θα αποδειχθούν προφητικές – προσωπικές επαφές με τους εκάστοτε κυβερνώντες, αλλά και με προσωπικότητες εκτός Κύπρου. Δε χειρίστηκε ο ίδιος υπεύθυνα την κυπριακή υπόθεση. Μελέτησε, όμως, το πρόβλημα της Μεγαλονήσου περισσότερο, ίσως και από εκείνους που χειρίζονταν, λόγω θέσεως, το θέμα και έπαιρναν τις μοιραίες αποφάσεις.

Αντιμετώπισε το ζήτημα με ρεαλισμό. Με νηφάλια σκέψη. Με επιστημονική μεθοδολογία. Με την «επαγγελματική διαστροφή» του οικονομολόγου. Και με βάση το «φίλος Πλάτων, φίλατη δε η αλήθεια». Λόγω ηλικίας δεν προσβλέπει – υποθέτουμε – στην ανάμιξη του στην ενεργό πολιτική. Και αυτό του παρέχει την άνεση να καταθέτει, στο βιβλίο του, την εμπειρία και τα βιώματα του, χωρίς κολακείες αλλά και χωρίς κακόβουλη κριτική.

Σαν έμπειρος ανατόμος βάζει βαθιά το νυστέρι στο κυπριακό απόστημα, απαλλαγμένος από ευαισθησίες και αναστολές. Δε φιλοδοξεί να προσθέσει

¹⁴⁶ Δημοσιεύθηκε στα «Πολιτικά Θέματα» στις 25 Νοεμβρίου 1994.

άλλο ένα πόνημα στην πλούσια βιβλιογραφία του Κυπριακού. Επιδιώκει και επιτυγχάνει την απομυθοποίηση. Μεγάλη πληγή η μυθοπλασία που μας κατατρώχει. Κατασκευάζουμε είδωλα, χαρισματικούς ηγέτες, ήρωες, σωτήρες, εθνάρχες... και δεν τολμούμε να κρίνουμε το έργο τους. Από φόβο μήπως θεωρηθούμε βέβηλοι. Μήπως θίξουμε την υστεροφημία προσώπων «ιερών».

Ο κ. Χ.Ο. έχει ξεπεράσει αυτούς του δεισιδαιμονικούς περιορισμούς. Και, όπως σημειώνει ο ίδιος, επιδιώκει να κάνει γνωστά στους αναγνώστες, και ιδίως στους νέους, «τα πραγματικά γεγονότα έστω και αν αυτά αποτελούν πικρές αλήθειες και γκρεμίζουν λατρευτά είδωλα» (Τόμος Α', σ. 1). Έτσι, δε διστάζει να υποστηρίξει, λόγου χάρη, ότι ο Μακάριος είχε **«διχασμένη προσωπικότητα»** (Τόμος Α', σ. 45 και 346-8). Όχι βέβαια, με την έννοια την ψυχιατρική, αλλά με την καθαρώς πολιτική. ως θρησκευτικός αρχηγός και εθνάρχης ήταν υποχρεωμένος να αγωνίζεται για την «Ένωσιν». Θα ήταν επίορκος αν παρέβαινε τον όρκο της Φανερωμένης (Τόμος Α', σ. 340-1). Ως Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας είχε δώσει επίσημη διαβεβαίωση, ισοδύναμη με όρκο, ότι θα σεβαστεί το Σύνταγμα, το οποίο ρητώς απέκλειε την «Ένωσιν».

Τονίζει ότι ο Αρχιεπίσκοπος έσφαλε στις εκτιμήσεις του, όπως π.χ. όταν ανέμενε ότι οι εγκλωβισμένοι, μετά τα γεγονότα του 1963, Τουρκοκύπριοι θα κατέρρεαν και ότι η Τουρκία απλώς μπλοφάριζε και δεν σκόπευε ή δεν μπορούσε να επιτεθεί (Τόμος Α', σ. 341-2).

Σημειώνει ότι ο ίδιος ο Μακάριος είχε παραδεχθεί ότι στις διαπραγματεύσεις ακολουθούσε «κρημνοβατική» πολιτική, περηφανευόταν ότι **«έχει επιβιώσει 13 πρωθυπουργών της Ελλάδος και θα επιβιώσει και του 14ου»** και ότι η συνεργασία του με τους υπουργούς και τους συμβούλους του συνομιζόταν στο **«πείτε εσείς ό,τι θέλετε, εγώ στο τέλος θα κάνω του κεφαλιού μου»**.

Οι συμβουλευτικές παρεμβάσεις του κ. Ο. Χ. θα συνεχιστούν και στα χρόνια των Προέδρων Κυπριανού, Βασιλείου και Κληρίδη. (Το βιβλίο κλείνει με εισηγήσεις προς τον Πρόεδρο Κληρίδη στις 15.2.1993, η δε ανασκόπηση των τελευταίων εξελίξεων φθάνει μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου 1993). Ο αναγνώστης, άθελα του, αναρωτιέται πόσο διαφορετική θα ήταν, ενδεχομένως, η εξέλιξη του Κυπριακού αν οι γνώμες του συγγραφέα είχαν υιοθετηθεί. Αυτό, άλλωστε, το σημειώνει και ο ίδιος, όχι με την αρνητική διάθεση του **«εγώ τα είχα προβλέψει»** και **«εγώ τα είχα πει»**, αλλά με πικρία απόλυτα δικαιολογημένη (Τόμος Α', σ. 330-1).

Έχουμε την αίσθηση ότι ο κ. Χριστοφής Οικονομίδης δεν πρέπει να είναι εξαιρετικά δημοφιλής στους ιθύνοντες, στη Λευκωσία. Ένας λόγος παραπάνω για να μελετηθεί προσεκτικά το βιβλίο του και όχι απλώς να διαβαστεί.

Κώστας Σερέζης
30 Απριλίου 1995

Αγαπητέ κ. Οικονομίδη,

Είμαι σε θέση σήμερα να σας γράψω τις εντυπώσεις μου για το βιβλίο σας «Απομυθοποιημένη Ιστορία της Κυπριακού στα τελευταία 50 χρόνια», που είχατε την καλοσύνη να μου δώσετε τον περασμένο Φεβρουάριο, όταν σας συνάντησα στο γραφείο σας.

Θα ήθελα ευθύς εξ αρχής να υπογραμμίσω πόσο εύστοχος είναι ο τίτλος του βιβλίου σας. Ο χαρακτηρισμός «απομυθοποιημένη» δεν ταιριάζει μόνο απόλυτα στο περιεχόμενο του, αλλά πάει και στο χαρακτήρα σας ως συγγραφέα και δημοσιολόγου στο Κυπριακό, που σας απασχολεί υπ' αυτές τις ιδιότητες χρόνια τώρα. Γιατί με τα σχετικά κείμενα σας, αποδείξατε ότι όχι μόνο είστε γνώστης των λεπτομερειών του προβλήματος, όχι μόνο ο προβληματισμός σας πήγε σε βάθος, ανέλυσε καταστάσεις και ανθρώπους που ήταν άμεσα και καθοριστικά αναμεμιγμένοι στο πρόβλημα που όλους μας ενδιαφέρει, αλλά και γιατί εισηγηθήκατε κατά καιρούς και εκ των προτέρων, όχι εκ των υστέρων, όπως πολλοί κάνουν, όψιμα και εκ του ασφαλούς, λύσεις ή κατεύθυνση προοπτικής, που δικαιώθηκαν από τις εξελίξεις, γιατί μακριά από μύθους και **«ευσεβείς πόθους» υπήρξατε ένας πραγματιστής, ένας οπαδός του αριστοτελικού εφικτού, που είναι ο χρυσός κανόνας της πολιτικής**, αν στόχος της πρέπει να είναι εν όψει κρισίμων κινδύνων η διάσωση εκείνων των στοιχείων που θα επιτρέψουν την παραπέρα πορεία, παρά η παντελής απώλεια των ερεισμάτων.

Ως συγγραφέας και πολιτικός αναλυτής μου έκαναν πάντα εντύπωση, η επιστημοσύνη σας, όπως διακρίνεται από τον τρόπο της παράθεσης των επιχειρημάτων σας, και το δημοκρατικό σας ήθος, όπως φαίνεται μέσα από τη διαλεκτικότητα σας, αλλά και η ικανότητα σας να κάνετε πάντα επισταμένη μελέτη των παραμέτρων του προβλήματος, που σας ανάγκαζε να προσθέτετε παραπομπές συχνές και διαφωτιστικές, γι' αυτό και πειστικές, για το τι είπε ένας παράγοντας τη μια εποχή και τι την άλλη. Κι αυτό, όχι μόνο για του δικούς μας πολιτικούς στους οποίους θελήσατε να κάνετε εποικοδομητική κριτική αλλά και για τους Τούρκους, για ν' αποδείξετε ποιοι είναι οι στόχοι τους και πώς πρέπει σωστά να αντιμετωπιστούν, όχι μόνο με μεγαλοστομίες, αλλά με σίγουρα σωστικά βήματα.

Όλες αυτές οι αρετές είναι συγκεντρωμένες στο βιβλίο σας, άκρως πολύτιμο, όχι για τους ιστορικούς του μέλλοντος μόνο, αλίμονο αν μείνουμε σ' αυτούς για να καταγράψουν την πορεία προς την καταστροφή, αλλά και για κείνους που είναι σε θέση, ασκώντας την εκτελεστική εξουσία, να παραδειγματιστούν από το παρελθόν, από τα αποτελέσματα που έφερε η ανειλικρίνεια των προθέσεων - η ευθυνοφοβία - και ο μαξιμαλισμός και να σκύψουν με αίσθημα ευθύνης πάνω στο πρόβλημα και με γνώση των κανόνων

του πολιτικού παιχνιδιού, αλλά και των κινδύνων που μας απειλούν, να σώσουν τον τόπο αυτό που αποτελεί, ας το πούμε χωρίς στείρα συναισθηματική φόρτιση, την πατρίδα μας.

Με πολλές ευχαριστίες για τη χαρά που μου δώσατε να γίνω κοινωνός των απόψεων σας, έστω κι αν καλύπτουν πικρές πτυχές της πρόσφατης ιστορίας μας, στέλλω τους θερμούς χαιρετισμούς μου.

Κώστας Σερέζης

ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ 9.8.1995

Ελευθερία σκέψης και προστασία αυτής από φανατισμούς προϋποθέτει αναγνώριση της αναγκαιότητας του διαλόγου, των επιχειρημάτων, του σεβασμού της διαφορετικής γνώμης και υπέρβαση της **εξ «αποκαλύψεως»** αλήθειας στην πολιτική.

Με τον κύριο Χριστοφή Οικονομίδα ή συμφωνείς ή διαφωνείς στις πολιτικές τοποθετήσεις όπως εκφράζονται στο βιβλίο του «Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού στα τελευταία 50 χρόνια» δεν μπορεί παρά να σέβεται τη δεινή επιχειρηματολογία, αλλά και το ελεύθερο της έκφρασης ενός ανθρώπου, του οποίου μπορεί να λεχθεί, ότι η σκέψη δεν έχει μολυνθεί από την κολακεία και το φανατισμό.

Σπάνιο για την κυπριακή πραγματικότητα η έκφραση κριτικής και θέσης για γεγονότα, όταν αυτά εδραζοματίζονται ειδικά σε μια εποχή που **«ο κόσμος δεν είχε γνώμη»** και εχωρίζετο σε προσωπολάτρες και προσωπολάτρες, οι δε σκεπτόμενοι σιωπούσαν.

Είναι εύκολο να γράφεις, στιλβώνοντας το προφίλ της υστεροφημίας, «αναπλάθοντας» στα μέτρα σου την Ιστορία.

Του κυρίου Οικονομίδα οι θέσεις είναι επίκαιρες στην έκφραση και τους άξιζε περισσότερη προσοχή όταν εκφράζοντο σε εποχές που η «γλώσσα» από λίγους χρησιμοποιείτο ως μέσον έκφρασης λόγου.

Βασίλης Χριστοδούλου

ΤΟΥ ΣΩΦΡΟΝΗ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ¹⁴⁷

**Η «ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ
50 ΧΡΟΝΙΑ» ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ**

Το βιβλίο του κ. Χριστοφή Οικονομίδη αξίζει της προσοχής ακόμη και τρία χρόνια μετά την έκδοσή του. Είναι ένα πολυσέλιδο και φιλόδοξο βιβλίο. Αποτελείται από μια σύντομη ιστορική εισαγωγή που περιλαμβάνει και την αγγλική αποικιακή διοίκηση και ακολουθούν 674 σελίδες άρθρων και επιστολών από και προς το συγγραφέα, συνοδευμένα με σχόλια του, εισηγήσεις, υπομνήματα και άλλο υλικό για τα πολιτικά και διπλωματικά γεγονότα που συνέβησαν στη νεώτερη Κύπρο. Αποτελείται από μια συλλογή ήδη δημοσιευμένου υλικού. Δεν είναι ανακατεμένο και ούτε ανιαρό λόγω της τεράστιας γνώσης και καλής αίσθησης του συγγραφέα. Επίσης συνοδεύεται από ένα πολύ χρήσιμο ευρετήριο που μπορεί να καθοδηγήσει τον αναγνώστη να διαβάσει θέματα που τον ενδιαφέρουν.

Έχουν εκδοθεί πολυάριθμα βιβλία και άρθρα στα ελληνικά για τα γεγονότα που καλύπτει αυτό το βιβλίο. Αλλά η πρόσφατη ιστορία της Κύπρου δεν χρειάζεται απομυθοποίηση όπως ισχυρίζεται ο Οικονομίδης, γιατί έχει γραφτεί κυρίως από μεροληπτική ή ιδεολογική προοπτική. Τέτοια βιβλία συνήθως αντιγράφουν το ένα το άλλο, επιβεβαιώνοντας την άποψη του άλλου και δαιωνίζοντας τους ίδιους μύθους. Η συνολική επίδραση πάνω στον αναγνώστη όσον αφορά τη φιλαλήθεια του υλικού είναι η ανάμνηση σύμφωνα με το Γουίτγκεστεν και το ότι δεν μπορείς να αυξήσεις την πιστότητα ενός γεγονότος με το να διαβάσεις γι' αυτό σε δέκα παρά σε μια εφημερίδα. Η γενική άποψη ότι δεν υπάρχουν γεγονότα αλλά μόνο ερμηνεία αυτών των γεγονότων είναι αληθής, ειδικά όσον αφορά την Ιστορία και ιδιαίτερα την Ιστορία της Κύπρου. Ο Οικονομίδης κατάφερε να γράψει μια μη τυποποιημένη Ιστορία της Κύπρου, που είναι επίτευγμα. Αλλά δεν καταφέρνει να απομυθοποιήσει μερικές απόψεις της ίδιας Ιστορίας.

Ο συγγραφέας κατακρίνει πολύ τον πρώην Πρόεδρο Μακάριο για την πολιτική του στο Κυπριακό πρόβλημα και για πολλές μοιραίες αποφάσεις που πήρε. Ειδικά κατακρίνει τη διπλή ιδιότητα του Μακαρίου ως Πρόεδρος και ως Αρχιεπίσκοπος που δεν του επέτρεψε να εγκαταλείψει εντελώς το σκοπό της ένωσης, για την οποία πήρε επίσημο όρκο στη εκκλησία της Φανερωμένης στη Λευκωσία. Έτσι, ήταν ανίκανος να κάνει τις κατάλληλες προσαρμογές στην πολιτική του, όταν τελικά συνειδητοποίησε ότι, η μόνη εφικτή και ασφαλής λύση του Κυπριακού προβλήματος ήταν η ανεξαρτησία και όχι η ένωση με την Ελλάδα.

Είναι αλήθεια ότι ο Μακάριος, μόνος, κυριάρχησε στα πολιτικά της Κύπρου στα τελευταία χρόνια της ζωής του και αυτό το γεγονός τον καθιστά κυρίως

¹⁴⁷ Δημοσιεύτηκε στο «Cyprus Review» του Intercollege στο εαρινό τεύχος το 1996.

υπεύθυνο για σχεδόν όλα που συνέβησαν κατά τη διάρκεια εκείνων των χρόνων των αναταραχών. Ο συγγραφέας βέβαια δεν ξεχασε ότι η ευθύνη για εκείνα τα καταστροφικά χρόνια ανήκει και στη Βρετανική πολιτική του «διαίρει και βασίλευε», στο παράλογο πραξικόπημα της ελληνικής στρατιωτικής χούντας εναντίον του Μακαρίου και στην τουρκική εισβολή και στην εν μέρει κατοχή του νησιού.

Ο συγγραφέας επίσης επικρίνει δριμύτατα τους ανθρώπους γύρω από τον Μακάριο που πάντα συμφωνούσαν μαζί του και οι οποίοι τον παρακινούσαν να ακολουθήσει μια επικίνδυνη πορεία, υποκινώντας έτσι την τάση του για παρακινδυνευμένη πολιτική. Τέτοιες χαρακτηριστικές αποφάσεις που πήρε ο Μακάριος εξιστορούνται στη σελίδα 47 (Τόμος Α') της εισαγωγής. Όσον αφορά μια απόφαση του είδους της ομοσπονδίας που η ελληνική πλευρά έπρεπε να δεχθεί και αν έπρεπε να υποβληθεί χάρτης, ο Μακάριος φαίνεται να είχε αποφασίσει μέχρι τις 17 Μαρτίου 1977. Μετά από συζήτηση γι' αυτό το θέμα ο Μακάριος ρώτησε όλους τους υπουργούς και τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, και επίσης τρεις νομικούς συμβούλους να του πουν τη γνώμη τους. Όλοι είπαν ότι συμφωνούν με τον Μακάριο με εξαίρεση το Βάσο Λυσσαρίδη που εξέφρασε τη διαφωνία του αλλά πρόσθεσε ότι δεν σήμαινε ότι το κόμμα του, η ΕΔΕΚ, δε θα συνέχιζε να υποστηρίζει τον Αρχιεπίσκοπο στους χειρισμούς του για το Κυπριακό πρόβλημα.

Παρόμοιες απόψεις εξέφρασαν και ο Μιχαλάκης Τριανταφυλλίδης και ο Σπύρος Κυπριανού, αλλά επίσης εξέφρασαν την απόλυτη υποστήριξη τους στις πρωτοβουλίες του Μακαρίου. Αυτός ήταν ο τρόπος που πάρθηκαν οι πιο σοβαρές αποφάσεις για το μέλλον αυτής της χώρας.

Στα πολυάριθμα γράμματα και υπομνήματα σε διάφορες προσωπικότητες που αναμίχθηκαν με το Κυπριακό πρόβλημα συμπεριλαμβανομένου του Μακαρίου και όλους τους άλλους πρωταγωνιστές στην Κύπρο και το εξωτερικό, ο ακούραστος συγγραφέας συνήθως τους προειδοποιεί ειλικρινά για τις ατυχείς συνέπειες της λανθασμένης πολιτικής. Επίσης αποδεικνύεται να είναι η αδύναμη Κασσάνδρα που βλέπει μακριά, ικανός να προβλέψει κάθε επικείμενη καταστροφή. Είναι φανερό ακόμη και στον επιπόλαιο αναγνώστη ότι ο συγγραφέας σκέφτηκε πριν καιρό και ακόμη σκέφτεται πολύ και καθαρά για το Κυπριακό πρόβλημα.

Δεν είναι δυνατό να γράψουμε εκτενώς για ένα τέτοιο βιβλίο σε τέτοια σύντομη κριτική, αλλά θα ήθελα να διαφωνήσω με το συγγραφέα σε ένα ή δύο σημεία. Στις σελίδες 38-9 (Τόμος Α') της εισαγωγής, παραθέτει τις απόψεις του τότε μέλους της Βουλής των Εργατικών, Ρίτσαρτ Κρόσμαν, που υποστήριζε ότι ο αγώνας της ΕΟΚΑ του 1955-'59 έχει δικαιωθεί. Πιστεύω ότι οι απόψεις του Κρόσμαν για το θέμα ήταν κάπως επιφανειακές και ανεύθυνες που είχαν να κάνουν με την πολιτική των Βρετανικών κομμάτων, παρά με μια βαθιά μελέτη της κυπριακής κατάστασης.

Επίσης, ο συγγραφέας αναφέρει πολύ λίγο μια από τις πιο καταστροφικές κινήσεις του Κυπριακού προβλήματος. Αυτή ήταν η δήλωση του τότε Βοηθού Γραμματέα των αποικιών, Τζων Χόπκιν, τον Ιούλιο του 1954, ότι η Κύπρος ήταν από τις περιοχές της Κοινοπολιτείας που ποτέ δε θα γινόταν εντελώς ανεξάρτητη. Εκείνο το «ποτέ» είχε τραγικές συνέπειες για την Κύπρο, επειδή ενθάρρυνε τη βία στο νησί και έκανε τους ανθρώπους να σκεφτούν, λανθασμένα κατά τη γνώμη μου, ότι η βία ήταν η μόνη οδός για επίτευξη των στόχων τους. Είπα «λανθασμένη» γιατί αυτή η παρατήρηση δεν θα έπρεπε να παρθεί τοις μετρητοίς, νοουμένου ότι στην πολιτική η λέξη «ποτέ» πολύ σπάνια σημαίνει ποτέ. Με την έλλειψη εμπειρίας η Κυπριακή ηγεσία έδωσε περισσότερη σπουδαιότητα στα λόγια του κυρίου Χόπκινσον απ' ό,τι είχαν. Επίσης ο συγγραφέας είναι επιφυλακτικός για τον καταστροφικό ρόλο του Στρατηγού Γεώργιου Γρίβα μετά το 1964, αν και προφανώς δε συμπαθεί το Στρατηγό ή τη ρομαντική και ανελέητη πολιτική του.

Χωρίς να είναι πολιτικός ή ενεργά συμμετέχων στα γεγονότα που περιγράφει, η Ιστορία του Οικονομίδη δεν είναι ούτε απολογητική, ούτε προπαγανδιστική. Είναι αποσυνδεδεμένη και μετρημένη κριτική από ένα παρατηρητή που είναι μυαλωμένος και με καθαρή άποψη. Στις σπάνιες φορές που εκφράζει δυνατά συναισθήματα, ακόμη και αγανάκτηση, είναι το 1992 που γράφει για τη Δέσμη Ιδεών του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών που λέει: «Υπάρχει τραγική ειρωνεία για την Κύπρο στο γεγονός ότι οι τωρινοί ηγέτες του απορριπτικού στρατοπέδου, Βάσος Λυσσαρίδης, Τάσσος Παπαδόπουλος και Σπύρος Κυπριανού, είναι οι ίδιοι άνθρωποι που έσπρωξαν τον Μακάριο να συντρίψει τον πρώτο στύλο του ελληνoturκικού συμβιβασμού της Συμφωνίας της Ζυρίχης η οποία όριζε ρητά «ούτε ένωση, ούτε διχοτόμηση», έτσι δίνοντας πρόσχημα στην Τουρκία να συντρίψει το δεύτερο στύλο που οδήγησε στο διαχωρισμό και την εν μέρει τουρκοποίηση του νησιού. Και τώρα οι ίδιοι άνθρωποι, αντί να προσπαθούν να επανορθώσουν τη ζημιά που βοήθησαν να γίνει, έχουν οργανώσει το Εθνικό Μέτωπο Απελευθέρωσης - που θα έπρεπε να ονομαστεί Εθνικό Μέτωπο Καταστροφής - με σκοπό να ματαιώσουν τη λύση που εισηγήθηκε ο Γενικός Γραμματέας και το Συμβούλιο Ασφαλείας, η μόνη που μπορεί να αποτρέψει την πλήρη τουρκοποίηση της Κύπρου» (Τόμος Β', σ. 188-207).

Παρά τις απαισιόδοξες παρατηρήσεις, ο συγγραφέας πιστεύει πολύ στην πιθανότητα ομοσπονδιακής λύσης, μια λύση που μπορεί να γίνει αποδεκτή και από τις δύο πλευρές.

Το βιβλίο του Οικονομίδη είναι σημαντικό, αν και όχι ολοκληρωμένο, θησαυρός πληροφοριών και με καλή αίσθηση του κυπριακού προβλήματος των τελευταίων 50 χρόνων. Στο γενικό κλίμα παραλογίας που κυριαρχεί πάνω σε αυτό το θέμα, το βιβλίο αξίζει να μελετηθεί προσεκτικά από όλους τους ενδιαφερομένους. Ίσως βοηθήσει να ξεκαθαρίσει το μυαλό των αναγνωστών

και επίσης ίσως συνεισφέρει σε μια δίκαιη λύση του κυπριακού προβλήματος, αν τα μηνύματα του ζυγιστούν καλά. Επίσης αξίζει να εκδοθεί, ίσως σε συντετμημένη έκδοση, στα αγγλικά.

Σωφρόνης Σωφρονίου στο Cyprus Review (έκδοση του Intercollege).

**Η «ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ
50 ΧΡΟΝΙΑ» ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΛΑΜΠΡΟΥ¹⁴⁸**

Το έργο του κ. Χριστοφή Οικονομίδη, **«Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού τα τελευταία 50 χρόνια»**, αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο είναι το καθαυτό ιστορικό και σ' αυτό, τα ιστορικά γεγονότα εξιστορούνται και κρίνονται κατά τον καθιερωμένο τρόπο. Το δεύτερο αποτελείται από διάφορα άρθρα, υπομνήματα, επιστολές και τηλεγραφήματα του συγγραφέα που δημοσίευσε κατά καιρούς ή και έστειλε σε πρόσωπα που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στο Κυπριακό. Πολλά απ' αυτά τα κείμενα συνοδεύονται από μεταγενέστερες επεξηγηματικές σημειώσεις. Παρόλο που το δεύτερο μέρος έχει το μειονέκτημα να παρουσιάζει επαναλήψεις και επικαλύψεις, έχει κι αυτό την αξία του, διότι κι εδώ παρελαύνουν και κρίνονται ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα που έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο κατά την υπό εξέταση περίοδο.

Από το έργο του κ. Οικονομίδη δε λείπουν οι αρετές. Με το οξύτατο αισθητήριο του επισημαίνει το ουσιώδες και το προβάλλει με τρόπο ανάγλυφο. Είναι σαφής τόσο στην έκθεση των γεγονότων όσο και στην επιχειρηματολογία και την κριτική του. Δεν είναι μόνο κάτοχος μιας ευρύτατης βιβλιογραφίας, ελληνικής και ξένης. Με τις προσωπικές του έρευνες στα κρατικά βρετανικά αρχεία, απεκάλυψε μυστικά έγγραφα που φωτίζουν τις απώτερες προθέσεις Βρετανών πολιτικών που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στις εξελίξεις του Κυπριακού. Όλα αυτά καθιστούν το βιβλίο πολύ σημαντική ιστορική πηγή. Εξάλλου, το δεύτερο μέρος του βιβλίου δείχνει το αδιάσταχο ενδιαφέρον του συγγραφέα για τα κοινά. Θαρραλέα και ακούραστα κάνει εισηγήσεις που έρχονται σε αντίθεση με τον λαϊκισμό. Μερικές από αυτές γίνονται δεκτές από την πολιτική ηγεσία, πολλές όμως δεν υιοθετούνται. Παρόλα αυτά δεν απογοητεύεται και ακούραστα επαναλαμβάνει τις εισηγήσεις που κατά τη γνώμη του θα οδηγούσαν σε μια ειρηνική και δίκαιη λύση του Κυπριακού.

**ΕΝΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΤΟΥ κ. ΓΛΑΥΚΟΥ ΚΛΗΡΙΔΗ
ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ «Η ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΜΟΥ»**

Η κριτική του κ. Λάμπρου καλύπτει ακόμη τρεις σελίδες σχετικά με ένα τυπογραφικό λάθος στο βιβλίο του κ. Κληρίδη «Η Κατάθεση μου» (Τόμος Γ', σσ. 203-204), στις οποίες κατηγορεί τον κ. Οικονομίδη ότι απεδέχθη την πιο κάτω άποψη του κ. Γλαύκου Κληρίδη:

«Η πιο σημαντική και μοιραία συνάντηση που είχα με τον Μακάριο έγινε στις 12 Σεπτεμβρίου 1972. Ήταν μοιραία γιατί αν είχα κατορθώσει να πείσω τον Μακάριο να δεχθεί την άποψη μου, τα πράγματα στην Κύπρο θα έπαιρναν εντελώς διαφορετική τροπή. Το πραξικόπημα θα είχε αποφευχθεί, η εισβολή δε

¹⁴⁸ Δημοσιεύτηκε στη «Σημερινή», στις 29 Μαΐου 1996.

θα γινόταν και η Κύπρος θα είχε γλιτώσει από ένα πλήθος καταστροφές, από χιλιάδες νεκρούς και τραυματίες, τους πρόσφυγες, τους εκατοντάδες αγνοούμενους και από την παράλυση της οικονομίας της. Το ότι η αδιάλλακτη στάση του Μακαρίου στο ζήτημα της τοπικής αυτοδιοίκησης στάθηκε εμπόδιο στη λύση του Κυπριακού τον Σεπτέμβριο του 1972, αποτελεί ιστορικό γεγονός που κανείς δε μπορεί να αρνηθεί.

Ο Μακάριος επέμενε στην αδιάλλακτη στάση του, παρ' όλον ότι οι Τουρκοκύπριοι είχαν αποδεχθεί και τα 13 σημεία που είχε προτείνει ο ίδιος το 1963, σχετικά με τις συνταγματικές τροποποιήσεις.

Η απόφαση του Μακαρίου της 12^{ης} Σεπτεμβρίου 1972 να μη συμβιβασθεί, παρ' όλες τις υποχωρήσεις της τουρκικής πλευράς, απέβη μοιραία για τον ίδιο και για την Κύπρο. Ο κύβος είχε ριφθεί και επακολούθησε το χειρότερο...».

Σχετικά με τη δήλωση αυτή, ο κ. Τάσος (τότε, έγραφε το όνομά του με ένα σίγμα) Παπαδόπουλος, ο οποίος εξέδιδε την εβδομαδιαία εφημερίδα «**ΚΗΡΥΚΑΣ**» και ήταν στενός σύμβουλος του Μακαρίου, όταν ανακάλυψε ότι η ημερομηνία «12 Σεπτεμβρίου 1972» ήταν λανθασμένη, ισχυρίστηκε στις 4.11.1990, 11.11.1990, και 18.11.1990 ότι ο κ. Κληρίδης «**ψεύδεται**», διότι στις 12 Σεπτεμβρίου ο Μακάριος έλειπε από την Κύπρο (βρισκόταν στις Σεύχέλλες) και τον αντικαθιστούσε ο κ. Κληρίδης.

Ως γεγονός, επρόκειτο για τυπογραφικό λάθος, γιατί η ορθή ημερομηνία ήταν η 6^η Σεπτεμβρίου 1972, προτού αναχωρήσει για το εξωτερικό ο Μακάριος, και η οποία, όπως γράφει στο βιβλίο του ο κ. Κληρίδης (Τόμος Γ. σ.193.) «... στις **6 Σεπτεμβρίου, ανέφερα γραπτώς στον Μακάριο τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό στις συνομιλίες με τον Ραούφ Ντενκτάς (από τις 4 Ιουλίου - την 1^η Σεπτεμβρίου 1972), χάρη στον συνταγματολόγο Δεκλερή και τον καθηγητή Αλτικαστί (οι οποίοι στάλθηκαν από τις Κυβερνήσεις, ο πρώτος από την Ελληνική και ο δεύτερος από την Τουρκική Κυβέρνηση, για να βοηθήσουν στις διαπραγματεύσεις)...»**

Θα έπρεπε να αναφερθεί επίσης, ότι ο ισχυρισμός του κ. Τάσου Παπαδόπουλου, ότι ο κ. Κληρίδης «**εψεύδετο**» και συνεπώς δεν υπήρξε καμιά ευκαιρία που χάθηκε, έγινε πιστευτός από πολλούς νέους μελετητές της κυπριακής ιστορίας, όπως ο κ. Γιάννης Λάμπρου, ο καθηγητής κ. Κάτσης κ.α.

Απόδειξη ότι ο πιο πάνω ισχυρισμός του κ. Παπαδόπουλου ήταν κακεντρεχής, αποδεικνύεται από το γεγονός ότι στην ίδια εφημερίδα, (18.11.1972) στη σελίδα που ισχυριζόταν ότι ο κ. Κληρίδης «**ψεύδεται**», έγραψε με μικρά γράμματα ότι «**ο κ. Κληρίδης έχει συνήθεια να μπερδεύει ημερομηνίες (αν αυτό δεν αποτελεί τακτική του!)**».

ΜΑΚΑΡΙΟΣ 1974

- **ΟΜΙΛΙΑ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΙΣ 19 ΙΟΥΛΙΟΥ 1974**
- **ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΙΑΝΑ ΦΑΛΑΤΣΙ (ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1974)**

**Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΣΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΙΣ 19 ΙΟΥΛΙΟΥ 1974¹⁴⁹**

[Σημείωση: Επειδή ως τώρα δεν εδημοσιεύθη στην Κύπρο η αμφιλεγόμενη ομιλία του Προέδρου Μακαρίου στο Συμβούλιο Ασφαλείας (Σ.Α.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) στις 19 Ιουλίου 1974, λίγες ώρες πριν την τουρκική εισβολή στην Κύπρο, τη δημοσιεύουμε εδώ ολόκληρη σε μετάφραση από το αγγλικό πρωτότυπο των πρακτικών του Σ.Α. (S/PN 1780, σ. 3-21) για να τη διαβάσουν όσοι ενδιαφέρονται. Την ομιλία αυτή τη σχολιάσαμε στις σελίδες 55-56, στον Τόμο Α').

Οι τίτλοι και οι υπογραμμίσεις με μαύρα γράμματα προστέθηκαν από το μεταφραστή για έμφαση. Το ίδιο ισχύει και για το επόμενο κεφάλαιο.]

«Κύριε Πρόεδρε του Συμβουλίου,

Θα ήθελα από την αρχή να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου στα μέλη του Σ.Α. για το ενδιαφέρον που έχουν δείξει για την κρίσιμη κατάσταση που δημιουργήθηκε στην Κύπρο ύστερα από **το πραξικόπημα, το οποίο οργανώθηκε από το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδας και τέθηκε σ' εφαρμογή από τους Έλληνες αξιωματικούς που διευθύνουν την Εθνική Φρουρά (Ε.Φ.) της Κύπρου.** Είμαι ιδιαίτερω ευγνώμων προς το Σ.Α. γιατί συμφώνησε να αναβάλει τη συνεδρία του μέχρις ότου φθάσω εδώ, για να μου δώσει την ευκαιρία να το προσφωνήσω και να περιγράψω τα πρόσφατα δραματικά γεγονότα στην Κύπρο.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΟΥΝΤΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ό,τι συμβαίνει στην Κύπρο από το πρωί της περασμένης Δευτέρας είναι μια πραγματική τραγωδία. Το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδας παραβίασε βάνουσα την ανεξαρτησία της Κύπρου. **Χωρίς ίχνος σεβασμού προς τα δημοκρατικά δικαιώματα του κυπριακού λαού, χωρίς ίχνος σεβασμού προς την ανεξαρτησία και κυριαρχία της Κυπριακής Δημοκρατίας,** η Ελληνική χούντα επεξέτεινε τη δικτατορία της στην Κύπρο.

Είναι γεγονός ότι, για αρκετό καιρό τώρα οι προθέσεις της γίνονταν καταφανείς. Ο κυπριακός λαός είχε την αίσθηση ότι προετοιμαζόταν πραξικόπημα από την Ελληνική Χούντα και αυτή η αίσθηση έγινε πιο έντονη τις τελευταίες εβδομάδες όταν η τρομοκρατική οργάνωση ΕΟΚΑ Β' που κατευθυνόταν από τις Αθήνες, ανανέωσε το κύμα βίας. Ήξερα ότι οι Έλληνες αξιωματικοί που στελέχωναν και διεύθυναν την Ε.Φ. στρατολογούσαν μέλη αυτής της οργάνωσης, και την υποστήριζαν με διάφορους τρόπους, μέχρι του σημείου που τους έδινε πρόσβαση στις αποθήκες των πολεμοφοδίων της Ε.Φ.

¹⁴⁹ Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Σημερινή» στις 7.6.1996.

Στα στρατόπεδα της Ε.Φ. οι Έλληνες αξιωματικοί διεξήγαγαν ανοικτή προπαγάνδα υπέρ της παράνομης οργάνωσης ΕΟΚΑ Β΄ και μετέτρεψαν την Ε.Φ. από όργανο του Κράτους σε όργανο υπονόμησης του Κράτους. Όταν, από καιρού σε καιρό, εξέφραζα παράπονα στις Αθήνες για την ανάρμοστη συμπεριφορά των Ελλήνων αξιωματικών της Ε.Φ., η απάντηση που μου έδιναν ήταν ότι, αν είχα συγκεκριμένη απόδειξη γι' αυτά, θα ανακαλούσαν τους ενόχους. Από την όλη συμπεριφορά τους όμως έπαιρνα την αλάνθαστη εντύπωση ότι η στερεότυπη απάντησή τους ήταν προσποίηση αθωότητας.

ΖΗΤΗΣΑ ΑΝΑΚΛΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΓΙΑΤΙ ΘΑ ΕΛΑΤΤΩΝΑΝ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ Ε.Φ.

Πριν λίγες μέρες, ήρθαν στα χέρια της κυπριακής αστυνομίας έγγραφα τα οποία αποδείκνυαν καθαρά ότι η ΕΟΚΑ Β΄ ήταν ένα παράρτημα του καθεστώτος των Αθηνών. Από τις Αθήνες στέλλονταν χρήματα για τη συντήρηση αυτής της οργάνωσης και δίδονταν λεπτομερείς οδηγίες σχετικά με τις ενέργειες της. Έτσι, αναγκάστηκα να στείλω επιστολή προς τον Πρόεδρο του Ελληνικού καθεστώτος, **Στρατηγό Γκιζίκη**, με την οποία του ζητούσα να δώσει οδηγίες για σταμάτημα της βίας και αιματοχυσίας εκ μέρους της ΕΟΚΑ Β΄ και για διάλυση της. **Επίσης, τον παρακάλεσα να ανακαλέσει τους Έλληνες αξιωματικούς που υπηρετούσαν στην Ε.Φ. προσθέτοντας ότι πρόθεσή μου ήταν να ελαττώσω την αριθμητική δύναμη της Ε.Φ. και να τη μετατρέψω σε όργανο του Κυπριακού Κράτους. Περίμενα απάντηση. Η εντύπωση μου ήταν ότι το καθεστώς των Αθηνών δεν ευνοούσε την ελάττωση της Ε.Φ. και πολύ λιγότερο την απομάκρυνση των Ελλήνων αξιωματικών.** Ο Πρέσβης της Ελλάδας στην Κύπρο με επισκέφτηκε, κατόπιν οδηγιών από την Κυβέρνηση του, για να μου εξηγήσει ότι η ελάττωση της αριθμητικής δύναμης της Ε.Φ. ή η απόσυρση των Ελλήνων αξιωματικών θα αδυνατίζε την άμυνα της Κύπρου σε περίπτωση κινδύνου από την Τουρκία. Αυτό ήταν ένα επιχείρημα, το οποίο, παρόλο που φαινόταν λογικό, δεν ήταν πειστικό γιατί ήξερα ότι πίσω απ' αυτό κρύβονταν άλλα συμφέροντα.

ΘΕΩΡΟΥΣΑ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥΣ

Απάντησα ότι, όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα, **θεωρούσα τον κίνδυνο από την Τουρκία μικρότερο από τον κίνδυνο από τους Έλληνες αξιωματικούς. Και οι φόβοι μου αποδείχθηκαν δικαιολογημένοι.**

Το Σάββατο, 13 Ιουλίου, έλαβε χώρα στην Αθήνα συνεδρία υπό την προεδρία του Στρατηγού Γκιζίκη η οποία διάρκεσε πολλές ώρες. Πήραν μέρος σ' αυτήν ο αρχηγός του Γενικού Επιτελείου των ενόπλων δυνάμεων, ο Πρέσβης της Ελλάδας στην Κύπρο, ο Διοικητής της Ε.Φ. και άλλοι αξιωματούχοι, με

σκοπό να συζητήσουν το περιεχόμενο της επιστολής μου. Όπως εδηλώθη σ' ένα σχετικό ανακοινωθέν που εξεδόθη στο τέλος αυτής της συνεδρίας, η συνεδρία θα συνεχιζόταν τη Δευτέρα 15 Ιουλίου. Η αναφορά στο ανακοινωθέν για δεύτερη συνεδρία ήταν παραπλανητική. Γιατί, ενώ τη Δευτέρα περίμενα απάντηση στην επιστολή μου, η απάντηση ήρθε και αυτή ήταν το πραξικόπημα.

ΠΩΣ ΕΓΙΝΕ ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ

Εκείνη την ημέρα, επέστρεφα, από την εξοχική μου κατοικία στα βουνά του Τροόδους όπου πέρασα το Σαββατοκύριακο, και στις 8 το πρωί ήμουνα στο γραφείο μου στο Προεδρικό Μέγαρο. Μισή ώρα αργότερα, καλωσόριζα στην αίθουσα υποδοχής μια ομάδα από αγόρια και κορίτσια, μέλη της Ελληνορθόδοξης Νεολαίας από το Κάιρο, η οποία ήρθε στην Κύπρο ως φιλοξενούμενη μου για λίγες μέρες. Μόλις πρόφθασα να τους χαιρετήσω, ακούστηκαν οι πρώτοι πυροβολισμοί. Σε λίγα δευτερόλεπτα οι πυροβολισμοί έγιναν πιο συχνοί και ένα μέλος της Προεδρικής Φρουράς με πληροφόρησε ότι τεθωρακισμένα οχήματα και τανκς εισήλθαν στην αυλή του Προεδρικού Μεγάρου, το οποίο εσείετο από πυρά όλμων. Γρήγορα η κατάσταση έγινε κρίσιμη. Προσπάθησα να τηλεφωνήσω στον Κρατικό Ραδιοσταθμό για να αναγγείλει ότι το Προεδρικό Μέγαρο υφίστατο επίθεση, αλλά αντιλήφθηκα ότι οι γραμμές ήταν κομμένες. Βαρύς κανονιοβολισμός συνεχώς αυξανόταν. **Πώς σώθηκα, φαινόταν σαν θαύμα θεϊκής πρόνοιας.** Όταν τελικά βρέθηκα στην περιοχή της Πάφου, απευθύνθηκα στον κυπριακό λαό από ένα τοπικό ραδιοσταθμό και τον πληροφόρησα ότι ήμουνα ζωντανός και ότι θα αγωνιζόμουν μαζί του ενάντια στη δικτατορία την οποία το ελληνικό καθεστώς προσπαθούσε να επιβάλει.

Δεν σκοπεύω να απασχολήσω τα μέλη του Σ.Α. με την προσωπική μου περιπέτεια. Απλώς, θέλω να προσθέσω ότι τη δεύτερη μέρα της ένοπλης επίθεσης, τα τεθωρακισμένα οχήματα και τα τανκς κινούνταν προς την Πάφο, ενώ, ταυτοχρόνως, ένα μικρό πολεμικό πλοίο της Ε.Φ. άρχισε να βομβαρδίζει τη Μητρόπολη της Πάφου όπου έμενα. Κάτω από εκείνες τις περιστάσεις, **θεώρησα καλό να εγκαταλείψω την Κύπρο, παρά να πέσω στα χέρια της Ελληνικής Χούντας.**

ΕΙΜΑΙ ΕΥΓΝΩΜΩΝ ΣΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ Γ.Γ.

Είμαι ευγνώμων προς τη Βρετανική Κυβέρνηση η οποία διέθεσε ελικόπτερο για να με μεταφέρει από την Πάφο στις Βρετανικές Βάσεις και απ' εκεί με αεροπλάνο στη Μάλτα και το Λονδίνο. Είμαι, επίσης, ευγνώμων στο Γενικό Αντιπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) των Η.Ε. και στο Διοικητή της Ειρηνευτικής Δύναμης στην Κύπρο για το ενδιαφέρον που έδειξαν για την

ασφάλεια μου. Η παρουσία μου σ' αυτήν την αίθουσα του Σ.Α. έγινε κατορθωτή χάρις στη βοήθεια που μου έδωσαν η Βρετανική Κυβέρνηση και οι Αντιπρόσωποι του Γ.Γ., Δρα Βάλντχαιμ, του οποίου η έντονη ανησυχία για μένα και για την κρίσιμη κατάσταση που δημιουργήθηκε στην Κύπρο, κάνει κάθε ιστό της καρδιάς μου να πάλλει.

Δε ξέρω ακόμη όλες τις λεπτομέρειες της κυπριακής κρίσης που δημιουργήθηκε από το ελληνικό στρατιωτικό καθεστώς. Φοβούμαι ότι ο αριθμός των θυμάτων θα είναι μεγάλος και οι υλικές καταστροφές θα είναι βαριές. Προς το παρόν όμως πρωταρχική ανησυχία μας είναι ο τερματισμός της τραγωδίας.

ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΗΤΑΝ ΕΙΣΒΟΛΗ ΑΠΟ ΕΞΩ – ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ

Όταν έφθασα στο Λονδίνο, πληροφορήθηκα το περιεχόμενο της ομιλίας του αντιπροσώπου της Ελληνικής Χούντας στα Ηνωμένα Έθνη. Εξεπλάγηκα με τον τρόπο που προσπαθούν να εξαπατήσουν την παγκόσμια κοινή γνώμη. Χωρίς ντροπή, η Ελληνική Χούντα προσπαθεί να απλοποιήσει την κατάσταση, ισχυριζόμενη ότι δεν αναμείχθηκε στην ένοπλη επίθεση και ότι οι εξελίξεις των τελευταίων λίγων ημερών είναι εσωτερική υπόθεση των Ελληνοκυπρίων. Δεν πιστεύω να υπάρχουν άνθρωποι που αποδέχονται τους ισχυρισμούς του ελληνικού στρατιωτικού καθεστώτος. **Το πραξικόπημα δε συνέβηκε κάτω από περιστάσεις που αυτό θα θεωρείτο εσωτερική υπόθεση των Ελληνοκυπρίων. Είναι καθαρά μια εισβολή απ' έξω, με κατάφωρη παραβίαση της ανεξαρτησίας και της κυριαρχίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το λεγόμενο «πραξικόπημα» ήταν έργο των Ελλήνων αξιωματικών που στελεχώνουν και διευθύνουν την Ε.Φ.. Πρέπει επίσης να υπογραμμίσω το γεγονός ότι το ελληνικό απόσπασμα (ΕΛΔΥΚ) που αποτελείται από 950 αξιωματικούς και οπλίτες και είναι σταθμευμένο στην Κύπρο σύμφωνα με τη Συνθήκη Συμμαχίας, έπαιξε πρωταρχικό ρόλο σ' αυτήν την επιθετική επιχείρηση εναντίον της Κύπρου.** Η κατάληψη του αεροδρομίου έξω από την πρωτεύουσα πραγματοποιήθηκε από αξιωματικούς και οπλίτες του ελληνικού αποσπάσματος που ήταν στρατοπεδευμένα κοντά στο αεροδρόμιο. Αρκεί να αναφερθεί σ' αυτό το σημείο ότι, ορισμένες φωτογραφίες που παρουσιάστηκαν στο διεθνή τύπο δείχνουν τεθωρακισμένα οχήματα και τανκς, που ανήκαν στο ελληνικό απόσπασμα στην Κύπρο. Εξάλλου, οι Έλληνες αξιωματικοί που υπηρετούν στην Ε.Φ. διέυθυναν τις επιχειρήσεις. Σ' αυτές τις επιχειρήσεις στρατολόγησαν πολλά μέλη της τρομοκρατικής οργάνωσης ΕΟΚΑ Β', τα οποία εξοπλίστηκαν με όπλα της Ε.Φ.

Εάν οι Έλληνες αξιωματικοί που υπηρετούν στην Ε.Φ. δεν ενέχονταν, πώς μπορεί να εξηγηθεί το γεγονός ότι μεταξύ των θυμάτων στη μάχη ήταν Έλληνες αξιωματικοί, των οποίων τα λείψανα μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα και τάφηκαν εκεί; Εάν οι Έλληνες αξιωματικοί δεν πραγματοποίησαν το πραξικόπημα, πώς

μπορεί να εξηγηθεί η πτήση νυκτερινών αεροπλάνων που μετέφεραν στην Κύπρο προσωπικό με πολιτικά ρούχα και έπαιρναν πίσω στην Ελλάδα νεκρούς και τραυματίες; **Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το πραξικόπημα ήταν οργανωμένο από την Ελληνική Χούντα και εκτελέστηκε από Έλληνες αξιωματικούς που διευθύνουν την Ε.Φ. και από αξιωματικούς και άνδρες του ελληνικού αποσπάσματος που σταθμεύει στην Κύπρο, πράγμα το οποίο δημοσιεύτηκε και στο διεθνή τύπο.**

Το πραξικόπημα δημιούργησε πολλή αιματοχυσία και απώλεια πολλών ανθρώπινων ζωών. Αντιμετωπίστηκε με αποφασιστική αντίσταση των νομίμων δυνάμεων ασφαλείας και των Ελλήνων της Κύπρου. Μπορώ να πω με βεβαιότητα ότι η αντίσταση και η αντίδραση των Ελληνοκυπρίων εναντίον των συνωμοτών δε θα τελειώσει μέχρις ότου αποκατασταθεί η ελευθερία και τα δημοκρατικά δικαιώματα τους. Ο κυπριακός λαός δε θα υποκύψει στη δικτατορία έστω κι αν προς στιγμή η κτηνώδης βία των τεθωρακισμένων οχημάτων και των τανκς επικρατήσει.

Ο ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΔΡΕΙΚΕΛΟ-ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΑΠΟ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΟΚΑ Β΄

Ύστερα από το πραξικόπημα, οι πράκτορες του ελληνικού καθεστώτος στην Κύπρο **διόρισαν ένα γνωστό πιστολά, τον Νίκο Σαμψών, ως πρόεδρο**, ο οποίος με τη σειρά του διόρισε ως υπουργούς γνωστά στοιχεία και υποστηρικτές της τρομοκρατικής οργάνωσης ΕΟΚΑ Β΄.

Πιθανό να ισχυριστεί ένας ότι, ό,τι συνέβη στην Κύπρο ήταν επανάσταση και ότι η Κυβέρνηση που εγκαταστάθηκε βασίζεται πάνω στον επαναστατικό νόμο. Δεν πρόκειται για κάτι τέτοιο. Καμιά επανάσταση δεν έγινε στην Κύπρο που θα μπορούσε να θεωρηθεί ως εσωτερική υπόθεση. **Ήταν εισβολή η οποία παραβίασε την ανεξαρτησία και την κυριότητα της Δημοκρατίας. Και η εισβολή συνεχίζεται ενόσω υπάρχουν Έλληνες αξιωματικοί στην Κύπρο.** Τα αποτελέσματα αυτής της εισβολής θα είναι καταλυτικά για την Κύπρο εάν δεν πραγματοποιηθεί επιστροφή στη συνταγματική νομιμότητα κι εάν δεν αποκατασταθούν οι δημοκρατικές ελευθερίες.

Με σκοπό να παραπλανήσει τη διεθνή κοινή γνώμη, το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδας ανάγγειλε χθες τη βαθμιαία αντικατάσταση των Ελλήνων αξιωματικών της Ε.Φ. Αλλά το θέμα δεν είναι η αντικατάσταση τους αλλά η απόσυρση τους. Η χειρονομία της αντικατάστασης έχει το νόημα της παραδοχής ότι οι Έλληνες αξιωματικοί που υπηρετούν τώρα στην Ε.Φ. ήσαν εκείνοι οι οποίοι εκτέλεσαν το πραξικόπημα. Εκείνοι οι αξιωματικοί, όμως, δεν ενεργούσαν με δική τους πρωτοβουλία αλλά ύστερα από οδηγίες από τις Αθήνες, και η αντικατάστασή τους θα γίνει επίσης ύστερα από οδηγίες από το καθεστώς των Αθηνών. Έτσι η Ε.Φ. θα παραμείνει πάντα όργανο του ελληνικού στρατιωτικού

καθεστώτος και είμαι βέβαιος ότι τα μέλη του Σ.Α. αντιλαμβάνονται αυτό το τέχνασμα.

ΗΤΑΝ ΛΑΘΟΣ ΜΟΥ Η ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Φ.

Μπορεί να λεχθεί ότι ήταν η Κυπριακή Κυβέρνηση που προσκάλεσε τους Έλληνες αξιωματικούς να στελεχώσουν την Ε.Φ. Λυπούμαι να πω ότι **ήταν λάθος εκ μέρους μου να τους δώσω τόση εμπιστοσύνη**. Αυτοί καταχράστηκαν εκείνη την εμπιστοσύνη και αντί να βοηθήσουν στην άμυνα της ανεξαρτησίας, κυριαρχίας και εδαφικής ακεραιότητας της νήσου, οι ίδιοι έγιναν επιδρομείς.

Είμαι υποχρεωμένος να πω ότι η πολιτική του στρατιωτικού καθεστώτος της Ελλάδας έναντι της Κύπρου, και ιδιαίτερα έναντι των Κυπρίων, ήταν ανειλικρινής. Θέλω να τονίσω ότι ήταν μια πολιτική διπλοπροσωπία.

ΟΙ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ

Για αρκετό καιρό γίνονταν συνομιλίες μεταξύ των Ελλήνων και των Τούρκων της Κύπρου σε αναζήτηση μιας ειρηνικής λύσης του κυπριακού προβλήματος, πράγμα που απασχόλησε πολλές φορές το Σ.Α. και τη Γενική Συνέλευση των Η.Ε. Ο Αντιπρόσωπος του Γ.Γ. και δύο Συνταγματολόγοι από την Ελλάδα και την Τουρκία, συμμετείχαν στις συνομιλίες. Το Σ.Α. ανανέωνε επανειλημμένα, κάθε έξι μήνες, τη θητεία της Ειρηνευτικής Δύναμης στην Κύπρο, εκφράζοντας κάθε φορά ελπίδα για γρήγορη λύση του προβλήματος. Δεν μπορεί να λεχθεί ότι η πρόοδος των συνομιλιών μέχρι σήμερα ήταν ικανοποιητική. Αλλά πώς μπορούσε να υπάρξει πρόοδος στις συνομιλίες, ενόσω η πολιτική του καθεστώτος των Αθηνών για την Κύπρο ήταν διπλοπροσωπική. Είχε συμφωνηθεί από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη ότι, οι συνομιλίες θα διεξάγονταν με βάση την ανεξαρτησία. Το καθεστώς των Αθηνών συμφώνησε επίσης γι' αυτό και συχνά ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας δήλωνε ότι η θέση της Ελλάδας πάνω σ' αυτό το θέμα ήταν καθαρή. Αν ήταν έτσι τα πράγματα, γιατί το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδας δημιούργησε και **υποστήριξε την τρομοκρατική οργάνωση ΕΟΚΑ Β', σκοπός της οποίας, όπως ελέγγο, ήταν η Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα και τα μέλη της αυτοονομάζονταν «ενωτικοί»;** Στα στρατόπεδα της Ε.Φ. οι Έλληνες αξιωματικοί συνεχώς προπαγάνδιζαν ότι ενώ η Ένωση ήταν εφικτή, η πραγματοποίησή της υπονομευόταν από εμέ. Όταν τους υπενθυμιζόταν ότι η Ελλάδα είχε ξεκαθαρίσει τη θέση της πάνω σ' αυτό και ότι υποστήριζε την ανεξαρτησία, η απάντησή τους ήταν ότι δεν έπρεπε να δίνεται προσοχή στα λόγια των διπλωματών. Κάτω από αυτές τις περιστάσεις, πώς ήταν δυνατόν να υπάρξει ένα θετικό αποτέλεσμα στις συνομιλίες; Η

διπλοπρόσωπη πολιτική του ελληνικού καθεστώτος ήταν ένα από τα κύρια εμπόδια για την πρόοδο των συνομιλιών.

Κάτω από τις περιστάσεις που έχουν τώρα δημιουργηθεί στην Κύπρο, δεν μπορώ να προβλέψω τις προοπτικές των συνομιλιών. Θα έλεγα μάλλον ότι δεν υπάρχουν καθόλου προοπτικές. Η συμφωνία που μπορούσε να επιτευχθεί με τις συνομιλίες θα στερείτο κάθε αξίας γιατί δεν υπάρχει εκλεγμένη ηγεσία για να ασχοληθεί με το θέμα. Το πραξικόπημα του στρατιωτικού καθεστώτος της Ελλάδας αποτελεί εμπόδιο στην πρόοδο των συνομιλιών προς μια λύση. Επιπρόσθετα, θα είναι μια συνεχής πηγή ανωμαλίας στην Κύπρο, οι συνέπειες της οποίας θα είναι πολύ σοβαρές και εκτεταμένες εάν αυτή η κατάσταση αφεθεί να συνεχιστεί έστω και για λίγο καιρό.

ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ
ΑΠΟ ΤΟ Σ.Α.

Κάνω έκκληση στα μέλη του Σ.Α. να κάνουν το παν ώστε να δοθεί ένα τέλος σ' αυτήν την ανώμαλη κατάσταση, που δημιουργήθηκε με το πραξικόπημα των Αθηνών. **Καλώ το Σ.Α. να χρησιμοποιήσει κάθε μέσον στη διάθεση του ώστε η συνταγματική τάξη στην Κύπρο και τα δημοκρατικά δικαιώματα του κυπριακού λαού να αποκατασταθούν χωρίς καθυστέρηση.**

ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΗΤΑΝ ΕΙΣΒΟΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ
ΘΑ ΥΠΟΦΕΡΟΥΝ ΚΑΙ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ

Όπως έχω ήδη πει, τα γεγονότα στην Κύπρο δεν αποτελούν εσωτερική υπόθεση των Ελλήνων της Κύπρου. **Οι Τούρκοι της Κύπρου επηρεάζονται κι αυτοί. Το πραξικόπημα της Ελληνικής Χούντας είναι μια εισβολή, και από τις συνέπειες της θα υποφέρει ολόκληρος ο λαός της Κύπρου, Έλληνες και Τούρκοι.** Τα Η.Ε. έχουν στην Κύπρο μια Ειρηνευτική Δύναμη. Δεν είναι δυνατό ο ρόλος αυτής της Ειρηνευτικής Δύναμης να είναι αποτελεσματικός κάτω από συνθήκες ενός στρατιωτικού πραξικοπήματος. **Το Σ.Α. πρέπει να καλέσει το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδας να αποσύρει από την Κύπρο τους Έλληνες αξιωματικούς που υπηρετούν στην Ε.Φ. και να δώσει ένα τέλος στην εισβολή της Κύπρου.**

ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ Σ.Α. ΝΑ ΔΟΘΕΙ ΤΕΛΟΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΒΟΛΗ

Νομίζω ότι με όσα έθεσα ενώπιόν σας, έδωσα μια εικόνα της κατάστασης. Δεν έχω καμιά αμφιβολία ότι μια κατάλληλη απόφαση θα δώσει ένα τέλος στην εισβολή και θα αποκαταστήσει την παραβιασθείσα ανεξαρτησία της Κύπρου και τα δημοκρατικά δικαιώματα του κυπριακού λαού».

Σημείωση: Αυτή ήταν η ομιλία του Προέδρου Μακαρίου στο Σ.Α., στις 19 Ιουλίου 1974, που άρχισε στις 10.30 μ.μ. (ώρα Κύπρου) δηλαδή μόνο 7

ώρες πριν από την τουρκική εισβολή της Κύπρου, η οποία άρχισε το πρωί της επόμενης μέρας, ώρα 5.30 π.μ.

**Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΑΚΑΡΙΟΥ
ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΙΑΝΑ ΦΑΛΑΤΣΙ¹⁵⁰
(Νέα Υόρκη - Νοέμβριος 1974)**

(Δημοσιεύουμε πιο κάτω μετάφραση της ιστορικής, πολύ ενδιαφέρουσας, συνέντευξης που έδωσε ο Πρόεδρος Μακάριος στη διάσημη Ιταλίδα δημοσιογράφο Οριάννα Φαλάτσι, όταν βρισκόταν στη Νέα Υόρκη το Νοέμβριο 1974. Για λόγους χώρου παραλείψαμε τα μέρη της συνέντευξης που αναφέρονται σε προσωπικά θέματα του Μακαρίου, που δεν είχαν πολιτική σημασία).

Η συνέντευξη αυτή πραγματοποιήθηκε σε δύο συναντήσεις μας και κράτησε συνολικά έξι ώρες, στο ξενοδοχείο Πλάζα της Νέας Υόρκης, όπου ο Μακάριος πήγε για να παρακολουθεί από κοντά τον Κίσινγκερ και τα Ηνωμένα Έθνη. Δε φορούσε πια τα χρυσαφικά και τα στολίδια του, αλλά ένα απλό μπλε ράσο, και έδειχνε μεγαλύτερος από τα εξήντα-ένα του χρόνια. Η συμπεριφορά του ήταν ήπια, σκόπιμα ταπεινή. Η φωνή του απαλή και σκόπιμα μειλίχια. Είπε «είναι εγκληματίας» με τον ίδιο τόνο που θα έλεγε «είναι καλός άνθρωπος». Δεν έπληξα ούτε ένα λεπτό κοντά του. Αντίθετα διασκέδασα πραγματικά. Ξέρει τον τρόπο να φαίνεται πνευματώδης. Ορισμένες στιγμές τον θαύμασα. Τον απασχολεί ιδιαίτερα το ζήτημα της ελευθερίας. Χωρίσαμε φίλοι. Καθώς έφευγα, μου ψιθύρισε: «Αυτή η συμβουλή της Τζαϊν Ωστιν...ταιριάζει και σε μας. Κρίμα που είστε γυναίκα». Και του απάντησα: «Κρίμα που είστε κληρικός».

Φ (Φαλάτσι). Μια αιφνιδιαστική ερώτηση Μακαριότατε. Θα γυρίσετε πίσω στην Κύπρο ή όχι;

ΘΑ ΓΥΡΙΣΩ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΩΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ, ΣΥΝΤΟΜΑ

Μ (Μακάριος). Και βέβαια θα γυρίσω. Σίγουρα. Θα γυρίσω το Νοέμβριο. Το αργότερο μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου. Η ημερομηνία εξαρτάται μόνο από μένα. Κι αν δεν γύρισα ακόμα είναι γιατί, περιμένω από την ελληνική κυβέρνηση να ανακαλέσει και να αντικαταστήσει τους αξιωματικούς που ευθύνονται για το εναντίον μου πραξικόπημα. Επίσης γιατί ήθελα να παρακολουθήσω από κοντά τη συζήτηση που διεξάγεται στον ΟΗΕ για το Κυπριακό. Δεν καταλαβαίνω γιατί θα έπρεπε να υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με την επιστροφή μου, αφού δεν έχω παραιτηθεί. Τίποτα και κανείς δεν έχει αντίρρηση για την επάνοδο μου εκτός από εκείνους που φοβούνται ότι θα δικάσουν και θα τιμωρηθούν, πράγμα που δεν σκοπεύω να κάνω γιατί θα μπορούσε να βλάψει την ενότητα της χώρας. Προσέξτε όμως, αυτό δε σημαίνει ότι θα αφήσω να περάσει στην ιστορία μια διαστρεβλωμένη εικόνα των γεγονότων. Αντίθετα, θέλω να μάθει ο

¹⁵⁰ Από το βιβλίο της ΟΡΙΑΝΑΣ ΦΑΛΑΤΣΙ «ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ» (σελ. 522-549), Ελληνική μετάφραση, Έκδοση ΠΑΠΥΡΟΥ, Αθήνα, 1976.

κόσμος τι συνέβηκε. Θέλω όμως και να αποφύγω οποιαδήποτε τιμωρία ή εκδίκηση. Θα παραχωρήσω γενική αμνηστία και γι' αυτό όποιος ανησυχεί για την επιστροφή μου, ας ησυχάσει. Άλλωστε πρόκειται μόνο για περιορισμένο αριθμό ατόμων. Ο λαός με υποστηρίζει σήμερα περισσότερο από όσο με υποστήριζε πριν από το πραξικόπημα. Και περιμένει ανυπόμονα τον γυρισμό μου. Το ενενήντα εννιά τα εκατό είναι με το μέρος μου.

Φ. Στο ενενήντα εννιά τα εκατό περιλαμβάνετε και τους Τουρκοκυπρίους; Δεν μου φαίνεται όμως ότι αυτοί ανυπομονούν και πολύ να γυρίσετε, Μακαριότατε.

Μ. Ασφαλώς όχι. Ούτε πιστεύω ότι η πλειοψηφία των Τούρκων είναι με το μέρος μου. Είμαι βέβαιος ότι ο κύριος Ντενκτάς, ο Τούρκος αντιπρόεδρος, κάθε άλλο παρά ικανοποιημένος είναι με τη σκέψη ότι θα με δει να ξαναγυρίζω. Αυτό όμως δεν με απασχολεί. Κι έπειτα δεν είναι δική μου δουλειά να διαπραγματευτώ με τον κύριο Ντενκτάς και με την τουρκική κοινότητα. Αυτό θα συνεχίσει να το κάνει ο Κληρίδης, που είναι εξαιρετικός στις διαπραγματεύσεις και γνωρίζει το Ντενκτάς καλύτερα. Φυσικά, ο Κληρίδης δε θα πάρει καμιά απόφαση χωρίς τη συγκατάθεση μου. Επίσης, όταν λέω ότι θα επιστρέψω στην Κύπρο, εννοώ ότι θα επιστρέψω ως πρόεδρος. Εγώ είμαι ο Πρόεδρος, θα γυρίσω ως πρόεδρος, και δε θα δεχτώ καμιά άλλη λύση. Το ζήτημα αν θα μείνω πρόεδρος για πολύ καιρό ακόμα είναι κάτι που αφορά εμένα. Θα το αποφασίσω, όταν γυρίσω στην Κύπρο. Θέλω να πω ότι δεν αποκλείω την πιθανότητα να παραιτηθώ ύστερα από ορισμένο χρονικό διάστημα. Θα αποφασίσω ανάλογα με την κατάσταση. Λόγου χάρη, αν επιτευχθεί μια κακή συμφωνία, δεν με ενδιαφέρει να παραμείνω πρόεδρος. Σας λέω όμως και πάλι ότι αυτό θα το δούμε αργότερα.

Φ. Τι εννοείτε λέγοντας κακή συμφωνία;

ΔΕΝ ΘΑ ΔΕΧΤΩ ΠΟΤΕ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΑΝΩ ΣΕ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΒΑΣΗ

Μ. Η Τουρκία θα επιμένει στη γεωγραφική ομοσπονδία, εγώ όμως δε θα δεχτώ ποτέ μια ομοσπονδία πάνω σε γεωγραφική βάση. Μια τέτοια λύση θα οδηγήσει στη διχοτόμηση της Κύπρου και στη διπλή ένωση: Η μισή Κύπρος θα δοθεί στην Ελλάδα και η άλλη μισή στην Τουρκία. Αυτό βέβαια θα σημάνει και το τέλος της Κύπρου, ως ανεξάρτητου κράτους. Είμαι κάτι περισσότερο από έτοιμος να συζητήσω για ομοσπονδία: Πάνω σε διοικητική όμως βάση και όχι σε γεωγραφική. Είναι άλλο πράγμα να υπάρχουν περιοχές διοικούμενες από Τούρκους και περιοχές διοικούμενες από Έλληνες και άλλο πράγμα η διχοτόμηση. Λόγου χάρη, είναι άλλο πράγμα να ενώσεις δυο ή τρία τουρκικά χωριά και να αναθέσεις τη διοίκηση τους στους Τούρκους και άλλο να μεταφέρεις διακόσιες χιλιάδες πληθυσμό από τη μίαν άκρη του νησιού στην άλλη. Οι Τουρκοκύπριοι είναι διασκορπισμένοι σε όλη την Κύπρο. Πώς να τους πεις: «Μαζέψτε τα πράγματα σας, αφήστε τα σπίτια σας, τη γη σας και

πηγαίνετε αλλού, γιατί θα γίνει ομοσπονδιακό κράτος;» Κάτι τέτοιο είναι τουλάχιστον απάνθρωπο.

Φ. Αλήθεια, αυτό σας ανησυχεί, Μακαριότητα; Θέλω να πω η τραγωδία των Τουρκοκυπρίων; Δεν μου φαίνεται όμως ότι μέχρι τώρα επιδείξατε γι' αυτούς ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Η μεταχείριση τους ήταν σαν να τους θεωρούσατε πολίτες δευτέρας κατηγορίας και...

ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΙ ΕΧΟΥΝ ΠΟΛΛΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ

Μ. Δεν είναι αλήθεια! Δεν είναι αλήθεια. Μ' όλο που αποτελούν μειονότητα, έχουν πολλά προνόμια, και συμπεριφέρονται σαν να αντιπροσωπεύουν την πλειοψηφία. Δεν τους φερθήκαμε εμείς άδικα, αλλά οι Τούρκοι αρχηγοί τους, που τους αναγκάζουν να ζουν σε χωριστά χωριά, τους εκβιάζουν και τους εμποδίζουν να συνεργαστούν μαζί μας, ακόμα και στον οικονομικό τομέα, εμποδίζοντας έτσι και την πρόοδο τους. Δεν τους επιτρέψανε να έχουν συναλλαγές μαζί μας ή να μας βοηθήσουν να αναπτύξουμε τουρισμό. Δεν ήταν δικά μας θύματα, αλλά δικά τους. Κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί ότι στην Κύπρο υπάρχει δημοκρατία, και μάλιστα καλή δημοκρατία. Οι Τούρκοι, στις εφημερίδες τους, μπορούσαν να με βρίζουν και να με προσβάλλουν όσο ήθελαν. Το κακό είναι ότι αναγκάζονται να το κάνουν κρυφά, χωρίς να το ξέρουν οι αρχηγοί τους. Σε χωριά με μικτό πληθυσμό δεν είχε προκύψει κανένα πρόβλημα στην κοινή διαβίωση, τόσο στο παρελθόν όσο και στη διάρκεια του ελληνοτουρκικού πολέμου. Αυτό που είπατε δεν είναι αλήθεια.

Φ. Δεν είναι αλήθεια ούτε ότι τους στερήσατε πολλά συνταγματικά προνόμια, Μακαριότητα;

Μ. Δεν τους στερήσα τίποτα. Απλώς παραπονέθηκα γι' αυτά τα προνόμια, γιατί τα χρησιμοποιούσαν μόνο για να εμποδίζουν τη λειτουργία του κράτους. Το σύνταγμα καθόριζε ότι θα αντιπροσωπεύονται στην κυβέρνηση σε ποσοστό τριάντα τα εκατό. Και πολύ συχνά οι Τουρκοκύπριοι δε διαθέτανε πρόσωπα ικανά να καλύψουν αυτό το τριάντα τα εκατό. Λόγου χάρη, υπήρχε μια θέση που θα μπορούσε να την καταλάβει κάποιος έξυπνος Έλληνας και έπρεπε να δοθεί σε αγράμματο Τούρκο, μόνο και μόνο επειδή ήταν Τούρκος. Μια φορά οι Τουρκοκύπριοι ψηφίσανε κατά των φόρων. Προσπάθησα να τους εξηγήσω ότι ένα κράτος δεν μπορεί να επιβιώσει αν οι πολίτες δεν πληρώνουν φόρους, εκείνοι όμως επιμείνανε στην άρνηση τους. Τότε εγώ τους υποχρέωσα να πληρώσουν. Είναι κατάχρηση εξουσίας αυτό; Άλλη φορά επρόκειτο να πάω στο Βελιγράδι για να πάρω μέρος στη διάσκεψη των αδεσμεύτων χωρών. Ο κύριος Ντενκτάς¹⁵¹ προσπάθησε να με εμποδίσει ασκώντας το δικαίωμα του βέτο. Εγώ του είπα: «*Ασκήστε το όσο νομίζετε. Εγώ θα πάω ό,τι και να γίνει.*» Ήταν κι αυτό κατάχρηση εξουσίας;

¹⁵¹ Πρόκειται για λάθος. Αντιπρόεδρος τότε ήταν ο Δρ. Κιουτσιούκ.

Φ. Μακαριότατε, είτε έχετε δίκιο είτε όχι, η πραγματικότητα σήμερα είναι διαφορετική. Οι Τούρκοι κατέχουν το σαράντα τοις εκατό του νησιού και ...

Μ. Δεν το δέχομαι. Δεν μπορώ να αναγνωρίσω ένα τετελεσμένο γεγονός. Δεν μπορώ να νομιμοποιήσω με την υπογραφή μου μια κατάσταση που δημιουργήθηκε με τη χρήση βίας. Οι λεγόμενοι ρεαλιστές με συμβουλεύουν να διαπραγματευτώ μια γεωγραφική ομοσπονδία με τους Τούρκους. Λένε ότι δεν πρέπει να είμαι τόσο άκαμπτος. Ισχυρίζονται ότι δεν αποκλείεται οι Τούρκοι, αντί να κρατήσουν το σαράντα τα εκατό του νησιού, να μείνουν ικανοποιημένοι με το τριάντα τα εκατό. Και ότι γι' αυτό χρειάζεται να είμαι κι εγώ ελαστικός. Εγώ όμως δεν θέλω να είμαι ελαστικός.

Φ. Η λέξη ελαστικός αρέσει πολύ στο Χένρυ Κίσινγκερ. Εκείνος τα λέει αυτά;

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΚΙΣΙΝΓΚΕΡ

Μ. Ο Κίσινγκερ δεν μου είπε ποτέ καθαρά ότι είναι υπέρ της γεωγραφικής ομοσπονδίας. Ποτέ δε μου είπε ξεκάθαρα τι κάνει. Πάντα μιλούσε για «*μια λύση αποδεκτή και από τις δυο πλευρές*» και πάντα επαναλάμβανε ότι «*δε θέλουμε να πούμε ανοιχτά τι κάνουμε για να πείσουμε την Τουρκία*». Έτσι, δεν μπορώ να δηλώσω ότι πραγματικά ετοιμάζει τη συμφωνία που εγώ απορρίπτω, μπορώ όμως να σας πω ότι διαφωνούμε ακόμα σε πολλά πράγματα. Σε πολλά. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, θα μπορούσαν, αν ήθελαν, να παίξουν πιο αποφασιστικό και καθοριστικό ρόλο σ' αυτό το ζήτημα. Μήπως δεν παρέχουν οικονομική βοήθεια και όπλα στην Τουρκία; Ή μήπως δεν είναι η μόνη δύναμη που μπορεί να πείσει, ακόμα και να αναγκάσει την Τουρκία να φανεί πιο λογική;

Φ. Μακαριότατε, πιστεύετε ότι αυτό που συνέβηκε στην Κύπρο θα είχε ποτέ συμβεί χωρίς τη σιωπηλή έγκριση του Κίσινγκερ και των Αμερικανών;

Μ. Πιστεύω ότι, τόσο οι Ηνωμένες Πολιτείες όσο και ορισμένες άλλες χώρες γνώριζαν από πριν ότι οι Τούρκοι προετοίμαζαν την εισβολή στην Κύπρο. Ίσως βέβαια να εξαπατήθηκαν από τους Τούρκους, ίσως να έπεσαν στην παγίδα, όταν η Τουρκία διαβεβαίωνε ότι θα έκαμνε μια περιορισμένη κλίμακας επιχείρηση – ένα είδος αστυνομικής ενέργειας για την αποκατάσταση της συνταγματικής τάξης μέσα σε δυο μέρες. Ίσως να κατάλαβαν αργά τα πραγματικά σχέδια της Τουρκίας. Παρ' όλα αυτά όμως, μπορούσαν να εμποδίσουν τα όσα συνέβηκαν. Μπορούσαν να σταματήσουν τη συνεχή αποβίβαση των τουρκικών στρατευμάτων. **Συζήτησα πολύ με τον Κίσινγκερ πάνω σ' αυτό το θέμα. Και του εξέφρασα όλη την απογοήτευση μου. Του είπα ορθά κοφτά πόσο με δυσαρέστησε η στάση που κράτησε η χώρα του.**

Φ. Και εκείνος τι απάντησε;

Μ. Απάντησε ότι δε συμφωνούσε μαζί μου, ότι είχε προσπαθήσει να πείσει την Τουρκία, ότι είχε ενεργήσει παρασκηνακά. Αλλά, για μια ακόμα φορά απέφυγε να αποκαλύψει το είδος των ενεργειών του.

Φ. Μακαριότατε, πολλοί πιστεύουν ότι οι ευθύνες του Κίσιγγκερ και των Ηνωμένων Πολιτειών δεν σταματούν στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Ας μη ξεχνάμε ότι η εισβολή ακολούθησε το πραξικόπημα που έκανε η Χούντα των Αθηνών εναντίον σας και ότι ...

Μ. Φυσικά! Το πρώτο κεφάλαιο αυτής της τραγωδίας γράφτηκε από την ελληνική στρατιωτική Χούντα. Η Κύπρος καταστράφηκε πρώτα-πρώτα από την επέμβαση της Ελλάδας. Η Τουρκία ήρθε ύστερα, σαν δεύτερη κατά σειρά θεομηνία. Λυπάμαι που λέω κάτι τέτοιο. Λυπάμαι, γιατί η σημερινή ελληνική κυβέρνηση συμπεριφέρεται απέναντι μου καλά, τίμια και ειλικρινά. Δεν έχω συναντηθεί με τον Καραμανλή ή τον Αβέρωφ, γνώρισα όμως τον Μαύρο. Και μου αρέσει ο Μαύρος, είναι καλός άνθρωπος. Είναι ειλικρινής, ανοιχτός χαρακτήρας. Αυτό μου αρκεί. Η αλήθεια είναι πως η Ελλάδα δε θα είχε ξαναβρεί την ελευθερία της, αν δεν έχανε η Κύπρος τη δική της. Είναι επίσης γεγονός ότι η Τουρκία δε θα είχε ποτέ τολμήσει να επέμβει, αν η κυβέρνηση της Χούντας δεν της είχε δώσει το πρόσχημα. Οι Τούρκοι απειλούσαν εδώ και χρόνια να μας επιτεθούν, δεν το είχαν κάνει όμως ποτέ. Γιατί ποτέ δεν είχαν βρει μια δικαιολογία.

Φ. Σωστά. Δεν νομίζετε όμως ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες και η CIA είχαν κάποια σχέση μ' αυτό το πραξικόπημα; Υπάρχουν φήμες πως η CIA κάθε άλλο παρά λυπήθηκε για τις δολοφονικές απόπειρες εναντίον σας.

Μ. Για τις απόπειρες εναντίον μου, δεν το πιστεύω. Είναι γεγονός ότι πριν από την τελευταία απόπειρα, άνθρωποι της Αμερικανικής πρεσβείας στο Ναϊρόμπι, στη διάρκεια ενός ταξιδιού μου στην Αφρική, με ειδοποίησαν ότι η ζωή μου βρισκόταν σε κίνδυνο. Ήρθαν και μου είπαν: «Έχουμε πληροφορίες ότι θα αποπειραθούν να σας σκοτώσουν όταν επιστρέψετε. Προσέχετε». Ύστερα από λίγες μέρες, στην Κύπρο, μου επιβεβαίωσαν την πληροφορία προσθέτοντας ότι η απόπειρα θα γινόταν μέσα σε δυο βδομάδες. Όπως και έγινε. Όσο για το πραξικόπημα ... Δεν ξέρω. Ο Κίσιγγκερ μου είπε: «Δε μας εσύμφερε να γίνει πραξικόπημα εναντίον σας». Υποθέτω ότι πρέπει να τον πιστέψω, πρέπει όμως; Υπάρχουν πολλές ενδείξεις πως όλα έγιναν ακριβώς αντίθετα από όσα μου είπε ο Κίσιγγκερ, δεν έχω όμως ακόμα καμιά απόδειξη στα χέρια μου. Ζήτησα πληροφορίες και από την Αθήνα, προσπάθησα να βρω στοιχεία. Δεν έγινε τίποτα. Είμαι λοιπόν αναγκασμένος να κρατήσω τις ιδέες μου για τον εαυτό μου, αφού δεν μπορώ να αποδείξω ότι είναι σωστές. Ο Κίσιγγκερ πρόσθεσε: «Φυσικά παρακολουθήσαμε την υπόθεση και ξέραμε ότι δεν αρέσατε ούτε στον Ιωαννίδη, ούτε στην υπόλοιπη Χούντα. Δεν είχαμε όμως

συγκεκριμένες πληροφορίες για "την ημέρα" που θα γινόταν το πραξικόπημα εναντίον σας».

Φ. Ίσως το γράμμα που στείλατε στο Γκιζίκη τον Ιούλιο να έπαιξε κάποιο ρόλο.

Η ΧΟΥΝΤΑ ΗΘΕΛΕ ΕΝΩΣΙΝ

Μ. Ας πούμε ότι το γράμμα επιτάχυνε τα γεγονότα. Αν δεν το είχα γράψει, και πάλι θα γινόταν το πραξικόπημα, ίσως ένα – δύο μήνες αργότερα. Όπως άλλωστε παραδέχτηκε και ο Κίσιγκερ, ήταν κάτι περισσότερο από αποφασισμένο, δεν απέμενε παρά να καθορίσουν την ημερομηνία. Τους ήμουν εμπόδιο, και μεγάλο μάλιστα, για την Ένωση, και εκείνοι ήθελαν σώνει και καλά να γίνει η Ένωση. Κάθε φορά που πλησιάζαμε να καταλήξουμε σε κάποια συμφωνία ανάμεσα στους Ελληνοκυπρίους και στους Τουρκοκυπρίους, έμπαιναν στη μέση οι επίσημοι από την Αθήνα φωνάζοντας να γίνει Ένωση: «Δεν μας ενδιαφέρουν οι τοπικές συμφωνίες σας, σκοπός μας είναι η Ένωση». Θυμάμαι έναν από αυτούς τους επισήμους που ήρθε μια μέρα και μου είπε: «Πρέπει να κηρύξετε την Ένωση. Οποσδήποτε θα περάσουν δυο – τρεις μέρες, ώσπου να κατορθώσουν οι Τούρκοι να στείλουν στρατεύματα στην Κύπρο. Στο μεταξύ, θα επέμβουν οι Ηνωμένες Πολιτείες και θα τους εμποδίσουν να εισβάλουν στο νησί. Σε μια βδομάδα η Ένωση θα είναι τετελεσμένο γεγονός». Ίσως να πίστευαν στ' αλήθεια ότι η προσάρτηση μας στην Ελλάδα ήταν μια βιώσιμη λύση. Πάντως είχαν την απαίτηση να δέχομαι διαταγές από την Αθήνα, ήθελαν να τους υπακούσω σαν μαριονέτα, κι αυτό είναι εντελώς αδύνατο για το χαρακτήρα μου. Υπακούω μόνο στον εαυτό μου.

Φ. Λοιπόν περιμένετε κι εσείς το πραξικόπημα;

ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΦΑΝΤΑΣΤΗΚΑ ΟΤΙ Η ΧΟΥΝΤΑ ΘΑ ΕΚΑΜΝΕ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΣΚΕΦΤΟΥΝ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Μ. Όχι. Ποτέ δε φαντάστηκα ότι θα ήταν τόσο ανόητοι ώστε να διατάζουν να γίνει πραξικόπημα εναντίον μου. Στην πραγματικότητα μου φαινόταν αδύνατο πως θα ενεργούσαν χωρίς να λάβουν υπόψη τους τις συνέπειες. Ενωώ την τουρκική επέμβαση. Το πολύ-πολύ που μπορούσα να φανταστώ ήταν ότι, θα έκαναν κάτι τέτοιο αφού πρώτα θα έρχονταν σε συνεννόηση με την Τουρκία, δηλαδή θα εξουσιοδοτούσαν την Τουρκία να επέμβει, για να δοθεί στην Ελλάδα η ευκαιρία ν' αντιδράσει ώστε να επακολουθήσει η διχοτόμηση και η διπλή ένωση. Συνέχισα να πιστεύω το ίδιο ακόμα και όταν έφτασα στο Λονδίνο, μετά το πραξικόπημα. Και πέρασε κάμποσος καιρός, ώσπου να καταλάβω ότι ο Ιωαννίδης είχε ενεργήσει έτσι, απλούστατα επειδή δεν είχε μυαλό.

Ο ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΗΘΕΛΕ ΝΑ ΕΞΟΛΟΘΡΕΥΣΕΙ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΥΣ

Μ. Γνώρισα τον Ιωαννίδη όταν υπηρετούσε ως αξιωματικός της Εθνοφρουράς στην Κύπρο το 1963 και το 1964. **Μια μέρα ήρθε μαζί με τον Σαμψών να με δει για «να μου εκθέσει μυστικά ένα σχέδιο που θα τακτοποιούσε τα πάντα».** Υποκλίθηκε μπροστά μου, φίλησε το χέρι μου με μεγάλο σεβασμό και είπε: **«Μακαριότατε, να το σχέδιο. Θα επιτεθούμε ξαφνικά εναντίον των Τουρκοκυπρίων σε όλο το νησί. Θα τους βγάλουμε μια για πάντα από τη μέση. Και θα ξεμπερδέψουμε».** Έμεινα κατάπληκτος. Του είπα ότι δεν μπορούσα να συμφωνήσω μαζί του, ότι δεν μπορούσα ούτε να ανεχθώ την ιδέα να σκοτωθούν τόσοι αθώοι άνθρωποι. Ξαναφίλησε το χέρι μου και έφυγε οργισμένος. **Σας λέω, είναι εγκληματίας.**

Φ. Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΗΤΑΝ ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΩΑΝΝΙΔΗ;

Μ. Θα έλεγα ναι. Αν έπρεπε να διαλέξω ανάμεσα στον Παπαδόπουλο και τον Ιωαννίδη, θα διάλεγα τον Παπαδόπουλο. Τουλάχιστο είναι πιο έξυπνος ή, αν προτιμάτε, λιγότερο κουτός. Τον συνάντησα για πρώτη φορά όταν ήρθε στην Κύπρο, λίγο μετά το πραξικόπημα στην Ελλάδα. Τότε ήταν υπουργός Προεδρίας και κανείς δε μπορεί να πει ότι του έδωσα τότε μεγάλη σημασία. Τον ξαναείδα όμως δυο φορές στην Αθήνα, όταν πήγα να συζητήσω το Κυπριακό, και πρέπει να παραδεχτώ ότι σ' αυτές τις περιπτώσεις μου φάνηκε πολύ πιο έξυπνος. Πάντως διέθετε κοινή λογική. Ο Παπαδόπουλος όμως έπασχε από μεγαλομανία και, επιπλέον, δεν ξέρω τι σκεφτόταν για την Κύπρο. Από την άλλη μεριά ωστόσο, ήταν σε θέση να ελέγχει ταυτόχρονα πολλές καταστάσεις, και ήταν ασύγκριτα ανώτερος από τους συνεργάτες του. Στην αρχή δε νομίζω καν ότι με μισούσε. Άρχισε να με μισεί αργότερα, τα τελευταία δυο χρόνια. Ίσως μάλιστα μόνο τον τελευταίο χρόνο.

Φ. Και σεις, Μακαριότατε, είστε ικανός να μισήσετε;

Μ. Ας πούμε ότι το αίσθημα που αποκαλούμε μίσος είναι κομμάτι της ανθρώπινης φύσης. Δεν μπορείς να εμποδίσεις τον άλλο να το αισθάνεται πότε-πότε. Μ' όλο που δε μου αρέσει να το παραδέχομαι, μια και οφείλω να κηρύττω την αγάπη, έρχονται στιγμές που...που...Τέλος πάντων, ας πούμε ότι δε συμπαθώ ορισμένους ανθρώπους. Γιατί χαμογελάτε;

Φ. Γιατί μου θυμίζετε κάποιους πάπες της Αναγέννησης που οδηγούσαν τα στρατεύματα τους στον πόλεμο, και δεν μπορώ να καταλάβω ως ποιο σημείο είστε κληρικός. Γι' αυτό καταλήγω στο συμπέρασμα ότι δεν είστε καθόλου κληρικός, αλλά ένας μεγάλος πολιτικός ντυμένος με ράσα.

Μ. Κάνετε λάθος. Είμαι βασικά κληρικός και ύστερα πολιτικός. Ή ακόμα καλύτερα, δεν είμαι καθόλου πολιτικός. Είμαι κληρικός. Ένας κληρικός που του ζητήθηκε να γίνει αρχηγός κράτους και κατά συνέπεια πολιτικός. Θα έλεγε όμως κανείς ότι δε σας πολυαρέσει αυτό.

Φ. Όχι μόνο δε μου αρέσει, αλλά με φοβίζει. Στον κόσμο μου, οι άνθρωποι αγωνίζονται για να μην επιτρέψουν στη θρησκευτική εξουσία να αναλάβει και την κοσμική, και για να εμποδίσουν τον θρησκευτικό ηγέτη να γίνει και...πολιτικός.

Μ. Αντίθετα, στο δικό μου κόσμο είναι πολύ συνηθισμένο. Ακόμα περισσότερο μάλιστα στην Κύπρο, όπου ο Αρχιεπίσκοπος, όπως και οι Επίσκοποι, εκλέγονται άμεσα από το λαό, με καθολική ψηφοφορία. Με άλλα λόγια, στην Κύπρο ο Αρχιεπίσκοπος δεν είναι μόνο αντιπρόσωπος και αρχηγός της Εκκλησίας, αλλά και εθνική φυσιογνωμία. Είναι ο εθνάρχης. Άλλωστε, κατά τη γνώμη μου, η Εκκλησία θα έπρεπε να ενδιαφέρεται για όλους τους τομείς της ζωής - η Χριστιανική θρησκεία δε φροντίζει μόνο για την ηθική βελτίωση των ανθρώπων, αλλά και για την κοινωνική ευημερία τους. Δε βλέπω να υπάρχει καμιά αντίθεση ανάμεσα στη θέση σαν κληρικός και στη θέση μου σαν πρόεδρος. Δε θεωρώ καθόλου σκάνδαλο το γεγονός ότι συγκεντρώνω στα χέρια μου τόσο την κοσμική όσο και τη θρησκευτική εξουσία. Άλλωστε, δεν βασίζομαι σε κανένα κόμμα. Δεν είμαι αρχηγός κόμματος, που τριγυρίζει και ζητάει από τον κόσμο να τον ψηφίσει. Βοηθάω μόνο τους ανθρώπους, χάρη σ' αυτά τα δύο αξιώματα που οι ίδιοι μου προσέφεραν, επίμονα και σχεδόν ομόφωνα. Όπως είχα εξηγήσει πριν από χρόνια και στον Πρωθυπουργό κ. Γεώργιο Παπανδρέου, είμαι ισχυρός γιατί είμαι αδύναμος. Γιατί πίσω μου δεν έχω ούτε κόμμα, ούτε στρατό, ούτε αστυνομία. Και γιατί αγνωώ ακόμα και τους κανόνες της πολιτικής. Ακολουθώ ορισμένες αρχές που είναι αρχές Χριστιανικές και δεν έχουν καμιά σχέση με κόλπα και πολιτικές μανούβρες.

Φ. Ελάτε τώρα, Μακαριότατε. Το λέτε αυτό εσείς που είστε ειδικός στο καθαρά βυζαντινό παιχνίδι του συμβιβασμού. Εσείς που θεωρείστε ο πιο λαμπρός αριστοτέχνης στις παρασκηνιακές ενέργειες και στους υπολογισμούς.

Μ. Όχι, όχι, δε χρησιμοποιώ τέτοιες μεθόδους. Βέβαια, δέχομαι και να συμβιβαστώ, αλλά ποτέ όταν κάτι δε φαίνεται ξεκάθαρο και τίμιο. Δεν είμαι άγιος. Είμαι όμως έντιμος άνθρωπος, και δεν πιστεύω ότι η πολιτική πρέπει να είναι ανέντιμη. Δεν πιστεύω ότι για να πετύχεις, πρέπει αναγκαστικά να βυθιστείς στην απάτη. Ξέρετε γιατί με αγαπάει ο λαός μου; Ξέρετε γιατί μου συγχωρεί όλα τα λάθη που κάνω; Γιατί νιώθει ότι όλα αυτά τα λάθη είναι αποτέλεσμα σφαλερής κρίσης και όχι κακής πρόθεσης. Δεν πρέπει να με ταυτίζετε με τους πάπες του παρελθόντος. Στ' αλήθεια, αν ζητούσατε τη γνώμη μου γι' αυτούς, θα σας έλεγα ότι είναι πολύ αρνητική. Προσπαθώ πραγματικά να εισαγάγω τις αρχές της Χριστιανικής διδασκαλίας μέσα στο λαβύρινθό του αξιώματος που μου εμπιστευθήκανε και το αποδέχτηκα. Θα σας πω ένα παράδειγμα. Στην Κύπρο διατηρείται ο θεσμός της εσχάτης των ποινών. Σαν αρχηγός κράτους, εγώ υπογράφω τις θανατικές καταδικές. Οι εκτελέσεις όμως είναι πολύ σπάνιες, γιατί κάθε φορά που ένας κατάδικος μου ζητάει χάρη, του

την παραχωρώ. Όλοι στην Κύπρο ξέρουν ότι η θανατική ποινή υπάρχει μόνο στους τύπους και ότι πάντα αναστέλλω τις εκτελέσεις. Οι πάπες μου αναφέρατε πηγαίνουν στον πόλεμο. Μα εγώ τον πόλεμο δεν τον παραδέχομαι, τον θεωρώ τρέλα που κάποτε θα σταματήσει και που θα φαίνεται αργότερα κάτι το αδιανόητο. Δεν ανέχομαι την αιματοχυσία.

Φ. Συγγνώμη, Μακαριότατε, εσείς ο ίδιος είχατε πει, όταν άρχισε ο αγώνας για την ανεξαρτησία της Κύπρου: «Θα χυθεί πολύ αίμα».

ΤΟ ΜΑΚΕΛΕΙΟ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΕΓΙΝΕ ΟΤΑΝ ΗΜΟΥΝΑ ΕΞΟΡΙΑ

Μ. Σίγουρα δεν το είχα πει έτσι. Ίσως να είχα πει ότι «ο δρόμος προς την ελευθερία είναι ποτισμένος με αίμα», ή κάτι ανάλογο. Ίσως είχα πει ότι «πρέπει να δώσουμε τη ζωή μας», όχι όμως ότι «πρέπει να σκοτώσουμε». Ναι, ευνοούσα τα σαμποτάζ, με την προϋπόθεση όμως ότι δε θα κόστιζαν τη ζωή αθώων ανθρώπων. Όλο αυτό το μακελειό έγινε όταν ήμουν εξορία και δεν μπορούσα να κάνω τίποτε για να το σταματήσω. Ω, δεν είμαι ο τρομερός άνθρωπος που νομίζετε.

Φ. Θα δούμε. Ας αφήσουμε τώρα την Κύπρο και ας μιλήσουμε για σας. Πρώτα απ' όλα, γιατί γίνατε κληρικός;

Μ. Πάντα ήθελα να γίνω κληρικός. Από τότε που ήμουν παιδί. Δεν είχα κλείσει καλά-καλά τα δεκατρία μου χρόνια, όταν μπήκα σε μοναστήρι. Δεν μπορώ όμως να σας εξηγήσω για ποιο λόγο το έκανα αυτό. Ίσως είχα εντυπωσιαστεί από τις επισκέψεις μου στα μοναστήρια που βρίσκονταν γύρω από το χωριό μου. Μου άρεσαν πολύ τα μοναστήρια. Η ζωή εκεί ήταν εντελώς διαφορετική από τη ζωή στο χωριό. Καμιά φορά αναρωτιέμαι αν το μοναστήρι δεν ήταν για μένα ένας τρόπος να ξεφύγω από τα πρόβατα και τη φτώχεια. Ο πατέρας μου ήταν βοσκός. Και ήθελε πάντα να τον βοηθώ να φυλάει τα πρόβατα, εμένα όμως δεν μου άρεσε αυτή η δουλειά. Ο πατέρας μου παραπονιόταν και έλεγε: «Δεν έχω να περιμένω τίποτα από τον μεγάλο μου γιο. Αν χρειαστώ βοήθεια, όταν γεράσω, πρέπει να στραφώ στον μικρότερο γιο μου». Το επαναλάμβανε τόσο συχνά αυτό, που, στα τελευταία χρόνια της ζωής του, όταν ήμουν Αρχιεπίσκοπος, συνήθιζα να τον πειράζω, λέγοντας του: «Θυμάσαι που γκρίνιαζες, επιμένοντας ότι δεν είχες να περιμένεις τίποτα από μένα;». Ήταν βαθιά θρησκευόμενος, όπως όλοι άλλωστε στην οικογένεια μου, μα δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί την Κυριακή το πρωί παρατούσα τα πρόβατα και έτρεχα στο μοναστήρι για να βοηθήσω τον παπά στη λειτουργία. Όταν του είπα ότι ήθελα να ακολουθήσω αυτόν τον δρόμο, ήμουν δώδεκα χρονών. Εκείνος θύμωσε, εγώ όμως δε φοβήθηκα. Ήμουν απόλυτα σίγουρος ότι τίποτα δεν θα μπορούσε να με σταματήσει.

Φ. Και η μητέρα σας;

Μ. Δε θυμάμαι πολύ καλά τη μητέρα μου. Πέθανε όταν ήμουν πολύ μικρός. Δεν έχω ούτε μια φωτογραφία της. Εκείνο τον καιρό, οι φτωχοί και κυρίως

αυτοί που ζούσαν στα βουνά της Κύπρου, δεν έβγαζαν φωτογραφίες. Το μόνο που θυμάμαι για τη μητέρα μου είναι η μέρα που αρρώστησε. Υπήρχε μόνο ένας γιατρός σε ολόκληρη την περιοχή και ο πατέρας μου ξεκίνησε με τα πόδια για να τον βρει. Δεν είχε ιδέα σε ποιο χωρίο μπορεί να βρισκόταν και έτσι περιπλανήθηκε ώρες ολόκληρες. Τελικά γύρισε σέρνοντας τον γιατρό σαν πρόβατο πίσω του. Ο γιατρός χρησιμοποιούσε το ίδιο φάρμακο για όλες τις αρρώστιες. Φαντάζομαι ότι θα ήταν ασπιρίνη. Έδωσε και στη μητέρα μου ένα χάπι και εκείνη ύστερα από λίγο πέθανε. Θυμάμαι την κηδεία της. Θυμάμαι και τις νύκτες που κοιμόμουν μαζί με τον πατέρα μου, γιατί κοντά του μπορούσα να κλαίω καλύτερα. Θυμάμαι ακόμα και τη νύκτα που άρχισε και εκείνος να κλαίει, και εγώ του είπα: «Αν σταματήσεις να κλαις, θα σταματήσω και εγώ». Έπειτα θυμάμαι ότι με πήρε η γιαγιά μου. Οι συγγενείς έλεγαν στον πατέρα μου: «Είσαι νέος, πρέπει να ξαναπαντρευτείς, έστω και για το χατίρι των παιδιών». Εκτός από μένα, υπήρχε ο μικρότερος αδελφός μου και η αδελφούλα μου, που μόλις είχε γεννηθεί. Μια μέρα με πήγανε στο σπίτι για να γνωρίσω την καινούρια μητέρα - ο πατέρας μου είχε ξαναπαντρευτεί. Η καινούρια μου μητέρα στεκόταν στη μέση του δωματίου και ψιθύριζε ολοένα: «Έλα μέσα, έλα μέσα». Δεν ήθελα να προχωρήσω γιατί δεν τη γνώριζα. Τελικά όμως μπήκα και σύντομα άρχισα να την αγαπώ. Ήταν τόσο καλή. Ζει ακόμη, εξακολουθεί να είναι πολύ καλή, και εγώ δεν έπαψα να την αγαπώ. Την αγαπώ πάρα πολύ. Α, είναι τόσο δύσκολο και ταυτόχρονα τόσο απλό να σας μιλήσω για την προέλευση μου. Ο πατέρας μου δεν ήξερε γράμματα, όπως δεν ήξερε ούτε η μητέρα μου, ούτε η γιαγιά μου, ούτε η μητριά μου. Νομίζω ότι ο πατέρας μου συμβιβάστηκε με την ιδέα να με αφήσει να πάω στο μοναστήρι γιατί εκεί θα μπορούσα να μάθω να διαβάζω και να γράφω. Όταν με πήρε δεν έπαψε να με συμβουλεύει: «Να είσαι υπάκουος, να μελετάς...».

Φ. Είπατε ότι ο πατέρας σας, όταν σας πήρε στο Μοναστήρι, σας συμβούλευσε να είστε υπάκουος. Δηλαδή ήσαστε ανυπάκουος και εκείνη την εποχή; Μόλις πριν από λίγο ομολογήσατε ότι υπακούετε μόνο στον εαυτό σας.

ΗΜΟΥΝΑ ΝΤΡΟΠΑΛΟΣ ΑΛΛΑ ΠΕΙΣΜΑΤΑΡΗΣ

Μ. Ήμουνα ντροπαλός. Ήμουνα τόσο ντροπαλός, ώστε στο σχολείο δεν είχα το θάρρος να σηκωθώ και να αποδείξω ότι είχα διαβάσει. Όταν με σήκωνε ο δάσκαλος, κοκκίνιζα και δενόταν η γλώσσα μου. Ούτε τότε όμως κατάφερα να είμαι υπάκουος. Για παράδειγμα, ακούστε την ιστορία με τα γένια. Όταν έγινα είκοσι χρονών, ο ηγούμενος της Μονής με διέταξε να αφήσω γένια. Οι δόκιμοι καλόγεροι όμως δεν είναι υποχρεωμένοι να αφήνουν γένια. Αρνήθηκα, κι εκείνος θύμωσε. «*Ή θα με ακούσεις, ή να φύγεις*». «*Εντάξει, θα φύγω*». Μάζεψα τα πράγματα μου – ήξερα ακριβώς τι επρόκειτο να συμβεί. «*Μη φύγεις! Μείνε*». «*Εντάξει, θα μείνω*». «*Θα αφήσεις όμως γένια*». «*Όχι, δε θα αφήσω*». «*Πρόσεχε, γιατί θα χτυπήσω*». «*Χτύπα με*». **Άρχισε να**

με χτυπάει, και όση ώρα με χτυπούσε, φώναζε: «Θα αφήσεις γένια;» «Όχι». «Θα αφήσεις τώρα;» «Όχι». Τελικά κάθισε εξαντλημένος. «Σε παρακαλώ. Άφησε τα να μεγαλώσουν λίγο. Πολύ λίγο, ίσα – ίσα για να μη φανεί πως υποχώρησα εγώ». «Όχι». «Πολύ λίγο, ίσα – ίσα για να σε ρωτάει ο κόσμος αν αφήνεις γένια». Χαμογέλασα: «Τόσο λίγο;» «Ναι». «Όπως τα έχω τώρα;» «Ναι». «Ούτε εκατοστό περισσότερο». «Εντάξει». Έτσι καταλήξαμε σε συμβιβασμό, χωρίς να χρειαστεί να τον υπακούσω.

Φ. Θα έλεγα ότι αυτή η ιστορία είναι αποκαλυπτική.

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΟΥ ΕΙΝΑΙ Η ΚΡΗΜΝΟΒΑΣΙΑ

Μ. Αυτή ήταν και είναι η στρατηγική μου. Θέλω να πω ότι πάντα μου άρεσε να οδηγώ τον εαυτό μου ως την άκρη του γκρεμού και τότε να σταματώ έγκαιρα, ώστε να μην πέσω. Καταλαβαίνετε τι εννοώ; Δεν θέλω να πω ότι σταματούσα την τελευταία στιγμή γιατί τότε συνειδητοποιούσα την ύπαρξη του γκρεμού. Υπολόγιζα και το τελευταίο εκατοστό, ως εκεί που θα μπορούσα να προχωρήσω. Οι άλλοι, φυσικά, πιστεύουν ότι είμαι έτοιμος να πέσω, να αυτοκτονήσω. Αντίθετα, εγώ συνεχίζω πολύ ήρεμα, ξέροντας πότε θα πατήσω φρένο. Το ίδιο συνέβηκε και με τον ηγούμενο. Δεν είχα την παραμικρή πρόθεση να φύγω από το μοναστήρι! Μου άρεσε πολύ εκεί. Ήξερα όμως ότι, αν τον έκανα να πιστέψει το αντίθετο και αν άντεχα στο ξυλοφόρτωμα, θα υποχωρούσε και θα δεχόταν ένα συμβιβασμό που, για μένα θα ήταν νίκη.

Φ. Υπήρξε καμιά περίπτωση που να πέσατε έξω στους υπολογισμούς σας, που να αποφάσισε η μοίρα αντί για σας;

ΠΩΣ ΕΓΙΝΑ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΤΑ 35 ΜΟΥ ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΤΑ 37 ΜΟΥ ΧΡΟΝΙΑ

Μ. Δεν πιστεύω στη μοίρα. Καθένας φτιάχνει μόνος του τη μοίρα του. Το πολύ - πολύ, μπορώ να δεχτώ ότι υπάρχουν απρόβλεπτες συνθήκες, που όμως πρέπει κανείς να ξέρει να τις εκμεταλλευτεί. Εγώ, λόγου χάρη, δεν είχα προβλέψει ότι θα γινόμουν επίσκοπος σε ηλικία τριάντα πέντε χρονών, ούτε αρχιεπίσκοπος στα τριάντα επτά μου. Αυτή την ιστορία αξίζει να σας τη διηγηθώ. Ύστερα από επτά χρόνια ζωής στο μοναστήρι – τα τρία απ’ αυτά τα πέρασα στο γυμνάσιο της Λευκωσίας – με στείλανε στην Αθήνα για να πάρω δίπλωμα νομικής και θεολογίας. Εκεί με βρήκε ο Ελληνο-Ιταλικός πόλεμος και η γερμανική κατοχή. Ήταν σκληρά, αλλά και περιπετειώδη χρόνια. Μετά την απελευθέρωση πήρα υποτροφία για τις Ηνωμένες Πολιτείες και πήγα στη Βοστώνη. Μου άρεσε η Αμερική – μαζί με όλα τα άλλα – μου είχαν εμπιστευτεί και μια μικρή ορθόδοξη ενορία. Αποφάσισα να μείνω εκεί πέντε χρόνια και όχι τρία, όπως είχε αρχικά κανονιστεί, και να πάρω δίπλωμα καθηγητή της θεολογίας. Και σ’ αυτήν όμως την περίπτωση τα σχέδια μου ματαιώθηκαν. Δεν είχαν περάσει καλά-καλά δυο χρόνια, όταν έλαβα ένα τηλεγράφημα από την

Κύπρο, όπου με πληροφόρησαν ότι οι κάτοικοι μιας περιοχής, ήθελαν να με εκλέξουν επίσκοπο. Τρομοκρατήθηκα. Δεν ήθελα να φύγω από την Αμερική, ούτε να γυρίσω στην Κύπρο. Η Κύπρος δεν αντιπροσώπευε για μένα τίποτα περισσότερο από την αόριστη γνώση κάποιου γεωγραφικού χώρου, και μάλιστα μια γνώση πολύ περιορισμένη, αφού το μόνο που είχα γνωρίσει ήταν τα βουνά όπου γεννήθηκα, το μοναστήρι όπου μεγάλωσα και το σχολείο της Λευκωσίας όπου σπούδασα. Ξέρετε ότι είδα θάλασσα για πρώτη φορά όταν έγινα δεκαοκτώ χρονών; Έτσι, λοιπόν, απάντησα: «*Ευχαριστώ πολύ, αλλά δεν θέλω να γίνω επίσκοπος. Στοπ*».

Φ. Θέλετε να πείτε ότι δεν ήσαστε φιλόδοξος;

Μ. Και βέβαια ήμουν. Κανένας κληρικός δεν είναι ευχαριστημένος, αν δεν πετύχει στην εκκλησιαστική του καριέρα. Οι φιλοδοξίες μου όμως ήταν διαφορετικές. Το θέμα πάντως είναι ότι δεν είχα προλάβει καλά-καλά να στείλω την απάντηση μου, όταν έφτασε δεύτερο τηλεγράφημα: «*Οι εκλογές έγιναν. Ο λαός σας εψήφισε ομόφωνα*». Αυτό έγινε το 1948, στις παραμονές του αγώνα για την ανεξαρτησία. Πήρα λυπημένος το αεροπλάνο για την Αθήνα και θυμάμαι πως όλο ρωτούσα τους συνταξιδιώτες μου: «*Θα βρω ταξί στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας;*». Έπειτα, ένα άλλο αεροπλάνο με μετέφερε από την Αθήνα στη Λευκωσία και ... σας είπα ήδη ότι στην Κύπρο η εκλογή του επισκόπου γίνεται με πολύ δημοκρατικό τρόπο. Ο κόσμος συμμετέχει αυθόρμητα, με ενθουσιασμό, και δε γίνονται παρατυπίες. Παράλειψη όμως να σας πω ότι στις εκλογές αυτές παρατηρείται μεγάλος φανατισμός. Κι εγώ δεν μπορώ να ανεχθώ το φανατισμό, οποιαδήποτε μορφή φανατισμού. Φανταστείτε λοιπόν πώς αισθάνθηκα όταν, βγαίνοντας να ψάξω για ταξί, είδα συγκεντρωμένο αυτό το απίστευτο πλήθος να φωνάζει φανατικά το όνομα μου. Όταν συνήλθα, κατάφερα να ψελλίσω αυτά που αποτέλεσαν και την πρώτη πολιτική δήλωση μου: «***Εσείς με θελήσατε. Γι' αυτό θα αφιερώσω τον εαυτό μου στην Εκκλησία και στην Κύπρο. Και θα κάνω ό,τι μπορώ για να βοηθήσω την Κύπρο να κερδίσει την ελευθερία της και να σπάσει τα δεσμά της αποικιοκρατίας***». Έπειτα ένιωσα να με σηκώνουν στα χέρια. Με πήγαν στη Λάρνακα, στην περιοχή όπου είχα εκλεγεί. Απ' εκείνη τη στιγμή η Κύπρος έγινε η ζωή μου.

Φ. Τελικά δεχτήκατε και γίνατε Επίσκοπος Κιτίου. Ωραία ζωή, Μακαριότητα. Τυχερή ζωή, θα έλεγα.

Μ. Σκληρή και δύσκολη ζωή, γεμάτη από απόπειρες δολοφονίας, κινδύνους, αγωνίες και εξορία. Πήρα μέρος στην Αντίσταση εναντίον των Βρετανών. Λοιπόν, δυο χρόνια αργότερα, όταν πέθανε ο αρχιεπίσκοπος, με εκλέξανε θριαμβευτικά στη θέση του. Έτσι έγινα ο νεώτερος αρχηγός Εκκλησίας σε ολόκληρο τον κόσμο. Ομολογώ πως αυτό μου άρεσε.

Η ΕΞΟΡΙΑ ΣΤΙΣ ΣΕΨΧΕΛΛΕΣ ΗΤΑΝ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Μ. Διπλασίασα όμως τις πολιτικές μου ενέργειες και το πλήρωσα με εξορία. Οι Βρετανοί, για να με ξεφορτωθούν, **με στείλανε στις ΣεΨχέλλες** και βέβαια, τώρα που το ξανασκέφτομαι, εκείνη η εξορία δεν μου φαίνεται πια καθόλου τραγική. **Δεν ήταν πραγματική εξορία, ήταν διακοπές. Μου είχαν παραχωρήσει ένα ωραίο σπίτι και είχα γύρω μου ανθρώπους που με υπηρετούσαν και με σέβονταν.** Το τοπίο ήταν υπέροχο. Τόσο που ένωσα την επιθυμία να το ξαναδώ. Έτσι πήγα και πάλι, σαν τουρίστας, **και αγόρασα μια μικρή έκταση κοντά στο ίδιο εκείνο σπίτι,** που δυστυχώς ο ιδιοκτήτης του δεν ήθελε να μου το πουλήσει. Οι Βρετανοί μου φέρθηκαν καλά, και δε με κράτησαν εκεί για πολύ – μόνο έντεκα μήνες. Τότε όμως αυτό το αγνοούσα και νόμιζα ότι θα με περιόριζαν εκεί τουλάχιστον για δέκα χρόνια, ίσως και για πάντα. Δεν είχα ιδέα για το τι γινόταν στην Κύπρο. Δεν είχα ούτε ραδιόφωνο, ούτε εφημερίδες και δεν μπορούσα να μιλήσω σε κανέναν. Και...

Φ. Και;

Μ. Σύμφωνα θα σας το πω. Δεν είμαι γεννημένος για να ζω απομονωμένος. Μπορώ να μείνω μια βδομάδα κλεισμένος στη σουίτα μου στο Πλάζα, αλλά, την ογδόη μέρα θέλω να βγω έξω, να δω κόσμο, να κάνω κάτι, να ζήσω. Θα με ρωτήσετε: «Δεν σε δίδαξε τίποτα το μοναστήρι;». Τα μοναστήρια μας δεν είναι πολύ αυστηρά. Αυτά που ζουν εσωτερικοί είναι γιατί το διάλεξαν μόνοι τους και όχι γιατί τους αναγκάσανε. Άλλωστε κανείς δεν με υποχρεώνει να γυρίσω πίσω στο μοναστήρι. Προτιμώ να κάνω αυτά που κάνω τώρα και ...γιατί θα έπρεπε να γυρίσω πίσω στο μοναστήρι;

Φ. Όστε είχα δίκαιο όταν σας παρομοίασα με εκείνους τους πάπες. Άλλωστε ποτέ δεν πίστεψα στην εικόνα του ασκητή, του χορτοφάγου...

Μ. Δεν είμαι χορτοφάγος. Μου αρέσουν τα λαχανικά, τρώω όμως και κρέας. Μια από τις πιο οδυνηρές αναμνήσεις μου είναι ένα επίσημο γεύμα που παρατέθηκε προς τιμή μου στην Ινδία. Ο σερβιτόρος με πλησίασε και με ρώτησε: «Είστε χορτοφάγος;» Νόμιζα ότι με ρωτούσε αν μου άρεσαν τα χορταρικά και απάντησα καταφατικά. Τότε τοποθέτησε ένα λουλουδι δίπλα στο πιάτο μου και σε όλη τη διάρκεια του γεύματος δε με σερβίρισε τίποτε άλλο εκτός από λαχανικά. Με έπιασε ζήλια, βλέποντας τους άλλους να καταβροχθίζουν κοτόπουλα, ψάρια και μπριζόλες. Από τότε, κάθε φορά που μου δίνουν ένα λουλουδι στο χέρι, αρχίζω να υποψιάζομαι.

Φ. Εγώ όμως εννοώ άλλου είδους λουλουδία, Μακαριότατε. Λέγεται ότι κάποτε ήσαστε σε ένα πάρτι όπου μια χορεύτρια χόρεψε ένα ζωηρό χορό της κοιλιάς. Λένε λοιπόν πως είπατε: **«Η ομορφιά της γυναίκας είναι θείο δώρο».**

Μ. Αυτό το περιστατικό μου είναι άγνωστο. Είναι αλήθεια ότι μου αρέσουν οι λαϊκοί χοροί, αγαπώ το φολκλόρ...

Φ. Όχι, όχι δε μίλησα για φολκλόρ, μίλησα για χορό της κοιλιάς. Προσπάθησα να επιβεβαιώσω την πληροφορία ότι δεν είστε από εκείνους τους ιερείς που προσεύχονται από το πρωί ως το βράδυ και...

Μ. Είμαι συνήθως πολύ απλός άνθρωπος. Πάντως ταυτόχρονα... τι να σας πω... Όταν είναι ανάγκη... προσαρμόζομαι... κατά κάποιον τρόπο. Μου αρέσει, ας πούμε, να περπατώ, να τρέχω, να σκαρφαλώνω στα βουνά, να διατηρώ τη φόρμα μου. Έτσι, όποτε μπορέσω, πηγαίνω εκδρομή, περπατώ στο δάσος... Βλέπετε ότι κάτω από το ράσο φοράω παντελόνι... Το γεγονός ότι φοράω πάντα ράσο, ακόμα και στο σπίτι, είναι επειδή έτσι έχει συνηθίσει να με βλέπει ο λαός μου και δε θέλω να τον απογοητεύσω. Βαριέμαι όμως τα κοκτέιλ πάρτι και τις κοσμικές συγκεντρώσεις...

Φ. Φαίνεται ότι δεν έγινα ακόμα κατανοητή, Μακαριότατε. Ίσως πρέπει να πούμε τα πράγματα με το όνομα τους. Αναφερόμουνα στο γυναικείο φύλο και στις φήμες ότι σας αρέσουν οι γυναίκες. Λένε ακόμα ότι στην Κύπρο έχετε δύο... χμ... δύο συζύγους.

Μ. Ελάτε τώρα. Οι Επίσκοποι και οι Αρχιεπίσκοποι της Ορθόδοξης Εκκλησίας δεν μπορούν να παντρευτούν. Μόνο οι παπάδες μπορούν. Σ' αυτήν όμως την περίπτωση δεν έχουν δικαίωμα να γίνουν επίσκοποι...

Φ. Το ξέρω. Χρησιμοποίησα τη λέξη «συζύγους» από ευγένεια.

Μ.

Φ. Δεν είναι αλήθεια ότι σας αρέσουν πολύ οι γυναίκες;

Μ.

Φ. Εντάξει, ας αλλάξουμε θέμα. Λένε επίσης ότι δεν είστε ειλικρινής άνθρωπος, ότι ποτέ δε βγαίνει αληθινή λέξη από το στόμα σας. Πιστεύετε ότι επιτρέπεται σε έναν αρχηγό κράτους να λέει ψέματα;

Μ. Όχι, αυτό είναι κάτι που δεν το δέχομαι. Είμαι τόσο ανίκανος να λέω ψέματα, οποιαδήποτε ψέματα, ώστε όταν δεν μπορώ να πω την αλήθεια, προτιμώ να μένω σιωπηλός. Η σιωπή είναι πάντα καλύτερη από το ψέμα.

Ακούστε, στη διάρκεια του αγώνα για Ανεξαρτησία, οι βρετανοί με συλλάβανε αρκετές φορές. Όσο ήμουν κρατούμενος με ανακρίνανε και φυσικά δε μπορούσα να αρνηθώ τα όσα έκανα. Τότε όλοι ήξεραν ότι είχα επαφές με το Γρίβα. Έτσι, για να μην πω ψέματα, απάντησα; **«Δεν μπορώ να σας πω τίποτα. Αρνούμαι να απαντήσω».** Και έμεινα σιωπηλός.

Φ. Το ίδιο κάνατε και με μένα, όταν σας ρώτησα για τις γυναίκες.

Μ. Τι σας είπα;

Φ. Τίποτα.

Μ. Η τέλεια απάντηση.

Φ. Αρχίζω να σας συμπαθώ Μακαριότατε, γι' αυτό μου κάνει κόπο που επιμένω πάνω σ' αυτές τις ασχήμιες που λέγονται σε βάρος σας. Για παράδειγμα, ότι παραμένετε στην εξουσία χάρη στα ρουσφέτια, ότι είστε πλούσιος, και ότι ...

ΔΕΝ ΕΧΩ ΚΑΜΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ
ΚΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΒΟΗΘΩ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΜΟΥ

Μ. Δεν έχω καμιά περιουσία. Απολύτως τίποτα, εκτός από εκείνη τη μικρή έκταση στις Σευχέλλες. Δεν έχω δεκάρα σε καμιά τράπεζα της υφηλίου. Έχω μόνο κάτι σαν μισθό που μπορώ να τον διαθέσω όπως θέλω. Είναι όμως πολύ μικρό ποσό. Διαχειρίζομαι βέβαια την περιουσία της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας στην Κύπρο και, ως αρχιεπίσκοπος, μπορώ να διαθέσω όπως θέλω ό,τι υπάρχει στο αρχιεπισκοπικό μέγαρο. Δεν έχω όμως δικαίωμα να χρησιμοποιήσω ούτε πεντάρα για τον εαυτό μου. Θεωρητικά, ακόμα και τα ασπρόρουχα μου ανήκουν στην αρχιεπισκοπή. Όσο για τα ρουσφέτια, είναι αλήθεια ότι βοηθώ πολύ κόσμο. **Αλλά λιγότερο από όλους, τους φίλους μου. Κι ακόμα λιγότερο τους συγγενείς μου.** Ο αδελφός μου εργάζεται ως οδηγός του αυτοκινήτου μου. Δεν μου φαίνεται δα και τόσο σπουδαία καριέρα, αν μάλιστα σκεφτείτε τις απόπειρες που γίνονταν εναντίον μου. Είναι επίσης αλήθεια πως, όταν ταξιδεύω, μένω σε καλά ξενοδοχεία. Αλλά ξέρετε γιατί; Γιατί έχω φίλους σε όλο τον κόσμο, που επιμένουν να αναλάβουν τα έξοδα. Στο Λονδίνο, λόγου χάρη, μετά το πραξικόπημα, πήγα όπως πάντα στο ξενοδοχείο, Γκρόβενορ. Την επομένη ήρθε και με επισκέφτηκε ο Τσαρλς Φόρτε – τον είχα γνωρίσει στην Κύπρο, όπου ήθελε να ανοίξει ξενοδοχείο – και μου είπε: *«Ξέρετε ότι είμαι ιδιοκτήτης του Γκρόβενορ;»* Δεν το ήξερα. *«Θα το θεωρήσω τιμή μου, αν δεχτείτε να είστε φιλοξενούμενος μου όσο καιρό αποφασίσετε να μείνετε στο Λονδίνο».* Και έτσι δεν πλήρωσα τίποτα. Ήθελε μάλιστα να με φιλοξενήσει και στη Νέα Υόρκη, στο ξενοδοχείο Πιέρ, που επίσης του ανήκει. Δε δέχτηκα, γιατί δεν ήθελα να εκμεταλλευτώ την καλοσύνη του.

Φ. Σύμφωνα. Τότε όμως γιατί σας αποκαλούν Κόκκινο Αρχιεπίσκοπο;

ΣΥΜΠΑΘΩ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΠΛΗΣΙΑΖΕΙ ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟ
ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΠΩ ΘΑ ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΕΙ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ

Μ. Ποτέ δεν κατάλαβα από πού βγήκε αυτό. Ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι δεν έκανα ποτέ αντικομμουνιστική προπαγάνδα. Ή ίσως επειδή ακολουθώ αδέσμευτη πολιτική. Τις περισσότερες Αδέσμευτες χώρες τις κατηγορούν ότι έχουν αριστερό προσανατολισμό, ακόμα και πως πρόσκεινται στη Σοβιετική Ένωση.

Φ. Είστε σοσιαλιστής, Μακαριότατε;

Μ. Αν αναφέρεστε στο Σουηδικό Σοσιαλισμό και όχι στο Σοβιετικό, τότε μπορώ να σας πω ότι δεν έχω τίποτα εναντίον του Σοσιαλισμού. Από όλα τα κοινωνικά συστήματα, είναι εκείνο που πλησιάζει περισσότερο στο Χριστιανισμό, σε ορισμένο Χριστιανισμό ή τουλάχιστο σ' αυτό που θα έπρεπε να είναι η χριστιανική διδασκαλία. Ο Χριστιανισμός δεν ευνοεί κανένα

κοινωνικό σύστημα – αναγνωρίζει ότι κάθε κοινωνικό σύστημα, από το καπιταλιστικό ως το κομμουνιστικό, μπορεί να περιέχει θετικά στοιχεία. Αλλά αν χρειαζόταν να διαλέξω το καλύτερο, ή το πιο χριστιανικό σύστημα, θα διάλεγα το Σοσιαλισμό. Είπα το Σοσιαλισμό, όχι τον Κομμουνισμό. Και επιτρέψτε μου να προσθέσω ότι, κατά τη γνώμη μου, το μέλλον ανήκει στο Σοσιαλισμό. Ο Σοσιαλισμός θα επικρατήσει στο τέλος, αφού πραγματοποιηθεί ένα είδος ώσμωσης ανάμεσα στις κομμουνιστικές και τις καπιταλιστικές χώρες. Στον πνευματικό τομέα έχει ήδη αρχίσει να πραγματοποιείται. Το σοσιαλιστικό, δηλαδή το εξισωτικό πνεύμα, διαποτίζει όλες τις ανθρώπινες σχέσεις. Σήμερα η ισότητα έχει γίνει πηγαίο αίσθημα.

Φ. Είστε αισιόδοξος, Μακαριότατε.

Μ. Πάντα ήμουνα. Και ποτέ αβασάνιστα. Μια μεγάλη αλλαγή έγινε στον κόσμο τα τελευταία τριάντα χρόνια. Ποιος θα φανταζόταν πριν από τριάντα χρόνια ότι η αποικιοκρατία θα κατέρρευε και ότι ο πόλεμος δεν θα ήταν πια αποδεκτός σαν μέσο υποταγής μιας χώρας; Ποιος θα φανταζόταν ότι οι κοινωνικές ιεραρχήσεις δε θα ήταν πια παραδεκτές και ότι η λέξη Σοσιαλισμός δεν θα προκαλούσε πια τρόμο;

Φ. Αφού όμως πιστεύετε στο Σοσιαλισμό, πώς μπορείτε να διοικήτε μια από τις πλουσιότερες Εκκλησίες στον κόσμο;

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΑΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟΣΟ ΠΛΟΥΣΙΑ ΟΣΟ Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ

Μ. Δεν ήταν ποτέ τόσο πλούσια όσο η Καθολική Εκκλησία. Και πέρα απ' αυτό, η Εκκλησία δεν είναι αντιδραστική δύναμη, δεν αντιπροσωπεύει τον καπιταλιστικό κόσμο. Αν στρέφεται συχνά προς τα δεξιά, το λάθος οφείλεται μόνο στους εκπροσώπους της. Αλλά οι εκπρόσωποι της Εκκλησίας δεν είναι η θρησκεία. Σκεφτείτε ότι ακόμα και οι παπάδες, οι επίσκοποι, οι αρχιεπίσκοποι και οι θεολόγοι δεν κατάφεραν να ξεριζώσουν τη θρησκεία από τις καρδιές των ανθρώπων! Ίσως είμαι πολύ αισιόδοξος. Ακόμα και η Καθολική Εκκλησία έχει αλλάξει τόσο πολύ τα τελευταία χρόνια, χάρη στον Πάπα Ιωάννη.

ΤΟ 1961 ΣΥΝΑΝΤΗΘΗΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΠΑ

Το 1961, όταν μου ζητήθηκε να επισκεφθώ επίσημα τη Ρώμη, έλαβα μια πρόσκληση από τον Πάπα. Φυσικά είχα μεγάλη επιθυμία να πάω. Αναρωτιόμουν όμως αν, παρ' όλα αυτά, θα έπρεπε να υποκύψω στον πειρασμό. Η έλλειψη κατανόησης ανάμεσα στις δύο Εκκλησίες μας χρονολογείται από παλιά. Όχι, Καθολικό επίσκοπο, αλλά ούτε και Καθολικό παπά δεν είχα συναντήσει ποτέ μου! Σκεφτόμουν ότι οι άλλοι αρχηγοί της Ορθόδοξης Εκκλησίας θα το θεωρούσαν αυτό προσβολή. Μα ύστερα από λίγο καιρό, ο Πατριάρχης της Κωνσταντινούπολης Αθηνάγορας συνάντησε τον Πάπα Παύλο ΣΤ' στην Ιερουσαλήμ.

Φ. Νιώσατε άνετα με τον Πάπα;

Μ. Η συνάντηση ήταν αρκετά ενδιαφέρουσα. Κρίμα που εξακολουθεί να υπάρχει όλο αυτό το πρωτόκολλο.

Φ. Με ποιους αρχηγούς κρατών αισθάνεστε άνετα;

ΣΥΝΑΝΤΗΘΗΚΑ ΜΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΡΧΗΓΟΥΣ
ΚΡΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΜΕΡΙΚΟΙ ΜΕ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΣΑΝ

Μ. Ας πούμε ότι μερικοί – όχι πολλοί – αρχηγοί κρατών με έχουν εντυπωσιάσει, και ότι οι άλλοι με έχουν αφήσει αδιάφορο. Τους θεωρούσανε μεγάλους ανθρώπους, αλλά ήταν μόνο άνθρωποι που κυβερνούσανε μεγάλες χώρες. Ανάμεσα σ' αυτούς που με εντυπωσίασαν ήταν και ο Τζων Κένεντυ. Εκείνο το παιδιάστικο πρόσωπο του προκαλούσε στ' αλήθεια τη συμπάθεια, είχε μια δική του αξιοπρέπεια. Κι έπειτα, ο Κένεντυ ήταν απλός, ανθρώπινος. Στην ίδια μοίρα με τον Κένεντυ βάζω τον Τίτο. **Όμως εγώ και ο Τίτο είμαστε φίλοι. Χαίρομαι όταν σκέφτομαι ότι και εκείνος με αγαπάει όσο τον αγαπώ κι εγώ ...** Είναι τόσο δυναμικός άνθρωπος, με τόσο ξεκάθαρες ιδέες. **«Ό,τι και αν χρειαστείς, ειδοποίησε με»**, μου λέει πάντα, γενναιόδωρα. Μου άρεσε και ο Νάσερ. Θυμάμαι τότε που τον συνάντησα στην πρώτη διάσκεψη των Αδεσμεύτων Χωρών στο Μπαντούγκ της Ινδονησίας. Ήταν η πρώτη φορά που έβγαινε από την Αίγυπτο, η πρώτη φορά που ταξίδευε με επιβατικό αεροπλάνο, και ήταν κατενθουσιασμένος. Αυτό μου φάνηκε πολύ συγκινητικό. Όσο για τον Κάστρο δεν ξέρω. Έχει ορισμένες ιδιότητες που χαρακτηρίζουν ένα αρχηγό. Σε μένα φέρθηκε ... φέρθηκε όπως θα μπορούσε να φερθεί ένας Κάστρο. Η Γκόλντα Μέιερ είναι πολύ δυνατή, ενδιαφέρουσα γυναίκα. Διαφωνούμε όμως σε πάρα πολλά πράγματα. Έχουμε συναντηθεί δυο φορές και δεν μπορώ να ισχυριστώ ότι οι συναντήσεις μας ήταν ιδιαίτερα θερμές. Ο Σοεκάρνο ... δεν με εντυπωσίασε. Ο Νίξον ακόμα λιγότερο. Είναι συνηθισμένος, πολύ συνηθισμένος άνθρωπος. Έπειτα ... τι άλλο θέλετε να σας πω; **Μου αρέσει ο Κωνσταντίνος. Όχι επειδή είμαι μοναρχικός** – τον είδα να γεννιέται, να μεγαλώνει, γι' αυτό τον αγαπώ. Δεν μου επιτρέπεται όμως να εκφράζω τέτοιες γνώμες ... Θα μπορούσε κανείς να πει ότι κάνω πολιτική προπαγάνδα για να τον υποστηρίξω.

Φ. Και ο Μάο Τσε Τουνγκ;

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟ ΜΑΟ ΤΣΕ ΤΟΥΝΓΚ

Μ. Δεν μπορώ να πω ότι έχουμε πολλά κοινά σημεία με τον Μάο Τσε Τουνγκ. Δεν είμαι σε θέση να προσδιορίσω την εντύπωση που μου έκανε. Η υγεία του, όταν τον συνάντησα πέρσι τον Μάιο, δεν ήταν καλή και ... Ας το πούμε με άλλο τρόπο ... στην Κίνα είναι κάτι σαν θεός. Η παρουσία του κυριαρχεί παντού και, όπως σας είπα, εγώ μισώ το φανατισμό. Αισθάνομαι πιο άνετα με τον Τσου Εν Λάι. Άλλωστε τον γνωρίζω δεκαεννιά χρόνια, από τη διάσκεψη του Μπαντούγκ. Ο Τσου Εν Λάι είναι τόσο έξυπνος και ευχάριστος,

ώστε μπορείς ακόμα και να καλαμπουρίσεις μαζί του. Μου είχε ετοιμάσει θαυμάσια υποδοχή – εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι με χαιρετήσανε στους δρόμους του Πεκίνου και ένα εκατομμύριο στη Σαγκάη. Του έλεγα και του ξανάλεγα: «*Θέλετε να με κάνετε να νιώσω ότι είμαι σημαντικό πρόσωπο!*». Αστειευόμαστε και όταν μιλούσαμε για τις χώρες μας και για το ρόλο που είχαν παίξει στην ιστορία. Εκείνος έλεγε ολοένα: «*Οι δυο μας χώρες...*». Τελικά τον δέκοψα και του είπα ζωηρά: «Θα μου κάνετε μια χάρη; Σταματήστε να μιλάτε για τις δυο μας χώρες και για τον ιστορικό τους ρόλο. Αισθάνομαι γελοίος. **Πώς μπορείτε να κάνετε σύγκριση ανάμεσα σε ένα νησί πεντακοσίων χιλιάδων κατοίκων και στην Κίνα με τα οκτακόσια εκατομμύρια;** Ποιόν κοινό ιστορικό ρόλο μπορούμε να έχουμε εμείς οι δυο; Είμαι σαν το κουνούπι μπροστά σε ένα ελέφαντα!» Εκείνη τη στιγμή βρισκόταν μαζί μας και ο Μάο Τσε Τουνγκ. Προσπάθησε να με εμψυχώσει παρατηρώντας ότι τα κουνούπια μπορεί να δημιουργήσουν πολλές φασαρίες, ενώ οι ελέφαντες είναι αθώα ζώα. Δεν με έπεισε όμως. **Έτσι έχω ακόμα σύμπλεγμα κατωτερότητας.**

Φ. Το νιώθετε συχνά αυτό το σύμπλεγμα κατωτερότητας;

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΚΡΕΜΛΙΝΟ

Μ. Ω, ναι! Και αν δεν είναι ακριβώς σύμπλεγμα κατωτερότητας, ίσως θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν έλλειψη άνεσης. Να, λόγου χάρη, στη διάρκεια της επίσκεψής μου στη Σοβιετική Ένωση, φιλοξενήθηκα στο Κρεμλίνο. Κάθε πρωί έλεγα στον εαυτό μου: «*Θεέ μου! Ένας αρχιεπίσκοπος μέσα στο Κρεμλίνο!*». Ο Ποντγκόρνυ ήταν συμπαθητικός, ευγενικός. Δε σταματούσε να μου χαμογελάει - δεν κατάφερε όμως να με κάνει να ξεχάσω πόσο παράδοξη ήταν η θέση μου. Και για να ξεπεράσω αυτό το αίσθημα, συνδύασα την επίσκεψη μου στη χώρα με μίαν επίσκεψη στη Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία. Εκεί όμως ένιωσα ακόμα χειρότερα. Εκείνη την εποχή γινόταν η τελετή ενθρόνισης του νέου πατριάρχη και το πλήθος ήταν το ίδιο πολυάριθμο όσο και στο Πεκίνο και στη Σαγκάη. Μου ήταν λοιπόν πολύ δύσκολο να φερθώ σαν να ήμουνα πραγματικά σημαντικό πρόσωπο. Μόνο μια φορά δεν αισθάνθηκα αυτό το σύμπλεγμα κατωτερότητας.

Φ. Πότε;

Μ. Όταν επισκέφθηκα τη Μάλτα.

Φ. Εμείς μπορούμε να σας προσφέρουμε τη δημοκρατία του Αγίου Μαρίνου.

Μ. Δεν με κάλεσαν ποτέ εκεί.

ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ ΒΑΦΤΙΣΑ ΠΕΝΤΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΠΑΙΔΙΑ
ΠΟΥ ΟΝΟΜΑΣΤΗΚΑΝ ΜΑΚΑΡΙΟΙ

Άνετα όμως ένιωσα και στην Αφρική. Α, είναι απίθανος ο αριθμός των μικρών παιδιών και των δρόμων που έχουν πάρει το όνομα μου στην Αφρική. Στην Τανζανία κάθε τόσο συναντούσα κι από ένα μικρό μαύρο που τον έλεγαν Μακάριο. Το ίδιο έγινε στη Ζανζιβάρη, μ' όλο που η Ζανζιβάρη είναι μουσουλμανική. Και στο Ναϊρόμπι ... **Α! στο Ναϊρόμπι ήταν πιο όμορφα από οπουδήποτε αλλού, γιατί μέσα σε μια βδομάδα βάφτισα πέντε χιλιάδες άτομα.**

Με είχε προσκαλέσει ο Κενυάτα, άλλος ένας αρχηγός που με εντυπωσίασε ιδιαίτερα. Ξαφνικά λοιπόν μου ήρθε μια ιδέα. Ρώτησα: «*Πόσα άτομα θα μπορούσα να βαπτίσω, αν έμενα εδώ μια βδομάδα;*». Απάντησαν: «*Όσα θέλετε*». «*Ακόμα και πενήντα χιλιάδες;*». «*Ναι, ακόμα και πενήντα χιλιάδες*». *Πενήντα χιλιάδες παραείναι πολλά,*» είπα. «*Ας τους κάνουμε πέντε χιλιάδες*». Η πρώτη φουρνιά έφτασε δυο μέρες αργότερα με τα πόδια, από πολύ μακρινά χωριά. Φυσικά θα έπρεπε να τους είχα βαπτίσει στον ποταμό. Δεν το διακινδύνεψα, όμως. Το νερό έχει μολυνθεί και εγώ φροντίζω πάντα για τις συνθήκες υγιεινής. Γι' αυτό τους έβαλα όλους, μικρούς και μεγάλους, μέσα σε μια πισίνα και ... μίαν ολόκληρη βδομάδα δεν έκανα τίποτα άλλο παρά να γεμίζω την πισίνα. Ήταν διασκεδαστικό, γιατί υπάρχει εκεί μια ιεραποστολή Καθολικών, που δεν είναι ιδιαίτερα αγαπητή, εξαιτίας των παλιών δεσμών της με τους αποικιοκράτες. Αυτοί λοιπόν οι δύστυχοι ιεραπόστολοι έπρεπε να φτύσουν αίμα για να βαπτίσουν έστω και έναν άνθρωπο. Έπρεπε να βοηθούν τις γυναίκες να ξεγεννήσουν, να νταντεύουν τα μωρά και ό,τι άλλο μπορείτε να φανταστείτε. Αντίθετα, για μένα το πράγμα ήταν απλό. Δε χρειάστηκε να κάνω τίποτα από όλα αυτά, και το αποτέλεσμα είναι να έχω στην Αφρική το μεγαλύτερο εκκλησίασμα μαύρων Ορθοδόξων Χριστιανών στη διάθεση μου. Φυσικά, δεν έχουν καταλάβει τι σημαίνει να ανήκεις στην Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία. Βρίσκεις κάποιον στο δρόμο και το ρωτάς: «*Σε ποια θρησκεία ανήκεις;*». Και εκείνος σου απαντάει: «*Στη θρησκεία του Μακαρίου!*». Δεν πειράζει όμως, καλά είναι και έτσι και ... Ακούστε, θα ζήσω όλη μου τη ζωή στην Κύπρο. Όπως σας είπα και πριν, η Κύπρος είναι τώρα η ζωή μου. Όμως, αν δε μπορούσα να ζήσω στην Κύπρο, θα ζούσα στην Αφρική.

Φ. Τώρα άρχισα να καταλαβαίνω μερικά πράγματα για σας, Μακαριότατε. Σας ευχαριστώ, σας χαιρετώ και καλή αντάμωση στην Κύπρο.

Μ. Καλή αντάμωση στην Κύπρο. Ελάτε όποτε θέλετε. Θα σας δεχτώ ως Πρόεδρος.

ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ 1993

ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

Όπως είδαμε, (στη σ. 93, Τόμος Α') τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ), τα οποία περιλάμβαναν το άνοιγμα της περιφραγμένης ζώνης των Βαρωσίων και του Αεροδρομίου Λευκωσίας, σκοπό είχαν, όπως δήλωσε ο Γ.Γ. **«να λειτουργήσουν ως καταλύτης στις διαπραγματεύσεις που θα οδηγήσουν σε μια συνολική λύση του Κυπριακού με βάση τη Δέσμη Ιδεών».**

Ως το Σεπτέμβριο 1993, οι διαπραγματεύσεις για τα ΜΟΕ είχαν καταλήξει σε αδιέξοδο, γιατί ο Ραούφ Ντενκτάς, εκ μέρους της τουρκοκυπριακής (Τ/Κ) πλευράς, έβαζε νέους όρους, για ν' αποδεχθεί τα ΜΟΕ, παρ' όλον που το άνοιγμα του αεροδρομίου Λευκωσίας έδινε ένα σοβαρό πλεονέκτημα στην Τ/Κ πλευρά, γιατί θα είχε δικαίωμα ελεύθερης διακίνησης με το εξωτερικό, ανθρώπων και εμπορευμάτων, πράγμα που στερούνταν και εξακολουθούν να στερούνται με τα μέτρα που πήρε η Κυπριακή Κυβέρνηση, μετά την τουρκική εισβολή, και τα οποία η Τ/Κ πλευρά ονομάζει **«εμπάργκο».**

Ας σημειωθεί, πως όλα σχεδόν τα ελληνοκυπριακά (Ε/Κ) κόμματα, αντιτίθεντο στα ΜΟΕ, και παρ' όλα αυτά ο Πρόεδρος Κληρίδης ενεργώντας ρεαλιστικά, με γνώμονα το εθνικό συμφέρον, εδέχθη τα ΜΟΕ, ως υποβοηθητικά για λύση του Κυπριακού προβλήματος.

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΩΝ ΜΟΕ ΤΗΣ 21^{ης} ΜΑΡΤΙΟΥ 1994

Όπως γράφει ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών (Γ.Γ.) στην Έκθεσή του, στις 30 Μαΐου 1994, ο Αναπληρωτής Ειδικός Αντιπρόσωπος του Γ.Γ. στην Κύπρο, κ. Gustave Feissel, ετοίμασε, ύστερα από πολυήμερες συζητήσεις με τους Ηγέτες των δύο Κοινοτήτων, ένα αναθεωρημένο Σχέδιο ιδεών, για την εφαρμογή των ΜΟΕ, το οποίο ενεκρίθη από το Γ.Γ., και το οποίο έγινε γνωστό, ως **«Σχέδιο των ΜΟΕ της 21^{ης} Μαρτίου 1994».**

Ο Πρόεδρος Κληρίδης δήλωσε, τόσο στους αντιπροσώπους του Γ.Γ., όσο και δημοσίως, ότι «παρόλο που οι απόψεις μέσα στην Κοινότητα μου είναι ανάμικτες, εντούτοις είμαι έτοιμος να υπογράψω, και να εφαρμόσω το Σχέδιο της 21^{ης} Μαρτίου 1994». Από την τουρκοκυπριακή πλευρά, παρόλο που το Αναθεωρημένο Σχέδιο της 21^{ης} Μαρτίου 1994, ελάμβανε υπόψη πολλές παρατηρήσεις του Τ/Κ Ηγέτη, εντούτοις αυτός εξέφρασε πολλές ενστάσεις.

Ο Γενικός Γραμματέας κάνει στην Έκθεση του της 30^{ης} Μαΐου 1994 τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

«53.Προς το παρόν, το Συμβούλιο Ασφαλείας αντιμετωπίζει, ένα ήδη γνωστό σενάριο: Την έλλειψη συμφωνίας, που οφείλεται ουσιαστικά

στην έλλειψη πολιτικής βούλησης, εκ μέρους της Τ/Κ Κοινότητας. Ενώ, θα μπορούσε να γίνει αντιληπτό, γιατί η Τ/Κ Κοινότητα κάποτε αισθανόταν μη ευτυχής, για όσα συνέβησαν στα χρόνια πριν το 1974, και γι' αυτό είναι απρόθυμη να δεχθεί ορισμένα θέματα-κλειδιά της προτεινόμενης διζωνικής και δικοινοτικής Ομοσπονδίας, εντούτοις βρίσκω δύσκολο να αντιληφθώ το λόγο της απροθυμίας της Τ/Κ ηγεσίας να δεχθεί τα ΜΟΕ, τα οποία είναι εξαιρετικά λογικές και δίκαιες προτάσεις, οι οποίες θα έφερναν σημαντικά και χειροπιαστά οφέλη στην Κοινότητα της, χωρίς να επηρεάζεται καθόλου η ασφάλεια και οι βασικές πολιτικές θέσεις της.»

«54. Όπως είναι τώρα η στάση, που υιοθέτησε η τουρκοκυπριακή ηγεσία, θα έχει σοβαρές συνέπειες για την ευημερία της Τ/Κ Κοινότητας, η οποία θα είχε τα πιο κάτω πλεονεκτήματα, από την υιοθέτηση των ΜΟΕ».

Ο Γ.Γ. κάλεσε ομάδα εμπειρογνομόνων από τη Διεθνή Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, και το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, για να συμβουλευσουν την Κυβέρνηση σχετικά με τα ΜΟΕ.

Στην Έκθεσή τους αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στα ωφελήματα, τα οποία θα έχουν η Τ/Κ Κοινότητα από τη μια πλευρά, και η Ε/Κ από την άλλη. Σχετικά με τα ωφελήματα της Τ/Κ Κοινότητας αναφέρονται τα πιο κάτω:

ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΠΟΥ ΘΑ ΕΙΧΕ Η ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΑ ΜΟΕ

Το άνοιγμα του Διεθνούς Αεροδρομίου Λευκωσίας θα δώσει την ευκαιρία στους Τ/Κ να επικοινωνούν και να διεξάγουν εμπόριο με τον έξω κόσμο ελεύθερα, πράγμα το οποίο στερούνται σήμερα. Μ' αυτόν τον τρόπο, θα αυξηθούν οι εξαγωγές και ο αριθμός των τουριστών, οι οποίοι θα έρχονται από το εξωτερικό μέσω του αεροδρομίου, όπως και μέσω των Βαρωσίων από τις ελεύθερες περιοχές προς τα ξενοδοχεία της Βόρειας Κύπρου, με ανάλογα οφέλη των εισοδημάτων των Τ/Κ. Μια αναλογία των εμπορευμάτων που θα πωλούνται στην αγορά των Βαρωσίων θα προέρχεται από την τουρκική πλευρά, με ανάλογα κέρδη.

Κοινές επιχειρήσεις που θα οργανώσουν τα εμπορικά επιμελητήρια και των δύο πλευρών, θα έχουν ως αποτέλεσμα, την αύξηση της πώλησης εμπορευμάτων, τόσο μέσω του αεροδρομίου Λευκωσίας, όσο και του Βαρωσιού που υπολογίζεται ότι θα συντείνει στην αύξηση κατά 20% του Ακαθάριστου Εγχώριου Εισοδήματος της Τ/Κ Κοινότητας.

Τελικά, το σπουδαιότερο είναι ότι θα δημιουργήσει εμπιστοσύνη μεταξύ των δύο πλευρών, πράγμα το οποίο θα αποτελέσει καταλύτη για τη λύση του Κυπριακού προβλήματος. Αυτό βέβαια ισχύει, όχι μόνο για την Τ/Κ αλλά και για την Ε/Κ Κοινότητα, αποφέροντας κέρδη και στις δύο πλευρές.

ΤΑ ΩΦΕΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Ε/Κ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΟΕ

Η ομάδα των Εμπειρογνομώνων που αναφέραμε πιο πάνω, περιγράφει επίσης και τα ωφελήματα που θα έχει η Ε/Κ Κοινότητα, τόσο από το άνοιγμα του διεθνούς αεροδρομίου, όσο και από το άνοιγμα των Βαρωσίων.

Με το άνοιγμα, η περιφραγμένη περιοχή των Βαρωσίων στην οποία δεν κατοικούσαν, ούτε Τ/Κ πρόσφυγες, ούτε έποικοι, γιατί αυτή ελέγχεται από τη Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών της UNFICYP, η πόλη θα περιέλθει στους μόνιμους κατοίκους της. Επίσης, θα αρχίσουν να εργάζονται και τα ξενοδοχεία στην παραλία των Βαρωσίων. Για την ανοικοδόμηση των Βαρωσίων θα χρειαστούν επενδύσεις για τα πρώτα πέντε χρόνια, πάνω από ένα δισεκατομμύριο δολάρια. Επίσης, για την ανοικοδόμηση του διεθνούς αεροδρομίου Λευκωσίας θα χρειαστούν, όπως υπολογίστηκε, κάπου 37 εκατομμύρια δολάρια. Τόσο από τις θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν, όσο και από τις επενδύσεις, η Ε/Κ Κοινότητα θα έχει τη μερίδα του λέοντος. Επίσης από τις εμπορικές επιχειρήσεις που θα δημιουργηθούν στα Βαρώσια, οι Έλληνες θα έχουν το μεγαλύτερο μερίδιο στο εμπόριο όσο και στα κέρδη απ' αυτό.

Το σημαντικότερο, όμως, ωφέλημα από τα ΜΟΕ, θα είναι η δημιουργία εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο πλευρών, η οποία θα αποτελέσει καταλύτη της λύσης του Κυπριακού, με την οποία η Ε/Κ πλευρά θα κατοχυρώσει τα οικονομικά και άλλα επιτεύγματά της στα τελευταία 20 χρόνια, τα οποία αν δε βρεθεί λύση θα συνεχίσουν να βρίσκονται κάτω από τη δαμόκλειο σπάθη του Αττίλα. Σχετικά, θα έπρεπε να υπενθυμισθεί το γεγονός, ότι με την υπογραφή λύσης του Κυπριακού θα υπογραφεί και Συνθήκη Ειρήνης μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και Τουρκικής Δημοκρατίας, στη θέση της Συμφωνίας για κατάπαυση του πυρός, η οποία υπογράφηκε τον Αύγουστο του 1974 και ισχύει ακόμη.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΑΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ΗΘΕΛΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΙΤΤΑ ΣΩΣΤΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΣΚΥΛΟ ΧΟΡΤΑΤΟ

Οι θέσεις των διαφόρων κομμάτων ήταν οι εξής:

Το ΑΚΕΛ, κατηγορούσε τον νυν Πρόεδρο Κληρίδη, ότι εγκατέλειψε τη συζήτηση της **«ουσίας»** του Κυπριακού, και άρχισε συζήτηση των ΜΟΕ. Ο Σπύρος Κυπριανού, Πρόεδρος του ΔΗΚΟ, καταδίκασε και αυτός τα ΜΟΕ και τα θεωρούσε **«καταστροφικά»** και κατηγορούσε τον Πρόεδρο Κληρίδη, ότι εδέχθη το επανάνοιγμα του Αεροδρομίου Λευκωσίας, ενώ αυτό δεν υπάρχει στα αρχικά 8 ΜΟΕ που ενέκρινε το Συμβούλιο Ασφαλείας, με το ψήφισμα 789. Ο Βάσος Λυσσαρίδης, Πρόεδρος της ΕΔΕΚ και ο Τάσος Παπαδόπουλος, υπαρχηγός του ΔΗΚΟ, θεωρούσαν τα ΜΟΕ **«καταστροφικά»**, **«Τρίτο Αττίλα»**, ή **«επικίνδυνα»**.

Τα ελληνοκυπριακά κόμματα, να μιν ήθελαν να προλειανθεί το έδαφος για λύση του Κυπριακού με τα ΜΟΕ, δεν ήθελαν όμως τα μέτρα που θα παρθούν, να ωφελούν τόσο πολύ την Τ/Κ Κοινότητα όπως είχε διαπιστώσει πιο πάνω η ομάδα εμπειρογνομόνων.

Αυτήν όμως την πολιτική, δεν την υιοθετούσε ο Πρόεδρος Κληρίδης και γι' αυτό, παρά την αντίθεση των άλλων πολιτικών αρχηγών, ο ίδιος, αισθανόμενος την ευθύνη του για τη λύση του Κυπριακού, δεχόταν τα ΜΟΕ.

ΠΩΣ ΤΕΛΙΚΑ ΜΑΤΑΙΩΘΗΚΑΝ ΤΑ ΜΟΕ

Στις 28 Ιουνίου 1994, ο Γ.Γ. πληροφόρησε τον Πρόεδρο του Συμβουλίου Ασφαλείας (Σ.Α.) για τις πιο κάτω εξελίξεις:

Στις 11 και 12 Μαΐου 1994, συναντήθηκαν στη Βιέννη αντιπρόσωποι της Τουρκικής Κυβέρνησης, των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής και της Τ/Κ Κοινότητας, στην παρουσία του κ. Feissel. Η σύσκεψη αυτή, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι χρειάζονται ορισμένες **«Διευκρινίσεις»** (*clarifications*) του Σχεδίου της 21^{ης} Μαρτίου 1994, που σχετίζονταν κυρίως με τα Μέτρα Ασφάλειας του Δρόμου Δερύνειας που θα ένωνε τα Βαρώσια με το νότιο μέρος της Κύπρου.

Ο Τ/Κ Ηγέτης υποστήριξε την άποψη ότι, οι Διευκρινίσεις έπρεπε να περιληφθούν στο Σχέδιο της 21^{ης} Μαρτίου, ο Πρόεδρος Κληρίδης δε συμφώνησε, και επανέλαβε την αποδοχή του για το έγγραφο της 21^{ης} Μαρτίου 1974, αν ο Τ/Κ Ηγέτης το αποδεχόταν. Υπενθύμισε, ότι απεδέχθη το έγγραφο της 21^{ης} Μαρτίου, χωρίς να εγείρει καμιά από τις πολλές ενστάσεις που είχε, αλλά η Τ/Κ πλευρά δεν το απεδέχθη. Ανέφερε επίσης ότι, το Κυπριακό Εθνικό Συμβούλιο απεφάσισε ομόφωνα στις 8 Ιουνίου 1994 **τη διακοπή των διαπραγματεύσεων για τα ΜΟΕ.**

Στην συνέχεια της Έκθεσης του της 28^{ης} Ιουνίου 1994, ο Γ.Γ. πρόσθεσε τα εξής:

Πα'όλα αυτά, **«είχα συμπεράνει ότι είχε πραγματοποιηθεί αρκετή πρόοδος για την εφαρμογή από τα Η.Ε. του Σχεδίου της 21^{ης} Μαρτίου 1994, με τις διευκρινίσεις που είχαν γίνει, και η πρόθεση μου ήταν να απευθυνθώ και στους δύο Αρχηγούς, με παρόμοιες επιστολές, περιγράφοντας τις σχετικές "Διευκρινίσεις" και ζητώντας τη συνεργασία τους, γι' αυτήν την προσπάθεια. Ταυτοχρόνως, θα έστελλα στο Συμβούλιο Ασφαλείας τις επιστολές μου, προς τους δύο Αρχηγούς με το Σχέδιο της 21^{ης} Μαρτίου 1994 και τις "Διευκρινίσεις", με την παράκληση προς το Συμβούλιο να τις εγκρίνει ως βάση για πραγματοποίηση της εφαρμογής των ΜΟΕ».**

«Εντούτοις στις 21 Ιουνίου 1994, ο Αρχηγός της ελληνοκυπριακής Κοινότητας με πληροφόρησε, ότι θα είχε δυσκολία να αποδεχθεί τη

διαδικασία που εισηγούμουν και επανέλαβε ότι δεν ήταν έτοιμος να δεχθεί οποιαδήποτε αλλαγή στο έγγραφο της 21^{ης} Μαρτίου 1994, και ούτε να διαπραγματευθεί περαιτέρω πάνω στο θέμα των ΜΟΕ.

Κάτω από αυτές τις περιστάσεις, αποφάσισα να στείλω τον ειδικό μου Αντιπρόσωπο κ. Joe Clark στην Κύπρο, για να συζητήσει το θέμα με τους δύο Αρχηγούς».

Και ο Γ.Γ. συνεχίζει στην Έκθεση του της 28^{ης} Ιουνίου 1994, ως εξής:

«Λυτούμαι να πληροφορήσω τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, ότι ο κ. Clark, ύστερα από τις συναντήσεις που είχε στην Κύπρο, στις 22 και 23 Ιουνίου, με πληροφόρησε ότι, κανένας από τους Κύπριους Ηγέτες δε μετακινήθηκαν από τις πιο πάνω θέσεις τους.»

«Έτσι, σ' αυτό το σημείο κανένας από τους δύο Αρχηγούς δεν ήταν διατεθειμένος να αναλάβει να συνεργαστεί μαζί μου, αν προχωρούσα, όπως σκόπευα, παρόλο που στην ουσία τα ίδια τα μέτρα εμπιστοσύνης και η εφαρμογή τους είχαν συμφωνηθεί, ως ένα αρκετό βαθμό και εκείνο που έλειπε ήταν κατά πόσον θα καταγράφονταν, ως μέρος της απόφασης της 21^{ης} Μαρτίου οι "Διευκρινίσεις", ώστε να επιβεβαιώσουν οι δύο Αρχηγοί την ετοιμότητα τους να συνεργαστούν μαζί μου, για εφαρμογή των ΜΟΕ, οπότε το Συμβούλιο Ασφαλείας θα ήταν σε θέση να προσυπογράψει τις προτεινόμενες μεθόδους εφαρμογής τους.

Υπό το φως αυτών των εξελίξεων, εισηγούμαι όπως το Σ.Α. εξετάσει τις εναλλακτικές ενέργειες για αντιμετώπιση το Κυπριακού προβλήματος ενόψει των σημερινών δυσκολιών, όπως είχα εισηγηθεί στις 30 Μαΐου 1994».

Ο Γ.Γ. ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, ΜΕΤΑΞΥ ΑΛΛΩΝ
ΕΙΤΕ ΝΑ ΜΑΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΟΥΝ, ΕΙΤΕ ΝΑ ΕΠΙΒΑΛΟΥΝ
ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΘΕΙ

Από τις 15 Δεκεμβρίου 1993, το Συμβούλιο Ασφαλείας πρόσθεσε στο ψήφισμα 889 (1993) τα πιο κάτω:

«13. Το Συμβούλιο Ασφαλείας αποφασίζει να αναλάβει επί τη βάση της Έκθεσης του Γ.Γ. μια λεπτομερή αναθεώρηση της κατάστασης στην Κύπρο, συμπεριλαμβανομένου και του μελλοντικού ρόλου των Ηνωμένων Εθνών και εν ανάγκη να εξετάσει διαζευκτικούς τρόπους προώθησης της εφαρμογής των ψηφισμάτων του για την Κύπρο».

Ο Γ.Γ. έχοντας υπόψη του την πιο πάνω απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας πρόσθεσε στο τέλος της Έκθεσης του, στις 30 Μαΐου 1994, προς το Συμβούλιο Ασφαλείας τα πιο κάτω:

«56. Εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας αποφασίσει να επανεξετάσει, και να αναθεωρήσει τη σημερινή εξαιρετικά δυσάρεστη κατάσταση στην Κύπρο, θα μπορούσε να πάρει τα πιο κάτω εναλλακτικά μέτρα:»

«57. Η πρώτη εναλλακτική ενέργεια που εισηγούμαι, θα ήταν να συμπεραίνουμε ότι ύστερα από 30 χρόνια προσπαθειών, εφάνη καθαρά ότι, απλώς λείπει η πολιτική θέληση για μια λύση του Κυπριακού, μέσω διαπραγματεύσεων, και ότι οι λιγοστοί πόροι των Ηνωμένων Εθνών για διατήρηση της ειρήνης στον κόσμο, οι οποίοι χρησιμοποιούνται στην Κύπρο τόσα χρόνια, θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν σε άλλες διαφορές και διενέξεις, όπου υπάρχει ευκαιρία για επιτυχία».

«58. Μια δεύτερη εναλλακτική ενέργεια θα ήταν, εφόσον μια από τις πλευρές συστηματικά απορρίπτει τις επιθυμίες της διεθνούς Κοινότητας που αντιπροσωπεύονται από το Σ.Α. να υιοθετηθούν πειστικά μέτρα εναντίον της για να αναγκαστεί να γίνει περισσότερο διαλλακτική και συνεργάσιμη στις διαπραγματεύσεις για τα ΜΟΕ».

«59. Μια τρίτη επιλογή, θα ήταν να αφεθούν κατά μέρος τα ΜΟΕ, και να γίνει προσπάθεια να πραγματοποιηθεί πρόοδος με τη συζήτηση θεμάτων ουσίας με βάση τη Δέσμη Ιδεών και το σχετικό χάρτη, τα οποία παρουσιάστηκαν στους ενδιαφερομένους τον Ιούλιο του 1992 και ακόμη εκκρεμούν από το Νοέμβριο του 1992».

«60. Μια τέταρτη επιλογή, υπό την επιφύλαξη οποιωνδήποτε μέτρων που θα ήθελε το Σ.Α. να πάρει βραχυπρόθεσμα, θα ήταν ίσως επωφελές, τα μέλη του Σ.Α. μαζί με τις Εγγυήτριες Δυνάμεις και τους δύο Αρχηγούς της Κύπρου και με άλλους να συσκεφθούν, για να βρουν άλλες εναλλακτικές ενέργειες».

«61. Η πέμπτη εναλλακτική ενέργεια θα ήταν, αφού ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι και τις δύο πλευρές αποδέχθηκαν κατ' αρχήν τα ΜΟΕ, να επαναληφθούν από τη Διεθνή Κοινότητα οι προσπάθειες για συμφωνία για την εφαρμογή τους».

«62. Να εξεταστούν άλλες πιθανότητες, για παράδειγμα, μια Διεθνής Διάσκεψη με επίσκεψη στην Κύπρο και τις γειτονικές χώρες, με επιτροπή που θα αποτελείται από όλα, ή μερικά από τα μέλη του Σ.Α. και νέες επισκέψεις των αντιπροσώπων μου».

«63. Συμπερασματικά, θα ήθελα να τονίσω ότι, σε κάθε άλλη εναλλακτική ενέργεια εκτός της πρώτης, θα έπρεπε να παραμείνει η UNICYP στην Κύπρο για να διατηρηθεί η ειρήνη εκεί και να εξασφαλιστεί κλίμα ευνοϊκό για επιτυχείς διαπραγματεύσεις».

Όπως θα δούμε κατωτέρω, το Σ.Α. τελικά προτίμησε την πέμπτη εναλλακτική πρόταση, δηλαδή να πείσει και τις δύο πλευρές να συμφωνήσουν για την εφαρμογή των ΜΟΕ.

ΜΑΤΑΙΕΣ ΕΚΚΛΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Σ.Α. ΚΑΙ ΤΟΥ Γ.Γ. ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΔΥΟ ΠΛΕΥΡΕΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΜΟΕ

Το Συμβούλιο Ασφαλείας, με την ελπίδα ότι τελικά θα έπειθε και τις δύο πλευρές να δεχθούν την εφαρμογή των ΜΟΕ, εξέδωσε τις πιο κάτω αποφάσεις:

Α. Με το ψήφισμα 939 (1994), στις 29 Ιουλίου 1994, το Σ.Α. προέτρεψε και τις δύο πλευρές:

«Το Συμβούλιο Ασφαλείας, υπενθυμίζοντας την αποδοχή κατ' αρχήν και από τις δυο πλευρές των ΜΟΕ και καλωσορίζοντας την αποδοχή των μέτρων ΜΟΕ της 21^{ης} Μαρτίου 1994 από τον Αρχηγό της ελληνοκυπριακής Κοινότητας και επίσης, τη σημαντική πρόοδο προς τη συμφωνία, την οποία έκαμε ο Αρχηγός της τουρκοκυπριακής Κοινότητας, όπως περιγράφεται στην επιστολή του Γενικού Γραμματέα, στις 28 Ιουνίου 1994, σημειώνοντας ότι υπάρχει ουσιαστικός βαθμός συμφωνίας πάνω στην ουσία των ΜΟΕ και των μέτρων για την εφαρμογή τους, και σημειώνοντας επίσης, με ανησυχία, ότι κανένας αρχηγός δεν είναι ακόμη έτοιμος να προχωρήσει προς την εφαρμογή της βάσης των ΜΟΕ, όπως την περιγράφει ο Γενικός Γραμματέας στην επιστολή του, στις 28 Ιουνίου 1994, προτρέποντας τα μέρη να συνεργαστούν πλήρως με το Γ.Γ. και τον ειδικό Αντιπρόσωπό του στην Κύπρο να επιτύχουν συμφωνία των μερών, πάνω στους τρόπους εφαρμογής των ΜΟΕ, όσο το δυνατό πιο γρήγορα».

Β. Στην Έκθεσή του, στις 29 Οκτωβρίου 1994, προς το Σ.Α. ο Γ.Γ. γράφει μεταξύ άλλων τα πιο κάτω:

«6. Με σκοπό να εξαντλήσω κάθε προσπάθεια για τα ΜΟΕ, έγραψα, στις 10 Οκτωβρίου 1994, και στους δυο Αρχηγούς, ότι ζήτησα από το Βοηθό Ειδικό Αντιπρόσωπο μου στην Κύπρο τον κ. Feissel να καλέσει και τους δυο στο σπίτι του, για ανεπίσημες συνομιλίες για εξερεύνηση με συγκεκριμένο τρόπο, ενεργειών για να πραγματοποιηθεί πρόοδος σχετικά με την εφαρμογή των ΜΟΕ, με προοπτική τη λύση του Κυπριακού προβλήματος, και οι δύο αρχηγοί απεδέχθησαν την πρόσκληση αυτή και συναντήθηκαν με τον κ. Feissel στις 18, 21, 25 και 27 Οκτωβρίου χωρίς όμως κανένα θετικό αποτέλεσμα».

Γ. Στο ψήφισμα 969 (1994) στις 21 Δεκεμβρίου 1994, το Συμβούλιο Ασφαλείας έγραψε τα εξής:

«Το Συμβούλιο Ασφαλείας εκφράζει για μια ακόμη φορά την ανησυχία του, για το ότι δεν υπήρξε καμιά πρόοδος προς τελική πολιτική διευθέτηση του Κυπριακού, ούτε υπήρξε σημαντική ελάττωση του αριθμού των ξένων στρατευμάτων στην Κυπριακή Δημοκρατία και ούτε ελάττωση των εξόδων άμυνας της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπως ζήτησε το Συμβούλιο Ασφαλείας επανειλημμένως, τα τελευταία χρόνια. Εντούτοις, αναμένοντας τα αποτελέσματα των προσπαθειών του Γ.Γ. για την αναζωογόνηση των

διαπραγματεύσεων για τα ΜΟΕ, αποφασίζει να παρατείνει την παραμονή της UNFICYP στην Κύπρο για ακόμη έξι μήνες».

Δ. Στο ψήφισμα 1000, της 23^{ης} Ιουνίου 1995, το Συμβούλιο Ασφαλείας πρόσθεσε την εξής παράγραφο:

«9. Το Σ.Α. επαναβεβαιώνει τη σημασία που δίνει στην πρόοδο όσο το δυνατό ενωρίς, που θα έπρεπε να γίνει στην ουσία του Κυπριακού προβλήματος, και με την εφαρμογή των ΜΟΕ, όπως εξηγήθη και από το ψήφισμα 939 (1994), της 29^{ης} Ιουλίου 1994 και παρακαλεί τον Γ.Γ. να υποβάλει Έκθεση μέχρι τις 10 Δεκεμβρίου 1995 για την εφαρμογή της παρούσας απόφασης και οποιωνδήποτε δυσκολιών που θα αντιμετωπίσει».

Ε. Στην Έκθεσή του, της 25^{ης} Ιουνίου 1996, ο Γ.Γ. αναφέρει τα πιο κάτω:

«3. Στις 9 Δεκεμβρίου 1994, πληροφόρησα τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, ότι οι δύο Αρχηγοί συναντήθηκαν πέντε φορές, διάρκειας συνολικά 10 ωρών, με το βοθηό του Ειδικού Αντιπροσώπου μου στην οικία του, στην περιοχή που προστατεύεται από τα Ηνωμένα Έθνη στη Λευκωσία».

«4. Αυτές οι συναντήσεις πρόσφεραν την ευκαιρία στους δύο Αρχηγούς να εκφράσουν τις θέσεις τους. Ο Τουρκοκύπριος Αρχηγός τόνισε ότι η προτεραιότητα των συνομιλιών πρέπει να είναι η επίτευξη συμφωνίας για τον τρόπο της εφαρμογής των ΜΟΕ για την περιφραγμένη περιοχή των Βαρωσίων και το Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας».

Ο Ελληνοκύπριος Ηγέτης τόνισε τη σημασία της επιβεβαίωσης της υψηλού επιπέδου συμφωνίας του 1977 και 1979, των βασικών αρχών, όταν οι δύο Αρχηγοί δεσμεύτηκαν για Δικοινοτική Διζωνική Ομοσπονδία. Τόνισε ότι τέτοια λύση προϋποθέτει την αποδοχή των βασικών αρχών που προσυπόγραψε το Συμβούλιο Ασφαλείας στην παράγραφο 2 της απόφασης 939 (1994), της 29^{ης} Ιουλίου 1994, όπως και την αποδοχή του ορισμού της πολιτικής ισότητας σύμφωνα με το ψήφισμα 750 (1992), της 10^{ης} Απριλίου 1992. Ο Τουρκοκύπριος Αρχηγός επαναβεβαίωσε τη δέσμευση του στην Ομοσπονδιακή λύση. Εντούτοις, σε μερικά θέματα, όπως κυριαρχία και πολιτική ισότητα, οι θέσεις του διαφέρουν από τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας.

«8. Συναντήθηκα με τον Τουρκοκύπριο Ηγέτη στην Ιστανπούλ, στις 6 Ιουνίου 1996, και τον Ελληνοκύπριο Ηγέτη στη Γενεύη, στις 11 Ιουνίου 1996. Αυτές οι συναντήσεις ήταν μια ευκαιρία για εξέταση των θεμάτων-κλειδιά του Κυπριακού προβλήματος και εξέφρασα την ανησυχία μου ότι οι υπηρεσίες μου έμειναν αδρανείς για πολύ καιρό και τους πίεσα να εξετάσουν τις αρνητικές συνέπειες του αδιεξόδου για τις δυο Κοινότητες».

«9. Ο Αρχηγός της ελληνοκυπριακής Κοινότητας επιβεβαίωσε τη δέσμευση του για λύση που θα επιτευχθεί μέσω απ' ευθείας συνομιλιών, μεταξύ των δύο Αρχηγών. Εντούτοις, τόνισε ότι για αποφυγή αποτυχίας

της συνάντησης πρέπει να επιτευχθεί πρώτα κοινό έδαφος μεταξύ των δύο πλευρών, μέσω των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών. Προσδιόρισε πέντε κλειδιά-θέματα: Της ασφάλειας, της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, του εδαφικού, της κυριαρχίας και της πολιτικής ισότητας. Όπως ανέφερε, και οι δύο Κοινότητες νιώθουν ανασφάλεια και γι' αυτό πρέπει να διευθετηθεί ικανοποιητικά αυτό το θέμα. Η Συμφωνία Εγγυήσεως του 1960 δεν είναι ικανοποιητική και η Κοινότητα του δεν αποδέχεται, η Τουρκία να έχει το δικαίωμα μονομερούς επέμβασης. Υπενθύμισε την πρόταση του για αποστρατικοποίηση της Κύπρου με διεθνή Δύναμη, που θα περιλαμβάνει ελληνικά και τουρκικά στρατεύματα, στη βάση διαμορφωμένης εντολής των Ηνωμένων Εθνών για δικαίωμα άμεσης επέμβασης, που θα εγγυάται τόσο τη συμφωνημένη λύση όσο και την ασφάλεια της κάθε Κοινότητας».

«10. Ο Τουρκοκύπριος Ηγέτης επαναβεβαίωσε την προθυμία του, να συναντηθεί με τον Ελληνοκύπριο Ηγέτη σε απ' ευθείας συνομιλίες στις παραμέτρους (α) ίσου συνεταιρισμού όπου και οι δύο Κοινότητες θα έχουν ίση μεταχείριση σ' όλες τις πτυχές, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων που θα λαμβάνει η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση και (β) της Συμφωνία Εγγυήσεως του 1960.

Πρότεινε, η Δέσμη Ιδεών να είναι πηγή αναφοράς για απ' ευθείας συνομιλίες και διαφώνησε σε οποιαδήποτε αλλαγή της Συμφωνίας του 1960, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος της Τουρκίας για μονομερή επέμβαση και της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση πριν από την Τουρκία, πράγμα που, πιστεύει, θα καταργήσει τη Δικοινοτική, Διζωνική βάση για λύση, όπως και τη Συμφωνία Εγγυήσεως».

«11. Τόνισα τη σημασία δημιουργίας, το συντομότερο, βάσης για επανέναρξη των απ' ευθείας συνομιλιών μεταξύ των δύο Ηγετών, που θα εμπεριέχει την αμοιβαία αναγνώριση των ανησυχιών των δύο πλευρών και την αμοιβαία θέληση για συμβιβασμό. Στο τέλος τους ζήτησα να συνεργαστούν με τον Ειδικό Αντιπρόσωπο μου κ. Han Sung-Joo και το βοηθό του κ. Gustave Feissel. Τους πληροφόρησα ότι ο κ. Han θα επισκέπτετο την Κύπρο την τελευταία εβδομάδα του Ιουνίου και μετά θα συνέχιζε στην Αθήνα και την Άγκυρα».

«15. Στις 17 Απριλίου 1996, αντιπρόσωποι των πέντε μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας συναντήθηκαν στο κτίριο των Ηνωμένων Εθνών με ανώτερα μέλη της Γραμματείας. Οι παρόντες αντάλλαξαν απόψεις για την κατάσταση στην Κύπρο και επιβεβαίωσαν ότι στο STATUS QUO είναι απαράδεκτο. Τόνισαν τη σημασία μιας συνολικής προσέγγισης για λύση του Κυπριακού στη βάση των σχετικών αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας και τις Συμφωνίες Κορυφής των 1977 και 1979 και των καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα».

Αυτή ήταν η τελευταία προσπάθεια του Σ.Α. και του Γ.Γ. να προωθήσουν τα ΜΟΕ, επαναβεβαιώνοντας τελικά το ψήφισμα 939 (1994). Έτσι χάθηκε και σύντομα ξεχάστηκε η ευκαιρία που υπήρξε το 1994, για υιοθέτηση των Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, οπότε θα διευκολύνετο η συνολική λύση του Κυπριακού προβλήματος.

Είναι φανερόν ότι, και οι δύο πλευρές, μέσω των διαπραγματεύσεων 1993-1994, κάτι που δεχόταν η μια πλευρά, η άλλη το απέρριπτε. Κάνοντας αυτοκριτική, θα έπρεπε να ομολογήσουμε ότι είναι η δική μας πλευρά που ενδιαφέρεται για λύση του Κυπριακού, ενώ η τουρκική πλευρά επιθυμεί να μη βρεθεί λύση, άρα έπρεπε, εμείς τελικά να επιδιώκουμε τη Συμφωνία και να εκμεταλλευόμαστε κάθε ευκαιρία που δέχεται κάτι θετικό η τούρκικη πλευρά, να το δεχόμαστε και εμείς έστω και αν δε μας ικανοποιεί πλήρως. Μόνον έτσι μπορεί να βρεθεί λύση και όχι με τη συνεχή τακτική του ότι, εμείς κάναμε το μάζιμουμ των υποχωρήσεων και η τούρκικη πλευρά αρνείται να συμφωνήσει.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ Η ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ¹⁵²

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ Γ.Γ.

Τη λήψη Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) την πρότεινε ο Γενικός Γραμματέας (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) στην έκθεσή του, στις 19 Νοεμβρίου 1992, επί προεδρίας του Γιώργου Βασιλείου. Να τι έλεγε η έκθεση:

«63. Από τις τελευταίες κοινές συναντήσεις (του Προέδρου Γιώργου Βασιλείου με τον Τουρκοκύπριο (Τ/Κ) ηγέτη κ. Ντενκτάς) φάνηκε ότι υπάρχει μια βαθιά κρίση εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο πλευρών. Είναι δύσκολο να φανταστούμε επιτυχές αποτέλεσμα των συνομιλιών εφόσον επικρατεί αυτή η κατάσταση. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι, οι προοπτικές για πρόοδο θα βελτιώνονταν πολύ, αν υιοθετούνταν από κάθε πλευρά ένας αριθμός ΜΟΕ. Ο σκοπός τέτοιων μέτρων, που πρέπει να ληφθούν με καλή πίστη από κάθε πλευρά, θα ήταν να προωθηθεί ο στόχος των επικείμενων κοινών συναντήσεων - δηλαδή η επίτευξη μιας συνολικής συμφωνίας με βάση ολόκληρη τη Δέσμη Ιδεών, η οποία επικυρώθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας».

Στη συνέχεια, ο Γ.Γ. πρότεινε 8 ΜΟΕ τα οποία επικυρώθηκαν από το Συμβούλιο Ασφαλείας, στις 25 Νοεμβρίου 1992, με το ψήφισμα 789. Με το ψήφισμα αυτό, το Συμβούλιο Ασφαλείας «παρότρυνε όλους τους ενδιαφερόμενους να αναλάβουν υποχρέωση να εφαρμόσουν τα ΜΟΕ που πρότεινε ο Γ.Γ.».

Τις πιο πάνω απόψεις του ο Γ.Γ. τις επανέλαβε και στην έκθεσή του, της 1^{ης} Ιουλίου 1993. Επίσης, οι αντιπρόσωποι του Γ.Γ. και άλλοι έχουν επαναλάβει πολλές φορές ότι «τα ΜΟΕ δεν είναι υποκατάστατα της λύσης του Κυπριακού, αλλά σκοπό έχουν τη διευκόλυνση της λύσης» και μάλιστα ο Ειδικός Αντιπρόσωπος του Γ.Γ. για την Κύπρο Τζόε Κλαρκ δήλωσε τελευταία, ότι μόλις γίνουν αποδεκτά τα ΜΟΕ και καθοριστεί ο τρόπος της εφαρμογής τους, θ' αρχίσουν συνομιλίες πάνω στην ουσία του Κυπριακού, με βάση τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ.

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΡΧΗΓΩΝ

Είναι λυπηρό γιατί ο τέως Πρόεδρος Γιώργος Βασιλείου (Γ.Β.), ο οποίος ξέρει από πρώτο χέρι, τις πιο πάνω δηλώσεις του Γ.Γ., ότι δηλαδή δεν υπάρχει πιθανότητα να συμφωνηθεί λύση χωρίς να βελτιωθεί η εμπιστοσύνη μεταξύ των δύο πλευρών, πράγμα που θα επιδιωχθεί με την εφαρμογή των ΜΟΕ,

¹⁵² Το παρόν δημοσιεύτηκε στην «Αλήθεια» στις 11.3.1994.

κατηγορεί τον νυν Πρόεδρο Κληρίδη ότι εγκατέλειψε τη συζήτηση της «ουσίας» του Κυπριακού και άρχισε συζήτηση των ΜΟΕ. Την λανθασμένη αυτή θέση του Γ.Β. την υιοθέτησε και το ΑΚΕΛ, ενώ τα άλλα πολιτικά κόμματα (με εξαίρεση το κόμμα των Φιλελευθέρων και το ΑΔΗΣΟΚ) χαρακτηρίζουν τα ΜΟΕ «καταστροφικά», «Τρίτο ή τέταρτο Αττίλα», ή «επικίνδυνα».

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΕΩΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΣΠΥΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΜΟΕ

Ο τέως Πρόεδρος Σπύρος Κυπριανού καταδικάζει κι αυτός τα ΜΟΕ, και τα θεωρεί «καταστροφικά» και κατηγορεί τον Πρόεδρο Κληρίδη ότι εδέχθη το επανάνοιγμα του Αεροδρομίου Λευκωσίας, ενώ αυτό δεν υπάρχει στα αρχικά 8 ΜΟΕ, που ενέκρινε το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 789.

Είναι γεγονός ότι το επανάνοιγμα του Αεροδρομίου Λευκωσίας δεν υπήρχε στα αρχικά ΜΟΕ, το ζήτησε όμως ο Ντενκτάς ως αντάλλαγμα της επιστροφής της περιφραγμένης περιοχής των Βαρωσίων και το δέχτηκαν ο Γ.Γ. και ο Πρόεδρος Κληρίδης, προφανώς γιατί τα δυο αυτά μέτρα περιλαμβάνονταν συνδυασμένα, μεταξύ άλλων, στο «Ενοποιημένο Σχέδιο Συμφωνίας» του Γ.Γ. του Απριλίου 1985, το οποίο αποδέχτηκε εκ μέρους της Ε/Κ πλευράς ο τότε Πρόεδρος Σπύρος Κυπριανού. Το Σχέδιο εκείνο προνοούσε μεταξύ άλλων τα εξής:

«9.1. Η περιοχή των Βαρωσίων με τις έξι επιπρόσθετες περιοχές όπως καθορίστηκαν στον τουρκοκυπριακό χάρτη της 5^{ης} Αυγούστου 1981, θα τεθούν κάτω από την προσωρινή διοίκηση των Η.Ε. ως μέρος της νεκρής ζώνης για επανεγκατάσταση, σε ημερομηνία που θα συμφωνηθεί σε μια μελλοντική κοινή συνάντηση υψηλού επιπέδου». Ας σημειωθεί ότι ο Τ/Κ χάρτης, της 5.8.1981, περιλάμβανε μόνο μέρος της περιφραγμένης περιοχής των Βαρωσίων.

«10.1. Το Διεθνές Αεροδρόμιο της Λευκωσίας θα επανανοίξει κάτω από την προσωρινή διοίκηση των Η.Ε., για ελεύθερη πρόσβαση και από τις δυο πλευρές. Τα Η.Ε. θα συμπληρώσουν τις διευθετήσεις για το σκοπό αυτό, έως την ημερομηνία που θα συμφωνηθεί σε μια μελλοντική κοινή συνάντηση υψηλού επιπέδου».

Είναι λοιπόν, φανερό, πως ο Κυπριανού δέχτηκε, τον Απρίλιο 1985, το επανάνοιγμα του Αεροδρομίου Λευκωσίας με «ελεύθερη πρόσβαση και από τις δύο πλευρές», με αντάλλαγμα την επιστροφή ΜΟΝΟΜΕΡΟΥΣ της περιφραγμένης περιοχής των Βαρωσίων και τώρα καταδικάζει ως «καταστροφικό» το επανάνοιγμα του αεροδρομίου Λευκωσίας με τους ίδιους όρους, με αντάλλαγμα την επιστροφή ΟΛΟΚΛΗΡΗΣ της περιφραγμένης περιοχής των Βαρωσίων.

Ας σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τη «Δέσμη Ιδεών» και το «Χάρτη Γκάλι» θα επιστραφεί ΟΛΟΚΛΗΡΗ η περιοχή των Βαρωσίων όταν επιτευχθεί τελική συμφωνία για το Κυπριακό.

Όταν σε ένα άρθρο μου στις 18.4.1992 (σ. 155) έγραφα ότι ο Κυπριανού απορρίπτει τη Δέσμη Ιδεών Γκάλι, η οποία περιλαμβάνει βασικά τις ίδιες ιδέες όπως το «Ενοποιημένο Σχέδιο Συμφωνίας» του Απριλίου 1985, το οποίο είχε αποδεχτεί ο ίδιος, ο Κυπριανού ισχυρίστηκε ότι μετά την απόρριψη από τον Ντενκτάς (στις 8 Αυγούστου 1985) του Σχεδίου εκείνου, πληροφόρησε το Γ.Γ. ότι «αποσύρει την έγκριση του Σχεδίου». Αυτός, όμως, ο ισχυρισμός του διαψεύδεται από το γεγονός ότι ο Γ.Γ. επανέλαβε στην έκθεση του, στις 21.6.1986 (δηλαδή πέραν των 10 μηνών μετά την απόρριψη από τον Ντενκτάς του Σχεδίου) ότι «η Ε/Κ πλευρά αποδέχτηκε το Σχέδιο του Απριλίου 1985».

ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΜΟΕ

1. Θα βελτιώσει την οικονομική θέση των Τ/Κ και δε θα θέλουν λύση.

Το πρώτο επιχείρημα όσων αντιτίθενται στα ΜΟΕ είναι ότι, αυτά είναι ετεροβαρή υπέρ της Τ/Κ κοινότητας, ότι θα βελτιώσουν την οικονομική κατάσταση της και με τη βελτίωση αυτή, θα την κάμει να είναι ευχαριστημένη από το κατοχικό καθεστώς και να μη θέλει λύση του Κυπριακού. Παρόλο που είναι δύσκολο να συγκρίνει κάποιος δύο ανόμοια πράγματα - την ωφέλεια που θα έχουν οι Ελληνοκύπριοι (Ε/Κ) από το άνοιγμα των Βαρωσίων, με εκείνη που θα έχουν οι Τ/Κ με το άνοιγμα του αεροδρομίου Λευκωσίας, εντούτοις οι εμπειρογνώμονες των Η.Ε. εκτιμούν ότι οι Τ/Κ θα ωφεληθούν περισσότερο, πράγμα που είναι μέσα στο πνεύμα της Δέσμης Ιδεών του Γ.Γ. που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας και που προνοεί (στην παράγραφο 86) τα εξής: «Η Ομοσπονδία πρέπει να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα δράσης για να διορθώσει την οικονομική ανισορροπία και να διασφαλίσει οικονομική ισορροπία μεταξύ των δύο κοινοτήτων με ειδικά μέτρα που θα προάγουν την ανάπτυξη του Τ/Κ Ομόσπονδου Κράτους».

Ως γνωστό, σήμερα, ενώ το κατά κεφαλήν εθνικό εισόδημα των Ε/Κ είναι περίπου £5.200, εκείνο των Τ/Κ, όπως υπολογίζουν οι εμπειρογνώμονες των Η.Ε., είναι μόνο το ένα τέταρτο, δηλαδή κάπου £1.300, όπως είναι περίπου και ο μέσος όρος της Τουρκίας.

Ο βασικός όμως λόγος γιατί το κατά κεφαλήν εθνικό εισόδημα των Τ/Κ είναι τόσο χαμηλό, δεν είναι τόσο ο «οικονομικός αποκλεισμός», όπως αποκαλούν οι ίδιοι τα μέτρα που πήρε η Κυπριακή Κυβέρνηση, όσο η ενοποίηση της οικονομίας τους με εκείνη της Τουρκίας. ως γνωστό, η Τ/Κ κοινότητα από την πρώτη μέρα της τουρκικής εισβολής, υιοθέτησε την τουρκική λίρα και για να ξεπεράσει τις οικονομικές της δυσκολίες, ζήτησε και παίρνει σημαντική οικονομική βοήθεια από την Τουρκία, με την οποία υπέγραψε πρωτόκολλο

ενοποίησης της οικονομίας της μαζί της, και από το 1991 κατήργησε τα διαβατήρια μεταξύ τους, πράγμα που σημαίνει δημογραφική ενοποίηση.

Αποτέλεσμα της οικονομικής ενοποίησης της Τ/Κ οικονομίας μ' εκείνη της Τουρκίας, είναι η εισαγωγή από την Τουρκία στη βόρεια Κύπρο του τεράστιου πληθωρισμού (από 70-100% το χρόνο) και η κάθετη πτώση της αξίας της τουρκικής λίρας, με όλες τις συνέπειες της. Για να πάρει ένας μια ιδέα του σχεδόν εκμηδενισμού της αξίας της τουρκικής λίρας, αρκεί ν' αναφέρουμε ότι μια Κυπριακή λίρα (Κ£) πριν από την τουρκική εισβολή το 1974 ισούταν με μόνο 36 τουρκικές λίρες και σήμερα (1994) ισούται με 36.000 (ναι, τριάντα-έξι χιλιάδες) Τ£.¹⁵³

Γι' αυτό, όσο κι αν βελτιωθεί με τα ΜΟΕ η οικονομική κατάσταση της Τ/Κ κοινότητας, αυτή θα συνεχίσει να υποφέρει από την οικονομική και δημογραφική ενοποίηση της με την Τουρκία. Αυτό το έχουν ήδη αντιληφθεί οι ηγέτες της Τ/Κ κοινότητας, οι οποίοι τις τελευταίες μέρες, όπως έγγραψαν οι Τ/Κ εφημερίδες, αποφάσισαν να ζητήσουν υιοθέτηση από την κοινότητα τους του δολαρίου, ως νομίσματος της, και επαναφορά των διαβατηρίων στα ταξίδια μεταξύ της και της Τουρκίας. Παρόλο που δεν αποκλείεται η Τουρκία να δεχτεί το τελευταίο, πρέπει να θεωρηθεί βέβαιο ότι, όσον καιρό συνεχίζεται η τουρκική κατοχή της βόρειας Κύπρου, αυτή δεν θα δεχτεί αντικατάσταση της τουρκικής λίρας από άλλο νόμισμα, γιατί τότε θα αναγκάζεται να πληρώνει τα έξοδα του κατοχικού στρατού της με ξένο νόμισμα.

Εφόσον οι Τ/Κ ηγέτες έχουν ήδη αντιληφθεί ότι τα οικονομικά τους δεινά προέρχονται κυρίως από την ενοποίηση της οικονομίας τους μ' εκείνη της Τουρκίας, δεν είναι καθόλου δύσκολο ν' αντιληφθούν ότι η οικονομική τους σωτηρία μπορεί να γίνει μόνο με την ενοποίηση της οικονομίας τους με τη δική μας και με την υιοθέτηση και απ' αυτούς της κυπριακής λίρας, πράγματα που μπορούν να γίνουν με μια Ομοσπονδιακή λύση του Κυπριακού.

Το μεγαλύτερο, όμως, εμπόδιο είναι η ΕΛΛΗΝΟΦΟΒΙΑ τους. Φοβούνται ότι επιδιώκουμε μια τέτοια λύση του Κυπριακού, με την οποία θα μπορέσουμε να τους υποτάξουμε οικονομικά και πολιτικά. Και είναι ακριβώς αυτήν τη φοβία τους που επιδιώκουν τα ΜΟΕ να καθησυχάσουν. Για όλους αυτούς τους λόγους, πιστεύω ότι έχουν δίκαιο τα Η.Ε. να υποστηρίζουν ότι τα ΜΟΕ θα προλειάνουν το έδαφος για συμφωνία μεταξύ των δύο κοινοτήτων για τη συνολική λύση του Κυπριακού, και έχουν άδικο αυτοί που αντιτίθενται σ' αυτά, με τον ισχυρισμό ότι θα βελτιώσει την οικονομική κατάσταση των Τ/Κ ώστε να μη θέλουν λύση.

2. Με τα ΜΟΕ «αναγνωρίζουμε το ψευδοκράτος».

Ένα δεύτερο επιχείρημα όσων αντιτίθενται στα ΜΟΕ είναι ότι με αυτά «αναγνωρίζουμε το παράνομο Τ/Κ κράτος».

¹⁵³ Η κατακύλα της Τ£ έναντι όλων των άλλων νομισμάτων συνεχίστηκε και τον Ιούλιο 1998 έφθασε τις 500.000 Τ£ στην 1Κ£. (Βλέπε Φιλελεύθερο 15.7.98).

Σχετικά με αυτό το θέμα, πρέπει να ξεχωρίσουμε την «ντε φάκτο» (στην πράξη) αναγνώριση, από την «ντε γιούρε» (νομική) αναγνώριση του παράνομου Τ/Κ κράτους.

«Ντε γιούρε» όμως, κανένα άλλο κράτος, εκτός της Τουρκίας, δεν το αναγνώρισε και ενόσω συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις για λύση του Κυπριακού, δεν υπάρχει πιθανότητα να το αναγνωρίσει. Τουναντίον, αν αποτύχουν οι τρέχουσες προσπάθειες των Η.Ε. υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να αναγνωρισθεί ντε γιούρε, στις αρχές, από μερικές Ισλαμικές χώρες και ύστερα και από άλλες. Γι' αυτό, αν απορρίψουμε τα ΜΟΕ, όπως επιμένουν όσοι αντιτίθενται σ' αυτά, θα επισπεύσουμε παρά να αποφύγουμε τη «ντε γιούρε» αναγνώριση του «ψευδοκράτους».

Όσον αφορά την ντε φάκτο αναγνώριση, αυτή ουσιαστικά έγινε με τις συναντήσεις των ηγετών των δύο κοινοτήτων Μακαρίου-Ντενκτάς το Φεβρουάριο 1977 και Κυπριανού-Ντενκτάς το Μάιο 1979 και τη συμφωνία που έκαναν για δημιουργία ενός νέου καθεστώτος «*δικοινοτικής ομοσπονδίας*».

Ντε φάκτο αναγνώριση της χωριστής Τ/Κ διοίκησης από πολλές ξένες χώρες έγινε από τον καιρό που αυτές κάνουν εμπορικές συναλλαγές απ' ευθείας μαζί της, εν αγνοία της Κυπριακής Κυβέρνησης.

Και τελευταία, τι άλλο είναι παρά ντε φάκτο αναγνώριση από το Γ.Γ. όταν στην έκθεση του στις 22 Νοεμβρίου 1993 (παράγραφο 49) γράφει ότι: **«Αφού συμπληρωθούν οι εκλογές (και όχι "ψευτοεκλογές" όπως λέμε εμείς) στην Τ/Κ κοινότητα, θα 'ρθω σ' επαφή με τις κυβερνήσεις Τουρκίας και Ελλάδας, όπως και με τις δύο πλευρές στην Κύπρο»**. Αυτό σημαίνει ότι στην πράξη (de facto) ο Γ.Γ. αναγνωρίζει ότι η Τ/Κ κοινότητα έχει δική της **εκλεγμένη** διοίκηση, έστω κι αν το Τ/Κ κράτος δεν είναι αναγνωρισμένο.

Για όλους αυτούς τους λόγους, το επιχείρημα όσων αντιτίθενται στα ΜΟΕ, ότι με αυτά «*αναγνωρίζουμε το ψευδοκράτος*», δεν ευσταθεί, γιατί, πρώτο, με αυτά όχι μόνο δε γίνεται, αλλά αποφεύγεται, «ντε γιούρε» αναγνώριση, και δεύτερο, «ντε φάκτο» αναγνώριση υπάρχει ήδη τόσο από πολλές ξένες χώρες που κάνουν εμπορικές συναλλαγές μαζί της, όσο και από τη δική μας πλευρά με τις συμφωνίες για «*δικοινοτική ομοσπονδία*» και τελευταία και από τον ίδιο το Γ.Γ. των Η.Ε. με την αναφορά του σε «*εκλογές*» στην Τ/Κ κοινότητα.

Πληροφοριακά, θα ήθελα να δώσω τις πιο κάτω επίσημες στατιστικές για τον πληθυσμό των Βαρωσίων, για τον οποίο υπάρχει κάποια σύγχυση από τους ίδιους τους Βαρωσιώτες.

Σύμφωνα με την από σπίτι σε σπίτι απογραφή πληθυσμού, που έγινε σ' όλη την Κύπρο από το Τμήμα Στατιστικής το 1973, ο Ελληνικός πληθυσμός ολόκληρης της περιοχής των Βαρωσίων ήταν 30.307 και με τη φυσιολογική αύξηση προς 1% το χρόνο, σήμερα θα ήταν περίπου 37.500.

Η περιφραγμένη περιοχή των Βαρωσίων υπολογίζεται, από το Τμήμα Στατιστικών, ότι το 1973 είχε Ελληνικό πληθυσμό 15.000 και τώρα έπρεπε να έχει 18.500.

ΑΜΥΝΑ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ

ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΝ Ή ΠΑΡΑΒΛΑΠΤΟΥΝ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΟΙ ΡΩΣΙΚΟΙ ΠΥΡΑΥΛΟΙ;¹⁵⁴

ΟΙ ΤΡΑΓΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΥΡΑΥΛΩΝ

Όλες οι χώρες του κόσμου, εκτός της Ρωσίας, μας συμβουλεύουν να μη φέρουμε τους Ρωσικούς πυραύλους S-300, γιατί, αν τους φέρουμε η Τουρκία θα τους κτυπήσει. Παρόλο που οι ξένοι συμβουλεύουν και την Τουρκία, να μην πραγματοποιήσει την απειλή της, εν τούτοις, δε φαίνονται διατεθειμένοι να την εμποδίσουν.

Αφού όμως, επιμένουμε να φέρουμε τους πυραύλους σε 1-2 μήνες, έπρεπε να είχαμε σκεφθεί και τις συνέπειες - πράγμα που δεν εκάμαμε. Γι' αυτό, εκπλαγήκαμε και αρχίσαμε σφοδρές διαμαρτυρίες και απειλές, γιατί την περασμένη Κυριακή, η Αγγλική εφημερίδα *SUNDAY TIMES* δημοσίευσε, πως το Βρετανικό Υπουργείο Άμυνας, προβλέποντας ότι, αν φέρουμε τους πυραύλους στην Κύπρο είναι πιθανό η Τουρκία να τους κτυπήσει, οπότε θα δημιουργηθεί κατάσταση πολέμου στην Κύπρο, ετοίμασε σχέδια για εκκένωση των τουριστών και άλλων Άγγλων που θα βρίσκονται τότε στην Κύπρο. Στη διαμαρτυρία μας ότι το δημοσίευμα αυτό θα πλήξει τον τουρισμό και την οικονομία μας, η Βρετανική Κυβέρνηση μας απάντησε, πως πρόκειται για ένα από τα πολλά πιθανά σενάρια που ετοιμάζει το Υπουργείο της, και ότι δε θεωρεί βέβαιη την όποια εξέλιξη στην Κύπρο, και γι' αυτό δεν έχει συμβουλευσει τους Άγγλους τουρίστες να αποφύγουν να έρθουν στην Κύπρο, αυτούς τους μήνες.

Παρόλο που δεν μας το λεν καθαρά, μ' αυτήν την απάντησή της, η Βρετανική Κυβέρνηση αφήνει να νοηθεί, ότι δε θεωρεί τις εχθροπραξίες στην Κύπρο ως **πιθανές**, γιατί ελπίζει, πως τελικά δε θα φέρουμε τους πυραύλους, αλλά αν τους φέρουμε **η πιθανότητα θα γίνει βεβαιότητα**, οπότε, όχι μόνο θα θέσει σ' εφαρμογή το σενάριο της εκκένωσης, αλλά θα συστήσει και στους τουρίστες να μην έρθουν.

Εμείς όμως που επιμένουμε ότι, εν πάση περιπτώσει θα τους φέρουμε, θα έπρεπε να σκεφθούμε τις συνέπειες που θα έχουμε, από μια πιθανή επίθεση της Τουρκίας και από τις εχθροπραξίες που θα επακολουθήσουν, **όχι μόνο στον τουρισμό και την οικονομία μας, αλλά και στην ίδια την ύπαρξη μας, ως Κυπριακός Ελληνισμός.**

ΓΙΑΤΙ ΠΑΡΑΓΓΕΙΛΑΜΕ ΤΟΥΣ ΠΥΡΑΥΛΟΥΣ;

Όταν σκεφθούμε τις τραγικές συνέπειες του ερχομού των Ρωσικών πυραύλων στην Κύπρο, θα έπρεπε να διερωτηθούμε, γιατί τους παραγγείλαμε.

¹⁵⁴ Το παρόν, δημοσιεύθηκε στη «Αλήθεια» και στη «Σημερινή», στις 7.6.98 και στο «Φιλελεύθερο» και στη «Χαραυγή», στις 10.6.98.

Η συνηθισμένη δικαιολογία, είναι πως αυτοί οι πύραυλοι θ' αντισταθμίσουν τη στρατιωτική υπεροχή της Τουρκίας επί της Κύπρου.

Μπορούν όμως οι πύραυλοι, ν' ανατρέψουν τη στρατιωτική υπεροχή της Τουρκίας στην Κύπρο;

Την αντίθετη εντελώς άποψη, είχε ο κ. Κληρίδης, προτού γίνει Πρόεδρος, γράφοντας στο βιβλίο του «*Η Κατάθεση μου*» (Τόμος Δ', σ. 542) τα εξής:

«Μερικοί, ονειρεύονται οράματα ψεύτικα και υποστηρίζουν την ιδέα πως με τον εξοπλισμό μας, και με την εξασφάλιση μη συμβατικών όπλων, θα μπορέσουμε να μεταβάλουμε την ισορροπία δυνάμεων υπέρ μας».

Τη στρατιωτική υπεροχή της Τουρκίας επί της Κύπρου, την παραδέχθηκαν στα περασμένα 34 χρόνια (από το 1964), όλες οι Ελληνικές Κυβερνήσεις όταν ηγέρθη θέμα υπεράσπισης της Κύπρου από την τουρκική απειλή, ή αποστολή μιας ή δυο μεραρχιών για προληπτικούς σκοπούς. Μάλιστα, ο Υπουργός Άμυνας της Ελλάδας, Βαρβιτσιώτης, απαντώντας στα μέσα 1993 σ' εκείνους που ζητούσαν να στείλει η Ελλάδα στην Κύπρο για την άμυνά της, μια μεραρχία είπε: **«Δε θα στείλω τα παιδιά μας στην Κύπρο να εγκλωβιστούν».**

Και τελευταίως ακόμη ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας, Θεόδωρος Πάγκαλος, μιλώντας σε μια διάλεξή του, στην Αμερική, στο *CARNEGIE ENDOWMENT FOR INTERNATIONAL PEACE* παραδέχθηκε ότι οι 38 Ρωσικοί πύραυλοι που αγόρασε η Κύπρος, «δεν μπορούν ν' ανατρέψουν την αεροπορική υπεροχή της Τουρκίας πάνω από την Κύπρο» (βλέπε, «*CYPRUS MAIL*», 31 Μαΐου 1998).

Εξάλλου, ο Συντονιστής του Υπουργείου Εξωτερικών για το Κυπριακό, Τόμας Μίλλερ, όταν ήταν εδώ στην Κύπρο τον περασμένο μήνα (στις 26 Μαΐου) μας προειδοποίησε, πως **«οι Ρωσικοί πύραυλοι θα αποτελέσουν μάλλον μαγνήτη που θα ελκύσει Τουρκικές εχθροπραξίες παρά μέσον αποτροπής τέτοιων εχθροπραξιών».**

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΛΗΡΙΔΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΠΥΡΑΥΛΩΝ

Όπως γράφει ο Πρόεδρος Κλίντον στη διμηνιαία έκθεσή του, της 29^{ης} Απριλίου 1997 για το Κυπριακό, ο Αμερικανός Πρέσβης στη Λευκωσία Κέννεθ Μπριλ, συνάντησε τον Πρόεδρο Κληρίδη, το Δεκέμβριο του 1996, προς τον οποίον εξέφρασε τη βαθιά ανησυχία της Αμερικανικής Κυβέρνησης, για την απόφαση της Κυπριακής Κυβέρνησης ν' αγοράσει Ρωσικό αντιαεροπορικό πυραυλικό σύστημα και για την επακόλουθη απειλή της Τουρκίας, για στρατιωτική επίθεση, και προσπάθησε να τον μεταπεισεί λέγοντάς του, ότι η

παραγγελία Ρωσικών πυραύλων θα έχει αρνητικά, παρά θετικά αποτελέσματα για την Κύπρο. Μετά τη συνάντηση εκείνη, ο Πρόεδρος Κληρίδης έκαμε την ακόλουθη δήλωση:

«Είναι φανερό, πώς για πρώτη φορά όλοι ανησυχούν, γιατί ως τώρα πίστευαν ότι το Κυπριακό, ήταν ένα "σβηστό ηφαίστειο", ενώ τώρα βλέπουν ότι είναι «ενεργό ηφαίστειο», το οποίο μπορεί να εκραγεί και να αποσταθεροποιήσει τα Βαλκάνια και ακόμα και την Ευρώπη».

Απ' αυτήν τη δήλωση του Προέδρου Κληρίδη, δημιουργείται η εντύπωση ότι η αγορά των πυραύλων, ήταν ένα είδος **«μπλόφας»**, για να ταρακουνήσει τους Αμερικανούς να ενδιαφερθούν στα σοβαρά για τη λύση του Κυπριακού. Πραγματικά, η Αμερική ενδιαφέρθηκε, διορίζοντας τον έμπειρο διαπραγματευτή της, Ρίτσιαρτ Χόλμπρουκ, ως ειδικό απεσταλμένο του Προέδρου Κλίντον για το Κυπριακό. Όμως, μια και επιτεύχθηκε ο σκοπός της μπλόφας, πρέπει να βρεθεί τρόπος να την αποσύρουμε. Δε μπορούμε να ελπίζουμε ότι θ' αρχίσουν οι διακοινοτικές διαπραγματεύσεις όταν οι πύραυλοι έρχονται. Η προϋπόθεση που θέτουμε για να μην τους φέρουμε, δηλ. να έχει γίνει πρώτα αρκετή πρόοδος στις διαπραγματεύσεις, είναι σχήμα πρωθύστερο. Το ίδιο και η άλλη προϋπόθεση να γίνει αποστρατικοποίηση.

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΝΑ ΑΚΥΡΩΣΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΠΥΡΑΥΛΟΥΣ;

Το πρόβλημα τώρα είναι ποίος είναι ο καλύτερος τρόπος ν' ακυρώσει ο Πρόεδρος Κληρίδης τους πυραύλους. Εισηγούμαι ότι ο καλύτερος τρόπος θα ήταν να δηλώσει ο Πρόεδρος Κληρίδης επισήμως, με επιστολή του προς το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, τα πιο κάτω:

«Η Κυπριακή Κυβέρνηση έχει δηλώσει επανειλημμένα ότι υποστηρίζει την εφαρμογή όλων των αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας (Σ.Α.) για την Κύπρο. Έχοντας υπόψη μας το τελευταίο ψήφισμα του Σ.Α. 1146 (1997) δηλούμε ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση το αποδέχεται πλήρως και χωρίς επιφυλάξεις, και πιο ειδικά

α. Συμφωνά να λάβει τα αναγκαία αμοιβαία μέτρα απαγκίστρωσης στη γραμμή αντιπαράταξης σύμφωνα με την τελευταία πρόταση της UNFICYP, την οποία αποδέχθηκε ήδη η Τουρκία, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 3 του Ψηφίσματος.

β. Δεσμεύεται να ελαττώσει τα αμυντικά της έξοδα, νοουμένου ότι η Τουρκία θα δεσμευτεί να ελαττώσει τα στρατεύματα της στην Κύπρο ως πρώτο βήμα για την αποστρατικοποίηση, όπως ζητά η παράγραφος 7 του Ψηφίσματος.

γ. Δεσμεύεται να συμμορφωθεί με την έκκληση της παραγράφου 11 του Ψηφίσματος που ζητά κι από τις δυο πλευρές να αποφύγουν πράξεις που θα

μπορούσαν ν' αυξήσουν την ένταση, συμπεριλαμβανομένης και της περαιτέρω αύξησης των στρατιωτικών δυνάμεων και οπλισμών και δηλώνει ότι, ως έμπρακτη απόδειξη της συμμόρφωσης σ' αυτό το μέρος του Ψηφίσματος, αποφάσισε ν' ακυρώσει την παραγγελία των Ρωσικών πυραύλων S-300».

Αποδεχόμενη η Κυπριακή Κυβέρνηση το πιο πάνω ψήφισμα, στέλλει τη «μπάλα» για σπάσιμο του αδιεξόδου στο Σ.Α., το οποίο τότε θα καλέσει την Τουρκία να δηλώσει επισήμως αν το αποδέχεται κι αυτή, και αν δεσμεύεται να ελαττώσει τις στρατιωτικές της δυνάμεις στην Κύπρο. Και αν η Τουρκία αρνηθεί, απόκειται στο Σ.Α. ν' αποφασίσει τι μέτρα θα πάρει για να την αναγκάσει να συμμορφωθεί.

Η μη συμμόρφωση της Τουρκίας στο ζήτημα αυτό, θα έχει αντίκτυπο εις βάρος της Τουρκίας, όχι μόνο στο Συμβούλιο Ασφαλείας, αλλά και στους κύκλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πολλές χώρες της οποίας θα έχουν ακόμη ένα επιχείρημα εναντίον της ένταξης της στους κόλπους της.

Μ' αυτόν τον τρόπο, ελαχιστοποιείται το πολιτικό κόστος στο εσωτερικό για την ακύρωση των πυραύλων, αλλά μεγιστοποιείται το διεθνές πολιτικό γόητρο του Προέδρου Κληρίδη.

Το τι θα γίνει με τους πυραύλους και με την πληρωμή του υπολοίπου της αξίας τους (πιθανόν 100 εκ. Κυπριακές λίρες) μετά την αφαίρεση της προκαταβολής, (πιθανόν 12 εκ. Κυπριακές λίρες) είναι θέμα, που πρέπει να συζητηθεί με τη Ρωσία και την Ελληνική Κυβέρνηση.

Η ΚΡΗΜΝΟΒΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΛΗΡΙΔΗ

9 Ιουλίου 1998

Αγαπητέ Γλαύκο,

Όσον αφορά την ανένδοτη επιμονή σου να μην αποσύρεις την 'μπλόφα' των Ρωσικών πυραύλων S-300, διερωτώμαι κατά πόσον φιλοδόξησες να μιμηθείς την «κρημνοβατική» στρατηγική του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, όπως την καυχήθηκε στην Οριάνα Φαλάτσι, στη συνέντευξη του, το Νοέμβριο του 1974 ως εξής:

Αφού περιέγραψε το «γινάτι» του όταν ήταν καλογήρι, να μην ενδώσει στην απαίτηση του Ηγούμενου να αφήσει γένοι, παρόλο το ξύλο που έτρωγε, και τελικά ανάγκασε τον Ηγούμενο να υποχωρήσει, πρόσθεσε τα εξής:

«Θα έλεγα ότι τούτη η ιστορία είναι αποκαλυπτική».

«Αυτή ήταν και είναι η στρατηγική μου. Θέλω να πω ότι πάντα μου άρεσε να οδηγώ τον εαυτό μου ως την άκρη του γκρεμού και τότε να σταματώ έγκαιρα, ώστε να μην πέσω» (Βλέπε το βιβλίο μου, σελ. 283-4).

Όπως θα δεις, στην ίδια σελίδα του βιβλίου μου έκαμα την εξής παρατήρηση: **«Ο Μακάριος, λέγοντας ότι του άρεσε να οδηγεί τον εαυτό του ως την άκρη του γκρεμού, ξεχνούσε ότι δεν ήταν πια μοναχικός καλόγηρος, που αν έπεφτε στο γκρεμό η κοινωνία θα έχανε μόνο ένα ακοινώτητο άτομο, αλλά ήταν αρχηγός μισού εκατομμυρίου ανθρώπων, τους οποίους θα έπαιρνε στο λαιμό του αν έπεφτε στο γκρεμό»**. Και όπως ξέρεις, τελικά αυτό δυστυχώς συνέβη.

Βέβαια, στην περίπτωση τη δική σου δεν είχες την εμπειρία του Μακαρίου, όταν ήταν καλογήρι, είχες όμως άλλες πιο σκληρές εμπειρίες π.χ. της αιχμαλωσίας σου από τους Γερμανούς, της απόδρασης και της σύλληψης σου και της επαναπόδρασης σου, που ήταν φυσικό να χαλυβδώσουν πιο πολύ το πατροπαράδοτο «πιτσιλλίσιο» γινάτι σου.

Ως νομικός όμως, θα ξέρεις βέβαια πως ένας TRUSTEE, όσο ριψοκίνδυνος κι αν είναι ως άτομο, δεν του επιτρέπεται να ριψοκινδυνεύει εκείνο που του εμπιστεύτηκαν. Και στη δική σου περίπτωση τώρα, θ' αναγνώριζες, πιστεύω, ότι είσαι TRUSTEE του Ελληνικού Κυπριακού λαού, που σου εμπιστεύτηκε την πολιτική του τύχη και συνεπώς οφείλεις να αποφεύγεις να περπατάς «στην άκρη του γκρεμού». Όταν όλες οι χώρες του κόσμου, εκτός της Ρωσίας, και όλοι οι διεθνείς οργανισμοί, σε συμβουλεύουν επίμονα να ακυρώσεις την παραγγελία των Ρώσικων πυραύλων, οφείλεις, ως φρόνιμος TRUSTEE του κυπριακού λαού, να βρεις, όπως σου εισηγήθηκα στην επιστολή μου, 20 Μαΐου 1998, έναν εύσχημο τρόπο να υποχωρήσεις χωρίς να απαιτείς ανέφικτα ανταλλάγματα για να ανακαλέσεις την «μπλόφα» σου, κι ελπίζω να το κάμεις όσο το δυνατό πιο γρήγορα.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Προεδρικό Μέγαρο

Λευκωσία, 16 Ιουλίου 1998.

Κύριο
Χριστοφή Οικονομίδα,
Τ. Κ. 1632,
1511 Λευκωσία.

Αγαπητέ κ. Οικονομίδα,

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Γλαύκος Κληρίδης έλαβε την επιστολή σας της 9^{ης} Ιουλίου 1998 και, όπως συμβαίνει με όλες τις ως τώρα επιστολές σας, τη διάβασε με προσοχή και σημείωσε το περιεχόμενο της.

Σας διαβιβάζω τους χαιρετισμούς του Προέδρου.

Με τιμή,
(Νίκος Παναγιώτου)
Διευθυντής Γραφείου Προέδρου.

**ΥΣΤΕΡΑ ΠΟΥ ΞΟΔΕΨΑΜΕ ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟ ΜΑΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ £1.500 ΕΚ.**

ΕΛΑΤΤΩΣΑΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΚΙΝΔΥΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ;¹⁵⁵

Με την ευκαιρία του καυτού θέματος των Ρωσικών πυραύλων S-300, για τους οποίους όλες οι χώρες του κόσμου, εκτός της προμηθεύτριας, μας συμβουλεύουν να μην τους φέρουμε γιατί θα έχουν αρνητικές για μας συνέπειες, όλοι όμως οι πολιτικοί μας ηγέτες επιμένουν πεισματικά να τους φέρουμε, τους εισηγούμαι να βρουν λίγο χρόνο να ξανασκεφθούν το όλο θέμα και να διερωτηθούν κατά πόσο το εξοπλιστικό πρόγραμμα για την Εθνοφρουρά το οποίο εγκαινιάστηκε, με την έγκρισή τους, πριν 10 χρόνια και αποκορύφωμα του ήταν οι Ρωσικοί πύραυλοι, και το οποίο στοίχισε στην Κυπριακή Δημοκρατία £1.500 εκ. (ναι, χίλια πεντακόσια εκατομμύρια κυπριακές λίρες) εξυπηρετήσε πράγματι το σκοπό του, που ήταν και είναι να ελαττώσει τον Τουρκικό κίνδυνο για την Κύπρο;

Επίσης, να διερωτηθούν κατά πόσο με το αστρονομικό αυτό ποσό που ξόδεψαν για τους εξοπλισμούς, κατάφεραν να φέρουν πιο κοντά τη λύση του χρονίσαντος κυπριακού προβλήματος, όπως έπρεπε να είναι η βασική τους επιδίωξη.

Για να τους βοηθήσω να βγάλουν τα ορθά συμπεράσματα, θα περιγράψω την κατάσταση όπως ήταν πριν 10 χρόνια, το 1988, όταν ο τότε Πρόεδρος Βασιλείου και ο Υπουργός του για την Άμυνα, Ανδρέας Αλωνεύτης, με την ομόφωνη υποστήριξη όλων των πολιτικών ηγετών, προγραμμάτισαν ένα 4-ετές εξοπλιστικό πρόγραμμα ύψους £500 εκ.

Επειδή όμως, ο χώρος ενός άρθρου δεν μου επιτρέπει να περιγράψω και να τεκμηριώσω λεπτομερώς αυτά που γράφω, θα αναφέρω παρακάτω σε παρένθεση, τις σελίδες του βιβλίου μου «ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 50 ΧΡΟΝΙΑ», όπου θα μπορούν να βρουν, όσοι ενδιαφέρονται, περισσότερες λεπτομέρειες.

ΤΟ 1988 Ο ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΔΕΧΟΤΑΝ ΛΥΣΗ

ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ «ΣΧΕΔΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ» 1986 ΤΟΥ Γ.Γ.

Μετά την εκλογή του Γιώργου Βασιλείου στην Προεδρία της Δημοκρατίας το Φεβρουάριο 1988, ο Γενικός Γραμματέας (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) Πέρεζ ντε Κουεγιάρ, εισηγήθηκε στους Αρχηγούς των δυο πλευρών ν' αρχίσουν διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του για επίλυση όλων των πτυχών του Κυπριακού.

Κι οι δυο αρχηγοί, Πρόεδρος Βασιλείου και Τουρκοκύπριος (Τ/Κ) ηγέτης Ραούφ Ντενκτάς, συμφώνησαν ν' αρχίσουν διαπραγματεύσεις, διαφώνησαν

¹⁵⁵ Το παρόν δημοσιεύθηκε στην «Αλήθεια» στις 23.8.1998, στο «Φιλελεύθερο» στις 25 και 26.8.1998 και στη «Χαραυγή» στις 25.8.1998.

όμως, ως προς τη βάση των διαπραγματεύσεων. Ο κ. Ντενκτάς ήθελε ν' αρχίσουν τις διαπραγματεύσεις με βάση το «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας για την Κύπρο» (κατωτέρω αναφέρεται ως «Σχέδιο Γ.Γ. 1986») που είχε υποβάλει και στις δυο πλευρές ο Γ.Γ. το Μάρτιο του 1986, και το οποίο είχε αποδεχθεί ο κ. Ντενκτάς αλλά δεν το είχε αποδεχθεί ο τότε Πρόεδρος Κυπριανού.

ΤΙ ΠΡΟΝΟΟΥΣΕ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΟΥ Γ.Γ.

Οι βασικές πρόνοιες του «Σχεδίου Γ.Γ. 1986», το οποίο αποδεχόταν ο κ. Ντενκτάς ως βάση των διαπραγματεύσεων, ήταν οι πιο κάτω:

- Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία θα έχει διεθνή προσωπικότητα.
- Η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα ασκεί κυριαρχία πάνω σε όλο το έδαφος της Δημοκρατίας.
- Θα υπάρχει μόνο μια Ιθαγένεια της Ομόσπονδης Δημοκρατίας της Κύπρου.
- Η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα έχει 12 βασικές εξουσίες: Εξωτερικές υποθέσεις, δημόσια οικονομικά, νομισματικές και τραπεζικές υποθέσεις, φυσικοί πόροι, κλπ.
- Οι Ομόσπονδες Επαρχίες θα έχουν τις «κατάλοιπες» εξουσίες και δεν θα μπορούν να ντουμπλάρουν τις εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης.
- Ο Πρόεδρος θα είναι Ε/Κ και ο Αντιπρόεδρος Τ/Κ.
- Το Υπουργικό Συμβούλιο θ' αποτελείται από 7 Ε/Κ και 3 Τ/Κ υπουργούς.
- Η αναλογία βουλευτών στην Κάτω Βουλή θα είναι 70% Ε/Κ και 30% Τ/Κ.
- Έκταση της Τ/Κ Ομόσπονδης Ζώνης θα περιοριστεί στο 29+% (δηλ.μεταξύ 29% και 30%) του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Πριν από την εγκαθίδρυση της μεταβατικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης θα συμφωνηθεί χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση όλων των μη Κυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων και στοιχείων από την Κύπρο.

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΗΘΕΛΕ ΚΙ ΑΥΤΗ ΛΥΣΗ
ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ «ΣΧΕΔΙΟ Γ.Γ. 1986»

Μιλώντας στο Συμβούλιο Ασφαλείας στις 15 Ιουνίου 1988, (δηλ. 2 χρόνια μετά το 1986 και λίγους μήνες προτού αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις Βασιλείου-Ντενκτάς), ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Τουρκίας στα Η.Ε. κ. Τουρκμέν δήλωσε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Είναι εύκολο ν' αποδείξει κάποιος ότι το προταθέν από τον Γ.Γ., το Μάρτιο του 1986, "Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας για την Κύπρο" έχει μια πολύ ιδιαίτερη θέση ως βάση για τελικές διαπραγματεύσεις. Κάθε σημείο του εγγράφου αυτού, είναι αποτέλεσμα λεπτομερών διαπραγματεύσεων, κατά τη διάρκεια δυο ετών μεταξύ του Γ.Γ. και των αντιπροσώπων των δυο πλευρών. Το έγγραφο του Μαρτίου έγινε αποδεκτό από την τουρκική πλευρά, απορρίφθηκε όμως από την ελληνική πλευρά.

Αυτή η απόρριψη είναι πρόβλημα της ελληνοκυπριακής πλευράς. Δεν επηρεάζει τη θέση της τουρκοκυπριακής πλευράς αφού αυτό το έγγραφο παραμένει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Το έγγραφο του Μαρτίου περιλαμβάνει όλα τα σημεία της συμφωνίας, που είχαν επιτευχθεί μεταξύ των δυο πλευρών κατά τη διάρκεια μακροχρόνιων προσπαθειών κάτω από τις καλές υπηρεσίες του Γ.Γ.»

Οι επίσημες αυτές δηλώσεις εκ μέρους της Τουρκικής Κυβέρνησης δείχνουν ότι πραγματικά η Τουρκία εκείνη την εποχή δεχόταν μια συμβιβαστική λύση του Κυπριακού και ως τέτοια θεωρούσε το Σχέδιο Γ.Γ. 1986.

Σχετικά με το θέμα αυτό ο Πέρεζ ντε Κουεγιάρ, στο τελευταίο βιβλίο του «*Pilgrimage for Peace*» (σελ. 225 και 228) αποκαλύπτει ότι η αποδοχή από την Τουρκία και τον κ. Ντενκτάς του Σχεδίου Γ.Γ. 1986, έγινε ύστερα από παράκληση του ίδιου του Γ.Γ. προς τον Αμερικανό Πρόεδρο Ρήγκαν να παρέμβει στον Τούρκο Πρόεδρο, Στρατηγό Εβρέν, για ν' αποδεχθεί τόσο η Τουρκική Κυβέρνηση όσο και ο κ. Ντενκτάς το πιο πάνω Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας για την Κύπρο, πράγμα που έγινε.

Η Τουρκική Κυβέρνηση αποδέχτηκε το Σχέδιο Γ.Γ. 1986 και για ένα επιπρόσθετο λόγο: Ο Πρωθυπουργός (και αργότερα Πρόεδρος) Τουρκούτ Οζάλ, έβλεπε ότι για διεθνείς πολιτικούς λόγους η Τουρκία έπρεπε να δεχτεί μια συμβιβαστική λύση για το Κυπριακό, γιατί, όπως έλεγε **«όπου πάω σκοντάφτω πάνω στην πέτρα του Κυπριακού προβλήματος»**.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΟΒΑΡΟ ΛΑΘΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Το πρώτο σοβαρό λάθος του τότε Προέδρου Γιώργου Βασιλείου ήταν ότι απέρριψε το Σχέδιο του Γ.Γ. του 1986 ως βάση των διαπραγματεύσεων και ζήτησε να διεξαχθούν οι διαπραγματεύσεις «εφ' όλης της ύλης» με βάση τις αποφάσεις των Η.Ε. και τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου του 1977 και 1979, προφανώς γιατί πίστευε πως με τις διαπραγματευτικές του ικανότητες θα

μπορούσε να επιτύχει όρους καλύτερους απ' εκείνους που προνοούσε το Σχέδιο Γ.Γ. 1986.

ΕΤΣΙ Ο ΝΤΕΝΚΤΑΣ ΑΠΟΔΕΣΜΕΥΤΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΝΟΙΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Γ.Γ. 1986

Ο κ. Ντενκτάς ευχαρίστως δέχτηκε την άποψη του Προέδρου Βασιλείου ν' αγνοηθεί το Σχέδιο Γ.Γ. 1986 γιατί, όπως δήλωσε στις 29 Ιουλίου του 1988, *«Το έγγραφο, του Μαρτίου του 1986, ήταν ένα έγγραφο που έδενε χειροπόδαρα την τουρκική πλευρά και την ενοχλούσε. Τώρα, όπως οι Ελληνοκύπριοι (Ε/Κ) έτσι κι οι Τ/Κ γλίτωσαν από τη δέσμευση αυτή».*

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΑΡΧΗΓΩΝ ΝΑ ΛΥΣΟΥΝ
ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΩΣ ΤΗΝ 1^η ΙΟΥΝΙΟΥ 1989

Στις 24 Αυγούστου 1988, συναντήθηκαν στη Γενεύη, υπό την αιγίδα του Γ.Γ. Πέρεζ ντε Κουεγιάρ, ο Πρόεδρος Βασιλείου και ο Τ/Κ ηγέτης Ραούφ Ντενκτάς και στο ανακοινωθέν που εξέδωσαν στο τέλος της συνάντησης δήλωσαν ότι *«συμφώνησαν να συναντούνται χωρίς προκαταρκτικούς όρους και να προσπαθήσουν να επιτύχουν, μέχρι την 1^η Ιουνίου 1989 μια λύση μέσω των διαπραγματεύσεων, όλων των πτυχών του Κυπριακού».*

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΟΒΑΡΟΤΑΤΟ ΛΑΘΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Το δεύτερο σοβαρότατο λάθος του Προέδρου Βασιλείου ήταν ότι, ενώ άρχισε διαπραγματεύσεις με τον κ. Ντενκτάς με στόχο να λύσουν το Κυπριακό μέσα σε 9 μήνες, ταυτόχρονα, εγκαινίασε μαζί με τον Υπουργό του για την Άμυνα, Ανδρέα Αλωνεύτη, και με τη συγκατάθεση όλων των πολιτικών ηγετών, ένα μεγάλο 4-ετές εξοπλιστικό πρόγραμμα ύψους £500 εκ. και, όπως δημοσιεύτηκε στις κυπριακές εφημερίδες, στις 16 Απριλίου 1989, ο Πρόεδρος Βασιλείου έκαμε την εξής προκλητική δήλωση στον ανταποκριτή της τουρκικής εφημερίδας *«Χουριέτ»:*

«Υπάρχει μεγάλο στρατιωτικό χάσμα μεταξύ της Τουρκίας και της Κύπρου και προσπαθούμε να πληρώσουμε αυτό το κενό. Τώρα με τον εκσυγχρονισμό και την αύξηση των τουρκικών Δυνάμεων στην Κύπρο, η αναλογία είναι πέντε προς ένα υπέρ των τουρκικών και θέλουμε η αναλογία αυτή να γίνει τρία προς ένα».

Τη δήλωση αυτή τη χαρακτηρίζω *«προκλητική»* γιατί ουσιαστικά αποτελούσε μια πρόκληση προς την Τουρκία για εξοπλιστικό ανταγωνισμό, τον οποίο, όπως έπρεπε ν' αναμένεται και όπως πραγματικώς συνέβη, στα επόμενα 10 χρόνια, δεν μπορούσε να κερδίσει η Κύπρος, δεδομένου ότι η πραγματική στρατιωτική υπεροχή της Τουρκίας δεν είναι 5 προς 1 όπως δήλωσε ο κ. Βασιλείου, αλλά πάνω

από 500 προς 1 άμα ληφθεί υπόψη η απόλυτη υπεροχή της στον αέρα και τη θάλασσα. Σε άλλη δήλωση του αργότερα ο Πρόεδρος Βασιλείου ισχυρίστηκε πως **«η ενίσχυση της άμυνας μας αποτελεί παράγοντα αποτρεπτικό για μια νέα επίθεση και διαπραγματευτικό ατού για την πλευρά μας».**

Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Όπως έπρεπε ν' αναμενόταν, η Τουρκία αντέδρασε στην αναγγελία του εξοπλιστικού προγράμματος μας και στις προκλητικές δηλώσεις του Προέδρου Βασιλείου. Αυτό φαίνεται από την πιο κάτω δήλωση που έκαμε ο ίδιος ο Υπουργός Άμυνας, Ανδρέας Αλωνεύτης, στις 20 Οκτωβρίου 1990:

«Η Τουρκία έχει αναβαθμίσει την υποδομή και τις διευκολύνσεις της στα ΝΔ παράλια της για μεταφορά ενισχύσεων στη Βόρεια Κύπρο. Επίσης, έχει αναβαθμίσει την προπαγάνδα της σχετικά με τους εξοπλισμούς της Εθνικής Φρουράς και προσπαθεί να στοιχειοθετήσει υπόθεση για αιφνιδιαστική επίθεση, προφασιζόμενη προληπτικούς λόγους. Αυτό συνάδει με τις παράλληλες και ταυτόσημες δηλώσεις των Οζάλ και Γιλμάζ "ότι δεν θα παραμείνουμε αδρανείς στους εξοπλισμούς της Ε/Κ πλευράς στην Κύπρο"».

Επίσης, μετά ένα χρόνο, στις 15 Οκτωβρίου 1991, ο κ. Αλωνεύτης έκαμε τις ακόλουθες δηλώσεις ύστερα από συνεδρία στη Βιέννη της ΔΑΣΕ (Διάσκεψη για Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη) στην οποία πήρε μέρος:

«Ο επικεφαλής της τουρκικής αντιπροσωπίας στη ΔΑΣΕ, στην ομιλία του στη σύνοδο, εκτός από την απροκάλυπτη απειλή που εκτόξευσε, αναφέρθηκε στους αμυντικούς εξοπλισμούς της Κύπρου και αφού είπε ότι αυτοί ενδιαφέρουν άμεσα και την Τουρκία, προχώρησε σε σαφή επίσης προειδοποίηση, τονίζοντας ότι αυτοί προβληματίζουν σοβαρά και συνεχώς τη χώρα του, "η οποία δεν μπορεί βεβαίως να μένει αδιάφορη" αφήνοντας σαφώς να νοηθεί ότι δεν αποκλείεται προληπτική στρατιωτική ενέργεια, εφόσον αυτοί θα συνεχιστούν. Η εντύπωση μου από την όντως σκληρή στάση των Τούρκων αντιπροσώπων στη ΔΑΣΕ είναι ότι, τελικά η Τουρκία, όχι μόνο δε φαίνεται διατεθειμένη για συνδιαλλαγή, αλλά θα επιμείνει πολιτικά και δε θα υποβαθμίσει τη στρατιωτική της πίεση προς την Κύπρο».

Η ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΤΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΛΗΡΙΔΗ

Στον πρώτο χρόνο της Προεδρίας του κ. Γλαύκου Κληρίδη (1993), όταν Υπουργός Οικονομικών ήταν ο μακαρίτης Φαίδρος Οικονομίδης, τα εξοπλιστικά έξοδα ελαττώθηκαν και ο πρώην Πρόεδρος Βασιλείου κατηγορήσε τον Πρόεδρο Κληρίδη ότι εγκατέλειψε το εξοπλιστικό πρόγραμμα της Εθνοφρουράς και ότι κινδύνευε η ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Από τον επόμενο όμως, χρόνο (1994) μέχρι σήμερα, η Κυβέρνηση Κληρίδη, με την έγκριση της Βουλής και με τη σύμφωνη γνώμη των πολιτικών αρχηγών, συνέχισε σε μεγαλύτερη κλίμακα το εξοπλιστικό πρόγραμμα της Εθνικής Φρουράς, αποκορύφωμα του οποίου ήταν η παραγγελία το Φεβρουάριο 1997 των Ρωσικών πυραύλων S-300, οι οποίοι, λέγεται, ότι θα στοιχίσουν £220 εκ., εκ των οποίων τα £20 εκ. πληρώθηκαν ως προκαταβολή.

Έτσι, υπολογίζεται ότι ως το τέλος του 1998, το συνολικό ύψος του εξοπλιστικού προγράμματος της περασμένης δεκαετίας θα ανέλθει σε £1500 εκ.

Διερωτώμαι κατά πόσον η πολιτική μας ηγεσία σκέφτηκε ποτέ πόσα αναγκαία δημόσια έργα, τα οποία σήμερα δε γίνονται από έλλειψη χρημάτων, θα μπορούσαν να γίνουν μ' αυτό το τεράστιο ποσό.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΤΟ 1988 ΜΕ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ (1998)

Μια σύγκριση της κατάστασης στην Κύπρο που υπήρχε το 1988, όταν εγκαινιάστηκε το εξοπλιστικό πρόγραμμα της Εθνικής Φρουράς και της σημερινής κατάστασης αποδεικνύει δυστυχώς ότι -

1. Ενώ, το 1988, κίνδυνος τουρκικής επίθεσης εναντίον μας δεν υπήρχε, σήμερα, ύστερα που ξοδέψαμε το πιο πάνω αστρονομικό ποσό για την άμυνα μας, ο κίνδυνος αυτός είναι υπαρκτός και μπορεί να εκδηλωθεί με καταστρεπτικές για μας συνέπειες όταν η Τουρκία βρει την κατάλληλη πρόφαση, όπως για παράδειγμα άμα εγκαταστήσουμε τους Ρωσικούς πυραύλους.

2. Ενώ, στο 1988, η Τουρκική πλευρά δεχόταν τη λύση που πρότεινε ο Γ.Γ. το Μάρτιο 1986 και η οποία ενοποιούσε την Κύπρο κάτω από μια Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση και με αρκετά καλούς συμβιβαστικούς όρους, σήμερα τα δυο-πέμπτα της Κύπρου έγιναν ουσιαστικά επαρχία της Τουρκίας και η Τουρκική πλευρά βάζει απαράδεκτους όρους ακόμα και για την έναρξη συνομιλιών.

ΤΙ ΔΕΟΝ ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΤΩΡΑ (1998);

Το πρώτο πράγμα που χρειάζεται να κάμει η πολιτική μας ηγεσία είναι ν' αντιληφθεί ότι, η συνέχιση της πολιτικής του εξοπλιστικού ανταγωνισμού είναι καταστροφική για την Κύπρο και πρέπει να βρει ένα εύσχημο τρόπο να την εγκαταλείψει. ως τέτοιο τρόπο εισηγούμαι τον ακόλουθο:

Ο Πρόεδρος Κληρίδης να δηλώσει επίσημα με επιστολή του στο Γ.Γ. των Η.Ε. ότι η Κυπριακή Δημοκρατία αποδέχεται τα τελευταία ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας 1178 και 1179, στις 26 Ιουνίου 1998, (τα οποία αποτελούν επανάληψη άλλων ΕΝΝΕΑ παρόμοιων ψηφισμάτων στα τελευταία

5 χρόνια) και δεσμεύεται να εφαρμόσει χωρίς επιφυλάξεις τις ακόλουθες πρόνοιες τους:

1. Αποδέχεται και αναλαμβάνει να εφαρμόσει αμέσως τις προτάσεις της UNFICYP για απαγκίστρωση κλπ, σύμφωνα με την παράγραφο 4, του ψηφίσματος 1178, τις οποίες αποδέχθηκε ήδη η τουρκική πλευρά.

2. Δεσμεύεται, σύμφωνα με την παράγραφο 6, του 1178, να ελαττώσει τα αμυντικά της έξοδα και

3. Αποδέχεται την έκκληση που περιέχεται στην παράγραφο 6, του 1179 και που ζητά από τις δυο πλευρές ν' αποφύγουν αύξηση των εξοπλισμών τους, η οποία θα μπορούσε ν' αυξήσει την ένταση, και δηλώνει ότι συμμορφωνόμενη σ' αυτήν την έκκληση, ακυρώνει την παραγγελία των Ρωσικών πυραύλων S.300.

Αν τυχόν η πλειοψηφία των βουλευτών διαφωνήσει μ' αυτή η γενναία και σοφή απόφαση του Προέδρου Κληρίδη, αυτή θα μπορούσε να τεθεί ενώπιον του κυπριακού λαού ν' αποφασίσει με δημοψήφισμα, και πιστεύω πως με κατάλληλη διαφώτιση, η πλειοψηφία θα την εγκρίνει.

ΓΙΑΤΙ Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΒΟΥΛΗ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΓΚΡΙΝΕΙ ΑΓΟΡΑ ΝΕΟΥ ΟΠΛΙΣΜΟΥ¹⁵⁶

Όπως δημοσιεύτηκε στον τύπο, οι βουλευτές δύο κομμάτων, του ΑΚΕΛ και του ΔΗΚΟ, διστάζουν να εγκρίνουν τον προϋπολογισμό του 1999 για αγορά νέων οπλικών συστημάτων, συμπεριλαμβανομένων και μικρότερου βεληνεκούς αντιαεροπορικών πυραύλων, σε αντικατάσταση των S-300 που ακυρώθηκε ο ερχομός τους στην Κύπρο. Ανεξάρτητα από τους λόγους για τους οποίους αυτά τα δυο κόμματα πήραν την πιο πάνω θέση, εισηγούμαι πως, για τους λόγους που θα αναπτύξω πιο κάτω, η Βουλή δεν πρέπει να εγκρίνει την αγορά νέων οπλικών συστημάτων.

ΠΩΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕ Ο Γ.Γ. ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΛΗΡΙΔΗ ΝΑ ΑΚΥΡΩΣΕΙ ΤΟΥΣ S-300

Την απόφαση του Προέδρου Κληρίδη, στις 29 Δεκεμβρίου 1998, ν' ακυρώσει την εισαγωγή στην Κύπρο των αντιαεροπορικών πυραύλων S-300, την επαίνεσε, μεταξύ άλλων, και ο Γενικός Γραμματέας (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών, του οποίου ο Εκπρόσωπος δήλωσε στις 30 Δεκεμβρίου τα εξής:

«Ο Γ.Γ. χαίρει που άκουσε την απόφαση του Προέδρου Γλαύκου Κληρίδη να μην εγκαταστήσει τους πυραύλους S-300 στην Κύπρο. Βλέπει αυτήν την απόφαση ως απτή (tangible) θετική ανταπόκριση στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας (Σ.Α.) 1217 και 1218 της 22^{ας} Δεκεμβρίου 1998, και στην έκκληση τού Γ.Γ. (η οποία περιέχεται σε επιστολή του στις 14 Δεκεμβρίου προς τον Πρόεδρο του Σ.Α.) που απευθυνόταν στις δυο πλευρές "ν' αποφύγουν οιοσδήποτε ενέργειες που θα μπορούσαν να αυξήσουν την ένταση, συμπεριλαμβανομένης και της περαιτέρω αύξησης των στρατιωτικών δυνάμεων και εξοπλισμών". Ο Γ.Γ. επαναλαμβάνει την πλήρη του δέσμευση στην πρωτοβουλία που πήρε, στις 30 Σεπτεμβρίου 1998, ζητώντας από τον Αναπληρωτή Ειδικό Αντιπρόσωπο του, Dame Ann Hercus, ν' αρχίσει μια διαδικασία για συνομιλίες επί τόπου (στην Κύπρο) με τις δυο πλευρές, με σκοπό τη μείωση της έντασης και της ανάπτυξης προόδου για μια δίκαιη και μόνιμη διευθέτηση».

Είναι φανερό από τη δήλωση αυτή ότι ο Γ.Γ. θεωρεί την απόφαση του Προέδρου Κληρίδη ως συμμόρφωση του στην έκκληση για αποφυγή περαιτέρω αύξησης των εξοπλισμών γενικά και όχι μόνο των S-300.

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΛΗΡΙΔΗ ΣΤΟ Γ.Γ. (9.1.1999)

Στις 7 Ιανουαρίου 1999, ο Πρόεδρος Κληρίδης απέστειλε επιστολή στο Γ.Γ. στην οποία του έλεγε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

¹⁵⁶ Το παρόν δημοσιεύθηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 9-10.5.99, στα «Πολιτικά Θέματα» στις 14.5.99 και στη «Χαραυγή» στις 16.5.99.

«Είμαι έτοιμος να συμμορφωθώ εξ ολοκλήρου με τις παραγράφους 4 και 5 του ψηφίσματος του Σ.Α. 1218. ώς αποτέλεσμα αυτών των παραγράφων και θέλοντας να δείξω την ετοιμότητα μου να συμμορφωθώ με τις πρόνοιες τους, έχω πάρει μονομερώς την απόφαση να μην εισάξω και εγκαταστήσω στην Κύπρο το αντιαεροπορικό πυραυλικό σύστημα S-300.

Επιθυμώ ωστόσο να καταστήσω σαφές ότι, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι συγκεκριμένες συμφωνίες για αγορές οπλικών και στρατιωτικών εξοπλισμών, απαραίτητων για την άμυνα της Κυπριακής Δημοκρατίας, είναι έτοιμες προς υπογραφή, ενώ άλλες είναι έτοιμες να ολοκληρωθούν, δεν μπορώ να αναβάλω έπ' αόριστον την ολοκλήρωσή τους.

Συνεπώς, ελπίζω ότι μέσα σε ένα λογικό χρονικό διάστημα θα μας ενημερώσει η Εξοχότητα σας ότι και η άλλη πλευρά έχει αποδεχθεί εξ ολοκλήρου και όχι επιλεκτικά τις ουσιώδεις παραγράφους 4 και 5 του ψηφίσματος 1218 του Σ.Α.

Τέλος, επιθυμώ επίσης να πληροφορήσω την Εξοχότητα σας ότι αποδέχομαι εξ ολοκλήρου τις πρόνοιες του ψηφίσματος 1217 και είμαι έτοιμος να διαπραγματευθώ με την άλλη πλευρά μια λύση, βασισμένη στα ψηφίσματα του Σ.Α. και στις δυο Συμφωνίες Κορυφής, του 1977 και 1979».

ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΟΥΝ ΤΑ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ 1217 ΚΑΙ 1218

Φαίνεται ότι ο Γ.Γ. δεν απάντησε σ' αυτήν την επιστολή του Προέδρου Κληρίδη, ίσως γιατί θεώρησε πως η υπό όρους συμμόρφωση του στο ψήφισμα 1218 ήταν έξω από το πνεύμα και το γράμμα του ιδίου ψηφίσματος.

Ας δούμε όμως τι προβλέπει η παράγραφος 5, στην οποία ο Πρόεδρος Κληρίδης δήλωσε στην επιστολή του ότι «είναι έτοιμος να συμμορφωθεί εξ ολοκλήρου».

«5. Το Σ.Α. περαιτέρω παρακαλεί τον Γ.Γ., ιδιαίτερα, να εργαστεί εντατικά με τις δυο πλευρές για τα πιο κάτω:

(β) Για σταδιακή διαδικασία που θα επιδιώκει τον περιορισμό και ύστερα την ουσιαστική ελάττωση του επιπέδου όλων των στρατευμάτων και όπλων στην Κύπρο».

Το άλλο ψήφισμα 1217, τις πρόνοιες του οποίου ο Πρόεδρος Κληρίδης αποδέχθηκε «εξ ολοκλήρου» χωρίς όρους, προνοεί μεταξύ άλλων τα εξής:

«5. Το Σ.Α. καλεί όλα τα μέρη να αναλάβουν δέσμευση να ελαττώσουν τα αμυντικά έξοδα και να ελαττώσουν τον αριθμό των ξένων στρατευμάτων που βρίσκονται στην Κύπρο».

ΠΑΡΗΛΘΕ ΤΟ «ΛΟΓΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ»;

Στις 22 Μαρτίου 1999, δηλ. μόνο δυόμισι μήνες μετά την πιο πάνω επιστολή του στον Γ.Γ., ο Πρόεδρος Κληρίδης όταν ρωτήθηκε κατά τη διάρκεια τηλεοπτικής συνέντευξης τύπου, πώς συμβιβάζεται η απόφαση της

Κυβέρνησης να πραγματοποιήσει τις αγορές άλλων αντιαεροπορικών πυραυλικών συστημάτων και άλλων στρατιωτικών εξοπλισμών, με τη δέσμευση που ανέλαβε με την πιο πάνω επιστολή του προς τον Γ.Γ., απάντησε:

«Στην επιστολή μου προς τον Γ.Γ. ανέφερα ότι, αν εντός λογικού χρονικού διαστήματος ο Γ.Γ. με ενημερώσει ότι η άλλη πλευρά έχει αποδεχθεί εξ ολοκλήρου τις ουσιώδεις παραγράφους 4 και 5 του ψηφίσματος 1218, δε θα προχωρούσα σε περαιτέρω εξοπλισμούς. Αυτό το λογικό χρονικό διάστημα έχει παρέλθει από καιρό, και συνεπώς δε δεσμεύομαι να μη πραγματοποιήσω την αγορά των οπλικών συστημάτων που χρειαζόμαστε για την άμυνα μας».

Με όλο το δέοντα σεβασμό προς τον Πρόεδρο Κληρίδη, θα ήθελα να παρατηρήσω ότι, για τους λόγους που παραθέτω παρακάτω, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ύστερα από δύομισι μόνο μήνες από την επιστολή του προς τον Γ.Γ. *«έχει παρέλθει από καιρό»* το *«εύλογο χρονικό διάστημα»*.

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης τηλεοπτικής συνέντευξης τύπου, στις 26 Απριλίου 1999, ο Πρόεδρος Κληρίδης δήλωσε ότι *«κατά τη δική μου εκτίμηση ο Γ.Γ., η Αμερική και η Ευρώπη θ' ασχοληθούν με το Κυπριακό, τον προσεχή Σεπτέμβριο του 1999»*. Συνεπώς, πρέπει να συμπεράνουμε ότι ο Γ.Γ. δε θα μπορέσει, πριν το Σεπτέμβριο του 1999, να ασχοληθεί με τις προβλεπόμενες από την πιο πάνω παράγραφο 5 εντατικές προσπάθειες με τις δυο πλευρές για περιορισμό και ουσιαστική ελάττωση των στρατευμάτων και όπλων στην Κύπρο.

Είναι για όλους αυτούς τους λόγους που εισηγούμαι, η Βουλή να μην εγκρίνει την αγορά νέου οπλισμού εφόσον η δική μας πλευρά δέχθηκε το πιο πάνω μέρος του ψηφίσματος 1218 και εξ ολοκλήρου το 1217, και βέβαια οφείλουμε να είμαστε συνεπείς με τις καθημερινές δηλώσεις μας ότι *«θέλουμε εφαρμογή των ψηφισμάτων του Σ.Α.»*.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΑΤΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΜΥΝΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΘΑ ΕΛΑΤΤΩΘΕΙ ΚΑΙ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ

Μια άλλη ευεργετική συνέπεια της αποφυγής αγοράς νέων όπλων, θα είναι η ελάττωση του δημοσιονομικού ελλείμματος το οποίο προέρχεται από τη διαφορά μεταξύ όλων των εσόδων της Κυβέρνησης και όλων των εξόδων της, συμπεριλαμβανομένων και των δαπανών αμυντικής θωράκισης. Αυτό το έλλειμμα για το 1998 αναλογούσε σε 5.5% επί του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) και είναι σχεδόν διπλάσιο του 3%, που είναι το μέξιμουμ που επιτρέπεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) να έχουν οι υποψήφιοι για ένταξη χώρες. Μέσα στο 1999, αυτό υπολογίζεται ότι θα φθάσει και ίσως θα υπερβεί το 6%, και η Κυβέρνηση φαίνεται ότι σκοπεύει να το ελαττώσει με αύξηση του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, και άλλων φόρων, πράγμα που θα

αυξήσει τον τιμάρημο και το τιμαριθμικό επίδομα και θα μειώσει ακόμη περισσότερο την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας μας έναντι των ξένων.

Τα έξοδα αμυντικής θωράκισης για το 1999 λέγεται ότι θα είναι κάπου £200 εκ. στα οποία πρέπει να προστεθούν £66 εκ. τρέχοντα έξοδα του Υπουργείου Άμυνας και της Εθνοφρουράς, δηλ. σύνολο αμυντικών δαπανών £266 εκ. που αναλογούν σε 5,8% επί του ΑΕΠ. Αυτό είναι δύομισι φορές μεγαλύτερο, από τον μέσον όρον των αμυντικών δαπανών των 15 χωρών της Ε.Ε., που είναι μόνο 2,2%.

Έτσι, με την ακύρωση νέων παραγγελιών όπλων, θα αποφευχθεί η αύξηση των φόρων και θα ελαττωθεί τόσο το δημοσιονομικό έλλειμμα ώστε να κοντέψει το 3%, όσο και το σύνολο των αμυντικών δαπανών, ώστε να μην είναι τόσο πολύ ψηλότερο του μέσου όρου της Ε.Ε., πράγματα που θα διευκολύνουν την ένταξη μας στην Ε.Ε.

ΑΝΑΓΚΗ ΝΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΑΣ

Στο άρθρο που δημοσίευσα, στις 21 Αυγούστου 1998, με τίτλο **«Ύστερα που ξοδέψαμε για το εξοπλιστικό μας πρόγραμμα στα τελευταία δέκα χρόνια £1.500 εκ. ελαττώσαμε τον τουρκικό κίνδυνο για την Κύπρο;»** έκαμα μια ανασκόπηση της κατάστασης στην Κύπρο όσον αφορά το Κυπριακό πρόβλημα και τον κίνδυνο τουρκικής επίθεσης και βρήκα, πως και στα δυο θέματα, σήμερα, είμαστε σε πολύ χειρότερη θέση παρά πριν μια δεκαετία, παρόλο που στο μεταξύ ξοδέψαμε για το εξοπλιστικό πρόγραμμα, που εγκαινίασε το 1989 ο Πρόεδρος Βασιλείου και συνέχισε ο Πρόεδρος Κληρίδης, το αστρονομικό ποσό των χιλίων πεντακόσιων εκατομμυρίων κυπριακών λιρών (Κ£1.500 εκ.). Περιττό να πω πως, αν χρησιμοποιούσαμε επωφελώς αυτό το ποσό, θα καλύπταμε πλείστες δημόσιες επείγουσες ανάγκες τις οποίες σήμερα δεν ικανοποιούμε ένεκα έλλειψης χρημάτων.

Όσον αφορά το κυπριακό πρόβλημα, το 1988, η τουρκική πλευρά και η Τουρκία δέχονταν το **«Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας για το Κυπριακό»** του Μαρτίου 1986 που πρότεινε ο Γ.Γ., και το οποίο περιλάμβανε όλα όσα ζητούμε σήμερα για λύση του κυπριακού και η τουρκική πλευρά σήμερα τα απορρίπτει.

Όσον αφορά τον κίνδυνο τουρκικής επίθεσης, το 1988 τέτοιος κίνδυνος δεν υπήρχε και ούτε εκδηλώθηκε στα προηγούμενα 13 χρόνια, και το πιο πάνω Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας που δεχόταν η τουρκική πλευρά προνοούσε αποχώρηση όλων των μη-κυπριακών στρατιωτικών δυνάμεων πριν την εγκαθίδρυση Μεταβατικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης, ενώ τώρα με κάθε αύξηση των εξοπλισμών μας η Τουρκία αυξάνει ακόμη περισσότερο τον αριθμό και τον οπλισμό των κατοχικών δυνάμεων της και απειλεί να μας επιτεθεί προληπτικά.

Το συμπέρασμα που βγαίνει από τα πιο πάνω, είναι ότι η προοπτική λύσης του κυπριακού προβλήματος και οι σχέσεις μας με την Τουρκία, καθώς και τα

οικονομικά της Κυπριακής Δημοκρατίας και η προοπτική ένταξης μας στην Ε.Ε., θα βελτιωθούν με την εγκατάλειψη του εξοπλιστικού προγράμματος της τελευταίας δεκαετίας, και την προσήλωση μας στην ειρηνική λύση του Κυπριακού μέσω διακοινοτικών διαπραγματεύσεων, υπό την αιγίδα του Γ.Γ., με πνεύμα συμβιβασμού.

ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΟΥΜΕ ΧΩΡΙΣ ΠΥΡΑΥΛΟΥΣ;

Η σχεδόν γενική λαϊκή απογοήτευση στην Κύπρο για τη ματαίωση της εγκατάστασης των Ρωσικών πυραύλων S-300 στην Κύπρο, μου θύμισε το ποίημα του Αλεξανδρειανού Έλληνα ποιητή Κωνσταντίνου Καβάφη με τίτλο **«Περιμένοντας του Βαρβάρους»**.

Σ' αυτό ο ποιητής περιγράφει τους κατοίκους μιας πολιτείας οι οποίοι περίμεναν εναγωνίως τον ερχομό των βαρβάρων αλλά απογοητεύτηκαν όταν έμαθαν ότι οι βάρβαροι δεν έρχονται και διερωτούνταν: **«Και τώρα τι θα γίνουμε χωρίς βαρβάρους. Οι άνθρωποι αυτοί ήσαν μια κάποια λύση»**.

ΆΛΛΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

1 Ιουλίου 1993

Αγαπητέ Γλαύκο,

Όπως δημοσιεύτηκε στον τύπο, στις 16 Ιουνίου 1993, στη συνέντευξη που έδωσες στο 'ΛΟΓΟ' είχες πει πως, «θα χρησιμοποιήσουμε άλλες διαδικασίες, και άλλες μεθόδους, εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας (Σ.Α.) επιτρέψει στον Ντενκτας να απορρίψει, χωρίς συνέπειες τις προτάσεις του Γ.Γ.». Αυτό πιθανόν να αποτελεί μια εικονική απειλή στο Σ.Α., μερικοί όμως το εξέλαβαν, ως υιοθέτηση του συνθήματος του κ. Λυσσαρίδη για «επανατοποθέτηση» του Κυπριακού.

Αντιλαμβάνομαι βέβαια, την απογοήτευσή σου για τη χλιαρή στάση του Σ.Α., αλλά ποιες εναλλακτικές διαδικασίες έχουμε; Εδώ ταιριάζει πιστεύω η εξής απάντηση, που έδωσε ο εθνικός μας ποιητής Βασίλης Μιχαηλίδης σε κάποιους που του εισηγούνταν να κινήσει αγωγή, εναντίον της Κυβέρνησης για μια αδικία που του έκαμε:

«Εν ν' αγκαλέσω τον Θεόν, μα ποιος εν να τον κρίνει, αφού η κρίση μια ένι τζαι ρίζει την τζι ετζείνην».

Μήπως θα ζητήσουμε να μας σώσει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Ε.Κ.), η οποία φάνηκε ανίκανη να σταματήσει τον εμφύλιο πόλεμο της Γιουγκοσλαβίας, της οποίας τη διάλυση προκάλεσαν κάποια μέλη της ίδιας της Ε.Κ.; Βέβαια, η Ελλάδα, ως μέλος της Ε.Κ., έχει δικαίωμα ΒΕΤΟ πάνω σε ορισμένα θέματα, και το έχει ήδη χρησιμοποιήσει εναντίον της Τουρκίας σε μια-δυο περιπτώσεις. Αμφιβάλλω όμως, αν μπορεί να συνεχίσει να το χρησιμοποιεί, υπέρ της Κύπρου και εναντίον της Τουρκίας, χωρίς κίνδυνο να απομονωθεί από τους άλλους εταίρους της, πράγμα που άρχισε ήδη να γίνεται.

Η μήπως, θα προσφύγουμε στη Γενική Συνέλευση των Η.Ε., που θα σημαίνει απόσυρση του ζητήματος μας από το Σ.Α. και προσφυγή σε όργανο που δεν έχει εκτελεστικές εξουσίες και το μόνο που μπορεί να κάνει (και δεν είμαστε βέβαιοι, αν θα το κάνει) είναι να εκφράσει κάποιες ευνοϊκές για την πλευρά μας ευχές.

Η μήπως, στην απελπισία μας θα προσανατολιστούμε στην ιδέα του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου, πως «το πρόβλημα μας μόνο με όπλα μπορεί να λυθεί», οπότε θα δώσουμε στην Τουρκία την πρόφαση για να καταλάβει ολόκληρη την Κύπρο, και θα παρασύρουμε και την Ελλάδα σε επικίνδυνες εθνικές περιπέτειες;

Το συμπέρασμα με την πιο πάνω, «εις άτοπον απαγωγήν», είναι ότι, όσο κι αν μας απογοητεύει το Συμβούλιο Ασφαλείας, αυτό είναι το μόνο διεθνές σώμα που μπορεί να μας βοηθήσει να λύσουμε ειρηνικά το πρόβλημα μας. Βέβαια, πρέπει να αντιληφθούμε, πως η μόνη λύση την οποία μπορεί να μας δώσει το Σ.Α., να πραγματοποιήσουμε, είναι μια αμοιβαία συμβιβαστική λύση, με αρκετά αρνητικά για μας στοιχεία, τα οποία κατ' ανάγκη θα δεχθούμε, ως το «μη-χείρον» σε σύγκριση με χειριστές

συνέπειες της μη-λύσης, που μακροχρόνια πολύ πιθανόν να οδηγήσει σε ολοκληρωτική κατάληψη της Κύπρου από την Τουρκία.

Άλλωστε, ως αντιστάθμισμα των αρνητικών στοιχείων μιας λύσης, θα έχουμε το πλεονέκτημα πως ο ελληνοτουρκικός ανταγωνισμός στην Κύπρο θα μετατεθεί, από το πολεμικό πεδίο, στο οποίο υπερέχουν κατά πολύ οι Τούρκοι, στο πεδίο της ειρηνικής άμιλλας, στο οποίο ο Κυπριακός Ελληνισμός, όπως έχει ιστορικά αποδειχθεί, έχει μεγάλη υπεροχή, και μέσω της οποίας και μόνο θα συνεχίσει να είναι επικρατούν στοιχείο στη Νήσο μας.

Όσον αφορά τις αποφάσεις του Σ.Α., αυτές, ως γνωστό, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την Αμερικάνικη Κυβέρνηση. Γι' αυτό εισηγούμαι η Κυπριακή Κυβέρνηση να εντείνει όσο μπορεί περισσότερο τις προσπάθειες της, μέσω του Ελληνο-Αμερικάνικου lobby, και άλλως πως, να πείσει το State Department και το Αμερικάνικο Κογκρέσο να παίξουν πιο ενεργό ρόλο για λύση του Κυπριακού. Για το θέμα αυτό έκανα ορισμένες εισηγήσεις στο κεφάλαιο «THE ROLE OF THE AMERICAN PRESIDENT» (σελ. 6) της μελέτης μου «THE PROBLEM OF CYPRUS AND THE U.N. S.G.' s SET OF IDEAS», **την οποία σου έστειλα στις 10 Μαΐου 1993 (αλλά δεν πήρα απάντηση σου ούτε καν πως την πήρες).**

Με την ευκαιρία αυτή, θα ήθελα να σε συγχαρώ για την ευθαρσή απάντηση που έδωσες, πριν λίγο καιρό στους αρχηγούς των άλλων κομμάτων που παραπονιόνταν, πως δεν ακολούθησες τις απόψεις τους, σχετικά με **«τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης»** που πρότεινε ο Γ.Γ., λέγοντας τους: **«Εγώ είμαι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, και εγώ αποφασίζω»**. Ελπίζω, να ακολουθήσεις την ίδια τακτική και σε άλλα θέματα του Κυπριακού.

Βέβαια, δε χρειάζεται να σου πω, πως **το Κυπριακό, είναι κυρίως ένα ΠΟΛΙΤΙΚΟ, παρά ΝΟΜΙΚΟ πρόβλημα, και πως χρειάζεστε, πολύ περισσότερο πολιτικούς παρά νομικούς συμβούλους.**

Με θερμούς χαιρετισμούς
Χριστοφής Οικονομίδης

**ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΠΟΣΤΑΛΕΙ
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ¹⁵⁷**

**ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ κ. ΓΛΑΥΚΟ ΚΛΗΡΙΔΗ**

11 Οκτωβρίου 1993

Αγαπητέ Γλαύκο,

Τελευταίως, η Κυπριακή Κυβέρνηση επανέλαβε το αίτημα της στην Ελληνική Κυβέρνηση για να στείλει στην Κύπρο μια μεραρχία για ενίσχυση της άμυνας της, σε περίπτωση τουρκικής απόπειρας να καταλάβει ολόκληρη την Κύπρο. **Η απάντηση του προηγούμενου Πρωθυπουργού της Ελλάδας κ. Μητσοτάκη, ήταν ένα κατηγορηματικό ΟΧΙ, και του Υπουργού Άμυνας κ. Βαρβιτσιώτη ήταν ακόμα ένα πιο έντονο «ΟΧΙ δεν θα στείλω τα παιδιά μας στην Κύπρο να εγκλωβιστούν».** Προφανώς, ο κ. Βαρβιτσιώτης είχε υπόψη του την απόλυτη υπεροχή της τουρκικής αεροπορίας πάνω από την Κύπρο, και του τουρκικού ναυτικού γύρω απ' αυτήν, με ικανότητα να επιβάλει ναυτικό αποκλεισμό.

Ένα άλλο επιχείρημα εναντίον της αποστολής ελληνικής μεραρχίας στην Κύπρο, είναι ότι αυτή δε συμβιβάζεται με την απαίτηση μας, η οποία υποστηρίζεται από τη διεθνή κοινή γνώμη, ν' αποσυρθούν αμέσως τα τουρκικά στρατεύματα από το έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αν πραγματοποιηθεί η αποστολή, η Τουρκία, με τη δικαιολογία της ελληνικής μεραρχίας, όχι μόνο δε θα αποσύρει τα στρατεύματά της, αλλά θα τ' αυξήσει, πράγμα πολύ εύκολο γι' αυτή γιατί έχει σήμερα παραταγμένη στα νότια λιμάνια της, αντίκρου στην Κύπρο, τη δεύτερη στρατιά της από την οποία θα μπορούσε, χωρίς καμιά δυσκολία, ν' αποσύρει μια ή και περισσότερες μεραρχίες. Αντίθετα, η Ελλάδα αν στείλει στην Κύπρο μια μεραρχία, κατ' ανάγκη θα αδυνατίσει κάποιο άλλο ζωτικό μέτωπο.

Εξάλλου, η κάθοδος ελληνικής μεραρχίας θα αποτελούσε παραβίαση προηγούμενων ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας (π.χ. του 649 (1990) που καλούσαν *«όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη ν' αποφεύγουν οποιαδήποτε πράξη που θα μπορούσε να χειροτερέψει την κατάσταση».*

Ο σημερινός Υπουργός Άμυνας κ. Αρσένης απέφυγε να πάρει θέση για το θέμα της μεραρχίας, λέγοντας ότι αυτό θα συζητηθεί στην *«πανεθνική»* διάσκεψη.

**ΠΡΑΓΜΑΤΙ Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΣΧΕΔΙΑΖΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ
ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ;**

Το βασικό όμως ερώτημα που έπρεπε ν' απαντηθεί προτού γίνει σκέψη για αποστολή μεραρχίας στην Κύπρο, είναι **κατά πόσο η Τουρκία πράγματι σχεδιάζει να καταλάβει ολόκληρη τη νήσο.** Για ν' απαντήσουμε στο ερώτημα

¹⁵⁷ Δημοσιεύτηκε στον *«Οικονομικό Ταχυδρόμο»* των Αθηνών, στις 18.11.93.

αυτό πρέπει να εξετάσουμε προσεκτικά την πολιτική της Τουρκίας, από την ημέρα της εισβολής της στην Κύπρο το 1974, μέχρι σήμερα.

Από τις 14 ως τις 16 Αυγούστου 1974, ο τουρκικός στρατός, με τη βοήθεια της τουρκικής αεροπορίας και χωρίς ν' αντιμετωπίσει ουσιαστική αντίσταση, κατέλαβε το 37% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όπως γράφει ο Στρατηγός Εβρέν στα απομνημονεύματα του («Καθημερινή» 19.10.1990): «Οι στρατιωτικές μονάδες μας κατέλαβαν περισσότερα εδάφη από όσα είχαμε αρχικά σχεδιάσει και όταν ενημερώθηκε γι' αυτό ο Πρωθυπουργός Ετζεβίτ είπε πως δεν πειράζει γιατί τα εδάφη αυτά θα επιστραφούν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων».

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως η Τουρκία, αν ήθελε, θα μπορούσε να καταλάβει ολόκληρη τη νήσο. Γιατί όμως δεν την κατέλαβε; Η προφανής εξήγηση είναι πως, με τη φυγή όλων των Ελλήνων από τη βόρεια Κύπρο ύστερα από τον πανικό που σκόρπισαν τα τουρκικά άρματα μάχης και τα αεροπλάνα της, το κατεχόμενο μέρος θα μπορούσε να μετατραπεί εύκολα σε επαρχία της Τουρκίας. Αν καταλάμβανε όμως τη νότια Κύπρο θα έπρεπε να υποδουλώσει μισό εκατομμύριο Έλληνες, οι οποίοι, ήταν βέβαιο ότι, θα οργάνωναν ανταρτικό αγώνα εναντίον της, κι έτσι θα δημιουργόταν για την Τουρκία ένας δεύτερος πονοκέφαλος, επιπρόσθετος προς το Κουρδικό.

Αν το 1974 η Τουρκία, για τους πιο πάνω λόγους, δεν κατέλαβε ολόκληρη την Κύπρο, πώς μπορούμε να πιστεύουμε ότι τώρα σκοπεύει να την καταλάβει;

Οι πιο κάτω απόψεις για το θέμα αυτό, που δημοσιεύτηκαν στο έγκυρο αγγλικό περιοδικό «Current Affairs» του «ROYAL INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS» τον Οκτώβριο 1989, είναι αξιοπρόσεκτες:

«Γενικά, αναγνωρίζεται ότι η τουρκική πλευρά είναι πολύ ισχυρότερη της ελληνικής πλευράς στην Κύπρο. Επίσης, είναι φανερό ότι οι Τούρκοι δεν έχουν περαιτέρω εδαφικές - και συνεπώς στρατιωτικές - φιλοδοξίες στην Κύπρο. Επήραν ό,τι ήθελαν και δεν επιθυμούν να προχωρήσουν περαιτέρω. Είναι ο συνδυασμός ανώτερης δύναμης με πολιτική ικανοποίηση που έδωσε στο STATUS QUO στην Κύπρο τέτοια σταθερότητα από το 1974 μέχρι σήμερα... Βασικά οι Τούρκοι είναι ευτυχημένοι να καλοκαθήσουν πάνω σ' αυτά που κατέχουν (sit on what they have got). Αυτό όμως δε σημαίνει ότι δεν είναι δυνατό να φανταστούμε περιστάσεις κάτω από τις οποίες οι Τούρκοι θα μπορούσαν να θελήσουν να προχωρήσουν περαιτέρω π.χ. σαν προληπτική κίνηση ενόψει μιας αναμενόμενης επίθεσης εκ μέρους της Εθνικής Φρουράς».

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΕΝΟΠΟΙΗΣΕΙ ΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΚΥΠΡΟ ΜΑΖΙ ΤΗΣ

Η πολιτική που ακολούθησε η Τουρκία από το 1974 ήταν να ενοποιήσει τη βόρεια Κύπρο μαζί της, στρατιωτικά, νομισματικά, οικονομικά, δημογραφικά (με τους Ανατολίτες έποικους και τελευταία με την κατάργηση των διαβατηρίων

μεταξύ Τουρκίας και βόρειας Κύπρου) και πολιτικά (με το κόμμα των εποίκων το οποίο υποστηρίζει την παράνομη τουρκοκυπριακή Κυβέρνηση), και να τη μετατρέψει σε ντε φάκτο επαρχία της Τουρκίας. Αυτό το έχει ήδη επιτύχει σε μεγάλο βαθμό.

Έτσι, αν δε λυθεί το Κυπριακό, η βόρεια Κύπρος ουσιαστικά θα γίνει επαρχία της Τουρκίας, έστω κι αν θα έχει για καμουφλάζ την ταμπέλα «*Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου*».

Σε τέτοια περίπτωση, το μέλλον του ελληνοκυπριακού κρατιδίου των 600.000 κατοίκων θα είναι πολύ ζοφερό, γιατί θα έχει ακροσφαλή σύνορα διά μέσου της Κύπρου μήκους 180 χιλιομέτρων, με την Τουρκία με εκατονταπλάσιο πληθυσμό, και τότε η Τουρκία θα μπορεί οποτεδήποτε θελήσει, να ενθαρρύνει επιδρομές πεινασμένων Ανατολιτών στην πλούσια γείτονά της, και να προκαλεί συνοριακά επεισόδια, με αποτέλεσμα να φυγαδέψει τον τουρισμό της, να δημιουργήσει αίσθημα ανασφάλειας για τους κατοίκους της κι έτσι να συρρικνώσει τον Κυπριακό Ελληνισμό. Στη συνέχεια, η Τουρκία μπορεί ν' αφήσει το χρόνο να λύσει το Κυπριακό προς όφελος της, χωρίς να χρειαστεί να χρησιμοποιήσει τις στρατιωτικές της δυνάμεις, οι οποίες θα παίζουν απλώς ρόλο καταλύτη. Μια τέτοια τραγική εξέλιξη δεν μπορεί ν' αντιμετωπιστεί με ενίσχυση της άμυνας μας, μπορεί όμως να προληφθεί με τον πιο κάτω τρόπο.

ΑΝΤΙ ΝΑ ΣΤΑΛΕΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΝΑ ΕΛΑΤΤΩΘΟΥΝ ΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ

Φαίνεται πως η Κυπριακή Κυβέρνηση προσκολλημένη στο πάγιο αίτημα της για αποστολή ελληνικής μεραρχίας στην Κύπρο, ξέχασε πως υπάρχει ένας άλλος πιο εύκολος και εφικτός τρόπος να ελαττωθεί ο κίνδυνος των τουρκικών στρατευμάτων. Αυτός είναι το πρώτο «*μέτρο οικοδόμησης εμπιστοσύνης*» που πρότεινε ο Γενικός Γραμματέας (Γ.Γ.) των Η.Ε. και επικύρωσε το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 789 στις 25 Νοεμβρίου 1992, το οποίο έλεγε:

«Σαν πρώτο βήμα για την αποχώρηση των μη-κυπριακών δυνάμεων που προβλέπεται από τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ., να ελαττωθεί σημαντικά ο αριθμός των ξένων στρατευμάτων που βρίσκονται στην Κυπριακή Δημοκρατία και να ελαττωθούν οι αμυντικές δαπάνες της Κυπριακής Δημοκρατίας».

Η εφαρμογή αυτού του μέτρου εξαρτάται απόλυτα από την τουρκική Κυβέρνηση, και όχι από τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς ο οποίος βάζει όρους για να δεχτεί τα άλλα μέτρα. Γι' αυτό, αν η ελληνική πλευρά δηλώσει ότι είναι έτοιμη να εφαρμόσει τον όρο της «*ελάττωσης των αμυντικών δαπανών της Κυπριακής Δημοκρατίας*», η τουρκική Κυβέρνηση θα βρεθεί σε δύσκολη θέση αν αρνηθεί να εφαρμόσει το πρώτο μέρος του μέτρου που την αφορά, δηλαδή «*να ελαττώσει σημαντικά τον αριθμό των στρατευμάτων της στην Κύπρο*», εφόσον η Πρωθυπουργός κυρία Τσιλέρ έχει ήδη δηλώσει ότι «*αποδέχεται τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης*». Πιθανόν, βέβαια, να ισχυριστεί ότι με τη δήλωση της εκείνη δεν εννοούσε όλα τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο πιο πάνω ψήφισμα

του Συμβουλίου Ασφαλείας αλλά μόνο τα μέτρα που τώρα συζητούνται, δηλαδή εκείνα των Βαρωσίων και του αεροδρομίου Λευκωσίας. Δεν θα δικαιολογείται όμως ενώπιον του Συμβουλίου Ασφαλείας ν' αρνείται την εφαρμογή του πιο πάνω μέτρου, το οποίο εξαρτάται απόλυτα από την κυβέρνηση της.

ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΛΥΘΕΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΙΡΗΝΙΚΑ

Το επόμενο βήμα το οποίο πρέπει να κάμει η Κυπριακή Κυβέρνηση είναι να δηλώσει ότι αποδέχεται τη «*Δέσμη Ιδεών*» του Γ.Γ., η οποία επικυρώθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας με τα ψηφίσματα 774 και 789 (1992), ως βάση για λύση του Κυπριακού με την αποχώρηση όλων των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων και τη σύσταση μιας διζωνικής και δικοινοτικής Ομοσπονδίας, η οποία θα έχει μια και μόνη διεθνή προσωπικότητα και κυριαρχία πάνω σ' όλο το έδαφος της Κύπρου (εξαιρουμένων των Βρετανικών βάσεων), όπως προβλέπεται στη *Δέσμη Ιδεών*. Έτσι, θα δώσουμε την ευκαιρία στο Συμβούλιο Ασφαλείας και όσους ενδιαφέρονται για τη λύση του Κυπριακού, «*ν' ασκήσουν την αναγκαία πειθώ*» στην τουρκική πλευρά να δεχτεί κι αυτή τη *Δέσμη Ιδεών*. Τέτοια «*πειθώ*» δεν ασκήθηκε ως τώρα γιατί, ούτε η δική μας πλευρά δε δέχτηκε τη *Δέσμη Ιδεών* όπως έχει.

Με μια τέτοια λύση θα τερματιστεί ο ακήρυκτος πόλεμος με την Τουρκία και θα υπογράψουμε (όπως προνοεί η *Δέσμη Ιδεών*), τόσο με την Τουρκία όσο και με την Ελλάδα, σύμφωνα φιλίας και συνεργασίας.

Τα οποιαδήποτε αρνητικά στοιχεία της λύσης που περιέχονται στη *Δέσμη Ιδεών* του Γ.Γ., θα αντισταθμιστούν, πιστεύω, με το πλεονέκτημα της μετάθεσης του Ελληνοτουρκικού ανταγωνισμού στην Κύπρο, από το πολεμικό πεδίο, που αν συνεχιστεί, ο Κυπριακός Ελληνισμός κινδυνεύει να συρρικνωθεί στο πεδίο της ειρηνικής άμιλλας, στο οποίο, με τις ιστορικά αποδειγμένες ικανότητες του, ο Κυπριακός Ελληνισμός θα μπορέσει να συνεχίσει την επικράτηση του πάνω σ' αυτό το νησί, όπως έγινε, παρά τις συνεχείς αντιξοότητες, στα τελευταία 3.000 χρόνια.

Όσον αφορά τις σχέσεις μας με τους Τουρκοκύπριους, παίρνοντας μαθήματα από τα παθήματα μας στο παρελθόν, πρέπει να φανούμε γενναιόδωροι έναντι τους, για να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο έτσι ώστε να φθάσουν το δικό μας, οπότε, με βάση το κοινό συμφέρον, που, όπως έλεγε ο Θουκυδίδης, «*είναι ο ασφαλέστερος δεσμός*» (Τόμος Α', σ.124), αυτοί θα αποτελέσουν την καλύτερη εγγύηση για τη μελλοντική ανεξαρτησία της Κύπρου, γιατί όταν αυτοί είναι ευχαριστημένοι από το καθεστώς στην Κύπρο, η Τουρκία δεν θα μπορεί να ξαναεισβάλει.

Με θερμούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

602

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ

Λευκωσία, 9 Νοεμβρίου 1993.

Κύριο
Χριστοφή Οικονομίδα,
Τ. Κ. 1632,
Λευκωσία.

'Αγαπητέ κ. Χριστοφέ,

Σε ευχαριστώ για την επιστολή σου της 11ης Οκτωβρίου 1993, το περιεχόμενο της οποίας διεξήλθα με πολλή προσοχή.

~~Η εκτίμησή μου παραμένει ότι για να αποσυρθούν τα Τουρκικά στρατεύματα από την Κύπρο πρέπει να αντιληφθούν όλοι ότι η Ελλάδα έχει πάρει την απόφαση να στείλει στρατό στην Κύπρο. Η πολιτική αυτή έχει ήδη αποδώσει καρπούς. Η Γερμανία και η Βρετανία εξέφρασαν ανησυχίες. Απήντησα στις ανησυχίες τους ότι θα πρέπει να πιάσουν την Τουρκία να αποσύρει τα στρατεύματά της και ότι τότε δεν θα υπάρξει ανάγκη αποστολής Ελληνικής δύναμης στην Κύπρο.~~

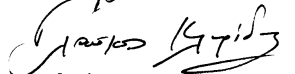
Εκτίμησή μου είναι, επίσης, ότι με το να επιμένουμε στην εφαρμογή του ψηφίσματος 789 αναφορικά με τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης που περιλαμβάνει, δεν πρόκειται να επιτύχουμε ούτε μείωση ούτε απόσυρση Τουρκικών στρατευμάτων. Η Τουρκία επίσημα με επιστολή της απέρριψε το ψήφισμα 789 και αρνήθηκε να συζητήσει τα μέτρα καλής θέλησης, που περιέχονται σ' αυτό, χωρίς τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας να εξασκήσουν πιέσεις. Αντί πιέσεων ο Γενικός Γραμματέας, με τη σύμφωνη γνώμη των Μονίμων Μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, πρότεινε τα νέα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, στα οποία αναφέρονται το Διεθνές Αεροδρόμιο Λευκωσίας, το περιφραγμένο τμήμα της Αμμοχώστου και μια σειρά άλλων μέτρων, που δεν περιλαμβάνουν ούτε μείωση των κατοχικών στρατευμάτων, ούτε μείωση των εξοπλισμών, ούτε απαγκίστρωση. Ο δε Γενικός Γραμματέας, όταν ο κ. Ντενκτάς αρνήθηκε να τα συζητήσει διότι τόσο η Τουρκία όσο και η Τουρκοκυπριακή πλευρά απέρριψαν κατηγορηματικά το ψήφισμα 789, έσπευσε να τον διαβεβαιώσει ότι τα νέα προτεινόμενα μέτρα δεν εσβάζοντο στο ψήφισμα 789 και ούτε είχαν σχέση με αυτό.

.../2.

- 2 -

Αναφορικά με τις ανησυχίες σας ότι μπορεί να δημιουργηθεί κρίση διότι η Τουρκία πιθανόν να επιχειρήσει να παρεμποδίσει την άφιξη Ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων στην Κύπρο, εκτιμώ ότι τέτοιοι κίνδυνοι δεν θα υπάρξουν διότι υπάρχουν πολλοί τρόποι σταδιακής αποστολής ενισχύσεων, αλλά και διότι το πότε και πώς θα σταλούν αυτές οι δυνάμεις δεν είναι του παρόντος. Εκείνο που έχει σημασία είναι η λήψη απόφασης και η δημιουργία αποφασιστικής εκτέλεσής της.

Μιχαήλ,

(Γλαύκος Κληρίδης)
Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Η ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ¹⁵⁸

Αποτελεί ευχάριστη εξέλιξη η απόφαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών, στις 29 Μαρτίου 1995, να δεχθεί την εισήγηση του Καθηγητή του Πανεπιστημίου Κύπρου, κ. Μιχάλη Πιερή «να διοριστεί επιστημονική υποεπιτροπή από γλωσσολόγους, ιστορικούς και φιλόλογους, ν' αναλάβει να λύσει τα προβλήματα που προκύπτουν στην προσπάθεια τυποποίησης των γεωγραφικών ονομάτων στην Κύπρο».

Με την ευκαιρία αυτή θα ήθελα να περιγράψω πώς δημιουργήθηκε αυτό το πρόβλημα.

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΑΘΙΕΡΩΜΕΝΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Τα Ηνωμένα Έθνη (Η.Ε.), στη Διάσκεψη που έγινε στη Γενεύη, το 1967, και επαναλήφθηκε σε άλλες πόλεις τα επόμενα χρόνια, αποφάσισαν να συστήσουν στα μέλη τους να διορίσουν ειδικές επιτροπές για την καταγραφή με μόνιμο και ομοιόμορφο τρόπο, των καθιερωμένων γεωγραφικών ονομάτων της χώρας τους, που την ονόμασαν «**τυποποίηση (standardization) των γεωγραφικών ονομάτων**».

Έτσι ιδρύθηκε αργότερα και η «Κυπριακή Επιτροπή Τυποποίησης Γεωγραφικών Ονομάτων», με Πρόεδρο τον ιστορικό Δρα Κώστα Κύρρη και Γραμματέα το «γλωσσολόγο» Μενέλαο Χριστοδούλου. Όταν άρχισε να λειτουργεί η Κυπριακή Επιτροπή, ο Πρόεδρος της Κώστας Κύρρης διαφώνησε με το Γραμματέα της Μενέλαο Χριστοδούλου και παραιτήθηκε, και στη θέση του διορίστηκε ο Γενικός Διευθυντής του Κτηματολογίου Ανδρέας Κοτσώνης.

Στην Κύπρο, όμως, τα γεωγραφικά ονόματα ήταν κατ' αρχή καθιερωμένα και καταγραμμένα από την εποχή της Τουρκοκρατίας, και πληρέστερα, κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας, από το 1878, και της Κυπριακής Δημοκρατίας, από το 1960.

Η καταγραφή τους, τόσο στο Ελληνικό, όσο και στο Λατινικό Αλφάβητο, είναι καταγραμμένη και επισημοποιημένη σε πλείστα επίσημα έγγραφα και γεωγραφικούς χάρτες. Γι' αυτό δεν υπήρχε μεγάλη δυσκολία να «τυποποιηθούν» όπως εζητούσαν τα Ηνωμένα Έθνη.

ΤΑ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ ΤΟΥ κ. ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Όπως ομολόγησε ο Πρόεδρος της Κυπριακής Επιτροπής, Ανδρέας Κοτσώνης, σε μια τηλεοπτική του συνέντευξη, η όλη εργασία της τυποποίησης ανατέθηκε από την Επιτροπή, αποκλειστικά, στον «ειδικό γλωσσολόγο» Γραμματέα της Επιτροπής Μενέλαο Χριστοδούλου. Ο κ. Μενέλαος όμως είναι ένας ιδιόρρυθμος τύπος, ο οποίος, κατ' εξαίρεση όλων των άλλων Ελλήνων στην

¹⁵⁸ Δημοσιεύτηκε στην «Αλήθεια» στις 9 Απριλίου, 1995.

Ελλάδα και την Κύπρο, συνεχίζει να μιλά και να γράφει στην αρχαϊζουσα ελληνική, και στόχος της τυποποίησης των γεωγραφικών ονομάτων που ανέλαβε να κάμει ήταν να «*Ελληνικοποιήσει*» την καθιερωμένη παραδοσιακή «*χωριάτικη*» ονομασία τους. Να μερικά δείγματα της γλώσσας στην οποία γράφει τα άρθρα του και των αλαζονικών ιδεών που έχει για τον εαυτόν του και το έργο του.

«Σήμερα εν ταις κυπριακές τηλεοράσεις προβάλλονται κυπριακαί σειραί εις ας οι ηθοποιοί υποδουόμενοι Κυπρίους αστούς εν πολυτελέστατοις σαλονίοις, ομιλούντας την κυπριακή διάλεκτο.... Ούτως η κυπριακή διάλεκτος καλλιεργείται» (Φιλελεύθερος 12.1.95).

«Αλλά και εξακόσiai χιλιάδες Κυπρίων να επιτίθενται και μόνος να αγωνίζωμαι, ουδ' επί στιγμής θα παύσω πιστεύων ότι το δίκαιον εν τη τυποποιήσει των ονομάτων ευρίσκεται παρ' εμοί». (Σημερινή 16.2.95).

«Έπραξα έργον, ενθ' ου έδει με στεφανωθήναι χρυσώ στεφάνω αλλ' αντί τούτου απώλεσα την θέσιν μου και ητιμάσθην ... Η Κυβέρνησις αφού με επότισε με το όξος, ας με ποτίσει νυν και με το κώνειον» (στο ίδιο).

Μ' αυτές τις ιδέες, ο κ. Μενέλαος κατάφερε να παραποιήσει πλείστα ονόματα των χωριών της Κύπρου, αρχίζοντας από τα Λατσιά που τα έκαμε «*Λακκιά*», και την Αγλαντζιά που την έκαμε «*Αγλαγγία*», με τη δικαιολογία ότι η κατάληξη «*-ντζιά*» της Κυπριακής διαλέκτου μάς επιβλήθηκε δήθεν από τους Τούρκους, πράγμα γλωσσολογικά λανθασμένο. Επίσης την Άσσια την παραποίησε σε «*Άσκεια*», την Αφάνια σε «*Αφάντεια*», τη Γιαλούσα σε «*Αιγιαλούσα*», τη Λάνια σε «*Λάνεια*» κ.ο.κ.

Η ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΣΤΗ Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Ας δούμε τί έκαμαν άλλες χώρες, οι οποίες, όπως και η Κύπρος, είχαν από αιώνες τώρα καθιερωμένα και καταγεγραμμένα τα γεωγραφικά ονόματα τους. Για παράδειγμα, η Επιτροπή Τυποποίησης των Γεωγραφικών Ονομάτων του Ηνωμένου Βασιλείου, στην έκθεση που υπέβαλε προς την Πέμπτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την τυποποίηση των γεωγραφικών ονομάτων, που έγινε στο Μοντρεάλ του Καναδά τον Αύγουστο 1987, έγραψε, μεταξύ άλλων, τα πιο κάτω:

*«Τα γεωγραφικά ονόματα στο Ηνωμένο Βασίλειο Μ. Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας δεν αλλάσσουν παρά ελάχιστα. Σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις αλλάσσουν ύστερα από Κυβερνητικό διάταγμα ... Το κοινό αντιδρά σε οιοσδήποτε αλλαγές, τις οποίες ... τείνει να θεωρεί ως εκδηλώσεις προσπαθειών μερικών **εκκεντρικών** (eccentrics) να κάμουν την καθημερινή ζωή αχρείαστα περίπλοκη»* (Άραγε, η τελευταία παρατήρηση ισχύει και για την Κύπρο;), (Σελ. 96 της Έκθεσης της Διάσκεψης, Τόμος Α').

Είναι φανερό από την πιο πάνω έκθεση της Βρετανικής Επιτροπής τυποποίησης ότι, και στην Κύπρο μόνο σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις, και

ύστερα από Κυβερνητικό διάταγμα, θα 'πρεπε να γίνουν αλλαγές στα καθιερωμένα γεωγραφικά ονόματα.

ΜΕΤΑΓΡΑΦΗ ΣΤΟ ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΠΡΟΦΟΡΑ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Η μεταγραφή των γεωγραφικών ονομάτων από μη-λατινικό αλφάβητο (π.χ. κυριλλικό (ρωσικό), αραβικό, κινέζικο κλπ) στο αατινικό (ή Ρομανικό) αλφάβητο έγινε σ' όλες τις περιπτώσεις **με βάση την προφορά των ονομάτων** στις χώρες τους.

Να τι γράφει η έκθεση της Καναδικής Επιτροπής Τυποποίησης Ονομάτων στην Πέμπτη Διάσκεψη των Η.Ε. στο Μοντρεάλ, τον Αύγουστο 1987:

«100. Για να μεταγράψουμε τα γεωγραφικά ονόματα των ιθαγενών στο Λατινικό Αλφάβητο εμαγνητοφωνήσαμε την προφορά τους από τους ιθαγενείς».

*«106. Ο Πρόεδρος της Καναδικής Επιτροπής δήλωσε ότι **η προφορά ήταν το κλειδί για όλα τα συστήματα μεταγραφής**» (Σελ. 14-15 των Τεχνικών Εγγράφων της Πέμπτης Διάσκεψης στο Μοντρεάλ, Τόμος Β').*

Και στην Κύπρο, η μεταγραφή των γεωγραφικών ονομάτων από το ελληνικό στο λατινικό αλφάβητο, από το 1878 μέχρι τα τελευταία χρόνια, γινόταν με βάση την ντόπια προφορά τους.

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Ο κ. Μενέλαος Χριστοδούλου, ως ο μόνος «ειδικός γλωσσολόγος» κατάφερε να πείσει, όχι μόνο την Κυπριακή Επιτροπή Τυποποίησης, αλλά και την Ελλαδική Επιτροπή, να εγκαταλείψουν το προηγούμενο σύστημα μεταγραφής, με το επιχείρημα ότι αυτό ήταν αγγλικό (και κατά συνέπεια «αποικιοκρατικό») σύστημα, και να υιοθετήσουν **μεταγραφή με βάση την ελληνική ορθογραφία των ονομάτων**.

Αυτή η απόφαση πάρθηκε στην Πέμπτη Διάσκεψη των Η.Ε., στο Μοντρεάλ, το 1987, στην οποία αντιπρόσωπος της Κυπριακής Επιτροπής ήταν ο Ανδρέας Κοτσώνης και εναλλακτικά μέλη (Alternates), ο Ανδρέας Γ. Σκαρπάρης του Υπουργείου Εξωτερικών και ο Μενέλαος Χριστοδούλου. Εξάλλου, η ελληνική αντιπροσωπεία αποτελείτο από ένα εκπρόσωπο του Υπουργείου Εξωτερικών και δυο στρατιωτικούς χωρομέτρες-μηχανικούς.

Όλοι αυτοί, που δεν ήσαν «γλωσσολόγοι», υιοθέτησαν την άποψη του Κύπριου «ειδικού γλωσσολόγου» Μενέλαου Χριστοδούλου, να μεταγραφούν τα ελληνικά γεωγραφικά ονόματα στο λατινικό αλφάβητο, με βάση την ελληνική ορθογραφία τους, και όχι την προφορά τους. Έτσι, κατόπιν εισήγησής τους, υιοθετήθηκε από τη Διάσκεψη ένας Πίνακας Μεταγραφής, μέρος του οποίου περιέχει τα πιο κάτω γράμματα:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΤΑΓΡΑΦΗΣ «*ELOT 743*» ΜΕ ΒΑΣΗ
ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

Γράμματα στα ελληνικά	Μεταγραφή στο λατινικό αλφάβητο	Προφορά σύμφωνα με το φωνητικό αλφάβητο
αι	ai	e
γκ	gk	g, ng
ει	ei	i
οι	oi	i

Εδώ βλέπουμε ότι τα ελληνικά γράμματα μεταγράφηκαν στο λατινικό αλφάβητο, όχι όπως προφέρονται, αλλά όπως γράφονται στα ελληνικά, αν και προφέρονται από τους ξένους διαφορετικά.

Τελικά, αυτό το σύστημα μεταγραφής στο λατινικό αλφάβητο υιοθετήθηκε, και από τα Κυπριακά Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού, και Εσωτερικών, όπως και από το Υπουργικό Συμβούλιο και δόθηκε εντολή σ' όλες τις Κυβερνητικές Υπηρεσίες, να αντικαταστήσουν τα προηγούμενα ονόματα στο λατινικό αλφάβητο, που ήταν βασισμένα στην προφορά των ελληνικών ονομάτων, με ονόματα βασισμένα στην ελληνική ορθογραφία. Να ένα παράδειγμα: Ενώ σ' όλους τους γεωγραφικούς χάρτες και σ' όλα τα αρχαιολογικά βιβλία το όνομα ΧΟΙΡΟΚΟΙΤΙΑ ήταν μεταγραμμένο στο λατινικό αλφάβητο ΚΗΙΡΟΚΙΤΙΑ και οι ξένοι μπορούσαν να το προφέρουν όπως το προφέρουν και οι Έλληνες, με το νέο σύστημα μεταγραφής, έγινε *CHOIROKOITIA*, όπως φαίνεται σ' όλες τις νέες πινακίδες στο δρόμο Λευκωσίας-Λεμεσού, και το οποίο θα προφέρεται από τους ξένους «*ΤΣΙΟ-Ι-ΡΟ-Ι-ΚΟΤΙΑ*». Φανταστείτε πόσο κακή εντύπωση θα κάμει στους τουρίστες, οι οποίοι θα πάνε να δουν το Νεολιθικό οικισμό της Χοιροκοιτίας, να βλέπουν μια πινακίδα, που οδηγεί σ' ένα μέρος με ακαταλαβίστικο όνομα.

Να, μερικά άλλα παραδείγματα εξωφρενικής διαστρέβλωσης ξένων ονομάτων στις πινακίδες των δρόμων Λευκωσίας και Λεμεσού, τα οποία ο κ. Μενέλαος Χριστοδούλου επαναμετέγραψε από το ελληνικό στο Λατινικό Αλφάβητο:

“*Saixpir*” αντί “*Shakespeare*”, “*Siellej*” αντί “*Shelley*”, “*Viktoros Ungo*” αντί “*Victor Hug*”, “*Ntikens*” αντί “*Dickens*”, “*Yiungoslavija*” αντί “*Yugoslavia*”, “*Afstralia*” αντί “*Australia*”, “*Routgiarnt Kipligk*” αντί “*Rudyard Kipling*”.

Μήπως ο γλωσσολόγος Μενέλαος Χριστοδούλου δεν ξέρει άλλη γλώσσα. εκτός από τα Αρχαία Ελληνικά;

ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΑ ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΑ ΤΟΥΣ

Παρόλο, που ο πιο πάνω τρόπος μεταγραφής στο λατινικό αλφάβητο αφορά μόνο τα γεωγραφικά ονόματα, ο κ. Μενέλαος Χριστοδούλου υποστηρίζει, και

φαίνεται πως συμφωνούν και οι Υπουργοί Παιδείας και Εσωτερικών ότι, πρέπει να υιοθετηθεί και στα διαβατήρια των πολιτών της Δημοκρατίας. Στο θέμα αυτό, είχα προσωπική πείρα. Ενώ το προηγούμενο διαβατήριο μιας εγγονής μου, ορθά έδειχνε το όνομα της ως *A. Economides* και μ' αυτό ενεγράφη σε αγγλικό Πανεπιστήμιο, ως *A. Economides*. Στην ανανέωση όμως του διαβατηρίου της, άλλαξαν αυθαίρετα το όνομα της σε *A. Oikonomidou*. Όταν διαμαρτυρήθηκα στο Γραφείο Διαβατηρίων, μου είπαν, πως αυτές τις οδηγίες έχουν από το Υπουργείο Εσωτερικών, και εάν ήθελε να γράφει το όνομα της, όπως ήταν πρωτύτερα έπρεπε να κάμει νέα αίτηση και να πληρώσει ξανά £20,00, πράγμα που αναγκάστηκε να κάμει.

Ελπίζω, ο νέος Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, Αλέκος Μαρκίδης, να τους υποδείξει πως ο κάθε πολίτης της Δημοκρατίας έχει το αναφαίρετο δικαίωμα ν'αποφασίζει πώς γράφεται το όνομα του, τόσο σύμφωνα με το ελληνικό, όσο και με το λατινικό αλφάβητο.

Για όλους αυτούς τους λόγους, πιστεύω, ήταν ορθή η απόφαση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών, να ζητήσει το διορισμό επιστημονικής υπο-επιτροπής από γλωσσολόγους, ιστορικούς και φιλόλογους για να μελετήσει το όλο ζήτημα της τυποποίησης των γεωγραφικών ονομάτων, και να συμβουλευσει την Κυβέρνηση τι πρέπει να κάμει.

Η ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗ ΟΜΟΦΩΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ 17.8.96 Ν' ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΗΣΕΙ ΤΙΣ ΕΥΣΕΒΟΠΟΘΗΤΕΣ

«ΟΜΟΦΩΝΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ» ΤΟΥ 1989¹⁵⁹

Τελευταίως, το Εθνικό Συμβούλιο επαναβεβαίωσε την υποστήριξη του στις «ομόφωνες προτάσεις» του ίδιου, του Ιανουαρίου του 1989, για λύση του Κυπριακού. Τα τελευταία 7 χρόνια γίνεται συχνά λόγος γι' αυτές τις προτάσεις, τις οποίες όλοι σχεδόν οι πολιτικοί αρχηγοί, τις χαρακτηρίζαν «*πυξίδα*» για τη λύση του Κυπριακού, και όμως, αν εξαιρέσει ένας την πρώτη δημοσίευσή τους σε μια εφημερίδα στις αρχές Φεβρουαρίου του 1989, ποτέ ύστερα δε δημοσιεύτηκαν πλήρως, και δεν αναλύθηκαν, για να ξέρει το «*νοήμον κοινό*» περί τίνος πρόκειται, και πολύ πιθανό κι αυτοί ακόμα που τις επαναβεβαίωσαν τελευταίως να μη ξέρουν όλες τις πρόνοιές τους.

Όπως θα φανεί πιο κάτω, αυτές οι «ομόφωνες προτάσεις» περιέχουν μερικές πρόνοιες οι οποίες είναι ανεδαφικές και ικανοποιούν τους ευσεβείς πόθους εκείνων που τις ενέκριναν, αλλά δε μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση για μια «*αμοιβαία αποδεκτή*» λύση του Κυπριακού, παρόλο που στον πρόλογό τους, αναφέρεται η ουτοπική δήλωση ότι «*οι προτάσεις αυτές της Ε/Κ πλευράς σκοπό έχουν να προωθήσουν την προσπάθεια για επίτευξη μέχρι την 1^η Ιουλίου 1989 (ναι, 1989) μιας συμφωνημένης διευθέτησης όλων των πτυχών του Κυπριακού προβλήματος*».

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ

Στις «ομόφωνες προτάσεις» αναφέρονται τα εξής:

«Οι ελευθερίες διακίνησης και εγκατάστασης και το δικαίωμα ιδιοκτησίας έγιναν δεκτά και από τις δυο πλευρές στην κατευθυντήρια γραμμή 3 της Συμφωνίας Υψηλού Επιπέδου Μακαρίου-Ντενκτάς, η οποία επαναβεβαιώθηκε στη Συμφωνία Κυπριανού-Ντενκτάς, και πρέπει να ενσωματωθούν στο Ομοσπονδιακό Σύνταγμα».

Αυτό αποτελεί παραποίηση της Συμφωνίας Υψηλού Επιπέδου Μακαρίου-Ντενκτάς στην οποία συμφωνήθηκαν τα εξής:

«3. Ζητήματα αρχών όπως η ελευθερία διακίνησης, η ελευθερία εγκατάστασης, το δικαίωμα ιδιοκτησίας και άλλα ειδικά θέματα, είναι ανοικτά προς συζήτηση αφού ληφθεί υπόψη η θεμελιώδης βάση ενός δικονομικού ομοσπονδιακού συστήματος και ορισμένες πρακτικές δυσκολίες που μπορεί να εγερθούν για την τουρκοκυπριακή κοινότητα».

Είναι φανερό ότι η Συμφωνία Μακαρίου-Ντενκτάς άφησε ανοικτό για συζήτηση το θέμα των τριών ελευθεριών και συνεπώς δεν είναι ορθός ο ισχυρισμός που περιέχεται στις «ομόφωνες προτάσεις» ότι, αυτές οι αρχές «*έγιναν αποδεκτές και από τις δύο πλευρές*».

¹⁵⁹ Δημοσιεύτηκε στην «*Αλήθεια*» στις 16 Νοεμβρίου, 1996.

Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Σχετικά με την ομοσπονδιακή Νομοθετική Εξουσία, οι «ομόφωνες προτάσεις» προνοούν τα εξής:

(α) Θα υπάρχει Ομοσπονδιακό Νομοθετικό Σώμα, με δύο Βουλές.

(β) Η Κάτω Βουλή στη σύνθεσή της, θα αντανακλά την ισότητα των πολιτών και **θα νομοθετεί, πάνω σε όλα τα Ομοσπονδιακά θέματα.**

(γ) Η Άνω Βουλή στη σύνθεση της, θα αντανακλά την ισότιμη υπόσταση των Περιφερειών, και **θα έχει αρμοδιότητα σε μείζονα Ομοσπονδιακά θέματα.**

Με άλλα λόγια, η Κάτω Βουλή, στην οποία οι Ελληνοκύπριοι (Ε/Κ) βουλευτές θα έχουν την πλειοψηφία «**θα νομοθετεί πάνω σε όλα τα Ομοσπονδιακά θέματα εκτός από τα "μείζονα"**» χωρίς να ερωτηθεί η Άνω Βουλή, στην οποία θα υπάρχει αριθμητική ισότητα Ελλήνων και Τούρκων βουλευτών. Αυτό, όχι μόνο αντιβαίνει στην αρχή που τηρείται σ' όλα τα πραγματικά ομοσπονδιακά κράτη, όπως είναι οι ΗΠΑ, η Ελβετία, η Αυστραλία κλπ, στα οποία όλοι οι νόμοι, χωρίς εξαίρεση, πρέπει να εγκριθούν και από τις δυο Βουλές, αλλά αποτελεί και υπαναχώρηση από τις παρακάτω προτάσεις του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών, τις οποίες αποδέχθηκε η δική μας πλευρά, και οι οποίες προνοούσαν το ίδιο, δηλαδή ότι όλοι οι νόμοι χωρίς εξαίρεση πρέπει να εγκριθούν και από τις δυο Βουλές.

1. ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΟΥ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1985

Τα έγγραφα που παρουσίασε ο Γ.Γ. στις 17 Ιανουαρίου 1985, τα οποία προνοούσαν ομοσπονδιακή λύση του Κυπριακού, συμπεριλαμβανομένης και της πρόνοιας, ότι όλοι οι νόμοι πρέπει να εγκριθούν και από τις δυο Βουλές, δεν έγιναν αποδεκτά από τον τότε Πρόεδρο Κυπριανού, άνκαι εγκρίθηκαν από τον κ. Ντενκτάς. Στις 12 Φεβρουαρίου του 1985, η Κυπριακή Βουλή ενέκρινε, με 23 ψήφους υπέρ, και 12 κατά, ψήφισμα το οποίο κατέθεσε ο κ. Γλαύκος Κληρίδης, το οποίο ζητούσε από τον κ. Κυπριανού να δηλώσει στον Γ.Γ. ότι αποδέχεται τα έγγραφά του. Επειδή όμως ο κ. Κυπριανού απέρριψε το ψήφισμα εκείνο, η Βουλή με δεύτερο ψήφισμα της, στις 29 Μαρτίου του 1985 που εγκρίθηκε με 20 ψήφους υπέρ και 2 κατά, ζήτησε από τον κ. Κυπριανού να παραιτηθεί από την Προεδρία και να προκηρυχθούν προεδρικές εκλογές. Παρόλο, που η απόφαση εκείνη θεωρήθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο αντισυνταγματική, παραμένει όμως το γεγονός ότι η Βουλή έμμεσα, ενέκρινε τις προτάσεις του Γ.Γ., οι οποίες, όπως είδαμε, περιλάμβαναν πρόνοια, ότι όλοι οι Νόμοι της Κυπριακής Ομοσπονδίας πρέπει να εγκριθούν και από τις δυο Βουλές.

2. ΤΟ «ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ», ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 1985

Μετά τα πιο πάνω, ο Γ.Γ. παρουσίασε, τον Απρίλιο 1985, και στις δυο πλευρές το «*Ενοποιημένο Σχέδιο Συμφωνίας*», το οποίο περιλάμβανε, με περισσότερες λεπτομέρειες, τις ίδιες πρόνοιες, όπως εκείνες της 17^{ης} Ιανουαρίου

1985, συμπεριλαμβανομένης και της πρόνοιας για τη θέσπιση όλων των νόμων από τις δυο Βουλές.

Το ενοποιημένο αυτό σχέδιο, το αποδέχθηκε εκ μέρους της Ε/Κ πλευράς ο Πρόεδρος Κυπριανού. Αυτό επιβεβαιώθηκε από το Γ.Γ. στην έκθεση του στις 11 Ιουνίου 1986 (παράγραφος 3).

3. Η «ΔΕΣΜΗ ΙΔΕΩΝ» ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΟΥ 1992

Οι ίδιες πρόνοιες, ότι δηλ. όλοι οι νόμοι πρέπει να εγκριθούν και από τις δυο Βουλές περιέχονται και στην παράγραφο 29 της *«Δέσμης Ιδεών για ένα Συνολικό Πλαίσιο Συμφωνίας για το Κυπριακό»*, την οποία υπέβαλε ο Γ.Γ. τον Αύγουστο 1992, ύστερα από μακρές συνομιλίες με τον τότε Πρόεδρο Βασιλείου και τον κ. Ντενκτάς.

Η Δέσμη Ιδεών εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας (Σ.Α.) με τα ψηφίσματα 774 (1992) και 789 (1992).

Όπως, έγραψε ο Γ.Γ. στην έκθεση του, στις 11 Νοεμβρίου 1992, ο Πρόεδρος Βασιλείου εδήλωσε εκ μέρους της Ε/Κ πλευράς τα εξής: *«Σχετικά με το Νομοθετικό, οι πρόνοιες των σχετικών μερών της Δέσμης Ιδεών είναι αποδεκτές κατ' αρχήν, υπό την επιφύλαξη οίωνδηποτε βελτιώσεων προς όφελος και των δυο κοινοτήτων»*.

Ύστερα από τα πιο πάνω, είναι εκπληκτικό να έρχεται τώρα το Εθνικό Συμβούλιο, το οποίο περιλαμβάνει και τους κ.κ. Κληρίδη, Κυπριανού και Βασιλείου, οι οποίοι αποδέχτηκαν τις πιο πάνω προτάσεις του Γ.Γ., να επιβεβαιώνει τις *«ομόφωνες προτάσεις»* του Ιανουαρίου 1989, οι οποίες περιέχουν πρόνοιες αντίθετες απ' εκείνες που οι ίδιοι αποδέχτηκαν.

Κάτω από αυτές τις περιστάσεις, πώς μπορούμε να κατηγορούμε τον κ. Ντενκτάς ότι τώρα υπαναχώρησε από όσα είχε αποδεχθεί προηγουμένως;

ΟΙ ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Όλες οι πιο πάνω προτάσεις του Γ.Γ. τις οποίες αποδέχτηκε η Ε/Κ πλευρά, καθόριζαν τις εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης και άφηναν τις κατάλοιπες εξουσίες στις Ομοσπονδιακές Περιφέρειες.

Για παράδειγμα, η Δέσμη Ιδεών καθορίζει στην παράγραφο 26 τις 13 εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης, οι οποίες δεν διαφέρουν πολύ απ' εκείνες που προνοούσε το *«Ενοποιημένο Σχέδιο Συμφωνίας»* του Απριλίου 1985, και οι οποίες περιλάμβαναν τις εξωτερικές υποθέσεις, τις κεντρικές τραπεζικές λειτουργίες, συμπεριλαμβανομένων και της έκδοσης χαρτονομίσματος, τα Τελωνεία και το συντονισμό του διεθνούς εμπορίου, τα αεροδρόμια και τα λιμάνια όσον αφορά τις διεθνείς υποθέσεις κλπ.

Την ίδια αρχή, του να καθορίζουν τις εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης και ν' αφήνουν τις κατάλοιπες εξουσίες στις Περιφέρειες,

ακολουθούν και τα Συντάγματα όλων των πραγματικά Ομοσπονδιακών χωρών. Αντίθετα όμως από ό,τι προνοούν τα Συντάγματα όλων των πραγματικά Ομοσπονδιακών χωρών, και αντίθετα από ό,τι προνοούσαν οι πιο πάνω προτάσεις του Γ.Γ., οι «ομόφωνες προτάσεις» του 1989 προτείνουν τις πιο κάτω αόριστες επιλογές:

«Επιλογή Α: Θα μπορούσαν να υπάρχουν δυο Κατάλογοι Αρμοδιοτήτων και Εξουσιών. Ένας για την Ομόσπονδη και ένας για τις Περιφέρειες με λεπτομερή προσδιορισμό.

Επιλογή Β: Θα μπορούσε να εξεταστεί η περίπτωση να δοθεί συντρέχουσα εξουσία στην Ομοσπονδιακή και στις Περιφερειακές Κυβερνήσεις. Σ' αυτήν την περίπτωση θα υπάρχουν τρεις Κατάλογοι Εξουσιών και Αρμοδιοτήτων: Ο Ομοσπονδιακός Κατάλογος, ο Περιφερειακός Κατάλογος και ο Κατάλογος Συντρεχουσών Εξουσιών».

Αυτές είναι μερικές ευσεβοπρόθετες και ανεδαφικές πρόνοιες των «ομόφωνων προτάσεων» του Εθνικού Συμβουλίου, του Ιανουαρίου του 1989, τις οποίες επαναβεβαίωσε τελευταίως το Εθνικό Συμβούλιο σε συνεδρία στην οποία συμμετείχαν και εκείνοι (οι κ.κ. Κληρίδης, Κυπριανού και Βασιλείου) οι οποίοι στο παρελθόν είχαν αποδεχτεί τις αντίθετες, αλλά πιο ορθές, προτάσεις του Γ.Γ.

**ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ κ. ΒΑΣΟΥ ΛΥΣΣΑΡΙΔΗ ΓΙΑ ΣΥΣΤΑΣΗ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
«ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»**

23 Φεβρουαρίου 1998

Αγαπητέ Γλαύκο,

Πρώτο, θα ήθελα να επαναλάβω τα θερμά μου συγχαρητήρια που σου έστειλα στις 16 Φεβρουαρίου, για την επάξια επανεκλογή σου στην Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας και τις ευχές μου, αφού χρησιμοποιήσεις μια ευέλικτη, ρεαλιστική πολιτική, να επιτύχεις το συντομότερο την καλύτερη εφικτή λύση του Κυπριακού και την ένταξη ολόκληρης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δεύτερο, θα ήθελα, με όλο το δέοντα σεβασμό, να σε προειδοποιήσω πως αν δεχθείς την πρόταση του κ. Βάσου Λυσσαρίδη για σύσταση «Συμβουλίου Εθνικής Πολιτικής» και μάλιστα με συντονιστή τον ίδιο, το οποίο Συμβούλιο θα παίρνει δεσμευτικές για σένα αποφάσεις σχετικά με το χειρισμό του Κυπριακού, θα σημαίνει ματαίωση της λύσης του και κατά συνέπεια και ματαίωση της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως μας προειδοποίησαν η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία και άλλες χώρες.

Λαμβάνοντας υπόψη πως, η πολιτική του κ. Λυσσαρίδη και των περισσοτέρων πολιτικών αρχηγών σχετικά με το Κυπριακό ήταν ως τώρα «απορριπτική», η ανάθεση σ' αυτούς τους χειρισμούς του Κυπριακού, θα ισοδυναμεί με απεμπόληση εκ μέρους σου της τεράστιας ιστορικής ευθύνης που έχεις να λύσεις το Κυπριακό μέσω των Ηνωμένων Εθνών με τη βοήθεια της Αμερικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με μια, κατ' ανάγκη, συμβιβαστική συμφωνία, αποδεκτή κι από τις δύο πλευρές, όπως προνοούν τα ψηφίσματα των Η.Ε.

Σχετικά με την ιστορική ευθύνη που, όπως γράφω, έχεις να λύσεις το Κυπριακό, θα ήθελα να σε υπενθυμίσω ότι αυτή πηγάζει όχι μόνο από το ότι ως Πρόεδρος έχεις την πλήρη ευθύνη για το χειρισμό του Κυπριακού, αλλά και από το ότι:

1. Το όνειρο της ζωής σου ήταν να γίνεις Πρόεδρος της Δημοκρατίας, προφανώς όχι για το «προεδρικό», αλλά για να λύσεις το Κυπριακό, και

2. Η λύση του Κυπριακού θ' αποτελέσει για σένα εξιλέωση από την έμμεση ευθύνη (by omission) που ομολόγησες στο βιβλίο σου (Τόμος Γ', σ. 206) με το ΜΕΑ CULPA και για εκείνη που σχετίζεται με τα 13 σημεία του Μακαρίου, τα οποία πυροδότησαν τις διακοινοτικές συγκρούσεις οι οποίες, με τη σειρά τους, δημιούργησαν το μέχρι σήμερα άλυτο Κυπριακό πρόβλημα. Η ευθύνη σου γι' αυτό έγκειται στο ότι ενώ, όπως γράφεις, διαφώνησες με τον Μακάριο πάνω σ' αυτό το θέμα, στη συνέχεια ηγήθηκες της επιτροπής, η οποία ετοίμασε τα 13 σημεία («Η Κατάθεση μου», Τόμος Α', σ. 167-8, σ.179-80 και σ. 183).

Ελπίζω, τελικά να μη δεχθείς την πιο πάνω πρόταση του κ. Λυσσαρίδη, και ότι θα χρησιμοποιήσεις την πολιτική σου επιδεξιότητα, όχι για να αποδείξεις ότι

δεν φταις εσύ ή η πλευρά μας για τη μη-λύση του Κυπριακού, αλλά για να πραγματοποιήσεις, παρά τις δυσκολίες, την καλύτερη εφικτή λύση.

Είμαι στη διάθεση σου, όποτε θέλεις να συναντηθούμε και να συζητήσουμε αυτά, και άλλα φλέγοντα θέματα.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Προεδρικό Μέγαρο

Λευκωσία, 23 Μαρτίου 1998.

Κύριο
Χριστοφή Οικονομίδα,
Τ. Κ. 1632,
1511 Λευκωσία.

Αγαπητέ Χριστοφή,

Έλαβα την επιστολή σου της 23ης Φεβρουαρίου 1998 και σ' ευχαριστώ.

Σε διαβεβαιώνω ότι παρακολουθώ με ενδιαφέρον και προσοχή τις απόψεις σου, όπως διατυπώνονται σε άρθρα και άλλα κείμενά σου.

Με την ίδια προσοχή σημείωσα και το περιεχόμενο της προαναφερθείσας επιστολής σου.

Φιλικά,

(Γλαύκος Κληρίδης)
Πρόεδρος Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΑΞΙΟΠΡΟΣΕΚΤΕΣ ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ¹⁶⁰

Ο Κόμης Ράντσαου (Devlen Graf zu Rantzau) επισκέφτηκε την Κύπρο, πριν λίγες μέρες, ως Αντιπρόσωπος της Γερμανικής Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) η οποία, αυτόν τον καιρό, εξετάζει την αίτηση μας για ένταξη, και ενδιαφέρεται να βοηθήσει στη λύση του Κυπριακού προβλήματος ώστε να διευκολυνθεί η ένταξη. Σκοπός της επίσκεψης του Κόμητος Ράντσαου ήταν να πείσει τους Ηγέτες των δυο Κοινοτήτων, Πρόεδρο Κληρίδη και Ραούφ Ντενκτάς, να συμφωνήσουν να ξαναρχίσουν, χωρίς όρους, διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) για λύση του Κυπριακού.

Ο Πρόεδρος Κληρίδης απάντησε ότι «είναι έτοιμος να διαπραγματευτεί με τον κ. Ντενκτάς με βάση τα σχετικά ψηφίσματα των Η.Ε. χωρίς όρους». Ο κ. Ντενκτάς απάντησε, πρώτον, ότι θεωρεί την αναφορά από τον κ. Κληρίδη στα ψηφίσματα των Η.Ε. ως ένα προκαταρκτικό όρο (pre-condition) τον οποίο δεν δέχεται και, δεύτερο, ότι ο ίδιος είναι έτοιμος να διαπραγματευτεί υπό τον όρο ότι «θα γίνει αποδεκτή η υπόσταση του (his status will be acknowledged). [Σημείωση: Δεν ζήτησε «αναγνώριση (recognition)» του «κράτους» του, όπως ζητούσε πρωτύτερα.] Ο Πρόεδρος Κληρίδης απέρριψε τον όρο του κ. Ντενκτάς. Ο Κόμης Ράντσαου μάταια προσπάθησε να πείσει, από τη μια τον κ. Ντενκτάς ν' αποσύρει τον όρο του και από την άλλη τον κ. Κληρίδη να μην αναφέρει τα ψηφίσματα στην αποδοχή της πρόσκλησης, αλλά να επιφυλαχθεί να τα συζητήσει κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων.

ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ

Στο τέλος της πενθήμερης παραμονής του στην Κύπρο, ο Κόμης Ράντσαου έκαμε, στις 11 Μαρτίου, δημοσιογραφική διάσκεψη, στην οποία διατύπωσε, μεταξύ άλλων, τις πιο κάτω αξιοπρόσεκτες παρατηρήσεις και συστάσεις:

«Από την τελευταία επίσκεψη μου τον περασμένο Δεκέμβριο μέχρι σήμερα, η γενική κατάσταση έχει σκληρυνθεί (hardened) και δεν μπόρεσα να διακρίνω είτε από τη μια είτε από την άλλη μεριά, μια καινούργια ελαστικότητα ή προθυμία να δεχτεί συμβιβασμό, πράγμα που εμποδίζει την πρόοδο για λύση. Γι' αυτό δεν είμαι καθόλου αισιόδοξος όσον αφορά τη διάσπαση του αδιεξόδου.

¹⁶⁰ Το παρόν δημοσιεύθηκε στο Φιλελεύθερο στις 25-26.3.1999 και στα Πολιτικά Θέματα στις 30.4.1999 και στις Αγγλικές εφημερίδες Cyprus Weekly στις 24.3.1999 και στη Cyprus Mail στις 2.4.1999

[Σημείωση: Η Γερμανική Πρεσβεία έστειλε μετάφραση του άρθρου τούτου στον Κόμητα Ράντσαου στη Γερμανία ο οποίος τηλεφώνησε στον κ. Οικονομίδη και τον ευχαρίστησε για το άρθρο του.]

Αυτή η κατάσταση συνεχίζεται εδώ και 35 χρόνια, και η επιμονή να ζητάς να βασιστούν οι διαπραγματεύσεις πάνω στα ψηφίσματα των Η.Ε. τα οποία η άλλη πλευρά απορρίπτει, «σημαίνει ότι δέχεσαι να συνεχίσει το υπάρχον καθεστώς (status quo)». Δεν είπα, και δεν μπορούσα να πω, ότι η Κύπρος πρέπει να εγκαταλείψει τα ψηφίσματα των Η.Ε.. Εκείνο που ήθελα να πω είναι ότι, είμαι βέβαιος ότι θα μπορούσε ένας να διατυπώσει τα πράγματα με τέτοιο τρόπο ώστε να μη δίνεται η πρόφαση στην άλλη πλευρά να τα απορρίπτει. Αυτό εννοούσα όταν μιλούσα για έλλειψη θέλησης για συμβιβασμό.

Με το να επιμένεις στη θέση ότι «εγώ έχω δίκαιο και η άλλη πλευρά έχει άδικο» αυτό μπορεί να σε κάνει να νιώθεις ευχάριστα, αλλά δε σε οδηγά πουθενά.

Στα δύο χρόνια που έρχομαι στην Κύπρο δεν ανακάλυπα αυτό που θα ονομάζαμε δημόσια συζήτηση για το μέλλον της χώρας σας. Το μόνο που ακούω είναι ότι «αυτοί είναι κακά παιδιά κι εμείς είμαστε καλά παιδιά». Έστω κι αν αυτό είναι σωστό – και δεν παίρνω θέση πάνω σ' αυτό – το λέτε 35 χρόνια, ενώ ταυτόχρονα παραπονιέστε ότι τα πράγματα δεν αλλάζουν.

Κάθε διαπραγμάτευση πρέπει ν' αρχίσει από την αρχή. Δεν πρέπει να βάλεις ως όρον ή προϋπόθεση, κάτι που θα μπορούσε να τεθεί κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Όταν ένας θέλει να φθάσει σε λύση ενός συγκεκριμένου προβλήματος, πρέπει να παραμερίσει κάθε εμπόδιο μεταξύ της θέσης που βρίσκεται και του τραπέζιού των διαπραγματεύσεων. Όχι να το ξεχάσει για πάντα, αλλά να μη το θέτει ως όρο για τις διαπραγματεύσεις.

Σ' όλες τις διαπραγματεύσεις προσαρμόζεις τη θέση σου στην πραγματικότητα της ζωής, χωρίς να εγκαταλείπεις καμιά από τις ουσιώδεις θέσεις σου.

Δε σας αρέσουν αυτά που λέω. Αλλά δε θα ήταν καλά, άραγε, να τα σκεφτείτε;».

Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ Ε/Κ ΠΛΕΥΡΑΣ ΣΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ

Η Κυβέρνηση και οι Πολιτικοί Αρχηγοί, όφειλαν να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις απόψεις που εξέφρασε ο Κόμης Ράντσαου, γιατί μιλούσε ως Αντιπρόσωπος της Προεδρίας της Ε.Ε. στην οποία ζητούσε να ενταχθούμε και της οποίας μερικά σημαντικά μέλη – όπως η Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία και Ολλανδία – διστάζουν να μας δεχθούν προτού λυθεί το Κυπριακό. Ας σημειωθεί ότι η ένταξη της Κύπρου, όπως και άλλων νέων μελών, πρέπει τελικά να επικυρωθεί από τα Κοινοβούλια όλων των 15 μελών της Ε.Ε., πράγμα που δεν είναι εύκολο. Γι' αυτό πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί, τόσο στη στάση μας έναντι των προσπαθειών για έναρξη των διαπραγματεύσεων ώστε να μη θεωρηθούμε συνυπεύθυνοι για τη μη λύση, όσο και στη συμπεριφορά μας έναντι των Αντιπροσώπων της Ε.Ε.

Αντί τούτου, όλοι αντέδρασαν «με πυρ ομαδόν κατά του Ράντσαου», όπως έγραψαν δυο εφημερίδες. Συγκεκριμένα, ο Υπουργός Εξωτερικών σε γραπτή ανακοίνωση του γράφει ότι «η Κυπριακή Κυβέρνηση δεν αντιλαμβάνεται πώς και οι δυο πλευρές θεωρούνται ανελαστικές, όταν ο Ντενκτάς απορρίπτει τα ψηφίσματα του ΟΗΕ και θέτει όρους, ενώ η δική μας πλευρά δηλώνει ετοιμότητα να διαπραγματευτεί με βάση τα ψηφίσματα που οι ίδιοι της διεθνούς κοινότητας ψήφισαν χωρίς όρους».

Ο κ. Βάσος Λυσσαρίδης, Πρόεδρος της ΕΔΕΚ, δήλωσε ότι «καταστροφική θα είναι η εκτροπή εάν υλοποιηθούν οι απόψεις του Ράντσαου».

Ο κ. Σπύρος Κυπριανού, Πρόεδρος του ΔΗΚΟ, δήλωσε ότι «οι δηλώσεις Ράντσαου προκαλούν πρόσθετη ανησυχία, αφού δίνουν σαφώς την εικόνα ότι επιδιώκεται συμβιβασμός ακόμα και σε ό,τι αφορά την έναρξη των συνομιλιών».

Ο κ. Αλέξης Γαλανός, Πρόεδρος του νέου κόμματος, Ευρωδημοκρατική Ανανέωση, και ο οποίος ως τελευταίως ισχυριζόταν ότι είναι «σύμβουλος του Προέδρου Κληρίδη», σε δημοσιογραφική διάσκεψη στις 12 Μαρτίου, έκαμε τις ακόλουθες απρεπείς δηλώσεις:

«Η Κυβέρνηση πρέπει να λάβει σκληρή στάση έναντι των διαφόρων απεσταλμένων, και να δώσει σ' αυτούς όλους τους συνταξιούχους απεσταλμένους το μήνυμα ότι, για μας δεν αποτελεί ρεαλισμό ο κυνισμός ο οποίος λέγει να δεχθούμε το άδικο».

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ 1250 (1999)

Τον Ιούνιο του 1999, οι 8 Μεγάλες Δυνάμεις (ο Καναδάς, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ιαπωνία, η Ρωσική Ομοσπονδία, η Βρετανία και οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής) οι οποίες κάθε χρόνο εξετάζουν τα διεθνή προβλήματα, εξέτασαν και το Κυπριακό.

Σ' εκείνη τη συνεδρία οι οκτώ Μεγάλες Δυνάμεις παρατήρησαν ότι το Κυπριακό πρόβλημα μένει άλυτο από τις 4 Μαρτίου 1964, όταν το Συμβούλιο Ασφαλείας απεφάσισε να σταλεί στην Κύπρο Ειρηνευτική Δύναμη για να διατηρήσει την ειρήνη και ασφάλεια στην Κύπρο ύστερα από ένοπλη σύγκρουση μεταξύ των δύο Κοινοτήτων που σχετιζόταν με το Κυπριακό Σύνταγμα.

Αρχικά η θητεία της Ειρηνευτικής Δύναμης ήταν για μόνο τρεις μήνες. Επειδή όμως το Κυπριακό πρόβλημα δεν ελύθη στους τρεις μήνες, το Συμβούλιο Ασφαλείας αναγκαζόταν να ανανεώνει την θητεία της κάθε τρεις μήνες στις αρχές και κάθε έξι μήνες αργότερα. Και σήμερα, το Κυπριακό εξακολουθεί να είναι άλυτο και η Ειρηνευτική Δύναμη ευρίσκεται ακόμη στην Κύπρο αφού εξόδεψαν γι' αυτήν τα Ηνωμένα Έθνη (Η.Ε.) πάνω από δύο δισεκατομμύρια δολάρια.

Στην ίδια απόφαση οι Μεγάλες Δυνάμεις παρατήρησαν ότι το Κυπριακό πρόβλημα μένει άλυτο για υπερβολικό χρονικό διάστημα και ότι οι δύο πλευρές έχουν νόμιμες **«ανησυχίες οι οποίες πρέπει να εξεταστούν».**

Έτσι, κατόπιν εισήγησης των οκτώ Μεγάλων Δυνάμεων, το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα του 1250, στις 26 Ιουνίου 1999, ζήτησε από τον Γενικό Γραμματέα να προσκαλέσει τους Αρχηγούς των δύο πλευρών σε διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του, αφού δεσμευτούν ότι θα τηρήσουν τις πιο κάτω αρχές:

- **Χωρίς προκαταλήψεις.**
- **Όλα τα θέματα στο τραπέζι.**
- **Αναλαμβάνουν καλή τη πίστει να συνεχίσουν να διαπραγματεύονται ωσότου βρεθεί λύση.**
- **Να ληφθούν πλήρως υπόψη όλα τα σχετικά ψηφίσματα των Η.Ε. και οι Συνθήκες.**

ΜΕ ΒΑΣΗ ΠΟΙΑ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΘΕΛΟΥΜΕ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ;¹⁶¹

Με μια ομοφωνία η Κυβέρνηση και όλοι οι πολιτικοί αρχηγοί χαιρέτισαν την απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών της ομάδας των G-8 να προσθέσουν στη σύσταση τους για το Κυπριακό, ότι η λύση πρέπει να βασιστεί **«πάνω στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας»**. Αυτή η προϋπόθεση αναφέρεται και από το Συμβούλιο Ασφαλείας (Σ.Α.) στο περσινό ψήφισμα του 1217(1998) το οποίο διευκρινίζει ότι **«η συνολική διευθέτηση πρέπει να βασίζεται πάνω στα σχετικά ψηφίσματα του Σ.Α.»** δηλαδή, τα ψηφίσματα του Σ.Α. που σχετίζονται με τη λύση του Κυπριακού.

Ποιά όμως είναι αυτά τα σχετικά ψηφίσματα;

Το μόνο ψήφισμα που αναφέρεται συχνά από την Κυβέρνηση είναι το ψήφισμα του Σ.Α. 939 (1994), το οποίο προνοεί ότι **«η Κυπριακή λύση πρέπει να βασίζεται πάνω σε ένα Κράτος της Κύπρου με μια και μόνη κυριαρχία και διεθνή προσωπικότητα»** κλπ.

Το ψήφισμα όμως αυτό, ενώ συνοψίζει τις βασικές αρχές της λύσης, δεν καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διευθετηθούν οι διάφορες πτυχές του Κυπριακού - για παράδειγμα, οι εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης και των Ομόσπονδων Πολιτειών, η σύνθεση και λειτουργία της Εκτελεστικής, Νομοθετικής και Δικαστικής εξουσίας, το προσφυγικό πρόβλημα, η αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων, οι εγγυήσεις, το εδαφικό, κλπ.

**ΑΛΛΟ «ΣΧΕΤΙΚΟ ΨΗΦΙΣΜΑ» ΕΙΝΑΙ ΤΟ 774 (1992)
ΠΟΥ ΥΙΟΘΕΤΕΙ ΤΗ «ΔΕΣΜΗ ΙΔΕΩΝ»**

Εφόσον όμως όλοι μιλούν για τα ψηφίσματα (στον πληθυντικό) θα πρέπει να υπάρχουν και άλλα ψηφίσματα εκτός από το 939 (1994), που είναι σχετικά, δηλ. σχετίζονται με τον τρόπο λύσης του Κυπριακού, και τα οποία πρέπει ν' αποτελέσουν βάση για τις διαπραγματεύσεις. Και, ως γεγονός, υπάρχει το ψήφισμα του Σ.Α. 774 (1992), το οποίο υιοθετεί τις ίδιες βασικές αρχές, όπως το 939 (1994), αλλά, επιπρόσθετα, καθορίζει τρόπους λύσης όλων των πιο πάνω πτυχών του Κυπριακού. Το ψήφισμα 774 (1992), εγκρίθηκε από το Σ.Α., στις 26 Αυγούστου 1992, και προνοεί τα εξής:

«3. Το Σ.Α. προσυπογράφει (endorses) τη Δέσμη Ιδεών (Set of Ideas) συμπεριλαμβανομένων και των εδαφικών προσαρμογών, όπως φαίνονται στο χάρτη που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα της έκθεσης τού Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.), της 21^{ης} Αυγούστου 1992, ως τη βάση για επίτευξη ενός συνολικού πλαισίου συμφωνίας για το Κυπριακό».

¹⁶¹ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 17 Ιουνίου 1999 και στα «Πολιτικά Θέματα» στις 18 Ιουνίου 1999.

Όπως γράφει ο Γ.Γ. στην έκθεση του, στις 19 Νοεμβρίου 1992, (στις παραγράφους 8 και 9), η Δέσμη Ιδεών με τον επισυνημμένο Χάρτη έγινε αποδεκτή εκ μέρους της Ε/Κ πλευράς από τον τότε Πρόεδρο Γιώργο Βασιλείου, «ως βάση για επίτευξη ενός συνολικού πλαισίου συμφωνίας, υπό την επιφύλαξη οποιωνδήποτε βελτιώσεων προς όφελος αμφοτέρων των Κοινοτήτων που θα συμφωνηθούν».

Ο κ. Ντενκτάς, εκ μέρους της Τ/Κ πλευράς αποδέχθηκε τις 91 από τις 100 παραγράφους της Δέσμης Ιδεών. Δεν δέχτηκε όμως τις πρόνοιες των άλλων 9 παραγράφων, ούτε το Χάρτη. Ας σημειωθεί εν τούτοις ότι, μεταξύ των παραγράφων που δέχτηκε, περιλαμβάνονται οι προτεινόμενες εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης και οι πρόνοιες οι οποίες περιελήφθησαν αργότερα στο πιο πάνω ψήφισμα 939(1994). Διατύπωσε όμως κάποια επιφύλαξη για την «κυριαρχία» των Ομόσπονδων Πολιτειών που είναι αντιγραμμένη από το Ομοσπονδιακό Σύνταγμα της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με την κυριαρχία των Καντονίων.

Επίσης υπάρχει και το ψήφισμα του Σ.Α. 889 (1993), το οποίο μεταξύ άλλων αναφέρει τα εξής:

*«Το Σ.Α. επαναβεβαιώνει ότι, το STATUS QUO είναι απαράδεκτο και ενθαρρύνει τον Γ.Γ. και τον Ειδικό του Αντιπρόσωπο να προωθήσουν την αποστολή **καλών υπηρεσιών του Γ.Γ. με βάση τη Δέσμη Ιδεών**».*

Ως τώρα, η στάση όλης της πολιτικής ηγεσίας έναντι της Δέσμης Ιδεών, λανθασμένα κατά τη γνώμη μου, ήταν απολύτως αρνητική. Εφόσον όμως τώρα δηλώνουν όλοι ομόφωνα ότι η λύση πρέπει να βασίζεται πάνω στα σχετικά ψηφίσματα του Σ.Α., για να είναι συνεπείς πρέπει να δεχτούν ως βάση των διαπραγματεύσεων για λύση του Κυπριακού τη Δέσμη Ιδεών, η οποία υιοθετήθηκε από το Σ.Α. με τα πιο πάνω ψηφίσματα.

Σε τέτοια περίπτωση, ο Πρόεδρος Κληρίδης και ο κ. Ντενκτάς θα έχουν να συζητήσουν τα αρνητικά στοιχεία που θέλει ο πρώτος να τροποποιηθούν, και τις πρόνοιες των 9 παραγράφων που δε δέχεται ο δεύτερος, και η διαπραγμάτευση θα γίνει, κατ' ανάγκη, με βάση την αρχή του «*πάρε-δώσε*» (“give and take”).

Σχετικά με το θέμα αυτό, ο Γ.Γ. στην έκθεση του στις 19 Νοεμβρίου 1992, (παράγραφο 58) γράφει ότι «*οποιοσδήποτε επιφυλάξεις για ορισμένες πρόνοιες της Δέσμης Ιδεών έχει η μια ή η άλλη πλευρά, πρέπει να ξεδιαλυθούν (should be cleared up) μεταξύ τους, νοουμένου ότι η διευθέτησή τους "δε θα παρεκκλίνει από τη Δέσμη Ιδεών"*» (“does not deviate from the Set of Ideas”). Δεδομένου ότι τελικά η λύση πρέπει να γίνει αποδεκτή και από τις δυο πλευρές, δεν υπάρχει άλλος τρόπος εξεύρεσης της, παρά με τέτοιες διαπραγματεύσεις.

ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΝΑ ΖΗΤΗΘΕΙ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ

Στην τελευταία Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) που έληξε στις 10 Δεκεμβρίου 1998, εξεδόθη απόφαση με την οποία εζητήθη από την Τουρκία να συμβάλει στη λύση του Κυπριακού με βάση τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. Όσοι παρακολουθούν αυτά τα ψηφίσματα θα πρόσεξαν ότι, στα τελευταία 8 χρόνια (1992-2000) το Συμβούλιο Ασφαλείας επαναλαμβάνει προς τους ενδιαφερόμενους, δηλ. την Τουρκία και την Κυπριακή Δημοκρατία, για 16^η φορά, την πιο κάτω παρατήρηση και προτροπή (urge).

ΨΗΦΙΣΜΑ Σ.Α. 1251 (1999) ΣΤΙΣ 29 ΙΟΥΛΙΟΥ 1999

«7. Το Συμβούλιο Ασφαλείας επαναλαμβάνει τη βαθιά του ανησυχία για τα συνεχιζόμενα υπερβολικά επίπεδα των στρατιωτικών δυνάμεων και όπλων στην Κυπριακή Δημοκρατία και το ρυθμό με τον οποίον αυξάνονται, αναβαθμίζονται, εκμοντερνίζονται, με την εισαγωγή αναπτυγμένων οπλικών συστημάτων και από τις δύο πλευρές και για την έλλειψη προόδου στη σημαντική ελάττωση των ξένων στρατευμάτων στην Κυπριακή Δημοκρατία, πράγματα που απειλούν να αυξήσουν τις εντάσεις στη νήσο όσο και στην περιοχή, και τις προσπάθειες για διαπραγμάτευση για γενική πολιτική διευθέτηση».

«8. Προτρέπει όλους τους ενδιαφερόμενους να αναλάβουν δέσμευση για ελάττωση των εξόδων άμυνας, ελάττωση του αριθμού των ξένων στρατευμάτων στην Κυπριακή Δημοκρατία και σταδιακή διαδικασία που θα στοχεύει στον περιορισμό και κατόπιν στη σημαντική ελάττωση του επιπέδου όλων των στρατευμάτων και οπλισμών στην Κυπριακή Δημοκρατία ως πρώτο βήμα για την αποχώρηση των μη Κυπριακών δυνάμεων όπως περιγράφεται στη Δέσμη Ιδεών (παράρτημα S/24472) με σκοπό την αποκατάσταση εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο πλευρών. Το Συμβούλιο Ασφαλείας τονίζει τη σημασία μιας τελικής αποστρατικοποίησης της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως στόχο μέσα στο πλαίσιο μιας συνολικής περιληπτικής διευθέτησης και καλωσορίζει οποιαδήποτε βήματα που δυνατόν να πάρει εκάτερη πλευρά για ελάττωση των εξοπλισμών και των στρατευμάτων και ενθαρρύνει τον Γενικό Γραμματέα να συνεχίσει να προάγει προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση».

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΣΙΝΚΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ Η ΚΑΤΟΧΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΡΚΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ

Στη συνεδρίαση σύνδεσης Τουρκίας – Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις 11 Απριλίου, έγινε λόγος για τα τουρκικά στρατεύματα που κατέχουν το 37.3% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο Τούρκος αντιπρόσωπος προσπάθησε να δικαιολογήσει την παρουσία των τουρκικών στρατευμάτων, με το επιχείρημα ότι παρενέβησαν στην Κύπρο το 1974, για να σώσουν την τουρκοκυπριακή κοινότητα από τις συνέπειες του πραξικοπήματος από την Ελληνική χούντα, εναντίον του Προέδρου Μακαρίου και συνεχίζουν να είναι εκεί, για ειρηνικούς σκοπούς.

Ακόμη δε γνωρίζουμε, τι ακριβώς συζητήθηκε στη συνεδρίαση εκείνη. Εντούτοις, από δημοσιογραφικές πληροφορίες δηλώθηκε, ότι ο Επίτροπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα θέματα της διεύρυνσης της κοινότητας, δήλωσε ότι η παρουσία ξένων στρατευμάτων μιας υπό ένταξη υποψήφιας χώρας σε μια άλλη υπό ένταξη χώρα, για παράδειγμα στην Κύπρο, δεν εμποδίζει την τελευταία από του να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεν ξέρουμε τι ακριβώς απάντησε ο Αντιπρόσωπος της Ελλάδας, Υπουργός Εξωτερικών, κ. Γεώργιος Παπανδρέου στην παρατήρηση αυτή.

Αλλά, εν πάση περιπτώσει, εισηγούμαι ότι, τόσο οι αντιπρόσωποι της Ελληνικής Κυβέρνησης, όσο και η Κυπριακή Κυβέρνηση, δεν πρέπει να αφήσουν το θέμα ως έχει.

Εισηγούμαι ότι το Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, με την πρώτη ευκαιρία, είτε σε συνεδρίαση των Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε σε άλλη ευκαιρία θα έπρεπε να εγείρει το εξής θέμα:

ΤΙ ΠΡΟΝΟΕΙ Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΣΙΝΚΙ 11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1999

Η τέταρτη παράγραφος της απόφασης εκείνης λέει μεταξύ άλλων τα εξής:

«4. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαιώνει την περιεκτική (*inclusive*) φύση προσχώρησης, η οποία τώρα περιλαμβάνει 13 υποψήφια κράτη (συμπεριλαμβανομένης και της Τουρκίας) εντός ενιαίου πλαισίου. Τα υποψήφια κράτη συμμετέχουν στη διαδικασία προσχώρησης επί ίσοις όροις. Πρέπει να συμμερίζονται τις αξίες και τους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως ορίζονται στις συνθήκες». Εν προκειμένω, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τονίζει την αρχή της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και παροτρύνει τα υποψήφια κράτη να καταβάλουν κάθε προσπάθεια για την επίλυση κάθε εκκρεμούς συνοριακής διαφοράς και άλλων συνεπώς θεμάτων..... **«Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπενθυμίζει ότι, η τήρηση των πολιτικών κριτηρίων που όρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη διαπραγματεύσεων προσχώρησης. Η**

τήρηση όλων των κριτηρίων της Κοπεγχάγης αποτελεί τη βάση για την προσχώρηση στην Ένωση».

Με βάση αυτό το μέρος της απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, εισηγούμαι ότι η Ελληνική Κυβέρνηση θα 'πρεπε να ζητήσει από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, να συζητήσει τη διένεξη της στρατιωτικής κατοχής της Κύπρου, η οποία συζητήθηκε πολλές φορές από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και Τουρκικής Κυβερνήσεως, για την παραβίαση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα τουρκικά στρατεύματα, τα οποία κατέλαβαν και συνεχίζουν να κατέχουν το 37.3% του κυπριακού εδάφους και να ζητήσει την εφαρμογή από τις ενδιαφερόμενες χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Τουρκίας, σύμφωνα με τις παραγράφους 7 και 8 του ψηφίσματος 1251 (1999) του Συμβουλίου Ασφαλείας, ως αναγκαία προϋπόθεση, προτού αρχίσουν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με τη Τουρκία (δες σ. 356).

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΑΡΕΙ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΙΟ ΠΑΝΩ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ

Ακολουθώντας τη συμβουλή του ίδιου του Προέδρου Κληρίδη, που είναι στο βιβλίο του «Η Κατάθεση μου» (Τόμος Δ', σελ. 414-5) ότι δηλαδή «η **Κυπριακή Κυβέρνηση, τότε μόνο θα μπορούσε να κατηγορήσει την Τουρκία για άρνηση συμμόρφωσης της στα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών, όταν αυτή θα έχει συμμορφωθεί σ' αυτά**», εισηγούμαι τα πιο κάτω:

1. Ο Πρόεδρος Κληρίδης να πληροφορήσει επισήμως, τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ότι η **Κυπριακή Κυβέρνηση συμμορφούμενη προς το ψήφισμα 1251(1999), αποφάσισε να παγώσει από σήμερα και έπειτα τις παραγγελίες και την εισαγωγή στην Κύπρο νέων οπλικών συστημάτων και να τον παρακαλέσει να απαιτήσει από την Τουρκία να συμμορφωθεί και αυτή στο ίδιο ψήφισμα.**

2. **Να πληροφορήσει τον Πρόεδρο της Κομισιόν της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την πιο πάνω απόφαση της Κυπριακής Κυβέρνησης και να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση να απαιτήσει από την Τουρκία να συμμορφωθεί και αυτή στο ίδιο ψήφισμα.**

Η ΦΟΒΙΑ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΧΡΙΣΤΟΥ ΡΟΤΣΑ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ

Ο βουλευτής και μέλος του πολιτικού γραφείου του ΔΗΣΥ, κ. Χρίστος Ρότσας, προφανώς έχοντας και τις απόψεις και των άλλων βουλευτών, οι οποίοι πριν λίγες μέρες είχαν ψηφίσει το κονδύλι του προϋπολογισμού για την άμυνα, για το έτος 2000, ύψους 150 εκατομμυρίων Κυπριακών Λιρών (87 δισ. Δρχ.) σε άρθρο του που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *ΑΛΗΘΕΙΑ*, στις 2 Φεβρουαρίου, εκφράζει πρώτον, την αμφιβολία του, κατά πόσον η Άγκυρα θα ανταποκριθεί στη νέα χειρονομία του Προέδρου Κληρίδη και θα αποδεχθεί και αυτή το ψήφισμα 1251 και δεύτερον, το φόβο, ότι «η στρατιωτική απογύμνωση της ελληνοκυπριακής πλευράς που εισηγούμαι θα είναι άκρως επικίνδυνη, ιδίως τώρα που η Τουρκία βρίσκεται σε ένα μεταβατικό στάδιο και οι κινήσεις της είναι απρόβλεπτες».

Σχετικά με την πιθανή αντίδραση της Τουρκίας, για την εφαρμογή του πιο πάνω ψηφίσματος πιστεύω ότι, ύστερα από τη δική μας πρωτοβουλιακή χειρονομία, που εισηγούμαι να κάνει η Κυπριακή Κυβέρνηση, θα είναι πολύ δύσκολο να αρνηθεί να εφαρμόσει και αυτή το ψήφισμα, γιατί θα κινδυνεύει να αναβληθούν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση, επ' άπειρον. Όσον αφορά την πιθανότητα να επωφεληθεί η Τουρκία της ευκαιρίας, για να κτυπήσει τις ελεύθερες περιοχές, αυτή η άποψη εκφράζει τη φοβία, η οποία διακατέχει δυστυχώς, και αυτήν ακόμη την Κυπριακή Κυβέρνηση, η οποία ξόδευσε τα τελευταία 11 χρόνια, 1.5 δισεκατομμύριο

Κυπριακές Λίρες (σχεδόν ένα τρισ. εκ. Δρχ), για να αμυνθεί κατά πιθανής επίθεσης των τουρκικών στρατευμάτων στις ελεύθερες περιοχές.

Αυτήν τη στάση, τη χαρακτηρίζω αδικαιολόγητη φοβία, εάν εξετάσει κανείς τους σκοπούς της Τουρκικής Κυβέρνησης για την κατεχόμενη Κύπρο.

Αν η Τουρκία ήθελε να καταλάβει ολόκληρη την Κύπρο, θα μπορούσε να το κάνει σε λίγες μόνο μέρες κατά τη διάρκεια της δεύτερης φάσης της τουρκικής εισβολής, τον Αύγουστο του 1974. Δεν το έκανε όμως, γιατί έβλεπε ότι δεν της εσύμφερε να δημιουργήσει τις αρνητικές συνέπειες που θα έχει αν δοκίμαζε να υποδουλώσει 600.000 ελληνοκυπριακό πληθυσμό. Οι συνέπειες θα ήταν πρώτο, το αντάρτικο κίνημα, το οποίο πρέπει να θεωρηθεί βέβαιον ότι με πρότυπο του αγώνα του 1955-'59 της ΕΟΚΑ, εναντίον των βρετανικών δυνάμεων θα άρχιζε να δρα. Δεύτερον, το διεθνή αντίκτυπο που θα είχε αυτή η κατάσταση της Κύπρου, η οποία δεν μπορούσε παρά να λαμβάνεται υπόψη από την Τουρκία. Σχετικά με αυτό το θέμα, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε τη δήλωση του Τουρκούτ Οζάλ, όταν ήταν πρωθυπουργός της Τουρκίας, που είπε «σκοντάφτω στην πέτρα του Κυπριακού προβλήματος».

Εάν το 1974, το σχετικό σχέδιο της Τουρκίας για την Κύπρο ήταν αν δε βρεθεί ικανοποιητική μελλοντική λύση του Κυπριακού που να ικανοποιεί, τόσο τους Τουρκοκυπρίους, όσο και την ίδια τότε, θα επιδιώξει να ενοποιήσει την κατεχόμενη περιοχή της Κύπρου με την Τουρκία και τελικά να την κάνει επαρχία της Τουρκίας, από στρατιωτικής, νομισματικής, οικονομικής, πολιτικής, δημογραφικής κλπ. απόψεως. Αυτό, απέδειξε η στάση των τουρκικών στρατευμάτων, κατά τη διάρκεια των 26 ετών, τα οποία για τα πρώτα 16 χρόνια, προτού αρχίσει το εξοπλιστικό πρόγραμμα, για το οποίο αναφέραμε πιο πάνω που στοίχισε 1.5 δισ. Κυπριακές Λίρες, ούτε απείλησε ότι είχε πρόθεση να κτυπήσει, ή να επεκταθεί η κατοχή της, πέραν των ήδη κατεχομένων περιοχών και αργότερα, πολλές φορές δήλωσε την πρόθεση της να κάμει προληπτικές επιθέσεις, σε αντίδραση προς το εξοπλιστικό μας πρόγραμμα.

Το συμπέρασμα είναι ότι, εκείνο που βρήκε ότι δεν της εσύμφερε να κάνει το 1974, δεν της συμφέρει και τώρα να κάνει. Συνεπώς, είναι καιρός με την ευκαιρία αυτή, να αλλάξει και η γενική πολιτική της Κύπρου σχετικά με το πως θα αντιμετωπίσει την Τουρκία, προσπαθώντας να λύσει το Κυπριακό ειρηνικά και χωρίς τη βοήθεια όπλων.

ΤΑ ΩΦΕΛΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΙΟ ΠΑΝΩ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΟΥ ΕΙΣΗΓΟΥΜΑΙ

Εξετάζοντας τη διεθνή κατάσταση με το πιο πάνω πρίσμα, θα δούμε ότι αυτή η πολιτική θα έχει θετικά αποτελέσματα και θα αναγκαστεί και η Τουρκία να εφαρμόσει το πιο πάνω ψήφισμα, που σημαίνει ότι θα αρχίσει να αποσύρει

τα στρατεύματα της και τον εξοπλισμό της από την Κύπρο. Τα θετικά αποτελέσματα αυτής της εξέλιξης, θα είναι τα πιο κάτω:

1. Άμεσο όφελος θα είναι 150 και πλέον εκατομμύρια λίρες του αμυντικού προγράμματος, πλέον 75 εκατομμύρια λίρες, για έξοδα της Εθνικής Φρουράς του «Κυπριακού στρατού» που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν επωφελώς, τόσο για ελάττωση της φορολογίας στην Κύπρο, όσο και για εκτέλεση πλείστων επωφελών έργων, τόσο από οικονομικής, όσο και πολιτιστικής άποψης, τα οποία σήμερα δε γίνονται ένεκα έλλειψης πόρων.

2. Οι συνομιλίες που πρόκειται να συνεχιστούν, στις 23 Μαΐου, υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, θα έχουν καλύτερη πιθανότητα να φέρουν θετικό αποτέλεσμα, ύστερα από τις εξελίξεις που προβλέπονται στις σχέσεις, όπως ανέφερα πιο πάνω.

3. Η βελτίωση των πιθανοτήτων λύσης του Κυπριακού, όπως αναφέρω πιο πάνω, θα έχει πολύ ευεργετικά αποτελέσματα και στις σχέσεις Ελλάδας – Τουρκίας και στις συνομιλίες που γίνονται.

15 Ιανουαρίου 2000

Αγαπητέ Γλαύκο,

Επισυνάπτω αντίγραφο ενός άρθρου μου με τίτλο **«Η Κύπρος να γίνει γέφυρα ειρήνης Ελλάδος-Τουρκίας»**, το οποίο θα δημοσιευθεί αύριο Κυριακή. Ελπίζω να μελετήσεις προσεκτικά τις εισηγήσεις μου και να πάρεις τη γενναία απόφαση που εισηγούμαι.

Επίσης εισηγούμαι να θυμηθείς τα λόγια του Clemenceau ότι **«ο πόλεμος είναι πολύ μεγάλη υπόθεση που δεν πρέπει να την αφήνουμε στους στρατιωτικούς»** και να μην τους ακούσεις εάν σε συμβουλεύσουν να μην ελαττώσουμε την άμυνα μας, γιατί τότε θα μας κτυπήσουν οι Τούρκοι, όπως σε συμβούλευσαν στα τελευταία 7 χρόνια και ξόδεψες ένα δις λίρες με αρνητικά αποτελέσματα.

Αν θέλεις να συζητήσουμε τις εισηγήσεις μου είμαι στη διάθεση σου.

Ευχαριστώ,
Χριστοφής Οικονομίδης

Η ΚΥΠΡΟΣ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΓΕΦΥΡΑ ΕΙΡΗΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΤΟΥΡΚΙΑΣ¹⁶²

Για την απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) στο Ελσίνκι να δεχθεί την Τουρκία ως υποψήφιο για ένταξη μέλος της, πρέπει να συγχαρούμε τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας, κ. Κώστα Σημίτη, ο οποίος, παρά την αντίδραση που αντιμετώπιζε στο εσωτερικό, αποφάσισε να μη χρησιμοποιήσει το ελληνικό veto για παρεμπόδιση της απόφασης εκείνης, η οποία μπορεί και πρέπει να βελτιώσει τις σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας.

ΟΙ ΦΙΛΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ 1930-1955

Σχετικά με τις σχέσεις Ελλάδας-Τουρκίας δεν πρέπει να ξεχνάμε το γεγονός ότι μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης το 1923, επακολούθησε η επίσκεψη στην Αγκυρα του Πρωθυπουργού της Ελλάδας Ελευθέριου Βενιζέλου και η υπογραφή, στις 30 Οκτωβρίου 1930, με τον Πρόεδρο της Τουρκίας Κεμάλ Ατατούρκ «του Συμφώνου Φιλίας, Ουδετερότητας και Συμφιλίωσης», το οποίο εγκαινίασε στενές ελληνοτουρκικές σχέσεις, οι οποίες συνεχίστηκαν και μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στον οποίον η Τουρκία είχε μείνει ουδέτερη.

¹⁶² Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 16 και 17 Ιανουαρίου 2000 και στην «Αλήθεια» και στη «Χαραυγή» στις 16 Ιανουαρίου 2000.

Η ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΤΟ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ 1955

Οι φιλικές σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας διαταράχθηκαν με την έναρξη του αγώνα της ΕΟΚΑ, την 1^ην Απριλίου 1955, εναντίον του αποικιακού καθεστώτος στην Κύπρο, με επιδίωξη την ένωση με την Ελλάδα.

Η Αγγλία, για να αναγορεύσει την Τουρκία σε «ενδιαφερόμενο» μέρος για το μέλλον της Κύπρου, συνεκάλεσε, τον Αύγουστο του 1955, Διάσκεψη μεταξύ των συμμάχων της στο ΝΑΤΟ, Ελλάδας και Τουρκίας, για να συζητήσουν, μεταξύ άλλων, το Κυπριακό.

Στη συνεδρία, ο αντιπρόσωπος της Ελλάδας, Υπουργός Εξωτερικών Στεφανόπουλος, υποστήριξε ότι, με βάση την αρχή της αυτοδιαθέσεως, η Κύπρος έπρεπε να ενωθεί με την Ελλάδα. Αντίθετα ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας Ζορλού υποστήριξε ότι η αρχή της αυτοδιαθέσεως δεν εφαρμόζεται παντού και πάντοτε, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική, στρατηγική, και ιστορική θέση της ενδιαφερόμενης χώρας, και ότι γι' αυτούς τους λόγους αν η Αγγλία εγκαταλείψει την Κύπρο, αυτή πρέπει να περιέλθει στην Τουρκία. Το βασικότερο επιχείρημα του ήταν ότι τώρα, η Τουρκία είναι περικυκλωμένη κατά $\frac{3}{4}$ των θαλασσών της από ελληνικά νησιά. Και αν η Ελλάδα πάρει και την Κύπρο, η Τουρκία θα περικυκλωθεί πλήρως από ελληνικά νησιά, πράγμα το οποίο η Τουρκία δεν θα επιτρέψει ποτέ. Η τουρκική κυβέρνηση, για να δείξει την αντίθεση της στην ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, οργάνωσε το βράδυ της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 1955 τους βανδαλισμούς από τον τουρκικό όχλο στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη, με σύνθημα «Η Κύπρος είναι τουρκική», στους οποίους καταστράφηκαν πάνω από 5.000 ελληνικά κτήματα - καταστήματα, οικίες, εκκλησίες κλπ. Μετά από έξι χρόνια, ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας Μεντερέζ και ο Υπουργός Εξωτερικών Ζορλού καταδικάστηκαν σε θάνατο, με κατηγορίες που περιλάμβαναν υπόθαλψη των βιαιοπραγιών της νύχτας, της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 1955, στην Κωνσταντινούπολη και τη Σμύρνη. Έκτοτε, η πολιτική της Τουρκίας έναντι της Κύπρου ήταν ότι, για τους λόγους που ανέφερε ο Ζορλού το 1955, η Τουρκία ουδέποτε θα επιτρέψει την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα και γι' αυτό το λόγο όπως ισχυρίστηκε, εισέβαλε στην Κύπρο το 1974.

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε. ΣΤΟ ΕΛΣΙΝΚΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Όσον αφορά την Κύπρο, η απόφαση του Ελσίνκι προνοεί τα πιο κάτω:

«9(β). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τονίζει ότι μια πολιτική διευθέτηση θα διευκολύνει την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εάν δεν επιτευχθεί διευθέτηση ως την ημέρα που θα συμπληρωθούν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις, η απόφαση του Συμβουλίου για την ένταξη της

Κύπρου θα παρθεί χωρίς αυτό να αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση. Για το σκοπό αυτό, το Συμβούλιο θα λάβει υπόψιν όλους τους σχετικούς παράγοντες».

Η κυπριακή κυβέρνηση φαίνεται ικανοποιημένη από την πρόνοια αυτή που προστέθηκε στην απόφαση της Ε.Ε. για την Τουρκία, προφανώς για να διευκολύνει την Ελλάδα να μη χρησιμοποιήσει το veto της.

Εισηγούμαι, όμως, στην Κυπριακή Κυβέρνηση να μην επαναπαυθεί πάνω σ' αυτήν την αμφιλεγόμενη δήλωση η οποία, εν πάση περιπτώσει αναφέρεται στη μη λύση του Κυπριακού, η οποία πρέπει να βρεθεί τρόπος να αποφευχθεί, χρησιμοποιώντας και πρόνοιες της ίδιας της απόφασης του Ελσίνκι.

Η πιο πάνω απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Τουρκία μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα για τη λύση του Κυπριακού, όχι μόνο γιατί θα βελτιωθούν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, αλλά και γιατί υπάρχουν πρόνοιες και στην ίδια απόφαση της, τις οποίες, αν η Κυπριακή κυβέρνηση αξιοποιήσει, θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην επίτευξη της λύσης του Κυπριακού.

Μια τέτοια πρόνοια βρίσκεται στην παράγραφο 4, η οποία καλεί όλες τις υπό ένταξη χώρες, συμπεριλαμβανομένων βέβαια της Τουρκίας και της Κύπρου, να λύσουν τις διαφορές τους ειρηνικά με βάση τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Εδώ, θα έπρεπε να υπενθυμίσουμε, ότι το άρθρο 2 του Καταστατικού Χάρτη καλεί όλα τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών να λύουν τις διαφορές τους ειρηνικά, χωρίς να απειλούν ή να χρησιμοποιούν βία εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας οποιουδήποτε άλλου κράτους. Επίσης, το άρθρο 25 προνοεί ότι **«όλα τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών οφείλουν να αποδέχονται και να εφαρμόζουν τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας».**

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Ως γνωστό, μια βασική διαφορά μας με την Τουρκία, όσον αφορά τις πρόνοιες για λύση του Κυπριακού, σχετίζεται με την εισβολή στην Κύπρο των τουρκικών στρατευμάτων, τα οποία κατέχουν το 37.3% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σχετικά με αυτό, το Συμβούλιο Ασφαλείας εξέδωσε πάμπολλα ψηφίσματα, καλώντας τα τουρκικά στρατεύματα να αποχωρήσουν χωρίς κανένα αποτέλεσμα. Το τελευταίο ψήφισμα, αρ. 1283 (1999), στις 15 Δεκεμβρίου 1999, αναφέρει τα εξής:

«7. Το Συμβούλιο Ασφαλείας επαναλαμβάνει τη βαθιά του ανησυχία, για τα συνεχιζόμενα υπερβολικά επίπεδα των στρατιωτικών δυνάμεων και όπλων στην Κυπριακή Δημοκρατία και το ρυθμό με τον οποίον αυξάνονται, αναβαθμίζονται, εκμοντερνίζονται, με την εισαγωγή αναπτυγμένων οπλικών συστημάτων και από τις δύο πλευρές, και για

την έλλειψη προόδου στη σημαντική ελάττωση των ξένων στρατευμάτων στην Κυπριακή Δημοκρατία, πράγματα που απειλούν να αυξήσουν, τόσο τις εντάσεις στη νήσο, όσο και στην περιοχή και τις προσπάθειες για διαπραγμάτευση για γενική πολιτική διευθέτηση».

«8. Καλεί όλους τους ενδιαφερόμενους να αναλάβουν δέσμευση για ελάττωση των εξόδων άμυνας, ελάττωση του αριθμού των ξένων στρατευμάτων στην Κυπριακή Δημοκρατία και σταδιακή διαδικασία, που θα στοχεύει στον περιορισμό και, κατόπιν, στη σημαντική ελάττωση του επιπέδου όλων των στρατευμάτων και οπλισμών στην Κυπριακή Δημοκρατία, ως πρώτο βήμα για την αποχώρηση των μη κυπριακών δυνάμεων, όπως περιγράφεται στη Δέσμη Ιδεών (παράρτημα S/24472), με σκοπό την αποκατάσταση εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο πλευρών.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας τονίζει τη σημασία μιας τελικής αποστρατικοποίησης της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως στόχο, μέσα στο πλαίσιο μιας συνολικής περιληπτικής διευθέτησης και καλωσορίζει οποιαδήποτε βήματα, που δυνατόν να πάρει εκάτερη πλευρά για ελάττωση των εξοπλισμών και των στρατευμάτων και ενθαρρύνει τον Γενικό Γραμματέα να συνεχίσει να προάγει προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση».

Βέβαια η Τουρκία αγνόησε τόσο τα ψηφίσματα αυτά του Συμβουλίου Ασφαλείας, όσο και την πρόσκληση της Κυπριακής Κυβερνήσεως για συνεννόηση, όσον αφορά την εφαρμογή των ψηφισμάτων.

Διόρθωση: Οι δυο πιο πάνω παράγραφοι 7 & 8 είναι του ψηφίσματος 1251 (1999), το οποίο επιβεβαιώθηκε από το ψήφισμα 1283 (1999).

ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΘΕΙ ΣΤΑ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΠΡΩΤΗ Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Δεδομένου ότι η Τουρκία δεν ενδιαφέρεται για λύση του Κυπριακού, ούτε και για αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων, είναι γελοίο να περιμένουμε από αυτή να πάρει πρωτοβουλία ή να συμφωνήσει να αρχίσει επαφές μαζί μας. Εκείνος, όμως, ο οποίος ενδιαφέρεται, είναι η Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία πρέπει να έχει την τόλμη να πάρει πρωτοβουλία για εφαρμογή των ψηφισμάτων αυτών, έστω και μονομερώς.

Ίσως θα διερωτηθούν μερικοί γιατί να συμμορφωθεί στα ψηφίσματα πρώτη η Κυπριακή κυβέρνηση. Την απάντηση την έδωσε ο κ. Κληρίδης στο βιβλίο του («Η Κατάθεση μου», Τόμος Δ', σελ. 544-5) ως εξής:

«Η Κύπρος δε δύναται να κατηγορήσει την Τουρκία για άρνηση συμμόρφωσης της στα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών όταν η ίδια αποφεύγει συμμόρφωση της».

Η αρνητική διαπίστωση του κ. Κληρίδη θα μπορούσε να διατυπωθεί ως θετική διαπίστωση ως εξής:

Η Κυπριακή κυβέρνηση θα μπορούσε να κατηγορήσει την Τουρκία για μη συμμόρφωση της στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας όταν αυτή θα έχει συμμορφωθεί με αυτά. Με άλλα λόγια, η Κυπριακή Κυβέρνηση οφείλει να συμμορφωθεί και στις δυο πάνω παραγράφους του ψηφίσματος 1251 (1999), παγώνοντας τις παραγγελίες και την εισαγωγή νέων όπλων, οπότε θα έχει πλήρες δικαίωμα να ζητήσει από το Συμβούλιο Ασφαλείας, όσο και την Ευρωπαϊκή Ένωση, να απαιτήσουν από την Τουρκία να συμμορφωθεί με τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών και συγκεκριμένα με το πιο πάνω ψήφισμα, ελαττώνοντας τον αριθμό στρατευμάτων και τον οπλισμό τους στην Κυπριακή Δημοκρατία, ως πρώτο βήμα για την αποστρατικοποίηση της νήσου σύμφωνα με τη Δέσμη Ιδεών. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η Τουρκία θα είναι υποχρεωμένη να συμμορφωθεί, οπότε θ' ανοίξει ο δρόμος για λύση του Κυπριακού, με τις συνομιλίες, που θα αρχίσουν στο τέλος Ιανουαρίου.

ΜΕ ΕΝΑ ΣΜΠΑΡΟ ΠΕΝΤΕ ΤΡΥΓΟΝΙΑ

Μια τέτοια γενναία χειρονομία του Προέδρου Κληρίδη θα έχει τα πιο κάτω πολλαπλά οφέλη στο εσωτερικό της Κύπρου:

1. Με την ελάττωση των αμυντικών δαπανών, θα εξαλειφθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα,
2. Κατά συνέπεια, δεν θα χρειάζεται αύξηση της φορολογίας,
3. Δεν θα αυξηθεί η ΑΤΑ και ούτε και ο τιμάριθμος,
4. Θα ελαττωθεί το ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών και δε θα χρειάζονται περιοριστικά μέτρα στο δανεισμό εκ μέρους των Τραπεζών, όπως αποφάσισε η Κεντρική Τράπεζα και

5. Η βελτίωση της εσωτερικής ρευστότητας θα βοηθήσει και το Χρηματιστήριο, και έτσι η πτωτική τάση του θα αντιστραφεί.

Με τη λύση του Κυπριακού θα εξομαλυνθούν πλήρως οι σχέσεις Ελλάδας – Τουρκίας και έτσι η Κύπρος θα πάψει να είναι μήλο της έριδος όπως έγινε το 1955 και θα ξαναγίνει γέφυρα ειρήνης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ Σ.Α. ΜΕ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΕ ΛΟΓΙΑ¹⁶³

Στο άρθρο μου που δημοσιεύτηκε στην «Αλήθεια», στις 16 Ιανουαρίου, με τίτλο **«Η ΚΥΠΡΟΣ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΓΕΦΥΡΑ ΕΙΡΗΝΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΤΟΥΡΚΙΑΣ»**, εισηγήθηκα στον Πρόεδρο Κληρίδη να συμμορφωθεί προς το ψήφισμα 1251(1999) και να αναγγείλει εκ μέρους της Κυπριακής Κυβέρνησης μονομερές πάγωμα των παραγγελιών και της εισαγωγής νέων όπλων, και παράλληλα να ζητήσει από το Συμβούλιο Ασφαλείας (Σ.Α.) και την Ευρωπαϊκή Ένωση, να απαιτήσουν από την Τουρκία να συμμορφωθεί και αυτή προς τα ίδια ψηφίσματα αποσύροντας από την Κύπρο, σημαντικό μέρος των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων και του οπλισμού τους, ως πρώτο βήμα για την αποστρατικοποίηση της νήσου, όπως προνοούν τα ψηφίσματα.

Κάτω από τις σημερινές συνθήκες, η Τουρκία θα είναι υποχρεωμένη, να συμμορφωθεί προς τα ψηφίσματα του Σ.Α., πράγμα που θα διευκολύνει τη λύση του Κυπριακού, με τις διαπραγματεύσεις που άρχισαν τον περασμένο μήνα και θα συνεχιστούν στη Γενεύη, μέχρι το τέλος Ιανουαρίου. Αυτά υποστήριξα στα άρθρα μου και πρόσθεσα ότι, με την οικονομία που θα γίνει με το πάγωμα νέων αγορών όπλων, η Κυπριακή Κυβέρνηση θα ελαττώσει σημαντικά το δημοσιονομικό έλλειμμα, οπότε δε θα χρειάζονται οι φόροι, τους οποίους προγραμματίζει και θα αποφευχθεί η αύξηση του τιμάριθμου και της ΑΤΑ, που θα υπάρξουν, αν συνεχιστεί το εξοπλιστικό πρόγραμμα. Επίσης, θα ελαττωθεί το έλλειμμα στο ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών της Κύπρου και δε θα χρειάζεται έτσι, περιορισμός στις τραπεζικές πιστώσεις. Όλα αυτά, θα βελτιώσουν αισθητά την οικονομική κατάσταση στη νήσο.

Τόσο η Κυβέρνηση, όσο και τα πολιτικά κόμματα, προσποιήθηκαν πως δεν άκουσαν την εισήγησή μου και δεν τη σχολίασαν, ίσως γιατί διστάζουν να ομολογήσουν την αποτυχία της πολιτικής, της λεγόμενης «αμυντικής θωράκισης» της Κύπρου, η οποία στοίχισε στην Κυπριακή Δημοκρατία, στα τελευταία έντεκα χρόνια, πάνω από ενάμισι δισεκατομμύριο Κυπριακές Λίρες, με αρνητικά αποτελέσματα, τόσο για την άμυνα της νήσου, όσο και για τη λύση του Κυπριακού, όπως φαίνεται εάν συγκρίνουμε την κατάσταση που

¹⁶³ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 29 Ιανουαρίου 2000 και στην «Αλήθεια» και τη «Χαραυγή» στις 31 Ιανουαρίου 2000.

επικρατούσε στην Κύπρο το 1999, με την κατάσταση της δεκαετίας πριν το 1988.

Ένα πιθανό επιχείρημα εναντίον της πρότασής μου είναι ότι, αν παγώσουμε μονομερώς την εισαγωγή νέων όπλων, θα αδυνατίσει επικίνδυνα η άμυνα μας οπότε μπορεί να βρει ευκαιρία η Τουρκία να μας επιτεθεί. Κάτω από τις σημερινές διεθνείς συνθήκες μετά την απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Ελσίνκι, πιστεύω ότι αυτό το επιχείρημα είναι εξωπραγματικό γιατί η Τουρκία δε θα ήθελε να κάνει κάτι το οποίο θα εκμηδένιζε την πιθανότητα της να αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε. ενώ από την άλλη μεριά δε θα είχε καμιά ωφέλεια από την επίθεση εναντίον μας.

Για όλους αυτούς τους λόγους πιστεύω ότι, αν η Κυπριακή Δημοκρατία παγώσει μονομερώς την εισαγωγή νέων όπλων, όπως μας ζητά το Συμβούλιο Ασφαλείας, η Τουρκία όχι μόνο δε θα τολμήσει να εκμεταλλευθεί την ελάττωση της άμυνας μας αλλά θα αναγκαστεί να εφαρμόσει κι' αυτή το ψήφισμα 1251 (1999) οπότε, πρώτο, θα διευκολυνθεί η συνολική λύση του Κυπριακού μέσω των διαπραγματεύσεων που άρχισαν τον περασμένο μήνα και θα συνεχιστούν στο τέλος του Ιανουαρίου, και δεύτερο, θα βελτιωθούν οι σχέσεις Ελλάδας Τουρκίας.

Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΔΕΧΤΗΚΕ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ 1251 (1999) ΠΟΥ ΔΕΝ ΔΕΧΤΗΚΕ Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΛΕΥΡΑ

Τόσο η Κυβέρνηση, όσο και τα πολιτικά κόμματα, και τα κατ' επίφασιν «Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης» παρασιώπησαν την παρατήρηση που έκανε το Συμβούλιο Ασφαλείας, στις παραγράφους 4 και 6, του ψηφίσματος 1251 (1999), ότι η τουρκική πλευρά αποδέχθηκε τις προτάσεις της Ειρηνευτικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών (UNFICYP), για ελάττωση της έντασης στη γραμμή αντιπαράθεσης, ενώ η ελληνοκυπριακή πλευρά δεν τις αποδέχθηκε.

Είναι φανερό, ότι αυτή η άρνηση της ελληνοκυπριακής πλευράς να δεχθεί αυτά τα μέτρα, είναι εντελώς αδικαιολόγητη, ανεξαρτήτως των ενστάσεων που πιθανόν να έφερε η Εθνική Φρουρά στην υιοθέτηση τους.

Με την ευκαιρία αυτή, εισηγούμαι στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να ακολουθήσει την πιο κάτω συμβουλή, που έδωσε ο πρώην πρωθυπουργός της Γαλλίας, Georges Clemenceau, μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, κατά τον οποίο σκοτώθηκαν δέκα εκατομμύρια και πληγώθηκαν άλλα είκοσι εκατομμύρια άνθρωποι. Όπως βρίσκουν τώρα οι ιστορικοί, ο πόλεμος εκείνος οφειλόταν στην εκατέρωθεν κλιμάκωση των εξοπλισμών Γαλλίας- Γερμανίας την οποία ενεθάρρυναν οι στρατιωτικοί:

«Ο πόλεμος είναι πολύ μεγάλη υπόθεση που δεν πρέπει να αφήνεται στα χέρια των στρατιωτικών».

Το συμπέρασμα είναι ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση δεν πρέπει να διστάσει να αποδείξει με έργα και όχι μόνο με λόγια ότι συμμορφώνεται με ολόκληρο το ψήφισμα 1251(1999).

ΠΩΣ ΘΑ ΥΠΟΧΡΕΩΘΕΙ Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΝΑ ΑΠΟΣΥΡΕΙ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ ΤΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ¹⁶⁴

Στις 11 Δεκεμβρίου 1999, η Ευρωπαϊκή Ένωση στη Σύνοδο Κορυφής της στο Ελσίνκι αποφάσισε, με τη συγκατάθεση της Ελλάδας, να δεχθεί την Τουρκία ως υποψήφιο για ένταξη μέλος της, πράγμα που η Τουρκική Κυβέρνηση επιζητούσε από χρόνια, για να πραγματοποιήσει το Κεμαλικό της όνειρο, να αναγνωρισθεί ως ισότιμο μέλος της Ευρωπαϊκής Οικογένειας.

Στην απόφαση της, όμως, η Ευρωπαϊκή Ένωση έθεσε ταυτόχρονα και μερικούς όρους, τους οποίους οφείλει η Τουρκία να τηρήσει προτού αρχίσουν οι ενταξιακές της διαπραγματεύσεις. Ένας από αυτούς τους όρους είναι ότι πρέπει να λύσει τις εκκρεμούσες διενέξεις της με τους γείτονες της, με βάση τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Βέβαια, η πρώτιστη διένεξή της, είναι με την Κυπριακή Δημοκρατία, της οποίας κατέχει το 37.3% του εδάφους της, πράγμα που παραβιάζει τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και για 26 τώρα χρόνια αρνείται να αποσύρει τα στρατεύματά της από την Κύπρο, όπως ζητούσαν και ζητούν επανειλημμένα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας. (δες σ. 364-5).

Η Τουρκία, της οποίας η σημερινή κυβέρνηση διακηρύττει ότι το Κυπριακό πρόβλημα έχει ήδη λυθεί με τη διχοτόμηση, βέβαια αγνόησε τα ψηφίσματα αυτά.

ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΘΕΙ ΣΤΑ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΠΡΩΤΗ Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Στα άρθρα μου, που δημοσιεύτηκαν στην «Αλήθεια», στις 16 και 31 Ιανουαρίου, με τίτλους **«Η Κύπρος να γίνει γέφυρα Ελλάδας – Τουρκίας» και «Συμμόρφωση προς τα ψηφίσματα του Σ.Α., με έργα, και όχι με λόγια»**, αναφέρθηκα στην ορθή παρατήρηση του Προέδρου Κληρίδη, που περιέχεται στο βιβλίο του «Η Κατάθεση μου» (Τόμος Δ΄, σ. 414-5) ότι **«η Κυπριακή Κυβέρνηση τότε μόνο θα μπορούσε να κατηγορήσει την Τουρκία για άρνηση συμμόρφωσης της στα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών, όταν αυτή θα έχει συμμορφωθεί σ' αυτά»**, και εισηγήθηκα τα πιο κάτω:

1. Πρόεδρος Κληρίδης, να πληροφορήσει επισήμως τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, ότι η **Κυπριακή Κυβέρνηση**

¹⁶⁴ Δημοσιεύτηκε στις 27 και 28 Φεβρουαρίου 2000 στο «Φιλελεύθερο».

συμμορφούμενη προς το ψήφισμα 1251(1999), αποφάσισε να παγώσει από σήμερα και μπρος τις παραγγελίες και την εισαγωγή στην Κύπρο νέων οπλικών συστημάτων και να τον παρακαλέσει, να απαιτήσει από την Τουρκία, να συμμορφωθεί και αυτή στο ίδιο ψήφισμα.

2. Να πληροφορήσει τον Πρόεδρο της Κομισιόν, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την πιο πάνω απόφαση της Κυπριακής Κυβέρνησης και να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση να απαιτήσει από την Τουρκία να συμμορφωθεί και αυτή στο ίδιο ψήφισμα.

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Σε τέτοια περίπτωση, με την υποστήριξη και της Ελληνικής Κυβέρνησης, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα ζητήσει από την Τουρκία να συμμορφωθεί και αυτή στο πιο πάνω ψήφισμα, ώστε ν' αρχίσει η αποστρατικοποίηση της Κύπρου, όπως ζητά το ψήφισμα και η Δέσμη Ιδεών. Τότε, η Τουρκία θα αντιμετωπίσει το δίλημμα:

Είτε (1) Να αρνηθεί να συμμορφωθεί προς το ψήφισμα 1251, οπότε θα κινδυνεύει να αναβληθούν επ' άπειρον οι ενταξιακές της διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση, πράγμα που θα εξανεμίσει την επιτυχία της στο Ελσίνκι.

Είτε (2) Να αποδεχθεί το ψήφισμα, και να αρχίσει την αποχώρηση των στρατευμάτων της και του οπλισμού του, υπό την επίβλεψη της UNFICYP, παράλληλα με την ελάττωση των όπλων της ελληνοκυπριακής πλευράς.

Είναι φανερόν ότι, το συμφέρον της Τουρκίας είναι να συμφωνήσει να συμμορφωθεί και αυτή στο ψήφισμα 1251 (1999).

ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ 1251

Με τη συμμόρφωση στο ψήφισμα 1251 (1999), και από τις δυο πλευρές, θα ελαττωθούν σημαντικά και τελικά, θα φύγουν όλα τα τουρκικά στρατεύματα και ο οπλισμός τους και θα επιτευχθεί η αποστρατικοποίηση της Κύπρου, όπως προνοείται στη Δέσμη Ιδεών. Η πρόοδος προς αυτή την κατεύθυνση θα ωφελήσει επίσης, τις διακοινοτικές διαπραγματεύσεις που πρόκειται να συνεχιστούν κάτω από την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα τον ερχόμενο Μάιο, στη Νέα Υόρκη.

Επίσης, θα βελτιωθεί το πολιτικό κλίμα, μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, πράγμα που θα επηρεάσει πολύ ευνοϊκά την πρόοδο των Ελληνοτουρκικών συνομιλιών.

Στο εσωτερικό της Κύπρου, όπως έγγραφα σε ένα από τα προηγούμενα άρθρα μου, η απόφαση του Προέδρου Κληρίδη, θα έχει ευνοϊκές συνέπειες. Θα ελαττωθεί το δημοσιονομικό έλλειμμα. Κατά συνέπεια δε θα χρειάζονται, η αύξηση του ΦΠΑ και οι φορολογικές αυξήσεις. Δε θα αυξηθεί ο τιμάρημος ούτε

και η ΑΤΑ. Θα ελαττωθεί το έλλειμμα στο ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών και θα βελτιωθεί η εσωτερική ρευστότητα, πράγμα το οποίο θα βοηθήσει στην άνοδο του χρηματιστηρίου. Επίσης, από την ελάττωση του εξοπλιστικού προγράμματος, θα υπερκαλυφθεί η ζημιά από την αύξηση των πετρελαιοειδών.

Η ΔΙΑΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΧΡΙΣΤΟΥ ΡΟΤΣΑ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ

Ο βουλευτής και μέλος του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ, κ. Χρίστος Ρότσας, σε άρθρο του που δημοσιεύτηκε στην «Αλήθεια» στις 2 Φεβρουαρίου, εκφράζει, πρώτον, την αμφιβολία του κατά πόσον η Άγκυρα θα ανταποκριθεί στη νέα χειρονομία του Προέδρου Κληρίδη και θα αποδεχθεί και αυτή το ψήφισμα 1251 και δεύτερον, το φόβο, ότι «η στρατιωτική απογύμνωση της ελληνοκυπριακής πλευράς που εισηγούμαι, θα είναι άκρως επικίνδυνη, ιδίως τώρα που η Τουρκία βρίσκεται σε ένα μεταβατικό στάδιο και οι κινήσεις της είναι απρόβλεπτες».

Πιστεύω, ότι με όσα έγραψα πιο πάνω, έχω απαντήσει στην πρώτη φοβία του Βουλευτή Χρίστου Ρότσα και άλλων συναδέλφων του. Όσον αφορά τη δεύτερη φοβία, ότι η Τουρκική Κυβέρνηση θα είναι τόσο ανόητη, ούτως ώστε, όχι μόνο να αρνηθεί να συμμορφωθεί στο ψήφισμα 1251 (1999), αλλά και να επωφεληθεί της δικής μας συμμόρφωσης, επιτιθέμενη εναντίον μας, πράγμα που θα ξεσηκώσει όλες τις χώρες του κόσμου εναντίον της.

ΤΟ 1988 Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ ΔΕΧΟΤΑΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ

Αν πάμε πίσω δώδεκα χρόνια, θα δούμε ότι η τουρκική πλευρά ύστερα από Αμερικανική πίεση δεχόταν μια λύση που είχε προτείνει ο Γ.Γ., στις 29 Μαρτίου 1986, η οποία πρόβλεπε Ομοσπονδιακό καθεστώς με μια και μόνη κυριαρχία, μια διεθνή προσωπικότητα, μια ιθαγένεια και με Πρόεδρο Έλληνοκύπριο και Τούρκοκύπριο Αντιπρόεδρο. Η συμμετοχή των δύο Ομόσπονδων Πολιτειών στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα ήταν με αναλογία 70:30. Επίσης, προβλεπόταν ότι πριν την εγκαθίδρυση της μεταβατικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης θα αποχωρούσαν όλα τα ξένα στρατεύματα, εκτός εκείνων που θα συμφωνείτο αμοιβαίως να παραμείνουν στη θέση της ΕΛΔΥΚ και της ΤΟΥΡΔΥΚ.

Στη συνάντηση του Γ.Γ., κ. Πέρεζ Ντε Κουεγιάρ με τον Πρόεδρο Βασιλείου και τον κ. Ντενκτάς στη Γενεύη, στις 21 Αυγούστου 1988, συμφωνήθηκε να ξαναρχίσουν οι συνομιλίες υπό την αιγίδα του Γ.Γ., στις 15 Σεπτεμβρίου 1988, **«και να προσπαθήσουν να επιτύχουν, μέχρι την 1^η Ιουνίου 1989, μια λύση μέσω των διαπραγματεύσεων όλων των πτυχών του Κυπριακού».**

Το πρώτο λάθος του Προέδρου Βασιλείου, ήταν ότι απέρριψε το έγγραφο του Γ.Γ., της 29^{ης} Μαρτίου 1986 ως βάση για τις διαπραγματεύσεις που επρόκειτο να αρχίσουν και ζήτησε να βασιστούν οι διαπραγματεύσεις πάνω στις Συμφωνίες Ανωτάτου Επιπέδου Μακαρίου – Ντενκτάς 1977 και Κυπριανού – Ντενκτάς 1979, οι οποίες ως γνωστό ήταν απλώς τρεις κατευθυντήριες γραμμές, χωρίς λεπτομέρειες για τον τρόπο που θα λύονταν οι διάφορες πτυχές του Κυπριακού, όπως περιέχονταν στο Σχέδιο λύσης που είχε προτείνει ο Γενικός Γραμματέας. Δεδομένου ότι, όπως αποκαλύπτει ο κ. Ντε Κουεγιάρ στο τελευταίο βιβλίο του «Pilgrimage for Peace», ο Ντενκτάς είχε δεχθεί τις προτάσεις εκείνες ύστερα από πίεση του Αμερικανού Προέδρου Ρήγκαν, ο κ. Ντενκτάς με ευχαρίστηση δέχθηκε να εγκαταλειφθεί το Σχέδιο του Γ.Γ., γιατί, όπως δήλωσε στις 24 Αυγούστου 1988 «αυτό ήταν ένα έγγραφο που έδενε χειροπόδαρα την τουρκική πλευρά και την ενοχλούσε».

ΠΩΣ ΑΡΧΙΣΕ ΤΟ ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το δεύτερο μεγάλο λάθος του Προέδρου Βασιλείου ήταν ότι, ενώ είχε συμφωνηθεί να προσπαθήσουν να λύσουν το Κυπριακό, μέχρι την 1^η Ιουνίου 1989, για λόγους αδιευκρίνιστους, είχε ετοιμάσει μαζί με τον Υπουργό Άμυνας, κ. Αλωνεύτη, ένα μεγαλεπήβολο τετραετές πρόγραμμα εξοπλισμών ύψους 480 εκατομμυρίων Κυπριακών Λιρών. Σε συνέντευξη που είχε δώσει ο Πρόεδρος Βασιλείου στην τουρκική εφημερίδα «Χουριέτ» και η οποία δημοσιεύτηκε στις Κυπριακές εφημερίδες, στις 16 Απριλίου 1989, ο ίδιος δήλωσε τα εξής: **«Προσπαθούμε να πληρώσουμε το στρατιωτικό κενό, μεταξύ της Τουρκίας και της Κύπρου και να ελαττώσουμε την υπέρ των τουρκικών δυνάμεων στην Κύπρο αναλογία, από 1:5 σε 1:3»**. Αυτό, ήταν καθαρή πρόκληση στην Τουρκία για εξοπλιστικό ανταγωνισμό με την Κύπρο τον οποίο ουδέποτε θα μπορούσε να κερδίσει η Κύπρος των 600.000 κατοίκων, έναντι της Τουρκίας των 60 εκατομμυρίων.

Αυτό, το ομολόγησε ο Υπουργός Άμυνας, κ. Αλωνεύτης με δηλώσεις του στο «Φιλελεύθερο», στις 10 Οκτωβρίου 1990, ο οποίος είπε τα εξής:

«Ουδείς αμφισβητεί, ότι η Τουρκία διαθέτει ένα στρατό 700.000 ανδρών και έχει τη δυνατότητα να αποσύρει όποιες, και όσες στρατιωτικές δυνάμεις κρίνει σκόπιμο και αναγκαίο, με σκοπό να χρησιμοποιηθούν στην Κύπρο... Η Τουρκία έχει αναβαθμίσει την προπαγάνδα της σχετικά με τους εξοπλισμούς της Εθνικής Φρουράς και προσπαθεί να στοιχειοθετήσει υπόθεση, που θα της επιτρέψει, όποτε το κρίνει σκόπιμο να υλοποιήσει τις στρατιωτικές της επιλογές με αιφνιδιαστική επίθεση, προφασισζόμενη προληπτικούς λόγους (preemptive strike). Αυτό, συνάδει με τις παράλληλες και ταυτόσημες δηλώσεις των Οζάλ και Γιλμάζ, ότι "δε θα παραμείνουμε αδρανείς στους εξοπλισμούς της ελληνοκυπριακής πλευράς στην Κύπρο"».

Παρόλο, που με τις πιο πάνω δηλώσεις του ο Υπουργός Άμυνας, κ. Αλωνεύτης, αναγνώρισε, από το 1990, ότι το πιο πάνω μεγαλεπήβολο εξοπλιστικό πρόγραμμα ήταν ουτοπικό, εντούτοις συνεχίστηκε ως το τέλος της θητείας του Προέδρου Βασιλείου, το Φεβρουάριο του 1993.

Τον πρώτο χρόνο της θητείας του, ο Πρόεδρος Κληρίδης, ελάττωσε τις αμυντικές δαπάνες και ο προκάτοχος του Πρόεδρος Βασιλείου τον κατηγορούσε ότι εξασθένησε την άμυνα της Κύπρου. Τον επόμενο χρόνο, η Κυβέρνηση Κληρίδη με τη συγκατάθεση της Βουλής αύξησε τα αμυντικά έξοδα στο προηγούμενο ψηλό επίπεδο 1989-1992. Πρέπει να σημειωθεί βέβαια, ότι το ψηλό επίπεδο του εξοπλιστικού προγράμματος 1989-1992, που είχε επίσης εγκριθεί από τη Βουλή.

Στην τελευταία επταετία της θητείας του Προέδρου Κληρίδη, το σύνολο των εξοπλιστικών προγραμμάτων ξεπέρασε το ένα δισεκατομμύριο Κυπριακές Λίρες. Αποκορύφωμα του προγράμματος εκείνου, ήταν οι γνωστοί Ρωσικοί πύραυλοι S-300, οι οποίοι στοίχισαν πάνω από 200 εκατομμύρια Κυπριακές Λίρες και αντί να βελτιώσουν την άμυνα της Κύπρου κινδύνευσαν να προκαλέσουν τουρκικές επιθέσεις, οι οποίες ευτυχώς αποφεύχθηκαν την τελευταία στιγμή, ύστερα από διεθνή πίεση.

Από το μεγαλεπήβολο αυτό Σχέδιο 1989 – 1999, οι μόνοι που κέρδισαν ήταν οι αντιπρόσωποι των εταιρειών που μας προμήθευσαν τα όπλα, οι οποίοι καρπώθηκαν τουλάχιστον 10% προμήθεια, δηλαδή συνολικά 140 εκατομμύρια Κυπριακές Λίρες. Ελπίζω τώρα, να εφαρμοστεί η εισήγηση μου, για συμμόρφωση προς το ψήφισμα 1251 και να ανοίξουμε ένα νέο κεφάλαιο, το οποίο θα οδηγήσει στα καλά αποτελέσματα που ανέφερα πιο πάνω.

Η ΠΑΡΕΞΗΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ¹⁶⁵

Φαίνεται, ότι τον τελευταίο καιρό τα βάλουμε με τον Γενικό Γραμματέα (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.), κ. Κόφι Αννάν, και κοντεύουμε να τον ανακηρύξουμε **PERSONA NON GRATA (ανεπιθύμητο πρόσωπο)**, ξεχνώντας την ομόφωνη απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου, στην παρουσία του Πρωθυπουργού της Ελλάδας, κ. Σημίτη, στις 17 Αυγούστου 1996, η οποία έλεγε τα εξής:

«Οι αποφάσεις των Η.Ε. αποτελούν το πλαίσιο ειρηνικής επίλυσης του Κυπριακού και οι προσπάθειες και οι καλές υπηρεσίες του Γενικού Γραμματέα αποτελούν την προσφορότερη μέθοδο αναζήτησης λύσης».

Η τελευταία ευκαιρία για επίθεση εναντίον του Γ.Γ. ήταν η δήλωση του στην έναρξη του τέταρτου γύρου των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών στη Νέα Υόρκη, στις 12 Σεπτεμβρίου, η οποία θεωρήθηκε από τους Αρχηγούς των τριών αντιπολιτευόμενων κομμάτων (κ.κ. Δημήτρη Χριστόφια, Βάσο Λυσσαρίδη και Σπύρο Κυπριανού), που συνόδευαν τον Πρόεδρο Κληρίδη, ως απαράδεκτη, και ζήτησαν απ' αυτόν να διακόψει τις συνομιλίες και να ζητήσει από τον Γενικό Γραμματέα να αναθεωρήσει την εναρκτήρια δήλωση του, ώστε **«να συνάδει με το γράμμα και το πνεύμα των αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών».**

Ο κ. Κληρίδης, έστειλε επιστολή στον κ. Αννάν και του ζήτησε ορισμένες διευκρινίσεις, οι οποίες, όπως εδηλώθη, ικανοποίησαν τον κ. Κληρίδη και θεώρησε το ζήτημα λήξαν. Οι αντιπολιτευόμενοι, όμως, αρχηγοί δεν ικανοποιήθηκαν και συνέχισαν να ζητούν από τον Γενικό Γραμματέα να επανορθώσει το **«λάθος του».**

Στις 4 Οκτωβρίου, ο κ. Αννάν μιλώντας σε συνέντευξη τύπου στο Στρασβούργο, είπε τα εξής:

«Όταν μίλησα για ισότιμα μέρη, εννοούσα ότι η ισοτιμία θα βγει από συνολική διευθέτηση, με σεβασμό των ψηφισμάτων και δεν προδίκασα καθόλου το τελικό αποτέλεσμα, ούτε αναγνώρισα κανένα συγκεκριμένο καθεστώς, στη Νέα Υόρκη. Είπα ότι το καθεστώς που θα αναγνωριστεί από τα δύο μέρη, θα προκύψει από τις διαπραγματεύσεις. Μιλούσα για το μέλλον τους και δεν προδίκασα τίποτα», τόνισε ο Γ.Γ.

Παρ' όλα αυτά, η αντιπολίτευση δεν ικανοποιήθηκε και ζήτησε σύγκληση της Βουλής, η οποία συζήτησε στις 21 Οκτωβρίου το θέμα αυτό, μαζί με τα «άτυπα έγγραφα» που είχε δώσει στον Πρόεδρο Κληρίδη ο Ειδικός Σύμβουλος του Γ.Γ., κ. Ντε Σότο.

Στο τέλος της συνεδρίας, εξεδόθη ανακοινωθέν, το οποίο υποστήριξαν όλοι οι βουλευτές, εκτός της κ. Καίτης Κληρίδη, βουλευτή του ΔΗΣΥ και του κ.

¹⁶⁵ Δημοσιεύθηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 29 Οκτωβρίου 2000, στην «Αλήθεια» στις 31 Οκτωβρίου 2000 και στη «Χαραυγή» στις 2 Νοεμβρίου 2000.

Γεώργιου Χριστοφίδη, βουλευτή των Ενωμένων Δημοκρατών, το οποίο, μεταξύ άλλων, έλεγε τα εξής:

«Η Βουλή των Αντιπροσώπων καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι η εναρκτήρια δήλωση του Γ.Γ., κ. Κόφι Αννάν, πέφτει έξω από το γράμμα και το πνεύμα του πλαισίου των συνομιλιών και της βάσης για λύση του κυπριακού προβλήματος, όπως καθορίζεται από τις αποφάσεις και τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών....

Καλεί τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, να συνεχίσει και να εντείνει τις προσπάθειες του προς την κατεύθυνση της πλήρους διόρθωσης της κατάστασης που δημιουργήθηκε με την εναρκτήρια δήλωση του Γ.Γ. και της επαναβεβαίωσης της βάσης των συνομιλιών και του πλαισίου συμφωνίας, όπως αυτά καθορίζονται από τα ψηφίσματα και τις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών και από τις δύο Υψηλού Επιπέδου Συμφωνίες».

ΤΟ ΕΠΙΣΗΜΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΤΟΥ Γ.Γ.

Για να δούμε πόσο αδικαιολόγητες είναι αυτές οι αποφάσεις, δημοσιεύω πιο κάτω την πλήρη εναρκτήρια δήλωση του Γ.Γ., όπως φαίνεται στην ιστοσελίδα των Ηνωμένων Εθνών στο Internet, ως Press release SG/SM/7546 και έχει ως εξής:

«Τα μέρη, ο ένας Ελληνοκύπριος και ο άλλος Τουρκοκύπριος, συμμετείχαν από το Δεκέμβριο του 1999 στις εκ του σύνεγγυς συνομιλίες, για να προετοιμάσουν το έδαφος για σημαντικές διαπραγματεύσεις που θα οδηγήσουν σε μια συνολική λύση. Πιστεύω ότι ήρθε ο καιρός τώρα να προχωρήσουμε μπροστά.

Κατά τη διάρκεια αυτών των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών έχω εξακριβώσει, ότι τα μέρη συμμερίζονται την κοινή επιθυμία να πραγματοποιήσουν, μέσω διαπραγματεύσεων, στις οποίες ο καθένας απ' αυτούς αντιπροσωπεύει την πλευρά του – και μόνο αυτή – ως πολιτικά ίσος προς τον άλλο, μια συνολική λύση που θα διαφυλάττει ευλαβικά (*enshrining*) ένα καινούργιο συνεταιρισμό, πάνω στον οποίο θα οικοδομηθεί ένα καλύτερο μέλλον, με ειρήνη, ασφάλεια και ευημερία, σε μια ενωμένη νήσο.

Με αυτό το πνεύμα, και με σκοπό να επισπεύσω τις διαπραγματεύσεις με καλή πίστη και χωρίς εκ των προτέρων όρους, για όλα τα θέματα που είναι ενώπιόν τους, κατέληξα στο συμπέρασμα, ότι η ισοτιμία (*equal status*) των μερών πρέπει, και είναι ανάγκη να αναγνωρισθεί σαφώς στη συνολική λύση, η οποία θα ενσωματώνει τα αποτελέσματα των λεπτομερών διαπραγματεύσεων και θα μεταφράζει αυτήν την έννοια σε καθαρές και πρακτικές πρόνοιες».

ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΜΕ ΙΣΟΥΣ ΟΡΟΥΣ (ON EQUAL FOOTING)

Οι λέξεις που χρησιμοποιεί ο Γ.Γ. στην πιο πάνω δήλωση δεν μπορούσαν να είναι οι ίδιες, όπως εκείνες των αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών, ταυτίζονται όμως με το νόημα τους.

Για παράδειγμα, το πρώτο μέρος της δήλωσης λέει ότι οι **δύο συνομιλητές, ο ένας Ελληνοκύπριος και ο άλλος Τουρκοκύπριος, αντιπροσωπεύουν στις διαπραγματεύσεις ο καθένας την πλευρά του ως πολιτικά ίσος προς τον άλλο.**

Αυτό το μέρος της δήλωσης του Γ.Γ., έχει το ίδιο νόημα με την Παράγραφο 4 της απόφασης της Γενικής Συνέλευσης 3212 (1974), η οποία έλεγε ότι **«η λύση θα βρεθεί με διαπραγματεύσεις, με ίσους όρους (on equal footing), μεταξύ των Αντιπροσώπων των δύο Κοινοτήτων».**

«ΔΥΟ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΙΣΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ»

Το δεύτερο μέρος της δήλωσης του Γ.Γ. αναφέρεται στη λύση, η οποία επιδιώκεται με τις συνομιλίες, και η οποία πρέπει να αναγνωρίζει σαφώς την ισοτιμία (equal status) των μερών. Αυτό το μέρος της δήλωσης του Γ.Γ. έχει το ίδιο νόημα με την Παράγραφο 2 του ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας 774 (1992), η οποία λέγει ότι:

«Η διευθέτηση του Κυπριακού, πρέπει να βασίζεται σε ένα Κράτος της Κύπρου, το οποίο (μεταξύ άλλων) θα περιλαμβάνει δύο πολιτικά ίσες Κοινοότητες».

Όσον αφορά το μέρος της δήλωσης του Γ.Γ. που μιλά για **«καινούργιο συνεταιρισμό μέσα σε μια ενωμένη νήσο»**, προφανώς εννοεί **«καινούργιο από τον προηγούμενο συνεταιρισμό του 1960»**. Ο όρος μια ενωμένη νήσος, συνάδει με το μέρος του ίδιου ψηφίσματος 774 (1992), το οποίο λέει ότι **«πρέπει να αποκλεισθεί κάθε μορφή διχοτόμησης ή απόσχισης».**

Είναι φανερό από τα πιο πάνω, ότι η απόφαση της Βουλής, η οποία υποστηρίζει ότι η εναρκτήρια δήλωση του Γ.Γ., κ. Κόφι Αννάν πέφτει έξω από το γράμμα και το πνεύμα της βάσης για λύση του Κυπριακού, όπως καθορίζονται από τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε., είναι λανθασμένη.

Μια άλλη σοβαρή διαφωνία της πλευράς μας με το Γ.Γ., κ. Κόφι Αννάν σχετίζεται με την αμφιλεγόμενη προσθήκη (ADDENDUM) στην Έκθεση του, προς το Συμβούλιο Ασφαλείας, σχετικά με την ανανέωση της UNFICYP. Για το θέμα όμως αυτό, θα ασχοληθώ σε άλλο άρθρο μου.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΜΙΑΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΜΙΑΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ¹⁶⁷

Μεταξύ του Φεβρουαρίου 1977 και του Αυγούστου 1998, ο Τουρκοκύπριος Ηγέτης, κ. Ραούφ Ντενκτάς και η τουρκική Κυβέρνηση, υποστήριζαν λύση του Κυπριακού προβλήματος με Δικονοτική και Διζωνική Ομοσπονδία.

Η τελευταία πρόταση των Ηνωμένων Εθνών ήταν η λεγόμενη Δέσμη Ιδεών (*Set of Ideas*) του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.), κ. Γκάλι, την οποία προσυπέγραψε το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 774 (1992), ως **τη βάση για επίτευξη ενός συνολικού πλαισίου λύσης του Κυπριακού**. Όπως είχε δηλώσει στο Γενικό Γραμματέα, ο κ. Ντενκτάς, η τουρκική πλευρά απεδέχθη τις 91 από τις 100 Παραγράφους της Δέσμης Ιδεών, και είχε κάποιες επιφυλάξεις για τις υπόλοιπες 9 Παραγράφους. Εκ μέρους της ελληνοκυπριακής πλευράς, ο κ. Γιώργος Βασιλείου είχε δηλώσει, ότι αποδέχεται τη Δέσμη Ιδεών, ως βάση για επίτευξη ενός γενικού πλαισίου συμφωνίας υπό την επιφύλαξη οποιωνδήποτε τροποποιήσεων που θα συμφωνηθούν και οι οποίες θα εξυπηρετούν τα συμφέροντα και των δύο πλευρών.

Ξαφνικά, όμως, στις 31 Αυγούστου 1998, ο κ. Ντενκτάς ανάγγειλε στη Λευκωσία, στην παρουσία του Υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας κ. Ισμαήλ Τζεμ, ο οποίος συμφωνούσε με τον κ. Ντενκτάς, ότι άλλαξε γνώμη και αποφάσισε, όπως ζητήσει **«από τώρα και στο εξής οι διαπραγματεύσεις, για λύση του Κυπριακού προβλήματος, να διεξάγονται μεταξύ των αρχηγών των δύο "κρατών" της Κύπρου και η λύση, την οποία θα επιδιώξουν θα είναι Συνομοσπονδία των δύο "κρατών"»**.

Στο άρθρο αυτό, θα προσπαθήσω να συγκρίνω τις συνέπειες από μια Ομοσπονδιακή λύση του Κυπριακού, από την μια πλευρά, και μια Συνομοσπονδιακή λύση, από την άλλη πλευρά.

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ

Η πρώτη κύρια διαφορά, μεταξύ μιας Ομοσπονδίας και μιας Συνομοσπονδίας είναι ότι, η Ομοσπονδία έχει μόνο μια διεθνή προσωπικότητα και κυριαρχία, ενώ στη Συνομοσπονδία κάθε μέρος της, έχει δική του διεθνή αντιπροσώπευση στο εξωτερικό και χωριστή κυριαρχία.

Τώρα, δεν υπάρχει κανένα Συνομοσπονδιακό κράτος στον κόσμο και ο Οργανισμός των Ηνωμένων Έθνών έμμεσα απαγορεύει στις Συνομοσπονδίες

¹⁶⁷ Δημοσιεύτηκε στο «Φιλελεύθερο» στις 26-27 Νοεμβρίου 2000 και στη «Χαραυγή» στις 28 Νοεμβρίου 2000.

να γίνουν μέλη του γιατί προνοεί ότι **«όλα τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών έχουν ίση κυριαρχία»**.

Κατά τη διάρκεια του 20^{ού} αιώνα, υπήρχε μόνο μια Συνομοσπονδία, η οποία ονομαζόταν **Ομοσπονδία Αραβικών Δημοκρατιών**. Είχε ιδρυθεί το 1971 από την Αίγυπτο, τη Λιβύη και τη Συρία και διαλύθηκε το 1973. Παρόλο, που το όνομα της ήταν Ομοσπονδία, στην πραγματικότητα ήταν Συνομοσπονδία, διότι πρόβλεπε ότι τα μέλη της θα συνέχιζαν να έχουν χωριστές διεθνείς προσωπικότητες.

Μια άλλη χώρα, η οποία ονομάζεται Συνομοσπονδιακή, ενώ το καταστατικό της είναι Ομοσπονδιακό, είναι η Ελβετία, η οποία για ιστορικούς λόγους, ονομάζεται Συνομόσπονδη Ελβετία και είχε Συνομόσπονδο Καταστατικό και το 1848 αποφάσισαν να υιοθετήσουν ένα Ομοσπονδιακό Σύνταγμα, αλλά για ιστορικούς λόγους άφησαν το όνομα όπως είχε προηγουμένως, Συνομόσπονδη Ελβετία.

Η δεύτερη κύρια διαφορά μεταξύ Ομοσπονδίας και Συνομοσπονδίας είναι ότι κύριες εξουσίες και λειτουργίες του κράτους, (όπως είναι η Εξωτερική πολιτική, η Οικονομική και Νομισματική πολιτική, η εισοδος αλλοδαπών, η Κυριαρχία και η Ασφάλεια και Άμυνα) είναι στα χέρια της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης. Αυτό προνοείται στην Παράγραφο 26 της Δέσμης Ιδεών, που είναι μια Παράγραφος από τις 91, τις οποίες είχε δεχθεί ο κ. Ντενκτάς.

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ

Εάν η λύση του Κυπριακού με Διζωνική, Δικοινοτική Ομοσπονδία, όπως είχε συμφωνηθεί στη Δέσμη Ιδεών, γίνει αποδεκτή από την τουρκοκυπριακή πλευρά, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η Κυπριακή Ομόσπονδη Δημοκρατία θα γίνει αποδεκτή ως πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε τέτοια περίπτωση, η εξωτερική πολιτική της Κυπριακής Ομοσπονδίας, θα είναι στα πλαίσια της εξωτερικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία, ότι αυτό θα συντείνει στη βελτίωση των σχέσεων Ελλάδας και Τουρκίας και στην αύξηση των πιθανοτήτων να γίνει αποδεκτή, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Τουρκία, όσο το δυνατόν πιο σύντομα.

Αν κοιτάξουμε μακροχρόνια τις σχέσεις Ελλάδας – Τουρκίας, θα δούμε ότι αυτές χειροτέρεψαν από το 1955, εξαιτίας του αγώνα της επαναστατικής οργάνωσης ΕΟΚΑ για απελευθέρωση της Κύπρου και Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα. Πριν το 1955, οι σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας ήταν πολύ φιλικές και είχαν αρχίσει να είναι τέτοιες από το 1930, όταν ο μεγάλος Έλληνας πολιτικός, Ελευθέριος Βενιζέλος, είχε υπογράψει μαζί με τον μεγάλο Τούρκο πολιτικό, Κεμάλ Ατατούρκ, το Σύμφωνο Φιλίας και Συνεργασίας.

Δεδομένου ότι μια λύση, όπως την περιγράφει η Δέσμη Ιδεών, θα απαγορεύει κάθε κίνηση για ένωση της Κύπρου, είτε με την Ελλάδα, είτε με την Τουρκία και επίσης θα απαγορεύει τη διχοτόμηση, η Κύπρος θα πάψει να είναι τότε «μήλο της έριδος» μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, αλλά θα γίνει γέφυρα ειρήνης, μεταξύ αυτών των γειτονικών χωρών που η μοίρα τους έταξε γεωγραφικά να γειτονεύουν, και φυσική συνέπεια είναι να συνεργάζονται παρά να τσακώνονται.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Εφόσον οι εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κύπρου θα περιλαμβάνουν την οικονομική και νομισματική πολιτική, δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι η οικονομία της Ομοσπονδιακής Κύπρου θα ενωθεί και η Κυπριακή λίρα θα γίνει το κοινό νόμισμα για όλη την Κύπρο. Έτσι, η τουρκοκυπριακή Κοινότητα θα απαλλαγεί από την τουρκική λίρα, η οποία εισήχθηκε στην τουρκοκυπριακή οικονομία το 1974, και ήταν η κύρια αιτία της οικονομικής καταστροφής της τουρκοκυπριακής Κοινότητας. Η νέα γενεά θα εκπλαγεί, αν μάθει ότι το 1973 μια κυπριακή λίρα ισοδυναμούσε με μόνο 36 τουρκικές λίρες, ενώ τώρα, όπως θα ξέρετε, μια κυπριακή λίρα ισούται με ένα εκατομμύριο τουρκικές λίρες!

Με την οικονομική ενοποίηση όλης της Κύπρου και την υιοθέτηση της Κυπριακής λίρας, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία, ότι θα αυξηθεί το κατά κεφαλήν εισόδημα των Τουρκοκυπρίων, το οποίο σήμερα δεν υπερβαίνει τα 3,000 δολάρια, και θα φτάσει το κατά κεφαλήν εισόδημα των Ελληνοκυπρίων, που είναι σήμερα άνω των 10.000 δολαρίων.

Αποτέλεσμα της οικονομικής βελτίωσης της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας, είναι το ότι θα σταματήσει η μετανάστευση των Τουρκοκυπρίων στο εξωτερικό, η οποία συνεχίζεται όλα αυτά τα χρόνια και έφτασε στο σημείο, το ένα τρίτο των Τουρκοκυπρίων να έχει μεταναστεύσει. Επίσης, θα αρχίσει και η επιστροφή πολλών Τουρκοκυπρίων που μετανάστευσαν γιατί θα βελτιωθεί η οικονομική κατάσταση της Κοινότητας τους.

Σύμφωνα με τις Παραγράφους 86-91 της Δέσμης Ιδεών, τις οποίες ενέκρινε όχι μόνο η Ελληνοκυπριακή Κοινότητα, αλλά και ο κ. Ντενκτάς, με την εγκαθίδρυση της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης θα ληφθούν ειδικά μέτρα για την ανάπτυξη της Τουρκοκυπριακής Ομόσπονδης Πολιτείας με την εγκαθίδρυση ενός ειδικού ταμείου στο οποίο, όπως προβλέπει η Δέσμη Ιδεών, θα κληθούν από το Συμβούλιο Ασφαλείας οι ξένες κυβερνήσεις και οι διάφοροι διεθνείς οργανισμοί να συνεισφέρουν.

Με την λύση του Κυπριακού θα αυξηθεί ο τουρισμός προς τη Βόρεια Κύπρο και ενώ σήμερα μόνο μερικές εκατοντάδες τουρίστες έρχονται στο Βορρά, μελλοντικά θα αυξηθεί αυτός ο αριθμός μέχρι 2 εκατομμύρια που είναι ο αριθμός των τουριστών που φθάνει στην Νότια Κύπρο σήμερα.

Επίσης το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο των Τουρκοκυπρίων θα βελτιωθεί με τα μέτρα τα οποία παίρνει η Ευρωπαϊκή Ένωση, για όλες τις περιοχές των χωρών που την αποτελούν, που έχουν ανάγκη βοήθειας.

ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Κάτω από τις σημερινές συνθήκες, που η εισόδος αλλοδαπών από την Τουρκία είναι ελεύθερη, είναι γνωστό ότι έφθασαν εκεί 110 χιλιάδες έποικοι από την Ανατολία. Αν το κυπριακό πρόβλημα λυθεί, αναμένεται ότι το ένα τρίτο της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας να μεταναστεύσει. Κάτω από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, όμως, ο έλεγχος εισόδου αλλοδαπών στην Κύπρο θα γίνεται από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση και βέβαια, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα σταματήσει αυτή η ελεύθερη εισόδος των Ανατολιτών εποίκων στην Κύπρο. Και όχι μόνο τούτο, αλλά θα ληφθούν μέτρα, ώστε αφού αποζημιωθούν να εγκαταλείψουν την Κύπρο όσοι δε ρίζωσαν, δηλαδή όσοι δεν παντρεύτηκαν εδώ και δεν έκαναν παιδιά. Όλα αυτά τα μέτρα, θα βοηθήσουν την περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας.

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η άμυνα και η ασφάλεια της Κυπριακής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, θα υπάγεται στα πλαίσια της κοινής ασφάλειας και άμυνας όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το αποτέλεσμα είναι ότι, τα τεράστια έξοδα που γίνονται σήμερα, τόσο από την Κύπρο, όσο και από την Ελλάδα και την Τουρκία και τα οποία ανέρχονται σχεδόν στο 5% του ακαθαρίστου εγχωρίου εισοδήματος, σε σύγκριση με 2.2% που ξοδεύουν τα άλλα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα καταστούν αχρείαστα και θα ελαττωθούν σημαντικά. Αυτό το μέτρο θα ελευθερώσει τεράστια ποσά από τους προϋπολογισμούς αυτών των χωρών, τα οποία αντί να ξοδεύονται για εξοπλισμούς, θα ξοδεύονται για κοινωνικούς και αναπτυξιακούς σκοπούς.

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΙΑΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΛΥΣΗΣ

Όπως αναφέραμε πιο πάνω, η δεύτερη διαφορά, μεταξύ Ομοσπονδίας και Συνομοσπονδίας είναι ότι οι βασικές εξουσίες του κράτους, (η Εξωτερική πολιτική, η Οικονομική και Νομισματική πολιτική, ο έλεγχος της εισόδου αλλοδαπών στη νήσο, η ιθαγένεια και η Άμυνα) θα διεξάγονται από τις δυο Συνομόσπονδιακές Πολιτείες χωριστά, με τις πιο κάτω συνέπειες.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, δεν υπάρχει στον κόσμο σήμερα συνομοσπονδία.

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΠΡΩΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ)

Στις 19 Νοεμβρίου 1972, υπογράφηκε Συμφωνία Σύνδεσης Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), η οποία προνοούσε σταδιακή ελάττωση των τελωνειακών δασμών εκατέρωθεν, με προοπτική την Τελωνειακή Ένωση, μεταξύ των δύο πλευρών μέσα σε δέκα χρόνια. Μεταξύ των όρων της Συμφωνίας Σύνδεσης ήταν και ο εξής:

«Οι κανονισμοί που θα διέπουν το εμπόριο, μεταξύ Κύπρου και ΕΟΚ δε θα εγείρουν οποιαδήποτε διάκριση μεταξύ των μελών της ΕΟΚ και μεταξύ των πολιτών και εταιρειών της Κύπρου». Σκοπός του άρθρου, φαίνεται ότι ήταν να εξασφαλιστεί από τις τελωνειακές διευθετήσεις με τις χώρες της ΕΟΚ αν θα ωφεληθούν και οι δύο Κοινότητες της Κύπρου, χωρίς διάκριση.

Με βάση αυτή την πρόνοια, όλα τα πρωτόκολλα οικονομικής βοήθειας της ΕΟΚ με την Κύπρο, προνοούσαν να χρησιμοποιηθούν μόνο για έργα δικαιοδικής ωφέλειας, όπως για παράδειγμα η χρηματοδότηση του αποχετευτικού έργου της Λευκωσίας, η οποία ωφελούσε και το κατεχόμενο μέρος της Λευκωσίας.

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΚΥΠΡΟΥ-ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

(α) ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Με το τέλος του 1997, ολοκληρώθηκε η Α' Φάση της Συμφωνίας Τελωνειακής Ένωσης (Σ.Τ.Ε.) Κύπρου-Ε.Κ. ως αποτέλεσμα, από την 1^η Ιανουαρίου 1998, η Κύπρος καταργεί πλήρως, έναντι της Ε.Ε. τους δασμούς και άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος για τα προϊόντα που καλύπτονται από τη Συμφωνία, ενώ έχει επίσης υιοθετηθεί το Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο (Κ.Ε.Δ.), για όλα τα βιομηχανικά προϊόντα, που καλύπτονται από τη Συμφωνία, καθώς και για αριθμό γεωργικών προϊόντων.

Για αξιολόγηση των απορροεόντων από την Α' Φάση εκκρεμοτήτων και εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων στην περίπτωση μετάβασης στη Β' Φάση της Συμφωνίας, συστάθηκε με απόφαση της Υπουργικής Επιτροπής για Θέματα Ε.Ε.

(β) ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ

Η ανασκόπηση των διμερών εμπορικών σχέσεων, δείχνει ότι η Ε.Ε. εξακολουθεί να αποτελεί τον βασικό εμπορικό εταίρο της Κύπρου, παρόλο που τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια πτωτική πορεία του διμερούς εμπορίου, ενώ κατά τα πρώτα τρία χρόνια εφαρμογής της Σ.Τ.Ε. οι εγχώριες εξαγωγές προς την Ε.Ε. είχαν σημειώσει ενθαρρυντική αύξηση. Προβλήματα συνεχίζουν

να αντιμετωπίζουν παραδοσιακοί εξαγωγικοί τομείς, όπως η ένδυση και τα είδη ταξιδιού, καθώς και οι εξαγωγές γεωργικών προϊόντων.

Η μεγάλη πτώση που παρατηρείται, οφείλεται κατά κύριο λόγο στον μειωμένο όγκο εξαγωγών για τις πατάτες. Επισημαίνεται ότι, η εξαγωγική επίδοση των γεωργικών προϊόντων επηρεάζεται σημαντικά από τις καιρικές συνθήκες, οι οποίες κατά τα τελευταία χρόνια ήταν αντίξοες, με αποτέλεσμα οι συνολικές γεωργικές εξαγωγές να κατέλθουν το 1997 σε ιδιαίτερα χαμηλό επίπεδο. Παρά τα προβλήματα που παρουσιάζονται, η Ε.Ε. εξακολουθεί να αποτελεί το σημαντικότερο προορισμό για τα γεωργικά προϊόντα της Κύπρου.

Η ΕΞΑΓΩΓΗ ΠΑΤΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Όπως αναφέραμε πιο πάνω, υπήρξαν αρκετά προβλήματα, σχετικά με τις εξαγωγές, κυρίως πατατών και εσπεριδοειδών από την κατεχόμενη Κύπρο, στην Αγγλία και άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με τους τελωνειακούς κανονισμούς των χωρών αυτών, οι εξαγωγές έπρεπε να συνοδεύονται από επίσημα πιστοποιητικά και, δεδομένου ότι οι λεγόμενες τουρκοκυπριακές «**Αρχές**» δεν αναγνωρίζονταν, τα πιστοποιητικά αυτά, έπρεπε να πιστοποιηθούν από την Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Στις αρχές, έγινε μια προσωρινή διευθέτηση και τα πιστοποιητικά από φυτολογικές ασθένειες έφεραν σφραγίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Εν πάση περιπτώσει, η Αγγλία και οι άλλες χώρες που εισήγαγαν τις πατάτες και τα εσπεριδοειδή έκαναν δικό τους έλεγχο, κατά την εισαγωγή των προϊόντων και ήταν ικανοποιημένες, επειδή δεν υπήρχε καμία φυτολογική ασθένεια. Στα πρώτα χρόνια, πριν το 1974, η Κυπριακή Κυβέρνηση έκλεινε τα μάτια, λαμβάνοντας υπόψη, ότι περίπου τα δύο τρίτα των Τουρκοκυπρίων που κατοικούσαν στις κατεχόμενες περιοχές ήταν γηγενείς.

Εξαιτίας αυτού του προβλήματος, η δεύτερη φάση της Σύνδεσης της Κύπρου με την ΕΟΚ, η οποία θα έπρεπε να είχε γίνει στα δέκα χρόνια δηλαδή το 1982, καθυστέρησε πέντε χρόνια, τελικά όμως υπογράφηκε Συμφωνία στις 19 Οκτωβρίου 1987. Με τη δεύτερη αυτή φάση, η οποία προνοούσε ότι θα διαρκούσε 15 χρόνια, εκ των οποίων το πρώτο μέρος θα άρχιζε την 1^η Ιανουαρίου 1988 μέχρι το 1998. Η πρώτη αυτή φάση της Τελωνειακής Ένωσης, προνοούσε σταδιακή κατάργηση όλων των τελωνειακών δασμών και προσαγωγή όλων των τελωνειακών δασμών της Κύπρου με τους τελωνειακούς δασμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η Ένωση αυτή, εξετάστηκε από την Κομισιόν της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία εξέδωσε τη γνωμοδότηση της, στις 30 Ιουνίου 1993.

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΟΜΙΣΙΟΝ ΤΟΥ 1993

Μεταξύ άλλων, η Κομισιόν έκαμε τις εξής παρατηρήσεις:

«Παράγραφος 6. Το πραξικόπημα, εναντίον της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1974 ήταν εμπνευσμένο από τους υποστηρικτές της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα. Αυτό κατέληξε σε στρατιωτική επέμβαση, εκ μέρους της Τουρκίας. Το αποτέλεσμα της κρίσης του 1974 και η κατάληψη μέρους του Κυπριακού εδάφους από τα Τουρκικά στρατεύματα ήταν, η *de facto* διχοτόμηση της Κύπρου, η οποία οδήγησε σε μαζικές μετακινήσεις πληθυσμού διά μέσου της γραμμής αντιπαράταξης και πιο ειδικά από το βόρειο τμήμα, στο νότιο τμήμα της νήσου.

Η *de facto* διαίρεση των δύο Κοινοτήτων της τουρκικής και ελληνικής παραμένει μέχρι σήμερα. **Ούτε εμπορεύματα, ούτε υπηρεσίες μπορούν να διασταυρώσουν τη διαχωριστική γραμμή.** Το 1983, το βόρειο μέρος της νήσου αυτοανακηρύχθηκε Τουρκική Δημοκρατία. Με τη μοναδική εξαίρεση της Τουρκίας, κανένα μέλος της διεθνούς Κοινότητας δεν αναγνώρισε αυτή τη Δημοκρατία. Μέχρι τελευταίως, οι διπλωματικές προσπάθειες που διεξήχθησαν υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών για να πετύχουν μια αμοιβαίως αποδεκτή συνταγματική λύση **παρεμποδίστηκαν από την αδιαλλαξία και των δύο πλευρών».**

«7. Οι αρχές αυτής της λύσης, ενεκρίθησαν ομοφώνως από το Συμβούλιο Ασφαλείας, τον Απρίλιο του 1992 (Απόφαση 774/1992). Οι διακοινοτικές συζητήσεις, οι οποίες διεξήχθησαν τον Οκτώβριο και Νοέμβριο του 1992 αποκάλυψαν ότι, **παρέμεναν πάρα πολλά σημεία διαφωνιών συμπεριλαμβανομένων και γενικών αρχών και συνταγματικών απόψεων της μελλοντικής Ομοσπονδίας.** Οι συζητήσεις επανάρχισαν την Άνοιξη του 1993 και παρόλο που, ελπίζετο ότι πιθανό να οδηγήσουν σε τελική συμφωνία, η πιθανότητα να συνεχιστούν οι διαφωνίες δεν μπορεί ακόμη να αποκλειστεί».

«8. Όταν παρουσίασε την Έκθεση της για ένταξη, η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία είναι αναγνωρισμένη από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τα μέλη της, ως η μόνη νόμιμη Κυβέρνηση που αντιπροσωπεύει τον Κυπριακό λαό, απευθύνθηκε στην Κοινότητα εκ μέρους ολόκληρης της νήσου. Η αίτηση αμφισβητήθηκε σφοδρά από τις *de facto* "Αρχές" του βορείου μέρους της νήσου».

Ενώ αναγνωρίζουν, ότι θα ήταν προς το συμφέρον της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας (Τ/Κ), εάν γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής, εντούτοις, αυτές οι Αρχές απέρριψαν το δικαίωμα της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας, να ομιλεί εκ μέρους ολόκληρης της Κύπρου στην αίτηση. **Βάσισαν τη θέση τους, πάνω στη Συνθήκη Εγγυήσεως και πάνω στις πρόνοιες του Συντάγματος του 1960, οι οποίες παραχωρούν στον Πρόεδρο και (Τ/Κ) Αντιπρόεδρο, ΒΕΤΟ για τις αποφάσεις εξωτερικής πολιτικής και ιδιαίτερα για κάθε**

απόφαση για συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς, που δεν έχουν ως μέλη και την Ελλάδα και την Τουρκία.

Γι' αυτόν το λόγο θεωρούν ότι, υπό τις επικρατούσες συνθήκες η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν πρέπει να προχωρήσει την αίτηση.

Η Κοινότητα όμως, μετά τη λογική της αναγνώρισης της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία συνάδει με εκείνη των Ηνωμένων Εθνών, όπου αναγνωρίζεται η νομιμότητα της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας και δεν αναγνωρίζεται «η Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου» αισθάνεται, ότι η αίτηση είναι αποδεκτή και άρχισε η διαδικασία που προνοούν οι συνθήκες της Ρώμης για εξέταση της αίτησης».

«9. Πρέπει να προχωρήσει τη θέση της, ως προς το **Κοινοτικό Κεκτημένο (Acquis Communautaire)** και ιδιαίτερα τους κανονισμούς που ενδιαφέρουν μια αγορά και τις κοινές πολιτικές για να μπορέσει να γίνει ένα δυναμικό μέλος της οικονομικής και νομισματικής ένωσης και για να γίνει ένα δραστήριο μέλος της κοινής εξωτερικής πολιτικής και για την ασφάλεια της».

«11. Εξετάζοντας την καταλληλότητα της Κύπρου για εισδοχή και την ικανότητα της να γίνει πλήρες μέλος της Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Κοινότητα πρέπει να λάβει υπόψη τις ιδιαίτερες σχέσεις, της μιας Κυπριακής Κοινότητας με ένα μέλος - κράτος (την Ελλάδα) και τις σχέσεις της άλλης Κυπριακής Κοινότητας, με μια χώρα (την Τουρκία) που έχει σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα – και σαν αιτητής επίσης, για εισδοχή – και που έχει στρατηγικά, πολιτικά και οικονομικά μεγάλη σημασία για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Στο άρθρο 44 αναφέρεται επίσης ότι, «η γεωγραφική θέση της Κύπρου, οι βαθιοί δεσμοί, οι οποίοι για δύο χιλιάδες χρόνια έχουν τοποθετήσει το νησί στο κέντρο της Ευρωπαϊκής κουλτούρας και πολιτισμού, η έντονη επιρροή που είναι εμφανής στις αρχές των πολιτών της Κύπρου καθώς και στην πολιτιστική, πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή των πολιτών της, ο πλούτος που προσφέρει κάθε είδους επικοινωνία με την Κοινότητα, όλα αυτά επιβεβαιώνουν την Ευρωπαϊκή ταυτότητα ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ της Κύπρου».

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΟΜΙΣΙΟΝ ΤΟΥ 1998

1.1 Όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό, για προστασία των μειονοτήτων, η Κομισιόν γράφει ότι, η ελευθερία έκφρασης, οργανώσεων, οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων και η προστασία των μειονοτήτων είναι εγγυημένα και σεβαστά. Αλλά επαναλαμβάνει ότι, οι βασικές ελευθερίες, και ειδικά αυτή της μετακίνησης ανθρώπων στη χώρα τους, όπως και η διακίνηση εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίου και το δικαίωμα εγκατάστασης δεν μπορούν να ασκηθούν σ' όλη την επικράτεια της Δημοκρατίας.

1.2 Επίσης αναφέρει, παρ' όλων ότι η απόφαση των Ηνωμένων Εθνών 3212, καλεί για απόσυρση όλα τα ξένα στρατεύματα από την Κύπρο, η Τουρκία διατηρεί τις Δυνάμεις της στην Κύπρο.

Ακόμη παρατηρεί ότι τα όπλα στο νησί γίνονται πιο μοντέρνα, σε βαθμό που η άμυνα που διατηρείται από κάθε πλευρά να καταναλώνει ένα μεγάλο μέρος του εθνικού προϋπολογισμού.

2.3 Σαν γενική εκτίμηση, παρατηρείται ότι το Βόρειο μέρος της Κύπρου, δε θα παρουσιάσει μεγάλες οικονομικές δυσκολίες, ένεκα του μικρού του μεγέθους και ειδικά, όσον αφορά τη γεωργία και τον τουρισμό. Αλλά είναι σημαντικό η υποδομή του να φθάσει αυτήν του νότιου μέρους.

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΟΜΙΣΙΟΝ ΤΟΥ 1999

Η Κύπρος και η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι στην τελευταία φάση της ολοκλήρωσης της Τελωνειακής Σύμβασης, η οποία προνοεί ελεύθερη και ανεμπόδιστη διακίνηση βιομηχανικών και γεωργικών εμπορευμάτων και την υιοθέτηση συνοδευτικών μέτρων.

Ως βήμα γι' αυτή τη διαδικασία, οι απαγορεύσεις για Τουρκικά εμπορεύματα στην Κύπρο έχουν αρθεί.

Επίσης, η απόφαση της Κυπριακής Κυβέρνησης, το 1998, για να μην αναπτύξει επιπρόσθετα όπλα έχει υιοθετηθεί και χαιρετιστεί από τη διεθνή κοινότητα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση λυπάται για την απουσία αντιπροσώπων της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας στη διαπραγματευτική ομάδα της Κύπρου, και επανέλαβε την προσφορά του κ. Κληρίδη, που βρίσκεται στο τραπέζι. Η παρουσία τους θα διασφαλίσει τα συμφέροντά τους, που θα ληφθούν υπόψη και θα βοηθήσει στην επιθυμία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το κοινοτικό κεκτημένο να εφαρμοστεί σ' όλο το νησί.

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΟΜΙΣΙΟΝ ΤΟΥ 2000

Η επιτυχής ολοκλήρωση στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, στο Άμστερνταμ (Ιούνιος 1997), της Διακυβερνητικής Διάσκεψης που άρχισε το 1996, με πλήρη συμφωνία για ένα Σχέδιο Συνθήκης, άνοιξε το δρόμο για την έναρξη της διαδικασίας διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε το έγγραφο «Agenda 2000» (Ιούλιος 1997), το οποίο περιέχει τις Γνωμοδοτήσεις της, σε σχέση με τις αιτήσεις ένταξης που υπέβαλαν οι δέκα χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και προτάσεις σχετικά με την ανάπτυξη των πολιτικών της Ένωσης. Σ' αυτές, συμπεριλαμβάνονται τα θέματα που συνδέονται με τη διεύρυνση.

Στην απόφαση αυτή, η Κομισιόν επαναλαμβάνει ότι στη Βόρειο Κύπρο, αν και οι απαγορεύσεις, όσον αφορά την ελεύθερη διακίνηση έχουν καλύτερείσει

λίγο, δεν εφαρμόζεται η συμφωνία της Τρίτης Βιέννης του 1975, όσον αφορά τους Ελληνοκυπρίους και τους Μαρωνίτες.

Επίσης, η μη-εκτέλεση της απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όσον αφορά το Δικαίωμα Κύπριου (υπόθεση Τπίνας Λοϊζίδου), που ζει στο νότιο τμήμα της Κύπρου να απολαμβάνει την περιουσία του στα βόρεια, όσο και μερικές περιπτώσεις ελευθερίας λόγου, ανησυχούν την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.5 Η Κομισιόν επαναλαμβάνει, ότι η οικονομία της Κύπρου είναι ικανή να τα βγάλει πέρα με την ανταγωνιστική πίεση των αγορών της Ένωσης.

Το Βόρειο μέρος έχει μείνει πίσω (οικονομικά), σε σύγκριση με το νότιο μέρος, όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη και το κατά κεφαλήν εισόδημα.

ΣΟΒΑΡΟΤΑΤΗ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΠΟΙΚΟΥΣ

Σύμφωνα με την Έκθεση της Κομισιόν της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 2000, η κάθοδος των Τούρκων εποίκων της Βόρειας Κύπρου συνεχίζεται και ο αριθμός τους έφθασε τις 95.000 και κοντεύει να φθάσει τον αριθμό των Τουρκοκυπρίων, οι οποίοι τώρα, σύμφωνα με την Έκθεση ήταν περίπου 105.000.

Δυστυχώς, όλες οι Κυπριακές Κυβερνήσεις, από το 1975 που άρχισε ο εποικισμός της κατεχόμενης Κύπρου, μέχρι σήμερα, παρέλειψαν να ασκήσουν το δικαίωμα που τους παρέχουν οι πιο κάτω Διεθνείς Συμφωνίες, να καταγγείλουν την Τουρκία για το έγκλημα της αυτό, το οποίο από το τέλος του 1976 όπως φαίνεται πιο κάτω, θεωρείται ως ΕΓΚΛΗΜΑ ΠΟΛΕΜΟΥ και να ζητήσει εγκαίρως τη διακοπή τέτοιου εποικισμού και τον επαναπατρισμό στην Τουρκία εκείνων που είχαν έρθει.

Τέτοιος εποικισμός απαγορεύεται από τη Σύμβαση της Γενεύης, του Αυγούστου του 1949, η οποία υπογράφηκε, μεταξύ άλλων, από την τότε Κυβέρνηση της Κύπρου και από την Κυβέρνηση της Τουρκίας. Το άρθρο 49 προνοούσε τα εξής:

«Μια Δύναμη που κατέχει έδαφος μιας άλλης χώρας, δε θα δύναται να εξορίσει, ή να μεταφέρει μέρος του δικού της άμαχου πληθυσμού στο κατεχόμενο απ' αυτήν έδαφος».

Η Σύμβαση της Γενεύης του 1949 επικυρώθηκε επισήμως από την Κυπριακή Δημοκρατία με τον Νόμο 40, της 18^{ης} Ιουλίου 1966, ο οποίος δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα την ίδια ημέρα.

Στις 8 Ιουνίου 1977, υπογράφηκε από τις χώρες που είχαν υπογράψει τη Σύμβαση της Γενεύης, ένα επιπρόσθετο Πρωτόκολλο το οποίο μπήκε σε εφαρμογή, στις 7 Δεκεμβρίου 1978 και προνοούσε τα εξής:

«85 (4) Η μεταφορά από μια Κατέχουσα Δύναμη, μέρος του δικού της αστικού πληθυσμού κατά παράβαση του άρθρου 49, της Σύμβασης της Γενεύης του 1949, θα θεωρείται σοβαρότατη παράβαση του παρόντος Πρωτοκόλλου, όταν αυτή γίνεται οικειοθελώς.

«85 (5) Χωρίς επηρεασμό της εφαρμογής της αρχικής Σύμβασης και του παρόντος Πρωτοκόλλου, οι πολύ σοβαρές παραβάσεις αυτών των εγγράφων θα θεωρούνται, ως ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΠΟΛΕΜΟΥ».

Το Πρωτόκολλο τούτο, επικυρώθηκε από την Κυπριακή Κυβέρνηση με το νόμο 43, της 12^{ης} Μαΐου 1979.

Λαμβάνοντας υπόψη, τις πιο πάνω πρόνοιες της Σύμβασης της Γενεύης και του Πρωτοκόλλου της, γίνεται φανερό ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση όφειλε να καταγγείλει την Τουρκία στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, ή σε άλλα αρμόδια Διεθνή Δικαστήρια, για τη μεταφορά των Ανατολιτών εποίκων στην Κύπρο, κατά παράβαση της πιο πάνω Σύμβασης και του Πρωτοκόλλου της, το οποίο χαρακτηρίστηκε ως **έγκλημα πολέμου**, και να ζητηθεί από την Τουρκία να σταματήσει τον τέτοιο εποικισμό και να αποσύρει τους εποίκους οι οποίοι είχαν έλθει.

Με την αδράνεια αυτή της Κυπριακής Κυβέρνησης, η Τουρκία συνέχισε ανενόχλητα να εισάγει Ανατολίτες έποικους στην Κύπρο μέχρι σήμερα, και μάλιστα από το 1992 χωρίς παρουσίαση διαβατηρίων μεταξύ Τουρκίας και τουρκοκρατούμενης περιοχής της Κύπρου.

Τώρα, ο συνολικός αριθμός των εποίκων θα είναι περίπου 100.000, δηλαδή αριθμός περίπου ίσος με τον αριθμό των Τουρκοκυπρίων, οι οποίοι θα απέμειναν μετά τη μετανάστευση τους. Ο αριθμός των Τουρκοκυπρίων (Τ/Κ), οι οποίοι μετανάστευσαν μπορεί να υπολογιστεί ως εξής: Το 1973, σύμφωνα με τη «μίνι απογραφή» που διενήργησε η Κυπριακή Κυβέρνηση, το σύνολο των Τ/Κ ήταν 116.000. Αν λάβει ένας υπόψη, ότι η αύξηση στα προηγούμενα χρόνια, τόσο των Ελληνοκυπρίων, όσο και των Τ/Κ ήταν 1%, με ανατοκισμό βρίσκουμε ότι ο συνολικός πληθυσμός των Τ/Κ έπρεπε να είναι 148.000. Εφόσον ο πληθυσμός των Τ/Κ σήμερα είναι 100.000 - σημαίνει ότι έχουν έως τώρα μεταναστεύσει περίπου 48.000.

Έστω και τώρα η Κυπριακή Κυβέρνηση οφείλει να ζητήσει χωρίς καθυστέρηση, από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, ή άλλο αρμόδιο Διεθνές Δικαστήριο, να καταδικάσει την Τουρκία ως **εγκληματία πολέμου** σύμφωνα με τη Συμφωνία της Γενεύης και του Πρωτοκόλλου της και να τη διατάξει να σταματήσει την μεταφορά εποίκων και να επαναπατρίσει στην Τουρκία αυτούς που ήλθαν παράνομα στα προηγούμενα χρόνια.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΓΛΑΥΚΟ ΚΛΗΡΙΔΗ

9 Νοεμβρίου 2002

Αγαπητέ Γλαύκο,

Στη συνέχεια της επιστολής μου, ημερομηνίας 24^{ης} Μαΐου 2002, με την οποία σου έστειλα μια μελέτη μου με τίτλο «**THE SOLUTION OF THE REFUGEES' AND THEIR PROPERTIES' ISSUE OF THE PROBLEM OF CYPRUS, ON THE BASIS OF THE FIRST PROTOCOL TO THE EUROPEAN CONVENTION OF HUMAN RIGHTS**», σου εσωκλείω μια δεύτερη μελέτη μου με τίτλο «**ADDITIONAL G/C REFUGEES TO RETURN NEAR THEIR HOMES WITH THE CREATION OF G/C CANTONS**».

Ελπίζω να συμφωνείς με τις εισηγήσεις μου και να τις υιοθετήσεις στις διαπραγματεύσεις για τα δύο βασικά θέματα: Του προσφυγικού και του εδαφικού.

Είμαι στη διάθεση σου για κάθε πληροφορία σχετικά με αυτά τα θέματα.

Παρακαλώ να μου αναγγείλεις παραλαβή της παρούσας.

Με θερμούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

ΥΓ: ΕΛΠΙΖΩ ΝΑ ΕΠΩΦΕΛΗΘΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΘΑΥΡΙΑΝΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ ΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΟΥ «ΝΑ ΠΑΡΑΔΩΣΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΟΥΚ ΕΛΑΤΤΩ», ΑΠΑΝΤΩΝΤΑΣ ΣΤΟΝ Γ.Γ ΟΤΙ «ΚΑΤ' ΑΡΧΗΝ ΣΥΜΦΩΝΑΤΕ ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ, ΑΛΛΑ ΕΠΙΦΥΛΑΤΤΕΣΤΕ ΝΑ ΣΥΖΗΤΗΣΕΤΕ ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΤΙΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ».

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ κ. Kofi Annan
(11/11/02)

Στις 11 Νοεμβρίου 2002 ο Ειδικός Σύμβουλος για το Κυπριακό κ. Alvaro de Soto παρέδωσε στους δύο Αρχηγούς ένα λεπτομερές μακροσκελές πλάνο του Γενικού Γραμματέα ως βάση συμφωνίας συνολικής λύσης του Κυπριακού. Αντίγραφα δόθηκαν και στις κυβερνήσεις Βρετανίας, Ελλάδας και Τουρκίας.

Στους δύο Αρχηγούς εδόθη προθεσμία 7 ημερών, δηλαδή μέχρι τις 18 Νοεμβρίου 2002, να υποβάλουν στον Γενικό Γραμματέα τις αντιδράσεις τους (their reactions) σχετικά με το κείμενο του Σχεδίου.

13 Νοεμβρίου 2002

Αγαπητέ Γλαύκο,

Όλες οι χώρες του κόσμου αναμένουν από εσένα μια θετική απάντηση στο ερώτημα του κ. Αννάν «ΔΕΧΕΣΘΕ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΜΟΥ ΩΣ ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΟΠΙΝ ΝΑ ΠΡΟΧΩΡΗΣΕΤΕ ΣΤΙΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ;»

Η απάντηση που αναμένουν η Ευρωπαϊκή Ένωση και η οποία θα τη λάβει υπόψη της, αργότερα, όπως και οι άλλοι, είναι «Η ΠΛΕΥΡΑ ΜΑΣ ΔΕΧΕΤΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΑΣ ΩΣ ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΛΥΣΗ» και είμαστε έτοιμοι να διαπραγματευθούμε καλόπιστα τις λεπτομέρειες.

Η αντίθετη απάντηση «Δέχομαι το σχέδιο ως βάση για διαπραγματεύσεις» σημαίνει «δέχομαι ν' αρχίσουμε κουβέντες» που είναι βέβαιο ότι θα καταλήξουν σε διαφωνίες, οπότε θα μείνει αναπάντητο το αν θέλουμε την πρόταση του κ. Αννάν ως βάση για λύση.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

4 Δεκεμβρίου 2002

Αγαπητέ Γλαύκο,

Με την ευκαιρία που σας ζήτησε ο Γενικός Γραμματέας (Γ.Γ) των Η.Ε., στις 25 Νοεμβρίου 2002, ίσως για τελευταία φορά, να του πείτε τι αλλαγές του τελευταίου Εγγράφου του ζητάτε να γίνουν, για να το δεχθείτε ως βάση για λύση του κυπριακού προβλήματος, εισηγούμαι να του απαντήσετε ως εξής:

«Εις απάντηση της επιστολής σας, ημερομηνίας 25/11/02 σας πληροφορώ ότι **η δική μας πλευρά**, θέλοντας να δώσει ένα τέλος στο μακροχρόνιο αδιέξοδο που δημιουργόταν ως τώρα με την απαίτηση της κάθε πλευράς να απαλειφθούν τα στοιχεία των εκάστοτε προτάσεων τα οποία αυτή θεωρούσε αρνητικά, και να παραμείνουν όσα θεωρούσε θετικά, **αποφάσισε να αποδεχθεί την τελευταία πρόταση σας, όπως έχει, γιατί τη θεωρεί ως την**

καλύτερη εφικτή (best feasible) βάση για λύση του Κυπριακού Προβλήματος».

Έτσι, ελπίζω να μπορέσετε να επανενώσετε το νησί μας και να εξιλεωθείτε από την, ορθή ή λανθασμένη, κατηγορία ότι συντείνετε στην ανατροπή των Συνθηκών Ζυρίχης και Λονδίνου, πράγμα που τελικά οδήγησε στη διχοτόμηση του νησιού.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΕ ΤΑΣΣΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥΣ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

γραφείο προέδρου

11 Ιουνίου, 2001.

Κύριον
Χριστοφή Οικονομίδη
Ταχ. Κιβ. 21632
1511 Λευκωσία.

Αγαπητέ κε. Οικονομίδη,

Ευχαριστώ θερμά για την επιστολή σας ημερ. 29/5/2001 και για τα συγχαρητήριά σας για την επανεκλογή μου στη Βουλή.

Παρά τις διαφορές που είχαμε και έχουμε όσον αφορά τις εκτιμήσεις για τα σχέδια και βλέψεις της Τουρκίας όσον αφορά την Κύπρο, πάντα τρέφω βαθιά εκτίμηση και θαυμασμό για τις γνώσεις και εμπειρία μελέτη από μέρους σας, όλων των εγγράφων, εισηγήσεων, προτάσεων και μελετών που αφορούν το Κυπριακό. Σας διαβεβαιώ, ότι δεν μπορώ να σκεφτώ πιο έγκυρη πηγή από σας, για να προσφύγω σε περίπτωση που χρειάζεται σύγκριση για τις τοποθετήσεις και διατυπώσεις των Τούρκικων απαιτήσεων και σχεδιασμών για την Κύπρο, και δεν θα διστάσω να προσφύγω σε σας.

Είναι η γνώμη μου, πάντως, ότι η Τούρκικη τακτική και απαιτήσεις για την Κύπρο, που ήσαν πάγιες και παραμένουν αμετάβλητες, είναι μια «λύση» δύο χωριστών ισότιμων Κρατών, με εθνικό ξεκαθάρισμα των κατεχόμενων περιοχών και που, όσον αφορά την διοίκηση, θα καθιστά την Τουρκία αφέντη στα κατεχόμενα και ισότιμο συνεταιίρο στην υπόλοιπη Κύπρο. Αυτή την λύση επιδίωκε πάντα η Τουρκία, κάποτε συγκαλυμμένα, σήμερα, όμως έχει την δύναμη και το θράσος να λέγει φανερά και με σαφήνεια, όσα προηγουμένως έλεγε συγκαλυμμένα.

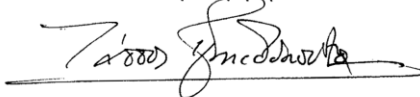
Η ανάλυση για το πώς φτάσαμε ως εδώ ή η απόδοση ευθυνών για το παρελθόν, μόνο ακαδημαϊκή σημασία έχουν.

Ούτε η γνώμη, ούτε η βούληση, ούτε τα οικονομικά συμφέροντα των Τουρκοκύπριων, έχουν σημασία για την Τουρκία, ούτε πρόκειται να επηρεάσουν ή να οδηγήσουν την Τουρκία σε παρέκκλιση ή εκτροπή από αυτή την βασική πολιτική της. Μόνο το ενδεχόμενο ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και την δύναμη που, έτσι, πιθανώς να αποκτήσει η Κύπρος για να παρεμποδίσει συμφέροντα της Τουρκίας σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι πιθανό να αλλάξει την εξίσωση.

Γι' αυτό, ιδιαίτερα με ενδιαφέρουν οι σκέψεις σας, για τα πρακτικά, νομικά, οικονομικά και πολιτικά προβλήματα που εγείρονται, από την πιθανότητα ένταξης στην Ε.Ε. μόνο των ελεύθερων περιοχών, ενώ θα συνεχίζεται η Τούρκικη κατοχή, και οι τρόποι αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων.

Θα χαρώ ιδιαίτερα να μάθω τις απόψεις, ιδέες, σκέψεις και προβληματισμούς σας γι' αυτά τα θέματα.

Με πολλή εκτίμηση

(υπ.) Τάσος Παπαδόπουλος

ΤΠ/εκ.μμ

ΤΡΕΚ2758

15 Ιουνίου 2001

Αγαπητέ κ. Παπαδόπουλε,

Χάρηκα για την επιστολή σου της 11^{ης} Ιουνίου, όχι γιατί μου κάνεις το κομπλιμέντο ότι είμαι ένα είδος εγκυκλοπαίδειας για το κυπριακό πρόβλημα, που είναι υπερβολή, όσο γιατί, αντίθετα από άλλους πολιτικούς, εκφράζει την επιθυμία σου να συζητήσουμε για τα καυτά τρέχοντα θέματα του κυπριακού.

Επειδή τέτοια συζήτηση δεν είναι πρακτικά δυνατό να γίνει με αλληλογραφία, θα ευχαριστηθώ όταν θα έχεις καιρό κάποιο απόγευμα μετά τις 5:30 μ.μ. να συναντηθούμε, κατά προτίμηση στο σπίτι μου, οδός Δοσιθέου 6, Λυκαβητός (κοντά στην πρώην Αμερικάνικη Πρεσβεία), γιατί έχω πρόβλημα με το πόδι μου που το έσπασα ύστερα από γλίστρημα και περπατώ με δύο μπαਸτούνια.

Με θερμούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

1ην Ιουλίου 2001

Αγαπητέ κ. Παπαδόπουλε,

AIDE MEMOIRE

Αναφερόμενος στη συνάντηση της περασμένης Τετάρτης (27/06/2001), θα ήθελα να σημειώσω τα πιο κάτω ως Aide memoire.

Πρώτο, ισχυρίστηκες ότι οι Τούρκοι κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων επεδίωκαν και συνεχίζουν να επιδιώκουν μια λύση με την οποία θα είναι κύριοι της Βόρειας Κύπρου και συνέταιροι στη Νότια Κύπρο. Εις απάντηση σε υπενθύμισα ότι, από τον Ιανουάριο του 1975 και Μάρτιο του 1986, οι Αμερικάνοι στην πρώτη περίπτωση μαζί με τους Άγγλους και τους Καναδούς και σε άλλες δύο περιπτώσεις ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, κ. Ντε Κουεγιάρ, πρότειναν σχέδια λύσης του Κυπριακού τα οποία κατόπιν παρασκηνακών πιέσεων κυρίως της Αμερικής απεδέχθη ο κ. Ντενκτάς ως βάση για λύση του Κυπριακού. Τις προτάσεις εκείνες η Κυπριακή πλευρά τις απέρριψε. Παρ' όλων που κι αυτές περιλάμβαναν τις βασικές αρχές μιας Δικονοτικής Διζωνικής Ομοσπονδίας με ένα κράτος, μια εξωτερική κυριαρχία και δύο πολιτικά ίσες Ομόσπονδες Πολιτείες με Πρόεδρο Έλληνα και Τούρκο Αντιπρόεδρο με αναλογία με συμμετοχή στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση 70 % με 30% και όλους τους άλλους όρους οι οποίοι ικανοποιούσαν με 12 καθορισμένες εξουσίες της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης και οι άλλες εξουσίες θα υπάγονταν στις Ομόσπονδες Πολιτείες και όλα τα ξένα στρατεύματα θα έφευγαν προτού εγκατασταθεί η Δημοκρατία και άλλες συνήθειες συμφωνίες μιας πραγματικής Ομοσπονδίας και όμως η δική μας πλευρά τις απέρριψε.

Δεύτερο, θα ήθελα να σε ρωτήσω, πώς οι Αμερικανοί οι οποίοι πίεσαν την τουρκική πλευρά, πράγμα το οποίο επιβεβαιώνει ο κ. Ντε Κουεγιάρ στο βιβλίο του «Pilgrimage for Peace» και δέχθηκε τις πιο πάνω λύσεις, θα άφηναν την Τουρκία να αλλάξει άρδην τις προτάσεις εκείνες για να επιτύχει αυτό που ισχυρίζεσαι ότι επιδίωκε; Δε μπορείς να ισχυριστείς ότι αυτό το επιδίωξε η Τουρκία σε εκείνες τις περιπτώσεις.

Το συμπέρασμα από όλα αυτά είναι ότι η μη λύση του Κυπριακού σε εκείνα τα χρόνια, οφειλόταν στην άρνηση τη δική μας, παρά στην επιμονή της Τουρκίας να επιτύχει αυτό που ισχυρίζεσαι.

Στο τέλος της συνομιλίας μας ανέφερα ότι πρέπει να ομολογήσουμε ότι την ανάπτυξη της και το λάθος το δικό μας στα τελευταία 24 χρόνια την επιτύχαμε με την ανοχή, διότι στα μέτρα τα οποία μας απειλεί ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Ismael Cem, ότι θα πάρουν εναντίον μας αν γίνουμε αποδεκτοί στην Ευρωπαϊκή Ένωση προτού βρεθεί λύση, θα είναι και τέτοια μέτρα τα οποία δεν είναι δύσκολο να οργανωθούν από την Τουρκία αλλά να παρουσιαστούν ως συνοριακά επεισόδια ή ανθρωπίνες επιδρομές στις ελεύθερες περιοχές από Ανατολίτες έποικους, με σκοπό να αποθαρρύνουν τον

τουρισμό μας και να δημιουργήσουν αίσθημα ανασφάλειας στους επιχειρηματίες της ελεύθερης περιοχής.

Μου απάντησες ότι δεν το κάμνουν οι Τούρκοι γιατί εμποδίζονται από τους Αμερικανούς. Έστω κι αν υποθέσουμε ότι ήταν η Αμερικανική Κυβέρνηση Clinton που εμπόδισε την Τουρκία να πάρει μέτρα εναντίον μας. Ποιος μας εγγυάται ότι η νέα Κυβέρνηση Bush θα συνεχίσει να κάνει το ίδιο;

Με θερμούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

23 Μαΐου 2002

Αγαπητέ Γλαύκο,

Επισυνάπτω φωτοαντίγραφο μιας επιστολής μου που έστειλα στις εφημερίδες για δημοσίευση, με τίτλο **«Τα Αποτελέσματα της Πολιτικής του κ. Τάσσου Παπαδόπουλου τα τελευταία 40 χρόνια»**.

Πιστεύω ότι θα συμφωνείτε με αυτά που γράφω.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

**ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ «ΑΠΟΡΡΙΠΤΙΚΗΣ» ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΤΟΥ κ. ΤΑΣΣΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 40 ΧΡΟΝΙΑ**

21 Μαΐου, 2002

Επισυνάπτω φωτοαντίγραφο μιας σελίδας (Τόμος Α', σελίδα 145) του βιβλίου του κ. Γλαύκου Κληρίδη «Η Κατάθεση μου», στο οποίο απεκάλυψε ότι από το 1962 **«ορισμένα γεράκια θα έκαναν ό,τι μπορούσαν για να προλάβουν μια συμφωνία και θα επέμεναν να ωθούν τον Μακάριο προς την άποψη ότι το σύνταγμα δεν ήταν λειτουργικό και ότι η μη λειτουργικότητα του έπρεπε να αποδειχθεί έστω και αν κόστιζε μια συνταγματική κρίση κι ακόμα ότι, μια συνταγματική αναθεώρηση με στόχο τον περιορισμό των υπερβολικών τουρκικών δικαιωμάτων ήταν επιτακτική κι έπρεπε να προχωρήσει χωρίς καθυστέρηση. Τόσο μεγάλη ήταν η πολιτική ανωριμότητα μερικών πολιτικών προσωπικοτήτων»**.

Μετά την έκδοση του πιο πάνω βιβλίου του, ρώτησα τον κ. Κληρίδη ποιους εννοούσε ως «γεράκια» και με πληροφόρησε ότι δύο απ' αυτούς, ήταν ο Τάσος Παπαδόπουλος και ο Γιωρκάτζης.

Είναι γνωστά τα τραγικά αποτελέσματα της πολιτικής εκείνης. **Αντισυνταγματική αναθεώρηση επί το καλύτερο, καταλήξαμε στη μισοτουρκοποίηση της Κύπρου.**

Σε άλλες χώρες όταν ένας πολιτικός αποτύχει, αποσύρεται από την πολιτική και αν είναι πολύ εύθικτος κάνει **«χαράκιρι»**. Στην Κύπρο όμως έχουμε τον κ. Τάσσο Παπαδόπουλο ο οποίος, αντί να αποσυρθεί από την πολιτική και να ζητήσει συγγνώμη από τον Κυπριακό λαό γιατί η πολιτική του για το Κυπριακό, στην οποία έσπρωχνε τον Πρόεδρο Μακάριο να ακολουθήσει, οδήγησε στη σημερινή τραγική κατάσταση, τολμά να **θέλει να γίνει Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας υποστηριζόμενος από νεότερους πολιτικούς αρχηγούς οι οποίοι δεν ξέρουν το πολιτικό παρελθόν του κ. Τάσσου Παπαδόπουλου**, ο οποίος τόσο από το 1963 ως την τούρκικη εισβολή, όσο και μετά από την εισβολή έσπρωχνε τον Πρόεδρο Μακάριο, και αργότερα τον Πρόεδρο Κυπριανού, να μη δεχθούν τις προτάσεις που κατά καιρούς πρότεινε ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών τις οποίες, ύστερα από πίεση του Αμερικανού Προέδρου Ρήγκαν, δεχόταν η

τουρκική πλευρά, και τις οποίες ο κ. Τάσσος Παπαδόπουλος θεωρούσε ως **«κακές λύσεις»**.

Τώρα, τι επιδιώκει ο κ. Τάσσος Παπαδόπουλος αν εκλεγεί Πρόεδρος;

Θα συνεχίσει την μέχρι σήμερα πολιτική του να απορρίπτει κάθε προτεινόμενη **«κακή λύση»**, ή θα ακολουθήσει την πολιτική του κ. Γλαύκου Κληρίδη, την οποία ο ίδιος χαρακτήριζε **«ενδοτική»** και η οποία όμως είναι πιθανό να επιτύχει μια αμοιβαίως αποδεκτή λύση του χρονίσαντος Κυπριακού προβλήματος;

Χριστοφής Οικονομίδης

Γλαύκος Κληρίδης «Η Κατάθεση μου», Τόμος Α΄, σ. 145.

«...Ήταν αργά όταν έφυγα από το Προεδρικό, αλλά ένιωθα ότι είχε γίνει καλή δουλειά και ότι είχε ανοίξει ένας σωστός δρόμος. Ήξερα όμως, ότι ορισμένα γεράκια θα έκαναν ό,τι μπορούσαν για να προλάβουν μια συμφωνία και θα επέμεναν να ωθούν τον Μακάριο προς την άποψη ότι το σύνταγμα δεν ήταν λειτουργικό και ότι η μη λειτουργικότητά του έπρεπε να αποδειχθεί, έστω κι αν κόστιζε μια συνταγματική κρίση κι ακόμα μια συνταγματική αναθεώρηση, με στόχο τον περιορισμό των υπερβολικών τουρκικών δικαιωμάτων, ήταν επιτακτική και έπρεπε να προχωρήσει χωρίς καθυστέρηση. Τόσο μεγάλη ήταν η πολιτική ανωριμότητα μερικών πολιτικών προσωπικοτήτων...».

Ο ΤΑΣΣΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΕΞΕΛΕΓΗ ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΧΑΡΙΣ ΣΤΟ ΛΑΘΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕΚΟΥ ΜΑΡΚΙΔΗ
ΝΑ ΘΕΣΕΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟ 2003

Εάν ο Μαρκίδης είχε αποσύρει την υποψηφιότητά του, υπήρχε πιθανότητα να ελαττωνόταν το ποσοστό που πήρε ο Τάσσο Παπαδόπουλος (51,51%) πολύ πιο κάτω από το 50% και δε θα εκλεγόταν Πρόεδρος, όπως είχα προβλέψει στην πιο κάτω επιστολή μου προς τον Μαρκίδη.

8 Φεβρουαρίου 2003

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ

Αγαπητέ κ. Μαρκίδη,

Όπως γίνεται φανερό από τις δημοσκοπήσεις, με τη διάσπαση των Συναγερμικών ψήφων, μεταξύ άλλων και της δικής σου υποψηφιότητας εναντίον του κ. Κληριδη, δίδετε την ευκαιρία στον απορριπτικό κ. Τάσσο Παπαδόπουλο να εκλεγεί Πρόεδρος και να ματαιώσει λύση του Κυπριακού με τη διαιώνιση της διχοτόμησης της Κύπρου!

Είμαι βέβαιος ότι θα συναισθάνεσαι την ευθύνη που έχεις, βάζοντας υποψηφιότητα Προέδρου εναντίον εκείνης του κ. Κληριδη, που έχει προηγηθεί.

Γι' αυτό εισηγούμαι φιλικά, να αποσύρεις αμέσως την υποψηφιότητα σου δίνοντας την κατάλληλη δικαιολογία.

Μ' αυτό τον τρόπο, θα εξασφαλίσεις, πιστεύω, τη διαδοχή του κ. Κληριδη, μετά από 16 μήνες.

Πιστεύω ότι, αν εξηγήσεις τους λόγους της ενέργειας σου αυτής στη σύζυγό σου, θα συμφωνήσει κι' αυτή.

Η επιστολή μου αυτή, έρχεται ως συμπλήρωση του τηλεφωνικού μηνύματος που σου έστειλα την προτεραία της απόφασης σου να υποβάλεις υποψηφιότητα, με το οποίο σε συμβούλευα να μην υποβάλεις, και το οποίο μήνυμα πληροφορούμαι ότι το πήρες.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

20 Φεβρουαρίου 2003

Αγαπητέ κ. Παπαδόπουλε,

Σας συγχαίρω θερμά για την εκλογή σας (στις 16.2.2003), στη θέση του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας και εύχομαι να υπογράψετε εγκαίρως το έγγραφο του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών κ. Κόφι Αννάν ώστε να αποφύγουμε τις πιο κάτω δυσμενείς συνέπειες:

α. χειροτέρευση των σχέσεων μας με το Συμβούλιο Ασφαλείας και την Ευρωπαϊκή Ένωση,

β. τη διαιώνιση της διχοτόμησης της Κύπρου και την μετατροπή των δύοπέμπτων της σε μόνιμη επαρχία της Τουρκίας,

γ. τη χειροτέρευση των σχέσεων Ελλάδας-Τουρκίας και

δ. την εξαίρεση της Κύπρου και του Αιγαίου από τη στρατιωτική προστασία του Ευρωστρατού.

Επίσης, δεν πρέπει να παραβλέπετε το γεγονός ότι, όταν γίνουμε πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πολλές από τις, φαινομενικά, αρνητικές πρόνοιες του εγγράφου του Γενικού Γραμματέα, θα εξομαλυνθούν βαθμιαίως στη χοάνη **«του κοινοτικού κεκτημένου»**.

Εύχομαι σ' όλη την οικογένεια σας υγεία και ευημερία.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

10 Νοεμβρίου 2003

Αγαπητέ κ. Παπαδόπουλε,

Είδα στον τύπο για πολλοστή φορά, κατά τη διάρκεια του τρέχοντος έτους ότι **«είσαστε έτοιμος όποτε σας καλέσει ο Γενικός Γραμματέας (Γ.Γ.) να αρχίσετε διαπραγματεύσεις με τον εκπρόσωπο της άλλης πλευράς για να λύσετε το Κυπριακό χωρίς όρους και περιορισμούς».**

Όπως θα θυμάστε, στις 11 Μαρτίου 2003 ύστερα από την αποτυχία του Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) κ. Κόφι Αννάν να πείσει εσάς και τον Τουρκοκύπριο ηγέτη κ. Ραούφ Ντενκτάς να συμφωνήσετε και να οργανώσετε ξεχωριστά ταυτόχρονα δημοψηφίσματα με βάση το τελευταίο Σχέδιο του Γ.Γ. που σας υπέβαλε στις 26 Φεβρουαρίου 2003, σας δήλωσε ότι το Σχέδιο του **«παραμένει στο τραπέζι και είναι έτοιμος να ξαναρχίσει τις διαπραγματεύσεις με βάση το Σχέδιο του υπό ορισμένους όρους».**

Στο μεταξύ, το Συμβούλιο Ασφαλείας εξέδωσε τον πιο αμερόληπτο σχολιασμό της πρότασης του Γενικού Γραμματέα στο βαρυσήμαντο ομόφωνο ψήφισμα του 1475, στις 14 Απριλίου 2003, το οποίο έλεγε μεταξύ άλλων τα εξής:

« Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

1. Συγχαίρει την εξαιρετική προσπάθεια που έκαμε ο Γ.Γ. και ο Ειδικός Σύμβουλος του και η ομάδα του.

2. Περαιτέρω συγχαίρει τον Γ.Γ. γιατί πήρε την πρωτοβουλία και παρουσίασε στις δύο πλευρές ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο λύσης που επιδιώκει τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ τους, λαμβάνοντας υπόψη τις συνομιλίες που άρχισαν τον Δεκέμβριο του 1999 υπό την αιγίδα του Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών ύστερα από διαπραγματεύσεις για αναθεώρηση εκείνου του Σχεδίου στις 10 Δεκεμβρίου 2002 και 26 Φεβρουαρίου 2003.

3. Λυπάται γιατί, όπως περιγράφεται στην έκθεση του Γ.Γ., στις 10 -11 Μαρτίου 2003 εξαιτίας της αρνητικής προσέγγισης δεν κατέστη δυνατό να καταλήξουν σε πλήρη λύση πριν τις 16 Απριλίου 2003.

4. Το Συμβούλιο Ασφαλείας δίνει την πλήρη υποστήριξη του στο προσεκτικά ισοζυγισμένο σχέδιο του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2003 ως τη μοναδική βάση για περαιτέρω διαπραγματεύσεις και καλεί όλους τους ενδιαφερομένους να διαπραγματευθούν μέσα στο πλαίσιο των καλών υπηρεσιών του Γ. Γ. χρησιμοποιώντας το σχέδιο για επίτευξη μιας ολοκληρωμένης διευθέτησης, όπως περιγράφεται στις παραγράφους 144-151 της έκθεσης του Γ.Γ.

5. Τονίζει την πλήρη υποστήριξη του στην αποστολή των καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα που του ανέθεσε με το ψήφισμα 1250 (1999).

Τις βαρυσήμαντες αυτές συστάσεις δεν τις ανέφερες καθόλου στις πολλαπλές δηλώσεις σου για τη λύση του Κυπριακού προβλήματος ενώ όφειλες ως Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας «να αποδέχεσαι και να εκτελείς τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας, σύμφωνα με τον παρόντα Χάρτη (Άρθρο 25)».

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

5 Ιανουαρίου 2004

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Αγαπητέ κ. Παπαδόπουλε,

Ένα δημοσίευμα του Γραφείου Πληροφοριών, ημερομηνίας 17 Οκτωβρίου 2003, αναφέρεται στο γεγονός ότι θεωρείτε το Σχέδιο Αννάν ως **«the most comprehensive plan which aims at dealing with every aspect of the Cyprus problem and it had opened the way to serious negotiations for reaching a settlement»**, αλλά στη συνέχεια παρατηρείτε ότι το Σχέδιο Αννάν **«needed improvements to render it more workable and thus viable, and underlined that all the amendments the Greek Cypriot side was pursuing did not aim at upsetting the balance and parameters of the plan»**.

Διαβάζοντας και άλλες δηλώσεις σας νομίζετε ότι **«για να γίνει λειτουργικό και βιώσιμο το Σχέδιο Αννάν πρέπει να γίνουν ορισμένες τροποποιήσεις για βελτίωση της λειτουργικότητας του Σχεδίου και τις οποίες κρατάς μυστικές»**. Αυτό το επιχείρημα είναι πολύ παλιό και χρησιμοποιήθηκε από εσάς και άλλους για να τροποποιήσετε το Σύνταγμα του 1960 **«και να γίνει πιο λειτουργικό»**. Όπως υποθέτω θα θυμάστε, θα το βρείτε στη σελίδα 145 του πρώτου τόμου του κ. Γλαύκου Κληρίδη **«Η Κατάθεση μου»**, όπου λέει τα εξής:

«Ήξερα όμως ότι ορισμένα γεράκια θα έκαναν ό,τι μπορούσαν για να προλάβουν μια συμφωνία με την τουρκική πλευρά και επέμεναν να ωθούν τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο προς την άποψη ότι το σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ήταν λειτουργικό και ότι η μη λειτουργικότητά του έπρεπε να αποδειχθεί, έστω κι αν κόστιζε μια συνταγματική κρίση κι ακόμα μια συνταγματική αναθεώρηση, με στόχο τον περιορισμό των υπερβολικών τουρκικών δικαιωμάτων, ήταν επιτακτική και έπρεπε να προχωρήσει χωρίς καθυστέρηση. Τόσο μεγάλη ήταν η πολιτική ανωριμότητα μερικών πολιτικών προσωπικοτήτων...».

Προτού όμως προχωρήσετε να κριτικάρετε το Σχέδιο Αννάν, έπρεπε να δείτε και τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας, σύμφωνα με τις οποίες, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 25, του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών **«όλα τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών συμφωνούν να**

αποδέχονται και να εφαρμόζουν τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας σύμφωνα με τον παρόντα Χάρτη».

Στην προκειμένη περίπτωση ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος όφειλε να δώσει περισσότερη σημασία στο ψήφισμα 1475 της 14^{ης} Απριλίου 2003 του Συμβουλίου Ασφαλείας όσον αφορά τις προτάσεις του Γενικού Γραμματέα, οι οποίες έχουν ως εξής:

«Το Συμβούλιο Ασφαλείας

4. Υποστηρίζει πλήρως το προσεκτικά ισορροπημένο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα το οποίο υποβλήθηκε στις 26 Φεβρουαρίου 2003 ως την μοναδική βάση για περαιτέρω διαπραγματεύσεις και καλεί όλους τους ενδιαφερόμενους να διαπραγματευθούν μέσα στα πλαίσια των καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα, χρησιμοποιώντας το Σχέδιο για να φθάσουν σε μια ολοκληρωμένη διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος όπως φαίνεται στις παραγράφους 144-151 της έκθεσης του Γενικού Γραμματέα».

Από τις παραγράφους αυτές, η παράγραφος 148 προνοεί τα εξής:

«Κατά τη γνώμη του Γενικού Γραμματέα, λύση του Κυπριακού προβλήματος με βάση το Σχέδιο του θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνον εάν υπάρξει αναμφισβήτητη ετοιμότητα εκ μέρους των Αρχηγών των δύο πλευρών υποστηριγμένη αποφασιστικά σε ψηλό πολιτικό επίπεδο των δύο Μητέρων Πατρίδων οι οποίοι, και οι οποίες θα δεσμευθούν.

α) Να ολοκληρώσουν το Σχέδιο (χωρίς να επανανοίξουν τις βασικές αρχές του ή βασικών αμοιβαίων ανταλλαγμάτων) πριν από καθορισμένη ημερομηνία, με τη βοήθεια των Ηνωμένων Εθνών και

β) Να το θέσουν ενώπιον χωριστών ταυτόχρονων δημοψηφισμάτων όπως προβλέπεται στο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα σε μια ορισμένη ημερομηνία η οποία θα πραγματοποιηθεί ευθύς αμέσως χωριστά».

Ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος αγνόησε τελείως το πιο πάνω ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας και διαστρεβλώνοντας το συνήθιζε να λέει τα εξής: **«Είμαι έτοιμος όταν με καλέσει ο Γενικός Γραμματέας να αρχίσω με την άλλη πλευρά ΧΩΡΙΣ ΟΡΟΥΣ»**, δηλαδή χωρίς περιορισμό χρόνου.

ΑΛΛΕΣ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΑΝ ΔΕΝ ΕΝΟΠΟΙΗΘΕΙ Η ΚΥΠΡΟΣ

Εδώ και τρία χρόνια γίνονται συνομιλίες μεταξύ Αμερικής και Ευρώπης για ενίσχυση της άμυνας της Ευρώπης από το ΝΑΤΟ και αναφέρθηκαν και στο πρόβλημα των τουρκικών στρατευμάτων τα οποία είναι πολύ ισχυρά και τα οποία δεν υπάγονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως οι άλλες χώρες του ΝΑΤΟ συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδος.

Η Τουρκία εφόσον δεν είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μπορούσε να περιληφθεί ως μέλος στον Ευρω-στρατό εάν εγίνετο μια συμφωνία εκ των προτέρων, ώστε ο Ευρω-στρατός ο οποίος θα αποτελείτο από μέλη του ΝΑΤΟ δε θα είχε δικαίωμα να παρέμβει στρατιωτικά στο Νότιο Αιγαίο και στην Κύπρο. Μ' αυτόν τον τρόπο η Τουρκία μπορούσε να ελέγχει τα νησιά του νοτίου Αιγαίου και την Κύπρο και λαμβάνοντας υπόψη ότι ο στρατός της Τουρκίας θα είναι ο μεγαλύτερος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τότε καμιά άλλη στρατιωτική δύναμη δεν θα μπορούσε να παρέμβει και έτσι η Κύπρος θα υπάγετο στρατιωτικά στην Τουρκία με όλες τις συνέπειες.

Με εκτίμηση,
Χριστοφής Οικονομίδης

18 Φεβρουαρίου 2004

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Αγαπητέ Τάσσο,

Αναφερόμενος στη συνάντησή μας στο σπίτι μου, στις 27 Ιουνίου 2001 και στην επιστολή μου 20 Φεβρουαρίου 2003, επιτρέψτε μου να σας εισηγηθώ να δηλώσετε τώρα στο Γ.Γ. των Η, Ε. ότι αποδέχεσθε το σχέδιο του για λύση του Κυπριακού όπως σας το πρότεινε στις 26 Φεβρουαρίου 2003, αφού το συμπληρώσει όπως προβλέπεται σ' αυτό.

Έτσι θα εξιλεωθείτε για τα έμμεσα και άμεσα λάθη που κάνατε στο παρελθόν όσον αφορά το Κυπριακό και ο κυπριακός λαός θα σας ευγνωμονεί για την επανένωση του και γιατί θα απαλλαγεί από τον τούρκικο κατοχικό στρατό για τον οποίον ο πρώην Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών, Τσακλαγιαγκίλ, μας απειλησε στις 14 Φεβρουαρίου 1980 ότι **«δε θα έφευγε παρά με το σπαθί όπως είχε μπει στην Κύπρο»**.

Με θερμούς χαιρετισμούς
Χριστοφής Οικονομίδης

15 Μαρτίου 2004

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ

Αγαπητέ κ. Παπαδόπουλε,

Πιστεύω θα έχετε ήδη πεισθεί ότι το πρόβλημα της Κύπρου δεν μπορεί να λυθεί με τη συγκατάθεση των Τούρκων και με τις **«βελτιώσεις»** που ζητήσατε. Κατά συνέπεια πρέπει να τις εγκαταλείψουμε και να βασιστούμε πάνω στο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα αφού τις συμπληρώσει ο ίδιος όπως αναφερόταν στο ίδιο το έγγραφο, όταν σας το είχε υποβάλει στις 26 Φεβρουαρίου 2003.

Έτσι αντιμετωπίζουμε το δίλημμα:

- Είτε να δεχθούμε τους όρους του Σχεδίου εκείνου και να λυθεί όπως το θέλει ο Γ.Γ.
- Είτε ν' αφήσουμε το Κυπριακό άλυτο με κίνδυνο να καταλάβει μια μέρα η Τουρκία την Κύπρο, βασιζόμενη πάνω στην υπεροχή που θα έχει αν μείνει στη βόρεια Κύπρο ο Τουρκικός Κατοχικός Στρατός και αν η Τουρκική Αεροπορία συνεχίσει να ελέγχει το Νότιον Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο.

Για όλους αυτούς τους λόγους, το Εθνικό συμφέρον απαιτεί να λύσουμε το Κυπριακό.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, εισηγούμαι το **«μη χείρον βέλτιστον»** και να δηλώσετε αμέσως στο Γενικό Γραμματέα ότι δέχεστε το Σχέδιο της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2003 αφού συμπληρώσει ο ίδιος τα κενά τα οποία υπήρχαν στο έγγραφο όταν σας το είχε στείλει.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Προεδρικό Μέγαρο

Αρ. Φακ. 6.15.17.01

Λευκωσία, 18 Μαρτίου 2004

Κύριο Χριστοφή Οικονομίδη,
Τ.Θ. 21632,
1511 Λευκωσία.

Αγαπητέ κύριε Οικονομίδη,

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κύριος Τάσος Παπαδόπουλος έχει λάβει την επιστολή σας, με ημερομηνία 15 Μαρτίου 2004, και σημείωσε το περιεχόμενο της.

Σας διαβιβάζω τους χαιρετισμούς του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Με εκτίμηση

Χρύσης Παντελίδης
Ειδικός Σύμβουλος
του Προέδρου της Δημοκρατίας

10 Ιανουαρίου 2005

**ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ
Κ. ΤΑΣΣΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ**

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΕΠΑΝΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ
ΓΙΑ ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ, ΑΡΧΙΖΟΝΤΑΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ**

Αγαπητέ κ. Παπαδόπουλε,

Όπως θα θυμάστε, στο Διάγγελμά σας της 7^{ης} Απριλίου 2004 (σελ. 9.) προς τους Ελληνοκύπριους (Ε/Κ) ψηφοφόρους του Δημοψηφίσματος της 24^{ης} Απριλίου, με το οποίο τους πείσατε να απορρίψουν με μεγάλη πλειοψηφία το Πέμπτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.) για λύση του Κυπριακού, είπατε μεταξύ άλλων τα εξής:

«Αν ο κυρίαρχος ελληνοκυπριακός λαός απορρίψει το Σχέδιο, αυτό δε θα είναι η τελευταία πρωτοβουλία από εμάς για λύση του Κυπριακού... Δε θα πάψουμε να αγωνιζόμαστε για την επίλυση του Κυπριακού. Η ιστορία δεν τελειώνει την 1^η Μαΐου. Θα συνεχίσουμε να αναλαμβάνουμε πρωτοβουλίες για λύση».

Όπως αναφέρεται σε ανακοινωθέν του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, δηλώσατε στις 21 Οκτωβρίου 2004 ότι «η θέση της πλευράς μας είναι σταθερή. Απαιτούμε την απομάκρυνση όλων των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο».

Επίσης στον Πρωτοχρονιάτικο χαιρετισμό σας, (όπως δημοσιεύτηκε στις 7 Ιανουαρίου 2005 στην εφημερίδα *Cyprus Weekly*) είπατε ως πρώτη ευχή **«να δοθεί τέλος στην Εισβολή και Κατοχή, ούτως ώστε να δικαιωθεί η πολυαγαπημένη μας πατρίδα».**

Όπως έγραψαν οι τουρκικές εφημερίδες τις τελευταίες ημέρες, ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας κ. Abdullah Gul, ερωτηθείς αν η Τουρκική Κυβέρνηση πρόκειται να αποσύρει τον τουρκικό στρατό από τη Βόρεια Κύπρο, απάντησε ότι δεν πρόκειται να αποσύρει ούτε ένα Τούρκο στρατιώτη, εκτός μόνο εάν συμφωνηθεί λύση του Κυπριακού προβλήματος όπως προνοεί το Πέμπτο Σχέδιο Λύσης του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, το οποίο αποδέχθηκε η τουρκική πλευρά.

Η άποψη ότι η Τουρκική Κυβέρνηση εξακολουθεί να αποδέχεται τη λύση του Κυπριακού με αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων φαίνεται από μια δήλωση του Υπουργού Εξωτερικών κ. Γιώργου Ιακώβου, που δημοσιεύτηκε σήμερα (10 Ιανουαρίου 2005) στην κυπριακή εφημερίδα *Αλήθεια* που λέει ότι, ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας κ. Ταγίπ Ερντογάν έχει δηλώσει στο Γ.Γ των Η.Ε. κ. Κόφι Αννάν ότι **«η Τουρκία επείγεται να υπάρξει λύση του Κυπριακού».**

Αν λάβουμε υπόψη ότι η πρόθεση της Τουρκίας ήταν να κρατήσει τα τουρκικά στρατεύματα επ' αόριστον με προφανή σκοπό να μετατρέψει την Κατεχόμενη Κύπρο σε τουρκική επαρχία, γίνεται φανερό ότι η παρούσα ευκαιρία να ζητήσουμε την αποχώρηση των Τουρκικών στρατευμάτων, όπως εισηγούμαι πιο κάτω, είναι μοναδική και δεν πρέπει να χαθεί.

Έχοντας υπόψη τις πιο πάνω τουρκικές δηλώσεις, εισηγούμαι να επιδιώξετε να ξαναρχίσετε διαπραγματεύσεις με την τουρκική πλευρά υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα, για λύση του Κυπριακού, όσο το δυνατό πιο γρήγορα, για τους ακόλουθους επιπρόσθετους λόγους:

Όπως έχει συμφωνηθεί στο Πρωτόκολλο αρ. 10, της 1^{ης} Μαΐου 2004, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εσάς, η Κυπριακή Κυβέρνηση, προς το παρόν, δεν θα έχει ευθύνη για την εφαρμογή του Κοινοτικού Κεκτημένου στο μέρος της Κύπρου το οποίο δεν ελέγχει. Σαν αποτέλεσμα αυτής της συμφωνίας, οι Τουρκικές Αρχές αυξομειώνουν, όπως θέλουν, τόσο τον τουρκικό στρατό και τον εξοπλισμό τους, όσο και τους έποικους στις τουρκοκρατούμενες περιοχές.

Τελευταίες πληροφορίες που δημοσιεύτηκαν στον κυπριακό τύπο, αναφέρουν, μεταξύ άλλων, ότι ο πληθυσμός των κατεχόμενων περιοχών αυξήθηκε σημαντικά με επιπρόσθετους εποίκους και ξένους τουρίστες, πολλοί από τους οποίους, υπό ομαλές συνθήκες, συνήθιζαν να διανυχτερεύουν σε ξενοδοχεία των ελεύθερων περιοχών.

Σαν αποτέλεσμα, τα έσοδα της Κυπριακής Δημοκρατίας από τον τουρισμό και άλλες οικονομικές δραστηριότητες, έχουν ελαττωθεί, δημιουργώντας έτσι ανάγκη αύξησης των εσόδων της Κυβέρνησης με άμεσους και έμμεσους φόρους.

Επιπρόσθετα, για σκοπούς ασφάλειας της νήσου, ο Εγκεκριμένος Προϋπολογισμός της Κυπριακής Δημοκρατίας προνοεί για έξοδα άμυνας, για παράδειγμα για το 2004 (σ. 2519), εκατόν ογδόντα εκατομμύρια Κυπριακές Λίρες (Λ.Κ. 180.000.000) το χρόνο, το οποίο προκαλεί ανάλογο Δημοσιονομικό Έλλειμμα του Προϋπολογισμού, που κατ' ανάγκη θα καλυφθεί με άμεση ή έμμεση φορολογία του κυπριακού λαού.

Έχοντας υπόψη όλα τα πιο πάνω, εισηγούμαι να δηλώσετε, στον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, όσο το δυνατό πιο γρήγορα, ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση είναι έτοιμη να ξαναρχίσει διαπραγματεύσεις με την τουρκική πλευρά υπό την αιγίδα του, για λύση του Κυπριακού, με πρώτο θέμα την αποχώρηση από τη Βόρεια Κύπρο του τουρκικού κατοχικού στρατού, υιοθετώντας το Άρθρο 8 του Πέμπτου Σχεδίου λύσης, το οποίο προνοεί ότι θα αποχωρήσουν τα τουρκικά στρατεύματα και στη θέση τους θα σταθμεύσουν ένα ελληνικό απόσπασμα, ένα τουρκικό απόσπασμα και μια ειρηνευτική αποστολή των Ηνωμένων Εθνών.

Αυτό σημαίνει ότι την αντικατάσταση αυτή θα την εγκρίνουν οι Κυβερνήσεις

Ελλάδας και Τουρκίας και το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, πράγματα τα οποία πρέπει να υποθέσουμε ότι ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, για να τα έχει προτείνει, θα έχει πάρει τη συγκατάθεση τους.

Παραθέτω πιο κάτω το Άρθρο 8 του Πέμπτου Σχεδίου του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

ΑΡΘΡΟ 8: ΑΠΟΣΤΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

«1. Λαμβάνοντας υπόψη ότι:

α. Η Συνθήκη Εγγυήσεως, εφαρμοζόμενη *mutatis mutandis* στη νέα τάξη πραγμάτων που εγκαθιδρύεται με την παρούσα Συμφωνία και το Σύνταγμα, θα καλύπτει, εκτός από την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα, την ασφάλεια και τη συνταγματική τάξη της Ενωμένης Κύπριακής Δημοκρατίας, την εδαφική ακεραιότητα, την ασφάλεια και τη συνταγματική τάξη των συνιστώσων πολιτειών.

β. Το ελληνικό και το τουρκικό απόσπασμα επιτρέπεται να σταθμεύουν σύμφωνα με τη Συνθήκη Συμμαχίας στην ελληνοκυπριακή πολιτεία και στην τουρκοκυπριακή πολιτεία αντίστοιχα ως ακολούθως:

i. κάθε απόσπασμα δε θα υπερβαίνει τις 6.000 άνδρες όλων των βαθμίδων, μέχρι το 2011.

ii. κάθε απόσπασμα δε θα υπερβαίνει τις 3.000 άνδρες όλων των βαθμίδων μετά το 2018 ή την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όποιοδήποτε επέλθει νωρίτερα, και

iii. το ελληνικό απόσπασμα δεν θα υπερβαίνει τους

950 άνδρες όλων των βαθμίδων και το τουρκικό απόσπασμα τους 650 άνδρες όλων των βαθμίδων, στη συνέχεια, με τριετή αναθεώρηση με στόχο την πλήρη αποχώρηση τους.

γ. Οι ελληνικές και τουρκικές δυνάμεις και ο οπλισμός θα αναπτυχθούν σε συμφωνημένες τοποθεσίες και θα προσαρμοστούν στα συμφωνημένα επίπεδα, και τυχόν δυνάμεις και οπλισμός που υπερβαίνει τα συμφωνημένα επίπεδα θα αποσυρθούν.

δ. Θα υπάρχει μια ειρηνευτική αποστολή των Ηνωμένων Εθνών, η οποία θα εποπτεύει την εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας και θα καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να προωθή τη συμμόρφωση με αυτήν και θα συνεισφέρει στη διατήρηση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος. Αυτή θα παραμείνει για όσο διάστημα η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, με τη συναίνεση και των δύο συνιστώσων πολιτειών, δεν αποφασίσει διαφορετικά.

ε. Η προμήθεια όπλων στην Κύπρο θα απαγορεύεται, κατά τρόπο που να δεσμεύονται νομικά τόσο οι εισαγωγείς όσο και οι εξαγωγείς, και

στ. Μια Εποπτική Επιτροπή που θα απαρτίζεται από εκπροσώπους των εγγυητριών δυνάμεων, της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των συνιστώσων πολιτειών, η οποία θα προεδρεύεται από τα Ηνωμένα Έθνη, θα εποπτεύει την εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας.

Η Κύπρος θα αποστρατικοποιηθεί και όλες οι ελληνοκυπριακές και τουρκοκυπριακές δυνάμεις, συμπεριλαμβανομένων των εφεδρικών μονάδων, θα διαλυθούν και τα όπλα τους θα απομακρυνθούν από τη νήσο σε φάσεις συγχρονισμένες με την ανάπτυξη και προσαρμογή των ελληνικών και τουρκικών δυνάμεων.

2. Δεν θα υπάρχουν παραστρατιωτικές ή εφεδρικές δυνάμεις ούτε θα γίνεται στρατιωτική ή παραστρατιωτική εκπαίδευση πολιτών. Όλα τα όπλα, εκτός από αδειούχα όπλα για σκοπούς άθλησης, θα απαγορεύονται.

3. Οι Συνιστώσες Πολιτείες θα απαγορεύουν τη βία και την υποκίνηση βίας κατά της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας, της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, των συνιστωσών Πολιτειών και των Εγγυητριών Δυνάμεων.

4. Η Κύπρος δεν θα διαθέτει το έδαφος της για διεθνείς στρατιωτικές επιχειρήσεις, εκτός εάν έχει τη συγκατάθεση αμφοτέρων των συνιστωσών Πολιτειών, έως ότου η Τουρκία ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, θα απαιτείται και συγκατάθεση της Ελλάδας και της Τουρκίας.

5. Η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση και οι συνιστώσες Πολιτείες θα συνεργάζονται με την αποστολή των Ηνωμένων Εθνών. Η Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία θα αναλάβει τα μισά έξοδα της αποστολής των Ηνωμένων Εθνών τα πρώτα τρία χρόνια και στη συνέχεια τα δύο τρίτα των εξόδων. Αυτή η διευθέτηση θα αναθεωρηθεί το 2010.

6. Οι διατάξεις αυτές δεν επηρεάζουν τις διατάξεις της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης, της Συνθήκης Εγγυήσεως, της Συνθήκης Συμμαχίας, της εντολής της ειρηνευτικής αποστολής των Ηνωμένων Εθνών και τις διατάξεις του Συντάγματος σχετικά με τις αστυνομικές Αρχές της ομοσπονδίας και των συνιστωσών Πολιτειών και την Κοινή Υπηρεσία Ερευνών».

Έτσι θα ελύετο το πρόβλημα του τουρκικού κατοχικού στρατού «με την πέννα» χωρίς να χρειαστεί να πολεμήσουμε (με το σπαθί), όπως μας εδήλωσε το Φεβρουάριο του 1980 ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας κ. Τσιακλαγιαγκίλ, και αργότερα άλλοι Τούρκοι στρατηγοί.

ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Όταν συμφωνηθούν και γίνουν όλα τα πιο πάνω δε θα είναι πολύ δύσκολο να λυθούν με συνέχιση των διαπραγματεύσεων, με το ίδιο πνεύμα και τα υπόλοιπα θέματα της λύσης, δεδομένου ότι η Κύπρος θα έχει ενοποιηθεί.

Ελπίζω να πάρετε την πιο πάνω πρωτοβουλία για να σπάσει το συνεχιζόμενο αδιέξοδο, το οποίο, όπως αποδείξαμε πιο πάνω, ζημιώνει

διαρκώς την Κυπριακή Δημοκρατία, ενώ ενισχύει τα συμφέροντα της ουρκικής πλευράς και της Τουρκίας.

Διευθετώντας το πρόβλημα της αποστρατικοποίησης της Κύπρου με τον πιο πάνω τρόπο, θα βελτιωθούν οι σχέσεις της Κύπρου με την Τουρκία και της Ελλάδας με την Τουρκία, όσον αφορά τα προβλήματα του Αιγαίου.

Θα ευχαριστηθώ να συναντηθούμε, όποτε θέλετε, για να συζητήσουμε τα θέματα της επιστολής αυτής και ό,τιδήποτε άλλο σχετικό.

Με θερμούς χαιρετισμούς,

ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Συγγραφέας του βιβλίου

«Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού στα τελευταία 60 χρόνια».

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Η πιο πάνω επιστολή στάληκε σε συνολικά 50 επιφανείς προσωπικότητες εκ των οποίων είναι ο Πρωθυπουργός κ. Κώστας Καραμανλής, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κάρολος Παπούλιας, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας κ. Πέτρος Μολυβιάτης, ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Δημήτρης Χριστόφιας, τα μέλη του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ, βουλευτές διαφόρων κομμάτων, πρεσβευτές, δικηγόροι και άλλοι.

Στην επιστολή μου απάντησαν μόνο τα εξής 6 άτομα: Ο κ. Λέλλος Δημητριάδης, πρώην Δήμαρχος Λευκωσίας, η κ. Στέλλα Σουλιώτου, ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου, Αναπληρωτής Πρόεδρος ΔΗΣΥ, η κ. Καίτη Κληρίδη, Αντιπρόεδρος ΔΗΣΥ, ο κ. Νικόλας Σάντης, Δικαστής, και ο κ. Γιώργος Περδίκης, Γενικός Γραμματέας του Κινήματος Οικολόγων Περιβαλλοντιστών.

21 Απριλίου 2005

Αγαπητέ κ. Παπαδόπουλε,

«ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΖΥΡΙΧΗΣ – ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΗΤΑΝ ΕΥΛΟΓΙΑ»

Στις 13 Ιανουαρίου 2005, το ανακοινωθέν του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών δημοσίευσε τις πιο κάτω δηλώσεις σας της 12^{ης} Ιανουαρίου:

«Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, μιλώντας σε χθεσινοβραδινή εκδήλωση, κατά την οποία έγινε η παρουσίαση του βιβλίου του Παναγιώτη Περσιάνη "Η νομιμοποίηση του Κυπριακού Κράτους", δήλωσε ότι:

"Θα θεωρούσε ευλογία, με βάση τα σημερινά δεδομένα, τις Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου. Είπε επίσης ότι ενώ, ήταν ένας εξ αυτών που ψήφισαν εναντίον των Συμφωνιών, σήμερα, και αφού βρήκε την ισορροπία μεταξύ συναισθήματος και λογικής, κατά την έκφρασή του, θα ψήφιζε υπέρ τους, συγκρίνοντας με αυτό που ακολούθησε. Οτιδήποτε θα ήταν καλύτερο από την τουρκική εισβολή και το βίαιο διαχωρισμό Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων"

Στην εκδήλωση παρέστησαν επίσης ο Πρόεδρος της Βουλής Δημήτρης Χριστόφιας, Υπουργοί, Βουλευτές και άλλοι επίσημοι».

Εξάλλου η «αδέσμευτη», μεγάλης κυκλοφορίας, Αθηναϊκή Εφημερίδα "ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ" δημοσίευσε στις 14 Ιανουαρίου 2005, την πιο κάτω πληροφορία:

«Ευλογία» θεωρεί ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Τάσος Παπαδόπουλος, τις συμφωνίες της Ζυρίχης του 1959, τονίζοντας ότι ήταν καλύτερες και από την ένωση με την Ελλάδα!

Μιλώντας σε εκδήλωση παρουσίασης του βιβλίου του Π. Περσιάνη με τίτλο "Η νομιμοποίηση του Κυπριακού Κράτους", ο πρόεδρος Παπαδόπουλος ανέφερε ότι "ο άνθρωπος είναι ένα μίγμα λογικής και συναισθημάτων και θέλει παιδεία και αγωγή για να μπορέσει να βρει τη χρυσή τομή μεταξύ του συναισθήματος και της λογικής". Επειτα από έναν απελευθερωτικό αγώνα, συνέχισε, κυρίως το λαό "έξαρση του συναισθήματος και χρειαζόταν μια περίοδος για να βρει την ανοχή και το συμβιβασμό μεταξύ του συναισθήματος και της λογικής".

Ο κυπριακός λαός, ανέφερε, "που για χρόνια ζούσε με το όραμα της ένωσης, βρέθηκε με ένα σύνταγμα που δεν το ήθελε, δεν το ζήτησε και δεν του δόθηκε ο χρόνος να κατανοήσει τα ωφελήματα και τα πλεονεκτήματά του, που δεν ήταν μεν ένωση με την Ελλάδα, αλλά κάτι καλύτερο: Ήταν μια ανεξαρτησία του λαού ολόκληρου".

Ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος είπε πως ήταν ένας εξ αυτών που ψήφισαν εναντίον των συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου.

“Εάν με ρωτάτε τώρα, μετά που βρήκα την ισορροπία μεταξύ συναισθήματος και λογικής, λέω ναι, οι συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου ήταν ευλογία συγκρινόμενες με ό,τι ακολούθησε. Οτιδήποτε ήταν καλύτερο από την τουρκική εισβολή και το βίαιο διαχωρισμό Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων”, πρόσθεσε.

Επειδή ως συνήθως, πρόκειται να δημοσιεύσω τις απόψεις και εισηγήσεις μου πάνω στα τρέχοντα κυπριακά θέματα και προβλήματα, και επειδή θεωρώ τις πιο πάνω δηλώσεις σας ως πολύ σημαντικές, θα ευχαριστηθώ να ακούσω από εσάς τα εξής:

Πρώτον, κατά πόσον οι πιο πάνω πληροφορίες είναι ορθές, και αν όχι, σε ποια σημεία είναι λανθασμένες, και

Δεύτερον, εάν προτίθεστε να εφαρμόσετε την πολιτική σας πάνω στα τρέχοντα πολιτικά θέματα, με τις πιο πάνω απόψεις σας.

Αναμένοντας απάντησή σας, ευχαριστώ εκ των προτέρων,

Με θερμούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

27 Μαΐου 2005

Αγαπητέ κ. Τάσσο,

**ΕΠΑΝΕΝΑΡΞΗ ΔΙΑΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ
ΜΕ ΑΠΟΣΤΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ**

Όπως έχει δημοσιευθεί στον τύπο, πρόκειται να έρθει στην Κύπρο στις 30 Μαΐου ο Βοηθός Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών κ. Kieran Prendergast, ο οποίος, μεταξύ άλλων, θα συζητήσει μαζί σας και με τους αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων, το θέμα της επανέναρξης των διακοινοτικών συνομιλιών για λύση του Κυπριακού.

Με την ευκαιρία αυτή να μου επιτρέψετε να σας υποβάλω τις απόψεις μου για το θέμα αυτό, ελπίζοντας ότι τώρα θα δώσετε σ' αυτές τη δέουσα προσοχή.

Εδώ και αρκετόν καιρόν, ο Γενικός Γραμματέας ζήτησε τόσο από εσάς, όσο και από τους αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων να του καθορίσετε τα θέματα που θέλετε να συζητήσετε με την τουρκική πλευρά στην επανέναρξη των συνομιλιών για λύση του Κυπριακού.

Δεν εγνώσθησαν επακριβώς οι απαντήσεις σας, και ούτε εκείνες των άλλων πολιτικών αρχηγών, αλλά επαναλήφθηκε η άποψη ότι, προσπαθείτε να εντοπίσετε τα θέματα που ανησυχούν τον κυπριακό λαό μέσα από το Πέμπτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα.

Φαίνεται όμως, ότι, είναι πολύ δύσκολο να εντοπίσετε αυτά τα θέματα, γιατί το Τρίτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα, ημερομηνίας 26 Φεβρουαρίου 2003, είχε εγκριθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 1475 της 14^{ης} Απριλίου 2003, το οποίο χαρακτήρισε το Τρίτο Σχέδιο **«ως προσεχτικά ισοζυγισμένο σχέδιο και ως μοναδική βάση για περαιτέρω διαπραγματεύσεις»**. Και βέβαια ξέρετε ότι σύμφωνα με το Άρθρο 25 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (CHARTER) **«όλα τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών συμφωνούν να αποδέχονται και να εφαρμόζουν τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας»**.

Επίσης, όπως θα θυμάστε, στο Διάγγελμά σας της 7^{ης} Απριλίου 2004, είχατε δηλώσει (σελ. 3.) ότι **«στο Πέμπτο Σχέδιο Αννάν, περιέχονται βελτιώσεις σε σύγκριση με το Τρίτο και Τέταρτο Σχέδιο Αννάν»**.

Το συμπέρασμα πρέπει να είναι ότι, μάταια προσπαθείτε να βρείτε **«δικαιολογημένες ανησυχίες»** της ελληνοκυπριακής πλευράς στο Πέμπτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα.

Αντίθετα όμως, ξεχάσατε, τόνον εσείς, όσον και οι άλλοι πολιτικοί αρχηγοί, τις τραγικές συνέπειες του «ΔΥΝΑΤΟΥ ΟΧΙ» και οι οποίες προέρχονται από τη συνέχιση της κατοχής του Βορείου – δύο-πέμπτων – τμήματος της νήσου, με ισχυρές πεζικές και αεροπορικές τουρκικές κατοχικές δυνάμεις, οι οποίες είναι έτοιμες να επιτεθούν σε οποιοδήποτε στόχο εντός της ελεύθερης περιοχής της Κυπριακής Δημοκρατίας όταν βρουν την κατάλληλη πρόφαση.

Η άρση αυτού του υπαρκτού, τρομερού κινδύνου για τον ελληνικό κυπριακό λαό, θα έπρεπε να είναι η πρώτιστη απαίτηση μας για επανάληψη των συνομιλιών για λύση του Κυπριακού.

Γι' αυτό η εισήγησή μου, έχει ως εξής:

«Να δηλώσετε, στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, όσον το δυνατό πιο γρήγορα, ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση είναι έτοιμη να ξαναρχίσει διαπραγματεύσεις με την τουρκική πλευρά υπό την αιγίδα του, για λύση του Κυπριακού, με πρώτο θέμα την αποχώρηση από τη Βόρεια Κύπρο του τουρκικού κατοχικού στρατού και της τουρκικής αεροπορίας σύμφωνα με το Άρθρο 8 του Πέμπτου Σχεδίου Λύσης».

ΑΡΘΡΟ 8: ΑΠΟΣΤΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Όπως γνωρίζετε, το Άρθρο 8, προνοεί ότι θα αποχωρήσουν τα τουρκικά στρατεύματα και στη θέση τους θα σταθμεύουν προσωρινά, ένα ελληνικό και ένα τουρκικό απόσπασμα, από 6.000 στρατιώτες το καθένα, και τα οποία θα βοηθήσουν την ειρηνευτική αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στην εφαρμογή της αποστρατικοποίησης.

Η δύναμη των δύο αποσπασμάτων θα ελαττωθεί σταδιακά και στο τέλος θα αποσυρθούν εξ ολοκλήρου, όταν τελειώσει η αποστρατικοποίηση της Κύπρου.

Βέβαια, η αποστολή των δύο αποσπασμάτων, θα εγκριθεί και από τις δύο Κυβερνήσεις, Ελλάδα και Τουρκία, τη συγκατάθεση των οποίων θα είχε πάρει ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, όταν πρότεινε το Πέμπτο Σχέδιό του, και αν κρίνουμε από τις τελευταίες δηλώσεις των δύο Κυβερνήσεων, πρέπει να υποθέσουμε ότι θα συμφωνήσουν και πάλι να παίξουν τον ίδιο ρόλο, όπως προνοεί το Άρθρο 8, δεδομένου ότι η συνεργασία τους για λύση του Κυπριακού θα βελτιώσει τις αμοιβαίες τους σχέσεις στο Αιγαίο.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΜΕΧΜΕΤ ΑΛΙ ΤΑΛΑΤ

Η εκλογή του κ. Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, στις 17 Απριλίου 2005, στη θέση του κ. Ραούφ Ντενκτάς, ο οποίος ήταν ο «απορριπτικός» συνομιλητής με τον εκάστοτε επίσης «απορριπτικό» Ελληνοκύπριο συνομιλητή στα τελευταία 37 χρόνια (από το 1968), αποτελεί μια θετική εξέλιξη.

Μετά την εκλογή του, ο κ. Ταλάτ (δες εφημερίδα «Πολίτης» στις 18 Απριλίου 2005) «ευχαρίστησε τους Τουρκοκύπριους για την ψήφο τους και απευθυνόμενος προς τους Ελληνοκύπριους, έτεινε χείρα φιλίας. Χαρακτήρισε ιστορική την 17^η Απριλίου 2005, και παρατήρησε ότι το αποτέλεσμα των "εκλογών" δείχνει την επιθυμία των Τουρκοκυπρίων για ειρήνη και λύση του Κυπριακού» και προσκάλεσε εσάς (τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας) για μια πρώτη συνάντηση, ενώ κάλεσε

ταυτόχρονα, τη διεθνή κοινότητα και τον Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών να αναλάβουν νέες πρωτοβουλίες».

Συνεχίζοντας, είπε ότι «οι Ελληνοκύπριοι πρέπει να παρουσιάσουν τον κατάλογο των αλλαγών με τις επιδιωκόμενες αλλαγές στο Σχέδιο, και η διεθνής κοινότητα να βρει τους τρόπους για να αρχίσουν ξανά οι συνομιλίες».

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ Γ.Γ. ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Μετά την εκλογή του κ. Ταλάτ εξεδόθη ανακοινωθέν του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, στις 18 Απριλίου 2005, το οποίο αναφέρει ότι «ο Γενικός Γραμματέας σημειώνει το αποτέλεσμα των εκλογών στη Βόρεια Κύπρο στις 17 Απριλίου και συγχαίρει τον Μεχμέτ Αλί Ταλάτ και προσβλέπει σε μια παραγωγική συνεργασία μαζί του στην προσπάθεια για εξεύρεση ειρηνικής λύσης στο νησί».

Πάνω στο ίδιο θέμα ο Γ.Γ. του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Τέρι Ντέιβις, στις 14 Απριλίου 2005, είπε ότι «η ψήφος εμπιστοσύνης προς τον Mehmet Ali Talat που υποστηρίζει την επανένωση, θα σηματοδοτήσει την απαρχή μιας νέας διαπραγματευτικής προσπάθειας για λύση του Κυπριακού».

ΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

Εάν συμφωνηθούν οι πιο πάνω εισηγήσεις για την αποστρατικοποίηση, ελπίζεται να διευκολυνθεί και η λύση και των άλλων προβλημάτων της λύσης του Κυπριακού Προβλήματος με τον ίδιο συμβιβαστικό τρόπο.

Όσον αφορά τις περαιτέρω διακοινοτικές διαπραγματεύσεις, δεδομένου ότι το θέμα της αποχώρησης των τουρκικών κατοχικών δυνάμεων από την Κύπρο είναι ζωτικής σημασίας, η ελληνοκυπριακή πλευρά πρέπει να είναι έτοιμη να φανεί γενναϊόδωρη στις πιθανές ανταπαιτήσεις της τουρκικής πλευράς για να δεχθεί τις πιο πάνω εισηγήσεις μας.

Με τα μέτρα της αποστρατικοποίησης που προνοεί το Άρθρο 8, θα δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις, για την επανένωση όλης της Κύπρου και τη λύση των περιουσιακών θεμάτων, τα οποία ταλανίζουν σήμερα και τις δύο πλευρές της νήσου.

Επίσης, με την ενοποίηση της Κύπρου που θα επακολουθήσει, η ανάπτυξη του τουρισμού στη Βόρεια Κύπρο θα ενσωματωθεί στον τουρισμό όλης της Κύπρου, αντί να υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ των δύο πλευρών – βόρειας και νότιας.

Αν θέλετε να συζητήσουμε αυτά που σας γράφω, είμαι στη διάθεσή σας.

Με θερμούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Η πιο πάνω επιστολή στάληκε σε συνολικά 61 επιφανείς προσωπικότητες εκ των οποίων είναι ο Πρωθυπουργός κ. Κώστας Καραμανλής, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. Κάρολος Παπούλιας, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας κ. Πέτρος Μολυβιάτης, ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Δημήτρης Χριστοφίας, τα μέλη του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ, βουλευτές διαφόρων κομμάτων, πρεσβευτές, δικηγόροι και άλλοι.

Στην επιστολή μου απάντησαν μόνο τα εξής 9 άτομα: Ο κ. Λέλλος Δημητριάδης, πρώην Δήμαρχος Λευκωσίας, ο κ. Αχιλλέας Δημητριάδης, Δικηγόρος, ο κ. Σωτήρης Δράκος, Μέλος του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ, ο κ. Φάνος Κωνσταντινίδης, αρθρογράφος στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», ο κ. Σταύρος Τσακουράκης, Καθηγητής στο Τμήμα Νομικής, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ο κ. Κώστας Ζέππος, Πρώην Πρέσβης της Ελλάδος στην Κύπρο, ο κ. John Swift, Πρέσβης της Ιρλανδίας στην Κύπρο, ο κ. Μιχάλης Παπαπέτρου, Αντιπρόεδρος ΕΔΗ και ο κ. Ζήνωνας Σταυρινίδης, Γραμματέας του Συνδέσμου Κυπριακών, Ελληνικών και Τουρκικών Σχέσεων.

ΑΛΛΑ ΑΡΘΡΑ

ΠΩΣ Η ΚΥΠΡΟΣ ΠΑΡΑΣΥΡΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΦΘΑΣΕ ΣΤΗΝ ΜΙΣΟ-ΤΟΥΡΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος υπήρξε ο πρωτοστάτης και ο αρχιτέκτονας της πολιτικής της **«ΜΕΓΑΛΗΣ ΙΔΕΑΣ»** την οποία πραγματοποίησε μετά τους Βαλκανικούς πολέμους. Η έκταση του πρώτου ελληνικού κράτους περιοριζόταν μόνο στην Πελοπόννησο και το ιδεώδες του ήταν να μεγαλώσει και να περιλάβει όλες τις γειτονικές περιοχές που κατοικούνταν από Έλληνες.

Συγκεκριμένα το 1920 με την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών, στην Ελλάδα θα περιλαμβάνονταν η Θεσσαλία, η Νότια Ήπειρος, η Μακεδονία και η Δυτική και Ανατολική Θράκη. Επίσης είχε πάρει και τα νησιά που συνορεύουν με την Τουρκία εκτός από την Ίμβρο και την Τένεδο. Επιπρόσθετα διοικούσε την περιοχή της Σμύρνης με πρόγραμμα, μετά από πέντε χρόνια να γίνει δημοψήφισμα και αν οι κάτοικοι ήθελαν να διοικούνται από την Ελλάδα, η περιοχή της Σμύρνης, θα υπαγόταν σ' αυτήν. Έτσι, με την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών, η Ελλάδα έφθασε, όπως ελέγετο, να περιλάβει περιοχές που εκτεινόταν σε **«πέντε θάλασσες και τρεις ηπείρους»**.

Δυστυχώς όμως, στις επόμενες εκλογές (1.11.1920) τις οποίες προκήρυξε ο ίδιος ο Βενιζέλος, το κόμμα των Φιλελευθέρων είχε υποστεί πανωλεθρία, μια και ο ελληνικός λαός ο οποίος είχε βαρεθεί να πολεμά, όχι μόνο καταψήφισε τη Βενιζελική Κυβέρνηση, αλλά και τον ίδιο τον Βενιζέλο, ο οποίος δεν εξελέγη στις εκλογές.

Το αποτέλεσμα ήταν να εκλεγεί αντιβενιζελική (εθνικιστική) Κυβέρνηση με αρχηγό τον βασιλιά Κωνσταντίνο, ο οποίος επέστρεψε από την εξορία με πρόγραμμα να πραγματοποιήσει τη **«ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ»**, επιτιθέμενοι εναντίον του τουρκικού στρατού για απελευθέρωση της ανατολικής Μ. Ασίας και για πραγματοποίηση του ονείρου **«να διώξουν τους Τούρκους στην Κόκκινη Μηλιά»**.

Το αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η **«Μικρασιατική Καταστροφή»** και η συνθήκη της Λωζάννης (1923), η οποία αναθώρησε τα άρθρα της Συνθήκης των Σεβρών. Αυτό είχε σαν συνέπεια να χάσει η Ελλάδα την Ανατολική Θράκη, και τα υπόλοιπα μέρη που αναφέρθηκαν πιο πάνω, και να ανταλλάξουν μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας ενάμιση εκατομμύριο Έλληνες της Μ. Ασίας που αναγκάστηκαν να γίνουν πρόσφυγες, με ένα πολύ μικρό αριθμό Τούρκων που κατοικούσαν στην Ελλάδα.

Μετά την καταστροφή αυτή, οι υπεύθυνοι της Κυβέρνησης δικάστηκαν και εκτελέστηκαν στο Γουδί. Από τότε η φράση **«να περάσουν από το Γουδί»** υπονοούσε να δικαστούν οι υπεύθυνοι για εθνικά εγκλήματα, να δικαστούν και να εκτελεστούν όπως έγινε με τους υπεύθυνους της Μικρασιατικής Καταστροφής.

Η ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ
ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥ «ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΦΙΛΙΑΣ, ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ
ΔΙΑΛΛΑΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ»

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή, ο Ελευθέριος Βενιζέλος ανέλαβε την Πρωθυπουργία της Ελλάδας και άρχισε να σκέφτεται πως η πολιτική της Ελλάδας πρέπει να προσαρμοστεί στις «μεταβληθείσες εξωτερικές περιστάσεις». Συγκεκριμένα, θεώρησε ότι η εθνική πολιτική πρέπει να βασίζεται στον βιολογικό νόμο, ο οποίος αποδεικνύει ότι επιζούν και προοδεύουν μόνο τα όντα, και κατ' αναλογία, τα έθνη, που μπορούν να επιζούν και να προοδεύουν «μόνο όταν προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες εξωτερικές περιστάσεις».

Παίρνοντας μαθήματα από τα «παθήματα» της Ελλάδας στα προηγούμενα χρόνια, έβγαλε το συμπέρασμα ότι το εθνικό συμφέρον απαιτούσε να εγκαταλειφθεί το ιδεώδες της **«ΜΕΓΑΛΗΣ ΙΔΕΑΣ»** και να ακολουθηθεί πολιτική φιλίας με την Τουρκία, με την οποία η Ελλάδα είχε πολλά συμφέροντα.

Αυτήν την ιδέα την ενέκρινε η πλειοψηφία της Ελληνικής Εθνοσυνέλευσης και του ελληνικού λαού. Κατόπιν συνεννοήσεως μέσω του Τούρκου πρέσβη στην Αθήνα, πείστηκε ότι και η νέα Τουρκική Κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Κεμάλ (Πασά) Ατατούρκ, ο οποίος είχε γεννηθεί στη Θεσσαλονίκη και ήταν αρχιστράτηγος του τουρκικού στρατού, συμφωνούσε στην εγκαινίαση φιλικών σχέσεων με την Ελλάδα. Έτσι, αποφάσισε να επισκεφθεί την Άγκυρα συνοδευόμενος από τον Υπουργό Εξωτερικών Α. Μιχαλακόπουλο.¹⁶⁸ Την επίσκεψη αυτή την ανταπέδωσε ο Κεμάλ με επίσκεψη στην Αθήνα συνοδευόμενος από τον Υπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας Ισμέτ Πασά και Ρουσδή Μπέη.

Στην Άγκυρα, ο Ελευθέριος Βενιζέλος υπέγραψε, στις 30 Οκτωβρίου 1930, με τον Κεμάλ Ατατούρκ το «Σύμφωνο Φιλίας, Ουδετερότητας, Διαλλαγής και Διαιτησίας». Με το σύμφωνο, τα δύο κράτη ανέλαμβαναν την υποχρέωση να μην μετάσχουν σε οποιοδήποτε συνασπισμό ή συμφωνία οικονομικής ή πολιτικής μορφής, με τρίτους, η οποία θα στρεφόταν εναντίον του άλλου μέλους του συμφώνου.

Η πρώτη παράγραφος του Συμφώνου αυτού είχε ως εξής:

«Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας και ο Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας, εν τη μερίμνη των όπως ακολουθήσωσιν ανά πάσαν περίστασιν πολιτικήν ομονοίας, και θέλοντες να διαδηλώσωσι την επιθυμίαν των όπως συμβάλωσιν εις το έργον της γενικής ειρήνης, λύοντες συμφώνως προς τας υψίστας αρχάς του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου τας διαφοράς αίτινες ήθελον αναφωεί μεταξύ Ελλάδος και

¹⁶⁸Γεώργιος Ρούσσος, «Νεώτερη Ιστορία του Ελληνικού Έθνους 1826-1974», Ελληνική Μορφωτική Εστία, Αθήνα, 1975, Τμ. Έκτος, σσ. 478-480.

Τουρκίας, απεφάσισαν να πραγματοποιήσωσι διά συνθήκης την κοινή αυτών πρόθεσιν και ώρισαν προς τούτο ως πληρεξουσίους των. Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας:

την Α. Ε. τον κ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΝ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΝ, Πρόεδρον του Υπουργικού Συμβουλίου. την Α. Ε. τον κ. ΑΝΔΡΕΑΝ ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΝ, Αντιπρόεδρον του Υπουργικού Συμβουλίου, Υπουργόν επί των Εξωτερικών. Ο Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας: Την Α. Ε. τον ΙΣΜΕΤ ΠΑΣΑΝ,

Πρόεδρον του Υπουργικού Συμβουλίου, Βουλευτήν Μαλάτυας.

την Α. Ε. τον Δόκτορα ΤΕΦΗΚ ΡΟΥΣΔΗ ΒΕΗ, Υπουργόν επί των Εξωτερικών, Βουλευτήν Σμύρνης, οίτινες εκοινοποίησαν αλλήλοις τα πληρεξούσια».

Εκείνη τη σημαντική μέρα της 30^{ης} Οκτωβρίου 1930 υπογράφηκαν ακόμη δύο ιστορικές συμφωνίες: Η Εμπορική και Προξενική Σύμβαση και το Ναυτικό Πρωτόκολλο.

Με την εμπορική σύμβαση, λαμβάνονταν πολλά μέτρα για την τόνωση του εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών αλλά και για την κατοχύρωση των Ελλήνων των εγκατεστημένων στην Τουρκία. Και τέλος με το Ναυτικό πρωτόκολλο σταματούσε ο ανταγωνισμός για την κυριαρχία στο Αιγαίο και επέτρεψε μια στροφή των ναυτικών εξοπλισμών της Ελλάδας που υπήρξε πολύ ωφέλιμη κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο που ξέσπασε αργότερα.

Την πολιτική του ο Βενιζέλος περιέγραψε λεπτομερώς σε μια μυστική διάλεξη που έδωσε στη Λάρισα, στις 4 Σεπτεμβρίου 1930, προς τους αξιωματικούς του ελληνικού στρατού. Τα χειρόγραφα του κειμένου της διάλεξης εκείνης τα βρήκα και τα αγόρασα από μια απόγονο της συζύγου του Βενιζέλου που ζούσε στο Λονδίνο και των οποίων φωτοτυπίες περιέχονται στο Παράρτημα Ι του παρόντος βιβλίου (σ.453-466).

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το 1914 η Τουρκία μπήκε στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο στο πλευρό της Γερμανίας και εναντίον της Αγγλίας. Με την ευκαιρία αυτή, η Αγγλία θεώρησε άκυρη την Αγγλο-Τουρκική Συνθήκη του 1878 πράγμα που αναπτέρωσε τις ελπίδες των Ελλήνων της Κύπρου για Ένωσιν.

Στις αρχές Οκτωβρίου 1915 η κατάσταση των Συμμάχων στα Βαλκάνια ήταν κρίσιμη. Η Αυστρία εισέβαλε στη Σερβία και η Βουλγαρία πήρε μέρος στην εισβολή στο πλευρό της Αυστρίας.

Αν οι Κεντρικές Δυνάμεις καταλάμβαναν τη Σερβία, τότε αυτές θα επικρατούσαν σ' όλη τη Βαλκανική Χερσόνησο, πράγμα που θα ήταν πολύ σοβαρό πλήγμα για τις Συμμαχικές Δυνάμεις.

Κάτω από αυτές τις περιστάσεις, η Αγγλία πρόσφερε στην Ελλάδα την Κύπρο, αν έμπαινε στον πόλεμο μαζί με τους συμμάχους της. Η Ελλάδα, με Βασιλέα τον Κωνσταντίνο, ο οποίος ήταν γαμβρός του Κάιζερ (η Βασίλισσα Σοφία ήταν αδελφή του Κάιζερ) παρέμενε ως τότε ουδέτερη. Οι Σύμμαχοι όμως δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τους Αυστριακούς και τους Βούλγαρους χωρίς την ενεργό υποστήριξη της Ελλάδας. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος, όταν ήταν Πρωθυπουργός της Ελλάδας υποστήριξε την αποδοχή της Αγγλικής προσφοράς, ενώ ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος συνέχιζε να την απορρίπτει.

Έτσι, χάθηκε η μοναδική ευκαιρία για ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Η ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΓΙΑ ΕΝΩΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΤΟ 1931

Τον Οκτώβριο του 1930 κέρδισαν τις βουλευτικές εκλογές οι εθνικόφρονες, με πρόγραμμα να επιδιώξουν πιο ενεργά την Ένωσιν. Στα χρόνια 1930 και 1931 το αντικυβερνητικό αίσθημα των Κυπρίων μεγάλωσε εξαιτίας των παρακάτω γεγονότων:

1. Η βαθιά διεθνής οικονομική κρίση επηρέασε σοβαρά την κυπριακή οικονομία.

2. Στις 8 Ιουλίου 1931, ο Βρετανός Υπουργός Οικονομικών δήλωσε στη Βρετανική Βουλή ότι «τα *περισσεύματα*» από τον Υποτελικό Φόρο που ανέρχονταν σε £570.000 και τα οποία απαιτούσαν οι Κύπριοι να τους επιστραφούν για να ιδρυθεί Γεωργική Τράπεζα, χρησιμοποιήθηκαν για αποπληρωμή μέρους του κεφαλαίου του «*Κριμαϊκού*» Δανείου που χρεωστούσε η Τουρκία και του οποίου οι τόκοι πληρώνονταν από τον Υποτελικό Φόρο. (Δες Τόμο Α', σ. 170-82).

3. Επειδή ελαττώθηκαν τα κυβερνητικά έσοδα ένεκα της οικονομικής κρίσης, η Κυβέρνηση παρουσίασε στη Βουλή νομοσχέδιο για αύξηση της φορολογίας. Οι Έλληνες βουλευτές και ένας Τούρκος βουλευτής το απέρριψαν, και στις 9 Σεπτεμβρίου 1931, η Κυβέρνηση επέβαλε την αύξηση της φορολογίας με βασιλικό διάταγμα.

Η αύξηση της φορολογίας αποτέλεσε το έναυσμα της εξέγερσης του ελληνικού κυπριακού λαού.

Το βράδυ της 21^{ης} Οκτωβρίου έγινε μαζική διαδήλωση που κατευθύνθηκε στο Κυβερνείο. Εκεί, παρόλες τις προσπάθειες των βουλευτών να το συγκρατήσουν, το πλήθος έβαλε φωτιά στο κτίριο όπου βρισκόταν ο Κυβερνήτης Σερ Ρόναλντ Στορρς, ο οποίος κατόρθωσε να διαφύγει. Από τις συγκρούσεις με την αστυνομία σκοτώθηκε ένας νέος και πληγώθηκαν αρκετοί.

Την επομένη οργανώθηκαν σ' όλες τις πόλεις και χωριά επιθέσεις εναντίον κυβερνητικών κτιρίων, πολλά από τα οποία καταστράφηκαν. Σκοτώθηκαν 6 άτομα, αρκετά άλλα πληγώθηκαν και συνελήφθησαν και καταδικάστηκαν σε φυλάκιση ή πρόστιμο περίπου 3,000.

Η κυβέρνηση κήρυξε «Κατάσταση Έκτακτης Ανάγκης», επέβαλε κατ' οίκον περιορισμό και άλλα περιοριστικά μέτρα όπως: Απαγορεύθηκαν οι συγκεντρώσεις πέραν των 5, επιβλήθηκε λογοκρισία, διατάχθηκε συσκότιση και «κατ' οίκον περιορισμός» και άλλα. Όσοι παρέβαιναν τους Κανονισμούς Έκτακτης Ανάγκης δικάζονταν από Περιφερειακά Δικαστήρια του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τα οποία είχαν εξουσία να καταδικάζουν τους ενόχους «σε ισόβια δεσμά ή άλλη μικρότερη ποινή».

Ο «ΟΡΚΟΣ ΤΗΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ» 28.8.1954

Ένα θέμα πολύ σημαντικό, το οποίο απασχόλησε τον Μακάριο σε όλη την επόμενη σταδιοδρομία του είναι ο όρκος που έδωσε στις 28.8.1954 στην εκκλησία της Φανερωμένης με τον οποίον ορκίστηκε να αγωνίζεται για την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Με την υπογραφή της Συνθήκης της Ζυρίχης, ήξερε ότι κάποιιοι θα τον κατηγορούσαν, ότι έγινε επίορκος.

Λεπτομέρειες υπάρχουν στον Τόμο Α', στις σελίδες 340-1.

Η ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ 29.8-7.9.1955

Η Τριμερής Διάσκεψη απέτυχε να συμφωνήσει στο αίτημα της Ελλάδας και εις εκδήλωση της εχθρικής στάσης της Τουρκίας στο αίτημα της Ενώσεως, οργάνωσε τη νύχτα της 6^{ης} Σεπτεμβρίου 1955 άγριους βανδαλισμούς εις βάρος των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και της Σμύρνης. Έχοντας υπόψη την αποτυχία της πιο πάνω Τριμερούς Διάσκεψης, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αποφάσισε να συστήσει στην Ελλάδα και την Τουρκία να λύσουν τις διαφορές τους για την Κύπρο με διαπραγματεύσεις μεταξύ τους, στις οποίες θα έπαιρναν μέρος το ΝΑΤΟ, συμπεριλαμβανομένης και της Μεγάλης Βρετανίας.

Λεπτομέρειες υπάρχουν στον Τόμο Α', στις σελίδες 134-5.

ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ Η.Ε.

Τον Αύγουστο του 1954 η Ελληνική Κυβέρνηση υπέβαλε στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αίτηση για εφαρμογή της αρχής της Αυτοδιάθεσης στον κυπριακό λαό, οργανώνοντας δημοψήφισμα.

Η αίτηση αυτή δεν έγινε αποδεκτή από την πλειοψηφία της Γενικής Συνέλευσης των Η.Ε. και έγιναν ξανά αιτήσεις εκ μέρους της Ελλάδας το 1955-56, 1957, 1958. Στην τελευταία αυτή, η τελική απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, στις 26.2.1957 ήταν ότι **«εκφράζει τη ζωηρή επιθυμία να εξευρεθεί ειρηνική, δημοκρατική και δίκαιη λύση του Κυπριακού σύμφωνα με τους σκοπούς και τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη των Η.Ε.»**

Λεπτομέρειες υπάρχουν στον Τόμο Α', στις σελίδες 163-4.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΑ (1955-1959) ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΧΑΡΤΙΝΓΚ

Τον Απρίλιο του 1955, οι Ελληνοκύπριοι, με την υποστήριξη των ακροδεξιών υποστηρικτών της **«Μεγάλης Ιδέας»**, άρχισαν ένα καλά οργανωμένο από το στρατηγό Γεώργιο Γρίβα-Διγενή, και ανεπίσημα και μυστικά υποστηριζόμενο από την Ελληνική Κυβέρνηση, ένοπλο αγώνα για απελευθέρωση της Κύπρου από το Βρετανικό ζυγό.

Λεπτομέρειες υπάρχουν στον Τόμο Α', στις σελίδες 38, 156.

ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΖΥΡΙΧΗΣ – ΛΟΝΔΙΝΟΥ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΦΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Το Σύνταγμα που είχε δοθεί στην Κύπρο είχε ανάγκη από καλή θέληση για να λειτουργήσει ομαλά. Δυστυχώς όμως οι δύο πλευρές δεν έδειξαν διατεθειμένες για κάτι τέτοιο. Δεν άργησαν έτσι να φανούν τα σημεία διαφωνίας που αποτέλεσαν και τις αφορμές των προστριβών που οδήγησαν στις αιματηρές συγκρούσεις του Δεκέμβρη του 1963:

(α) ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Οι Τουρκοκύπριοι ζητούσαν, στο θέμα αυτό του Φόρου Εισοδήματος, να εφαρμοστεί η μέθοδος η οποία ισχύει στην Αγγλία, και η οποία κάθε χρόνο καθορίζει τα ποσοστά του Φόρου, και όχι η μέθοδος που πρότεινε η Κυπριακή Κυβέρνηση, έτσι ώστε τα ποσοστά να καθορίζονταν μόνιμως από τον νόμο. Έτσι, ο νόμος δεν ψηφίστηκε και οι Έλληνες βουλευτές υποστηριζόμενοι από την Κυβέρνηση αποφάσισαν να μετατρέψουν τον Φόρο Εισοδήματος σε «προσωπικές εισφορές» της κάθε κοινότητας χωριστά, και με τη χρησιμοποίηση του Φόρου που θα εισπράττετο από κάθε κοινότητα χωριστά, θα καλύπτονταν τα έξοδα για την παιδεία της κάθε κοινότητας.

Το αποτέλεσμα ήταν ότι, ενώ τα ποσοστά του Φόρου ήταν τα ίδια στο σύνολο των «προσωπικών εισφορών» που εισπράττονταν από τους Τουρκοκύπριους, ήταν το ίδιο με τους Ελληνοκύπριους και ήταν κατά κεφαλή διπλάσιο από την κατά κεφαλή εισφορά των Τούρκων. Παραδείγματος χάριν, το 1960-63, οι Ελληνοκύπριοι εισέπραξαν για την παιδεία τους 92,2% ενώ οι Τουρκοκύπριοι μόνο το 7,8% του συνόλου των εισφορών, γιατί οι Τουρκοκύπριοι ήταν φτωχότεροι και γι' αυτό πλήρωναν και μικρότερες εισφορές. Ενώ αν ο φόρος εισοδήματος εισπρασσόταν από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας, η Παιδεία των δυο κοινοτήτων θα χρηματοδοτείτο με αναλογία 20% και 80% αντίστοιχα, όπως προνοούσε αρχικά το Σύνταγμα.

(β) ΧΩΡΙΣΤΑ ΔΗΜΑΡΧΕΙΑ

Σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1960, θα δημιουργηθούν στις πέντε μεγαλύτερες πόλεις της Δημοκρατίας, δηλαδή στη Λευκωσία, Λεμεσό, Αμμόχωστο, Λάρνακα και Πάφο χωριστά δημαρχεία από τους Τούρκους κατοίκους. Το Συμβούλιο του Ελληνικού Δημαρχείου κάθε πόλης θα εκλέγει από τους Έλληνες εκλογείς της πόλης και το Συμβούλιο του Τούρκικου Δημαρχείου από τους Τούρκους εκλογείς της πόλης.

Ο Μακάριος που έγκρινε το νόμο αυτό, πρότεινε τον Μάρτιο του 1962 να συγκροτηθούν ενωμένες δημοτικές Αρχές και η αναλογική αντιπροσώπευση βάσει του πληθυσμού σε κάθε πόλη. Δηλαδή, σε κάθε πόλη να υπάρχει μια κοινή επιτροπή για να εκτελεί όλα τα καθήκοντα που είχε το συμβούλιο. Τα μέλη της επιτροπής αυτής θα διορίζονταν από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο. Ο Κιουτσιούκ όμως επέμενε στο διαχωρισμό των δήμων σύμφωνα με τις διατάξεις του συντάγματος.

Όταν ο Μακάριος δήλωσε ότι δεν θα δεχθεί ποτέ γεωγραφικό διαχωρισμό των δήμων, οι Τούρκοι αντέδρασαν και κατέθεσαν νόμο στη Βουλή που σύμφωνα με τις δηλώσεις τους θα τον εφάρμοζαν σύντομα. Η ελληνική αντίδραση υλοποιήθηκε μέσω του υπουργικού συμβουλίου το οποίο ίδρυσε δημοτικά συμβούλια για να εφαρμόσουν το νόμο.

Το θέμα έφτασε τελικά στο Συνταγματικό Δικαστήριο, που αποφάσισε ότι οι ενέργειες και των δύο πλευρών παραβίαζαν το σύνταγμα. Όμως η αλληλοφοβία τους ανάγκασε να επιμένουν: Οι μεν γιατί φοβούνταν ότι ο διαχωρισμός θα ήταν το πρώτο βήμα για τη διχοτόμηση, οι δε ότι με την ενοποίηση θα ήταν αναγκασμένοι να υποκύπτουν στις αποφάσεις της πλειοψηφίας των Ελλήνων.

(γ) ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΤΡΑΤΟΥ

Σοβαρές διαφωνίες υπήρχαν και για το θέμα της εφαρμογής της διάταξης του Συντάγματος για την αναλογία 70:30 στη δημόσια υπηρεσία, καθώς και για τη δημιουργία στρατού, κατά πόσο θα ήταν ενιαίος Κυπριακός ή ελληνοκυπριακός και τουρκοκυπριακός.

Το άρθρο 129 του Συντάγματος που αναφερόταν στη δημιουργία σώματος στρατού, καθόριζε τον αριθμό των ανδρών σε 1200 σε αναλογία 60:40 χωρίς όμως να καθορίζει αν θα ήταν ενιαίος ή θα χωριζόταν σε ελληνοκυπριακό και τουρκοκυπριακό. Οι Τουρκοκύπριοι επέμεναν στο διαχωρισμό και οι Ελληνοκύπριοι στο ενιαίο του σώματος. Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε ότι ο στρατός έπρεπε να ήταν ενιαίος. Ο αντιπρόεδρος όμως άσκησε βέτο στην απόφαση αυτή, με αποτέλεσμα να μην προχωρήσουν στη δημιουργία κυπριακού στρατού.

Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος μετά την υπογραφή των Συμφωνιών της Ζυρίχης και μετά τις κατηγορίες εναντίον του ότι καταπάτησε τον όρκο που είχε δώσει το 1954 για αγώνα με σκοπό την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, άρχισε να σκέφτεται την καταγγελία των Συμφωνιών.

Λεπτομέρειες υπάρχουν στον Τόμο Α' στις σελίδες 42-3.

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ

Τα δυο δικαιώματα που δόθηκαν στην Τουρκία, ως αντιστάθμισμα των πλεονεκτημάτων που έπαιρναν οι Ελληνοκύπριοι με τη Συμφωνία της Ζυρίχης, ήταν οι Συνθήκες Εγγυήσεως και Συμμαχίας.

Λεπτομέρειες υπάρχουν στον Τόμο Α' στη σελίδα 42.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ

Με την ενθάρρυνση του ΝΑΤΟ και της Μεγάλης Βρετανίας συναντήθηκαν στη Ζυρίχη της Ελβετίας στις 18 Φεβρουαρίου 1959 οι Πρωθυπουργοί της Ελλάδας και της Τουρκίας, Κωνσταντίνος Καραμανλής και Μεντερές, αντίστοιχα, καθώς και οι Υπουργοί Εξωτερικών τους Αβέρωφ και Ζορλού και τελικά συμφώνησαν να λύσουν το κυπριακό με την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας με τους πιο κάτω συμβιβαστικούς όρους:

-Η Κύπρος θα είναι ανεξάρτητο κράτος με Πρόεδρο Έλληνα και Αντιπρόεδρο Τούρκο και θα διευθύνεται από Υπουργικό Συμβούλιο με 7 Έλληνες και 3 Τούρκους.

-Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας θα απαγορεύει τόσο την Ένωση όσο και τη Διχοτόμηση.

-Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος θα έχουν δικαίωμα VETO πάνω στους νόμους και τις αποφάσεις της Κυβέρνησης που σχετίζονται με τις εξωτερικές υποθέσεις του κράτους, με την άμυνα και με την ασφάλεια.

-Θέματα συνταγματικών διαφορών μεταξύ των δύο Κοινοτήτων θα δικάζονται και θα αποφασίζονται από ένα τριμελές δικαστήριο του οποίου Πρόεδρος είναι μη Κύπριος

-Επίσης μη Κύπριος πρέπει να είναι ο Πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το οποίο θα αποτελεί εφετείο για υποθέσεις άλλες από συνταγματικές.

-Οι αποφάσεις της Διάσκεψης της Ζυρίχης έπρεπε να επικυρωθούν από τον εκπρόσωπο της Μεγάλης Βρετανίας και από τους αρχηγούς των δύο κοινοτήτων, Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, εκπρόσωπο της ελληνοκυπριακής κοινότητας και Dr Fazil Kucuk, εκπρόσωπο της τουρκοκυπριακής πλευράς.

-Απαγορεύεται στους Τούρκους που κατέχουν αξίωμα θρησκευτικού λειτουργού (όχι όμως στους Έλληνες ιερωμένους) να κατέχουν οποιοδήποτε αξίωμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΤΑ 13 ΣΗΜΕΙΑ, Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΤΑΡΑΧΕΣ

Όπως γράφει ο Στρατηγός Γρίβας στα «Απομνημονεύματα» του στη σελίδα 380, ο κ. Τάσος Παπαδόπουλος ο οποίος ήταν ένας από τους 35 αρχηγούς κομμάτων και οργανώσεων που κάλεσε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος στο Λονδίνο για να τον συμβουλέψουν εάν έπρεπε να υπογράψει εκ μέρους της Ελληνοκυπριακής Κοινότητας τη Συμφωνία της Ζυρίχης, γράφει τα εξής:

«Το βράδυ της πέμπτης ημέρας (10/2/1959) από τους 35 συμβούλους που κάλεσε ο Μακάριος για να τον συμβουλέψουν, οι 27 τον συμβούλεψαν να υπογράψει τη Συμφωνία, ενώ οι άλλοι 8 τον συμβούλεψαν να μην την υπογράψει. Οι 8 αυτοί ήταν 5 κομμουνιστές και 3 εθνικιστές οι οποίοι ήσαν ο κ. Τάσος Παπαδόπουλος, ο κ. Βάσος Λυσσαρίδης και ο Κερυνειώτης Γλαύκος Χρίστης οι οποίοι τάχθηκαν εναντίον της υπογραφής της Συνθήκης η οποία απαγόρευε και την Ένωση αλλά και τη Διχοτόμηση».

Τη Συνθήκη της Ζυρίχης την υπέγραψαν εκ μέρους της Ελλάδας ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Ευάγγελος Αβέρωφ και ο Πρωθυπουργός κ. Κωνσταντίνος Καραμανλής ο οποίος όταν επέστρεψε στην Αθήνα στο αεροδρόμιο είχε δηλώσει ότι:

«Αυτή η μέρα είναι η ευτυχέστερη μέρα της ζωής μου».

ΑΠΟ ΤΟ 1962 Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ

Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας δημιουργούσε πολλές δυσκολίες στην ομαλή διακυβέρνηση του κράτους και εμπόδιζε την ανάπτυξη και πρόοδο της χώρας. Περιείχε πολλές ιδιόρρυθμες προβλέψεις που αντιμάχονταν διεθνώς αποδεκτές δημοκρατικές αρχές και δημιουργούσε αφορμές τριβής μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

Ο στενός συνεργάτης του Μακαρίου, και για πολλά χρόνια πρέσβης της Κύπρου στην Αθήνα, Νίκος Κρανιδιώτης, γράφει τα εξής στο βιβλίο του «Ανοχύρωτη Πολιτεία» (Τόμος Α', σ. 72-73):

«Ο Μακάριος, ανεξάρτητα από τις δυσχέρειες που συναντούσε στην πρακτική εφαρμογή πολλών από τις διατάξεις του Συντάγματος, απέβλεπε στην αναθεώρηση των Συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου και για άλλους καθαρά προσωπικούς λόγους...

Ο Αρχιεπίσκοπος είχε μια τρομερή ευθιξία απέναντι στο εθνικό ζήτημα. Οι κατηγορίες που εκτοξεύονταν εναντίον του, ότι καταπάτησε τους όρκους του και πρόδωσε τον αγώνα του Κυπριακού λαού, τον έθιγαν και τον στενοχωρούσαν ιδιαίτερα.

Έτσι, άρχισε από το 1962 να σκέφτεται την καταγγελία των Συμφωνιών και την τροποποίηση του Συντάγματος, ώστε η ανεξαρτησία της Κύπρου να απαλλαγεί από τις δεσμευτικές διατάξεις της και να αποβεί πραγματική ανεξαρτησία με συνεπακόλουθο το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του κυπριακού λαού».

Ο Πρόεδρος Μακάριος, με αφορμή λοιπόν τη μη λειτουργικότητα του Συντάγματος, και επειδή όπως αναφέραμε πιο πάνω κατηγορείτο ότι καταπάτησε τον όρκο του, απεφάσισε να αλλάξει το Σύνταγμα, παρά το γεγονός ότι το Σύνταγμα δεν επέτρεπε οποιεσδήποτε τροποποιήσεις. Έτσι, κάλεσε τον Γλαύκο Κληρίδη, ο οποίος τότε ήταν Πρόεδρος της Βουλής και του ανέθεσε να συντάξει μια νομική επιτροπή με Πρόεδρο τον ίδιο (κ. Γλαύκο Κληρίδη) και μέλη τον τότε Υπουργό Εργασίας κ. Τάσσο Παπαδόπουλό, τον κ. Κρίτωνα Τορναρίτη, Γενικό Εισαγγελέα, και την Υπουργό Δικαιοσύνης κ. Στέλλα Σουλιώτου, οι οποίοι ετοίμασαν τα σημεία που έπρεπε να τροποποιηθούν στο Σύνταγμα και τα οποία καθορίστηκαν από τον Μακάριο στα 13, γιατί θεωρούσε τον αριθμό αυτό ως τυχερό, και γι' αυτό επίσης καθόρισε και τις πρώτες Προεδρικές εκλογές, στις 13 Δεκεμβρίου 1959.

Τα 13 αυτά σημεία¹⁶⁹ των τροποποιήσεων του Συντάγματος ήταν τα εξής:

1. Να καταργηθεί το δικαίωμα βέτο του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας.

2. Ο Αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας να εκπροσωπεί και να αντικαθιστά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σε περίπτωση προσωρινής απουσίας του ή αδυναμίας του να εκτελεί τα καθήκοντά του. Κατά συνέπεια, όλες οι συνταγματικές προβλέψεις για την από κοινού δράση του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας πρέπει να τροποποιηθούν αναλόγως.

3. Ο Έλληνας Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων και ο Τούρκος Αντιπρόεδρος να εκλέγονται από τη Βουλή συνολικά και όχι όπως σήμερα ο πρόεδρος από τους Έλληνες βουλευτές και ο Αντιπρόεδρος από τους Τούρκους.

4. Ο Αντιπρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων να εκπροσωπεί και να αντικαθιστά τον Πρόεδρο της Βουλής σε περίπτωση προσωρινής απουσίας του ή αδυναμίας του να εκτελεί τα καθήκοντά του.

5. Να καταργηθεί η συνταγματική πρόβλεψη που επιβάλλει χωριστή

¹⁶⁹ Κληρίδης Γλαύκος, «Η Κατάθεση μου», Τόμος Α, σ. 179-189.

πλειοψηφια για την ψηφιση νόμων απο τη Βουλη των Αντιπροσώπων.

6. Να καταργηθεί η συνταγματική πρόβλεψη που επιβάλλει την καθιέρωση χωριστών δήμων στις πέντε κυριότερες πόλεις. Να υπάρξει πρόβλεψη ώστε:

α. Το δημοτικό συμβούλιο σε καθεμιά από τις παραπάνω πέντε πόλεις να αποτελείται από Έλληνες και Τούρκους συμβούλους κατ' αναλογία προς τον αριθμό των Ελλήνων και Τούρκων δημοτών κάθε πόλης, από τους οποίους αντιστοίχως θα εκλέγονται.

β. Στον προϋπολογισμό καθεμιάς από τις παραπάνω πόλεις, μετά την αφαίρεση των απαιτούμενων για κοινές υπηρεσίες δαπανών, ένα ποσοστό του υπολοίπου ανάλογο προς τον αριθμό των Τούρκων κατοίκων κάθε πόλης θα απομονώνεται και θα διατίθεται σύμφωνα με τις επιθυμίες των Τούρκων συμβούλων.

7. Να καταργηθεί η συνταγματική πρόβλεψη που επιβάλλει δικαστήρια αποτελούμενα από Έλληνες δικαστές για να δικάζουν Έλληνες και Τούρκους δικαστές για να δικάζουν Τούρκους και μικτά δικαστήρια απαρτιζόμενα από Έλληνες και Τούρκους δικαστές για να δικάζουν υποθέσεις όπου οι διάδικοι είναι Έλληνες και Τούρκοι.

8. Να καταργηθεί η διάκριση των δυνάμεων ασφαλείας σε αστυνομία και χωροφυλακή. Να γίνει πρόβλεψη ώστε σε περίπτωση που ο αρχηγός της αστυνομίας είναι Έλληνας, ο υπαρχηγός να είναι Τούρκος και αντι-στρόφως.

9. Η αριθμητική δύναμη των δυνάμεων ασφαλείας και του στρατού να καθορίζεται από νόμο και όχι με συμφωνία Προέδρου και Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας.

10. Η αναλογία συμμετοχής Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων στη σύνθεση της δημόσιας υπηρεσίας και των δυνάμεων της Δημοκρατίας, δηλαδή της αστυνομίας και του στρατού, να τροποποιηθεί κατ' αναλογία, προς τον πληθυσμό των Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

11. Ο αριθμός των μελών της επιτροπής δημόσιας υπηρεσίας να μειωθεί από δέκα σε πέντε ή επτά.

12. Όλες οι αποφάσεις της επιτροπής δημόσιας υπηρεσίας να λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία. Αν υπάρχει ισχυρισμός περί διακρίσεων, με την ομόφωνη αίτηση είτε των Ελλήνων είτε των Τούρκων μελών της επιτροπής, ο πρόεδρος της να υποχρεώνεται να αναφέρει το ζήτημα στο ανώτατο συνταγματικό δικαστήριο.

13. Να καταργηθεί η ελληνική κοινοτική συνέλευση».

ΟΙ ΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ

Τα Χριστούγεννα του 1963, ξέσπασαν στην Κύπρο αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Οι Συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου κατέρρευσαν και οι Τουρκοκύπριοι αποχώρησαν από την κυβέρνηση, ενώ η Τουρκία απειλούσε με εισβολή.

Η επέμβαση θεωρείτο πλέον ζήτημα χρόνου και η κυβέρνηση της Κύπρου προέβαινε συνεχώς σε διπλωματικά διαβήματα προς τις ΗΠΑ και τη Βρετανία. Στο μεταξύ, στην Κύπρο, οι Τούρκοι άρχισαν να εφαρμόζουν το δικό τους σχέδιο διχοτόμησης με μετακίνηση πληθυσμών από τα μικρά χωριά προς τις τουρκικές συνοικίες των πόλεων.

Η συμφωνία για την άφιξη της ΟΥΝΦΙΚΥΠ έγινε μεταξύ της κυβέρνησης της Κύπρου, όπως αυτή έμεινε μετά την απομάκρυνση των Τουρκοκυπρίων, και των Ηνωμένων Εθνών, με το ψήφισμα 186, της 4^{ης} Μαρτίου 1966. Μεταξύ των όρων εντολής της ΟΥΝΦΙΚΥΠ ήταν και εξακολουθεί να είναι η συνεργασία με την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας για την αποκατάσταση συνθηκών ειρήνης και ηρεμίας σε όλο το νησί.

Η θέση αυτή των Ηνωμένων Εθνών επιβεβαιωνόταν στην αρχή, κάθε τρεις μήνες και αργότερα κάθε έξι μήνες (από τις 4 Μαρτίου 1964 μέχρι σήμερα), με τα διάφορα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας με τα οποία ανανεωνόταν και εξακολουθεί να ανανεώνεται η θητεία της ειρηνευτικής δύναμης (ΟΥΝΦΙΚΥΠ), ξοδεύοντας τεράστια ποσά κάθε χρόνο για την παραμονή της ειρηνευτικής δύναμης στην Κύπρο, τα οποία αν υπολογιστούν από το 1964 μέχρι σήμερα 2006, 42 χρόνια τώρα, ξεπερνούν τα δύο ή και τρία δισεκατομμύρια λίρες.

Η ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΠΟΥ ΧΑΘΗΚΕ

Οι αιματηρές συγκρούσεις που προκλήθηκαν μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων συνεχίστηκαν και τελικά δημιούργησαν το Κυπριακό Πρόβλημα και διχοτομήθηκε η Κύπρος, πράγμα το οποίο εξακολουθεί να υφίσταται μέχρι σήμερα, 30 χρόνια αργότερα οπότε ο κ. Τάσσος Παπαδόπουλος εκλέγεται Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας με απώτερο στόχο τη λύση του Κυπριακού.

Πριν από την εισβολή, η κυριότερη ευκαιρία που χάθηκε ήταν, όταν ο δικτάτορας της Ελλάδας Γεώργιος Παπαδόπουλος, απέστειλε στην Κύπρο τον Συνταγματολόγο Μιχαήλ Δεκλερή για να ενισχύσει τις διαπραγματεύσεις του Κληρίδη για εξεύρεση λύσης του Κυπριακού. Το ίδιο έπραξε και ο Τούρκος Πρωθυπουργός Ετζεβίτ, στέλνοντας στην Κύπρο τον Συνταγματολόγο, Αλτικασί.

Το Σεπτέμβριο του 1972 άρχισαν οι διακοινοτικές διαπραγματεύσεις για λύση του Κυπριακού, κατά τις οποίες την ελληνοκυπριακή πλευρά εκπροσωπούσε ο

Αρχιεπίσκοπος Μακάριος με συνομιλητή του τον κ. Γλαύκο Κληρίδη και που προφανώς με τη συμβουλή του κ. Παπαδόπουλου, ο Μακάριος απέρριψε όλες τις προτάσεις για λύση του Κυπριακού προβλήματος, συμπεριλαμβανομένης και της τελευταίας πριν από την τουρκική εισβολή το 1974, για την οποία ο κ. Κληρίδης γράφει στο βιβλίο του «Η Κατάθεση μου» (Τόμος Γ', σ. 193-203) τα εξής:

«Μεταξύ της 4^{ης} Ιουλίου και της 1^{ης} Σεπτεμβρίου έγιναν δεκατέσσερις συναντήσεις και στο τέλος, στις 6 Σεπτεμβρίου, ανέφερα γραπτός στον Μακάριο τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό χάρη στο συνταγματολόγο Δεκλερή και στον καθηγητή Αλτικασί, δύο διαπρεπείς νομομαθείς αλλά κυρίως δύο λογικούς ανθρώπους, που εξετέλεσαν κατά γράμμα τις οδηγίες των αντίστοιχων τους κυβερνήσεων, δηλαδή να βοηθήσουν τους συνομιλητές να φθάσουν σε μια συμφωνία συμβιβασμού με πλήρη τιμιότητα, ειλικρίνεια και επιδεικνύοντας άριστες ικανότητες.

Η πιο σημαντική και μοιραία συνάντηση που είχα με τον Μακάριο έγινε στις 12 Σεπτεμβρίου 1972. Ήταν μοιραία γιατί, αν είχα κατορθώσει να πείσω τον Μακάριο να δεχθεί την άποψη μου, τα πράγματα στην Κύπρο θα έπαιρναν εντελώς διαφορετική τροπή. Το πραξικόπημα θα είχε αποφευχθεί, η εισβολή δεν θα γινόταν και η Κύπρος θα είχε γλιτώσει από ένα πλήθος καταστροφές, από χιλιάδες νεκρούς και τραυματίες, τους πρόσφυγες, τους εκατοντάδες αγνοούμενους και από την παράλυση της οικονομίας της. Το ότι η αδιάλλακτη στάση του Μακαρίου στο ζήτημα της τοπικής αυτοδιοίκησης σταθηκε εμπόδιο στη λύση του Κυπριακού, το Σεπτέμβριο του 1972, αποτελεί ιστορικό γεγονός που κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί.»

Ο κ. Παπαδόπουλος εξέδιδε τότε την εβδομαδιαία εφημερίδα «Κήρυκας», η οποία υπεστήριζε την πολιτική του Μακαρίου. Στην έκδοση της 4^{ης} Νοεμβρίου 1990, ο κ. Παπαδόπουλος έγραψε με μεγάλα γράμματα την είδηση **«Ο ΚΛΗΡΙΔΗΣ ΨΕΥΔΕΤΑΙ»** και κατηγορούσε τον κ. Κληρίδη ότι **«εψεύδετο»** γράφοντας στο βιβλίο του ότι στις 12 Σεπτεμβρίου 1972, συμβούλευσε τον Μακάριο, να δεχθεί την προτεινόμενη λύση του Κυπριακού, ενώ ο Μακάριος απέρριψε την εισήγηση του. Αυτό αποτέλεσε, κατά τον ισχυρισμό του κ. Παπαδόπουλου **«ΨΕΥΔΟΣ»**, εφόσον ο Πρόεδρος Μακάριος τη συγκεκριμένη ημερομηνία (12 Σεπτεμβρίου 1972) απουσίαζε στο εξωτερικό, και σύμφωνα με το δημοσίευμα της εφημερίδας «Κήρυκας», **«στις 12 Σεπτεμβρίου 1972, που σύμφωνα με τον κ. Κληρίδη είχε την "μοιραία" συνάντηση με τον Μακάριο, ο Εθνάρχης βρισκόταν στις ... Σευχέλλες».**

Στην έκδοση της εφημερίδας, στις 18 Νοεμβρίου 1990, ο κ. Παπαδόπουλος έγραψε με μικρά γράμματα ότι **«ο κ. Κληρίδης έχει συνήθεια να μπερδεύει ημερομηνίες».**

Το λάθος της δήλωσης του κ. Κληρίδη ήταν τυπογραφικό λάθος των 6 ημερών (6 αντί 12 Σεπτεμβρίου 1972), η οποία οφειλόταν, όπως δήλωσε ο κ.

Κληρίδης, στο γεγονός ότι το βιβλίο του το έγραφε στα αγγλικά χειρογράφως, και το έστειλε στην Αθήνα σε ένα μεταφραστή, ο οποίος μετά το έστειλε στην Κύπρο σε έντυπη μορφή.

Σ' όλη αυτή τη διαδικασία δεν ήταν δύσκολο να γίνει το πιο πάνω τυπογραφικό λάθος.

Το πραγματικό όμως λάθος του κ. Κληρίδη ήταν το ότι ανέθεσε στον Υφυπουργό παρά τω Προέδρω, κ. Παντελή Κούρο, να διαψεύσει τα δημοσιεύματα του «Κήρυκα», λέγοντας ότι η ορθή ημερομηνία ήταν η 12^η Δεκεμβρίου 1972, πράγμα το οποίο έδωσε την ευκαιρία στον κ. Τάσσο Παπαδόπουλο να γράψει στον «Κήρυκα» της επόμενης εβδομάδας, στις 11 Νοεμβρίου 1990, ότι **«ΕΝΟΣ ΨΕΥΔΟΥΣ ΔΟΘΕΝΤΟΣ, ΜΥΡΙΑ ΕΠΟΝΤΑΙ»**, αφού **«ούτε τη 12^η Δεκεμβρίου συνάντησε τον Μακάριο ο Γλαύκος Κληρίδης. Οι μόνες συναντήσεις του Μακαρίου τη 12^η Δεκεμβρίου, ήσαν με τον Μιλτιάδη Χριστοδούλου, το Νικήτα Βενιζέλου και κάποιο κληρικό»**.

Συνεχίζοντας το πιο πάνω δημοσίευμα, ο κ. Παπαδόπουλος έγραψε ότι **«και πάλι ψεύδεται ο κ. Κληρίδης»**, γιατί στον επόμενο γύρο των διαπραγματεύσεων, μετά τις 6 Σεπτεμβρίου, ο κ. Ντενκτάς είχε υπαναχωρήσει γιατί, στο μεταξύ, είχε έρθει στην Κύπρο ο Στρατηγός Γεώργιος Γρίβας, ο οποίος άρχισε τον αγώνα της ΕΟΚΑ Β', πράγμα το οποίο έκανε μερικούς νέους ιστορικούς να επιστρέψουν στον ισχυρισμό του κ. Παπαδόπουλου ότι δεν υπήρξε η ευκαιρία για λύση του Κυπριακού προβλήματος πριν την τουρκική εισβολή του 1974, όπως υπεστήριζε στο βιβλίο του ο κ. Κληρίδης.

Είναι απ' εκείνη την εποχή που δημιουργήθηκε το **«ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ»**, από το οποίο ταλαιπωρείται ως τώρα ο κυπριακός λαός, με αποτέλεσμα την **«μισοτουρκοποίηση»** της Κύπρου, με μάταιη προσπάθεια να επανενωθεί η Κύπρος με **«λύση βιώσιμη, λειτουργική και δίκαιη»**.

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ ΗΤΑΝ Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Κ. ΤΑΣΣΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ¹⁷⁰**

**Α) Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ Κ. ΤΑΣΣΟΣ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΗΤΑΝ Ο ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ**

Ως νομικός, ο κ. Παπαδόπουλος θα ήξερε ότι, σύμφωνα με το Άρθρο 25 του Καταστατικού Χάρτη (CHARTER) των Ηνωμένων Εθνών (Η.Ε.), όλα τα μέλη του Οργανισμού των Η.Ε., έχουν υποχρέωση **«να αποδέχονται και να εφαρμόζουν τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας»**. Στην περίπτωση αυτή, όπως φαίνεται πιο κάτω, η Κύπρος, την οποία εκπροσωπούσε ο κ. Παπαδόπουλος ήταν υποχρεωμένη, σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη να απαντήσει «ΝΑΙ» στο Δημοψήφισμα της 24^{ης} Απριλίου 2004.

Αντί όμως να τους συμβουλευσει, όπως είχε καθήκον να απαντήσουν «ΝΑΙ» στο Δημοψήφισμα, τουναντίον τους συμβούλευσε να δώσουν ένα «ΔΥΝΑΤΟ ΟΧΙ» στο Δημοψήφισμα, απορρίπτοντας το Σχέδιο Αννάν, παρ' όλον ότι ήξερε ότι αυτό θα σήμαινε παραμονή του τουρκικού κατοχικού στρατού και συνεχούς κατοχής εκ μέρους των Τούρκων του 37% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η πιο μεγάλη υποχρέωση να αποδεχθούν το Πέμπτο Σχέδιο Αννάν, τόσο ο ίδιος ο κ. Παπαδόπουλος, όσο και οι Κύπριοι ψηφοφόροι, φαίνεται από τα πιο κάτω:

α. Το Συμβούλιο Ασφαλείας, των Ηνωμένων Εθνών, ενέκρινε το Τρίτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα, με το Ψήφισμα 1475 της 14^{ης} Απριλίου 2003, δηλώνοντας, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

1. Συγχαίρει το Γ.Γ. και τον Ειδικό Σύμβουλο του και την ομάδα του για την εξαιρετική προσπάθεια τους, για λύση του Κυπριακού από το 1999, σύμφωνα με το προηγούμενο Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας 1250 (1999).

2. Περαιτέρω συγχαίρει τον Γ.Γ., γιατί πήρε την πρωτοβουλία να παρουσιάσει στις δύο πλευρές ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο Λύσης, το οποίο γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ τους, λαμβάνοντας υπόψη τις συνομιλίες που άρχισαν τον Δεκέμβριο του 1999, υπό την αιγίδα του Γ.Γ. των Ηνωμένων Εθνών και τις διαπραγματεύσεις που έγιναν για αναθεώρηση του Σχεδίου από τις 10 Δεκεμβρίου 2002 μέχρι τις 26 Φεβρουαρίου 2003.

3. Το Συμβούλιο Ασφαλείας δίνει την πλήρη υποστήριξη του στο προσεκτικά ισοζυγισμένο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα (Γ.Γ.) της 26^{ης}

¹⁷⁰ Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «ΠΟΛΙΤΗΣ», στις 20 Μαΐου, 2006

Φεβρουαρίου 2003, ως τη μοναδική βάση για περαιτέρω διαπραγματεύσεις και καλεί όλους τους ενδιαφερομένους να συνεχίσουν τις διαπραγματεύσεις μέσα στο πλαίσιο των καλών υπηρεσιών του Γ. Γ. χρησιμοποιώντας το Σχέδιο για επίτευξη μιας ολοκληρωμένης διευθέτησης», πράγμα που έγινε στο Μπούρκενστοκ, με τα εξής αποτελέσματα:

β. Στο Μπούρκενστοκ ο κ. Παπαδόπουλος απεδέχθη την πρόταση του Γ.Γ., την οποία έκανε στη Νέα Υόρκη στις 10 Φεβρουαρίου 2004, η οποία προνοούσε ότι θα συζητούσαν με τον Τούρκο εκπρόσωπο, υπό την αιγίδα του, και αν οι δύο πλευρές δεν συμφωνούσαν, θα αποδέχονταν υποχρεωτικά τη διαιτησία του Γ.Γ.

γ. Ο κ. Παπαδόπουλος απεδέχθη τους όρους του Γ.Γ., γιατί, όπως είπε στο Διάγγελμα του στις 7 Απριλίου 2004, **«αν δεν ανταποκρινόμουν θετικά στην πρόσκληση του Γενικού Γραμματέα θα ενεργούσα αντίθετα από την πάγια πολιτική του Εθνικού Συμβουλίου και θα ήμουν ασυνεπής στην πάγια θέση μας ότι επιδιώκουμε λύση του προβλήματος με συνομιλίες υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών... Με τη σύμφωνη γνώμη των εκπροσώπων των, αριθμητικά, μεγαλύτερων πολιτικών δυνάμεων της Κύπρου, που με συνόδευσαν στη Νέα Υόρκη και με τη σύμφωνη γνώμη της τότε Κυβέρνησης και αξιωματικής αντιπολίτευσης της Ελλάδας, δεχτήκαμε αυτή την αλλαγή της διαδικασίας»** (σ.2-3).

δ. Στο Διάγγελμα του, ο κ. Παπαδόπουλος είπε ότι στην τελική απόφαση του Γ.Γ., ως διαιτητή, η οποία περιλήφθηκε στο Πέμπτο Σχέδιο Αννάν **«περιέχονται βελτιώσεις σε σύγκριση με το Τρίτο και Τέταρτο Σχέδιο Αννάν».**

Το συμπέρασμα από όλα αυτά είναι ότι, ο κ. Παπαδόπουλος όφειλε να συμβουλεύσει τους ψηφοφόρους ν' αποδεχτούν το Πέμπτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα για τελειωτική λύση του Κυπριακού προβλήματος.

Αντί τούτου, ο κ. Παπαδόπουλος παραπλάνησε τα τρία τέταρτα των ψηφοφόρων, συστήνοντάς τους ν' απαντήσουν μ' ένα **«ΔΥΝΑΤΟ ΟΧΙ» (RESOUNDING NO)** με αποτέλεσμα **το Κυπριακό Πρόβλημα να παραμείνει ΑΛΥΤΟ.**

Β) Ο κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΤΗΣ 7^{ΗΣ} ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2004 ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΥΣ ΨΗΦΟΦΟΡΟΥΣ ΑΠΕΦΥΓΕ ΝΑ ΤΟΥΣ ΠΕΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ Γ.Γ.

α. Η βασική συνέπεια θα ήταν το γεγονός ότι τα τουρκικά κατοχικά στρατεύματα θα συνέχιζαν να κατέχουν τα εδάφη της Κύπρου τα οποία κατέλαβαν το 1974 και η πολύ δυνατή τουρκική αεροπορία, η οποία θα εξακολουθούσε να έχει τη δυνατότητα να βομβαρδίσει οποιαδήποτε περιοχή

της Κύπρου από τότε που υπογράφηκε **«συμφωνία κατάπαυσης του πυρός»** το 1974 και **«όχι τελειωτική ειρήνη»** μεταξύ Τουρκίας και Κύπρου, πράγμα για το οποίο ο κ. Παπαδόπουλος τους είπε να μην υπογράψουν.

β. Επίσης στο Διάγγελμά του, ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος ισχυρίστηκε ότι προτού πάρει την απόφαση του να καλέσει τους ψηφοφόρους να απορρίψουν με απόλυτο τρόπο το Πέμπτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα, ζήτησε και έλαβε **«γνωμοδοτήσεις ξένων διεθνολόγων και συνταγματολόγων, πάνω σε συγκεκριμένες πτυχές και πρόνοιες του Σχεδίου»** (σ. 2). Με τον ισχυρισμό αυτό, ο κ. Παπαδόπουλος αφήνει να νοηθεί στους ψηφοφόρους ότι οι **«ξένοι διεθνολόγοι και συνταγματολόγοι συμφωνούσαν με την απόρριψη του Σχεδίου του Γ.Γ.»**, ενώ στην πραγματικότητα όλοι οι διεθνολόγοι και συνταγματολόγοι εξέφρασαν την έκπληξη τους για το αρνητικό αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος από την πλευρά των Ελληνοκυπρίων.

γ. Ο κ. Τάσος Παπαδόπουλος αποθάρρυνε τους Ελληνοκυπρίους ψηφοφόρους από το να διαβάσουν το ίδιο το κείμενο του Σχεδίου του Γενικού Γραμματέα, τις πρόνοιες του οποίου χαρακτήρισε **«περίπλοκες και, εν πολλοίς, δυσνόητες»** (σελ. 1), πράγμα το οποίο συνέβαλε στο να πιστεύουν οι ψηφοφόροι ό,τι τους έλεγε ο κ. Παπαδόπουλος, ενώ όπως θα δούμε πιο κάτω, αυτές είναι πολύ απλές και ευκολονόητες.

δ. Στο Διάγγελμα του, ο Πρόεδρος κ. Παπαδόπουλος, ο οποίος δήλωνε ότι **«ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας και εκλεγμένος εκπρόσωπος της Ελληνοκυπριακής Κοινότητας ανέλαβε τη βαριά ευθύνη της διεξαγωγής των διαπραγματεύσεων»** (σ.10) άφηνε να νοηθεί στους ψηφοφόρους ότι οι απόψεις του που αναφέρονται στο Διάγγελμα είναι αμερόληπτες. Αντί αυτού όμως και ενώ θα έπρεπε να παρουσιάσει τα ΥΠΕΡ, αφενός, και τα ΚΑΤΑ, αφετέρου, της αποδοχής και της απόρριψης του υπό συζήτηση Πέμπτου Σχεδίου Λύσης του Κυπριακού του Γενικού Γραμματέα, κάλεσε τους ψηφοφόρους να απορρίψουν με ένα **«ΔΥΝΑΤΟ ΟΧΙ»** το Πέμπτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα για λύση του Κυπριακού.

Στο Διάγγελμα του ανέφερε ότι θα αναλάμβανε να εξηγήσει **αμερόληπτα** στους Ελληνοκύπριους ψηφοφόρους του Δημοψηφίσματος, αν έπρεπε να απαντήσουν **ΝΑΙ** ή **ΟΧΙ**, αν δηλαδή αποδέχονται ή απορρίπτουν το Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα για λύση του Κυπριακού Προβλήματος, και ότι αυτό θα εγίνετο πριν τις 24 Απριλίου 2004, ημέρα διεξαγωγής των Δημοψηφισμάτων, πράγμα που δεν έγινε.

Είπε, μεταξύ άλλων, ότι **«αυτή δεν είναι η ώρα, ούτε η ευκαιρία να προβώ σε λεπτομερή ανάλυση του Σχεδίου Αννάν. Αυτό θα γίνει στις επόμενες μέρες και μέχρι τη διεξαγωγή των Δημοψηφισμάτων»** (σ. 3).

Δυστυχώς, ο κ. Παπαδόπουλος δεν τήρησε την υπόσχεση του αυτή, αλλά επανέλαβε ότι το Σχέδιο ήταν **«περίπλοκο και δυσνόητο»**.

ε. Μεταξύ των παραλείψεων του κ. Παπαδόπουλου να προειδοποιήσει τους ψηφοφόρους για τις σοβαρές συνέπειες της απόρριψης του Πέμπτου Σχεδίου, ήταν η **επ'αόριστον παραμονή των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων**, τα οποία από το 1974 εξακολουθούν να αποτελούν **«Δαμόκλεια Σπάθη»**, επικρεμάμενη πάνω από τα κεφάλια των Ελληνοκυπρίων.

Η αποστρατικοποίηση της νήσου ήταν πάντοτε το πρώτο πράγμα που έθετε ως όρο η ελληνοκυπριακή πλευρά σε όλες τις μέχρι σήμερα συνομιλίες της με την τουρκοκυπριακή πλευρά. Όμως ο κ. Παπαδόπουλος, όχι μόνο δεν υπέδειξε στους Ελληνοκύπριους ψηφοφόρους τα πιο πάνω, αλλά τους σύστησε το αντίθετο, δηλαδή, να απορρίψουν το Πέμπτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα, χωρίς να εξηγήσει τις **συνέπειες αυτού του ΟΧΙ, μια από τις οποίες είναι όχι μόνο η παραμονή των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων**, τα οποία, μαζί με την τουρκική αεροπορία, θα συνέχιζαν την τουρκική κατοχή του 37% του Κυπριακού εδάφους αλλά και **η διατήρηση της εμπόλεμης κατάστασης μεταξύ Τουρκίας και Κύπρου**.

Η πρόθεση του Τούρκικου Στρατιωτικού Καθεστώτος να παραμείνει επ'αόριστον στο νησί, επιβεβαιώθηκε σε δηλώσεις Τούρκων Στρατιωτικών και άλλων πολιτικών. Ανάμεσα στις δηλώσεις αυτές ήταν και μια δήλωση του Υπουργού Εξωτερικών, κ. Τσιακλαγιαγκίλ, που είχε επισκεφθεί τη Βόρεια Κύπρο, στις 20 Φεβρουαρίου 1980. Όταν ερωτήθηκε εάν η Τουρκία σκόπευε να αποσύρει τα στρατεύματά της από την Κύπρο, απάντησε:

«Ο Τουρκικός Στρατός δε φεύγει με την πέννα από τα μέρη που πήρε με το σπαθί του».

Κι όμως, ο Γενικός Γραμματέας το πέτυχε με την πέννα, αυτό που οι Τούρκοι επίσημοι θεωρούσαν αδύνατο να συμβεί.

Το Σχέδιο ανναν και συγκεκριμένα το **Άρθρο 8: Αποστρατικοποίηση** προνοούσε τα εξής, όσον αφορά την μελλοντική ασφάλεια των Ελληνοκυπρίων:

Ο τουρκικός κατοχικός στρατός που αποτελείται από 50,000 βαριά εξοπλισμένους στρατιώτες και όλα τα άλλα ελληνοκυπριακά και τουρκοκυπριακά στρατεύματα θα αποσύρονταν από την Κύπρο και στη θέση τους θα έρχονταν δύο αποσπάσματα, ένα ελληνικό και ένα τουρκικό, με 6,000 στρατιώτες το καθένα, τα οποία θα βοηθούσαν ένα πιο ισχυρό απόσπασμα των Ηνωμένων Εθνών, στην αποστρατικοποίηση της νήσου, που περιλάμβανε 132 ελληνικά χωριά.

Συγκεκριμένα, ο κ. Παπαδόπουλος, αντί να προειδοποιήσει τους ψηφοφόρους, ότι με το Άρθρο 8 του Πέμπτου Σχεδίου του Γενικού Γραμματέα, η ελληνοκυπριακή πλευρά, πετύχαινε αυτό που ζητούσε σε όλες τις διαπραγματεύσεις με την τουρκοκυπριακή πλευρά, **εξόγκωσε τον κίνδυνο της παραμονής των 650 Τούρκων στρατιωτών**, λέγοντας τα εξής:

«Η παραμονή έστω και μικρού αριθμού τουρκικών στρατευμάτων μόνιμα στην Κύπρο, με διευρυμένα παρεμβατικά δικαιώματα στο ελληνοκυπριακό κρατίδιο χωρίς εγγυητικούς μηχανισμούς, ενώ εμείς θα έχουμε διαλύσει την Εθνική Φρουρά, δημιουργεί συνθήκες ανασφάλειας για τους Ελληνοκυπρίους» (σ.6).

Αυτό αποτελούσε ολοφάνερη διαστρέβλωση της πραγματικότητας, γιατί ο «μικρός αριθμός τουρκικών στρατευμάτων», στον οποίο αναφέρεται, είναι οι 650 απλοί Τούρκοι στρατιώτες της ΤΟΥΡΔΥΚ, που αποτελούσαν μέρος της συμφωνίας κατά την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960 που μαζί με 950 Έλληνες στρατιώτες της ΕΛΔΥΚ στράτευαν στη Κύπρο «για εκγύμναση του κυπριακού στρατού».

Ο βαθμός της διαστρέβλωσης της πραγματικότητας φαίνεται, **αν συγκρίνει ένας τον κίνδυνο από τους 650 απλούς Τούρκους στρατιώτες, με τον πανίσχυρο Τουρκικό κατοχικό στρατό, ο οποίος, πραγματικώς, παράμεινε με την απόρριψη του Σχεδίου Αννάν.**

στ. Καλώντας έτσι το λαό να απορρίψει το Πέμπτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα, ο κ. Παπαδόπουλος υποσχέθηκε ότι και μετά την απόρριψη του Σχεδίου θα υπάρξουν κι άλλες ευκαιρίες για μια καλύτερη λύση του Κυπριακού Προβλήματος.

Ήδη πέρασαν 25 μήνες από το Δημοψήφισμα, και δεν έγινε καν κατορθωτή η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων και αυτό γιατί, όπως ο Πρόεδρος κ. Τάσος Παπαδόπουλος δήλωσε, **αναζητούν αδύνατα σημεία στο Σχέδιο Αννάν**, παραλείποντας τα θετικά σημεία που προσφέρει στην ελληνοκυπριακή πλευρά, αλλά και τις αρνητικές συνέπειες της μη λύσης, με βάση τις οποίες θα έπρεπε να άρχιζαν ξανά οι διαπραγματεύσεις.

Ο Γενικός Γραμματέας έχει επαναλάβει πολλές φορές την παράκληση του προς τον κ. Παπαδόπουλο να του υποβάλει γραπτώς τα συγκεκριμένα σημεία του Σχεδίου ανναν που θα ήθελε να επαναδιαπραγματευθεί. Αυτός όμως, απέφυγε να καθορίσει τι ακριβώς τροποποιήσεις ζητά, για να αρχίσουν διαπραγματεύσεις και επαναλαμβάνει συνεχώς ότι **«δε θέλουμε ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα και ούτε επιδιαιτησίες».**

ζ. Ακόμη ένας πολύ σημαντικός λόγος ήταν και η πρώτη προσπάθεια του Προέδρου κ. Τάσου Παπαδόπουλου να επηρεάσει τους Ελληνοκύπριους ψηφοφόρους με το Διάγγελμα του της 7^{ης} Απριλίου 2004, το οποίο ο Πρόεδρος απηύθυνε προς τους ψηφοφόρους, μέσω όλων των «Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης» που στην πραγματικότητα ήταν «Μέσα Μαζικής ΔΙΑΣΤΡΕΒΛΩΣΗΣ» - όλες τις Κυπριακές εφημερίδες τις οποίες επηρέαζε η Κυβέρνηση, εκτός της «ΑΛΗΘΕΙΑΣ» και εν μέρει του «ΠΟΛΙΤΗ», και όλα τα κρατικά ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά μέσα, δηλαδή του ΡΙΚ, ΑΝΤ1, ΣΙΓΜΑ και ΜΕΓΑ, για την κρατική του προπαγάνδα, το Διάγγελμα του, που αποτελείτο από δώδεκα (12) πυκνοτυπωμένες σελίδες και ταυτόχρονα διευθετούσε με

τους ιδιοκτήτες των πιο πάνω Μέσων να μη δημοσιεύουν ή να εκπέμπουν αντίθετες απόψεις.

Επί 17 μέρες, όμως, από την ημέρα του Διαγγέλματος του μέχρι την ημέρα του Δημοψηφίσματος, ο Πρόεδρος κ. Τάσος Παπαδόπουλος, μονοπωλούσε τα ΜΜΕ, πράγμα το οποίο ενόχλησε αρκετούς Κύπριους και ξένους, όπως ο Ευρωπαίος υπεύθυνος για τη διεύρυνση της Ευρώπης, κ. Gunter Verheugen, ο οποίος, στις 21 Απριλίου 2004, είπε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Στρασβούργο, ότι **«προσωπικά, ένιωσε ότι τον ξεγέλασε ο Ελληνοκύπριος Πρόεδρος κ. Παπαδόπουλος, καλώντας τον να τιμήσει την υπόσχεση του προς την Ευρωπαϊκή Ένωση για υποστήριξη μιας πολιτικής λύσης (του Κυπριακού)»**, και ότι ακόμα **«οι Ευρωπαίοι Υπουργοί εξοργίστηκαν με την μονοπώληση των κρατικών και ιδιωτικών τηλεοπτικών καναλιών από τον κ. Παπαδόπουλο, μιας και τα κανάλια αρνήθηκαν να μεταδίδουν συνεντεύξεις με τον κ. Gunter Verheugen και τον Ειδικό Απεσταλμένο των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, κ. Alvaro De Soto»** (Keesing's 2004, Volume 50, no. 4, p.45962).

Στους τελευταίους 25 μήνες μετά το Δημοψήφισμα, ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος επαναλαμβάνει ότι είναι «έτοιμος για διαπραγματεύσεις» για λύση του Κυπριακού υπό τρεις όρους:

- χωρίς ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα,
- χωρίς διαιτησίες και υπέρ-διαιτησίες και,
- αφού γίνει πολύ καλή προετοιμασία ώστε να μην αποτύχουν οι διαπραγματεύσεις.

Αν εξετάσει ένας προσεκτικά τους όρους αυτούς θα αντιληφθεί ότι, αυτοί προσπαθούν να κρύψουν την απόφαση του κ. Παπαδόπουλου να μη λύσει το Κυπριακό, διότι ο πρώτος όρος υπονοεί συνομιλίες χωρίς χρονικό περιορισμό, όπως συνέβαινε σε όλες τις προηγούμενες δικαιοδικές συνομιλίες και οι οποίες δεν έλυσαν το Κυπριακό. **Ο δεύτερος όρος θα σήμαινε συνομιλίες χωρίς αποτέλεσμα και ο τρίτος όρος υποκρύπτει τη λαϊκή παροιμία «όποιος δε θέλει να πάει στο μύλο, πολλές μέρες κοσκινίζει».**

Όλοι αυτοί οι όροι είναι αντίθετοι με τους όρους του Γενικού Γραμματέα, που δέχθηκε ο κ. Παπαδόπουλος και συνέχισε τις διαπραγματεύσεις στο Μπούρκενστοκ της Ελβετίας, αποτέλεσμα των οποίων, όπως ομολογεί ο κ. Παπαδόπουλος στο Διάγγελμα του, της 7^{ης} Απριλίου 2004, **«στο Πέμπτο Σχέδιο Αννάν περιέχονται βελτιώσεις σε σύγκριση με το Τρίτο και Τέταρτο Σχέδιο Αννάν».**

**ΣΥΝΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ Γ.Γ. ΗΤΑΝ ΚΑΙ
Ο κ. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΑΣ, Γ.Γ. ΤΟΥ ΑΚΕΛ ΚΑΙ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ¹⁷¹**

Στις 14 Απριλίου 2004, το ΑΚΕΛ, το οποίο είναι ένα από τα κόμματα που υποστήριξε τον κ. Τάσσο Παπαδόπουλο στις Προεδρικές εκλογές, τον Φεβρουάριο του 2003, συγκάλεσε Παγκύπρια Συνδιάσκεψη για να αποφασίσουν κατά πόσο θα υποστήριζαν ή όχι το Πέμπτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα, στο Δημοψήφισμα της 24^{ης} Απριλίου 2004.

Ο κ. Δημήτρης Χριστόφιας στην ομιλία του προς την Έκτακτη Συνδιάσκεψη του ΑΚΕΛ, ανέφερε μεταξύ άλλων, τα **ΘΕΤΙΚΑ** σημεία του Σχεδίου **ANNAN**, ως εξής: (σ. 9-10)

1. ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Με το Σχέδιο Αννάν επανενώνεται η Κύπρος. Η Κυπριακή Δημοκρατία μετατρέπεται σε δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδία υπό την ονομασία Ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, με μία κυριαρχία, μία διεθνή προσωπικότητα και μία ιθαγένεια.

2. ΑΠΟΧΩΡΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ Ο ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΚΑΤΟΧΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ

Τερματίζεται η κατοχή με τη σταδιακή αποχώρηση 39 και πλέον χιλιάδων στρατευμάτων.

3. ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Επιτυγχάνεται η σταδιακή επιστροφή 85 μέχρι 90 χιλιάδων προσφύγων υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση. Διασφαλίζεται σταδιακά το δικαίωμα επιστροφής υπό τ/κυπριακή διοίκηση μέσα, αλήθεια, από πολλές δυσκολίες και σκοπέλους.

4. ΑΠΟΚΑΘΙΣΤΑΝΤΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Γενικά αποκαθίστανται έστω και σταδιακά τα ανθρώπινα δικαιώματα και βασικές ελευθερίες.

5. ΠΡΟΝΟΟΥΝΤΑΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΞΕΠΕΡΑΣΜΑ ΑΔΙΕΞΟΔΩΝ

Προνοούνται αποτελεσματικοί μηχανισμοί ξεπεράσματος αδιεξόδων που δεν υπήρχαν στο Σύνταγμα του 1960.

¹⁷¹ Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «ΠΟΛΙΤΗΣ», στις 20 Μαΐου, 2006.

6. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΜΟΝΟ 45 ΜΕΡΕΣ

Η μεταβατική περίοδος περιορίζεται σε 45 μόνο μέρες. Όλα τα όργανα του κράτους θα βρίσκονται σε ισχύ από την πρώτη στιγμή.

7. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΗ ΣΥΜΒΙΩΣΗ
ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΩΝ

Διανοίγεται μακροπρόθεσμα η προοπτική πραγματικής επανένωσης και ειρηνικής συμβίωσης Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

8. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΙΣΡΟΗΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Θα περιοριστεί το ποσοστό ροής ανθρώπων από την Τουρκία στο 5% του πληθυσμού που θα έχει την εσωτερική ιθαγένεια της Τ/κυπριακής συνιστώσας πολιτείας, για περίοδο 19-χρόνων ή μέχρι την ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ. Στη συνέχεια θα εφαρμόζεται ο ειδικός νόμος για την ιθαγένεια που απαγορεύει την αλλοίωση της δημογραφικής σύνθεσης του νησιού.

9. Η ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΛΙΡΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

Θα υπάρχει μια Κεντρική Τράπεζα και το νόμισμα θα εξακολουθήσει να είναι η Κυπριακή Λίρα».

Ο κ. Χριστόφιας συνεχίζοντας την πιο πάνω ομιλία του, πρόσθεσε τα πιο κάτω, τα οποία θεωρούσε **ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ στο Σχέδιο ANNAN**, που ήταν, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Ο ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΩΝ 650 ΑΠΛΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ
ΤΗΣ ΤΟΥΡΔΥΚ (ΟΠΩΣ ΑΝΑΦΕΡΑΜΕ ΠΙΟ ΠΑΝΩ)

Αυτό αποτελούσε διαστρέβλωση της πραγματικότητας, γιατί σύμφωνα με το Πέμπτο Σχέδιο του Γ.Γ., η ασφάλεια των Ελληνοκυπρίων θα εξασφαλιζέτο με την άφιξη στη νήσο, δύο αποσπασμάτων, ένα ελληνικό και ένα τουρκικό, καθώς επίσης και μιας ειρηνευτικής δύναμης, για σκοπούς Αποστρατικοποίησης και τα οποία θα αποσύρονταν μετά την ολοκλήρωση της Αποστρατικοποίησης.

Η ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΥ 60-70.000 ΕΠΟΙΚΩΝ

Στο σημείο τούτο ο κ. Χριστόφιας αναφερόταν στην πρόνοια του Σχεδίου που έλεγε ότι, σύμφωνα με το Σύμφωνο Συμμαχίας του 1960 το οποίο εξακολουθούσε να ισχύει, θα παρέμεναν η ΕΛΔΥΚ και η ΤΟΥΡΔΥΚ, καθώς και η ειρηνευτική δύναμη των Ηνωμένων Εθνών, η οποία ήρθε στην Κύπρο από τον Ιανουάριο του 1964.

Η ΥΠΑΡΞΗ ΜΙΑΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΕΚΤΗΜΕΝΟ, ΕΚΕΙΝΗΣ ΠΟΥ ΠΡΟΝΟΕΙ ΟΤΙ Η ΜΟΝΙΜΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΗ ΟΜΙΛΟΥΝΤΩΝ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΣΤΟ Τ/ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΣΥΝΙΣΤΩΝ ΚΡΑΤΟΣ ΔΕ ΘΑ ΥΠΕΡΒΑΙΝΕΙ ΤΟ 1/3 ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΦΩΝΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Αυτά τα δήθεν αρνητικά σημεία του Σχεδίου Αννάν ωχριούν μπροστά στους μεγάλους κινδύνους που αναφέραμε πιο πάνω, της διατήρησης του de facto καθεστώτος, όπως βλέπουμε σήμερα.

Η τελική απόφαση της Παγκύπριας Συνδιάσκεψης ήταν, να ζητηθεί από το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών «να προχωρήσουν στην αναβολή των δημοψηφισμάτων για μερικούς μήνες ώστε να προηγηθεί η δυνατότητα αντικειμενικής παρουσίασης του σχεδίου στο λαό», οπότε τα μέλη του ΑΚΕΛ θα ψήφιζαν υπέρ της αποδοχής του Σχεδίου.

Τελικά, η πρόταση αυτή του ΑΚΕΛ ενεκρίθη με ποσοστό 64.8%.

Αυτά αναφέρθηκαν στην ομιλία του κ. Χριστόφια, κατά τη διάρκεια της συνδιάσκεψης του κόμματός του, στις 14/04/2004, στην οποία, σύμφωνα με πληροφορίες του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών (15/04/2004): «Ο Γενικός Γραμματέας του ΑΚΕΛ, κ. Δημήτρης Χριστόφιας δήλωσε ότι αν γίνουν δεκτοί οι όροι του κόμματος για αναβολή των δημοψηφισμάτων, τότε φυσιολογικά θα γίνουν δημοψηφίσματα "διαφορετικού είδους", όπως είπε.

Κληθείς να διευκρινίσει τι εννοούσε, ανέφερε ότι αν αναβληθούν τα δημοψηφίσματα και ικανοποιηθούν οι προϋποθέσεις που έθεσε το ΑΚΕΛ για επαναδιαπραγμάτευση κάποιων συγκεκριμένων ζητημάτων στο Σχέδιο Αννάν, η απάντηση του ΑΚΕΛ επί του Σχεδίου θα είναι ΝΑΙ.»

Καταλήγοντας στην ομιλία του, ο κ. Χριστόφιας είχε πει τα εξής:

«Σήμερα το Κόμμα μας βρίσκεται μπροστά σε ένα Σχέδιο που τα θετικά του στοιχεία με την πιθανή αποδοχή του, θα μπορούσαν παρά τους κινδύνους, να δημιουργήσουν ελπιδοφόρα προοπτική για ειρηνική συμβίωση των Ε/κυπρίων και Τ/κυπρίων. Το ΑΚΕΛ δε συμμερίζεται τις εκτιμήσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας σχετικά με πρόνοιες του Σχεδίου Αννάν και ιδιαίτερα με την εκτίμηση ότι αυτό «δε καταλύει τη ντε φάκτο διχοτόμηση, αλλά αντίθετα τη νομιμοποιεί και την εμβαθύνει». Η ηγεσία του κόμματος θα αναπτύξει διάλογο με τον Πρόεδρο σ' αυτά τα ζητήματα, στα πλαίσια της συνεργασίας μας.

Θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι η πρόταση της Κεντρικής Επιτροπής δεν έπεσε στο κενό. Αντίθετα έχει δημιουργήσει κινητικότητα. Τόσο η Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών όσο και πολλοί άλλοι στο διεθνή χώρο δεν απορρίπτουν την εισήγηση μας. Βολιδοσκοπούν και διαβουλεύονται με όλους τους ενδιαφερόμενους για τις δυνατότητες εφαρμογής της».

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να παρατηρήσω ότι ο ισχυρισμός αυτός του κ. Χριστόφια δε φαίνεται να συμφωνά με την πραγματικότητα διότι, οι «κύκλοι της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών» ήξεραν ότι, πέντε χρόνια πριν το Δημοψήφισμα είχε αποφασιστεί από τη Σύνοδο των 8 Μεγάλων Ηγετών του κόσμου να ζητηθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών να επισπεύσει τη λύση του Κυπριακού με εντατικές διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα.

Και ως γεγονός, στα επόμενα πέντε χρόνια ο Γενικός Γραμματέας, κατόπιν εντολής του Συμβουλίου Ασφαλείας, διεξήγαγε εντατικές διαπραγματεύσεις και όπως γράφει στην έκθεση του ημερομηνίας 1^{ης} Απριλίου 2003, για τις διαπραγματεύσεις αυτές ξοδεύτηκαν από το ταμείο των Ηνωμένων Εθνών \$3.148.500 δολάρια.

Αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων αυτών ήταν τα Σχέδια 3-4-5 του Γενικού Γραμματέα, τα οποία ενεκρίθησαν από το Συμβούλιο Ασφαλείας και για τα οποία έγινε το Δημοψήφισμα.

Κατά συνέπειαν **«οι κύκλοι της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών»** δεν μπορούσαν να ευνοούν την ιδέα του κ. Χριστόφια για **«αναβολή μερικών μηνών του Δημοψηφίσματος για να ξανασυζητηθεί το Κυπριακό»**.

Αργότερα, όμως, λίγες μέρες πριν το δημοψήφισμα, προφανώς κατόπιν συνεννόησης με τον κ. Τάσσο Παπαδόπουλο, ο κ. Χριστόφιας είχε δηλώσει ότι ζήτησε από τον Γενικό Γραμματέα να αναβάλει το Δημοψήφισμα για να δοθεί καιρός να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις. Επειδή, όμως ο Γενικός Γραμματέας αρνήθηκε να δεχθεί οποιαδήποτε αναβολή, **ο κ. Χριστόφιας ζήτησε από τα μέλη του ΑΚΕΛ να καταψηφίσουν το Σχέδιο.**

Αυτή όμως η απόφαση ήταν εντελώς αντίθετη με τα πιο πάνω συμπεράσματα της ομιλίας του κ. Χριστόφια, ότι τα πλεονεκτήματα της αποδοχής του Σχεδίου ήταν συντριπτικά μεγαλύτερα από τον φανταστικό κίνδυνο, που ανάφερε ο κ. Παπαδόπουλος, και συνεπώς **είχε καθήκον ο κ. Χριστόφιας να συμβουλέψει τα μέλη του ΑΚΕΛ - έστω κι αν ο Γενικός Γραμματέας αρνήθηκε να αναβάλει το Δημοψήφισμα για να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις, προφανώς γιατί, εντατικές διαπραγματεύσεις με το αποτέλεσμα τους γίνονταν τα τέσσερα τελευταία χρόνια – να αποδεχθούν ως είχε το Πέμπτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα.**

Ο κάθε αναγνώστης, βασιζόμενος στα πιο πάνω επιχειρήματα του κ. Χριστόφια, όσον αφορά τα ΥΠΕΡ και τα ΚΑΤΑ του Σχεδίου Λύσης του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, θα πρέπει να βγάλει τα πιο κάτω συμπεράσματα:

(α) Τα επιχειρήματα ΥΠΕΡ της ΑΠΟΔΟΧΗΣ των προτάσεων του Γ.Γ. είναι συντριπτικά δυνατότερα των επιχειρημάτων ΚΑΤΑ των προτάσεων του Γ.Γ.

(β) Τα επιχειρήματα ΥΠΕΡ της ΑΝΑΒΟΛΗΣ της συζήτησης για το Δημοψήφισμα δεν ήταν πειστικά, γιατί ο Γ.Γ. συζήτησε το Κυπριακό πρόβλημα με τους εκπροσώπους των δύο κοινοτήτων από το 1999 μέχρι το 2003 και ακολούθως τον Μάρτιο του 2004, στο Μπούρκενστοκ της Ελβετίας. Το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 1475, στις 14 Απριλίου 2003 συνεχάρη τον Γ.Γ. τόσο για τις διαπραγματεύσεις που έκανε, όσο και για τα συμπεράσματά του, τα οποία βασίστηκαν πάνω στα επιχειρήματα των δύο πλευρών, συμπεριλαμβανόμενα και εκείνα των Κυβερνήσεων Ελλάδας – Τουρκίας και συνεπώς είναι αμφίβολο κατά πόσο η αναβολή μερικών μηνών του Δημοψηφίσματος θα βελτίωνε τις προτάσεις του Γ.Γ.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι στις τελευταίες Βουλευτικές εκλογές, στις 21 Μαΐου 2006, η εκλογική δύναμη του ΑΚΕΛ ήταν 31%, στο Δημοψήφισμα της 24^{ης} Απριλίου 2004, η δύναμη αυτή ψήφισε, σύμφωνα με την ομιλία του κ. Χριστόφια ΥΠΕΡ του «**ΔΥΝΑΤΟΥ ΟΧΙ**» με ποσοστό 76%, συμπεριλαμβανομένου και του 31% του ΑΚΕΛ. Εάν τουλάχιστο 27% των μελών του ΑΚΕΛ ψήφιζαν ΝΑΙ, το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος ΥΠΕΡ του ΝΑΙ θα αυξανόταν σε 51% (24%+27%) και το ποσοστό ΥΠΕΡ του ΟΧΙ θα υποβιβάζόταν σε 49% (76%-27%).

Με άλλα λόγια, εάν ο κ. Χριστόφιας ήταν συνεπής με τη διαπίστωση του ότι τα πλεονεκτήματα του Σχεδίου Αννάν υπερτερούσαν των αρνητικών σημείων, το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος, εάν αυτό γινόταν χωρίς αναβολή, θα ήταν 51% ΥΠΕΡ του ΝΑΙ (24%+27%) και 49% ΥΠΕΡ του ΟΧΙ (76%-27%).

Άρα, η ομιλία του κ. Χριστόφια στις 14 Απριλίου 2004 προς τα μέλη του ΑΚΕΛ, έπρεπε να τελειώνει με τη σύσταση να ψηφίσουν ΝΑΙ στο Δημοψήφισμα, οπότε το γενικό αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος θα ήταν **ΘΕΤΙΚΟ ΝΑΙ**, που θα σήμαινε ότι ο κυπριακός λαός θεωρούσε το Πέμπτο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα, το οποίο εγκρίθηκε και από το Συμβούλιο Ασφαλείας, ως κατάλληλο για τελειωτική λύση του **ΧΡΟΝΙΣΑΝΤΟΣ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ**.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

(Για να αποφευχθούν οι επαναλήψεις, αναφέρουμε πιο κάτω τις σελίδες του παρόντος βιβλίου, στις οποίες ο αναγνώστης μπορεί να βρει λεπτομέρειες του κειμένου στο οποίο αναφερόμαστε.)

Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

(Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού, Τόμος Α', σ. 4-34)

Από την πρώτη μέρα που κατέλαβαν οι Άγγλοι την Κύπρο, οι πολιτικοί αρχηγοί της Κύπρου ζητούσαν από την Αγγλία «Ένωση» της Κύπρου με την Ελλάδα.

Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος ιδρύθηκε το 1945, αποφάσισε να διαλύσει τις αυτοκρατορίες και να δώσει ανεξαρτησία στις αποικίες.

Υπογράφηκε έτσι, στις 26 Ιουνίου 1945 στον Άγιο Φραγκίσκο της Αμερικής ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος, μεταξύ άλλων, προνοούσε τα εξής:

«Άρθρο 73. Τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών, τα οποία έχουν ευθύνες για τη διαχείριση εδαφών που οι λαοί τους δεν απέκτησαν ακόμη πλήρη βαθμό αυτοκυβέρνησης, αναγνωρίζουν την αρχή, ότι τα συμφέροντα των κατοίκων των εδαφών αυτών είναι υπέρτατα, και αναγνωρίζουν ως ιερή υποχρέωση να προάγουν στο έπακρο, μέσα στο σύστημα της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας που εδραιώνεται από τον παρόντα Χάρτη, την ευημερία των κατοίκων των εδαφών τούτων, και για το σκοπό αυτό, μεταξύ άλλων, να αναπτύξουν αυτοκυβέρνηση, η οποία θα λαμβάνει δεόντως υπόψη τις πολιτικές φιλοδοξίες των λαών, και να τους βοηθήσει στην προοδευτική ανάπτυξη των ελεύθερων πολιτικών τους ιδρυμάτων, σύμφωνα με τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε εδάφους και των λαών τους, όπως και στα διάφορα στάδια ανάπτυξης τους».

Το 1947 η Ελλάδα υπόβαλε στα Ηνωμένα Έθνη αίτηση για «Ένωση» της Κύπρου με την Ελλάδα, χρησιμοποιώντας το δικαίωμα αυτοδιάθεσης που θα είχε η Κύπρος.

Το θέμα συζητήθηκε στα επόμενα χρόνια στις Γενικές Συνελεύσεις των Ηνωμένων Εθνών και δεν ενεκρίθηκε, γιατί, όπως υποστήριξε και ο Πρωθυπουργός των Ινδιών, κ. Pandit Jawaharal Nehru, η Κύπρος όπως και οι άλλες χώρες πρέπει πρώτα να γίνουν ανεξάρτητες και ύστερα θα έχουν δικαίωμα της αυτοδιάθεσης.

ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ 29.8-7.9.1955

(Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού, Τόμος Α', σ. 134-5)

Έχοντας υπόψη την αποτυχία της πιο πάνω Τριμερούς Διάσκεψης, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αποφάσισε να συστήσει στην Ελλάδα και την Τουρκία να λύσουν τις διαφορές τους για την Κύπρο με διαπραγματεύσεις μεταξύ τους, στις οποίες θα έπαιρναν μέρος το ΝΑΤΟ, συμπεριλαμβανομένης και της Μεγάλης Βρετανίας.

ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ

(Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού, Τόμος Α', σ. 163-4)

Συγκεκριμένα το «ποτέ» του Υφυπουργού Αποικιών Χένρυ Χόπκινσον στη Βουλή των Κοινοτήτων στις 28 Ιουλίου 1954, αποτέλεσε το έναυσμα για τις προσφυγές (1954, 1955, 1956, 1957 και 1958) της Ελληνικής Κυβέρνησης στα Ηνωμένα Έθνη (Η.Ε.) για εφαρμογή του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης για την Κύπρο.

Η τελευταία προσφυγή, συζητήθηκε το Δεκέμβριο 1958 και η Γενική Συνέλευση ενέκρινε στις 5 Δεκεμβρίου 1958 ομόφωνη απόφαση με την οποία *«εξέφρασε την πεποίθηση ότι οι προσπάθειες για επίτευξη ειρηνικής, δημοκρατικής και δίκαιης λύσης, σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη των Η.Ε. θα συνεχιστούν»*.¹⁷²

Την επόμενη (6.12.58) άρχισαν συνομιλίες μεταξύ των Πρωθυπουργών της Ελλάδας, Κωνσταντίνου Καραμανλή και Τουρκίας, Ατνάν Μεντερές, και Υπουργών Εξωτερικών της Ελλάδας κ. Ευάγγελου Αβέρωφ, και Τουρκίας κ. Φατίν Ζορλού, οι οποίες κατέληξαν στη Συμφωνία Ζυρίχης στις 11.2.1959,¹⁷³ η οποία υπογράφηκε και από τις Κυβερνήσεις της Μεγάλης Βρετανίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας, οι οποίες ως Εγγυήτριες Δυνάμεις θα εγγυούνταν το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΑ

(Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού, Τόμος Α', σ. 38, 156)

Η επανάσταση άρχισε την 1^ην Απριλίου 1955. Η Αγγλική Κυβέρνηση επειδή ήθελε να κάνει την Κύπρο στρατηγείο, έστειλε τον Στρατηγό Χάρντινγκ με διπλή εντολή να (α) καταστείλει στρατιωτικά την επανάσταση και (β) να προτείνει ένα σχέδιο αυτοκυβέρνησης στο οποίο να λέει ότι η αγγλική κυβέρνηση δεν απορρίπτει το αίτημα για αυτοκυβέρνηση, αλλά για λόγους στρατιωτικών συμφερόντων δεν μπορεί να εφαρμόσει την πολιτική αυτή αμέσως, αλλά θα όριζε μια αυτοκυβέρνηση για τα τοπικά προβλήματα.

¹⁷² Πρακτικά Γενικής Συνέλευσης στις πιο πάνω ημερομηνίες.

¹⁷³ Ε. Αβέρωφ, «Ιστορία Χαμένων Ευκαιριών», Τόμος Β', σ. 139.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΡΑΝΤΚΛΙΦ (1956)¹⁷⁴

(Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού, Τόμος Α', σ. 160-5)

Μετά την εξορία του Μακαρίου στις Σεύχελλες, η Βρετανική Κυβέρνηση διόρισε το Λόρδο Ράντκλιφ ως Συνταγματικό Επίτροπο με εντολή να ετοιμάσει ένα φιλελεύθερο και δημοκρατικό σύνταγμα αυτοκυβέρνησης για την Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 1959

(Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού, Τόμος Α', σ. 196).

Στις 13 Δεκεμβρίου 1959 έγιναν Προεδρικές Εκλογές στις οποίες Πρόεδρος αναδείχθηκε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος με ποσοστό 66,8% έναντι 33,2% που πήρε ο ανθυποψήφιος του, Ιωάννης Κληρίδης, πατέρας του Γλαύκου Κληρίδη.

Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΤΑΡΑΧΕΣ

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος θεώρησε σκόπιμο, να καλέσει ως **«Συμβούλους»** 35 Ελληνοκύπριους, μεταξύ των οποίων 8 ήταν του ΑΚΕΛ ενώ αρκετοί άλλοι ηγέτες άνηκαν σε δεξιές οργανώσεις. Η μεγάλη πλειοψηφία τους, έτεινε να συμβουλέψει τον Μακάριο να απορρίψει τη Συμφωνία, όταν όμως ο κ. Κωνσταντίνος Καραμανλής τους εξήγησε ότι υπέγραψε τη Συμφωνία έχοντας την πλήρη συγκατάθεση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και ότι η Ελληνική Κυβέρνηση δε θα υποστήριζε πλέον τους Ελληνοκύπριους, εάν ο Μακάριος αρνιόταν να προσυπογράψει τη Συμφωνία, αυτοί άλλαξαν γνώμη, και μετά τη δήλωση αυτή, όλοι οι **«Σύμβουλοι»**, με εξαίρεση τους αριστερούς ηγέτες και τρεις δεξιές προσωπικότητες – τον κ. Τάσσο Παπαδόπουλο, τον κ. Λυσσαρίδη και τον κ. Γλαύκο Χρήστη από την Κερύνεια, συμβούλεψαν τον Μακάριο να υπογράψει τη Συμφωνία. Τη Συνθήκη της Ζυρίχης την υπέγραψαν εκ μέρους της Ελλάδας ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Ευάγγελος Αβέρωφ και ο Πρωθυπουργός κ. Κωνσταντίνος Καραμανλής ο οποίος όταν επέστρεψε στην Αθήνα στο αεροδρόμιο είχε δηλώσει ότι:

«Αυτή η μέρα είναι η ευτυχέστερη μέρα της ζωής μου».

Η ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΜΑΚΑΡΙΟ 1962

(Απομυθοποιημένη Ιστορία του Κυπριακού, Τόμος Α', σ. 46-7, 232-6, 302-3)

Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας δημιουργούσε πολλές δυσκολίες στην ομαλή διακυβέρνηση του κράτους και εμπόδιζε την ανάπτυξη και πρόοδο της χώρας. Περιείχε πολλές ιδιόρρυθμες προβλέψεις που αντιμάχονταν διεθνώς αποδεκτές δημοκρατικές αρχές και δημιουργούσε αφορμές τριβής

¹⁷⁴ Command Paper Cmnd 42 (1956).

μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Έτσι, ο Πρόεδρος Μακάριος με αφορμή τη μη λειτουργικότητα του Συντάγματος, απεφάσισε να αλλάξει το Σύνταγμα, παρά το γεγονός ότι το Σύνταγμα δεν επέτρεπε οποιοσδήποτε τροποποιήσεις. Έτσι, κάλεσε τον Γλαύκο Κληρίδη, ο οποίος τότε ήταν Πρόεδρος της Βουλής και του ανέθεσε να συντάξει μια νομική επιτροπή με Πρόεδρο τον ίδιο (κ. Γλαύκο Κληρίδη) και μέλη τον τότε Υπουργό Εργασίας κ. Τάσσο Παπαδόπουλό, τον κ. Κρίτωνα Τορναρίτη Γενικό Εισαγγελέα και την Υπουργό Δικαιοσύνης κα. Στέλλα Σουλιώτου, οι οποίοι ετοίμασαν τα 13 σημεία¹⁷⁵ που έπρεπε να τροποποιηθούν στο Σύνταγμα.

Ο κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟ

Ο κ. Παπαδόπουλος ξεκάθαρα δήλωνε ότι ήταν εναντίον των Συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου, όπως ο ίδιος αναφέρει στη βιογραφία του στο βιβλίο της κ. Αντιγόνης Δρουσιώτου «Η ζωή μου σε πρώτο πρόσωπο» (σ. 159), «λόγω των προνοιών για έλευση τουρκικού στρατού και λόγω των διχοτομικών προνοιών τους». Επίσης, όπως όλοι γνωρίζουν, ο κ. Παπαδόπουλος μαζί με δύο άλλους συμβούλευαν τον Μακάριο να μην υπογράψει τις Συμφωνίες, ενώ ο ίδιος στη βιογραφία του αναφέρει ότι **«είπε στον Μακάριο να δηλώσει ότι δέχεται τις Συμφωνίες ως βάση διαπραγματεύσεως, αφού υπήρχαν πρόνοιες που τις καθιστούσαν απαράδεκτες και να καλούσε σε διαπραγματεύσεις για να βρεθούν λύσεις στα απαράδεκτα σημεία»**.

Ως στενοί συνεργάτες που ήταν, όπως αναφέρει ο ίδιος ο κ. Παπαδόπουλος στη βιογραφία του (βλέπε Δρουσιώτου, σ. 159-160), ο Μακάριος μετά την εκλογή του ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανέθεσε στον Παπαδόπουλο να καταρτίσει ένα κατάλογο και να ελέγξει τους υποψηφίους Υπουργούς που του υπέβαλλαν διάφοροι, και όταν ο Παπαδόπουλος ετοίμασε τον κατάλογο των υποψηφίων και τον κατάθεσε στον Μακάριο, ο Μακάριος τον διόρισε Υπουργό λέγοντας τα εξής: **«Κάτσε εκεί. Είσαι Υπουργός Εσωτερικών»**.

Ακόμη, όπως περιγράφει ο κ. Παπαδόπουλος (βλέπε Δρουσιώτου, σ. 160), ο Μακάριος τον προσαγόρευε «Βρε» και τον «πείραζε, ενώ όλους τους άλλους τους μιλούσε στον πληθυντικό και με το 'Κύριε'», γεγονός που δείχνει ότι Μακάριος και Παπαδόπουλος είχαν πολύ στενές σχέσεις και αφήνει να νοηθεί ότι ο Παπαδόπουλος ως στενός Σύμβουλος του Μακαρίου, τον καθοδηγούσε σε μια απορριπτική πολιτική.

Κατά τα επόμενα χρόνια, ο κ. Τάσσος Παπαδόπουλος υπηρέτησε ως Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, και μετά το 1963, υπηρέτησε ως Υπουργός Γεωργίας και Φυσικών Πόρων, αργότερα ως Υπουργός Υγείας και μετά ξανά ως Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μέχρι τον Ιούνιο του 1970.

¹⁷⁵ Κληρίδης, Γλαύκος, «Η Κατάθεση μου», Τόμος Α', Σελ. 179-189.

Η ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ

Η συμφωνία για την άφιξη της ΟΥΝΦΙΚΥΠ έγινε μεταξύ της κυβέρνησης της Κύπρου, όπως αυτή έμεινε μετά την απομάκρυνση των Τουρκοκυπρίων, και των Ηνωμένων Εθνών, με το ψήφισμα 186 της 4^{ης} Μαρτίου 1986. Μεταξύ των όρων εντολής της ΟΥΝΦΙΚΥΠ ήταν και εξακολουθεί να είναι η συνεργασία με την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας για την αποκατάσταση συνθηκών ειρήνης και ηρεμίας σε όλο το νησί.

Η θέση αυτή των Ηνωμένων Εθνών επιβεβαιωνόταν στην αρχή, κάθε τρεις μήνες και αργότερα κάθε έξι μήνες (από τις 4 Μαρτίου 1964 μέχρι σήμερα), με τα διάφορα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας με τα οποία ανανεωνόταν και εξακολουθεί να ανανεώνεται η θητεία της ειρηνευτικής δύναμης (ΟΥΝΦΙΚΥΠ), ξοδεύοντας τεράστια ποσά κάθε χρόνο για την παραμονή της ειρηνευτικής δύναμης στην Κύπρο, τα οποία αν υπολογιστούν από το 1964 μέχρι σήμερα 2006, 42 χρόνια τώρα, ξεπερνούν τα δύο ή και τρία δισεκατομμύρια λίρες.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας ανανέωσε 88 φορές τη θητεία της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, και έδειξε μεγάλη ΑΝΟΧΗ χωρίς να πιέζει την Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία κάθε έξι μήνες ζητούσε ανανέωση της ειρηνευτικής δύναμης, να αποδείξει στα Ηνωμένα Έθνη ότι καταβάλλει προσπάθεια για λύση του Κυπριακού προβλήματος. Επιπρόσθετα, στην τελευταία ανανέωση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, που έγινε στις 15 Ιουνίου 2006, με την απόφαση 1687 του Συμβουλίου Ασφαλείας, δεν λήφθηκε υπόψη ότι η ΜΗ-ΛΥΣΗ οφειλόταν στην προτροπή για απόρριψη του Ε' Σχεδίου του Γενικού Γραμματέα στο Δημοψήφισμα της 24^{ης} Απριλίου 2004, μετά το Διάγγελμα του Προέδρου Τάσσου Παπαδόπουλου της 7^{ης} Απριλίου 2004, ο οποίος κάλεσε τον λαό να δώσει ένα «ΗΧΗΡΟ ΟΧΙ» στο Σχέδιο του Γενικού Γραμματέα, το οποίο είχε εγκριθεί ομόφωνα από το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα 1475, της 14^{ης} Απριλίου 2003, ως **«προσεκτικά ισοζυγισμένο, και ως τη μοναδική βάση για περαιτέρω διαπραγματεύσεις».**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Δημοσιεύω στις επόμενες σελίδες φωτοτυπίες μέρους των χειρογράφων του Μεγάλου Έλληνα Πολιτικού, Ελευθέριου Βενιζέλου (1864-1936), τα οποία αγόρασα από ένα παλαιοπωλείο στο Λονδίνο (και προέρχονταν από συγγενείς της συζύγου του Βενιζέλου) και βρίσκονται τώρα στην κατοχή μου. Αυτά περιλαμβάνουν μια μουσική ομιλία που έκαμε στους αξιωματικούς του ελληνικού στρατού στη Λάρισα στις 4 Δεκεμβρίου 1930,¹⁷⁶ στην οποία τους ανέπτυξε την καινούργια πολιτική του έναντι της Τουρκίας, την οποία είχε εγκαινιάσει μόλις πριν ένα μήνα περίπου, με την υπογραφή στην Άγκυρα στις 30 Οκτωβρίου 1930, με τον Κεμάλ Πασά (Ατατούρκ) του «*Συμφώνου Φιλίας, Ουδετερότητας, Διαλλαγής και Διαιτησίας*». Αντίγραφα των χειρογράφων είχα στείλει στον Μακάριο στις 9.4.1973, (Δες Τόμο Α', σ. 326-9) με σύσταση ν' ακολουθήσει τη συμβουλή του Βενιζέλου που περιέχεται στη ομιλία του, στη σ. 459.

ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

¹⁷⁶ Την πληροφορία αυτή μου την έδωσε ο ιδιαίτερος Γραμματέας και Βιογράφος του Βενιζέλου, Στέφανος Στεφάνου.

10) Αλλά μου λέγουν ότι δεν πρέπει να πιστεύω, ότι πολλοί των αξιωματικών αποστέρησαν την ελληνοτουρκική προσέγγισιν την οποίαν επεδίωξα από την επιούσαν της υπογραφής της συνθήκης της Λωζάνης.

Αλλά υπάρχουν πραγματικώς μεταξύ των αξιωματικών, δηλαδή, μεταξύ μιας των πλέον επιλέκτων τάξεων του έθνους, άνθρωποι οι οποίοι πιστεύουν ότι ήτο επιτετραμμένον εις την Ελλάδα μετά την Μικρασιατική καταστροφήν και την επιβολήν της ανταλλαγής των πληθυσμών, να συνεχίσω

Αλλά μου λέγουν ακόμη, και αρνούμαι να το πιστεύσω, ότι πολλοί των αξιωματικών αποστέρησαν την ελληνοτουρκική προσέγγισιν την οποίαν επεδίωξα από την επιούσαν της υπογραφής της συνθήκης της Λωζάνης.

Αλλά υπάρχουν πραγματικώς μεταξύ των αξιωματικών, δηλαδή, μεταξύ μιας των πλέον επιλέκτων τάξεων του έθνους, άνθρωποι οι οποίοι πιστεύουν ότι ήτο επιτετραμμένον εις την Ελλάδα μετά την Μικρασιατική καταστροφήν και την επιβολήν της ανταλλαγής των πληθυσμών, να συνεχίσω

19

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

από την μετ' αποστολίσκα
αδυναμία επί της εστάσεως, υπε-
βλήθη τα έθνη των χθόνων, υπε-
βλήθη

Η προσυλλογή των Μικρασιατών
πρόσφυγων, ορισμένην δε να αδύνατον
να ελπίσμεθα, εφόσον όλοι δε
ιδιώτη προσωρινών των εν ε-
πισημότητων των ηδ' ήδη ήτοι
σημειώσαν ότι των πρώτων
μηνών έστί των δε εσωτερικών
επισημότητων των Μικρασιατικών εδάφην
ή τα μολογί, οι σχέσεις μας με
την Τουρκίαν δε εδωκεν επισημότη-
την, ο παραμονή των 100 ακόμη χι-
λιάδων Ελλήνων της Κωνσταντινούπο-
λεως αδύνατος αδύνατος η δε αχ-
μην έστω τα δεχθήμεν το
πρόσφυγων τους εσωτερικών εσω-
τερικών, ορισμένην δε εις τα
πρόσφυγων, εσωτερικών προσωρινών
των εν ελπίσμεθα αδύνατος
αδύνατος ημετέρας εσωτερικών εσω-
τερικών, εσωτερικών
Επί των αι σχέσεις μας με

Η οριστική αποκατάσταση των Μικρασιατών προσφύγων θα ήτο αδύνατον να ευδοκιμήσει, παρ' όλας τας κολοσσιαίας δαπάνας εις τας οποίας υπεβλήθη το έθνος χάριν αυτής, εφ' όσον ούτοι θα εθεώρουν προσωρινήν την εν Ελλάδι παραμονήν των και θα ήλπιζαν και θα ανέμεναν ότι την, οριστικήν εστίαν των θα επανιδρύσουν πάλιν εις τα Μικρασιατικά εδάφη.

Εν τω μεταξύ, αι σχέσεις μας με την Τουρκίαν θα εδηλητηριάζοντο, η παραμονή των 100 ακόμη χιλιάδων Ελλήνων της Κωνσταντινουπόλεως θ' απέβαινε αδύνατος και θα είχαμε πάλιν να δεχθώμεν το νέον τούτο κύμα αστικού πληθυσμού, συνωθουμένου εις τας πόλεις μέχρις αποπνιγμού υπερπληθείας από κατοίκους, ασκούντας αστικά και κατά το πλείστον παρασιτικά επαγγέλματα. Και ενώ αι σχέσεις μας με

17 ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
 ΠΡΟΫΠΟΥΡΓΟΥ
 νέαν Μικρασιατικήν εκστρατείαν.
 Η υπηρεσία τὴν ὁποίαν προσέφερα εἰς τὴν
 χώραν συνίσταται εἰς τούτο ὅτι, ἅμα ὡς κατέληξα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι
 ἐπεβάλλετο ἡ εγκατάλειψις πάσης τοῦ λοιποῦ ἰδέας ἐπεκτάσεως ἐπὶ τῶν
 τουρκικῶν ἐδαφῶν, εἶχα τὸ θάρρος νὰ τραπῶ πρὸς τὴν μόνην ὑπολειπομένην
 ὁδὸν τῆς ὀριστικῆς συμφιλίωσως Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ἡ ὁποία συμφιλίωσις
 ἐξυπηρετεῖ καὶ τὰ πολιτικά καὶ τὰ οἰκονομικά συμφέροντα τῶν δύο χωρῶν.
 Διότι καὶ τὰ ἔθνη, ὅπως καὶ τὰ άτομα, ὅπως καὶ κάθε ζωντανός
 ὀργανισμός, τότε μόνο δύναται νὰ προαχθῶν καὶ αναπτυχθῶν, ὅταν
 ἔχουν τὴν ἰκανότητα τῆς προσαρμογῆς πρὸς τὰς μεταβαλλομένας
 ἐξωτερικὰς περιστάσεις.

νέαν Μικρασιατικήν εκστρατείαν. Η υπηρεσία την οποία προσέφερα εις την
 χώραν συνίσταται εις τούτο ότι, ἅμα ὡς κατέληξα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι
 ἐπεβάλλετο ἡ εγκατάλειψις πάσης τοῦ λοιποῦ ἰδέας ἐπεκτάσεως ἐπὶ τῶν
 τουρκικῶν ἐδαφῶν, εἶχα τὸ θάρρος νὰ τραπῶ πρὸς τὴν μόνην ὑπολειπομένην
 ὁδὸν τῆς ὀριστικῆς συμφιλίωσως Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ἡ ὁποία συμφιλίωσις
 ἐξυπηρετεῖ καὶ τὰ πολιτικά καὶ τὰ οἰκονομικά συμφέροντα τῶν δύο χωρῶν.

Διότι καὶ τὰ ἔθνη, ὅπως καὶ τὰ άτομα, ὅπως καὶ κάθε ζωντανός
 ὀργανισμός, τότε μόνο δύναται νὰ προαχθῶν καὶ αναπτυχθῶν, ὅταν
 ἔχουν τὴν ἰκανότητα τῆς προσαρμογῆς πρὸς τὰς μεταβαλλομένας
 ἐξωτερικὰς περιστάσεις.

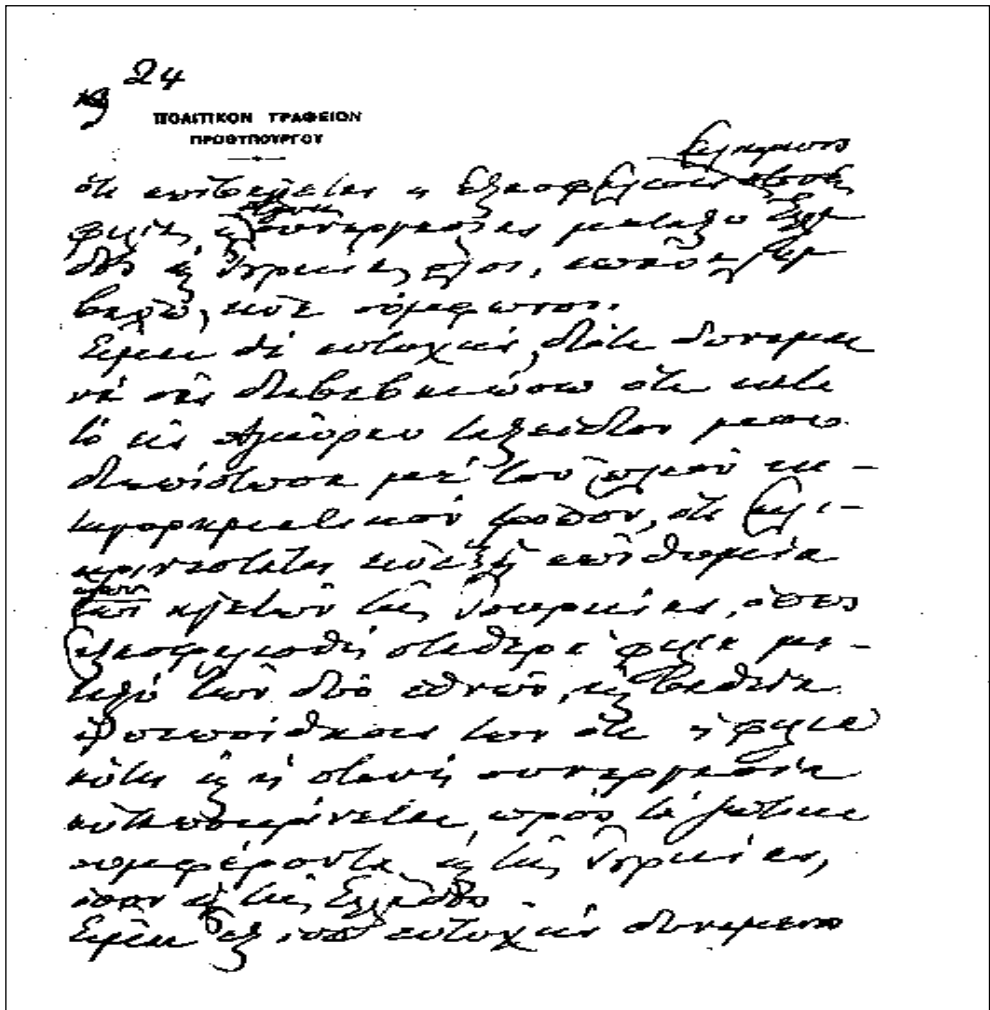
23

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΠΡΩΤΟΠΥΡΓΟΥ

~~Οι δυνάμεις, οι οποίες βεβαιοσάμεν
με το σκοπόν αμειωρομηχανίας
κείτων ότι τὸν πλέονον φησὶν εἶναι
τοὺς γρηκοίτες~~

Εἶνε εὐτύχημα, ἄλλως τε, ὅτι τὸν ἄρ-
δοτικὸν τὸν, σοφιστικὸν, καὶ ἐξ ὁμο-
σημιολογίας τὸ γεγονός, ὅτι ἔχει
τὴν ἐπιχειρηματικὴν καὶ ἔχει
ἔχει ἐπιχειρηματικὴν, ἐπιχειρῶν ἐπιχει-
ρηματικὸν καὶ τὸν. Ἐπιχειρῶν τὸν βίβλου
τὸν ἄρδοτον, καὶ ὄν ἐπιχειρῶν
ἐπιχειρῶν καὶ τὸν, μετ' ἐπιχειρῶν
ὅτι διὰ τὸν ἐπιχειρῶν τὸν
καὶ ἐπιχειρῶν ἐπιχειρῶν, ὅτι ἐπιχειρῶν
ἐπιχειρῶν ὅτι ἐπιχειρῶν, ὅτι ἐπιχειρῶν
ἐπιχειρῶν καὶ τὸν ἐπιχειρῶν
ἐπιχειρῶν καὶ τὸν ἐπιχειρῶν
ἐπιχειρῶν καὶ τὸν ἐπιχειρῶν
ἐπιχειρῶν καὶ τὸν ἐπιχειρῶν

Εἶναι εὐτύχημα, ἄλλως τε ὅτι, τὴν ὀρθότητα τῆς πολιτικῆς ταύτης προσεπιμαρτυρεῖ τὸ γεγονός ὅτι ὅλα τὰ πολιτικά κόμματα τῆς Ἑλλάδος, ὅλα ἀνεξαιρέτως, ἐγκρίνουν ἀνεπιφυλάκτως αὐτήν. Ἐπικρίνουν βέβαια τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐφηρμόσθη ἡ πολιτικὴ αὕτη, με κατηγοροῦν ὅτι διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ἑστέρεζα περιττὰς θυσίας καὶ πιστεύουν ὅτι, ἀν ἐκεῖνοι ἦσαν κυβερνήται τῆς Ἑλλάδος, θα ἐπραγματοποιούσαν τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ὑπὸ καλλιτέρους ἀκόμη ὅρους. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ θεμελιώδους γεγονότος

ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ ἐξασφάλισις εὐλικρινοῦς φιλίας καὶ στενῆς συνεργασίας μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ὅλοι, ἐπαναλαμβάνω, εἶνε σύμφωνοι. Εἶμαι δὲ εὐτυχῆς, διότι δύναμαι νὰ σας διαβεβαιώσω ὅτι, κατὰ τὸ εἰς Ἀγκυραν ταξείδιον μου διεπίστωσα με τὸν πλέον κατηγορηματικὸν τρόπον, ὅτι εὐλικρινεστάτη εἶνε καὶ ἡ ἐπιθυμία ὅλων των ηγετῶν τῆς Τουρκίας, ὅπως ἐξασφαλισθῆ σταθερὰ φιλία μεταξύ των δύο ἐθνῶν, καὶ βαθεῖα ἡ πεποίθησις των ὅτι ἡ φιλία αὕτη καὶ ἡ στενὴ συνεργασία ἀναπαυκρίνεται πρὸς τὰ ζωτικὰ συμφέροντα καὶ τῆς Τουρκίας, ὅσον καὶ τῆς Ἑλλάδος. Εἶμαι ἐξ ἴσου εὐτυχῆς, δυνάμενος

26
 ΠΡΟΤΥΠΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
 ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

26 να εὐνοήσῃς ἐπὶ ὅμοις αὐτοῖς λόγοις τοῦ ὄνομα, καὶ καὶ
 μετὰ τὸν ὄνομα μου, μου εἶπε ἐπὶ
 τοῦ ἐγχειρημαίου ὀνόματι ὁ Κεμάλ πασάς,
 καὶ τοῦ ὄνομα ἐμμετρίας ὄνομα καὶ
 καὶ δευτέρου ἐμμετρίας ὄνομα: «Κύριε
 Βενιζέλε, μου εἶπε «ἐγνώρισα πολλοὺς στρατοὺς ἀφ'
 τῆς ἡμετέρας, ἐνέκρινε να ἐκπαιδεύσῃς
 τὸν, ἐμμετρίας ἐμμετρίας καὶ
 ἰδίους σε.
 ἰδίους σε (ἡ προσπαθία, καὶ ὄ-
 σοιεν μετὰ τὸν ὄνομα καὶ τὸν
 Μ. Ποιεν ὄνομα ἐμμετρίας ἐμμετρίας εἶνε
 ἐμμετρίας ὄνομα. ὄνομα καὶ τὸν ὄνομα, ἐμ-
 μετρίας μετὰ τὸν ὄνομα ἐμμετρίας, καὶ εἶπε ὄνομα
 ἐμμετρίας καὶ τὸν ὄνομα ἐμμετρίας καὶ τὸν
 ὄνομα καὶ τὸν ὄνομα ἐμμετρίας καὶ τὸν ὄνομα
 ἐμμετρίας ἐμμετρίας, ἐμμετρίας, ἐμ-
 μετρίας, φοβούμετε ὄνομα ὄνομα ἐμμε-
 τρίας καὶ τὸν ὄνομα ἐμμετρίας καὶ τὸν

να επαναλάβω προς υμᾶς αὐτοὺς τοὺς λόγους τοὺς ὁποῖους κατὰ τὴν μακρὰν συνδιάλεξιν μας, μου εἶπε περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ ὁ Κεμάλ πασάς (Ατατούρκ), καὶ τοὺς ὁποῖους ἐμετρίασα ὀλίγον κατὰ τὴν δημοσίαν ἀνακοίνωσίν των: «Κύριε Βενιζέλε», μου εἶπε, «ἐγνώρισα πολλοὺς στρατοὺς καὶ μου ἐδόθη ἡ εὐκαιρία να ἐκτιμήσω μεγάλως τὸν ἰδικόν σας. Ἡ προσπάθεια, τὴν ὁποίαν κατῴρθωσεν ν' ἀναπτύξῃ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ὑπὸ περιστάσεις δυσχερεῖς εἶναι ἀξιοθαύμαστος». Ὅταν δέ τὴν ἐσπέραν, ὀμιλῶν με τὸν (Πρωθυπουργόν) Ἰσμέτ πασά (Ἰνονού), τοῦ εἶπα πόσῃν εὐχαρίστησιν μου ἐπροξένησαν οἱ λόγοι αὐτοῦ τοῦ Προέδρου τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας, μολοντί, προσέθεσα, φοβούμαι ὅτι ὁ Κεμάλ πασάς διὰ να φανῆ ἀκριβῶς εὐχάριστος, μετε-

26 χειρίσθη έκφρασιν ενέχουσαν κάποιαν υπερβολήν, ο Ισμέτ ζωηρώς με διέκοψε λέγων: «Σας βεβαιώ κ. Βενιζέλε, ότι ο λόγοι του Προέδρου δεν περιέχουν καμμίαν υπερβολήν, διότι την κρίσιν του, περί της αξιοθαυμάστου προσπάθειάς την οποίαν κατώρθωσε ν' αναπτύξη ο ελληνικός στρατός, συμμερίζονται όλοι οι Τούρκοι στρατηγοί, και ευρίσκεται αυτή διατυπωμένη και εις τας επισήμους εκθέσεις των, καίτοι βεβαίως αναγνωρίζουν ότι ο θαυμάσιος αυτός στρατός διοικήθη κακώς».

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
 ΠΡΟΕΤΠΤΥΧΟΥ

ρεῖ με διέκοψε ζήγων: "οὐκ ἀβελῶς κ. Βενιζέλε, ὅτι οἱ λόγοι τοῦ ἀπροέδρου δὲν περιέχουν καμμίαν υπερβολήν, διότι τὴν κρίσιν τοῦ, περὶ τῆς ἀξιοθαυμάστου προσπάθειάς τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, συμμερίζονται ὅλοι οἱ Τούρκοι στρατηγοί, καὶ εὐρίσκεται αὕτη διατυπωμένη καὶ εἰς τὰς ἐπισήμους ἐκθέσεις τῶν, καίτοι βεβαίως ἀναγνωρίζουν ὅτι ὁ θαυμάσιος αὐτοῦ στρατὸς διοικεῖται κακῶς".

Ἡ κρίσις δὲ αὕτη τῶν Τούρκων περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐξηγεῖ ἐν μεγάλῳ μέτρῳ, διὰ τὸ οὗτοι ἀποδίδουν τὴν σημασίαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλίαν καὶ ποθοῦν εὐλικρινῶς τὴν μεθ' ἡμῶν συνεργασίαν.

χειρίσθη έκφρασιν ενέχουσαν κάποιαν υπερβολήν, ο Ισμέτ ζωηρώς με διέκοψε λέγων: «Σας βεβαιώ κ. Βενιζέλε, ότι ο λόγοι του Προέδρου δεν περιέχουν καμμίαν υπερβολήν, διότι την κρίσιν του, περί της αξιοθαυμάστου προσπάθειάς την οποίαν κατώρθωσε ν' αναπτύξη ο ελληνικός στρατός, συμμερίζονται όλοι οι Τούρκοι στρατηγοί, και ευρίσκεται αυτή διατυπωμένη και εις τας επισήμους εκθέσεις των, καίτοι βεβαίως αναγνωρίζουν ότι ο θαυμάσιος αυτός στρατός διοικήθη κακώς».

Η κρίσις δε αυτή των Τούρκων περί του ελληνικού στρατού εξηγεί εν μεγάλω μέτρω, διατί οὔτοι αποδίδουν τόσην σημασίαν εις την ελληνικήν φιλίαν και ποθούν ειλικρινῶς την μεθ' ἡμῶν συνεργασίαν.

27
 ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
 ΠΡΕΣΒΥΤΗΡΓΟΝ

~~Ἐπειδὴ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῶν
 ἰσχυροῦς δύναμις, ἀλλ' ἔστιν ἡμῶν
 μὲν ἐν τῷ περὶ μετὰ σφραγίσαν
 καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ σφραγίσαν
 ἡμῶν (ἡμῶν) αἰσθητὸν καὶ ἔστιν
 ἡμῶν μείζων καὶ ἔστιν ἡμῶν
 ἔστιν ἡμῶν καὶ τὸν ἀνεπιμέλειαν
 καὶ ἔστιν ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν
 ἡμῶν καὶ τὸν ἀνεπιμέλειαν~~

Ἐπειδὴ μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῶν
 ἰσχυροῦς δύναμις, ἀλλ' ἔστιν ἡμῶν
 μὲν ἐν τῷ περὶ μετὰ σφραγίσαν
 καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ σφραγίσαν
 ἡμῶν (ἡμῶν) αἰσθητὸν καὶ ἔστιν
 ἡμῶν μείζων καὶ ἔστιν ἡμῶν
 ἔστιν ἡμῶν καὶ τὸν ἀνεπιμέλειαν
 καὶ ἔστιν ἡμῶν ἡμῶν ἡμῶν
 ἡμῶν καὶ τὸν ἀνεπιμέλειαν

Εθεώρησα καθήκον μου να σας εκθέσω, υπό τύπον απολύτως εμπιστευτικόν, πάντα ταῦτα, διότι επιθυμῶ να γνωρίζετε καθ' ὅλην της τήν έκτασιν την κυβερνητικὴν πολιτικὴν. Η γνώσις αὐτῆς θα πείση υμᾶς ὅτι, ακολουθοῦσα την πολιτικὴν ταύτην, η Ἑλλάς εἰς κανένα δεν εκτίθεται κίνδυνον. Και ὅτι επομένως δύνασθε και οφείλετε ἀπερίσπαστοι ἀπὸ κάθε ἀνησυχίαν να ἀφοσιωθῆτε

28

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΠΡΩΥΠΟΥΡΓΟΥ

εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἰδίας ὑμῶν καθημέραν
τελειοποιήσεως, χωρὶς νὰ φοβάσθε ὅτι εἰμπορεῖ νὰ περιπλακώμεν αἰφνιδίως εἰς
πολεμικὰς περιπετείας κατὰ τὰς ὁποίας δι' ἔλλειψιν εφοδίων, δὲν θὰ εἴμεθα εἰς
θέσιν νὰ ἐπιστρατεύσωμεν ολόκληρον τὸν μάχιμον πληθυσμὸν μας.

Ὁ στρατῶν ἄλλωστε, δὲν χρησιμεύει ἀπλῶς πρὸς ἀσκήσιν τῆς νεολαίας μας
εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν τῆς καθηκόντων. Ἀπὸ τοὺς στρατῶνας
περιμένει τὸ ἔθνος ὅτι θὰ ἐξέρχεται ἡ νεολαία τοῦ γεμάτη ἀπὸ υπερήφανον
φρόνημα καὶ ἐμπνευσμένη ἀπὸ κάθε ἀνδρικήν ἀρετὴν, ὥστε παρά τὴν εἰλικρινῶς
εἰρηκτικὴν πολιτικὴν ποῦ ἀσκεῖ ἡ χώρα,

εις το ἔργον της εκπαιδεύσεως του στρατού και της ίδιας υμών καθημέραν
τελειοποιήσεως, χωρίς να φοβάσθε ότι εἰμπορεῖ να περιπλακώμεν αἰφνιδίως εἰς
πολεμικὰς περιπετείας κατὰ τὰς ὁποίας δι' ἔλλειψιν εφοδίων, δὲν θα εἴμεθα εἰς
θέσιν να ἐπιστρατεύσωμεν ολόκληρον τον μάχιμον πληθυσμὸν μας.

Ὁ στρατῶν ἄλλωστε, δὲν χρησιμεύει ἀπλῶς πρὸς ἀσκήσιν τῆς νεολαίας μας
εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν τῆς καθηκόντων. Ἀπὸ τοὺς στρατῶνας
περιμένει τὸ ἔθνος ὅτι θα ἐξέρχεται ἡ νεολαία τοῦ γεμάτη ἀπὸ υπερήφανον
φρόνημα και ἐμπνευσμένη ἀπὸ κάθε ἀνδρικήν ἀρετὴν, ὥστε παρά τὴν εἰλικρινῶς
εἰρηκτικὴν πολιτικὴν ποῦ ἀσκεῖ ἡ χώρα,

19/

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

Εἰς ὅτε ἴδωμεν ἀνεγκλίθη ἡ ἐδα-
φική ἀκεραιότης καὶ ἡ ἡ-
γεμονία ἐξελκυστικὰ καὶ, καὶ
γνωρίζω ὅτι δύναται μετ' ἐμπιστοσύνης
ἀσπασθῆναι ἐπὶ τῷ στρατῷ
μας καὶ ἀισθητέρα ταῦτα εἶναι ὅτι
ἐνδέχεται καὶ ἐπιεικέστερα εἶναι τὴν
ἀποβλασάνην νεολαίαν μας
καὶ γνωρίζω ἐπὶ τῷ στρατῷ καὶ
κατὰ τοὺς πολέμους, ὅτι εἴσθε
ικανοὶ διὰ τὸ ἔργον τούτο. Διότι
σπανίως στρατὸς εἰδείχθη ἀξίω-
τερος (καὶ ἄσπον) τῶν προσδοκίω-
ν ἑνὸς ἔθνους, καὶ ἄσπον ὡς ὅσον
ὁ ἔθνος στρατὸς κατὰ τὴν
ἡρωϊκὴν ἐπιπέδον κατὰ τὴν
1912-1920.

εάν ποτέ ήθελεν απειληθή η εδαφική ακεραιότης της, ή η πολιτική ανεξαρτησία της, να γνωρίζη ότι δύναται μετ' εμπιστοσύνης να αποβλέπη εις τον στρατόν της. Τα αισθήματα ταύτα, εις σας ανήκει να εμπνεύσετε εις την στρατευομένη νεολαίαν μας. Και γνωρίζω από την δράσιν σας κατά τους πολέμους, ότι είσθε ικανοί διά το έργον τούτο. Διότι, σπανίως στρατός εδειχθη αξιώτερος των προσδοκίων ενός έθνους, παρ' όσον ο ελληνικός στρατός κατά την ηρωικήν περίοδον 1912-1920.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΤΟ «ΣΧΕΔΙΟ ΜΑΚΑΡΙΟΥ» ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Ε Π Τ Ν Α
Ε Π Τ Ν Α - ΑΚΡΟΣ ΔΙΟΡΡΗΤΩΝ

ΠΡΟΣ : ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
κ. ΥΠΟΥΡΓΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΚΟΙΝ : ΓΕΘΘΑ/ Α1 Κ.

ΘΕΜΑ : Κυπριακόν

Ε Π Ε Ι Γ Ο Ν

Εύνολον 'Αριθ. 'Αντιτ. : 2
Αύξων 'Αριθ. 'Αντιτύπων;
'Εδακτυλογραφήθη υπό του
Ταγ/ρχου ΜΑΝΔΥΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ
ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΠΙΤ.ΕΘΝ. ΑΜΥΝΗΣ
Α.Μ.Ε.Ο /Α1 Κ.
Τηλ. 647002
'Αριθ. Φ. Κ 0213/Α/01/34
Β.Σ.Τ. 902 τῆ 7-12-63.
Συνημμένα (1).

- 1.- Διαβιβάζεται συνημμένως ΜΒΛΒΤΗ, τῶ Γενικοῦ 'Επιτελεσίου 'Εθν. 'Αμύνης, ἐπὶ τῆς καταστάσεως ὡς αὕτη ἔχει διαμορφωθεῖ σήμερον ἐπὶ τοῦ Στρατιωτικοῦ πεδίου εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὸ πρόβλημα τῆς ΚΥΠΡΟΥ.
- 2.- Τὸ Ἕπουργεῖον 'Εθνικῆς 'Αμύνης υἱοθετεῖ τὰς προτάσεις ἐπὶ τῆς Στρατιωτικῆς Πολιτικῆς, ἐξαχθείσας ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν παραγόντων τῆς Στρατηγικῆς.
- 3.- Παράκλησις ὅπως ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς 'Εθνικῆς Πολιτικῆς.

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
'Υπουργός

Ε Π Τ Ν Α

ΑΚΡΟΣ ΔΙΟΡΡΗΤΩΝ

Ε Τ Ν Α

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΑΠΟ: Α/ΓΕΘΑ

ΠΡΟΣ: κ. Υπουργόν 'Εθνικής 'Αμύνης

6-12-63

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

'Επί τῆς 'Επιτελικῆς Μελέτης "Ἐξέλιξις τῆς Καταστάσεως
εἰς ΚΥΠΡΟΝ"

1. Αναφέρεται ὅτι ἐσχίστως ἡ κατάστασις ἐπὶ τοῦ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ἐξελισσεται ἐπὶ χερσῶν κυρίως λόγῳ τῆς σημειουμένης Τουρκικῆς δραστηριότητος, προβλέπεται δὲ ἐπιδεξινοῦσι ταύτης, κατόπιν τῆς ἀπὸ 30-11-63 ἐνάρξεως ἢ ἐφαρμογῆς τοῦ Σχεδίου τοῦ Μικαλίου, ἀφορῶντος εἰς τὴν Πολιτικὴν διευθέτησιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε λαὸν προσ-χῶς νὰ ἀναμένωνται γεγονότα.
2. Ἐκτιμᾶται ὅτι, ἡ ἔκτασις καὶ ἡ μορφή τῶν ἐν λόγῳ γεγονότων θὰ εἶναι τοιαύτη ὥστε, ἡ Χώρα μᾶς ὄχι μόνον δεῦ δυνατόν νὰ μείνῃ ἀδιάφορος ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπέμβρασις τῆς, ἐνδεχομένης καὶ τῆς ἀνοιχτῆς ἐμπλοκῆς τῆς, ἐν ΚΥΠΡῳ, νὰ καθίσταται ἐθνικῶς σκόπιμος καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐπιβεβλη-μένη.
3. Ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἀνωτέρω καταστάσεως καὶ βάσει τῶν ὑφισταμένων πληροφοριῶν καὶ δεδομένων, συνειδήγῃ ἡ σηνημμένη 'Επιτελικὴ Μελέτη, "Ἐπί τῆς ἐξελίξεως τῆς καταστάσεως εἰς ΚΥΠΡΟΝ", τῆς ὁποίας τὰ κυριώτερα συμπε-ράσματα καὶ προτάσεις ἐκτίθενται κατωτέρω:

α. Συμπεράσματα

- (1) Ἡ Στρατιωτικὴ ἰσχὺς τῆς ΤΟΥΡΚΙΑΣ σήμερον παρουσιάζεται μει-ωμένη κατὰ τὰς ἐντυπωσιακὰς ἐπιδείξεις δυνάμεως, αἱ δὲ δυνατότητες ἐπεμβάσεως τῆς ἐν ΚΥΠΡῳ, δι' ἐπιχειρήσεις βραχείας διαρκείας, τυγχάνουν περιορισμένα.
'Ἡ δημιουργία ἐπισοδίων, ἐναντίον τῶν Ἑλληνικῶν φορέων ἐν ΤΟΥΡΚΙΑ καὶ τοιοῦτων τοπικῆς μορφῆς, κατὰ μῆκος τῶν Ε/Τ συν-νόρων, εἶναι δυνατὴ καὶ δεόν νὰ ἀναμένεται.
- (2) Δὲ ἀπὸ βορρᾶ ἀπειλαὶ κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ χόρου παρουσιάζονται ὀλιγώτερον πιθαναί καὶ ἐπικινδύνοι.

Σελ. 1 ἐκ 3, σελ.

Ε Τ Ν Α

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΕΤΝΑ

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

-2-

- (3) 'Ο κομμουνιστικός παράγων εκτιμάται ότι θα υποστηρίξει τās 'Ελληνικές επί ΚΥΠΡΟΥ διεκδικήσεις τουλάχιστον μέχρι του σταδίου τής αυτοδιαθέσεως.
- (4) 'Ο ΟΗΕ, ΝΑΤΟ και αί ΗΠΑ, υπολογίζεται ότι θα επέμβουν έν ΚΥΠΡΩ, εΐτε άμέσως, εΐτε έμμέσως, προς άποκατάστασιν τής ή-
ρεμίας, λόγω τής καταστάσεως έν ΤΟΥΡΚΙΑ και Μέρη 'Ανατολής,
πράγμα τό όποτον θα εϋνοήση έσσω και μερικώς τό Σχέδιον του
ΜΗΚΑΡΙΟΥ, συνεπώς και τήν θέσιν του 'Ελληνικού παράγοντος.
- (5) 'Η ΑΓΓΛΙΑ, επί του παρόντος φαίνεται ότι εϋνοεί τήν άναθεώ-
ρησιν των άρνητικων σημείων του Συντάγματος τής ΚΥΠΡΟΥ ήτοι
τήν πραγματοποιήσιν του 1ου Σταδίου του Σχεδίου του ΜΗΚΑΡΙΟΥ.
Είς περίπτωσιν μονομερούς δυνάμεως έπεμβάσεως τής ΤΟΥΡΚΙΑΣ
έν ΚΥΠΡΩ, εκτιμάται ότι ή ΑΓΓΛΙΑ θα επέμβη άνασταλτικώς.
- (6) 'Αραβικά τινά χώραί τής Μέσης 'Ανατολής έν όχι όλαι, θα
υποστηρίξουν τās ένεργείας του Ε/Κ ('Ελληνοκυπριακού) στοιχείου,
ή δε φιλική διάθεσις των χωρων του ΑΦΡΙΚΑΝΟΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕ-
ΣΜΟΥ, θεωρείται βεβαίως.
- (7) Τό Ε/Κ στοιχείον, καιτοι δέν διαθέτει πλήρη άγωνιστικήν έ-
τοιμότητα και διάθεσιν, εκτιμάται ότι είς περίπτωσιν άνάγκης
θα ένωθῃ και άγωνισθῃ διά τήν ίκανοποίησιν των επιδιώξεων του.
'Απαιτείται σοβαρά ήθική και ύλική ένίσχυσις, του δυναμικού
Ε/Κ στοιχείου.
- (8) 'Η Ελλάδα άνεξαρτήτως τής θελήσεως τής, θα άναγκασθῃ εκ των
πραγμάτων να έμπλακῃ έν ΚΥΠΡΩ. 'Ως εκ τούτου άπαιτείται άνά-
λογος έθνική προπαρασκευή.
- (9) Στρατιωτικώς ή Ελλάδα εκτιμάται ότι διαθέτει τās δυνατότητας
τής αντιμετώπισεως, μιας άπροκαλύπτου βραχείας διαρκείας Τουρ-
κικής έπεμβάσεως έν ΚΥΠΡΩ, πλην όμως άπαιτείται κατάλληλος
προπαρασκευή.
'Επί του προκειμένου είς ΓΕΣΘΑ ύφίσταται ειδικόν πολιτικόν
Σχέδιον έμριθεί έν κοί υπό του ΥΠΟΥΡ. ΒΕΡΓΙΕΡΙΣΗΝ.
- (10) 'Ως γενικόν συμπέρασμα άναφέρεται ότι υπό τήν προϋπόθεσιν της
κατάλληλου προετοιμασίας αί Στρατηγικά συνθήκασες τής ΕΠΙ-
ΔΟΣ, σήμερα, παρουσιάζονται εϋετικά, εις τήν έντεύξιν τ-

Εσλ. 2 έν ΕΤΝΑ Α ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

Ε Τ Ν Α

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

-3-

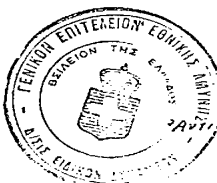
β. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Προτείνεται ή κάτωθι Στρατιωτική Πολιτική της ΕΛΛΑΔΟΣ επί του ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ.

"Δημιουργία των άναγκαίων εϋνοϊκών συνθηκών και προϋποθέσεων εις ΚΥΠΡΟΝ και ΕΛΛΑΔΑ προς επίτευξιν του 'Εθνικού 'Αντικειμενικού Σκοπού".

Εϊδικώτερον:

- (1) Πολιτική μυστικότητας, εις τας ενεργείας και Στρατιωτικάς προετοιμασίας άφορώσας εις τό Κυπριακόν, τούλάχιστον μέχρις του χρόνου της ένδεχομένης άνοικτής επέμβασως της ΕΛΛΑΔΟΣ έν ΚΥΠΡΩ, προς επίτευξιν άσφαλείας, παραπλάνησιν του άντιπάλου και έξασφάλισιν του Στρατηγικού τούλάχιστον αίφνιδιασμού.
- (2) Έντασις συλλογής τακτικών και στρατηγικών πληροφοριών έντός και έντός ΚΥΠΡΟΥ.
- (3) Κατάλληλος προετοιμασία των Έλληνοκυπρίων και μέγιστη δυνατή άξιοποίησις του δυναμικού Ε/Κ στοιχείου.
- (4) Πολεμική έτοιμότης της Έλληνικής Δυνάμεως έν ΚΥΠΡΩ και ένίσχυσις ταύτης διά τήν διεύθυνσιν και προώθησιν της Στρατιωτικήςέβραστηριότητος έν ΚΥΠΡΩ.
- (5) Προετοιμασία προσωπικού,ύλικού και μέσων έν ΕΛΛΑΔΙ διά τήν έν καιρῷ ένίσχυσιν του Ε/Κ παράγοντος και της Έλληνικής Δυνάμεως έν ΚΥΠΡΩ.
- (6) Στρατηγική προετοιμασία της χώρας διά τήν μέγιστην δυνατήν έμμετάλλευσιν της εξέλιξως της καταστάσεως του Κυπριακού προς επίτευξιν του 'Εθνικού 'Αντικειμενικού Σκοπού.
- (7) Λεπτομερής Σχεδίασις, προγραμματισμός και συντονισμός των άνωτέρω, προς έξασφάλισιν του αίφνιδιασμού και επίτευξιν του μέγιστου άποτελέσματος.

[Signature]
 Άντικειμενικός Πιπύτης Ι.
 Αρχηγός ΓΕΣΑ

Σελ. 3

Ελ Ιδ Τελ Α

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΕΤΝΑ

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Α"

ΣΧΕΔΙΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Συν.είς Α.ΑΠ.Φ.Κ0213/Α/01/32/
ΓΕΣΘΑ/ΙΙΚ

ΣΧΕΔΙΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟΥ

Αναφέρεται κατωτέρω έν γενικαίς γραμμαίς ό προκριθείς ύπό τοϋ 'Αρ-
χιεπισκόπου ΜΑΚΑΡΙΟΥ τρόπος ένεργείας πρός επίλυσιν τοϋ πολιτικοϋ θέμα-
τος τής ΚΥΠΡΟΥ.

1. Η προκριθείσα διαδικασία θα άκολουθήσθ τά έξής Στάδια:

- α. 1ον Στάδιον: Προσβολή τών άρνητικών Σημείων τοϋ Συντ/τος.
- β. 2ον Στάδιον: Καταγγελία τής Συνθήκης έγγυήσεως
- γ. 3ον Στάδιον: Αϋτοδιάθεσις
- δ. 4ον Στάδιον: Υποβολή αίτήσεως πρός τήν 'Ελλην. Κυβέρνησιν έάν δέ-
χεται τήν ΚΥΠΡΟΝ νά ένωθί μετά τοϋλοικοϋ 'Ελληνικοϋ Κορμού.

2. Η αντίδρασις τών Τουρκων κατά τήν ύλοποίησιν τών άνωτέρω Σταδίων, δια-
γράφεται ές κάτωθι:

- α. Δημιουργία Κράτους έν Κράτει ύηλ. νά έπιχειρήσουν τήν όργάνωσιν
άνεξαρτήτου Τ/Κ Κρατικοϋ Μηχανισμοϋ.
- β. 'Οργάνωσις διακοινοτικών ταραχών και άλλων όχλοκρατικών εκδήλώσεων
διά ταύτοχρονοϋ τυχόν ένισχύσεως τών εκ Τουρκίας δι' άτάκτων ή έθε-
λοντιών.
- γ. 'Επέμβασις Τουρκίας δι' άποβάσεως Τακτικοϋ Τουρκικοϋ Στρατοϋ.

3. Αντιμετώπισις άνωτέρω ένεργειών:

- α. Η δημιουργία Κράτους έν Κράτει δέν θεωρείται ένέργεια σοβαράς
σημασίας έφ' όσον τά χρήματα τοϋ Δημοσίου Ταμείου εύρίσκονται είς
χείρας τής 'Ελλην. ηγεσίας.
- β. Η εκδήλωσις διακοινοτικών ταραχών ή αντιμετωπισθί διά τών Δυνά-
μεων Ασφαλείας και τής όργανώσεως, τυχόν δέ Τ/Κ άταιται και έπι-
λονται διά προσκλήσεως έθελοντιών ές Ελλάδα και 'Αραβικόν Κράτων.
- γ. Είς περίπτωσιν άνοιχτή, Τουρκικής επέμβασεως ή επίδωξις θα πρέ-
πει νά είναι, ή διεκαντός μέσου καθυστέρησεως τοϋ εισβολέως τότε

Σελ. 1 έν. 3. Σελ.

11.11

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΕΤΝΑ

Ε Τ Ν Α

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

-2-

νά δοθη χρόνος έπεμβάσεως άλλων Κρατών.

Πάντως τυχόν τοιαύτη Τουρκική ένέργεια θά έχει τεραστίως διεθνείς συνεπειας διά τήν Τουρκίαν και ύσφαλως θά προκαλέση τήν έπέμβαση άλλων Κρατών.

4. 'Η ύλοποίησης τών προαναφερθέντων Σταδίων θά έκτελεσθῃ, άναλυτικώς, ώς άκολούθως:

α. 1ον Στάδιον: Πρδσκλησις τῆς Γ/Κ ήγεσίας διά συνεργασίαν, πρδς άπάλειφιν τών άρνητικῶν σημείων τοῦ Συντάγματος.

Είς περίπτωσιν άρνήσεως των, τότε ή Ε/Κ 'Ηγεσία θά προχωρήση είς μονομερή προσβολήν τούτων.

Κατά τήν ύλοποίησιν τοῦ Σταδίου τούτου δέν δύναται νά προσφύγη είς τόν ΟΗΕ, έφ'όσον οὔτος ούδέμιαν άνάμειξιν είχεν κατά τήν σύναξιν και ύπογραφήν τών Συμφωνιῶν.

β. 2ον Στάδιον: Καταγγελία τῆς Συνθήκης 'Εγγυήσεως και προσφυγή είς τόν ΟΗΕ.

Κατά τό Στάδιον τοῦτο δύναται ή Ε/Κ πλευρά, νά προσφύγη είς τόν ΟΗΕ έφ'όσον ή Συνθήκη 'Εγγυήσεως έχει κατατεθῇ είς τοῦτον.

'Εάν είς τήν περίπτωσιν ταύτην έπέμβῃ ή Τουρκία, έφ'όσον ήδη έα έχει και συνεπῶς ούδέν σχετικόνδικαίωμα θά έχουν οί Τούρκοι.

γ. 'Εάν έπιτευχθοῦν οί σκοποί τών άνωτέρω δύο Σταδίων, τότε θά έχουν άπελευθερωθῇ αί χεῖρες καικαθίσταται εύκόλως δυνατή ή κήρυξις τῆς αὐτοδιαθέσεως δηλαδή ή ύλοποίησης τοῦ 3ου Σταδίου.

δ. 'Εν συνεχείᾳ θά ζητηθῇ ή ΒΙΒΑΣΙΑ μετά τῆς μητρος ΒΑΛΙΑΟΕΣ ώς καθερίσῃ είς τό 4ον Στάδιον.

Πάντως ή ὅλη προαναφερθεῖσα διαδικασία ύλοποίησης τών τεσσάρων Σταδίων δύναται νά διαφοροποιηθῇ μερικῶς, εάν ή εξέλιξις τῆς καταστάσεως τό άκραιτήρη ή έπιβληθῇ άπό τῆς άναμενομένης σχετικῆς άπόψεως οισενοῦς ή μης Συνταγματολόγων.

5. 'Ακολουθῶς αναφέρονται διάφοροι άπόψεις τοῦ ΗΑΚΛΗΡΙΟΥ.

α. Πολλοί λέγουν ότι πρέπει νά σκίσωμεν τῆς Συμφωνίας και νά κηρύξωμεν έμέσως τήν αὐτοδιάθεσιν.

'Επ'αὐτοῦ δέν συμφωνῶ διότι θά έχομεν άσφαλως διεθνείς περιπλοκάς, έμπλοκήν τῆς 'Ελλάδος είς πόλεμον και γενικῶς άκαθορίστους

Σελ. 2 ἐκ. 3. σελ.

///.///

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

Ε Τ Ν Α

ΕΤΝΑ

ΑΚΡΟΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΑΚΡΟΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

-3-

συνεκείας με άπροβλέπτους εξελίξεις.

β. Άλλοι λέγουν ότι εξαλείφοντας τα άρνητικά σημεία των Συμφωνιών θά δεσμευθώμεν και δέν θά δυνηθώμεν νά προχωρήσωμεν είς τά λοιπά Στάδια.

Πιστεύω ότι ούδείς δύναται νά μάς δεσμεύση και νά πνίξη τούς πόθους και τά δικαιώματα του λαού μας.

γ. Τέλος διά τό λεγόμενον ότι ή άπαλλαγή του Συντ/τος άπό τά άρνητικά του σημεία, άδηγετ ταύτοχρόνως και είς τήν ένίσχυσίν τής δημιουργίας Κυπριακής Συνειδήσεως, νομίζω ότι ό Έλληνοκυπριακός λαός θά πράξη αυτό που θά του πρύν οι 'Ηγέται του, άρκει βεβαίως ούτοι νά πιστεύουν είς τόν τελικόν σκοπόν του άγώνος μας.

ΠΙΠΙΛΗΣ Ι
Archives ΓΕΕΘΑ

201 3 25 5 202

ΕΤΝΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΩΝ

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΩΝ

ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ 8^{ΗΣ} ΙΟΥΛΙΟΥ

Η πιο κάτω «**ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΩΝ**» δικαιολογεί τη λύση του κυπριακού προβλήματος, όπως συμφωνήθηκε μεταξύ του Προέδρου, κ. Τάσσου Παπαδόπουλου και του Τουρκοκύπριου ηγέτη, κ. Μεχμέτ Αλί Ταλάτ στην παρουσία του Βοηθού του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, κ. Ιμπραχίμ Γκαμπάρι, στις 8 Ιουλίου 2006, **«με βάση διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία και πολιτική ισότητα»** μεταξύ των δύο κοινοτήτων και η οποία συμφωνία επιβεβαιώθηκε από τον νέο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών κ. Ban Ki-moon, στις 24 Ιανουαρίου 2007, ο οποίος **«ήθελε να επιστήσει την προσοχή στη σταθερή πρόθεσή του να συνεχίσει να ασχολείται με το κυπριακό πρόβλημα και να υπογραμμίσει πόσο σημαντικό είναι ο Ελληνοκύπριος ηγέτης και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης να εφαρμόσουν πλήρως τη συμφωνία της 8^{ης} Ιουλίου, χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση»** (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, 26.1.2007).

Η ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΟΥΝ ΟΙ Ε/Κ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΟΥΛΟΠΑΡΟΙΚΙΑ

Πριν από το 1571, οπότε η Τουρκία κατέλαβε την Κύπρο, ελάχιστοι ήταν οι Τούρκοι κάτοικοι στο νησί. Όλοι σχεδόν οι κάτοικοι ήταν Έλληνες γεωργοί, οι οποίοι εργάζονταν ως **«δουλοπάροικοι»** σε χωράφια που ανήκαν στους Φεουδάρχες Φράγκους και Βενετσιάνους, χωρίς δικαίωμα κτηματικής ιδιοκτησίας, ή δικαίωμα μεταβίβασης των κτημάτων, με υποχρέωση να δίνουν στον Φεουδάρχη το ένα- τρίτο της παραγωγής τους (τα λεγόμενα **«τρίτα»**) και να εργάζονται αμισθί και σε άλλες εργασίες που τους ανέθετε ο Φεουδάρχης, δύο μέρες της εβδομάδας.

Ένα από τα καλά μέτρα που εφάρμοσε το τουρκικό καθεστώς για τους Κυπρίους γεωργούς ήταν το ότι κατέργησε τη **δουλοπαροικία**, γιατί αυτή απαγορευόταν από το **Κοράνι** και έδωσε το **δικαίωμα ατομικής ιδιοκτησίας των κτημάτων** που καλλιεργούσαν οι Έλληνες γεωργοί, με δικαίωμα κληροδότησης των κτημάτων τους, στα παιδιά τους. Ταυτόχρονα, ελάττωσε τη φορολογία των γεωργικών προϊόντων από το ένα- τρίτο, στο ένα-όγδοο και αργότερα **στο ένα-δέκατο της παραγωγής, και κατέργησε την υποχρέωση για δωρεάν εργασία, την οποία είχαν προηγουμένως στους Φεουδάρχες.**

Κατά τη διάρκεια των μαχών για την κατάληψη της Κύπρου από τους Τούρκους, σκοτώθηκαν πάρα πολλοί Φράγκοι, Βενετσιάνοι και αρκετοί Έλληνες Κύπριοι, μερικοί από τους οποίους βοήθησαν τον τουρκικό

στρατό, όπως π.χ. οι Λευκαρίτες, στους οποίους εδόθη, μετά τον πόλεμο, ως αμοιβή, απαλλαγή από τη φορολογία για δύο χρόνια.

Ένα άλλο καλό που έκαμε το τουρκικό καθεστώς για τους Ορθόδοξους Κύπριους, ήταν το ότι κατέσχε την περιουσία της Λατινικής Εκκλησίας και την πώλησε πολύ φθηνά στα Ελληνορθόδοξα Ιδρύματα.

ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥΡΚΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ

Μετά το τέλος του πολέμου το 1571, οι Τουρκικές αρχές απέσυραν από την Κύπρο το στρατό τους, αλλά, σύμφωνα με ιστορικές πηγές, άφησαν στην Κύπρο για λόγους ασφαλείας ένα ορισμένο αριθμό στρατιωτών. Για παράδειγμα ο Φίλιος Ζανέτος στο βιβλίο του «Ιστορία της Κύπρου», (Τόμος Ι, σ. 1027) αναφέρει τα εξής: **«Ο Τούρκος κατακτητής άφησε δεκαέξι χιλιάδες στρατιώτες για τη φρούρηση της νήσου και τους κατένειμε στα φρούρια της Αμμοχώστου, Κερύνειας, Λεμεσού και σε άλλα σημαντικά σημεία. Εκτός από αυτές τις δεκαέξι χιλιάδες στρατιώτες, επέτρεψε σε ακόμη είκοσι χιλιάδες άλλους στρατιώτες, αν ήθελαν, να παραμείνουν μόνιμα στη νήσο παίρνοντας για το σκοπό αυτό σχετική εντολή από τον Σουλτάνο».**

Στην πραγματικότητα, φαίνεται ότι ελάχιστοι από αυτούς τους 20,000 στρατιώτες, έμειναν τελικά στην Κύπρο.

Αυτοί οι στρατιώτες, οι περισσότεροι από τους οποίους, προφανώς ήταν άγαμοι, υποτίθεται ότι παντρεύτηκαν με χήρες Φράγκων, Βενετσιάνων ή Ελλήνων στρατιωτών που σκοτώθηκαν στον πόλεμο και οι οποίες έγιναν Μουσουλμάνες. Ας σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το Κοράνι οι άντρες είχαν δικαίωμα να πάρουν μέχρι τρεις συζύγους. Όπως φαίνεται, στην τελευταία απογραφή που έγινε επί τουρκοκρατίας, το 1777,¹⁷⁷ ο πληθυσμός των Τουρκοκυπρίων ήταν 47,000.

ΕΠΙ 350 ΧΡΟΝΙΑ (1571-1921) ΟΙ ΕΞΙΣΛΑΜΙΣΘΕΙΣΕΣ ΦΡΑΓΚΙΣΣΕΣ ΜΑΙΕΣ ΒΟΗΘΟΥΣΑΝ ΣΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΩΝ Ε/Κ

Μεταξύ των γυναικών οι οποίες έγιναν μουσουλμάνες, υπήρχαν σε πολλά χωριά προσοντούχες μαιές (μαμμούδες) τις οποίες το τουρκικό καθεστώς χρειαζόταν για να εξυπηρετήσουν την υγιεινή γέννηση των παιδιών τους όπως και όλων των άλλων παιδιών της νήσου. Έτσι, εξηγείται γιατί επί τουρκοκρατίας

¹⁷⁷ Sir Harry Luke, Cyprus under the Turks 1571-1878, pp. 62-64 (Υποσημείωση: Ο αριθμός 37,000 Ελληνοκύπριοι που αναφέρει ο Sir Harry Luke ως σύνολο των Ελληνοκυπρίων το 1777, φαίνεται ότι είναι λανθασμένος διότι δεν περιλαμβάνει τους Ελληνοκύπριους δουλοπάροικους οι οποίοι θα ήταν άνω των 100,000.)

και για μια μεγάλη περίοδο της αγγλοκρατίας, οι μαίες (μαμούδες) ήσαν Μουσουλμάνες (πρώην Φράγκισσες).

Οι παλαιότεροι Έλληνες Κύπριοι θυμούνται ότι μέχρι το 1921, σ' όλα σχεδόν τα ελληνικά χωριά της Κύπρου υπήρχαν Τούρκισσες μαίες, οι οποίες εξυπηρετούσαν τις Ελληνίδες γυναίκες που γεννούσαν, όπως και τις Μουσουλμάνες.

Για παράδειγμα, πριν το 1921, στο Λευκόνοικο, το οποίο ήταν το μεγαλύτερο χωριό της Μεσαορίας δεν υπήρχαν καθόλου ντόπιες μαίες και οι κάτοικοι του εξυπηρετούνταν από Τούρκισσες μαίες, οι οποίες κατοικούσαν στο διπλανό χωριό Γέναγρα.

Εγώ, προσωπικά, γεννήθηκα το 1908 και όταν επρόκειτο να γεννηθώ, ο πατέρας μου πήγε στα Γέναγρα και έφερε στο σπίτι μας, μια Τούρκισσα μαία μαζί με την ειδικά κατασκευασμένη καρέκλα (το λεγόμενο «σελλίν») για να κάθεται η γυναίκα που θα γεννούσε. Στα επόμενα χρόνια, η ίδια μαία γέννησε και τα αδέρφια μου και τη γνώρισα όταν ήρθε να γεννήσει τον πέμπτο μου αδελφό.

Με παρόμοιο τρόπο, η ίδια μαία γεννούσε και άλλες γυναίκες στο Λευκόνοικο και σε άλλα διπλανά χωριά.

Αυτό είναι γνωστό και από όλους τους ηλικιωμένους κατοίκους του Λευκονοίκου. Από το 1921, άρχισε να εργάζεται μια Ελληνίδα προσοντούχος μαία που είχε μαθητεύσει στο Νοσοκομείο Λευκωσίας, η κα. Αρετή Κάππα, η οποία συνεργαζόταν με Έλληνες γιατρούς και εξυπηρετούσαν γυναίκες που γεννούσαν τόσο στο Λευκόνοικο όσο και στα ελληνικά και τουρκικά περίχωρα.

Το γεγονός ότι οι Ελληνοκύπριοι εμπιστεύονταν τη γέννηση των παιδιών τους σε Τούρκισσες μαίες σε όλα αυτά τα 350 χρόνια, από το 1571 μέχρι το 1921, δείχνει τη μεγάλη εμπιστοσύνη και τις καλές σχέσεις των Ελληνοκυπρίων με τους Τουρκοκύπριους που συνεχίστηκαν για τόσα πολλά χρόνια και διαταράχτηκαν για τα καλά όταν η Κυπριακή Κυβέρνηση με Πρόεδρο τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο ανέτρεψε το καθεστώς των Συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου.

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΛΩΖΑΝΗΣ ΔΟΘΗΚΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΟΥΣ Τ/Κ ΝΑ ΠΑΝΕ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ ΑΡΝΗΘΗΚΑΝ

Με τη Συνθήκη της Λωζάνης (1923) η Αγγλική Κυβέρνηση προσάρτησε τελειωτικά την Κύπρο στη Βρετανική Αυτοκρατορία. Επειδή ο πρωθυπουργός της Τουρκίας ήθελε να συγκεντρώσει στη Μ. Ασία όλους τους Τούρκους που ζούσαν σε άλλα μέρη, παρακάλεσε τη Βρετανική Κυβέρνηση να επιτρέψει στους Τουρκοκύπριους που ζούσαν στην Κύπρο να επιστρέψουν στην Τουρκία, ειδάλλως θα παρέμεναν στην Κύπρο και θα γίνονταν Βρετανοί υπήκοοι, όπως και όλοι οι κάτοικοι της Κύπρου.

Εκείνη την εποχή, οι Τουρκοκύπριοι ήταν περίπου 63,000, και απ' αυτούς δήλωσαν ότι ήθελαν να επιστρέψουν στην Τουρκία μερικές χιλιάδες, όπου η τουρκική κυβέρνηση τους υποσχέθηκε να τους παραχωρήσει κτήματα, τα οποία είχαν εγκαταλείψει οι Έλληνες πρόσφυγες από τη Μ. Ασία.

Από το σύνολο του τουρκοκυπριακού πληθυσμού της εποχής εκείνης που ήταν 63,000 δήλωσαν ότι ήθελαν να φύγουν για την Τουρκία 9,000. Σύμφωνα όμως, με την Έκθεση του Βρετανικού Υπουργείου Αποικιών, παρ' όλο που δήλωσαν 9,000 μετανάστευσαν τελικά μόνο οι μισοί, γύρω στις 5,000 και οι υπόλοιποι έμειναν στην Κύπρο, όπου έγιναν Βρετανοί υπήκοοι, όπως και οι άλλοι Κύπριοι κάτοικοι. Ανάμεσα στους Τουρκοκύπριους που μετανάστευσαν ήταν και ένας δάσκαλος μου στο Λευκόνοικο, ο οποίος πήγε στην Τουρκία και επέστρεψε πίσω γιατί όπως έλεγε: «Οι Τούρκοι της Τουρκίας μας συμπεριφέρονταν ως ξένους και εμείς δεν βιώσαμε Τούρκοι. Δεν είχαμε καλές σχέσεις».

Αυτό, απέδειξε ότι προτιμούσαν να θεωρήσουν τους εαυτούς τους, ως μόνιμους κάτοικους της Κύπρου, πράγμα το οποίο επιβεβαιώνεται και από το σύνθημα «Αυτή η γη είναι δική μας» το οποίο άρχισαν να φωνάζουν για πρώτη φορά μετά την υπογραφή της Συμφωνίας της Λωζάνης και το οποίο επιβεβαιώθηκε με την αποδοχή του Πέμπτου Σχεδίου του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για ενοποίηση της Κύπρου, στο Δημοψήφισμα της 24^{ης} Απριλίου 2004, με πλειοψηφία 64.91%.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΗ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΤΑΣΣΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ Τ/Κ

Το συμπέρασμα από όλα αυτά είναι ότι, δε δικαιολογείται η πολιτική του κ. Τάσσου Παπαδόπουλου έναντι των Τουρκοκυπρίων, τους οποίους θεωρεί άσπονδους εχθρούς των Ελληνοκυπρίων και συνεπώς ορθά τους αποκλείει από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ θα έπρεπε να τους θεωρεί ομόσπονδους συνεργάτες, όπως συμφωνήθηκε στις 8 Ιουλίου 2006, από τους Ηγέτες των δύο κοινοτήτων, κ.κ. Τάσσο Παπαδόπουλο και Μεχμέτ Αλί Ταλάτ στην παρουσία του Βοηθού του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, κ. Ιμπραχίμ Γκαμπάρι, και το οποίο επιβεβαιώθηκε στις 24 Ιανουαρίου 2007 από το Νέο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, κ. Ban Ki - Moon.

Ο κ. Τάσσο Παπαδόπουλος αντί να τιμήσει την υπογραφή της συμφωνίας της 8^{ης} Ιουλίου 2006, στην οποία ανεγνώριζε πολιτική ισότητα των Τουρκοκυπρίων με τους Ελληνοκύπριους, στο Πρωτοχρονιάτικο μήνυμά του, την 1^η Ιανουαρίου 2007, επέρριψε ευθύνες στην Άγκυρα λέγοντας ότι «κανένας διάλογος δεν μπορεί να φέρει ουσιαστικά αποτελέσματα, εάν η Άγκυρα δεν είναι διατεθειμένη να επιτρέψει την καρποφορία του. Καμιά

προσπάθεια δεν πρόκειται να επιτύχει, εάν η Άγκυρα συνεχίζει να υπαγορεύει όρους απαράδεκτους και αξιώσεις παράλογες. Από την Άγκυρα εξαρτάται, τώρα, η προώθηση της πλήρους εφαρμογής της Συμφωνίας της 8ης Ιουλίου, στην οποία η δική μας πλευρά παραμένει δεσμευμένη και συνεπής». Η συγκεκριμένη αυτή δήλωση του Προέδρου έρχεται σε αντίθεση με τα όσα συμφωνήθηκαν στις 8 Ιουλίου 2006, μια και η Συμφωνία που υπεγράφη ήταν μεταξύ των δύο κοινοτήτων του νησιού και όχι μεταξύ ελληνοκυπριακής πλευράς και Άγκυρας.

Επίσης, ο Πρόεδρος ανέφερε στο Πρωτοχρονιάτικο μήνυμα ότι όσοι, για τους δικούς τους έστω λόγους, ενδιαφέρονται για λύση του Κυπριακού, στην Άγκυρα πρέπει να στραφούν και τόνισε ότι **«οποιοσδήποτε απόπειρες για πολιτική αναβάθμιση του ψευδοκράτους δεν υποβοηθούν τη λύση του Κυπριακού και δε συμβάλλουν στον τερματισμό της κυπριακής τραγωδίας»**. Δήλωση στην οποία διαφαίνεται ότι δεν επιθυμεί λύση του Κυπριακού όπως προνοούσε η Συμφωνία της 8^{ης} Ιουλίου 2006, την οποία και υπέγραψε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

- **ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΑΚΕΛ – 23.5.2007**
- **ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΑΣΣΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ
(«ΝΥΝ ΑΠΟΛΥΕΙΣ ΤΟΝ ΔΟΥΛΟΝ ΣΟΥ ΔΕΣΠΟΤΑ) – 30.5.2007**
- **ΝΑΡΟΛΕΟΝ COMPLEX**

30 Μαΐου 2007

ΑΥΣΤΗΡΩΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ
ΕΠΕΙΓΟΝ

Κύριον
Τάσσον Παπαδόπουλο,
Πρόεδρον της Κυπριακής Δημοκρατίας,

Αγαπητέ Τάσσο,

«ΝΥΝ ΑΠΟΛΥΕΙΣ ΤΟΝ ΔΟΥΛΟΝ ΣΟΥ ΔΕΣΠΟΤΑ»

Εσωκλείω για πληροφορία σου τα πιο κάτω:

1. Αντίγραφο μιας «ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΑΚΕΛ», και
2. Φωτοτυπία μιας σύντομης ψυχολογικής μελέτης για το «ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΕΙΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ».

Ύστερα από τη μεγαλειώδη «Ναπολεόντεια» νίκη σου εναντίον του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και ολόκληρου του Συμβουλίου Ασφαλείας και κατά παράβαση του Καταστατικού Χάρτη (CHARTER) των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το Πέμπτο Σχέδιο Αννάν, στο Δημοψήφισμα της 24^{ης} Απριλίου 2004, την οποία πέτυχες χάρις στις ψήφους του ΑΚΕΛ, πρέπει να αποτελούσε μεγάλη προσβολή για σένα η τελευταία απόφαση της συντριπτικής πλειοψηφίας των μελών του ΑΚΕΛ να ψηφίσει εναντίον της υποψηφιότητας σου στις προσεχείς Προεδρικές Εκλογές.

Για να αποφύγεις περαιτέρω ταπείνωση και να διατηρήσεις το γόητρο σου, σε συμβουλεύω φιλικά, να αποσύρεις την υποψηφιότητα σου από τις προσεχείς Προεδρικές Εκλογές, λέγοντας από μέσα σου τη θρησκευτική ρήση «ΝΥΝ ΑΠΟΛΥΕΙΣ ΤΟΝ ΔΟΥΛΟΝ ΣΟΥ ΔΕΣΠΟΤΑ».

Θα περιμένω να ακούσω τα σχόλια σου.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Χριστοφής Οικονομίδης

23 Μαΐου 2007

ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΑΚΕΛ

Επειδή το ΑΚΕΛ σας εξήτησε να δηλώσετε αν προτιμάτε ως υποψήφιο Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, στις προσεχείς Προεδρικές εκλογές, τον κ. Δημήτρη Χριστόφια ή τον κ. Τάσσο Παπαδόπουλο, σας παραθέτω πιο κάτω, για πληροφορία σας, μια τελευταία απόδειξη ότι ο κ. Παπαδόπουλος, παρά τις επίσημες υποσχέσεις του, δε θέλει λύση του Κυπριακού προβλήματος με βάση τα ίσα πολιτικά δικαιώματα των δύο κοινοτήτων στη **διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία**, όπως προνοούσε το έγγραφο, το οποίο υπέγραψε και ο ίδιος στις 8 Ιουλίου 2006 μαζί με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη, κ. Ταλάτ, ενώπιον του Βοηθού Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, κ. Ιμπραχίμ Γκαμπάρι. Αυτό σημαίνει ότι οι αποφάσεις του ομοσπονδιακού κράτους θα παίρνονται εν ανάγκη με συμβιβαστικό τρόπο, μεταξύ των αρχηγών των δύο κοινοτήτων. Με άλλα λόγια, οι δύο αρχηγοί θα πρέπει να βρίσκουν τρόπο να αποφασίζουν από κοινού για τα διάφορα θέματα που αντιμετωπίζει το ομοσπονδιακό κράτος, εν ανάγκη συμβιβαστικά, χωρίς η μια κοινότητα να έχει την απαίτηση να επικρατεί η δική της άποψη.

Αυτό συμβαίνει για παράδειγμα, στο ομοσπονδιακό κράτος του Βελγίου, το οποίο είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελείται από 3 ομόσπονδες πολιτείες, οι αρχηγοί των οποίων, εν ανάγκη συμβιβαστικά, εγκρίνουν τις αποφάσεις του ομόσπονδου κράτους.

Ο κ. Τάσσος Παπαδόπουλος μιλώντας στα εγκαίνια της 32^{ης} Διεθνούς Έκθεσης Κύπρου, στις 11 Μαΐου 2007, απευθυνόμενος στους Τουρκοκύπριους είπε, μεταξύ άλλων, τα εξής: **«Επιδιώκουμε λύση που θα είναι ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ και ΒΙΩΣΙΜΗ, που θα καθιστά πραγματικότητα τη ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο και την κοινωνική και οικονομική ενοποίηση. Μια λύση όπου ΚΑΜΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΕ ΘΑ ΕΠΙΒΑΛΛΕΙ ΤΗ ΘΕΛΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΛΛΗ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΚΑΜΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΕ ΘΑ ΕΧΕΙ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΝΑ ΟΔΗΓΕΙ ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΚΡΑΤΟΣ ΣΕ ΜΟΝΙΜΑ ΑΔΙΕΞΟΔΑ, ΠΑΡΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΣΥΝΕΠΑΚΟΛΟΥΘΗ ΔΙΑΛΥΣΗ».**

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΤΑΣΣΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΠΡΙΝ 45 ΧΡΟΝΙΑ

Αυτό θυμίζει τις απόψεις του κ. Τάσσου Παπαδόπουλου, πριν 45 χρόνια, ο οποίος απέρριψε τις Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου, πάνω στις οποίες βασιζόταν η ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας και για τις οποίες ο κ. Κληρίδης, έγραψε στο βιβλίο του «Η Κατάθεση μου» (Τόμος Α', σ. 145) τα εξής:

«...(Το 1962) Προσπάθησα να πείσω τον Μακάριο να δεχθεί μια συμβιβαστική λύση, για να αποφύγει την κρίση που υπήρχε μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Ήξερα όμως, ότι ορισμένα γεράκια (μεταξύ άλλων ήταν ο Τάσσος Παπαδόπουλος και ο Βάσος Λυσσαρίδης, όπως μου είπε αργότερα ο κ. Κληρίδης) θα έκαναν ό,τι μπορούσαν για να προλάβουν μια συμφωνία και θα επέμεναν να ωθούν τον Μακάριο προς την άποψη ότι ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ και ότι η μη λειτουργικότητά του έπρεπε να αποδειχθεί, έστω κι αν κόστιζε μια συνταγματική κρίση κι ακόμα ΜΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ, ΗΤΑΝ ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΗ και έπρεπε να προχωρήσει χωρίς καθυστέρηση. Τόσο μεγάλη ήταν η πολιτική ανωριμότητα μερικών πολιτικών προσωπικοτήτων...».

Οι διακοινοτικές συγκρούσεις άρχισαν όταν ο Μακάριος ΑΠΕΛΥΣΕ ΤΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΥΣ ΥΠΟΥΡΓΟΥΣ (ΥΓΕΙΑΣ, ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ) ΚΑΙ ΔΙΟΡΙΣΕ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥΣ, ΣΤΑ ΜΕΝ ΠΡΩΤΑ ΔΥΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ, ΤΟΝ ΤΑΣΣΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ, Ο ΟΠΟΙΟΣ ΚΑΤΕΙΧΕ ΚΑΙ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ, ΕΝΩ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΜΥΝΑΣ ΤΟ ΚΡΑΤΗΣΕ Ο ΙΔΙΟΣ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ.

Παραδόξως, μετά από 43 χρόνια, ο κ. Τάσσος Παπαδόπουλος, σύμφωνα με το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, σε μια ομιλία του στις 12 Ιανουαρίου 2005 στο Intercollege, στη Λευκωσία, στην οποία παρέστησαν, μεταξύ άλλων, ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Δημήτρης Χριστόφιας, Υπουργοί, Βουλευτές και άλλοι επίσημοι, είπε τα εξής:

«Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΜΙΓΜΑ ΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΝΑ ΜΠΟΡΕΣΕΙ ΝΑ ΒΡΕΙ ΤΗ ΧΡΥΣΗ ΤΟΜΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ. ΕΠΕΙΤΑ ΑΠΟ ΕΝΑΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΑΓΩΝΑ, ΚΥΡΙΑΥΕ ΤΟ ΛΑΟ ΕΞΑΡΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΕΙΑΖΟΤΑΝ ΜΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΓΙΑ ΝΑ ΒΡΕΙ ΤΗΝ ΑΝΟΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ.

Ο ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΛΑΟΣ ΠΟΥ ΓΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΖΟΥΣΕ ΜΕ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΒΡΕΘΗΚΕ ΜΕ ΕΝΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑ (ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΖΥΡΙΧΗΣ-ΛΟΝΔΙΝΟΥ) ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΟ ΗΘΕΛΕ, ΔΕΝ ΤΟ ΖΗΤΗΣΕ ΚΑΙ ΔΕΝ ΤΟΥ ΔΟΘΗΚΕ ΧΡΟΝΟΣ ΝΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΕΙ ΤΑ ΩΦΕΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΜΕΝ ΕΝΩΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΑΛΛΑ ΚΑΤΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟ: ΗΤΑΝ ΜΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ».

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΕΙΠΕ ΠΩΣ ΗΤΑΝ ΕΝΑΣ ΕΞ ΑΥΤΩΝ ΠΟΥ ΒΟΗΘΗΣΑΝ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟ ΝΑ ΑΝΑΤΡΕΨΕΙ ΤΙΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΖΥΡΙΧΗΣ-ΛΟΝΔΙΝΟΥ (που ήταν η βασική αιτία των δικοινοτικών συγκρούσεων και της τουρκικής εισβολής που επακολούθησε).

«ΕΑΝ ΜΕ ΡΩΤΑΤΕ ΤΩΡΑ, ΜΕΤΑ ΠΟΥ ΒΡΗΚΑ ΤΗΝ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΗΣ, ΛΕΩ ΝΑΙ, ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΖΥΡΙΧΗΣ-ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΗΤΑΝ ΕΥΛΟΓΙΑ, ΣΥΓΚΡΙΝΟΜΕΝΕΣ ΜΕ Ο,ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ. ΟΤΙΔΗΠΟΤΕ ΗΤΑΝ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΑΙΟ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΩΝ».

Όλα τα πιο πάνω δείχνουν ότι ο κ. Παπαδόπουλος, δε θέλει λύση του Κυπριακού προβλήματος με βάση τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών ούτε με βάση **«διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία και πολιτική ισότητα»** μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

Ελπίζω να μελετήσετε προσεκτικά τα πιο πάνω και να μη ψηφίσετε υπέρ του Τάσσου Παπαδόπουλου ως υποψήφιο εκ μέρους του ΑΚΕΛ στις προσεχείς Προεδρικές Εκλογές, αλλά υπέρ του Γενικού Γραμματέα του ΑΚΕΛ και Προέδρου της Βουλής, κ. Δημήτρη Χριστόφια.

NAPOLEON COMPLEX¹⁷⁸

In the fields of psychology and psychoanalysis, **Napoleon complex** (or Napoleon syndrome) is a colloquial term used to describe a type of inferiority complex suffered by people who are short. The term is also used more generally to describe people who are driven by a perceived handicap to overcompensate in other aspects of their lives. This can sometimes go as far as to lead to acts of violence or will to dominate those that are larger than the short person.

Alfred Adler pioneered the psychological work on inferiority complexes, and used Napoléon Bonaparte as an example of someone whom he thought was driven to extremes by a psychological need to compensate for what he saw as a handicap: his small stature, although Napoleon was actually taller than average for his time.

A recent study into the so-called Napoleon complex has led to results opposite those expected. It was discovered in the study, that tall men were more likely to lose their temper than short men. The experiment used to test the complex, called the Chopstick Game, involved subjects dueling each other with sticks. During the “duel”, one subject would deliberately rap the other's knuckles. Heart monitors revealed that taller men were more likely to lose their tempers and hit back.

¹⁷⁸ Δεξ http://en.wikipedia.org/wiki/Napoleon_complex

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ο Χριστοφής Οικονομίδης γεννήθηκε το Δεκέμβριο του 1908 στο Λευκόνοικο, το οποίο κυριεύθηκε από τα τουρκικά στρατεύματα στις 15 Αυγούστου 1974.

Ήταν πτυχιούχος οικονομικών και πολιτικών επιστημών του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, διπλωματούχο μέλος του Ινστιτούτου Τραπεζιτών του Λονδίνου, και Εταίρος (Fellow) του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών του Λονδίνου.

Εργάστηκε ως αρχιλογιστής της Γεωργικής Τράπεζας Κύπρου (1929-1950) από όπου αποχώρησε το 1951 και

ίδρυσε την ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΛΤΔ, η οποία ανέλαβε από το 1954, και συνεχίζει να έχει, μεταξύ άλλων, την αποκλειστική αντιπροσωπεία και εισαγωγή στην Κύπρο των Γερμανικών αυτοκινήτων «ΜΕΡΣΕΝΤΕΣ-ΜΠΕΝΖ», και της οποίας ήταν Πρόεδρος μέχρι το τέλος του 2007.

Για 15 συνεχή χρόνια (1957-1972) εκλεγόταν και υπηρετούσε ως μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου του Κυπριακού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου.

Παράλληλα με την επαγγελματική του εργασία, από χρόνια μελετούσε και έγραφε για κυπριακά και διεθνή οικονομικά και πολιτικά θέματα στον Κυπριακό Τύπο - από το 1932 (όταν άρχισε να εκδίδεται η πρώτη καθημερινή εφημερίδα στην Κύπρο) ως το 1941 με το ψευδώνυμο Γ. Νοβάλης, από το 1942 ως το 1952 με το ψευδώνυμο Χ. Νούσης, και από το 1953 μέχρι το 2007 με το όνομα του. Οι TIMES και οι FINANCIAL TIMES του Λονδίνου δημοσίευσαν πολλές επιστολές του για διεθνή οικονομικά θέματα και για το Κυπριακό πρόβλημα.

Μαζί με άλλους Κυπρίους οικονομολόγους, ίδρυσε το 1962 την ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ (ΕΚΟΜ), της οποίας υπήρξε Πρόεδρος από το 1962 ως το 1979, οπότε ανακηρύχθηκε Επίτιμος Πρόεδρος.

Από το 1968 ως το 1980 υπήρξε μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου του Διεθνούς Οικονομικού Συνδέσμου (International Economic Association) και πήρε ενεργό μέρος στα συνέδρια του που έγιναν από το 1968 ως το 1989, στον Καναδά, Γιουγκοσλαβία, Αυστρία, Ουγγαρία, Ολλανδία, Ιαπωνία, Μεξικό, Ισπανία και Ελλάδα. Το 1970, κατόπιν δικής του εισήγησης, ο ίδιος Σύνδεσμος διοργάνωσε ειδικό συνέδριο στο Μπλεντ της Γιουγκοσλαβίας με θέμα «*Πώς μπορεί να γεφυρωθεί το οικονομικό χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών*

χωρών» και η ομιλία του περιελήφθη στο βιβλίο «*The Gap Between Rich and Poor Countries*» (London, 1972).

Το 1973 εξέδωσε το βιβλίο «*Earned International Reserve Units: The Catalyst of two Complementary World Problems - Monetary and Development*» (Oxford, 1973), στο οποίο εισηγήθηκε ένα πρωτότυπο τρόπο μεταρρύθμισης του Διεθνούς Νομισματικού Συστήματος και αντικατάστασης του χρυσού με ένα χάρτινο διεθνές νόμισμα που θα εκδιόταν από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και με το οποίο θα χρηματοδοτείτο η οικονομική ανάπτυξη του Τρίτου Κόσμου. Παρόλο που το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δεν υιοθέτησε τις εισηγήσεις του, ωστόσο, τιμής ένεκεν, τον προσκαλούσε και έπαιρνε μέρος στα ετήσια συνέδρια του ΩΣ ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΟΣ (SPECIAL GUEST) από το 1973 ως το 1980.

Το 1975 προσκλήθηκε από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και εργάστηκε εκεί για ένα χρόνο ως επισκέπτης ερευνητής-καθηγητής (Visiting Research Fellow) για οικονομικά και διεθνή νομισματικά θέματα.

Από το 1978 ίδρυσε στη Λευκωσία και διεύθυνε το «ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ» (ECONOMIDES CENTRE FOR ECONOMIC AND POLITICAL RESEARCH).

Ήταν παντρεμένος με τη Μαρία, το γένος Λοΐζου Βασιλειάδη, και έκαναν ένα γιο (το Φαίδρο Οικονομίδη, ο οποίος διετέλεσε Υπουργός Οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας από 1993 μέχρι 1996, και δυο κόρες (την Έρση Ζαχαριάδου-Οικονομίδου και τη Λήδα Τόλη Άννινου), οι οποίες μέχρι το 2003 συνδιεύθυναν την ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΛΤΔ.

Ο Χριστοφής Οικονομίδης απεβίωσε σε ηλικία 99 χρόνων στις 31 Δεκεμβρίου 2007. Αφήνει πίσω του επτά εγγόνια και επτά διεσέγγονα.

Είναι συγγραφέας, επίσης, των εξής βιβλίων και μελετών:

1. «*Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ*» - Λευκωσία 1966. Ιστορική μελέτη που αντικρούει τον ισχυρισμό πως οι Τουρκοκύπριοι προήλθαν κυρίως από μαζικούς, κατά καιρούς, εξισλαμισμούς Ελληνοκυπρίων.

2. «*IF DEVELOPMENT AID WOULD EARN SDRs*» μελέτη που δημοσιεύτηκε στην WASHINGTON POST της Αμερικής στις 15 Οκτωβρίου 1972.

3. «*NEW SDRs MUST BE EARNED*» μελέτη που δημοσιεύτηκε στους TIMES του Λονδίνου στις 22 Ιανουαρίου 1973.

4. «*A REMEDY FOR THE NEW STAGFLATION*» μελέτη που δημοσιεύτηκε στους TIMES του Λονδίνου την 31^η Δεκεμβρίου 1975.

5. «*THE BRITISH ECONOMIC CRISIS IN THE CONTEXT OF THE CURRENT WORLD ECONOMIC DISORDER*» πολυγραφημένη μελέτη που υποβλήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 1976 στην Επιτροπή του Βρετανικού

Υπουργείου Οικονομικών που διορίστηκε να μελετήσει τα οικονομικά προβλήματα της Μ. Βρετανίας.

6. «ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΙΜΩΤΑΤΗ ΤΟΥ ΦΑΣΗ» (βιβλίο) Λευκωσία, Σεπτέμβριος 1978.

7. «A PRAGMATIC ANALYSIS OF THE CURRENT WORLDWIDE STAGFLATION» (1981). Πολυγραφημένη μελέτη που η συγγραφή της χρηματοδοτήθηκε από ένα Ειδικό Ταμείο της Τραπέζης της Αγγλίας (U.K. HOUBLON-NORMAN FUND) και υποβλήθηκε στην ίδια τράπεζα.

8. ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΚΑΙ ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΛΥΘΕΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΠΡΟΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΑΡΓΑ» (βιβλίο) Λευκωσία, Νοέμβριος 1985.

9. «ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 50 ΧΡΟΝΙΑ» (βιβλίο), Α΄ Έκδοση, Λευκωσία, 1993.

ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Ο Χριστοφής Οικονομίδης με την οικογένεια του στο πάρτι για τα 99 του χρόνια στις 8 Δεκεμβρίου 2007

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αβέρωφ Ε.	<i>Ιστορία Χαμένων Ευκαιριών (1950-1963)</i>	Αθήνα, 1981
Αδάμου Χ.	<i>Εξομολόγηση</i>	Λευκωσία, 1985
Αθανασίου Ν.Α.	<i>Ο Άγνωστος Πόλεμος Αθηνών-Λευκωσίας</i>	Αθήνα, 1989
Αλεξανδράκης Μ. και άλλοι	<i>Κυπριακό 1950-1974, Μια Ενδοσκόπηση</i>	Αθήνα, 1987
Αλή Ιχσάν	<i>Τα Απομνημονεύματα μου</i>	Λευκωσία, 1980
Αριστοτέλους Α.	<i>Στρατηγική Αποτροπής, Κλειδί Αποτυχίας Τουρκικών Σχεδίων στην Κύπρο</i>	Λευκωσία, 1981
Αριστοτέλους Α.	<i>Το Ισοζύγιο Τρόμου</i>	Λευκωσία, 1989
Αριστοτέλους Α.	<i>Ελλάδα/Τουρκία/Κύπρος Στρατιωτικά Στοιχεία και Αριθμοί</i>	Λευκωσία, 1991
Αριστοτέλους Α.	<i>Άμυνα και η Κοινή Γνώμη στην Κύπρο</i>	Λευκωσία, 1992
Βλάχος Α.	<i>Δέκα Χρόνια Κυπριακού</i>	Αθήνα, 1980
Βλάχος Α.	<i>Μια φορά κι ένα καιρό ένας Διπλωμάτης (4 Τόμοι)</i>	Αθήνα, 1985-6
Βουλή των Ελλήνων	<i>Πόρισμα της Εξεταστικής Επιτροπής για το Φάκελο της Κύπρου</i>	Αθήνα, 1989
Βραχίμης Γ.	<i>Μακάριος, Μύθος και Πραγματικότητα</i>	Αθήνα, 1979
Γαρουφαλλιάς Π.	<i>Ελλάς και Κύπρος, Τραγικά σφάλματα και ευκαιρίες που χάθηκαν 1964-5</i>	Αθήνα, 1982
Γρηγοριάδης Σ.	<i>Ελλάς - Τουρκία - Κύπρος 1830-1979</i>	Αθήνα,
Γρίβας Δ.	<i>Απομνημονεύματα Αγώνος ΕΟΚΑ 1955-59</i>	Αθήνα, 1961
Γρίβας Δ.	<i>Αγών ΕΟΚΑ και Ανταρτοπόλεμος</i>	Λευκωσία, 1962
Γρίβας Δ.	<i>Χρονικό Αγώνος ΕΟΚΑ 1955-59</i>	Λευκωσία, 1972
Δαμνιδής	<i>Άκρωις Απόρρητο, το Πρωτόκολλο της 17^{ης} Δεκεμβρίου</i>	Αθήνα, 1973
Δαμνιδής	<i>Ιούλιος '74 - Έκλεισε χρόνος, με πρόλογο</i>	Αθήνα, 1975
Δαμνιδής	<i>Κυπριακό (1977-79) Συμφωνία Μακαρίου-Ντενκτάς, Αμερικανικό Σχέδιο</i>	Αθήνα, 1979
Δεκλερής Μ.	<i>Το Κυπριακό πρόβλημα 1972-74, Η Τελευταία ευκαιρία</i>	Αθήνα, 1981
Δενδρίνος Α.	<i>30 Χρόνια Ξεπουλήματος (1954-1984)</i>	Αθήνα, 1986
Ευδόκας Τ.	<i>Εγώ είμαι η Κύπρος</i>	Λευκωσία, 1989
Ζαννέτος Φ.	<i>Ιστορία της νήσου Κύπρου</i>	Λάρνακα, 1910

ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Ζαννέτος Φ.	<i>Κύπρος κατά τον Αγώνα της Παλιγγενεσίας 1821-1930</i>	Αθήνα, 1930
Ηλιοφώτου Χ.	<i>Η συμμετοχή της Κύπρου στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο</i>	Λευκωσία, 1985
Ηλιοφώτου Χ.	<i>Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος και Προσφορά Κύπρου</i>	Λευκωσία, 1987
'Ηφαιστος Π.	<i>Οι Σχέσεις της Κύπρου με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες 1972-'90</i>	Αθήνα, 1991
Θεοδωρόπουλος Β.	<i>Οι Τούρκοι και Εμείς</i>	Αθήνα, 1988
Ιγνατίου Μ.	<i>Το Σεμινάριο της Ρώμης</i>	Αθήνα, 1989
Ιεροδιακόνου Λ.	<i>Το Κυπριακό Πρόβλημα, πορεία προς τη χρεωκοπία</i>	Αθήνα, 1975
Ιωάννου Φ.	<i>Στα Αχνάρια μιας 10ετίας 1940-'50, 'Ετσι άρχισε το Κυπριακό</i>	Λευκωσία, 1976
Κακαουνάκης Ν.	<i>2650 Μερώνυχτα συνωμοσίας (2 Τόμοι)</i>	Αθήνα, 1976
Κακουλλή Λ.	<i>Αριστερά και Τουρκοκύπριοι</i>	Λευκωσία, 1990
Καρούζης Γ.	<i>Διακατοχή γης εις Κύπρον</i>	Αθήνα, 1972
Καρούζης Γ.	<i>Η Τραγωδία της Κύπρου, Γεωγραφική προσέγγιση</i>	Λευκωσία, 1974
Καρούζης Γ.	<i>Κυπριακό Πρόβλημα, Σχέδιο Λύσεως</i>	Λευκωσία, 1975
Καρούζης Γ.	<i>Τουρκική Εισβολή και Αντιμετώπιση της</i>	Λευκωσία, 1976
Κατσελλή Ρ.	<i>Γυναίκα Κερύειας Πρόσφυγας στον τόπο μου</i>	Λευκωσία, 1975
Κάτσης Α.	<i>Από την Ανεξαρτησία μέχρι την Τουρκική Εισβολή</i>	Λεμεσός, 1977
Κιτσίκης Δ.	<i>Συγκριτική Ιστορία Ελλάδας και Τουρκίας στον 20^ο αιώνα</i>	Αθήνα, 1978
Κιτσίκης Δ.	<i>Ιστορία του Ελληνο-Τουρκικού χώρου 1928-'73</i>	Αθήνα, 1981
Κληρίδης Γ.	<i>Η Κατάθεση μου (Τόμοι 4)</i>	Λάρνακα, 1988-91
Κλόκκος Μ.	<i>Λευκόνοικο το καμάρι της Μεσαορίας</i>	Λευκωσία, 1978
Κρασιδιώτης Γ. και άλλοι	<i>Μακάριος, όπως τον είδα</i>	Αθήνα, 1980
Κρασιδιώτης Γ.	<i>Κυπριακό Πρόβλημα 1960-'74</i>	Αθήνα, 1984
Κρασιδιώτης Ν.	<i>Προτεινόμενες Λύσεις και Έννοια Ανεξαρτήτου Κυρίαρχου Κυπριακού Κράτους</i>	Αθήνα, 1975
Κρασιδιώτης Ν.	<i>Δύσκολα Χρόνια Κύπρος 1950-'60</i>	Αθήνα, 1981
Κρασιδιώτης Ν.	<i>Οι Διεθνείς Διαστάσεις του Κυπριακού</i>	Αθήνα, 1983
Κρασιδιώτης Ν.	<i>Ανοχύρωτη Πολιτεία, Κύπρος 1960-'74 (Τόμοι 2)</i>	Αθήνα, 1985
Κρασιδιώτης Ν.	<i>Δύο Κρίσιμες Φάσεις του Κυπριακού</i>	Αθήνα, 1986

ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ (1878-2007)

Κρανιδιώτης Ν.	<i>Διαπραγματεύσεις Μακαρίου-Χάρτινγκ 1955-'56</i>	Αθήνα, 1987
Κυπριακή Δημοκρατία	<i>Σύνταγμα 1960</i>	Λευκωσία, 1960
Κυπριανός, Αρχιμανδρίτης	<i>Χρονολογική Ιστορία της νήσου Κύπρου</i>	Βενετία, 1788
Κυπριανού, Λυσσαρίδης, Αβέρωφ	<i>Μακάριος όπως τον είδαν. Πολιτική Κύπρου και Ελλάδος</i>	Αθήνα, 1980
Κύρου, Α.	<i>Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική</i>	Αθήνα, 1955
Κύρρης Κ.	<i>Κύπρος Μεταξύ Ανατολής και Δύσης σήμερα</i>	Λευκωσία, 1964
Κύρρης Κ.	<i>Συμβιωτικά στοιχεία στην Ιστορία των δύο Κοινοτήτων της Κύπρου</i>	Λευκωσία, 1976
Κύρρης Κ.	<i>Κύπρος, Τουρκία και Ελληνισμός, Θεσμοί, Δομές, Σχέσεις, Προβλήματα</i>	Λευκωσία, 1980
Κωνσταντινίδης Α.	<i>Κυπριακό, Μυθολογία και Πραγματικότητα</i>	Λευκωσία, 1976
Κωνσταντινίδης Α.	<i>Κύπρος θα επιβιώσει μέχρι το 1984;</i>	Λευκωσία, 1977
Κωνσταντινίδης Α.	<i>Το Κίτρινο Βιβλίο Σπύρου Κυπριανού</i>	Λευκωσία, 1982
Κωνσταντινίδης Κ.	<i>Αγγλική Κατοχή της Κύπρου του 1878</i>	Λευκωσία, 1930
Λανίτης Ν.	<i>Δούλη, Ελλάς του Νότου</i>	Αθήνα, 1954
Λοϊζίδης Σ.	<i>Κύπρος, ζητεί Αυτοδιάθεσιν</i>	Αθήνα, 1956
Λοϊζίδης Σ.	<i>'Ατυχη Κύπρος 1910-'80</i>	Αθήνα, 1980
Λουκαΐδης Λ.	<i>Νομικαί Επιπτώσεις Πραξικοπήματος 15 Ιουλίου 1974</i>	Λευκωσία, 1976
Λυμπουρίδης Α.	<i>Αγγλοκρατία στην Κύπρο (Τόμοι 2)</i>	Λευκωσία, 1985-6
Λυμπουρίδης Α.	<i>Εξέχουσες Μορφές της Κυπριακής Ιστορίας</i>	Λευκωσία, 1987
Μαθιόπουλος Β.	<i>Θα Χάσουμε την Κύπρο; - Συρρίκνωση του Ελληνισμού</i>	Αθήνα, 1984
Μακαρίου, Ίδρυμα	<i>'Απαντα Μακαρίου (Τόμοι 3)</i>	Λευκωσία, 1991-3
Μαρκεζίνης Σπ.	<i>Πολιτική Ιστορία Νεότερης Ελλάδας (4 Τόμοι)</i>	Αθήνα, 1966
Μαρκεζίνης Σπ.	<i>Αναμνήσεις 1972-'74</i>	Αθήνα, 1979
Μαχλουζαρίδης Π.	<i>Κύπρος 1940-'60</i>	Λευκωσία, 1985
Μούσκου Γ.	<i>Μακάριος όπως τον έζησα</i>	Λευκωσία, 1984
Μπιράντ Μ.	<i>Απόφαση, Απόβαση</i>	Αθήνα, 1984
Μπιράντ Μ.	<i>Παζαρέματα</i>	Αθήνα, 1985
Μπίτσιος Δ.	<i>Φύλλα από ένα Ημερολόγιο</i>	Αθήνα, 1978
Μπίτσιος Δ.	<i>Κρίσιμες Ώρες</i>	Αθήνα, 1982
Μπίτσιος Δ.	<i>Πέραν από τα σύνορα 1974-'77</i>	Αθήνα, 1982
Μπονάνος Γ.	<i>Κυπριακό, Αλήθεια 21 Απριλίου, 25 Νοεμβρίου</i>	Αθήνα, 1986

ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Μυλωνάς Ν.	<i>Αγόρευσεις διά Υποτελικό Φόρο</i>	Λευκωσία, 1926
Μυστριώτης Π.	<i>Μακάριος, Ιστορικά Ντοκουμέντα</i>	Λευκωσία, 1977
Ξύδης Α.	<i>Πολιτικά - Κυπριακό</i>	Αθήνα,.....
Ξύδης Α. και άλλοι	<i>Μακάριος και οι Σύμμαχοι του</i>	Αθήνα, 1972
Οικονομίδης Χρ.	<i>Η Ελληνική και Τουρκική Εξέλιξη του Πληθυσμού της Κύπρου επί Τουρκοκρατίας</i>	Λευκωσία, 1966
Οικονομίδης Χρ.	<i>Κυπριακό Πρόβλημα στην κρισιμώτατη του φάση</i>	Λευκωσία, 1978
Οικονομίδης Χρ.	<i>Πώς μπορούσε και πώς μπορεί να λυθεί το κυπριακό προτού είναι πολύ αργά</i>	Λευκωσία, 1985
Οικονομίδης Χρ.	<i>Ιστορία του Χρήματος στην Κύπρο (1571-1960)</i>	Λευκωσία, 1987
Παλαμάς – Ξανθόπουλος Χ.	<i>Διπλωματικό Τρίπτυχο</i>	Αθήνα, 1979
Παναγιωτάκος Κ.	<i>Ανάλεκτα περί Κυπριακού Φακέλου</i>	Αθήνα, 1984
Παπαγεωργίου Σ.	<i>Μακάριος, Πορεία δια Πυρός και Σιδήρου</i>	Αθήνα, 1976
Παπαγεωργίου Σ.	<i>Κυπριακή Θύελλα 1955-'59</i>	Αθήνα, 1977
Παπαγεωργίου Σ.	<i>Καποδίστριας και οι ρίζες του Κυπριακού</i>	Αθήνα, 1977
Παπαγεωργίου Σ.	<i>Από τη Ζυρίχη στον Αττίλα (3 Τόμοι)</i>	Αθήνα, 1980
Παπαγεωργίου Σ.	<i>Ζήδρος, Αφιέρωμα</i>	Αθήνα,
Παπαγεωργίου Σ.	<i>Κρίσιμα Ντοκουμέντα Κυπριακού (1959-'67) (3 τόμοι)</i>	Αθήνα, 1983
Παπαγεωργίου Σ.	<i>Αρχείο Παράνομων Εγγράφων Κυπριακού Αγώνος 1955-'59</i>	Λευκωσία, 1984
Παπαγεωργίου Σ.	<i>ΑΚΕΛ, το άλλο ΚΚΕ</i>	Αθήνα, 1984
Παπαγεωργίου Σ.	<i>Κοφίνου: Μικρός Αντιφάκελος</i>	Αθήνα, 1987
Παπαϊωάννου Ε.	<i>Ενθυμήσεις από τη ζωή μου</i>	Λευκωσία, 1988
Παπανδρέου Γ.	<i>Κύπρος το Νέον Όχι του Ελληνισμού</i>	Αθήνα, 1956
Παπαχρυσόστομου Κ.	<i>Αρχείο Πεσόνητων, Κυπριακός Απελευθερωτικός Αγώνας 1955-'59</i>	Λευκωσία, 1969
Παυλίδης Α.	<i>Μακάριος, από τη γέννηση μέχρι την Ανεξαρτησία (Τόμοι 3)</i>	Λευκωσία, 1981
Παυλίδης Α.	<i>Φάκελος Κύπρου, Άκρως απόρρητο, (Τόμοι 2)</i>	Λευκωσία, 1982
Παυλίδης Α.	<i>Ιστορία της νήσου Κύπρου, (Τόμοι 4)</i>	Λευκωσία, 1991-3
Πεσμαζόγλου Γ.	<i>Το Χρονικό της ζωής μου (1889-'79)</i>	Αθήνα, 1980
Πικρός Γ.	<i>Βενιζέλος και το Κυπριακό</i>	Αθήνα, 1980
Ράλλης Γ.	<i>Όρες Ευθύνης</i>	Αθήνα, 1983
Σαμάρας Π.	<i>Ελληνική καταγωγή Τουρκοκυπρίων</i>	Αθήνα, 1987
Σαρρής Ν.	<i>Η Άλλη Πλευρά, (Τόμοι 3)</i>	Αθήνα, 1977-83

ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ (1878-2007)

Σεραφεΐμ Ε.	<i>Ο Απελευθερωτικός Αγώνας της Κύπρου 1955-'59</i>	Λευκωσία, 1983
Σέρβας Π.	<i>ΑΚΕΛ, και τα προβλήματα του τόπου</i>	Λευκωσία, 1942
Σέρβας Π.	<i>Κυπριακή Τραγωδία, Πώς τα Καταφέραμε και φτάσαμε στο μηδέν</i>	Αθήνα, 1975
Σέρβας Π.	<i>Κυπριακό, Ευθύνες (Τόμοι 4)</i>	Αθήνα, 1980-91
Σέρβας Π.	<i>Κυπριακό «Στρατηγική» και Στρατηγική</i>	Αθήνα, 1988
Σέρβας Π.	<i>Ένα άλλο Μνημόσυνο</i>	Λευκωσία, 1988
Σκιαδόπουλος Κ.	<i>Ήττα Χωρίς Πόλεμο, Κυπριακή Τραγωδία 1974</i>	Αθήνα, 1988
Σπυριδάκης Κ.	<i>Ιστορία Ενωτικού Ζητήματος της Κύπρου</i>	Λευκωσία, 1950
Σπυριδάκης Κ.	<i>Σύντομος Ιστορία της Κύπρου</i>	Λευκωσία, 1972
Στερν Λ.	<i>Λάθος Άλογο: Πολιτική Επεμβατισμού και αποτυχία Αμερικανικής Διπλωματίας</i>	Λευκωσία, 1978
Στεφάνου, Στ.	<i>Πολιτικά υποθήκαι Ελευθερίου Βενιζέλου</i>	Αθήνα, 1977
Στυλιανού Π.	<i>Χρονικό Αγώνα 1955-'59. Ώρες Ανάστασης</i>	Λευκωσία, 1967
Στυλιανού Π.	<i>Κίνημα Οκτώβρη 1931 στην Κύπρο</i>	Λευκωσία, 1984
Τενεκίδης Γ. και άλλοι	<i>Κύπρος, Ιστορία, Προβλήματα και Αγώνες. Κυπριακό: Διπλωματία και Πολιτική. Ανατομία ενός λάθους του λαού της</i>	Αθήνα, 1981
Τερλεξής Π.	<i>Κυπριακό: Διπλωματία και Πολιτική Ανατομία ενός λάθους</i>	Αθήνα, 1971
Τούμπας Ι.	<i>Από το Ημερολόγιο ενός Υπουργού</i>	Αθήνα, 1986
Τορναρίτης Κ.	<i>Ο Μακάριος όπως τον γνώρισα</i>	Λευκωσία, 1984
Φαλάτσι Ο.	<i>Συνάντηση με την Ιστορία. Συνέντευξη Μακαρίου και άλλων</i>	Αθήνα, 1976
Χατζηκωστής Γ.	<i>Η Κυπριακή εξέγερση 1931</i>	Λευκωσία, 1983
Χριστοδούλου Μ.	<i>Η Πορεία μιας εποχής</i>	Αθήνα, 1987
Ψυχάρης Σ.	<i>70 Κρίσιμες Μέρες</i>	Αθήνα, 1976

Εφημερίδες Κύπρου: *Αλήθεια, Απογευματινή, Εθνική, Ελευθερία, Ελεύθερη Κύπρος, Εμπρός, Κύπρος, Σημερινή, Φιλελεύθερος, Χαραυγή*

Εφημερίδες και Περιοδικά Αθήνας: *Καθημερινή, Πολιτικά Θέματα, Οικονομικός Ταχυδρόμος*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΑΓΓΛΙΚΗ

- Adams T. *AKEL, The Communist Party of Cyprus* Stanford, 1971
- Alastos D. *Cyprus past and... future* London, 1943
- Alastos D. *Cyprus in History, A Survey of 5.000 Years* London, 1955
- Alastos D. *Cyprus Guerrilla Grivas, Makarios and the British* London, 1960
- Alastos D. *Cyprus, what now* London, 1964
- Attalides M. *Cyprus Nationalism and International Politics* Edinburgh, 1979
- Baker, Sir S. *Cyprus as I saw it in 1879* London, 1879
- Casson S. *Ancient Cyprus, its Art and Archaeology* Oxford, 1937
- Colonial Office *Ghana Proposed Constitution* London, 1957
- Colonial Office *Report of the Federation of Malaya Constitutional Committee* London, 1957
- Colonial Office *Malta's Constitutional Report* London, 1947
- Crawshaw N. *Cyprus Revolt, an Account of the Struggle for Union with Greece* London, 1978
- Cyprus Government *Cyprus Censuses of Population 1881, 1891, 1901, 1911, 1921, 1931, 1946*
- Cyprus Republic *Census of Population and Agriculture 1960 (4 volumes)* Nicosia, 1962
- Cyprus Republic *Micro-census of Population 1973* Nicosia, 1973
- Denktash R. *Cyprus Triangle* London, 1982
- Eden, Sir Anthony *Full Circle* London, 1960
- Ehrlich Th. *Cyprus 1958-1967 International Crises and the Rule of Law* Oxford, 1974
- Ertekun N. *Cyprus Dispute and the Birth of the Turkish Republic of N. Cyprus* Oxford, 1981
- Evdokas T. *Refugees of Cyprus, Socio-psychological Study* Nicosia, 1976
- Foley Ch. *Island in Revolt* London, 1962
- Foley Ch. *Cyprus from Rebellion to Civil War, Legacy of Strife* London, 1964
- Foot H. *A start in freedom* London, 1964
- Foot S. *Emergency exit* London, 1960
- Gazioglu A. *Turks in Cyprus (A Province of Ottoman Empire)* London, 1990
- Georghallides G.S. *Churchill's 1907 Visit to Cyprus, A Political Analysis (Επετηρίς ΚΕΕ ΙΙΙ)* Nicosia, 1970

ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ (1878-2007)

Georghallides G.S.	<i>Commutation of Cyprus's payment of Turkish Debt Charge (Επετηρίς Κ.Ε.Ε. IV)</i>	Nicosia, 1971
Georghallides G.S.	<i>Memorandum by Mr Headlam-Morley et al, respecting Cyprus (Επετηρίς ΚΕΕ V)</i>	Nicosia, 1972
Georghallides G.S.	<i>Memoranda by Sir Charles Tyser et al, on the Constitution of Cyprus (Επετηρίς ΚΕΕ VII)</i>	Nicosia, 1975
Georghallides G.S.	<i>Turkish and British Reactions to Emigration of T/C to Anatolia 1924-1927</i>	Thessaloniki, 1977
Georghallides G.S.	<i>Political and Administrative History of Cyprus (1918-'26)</i>	Nicosia, 1979
Georghallides G.S.	<i>Servitude Preferred by G.B. Pusey (Επετηρίς ΚΕΕ XI)</i>	Nicosia, 1982
Georghallides G.S.	<i>Cyprus and the Governorship of Sir Ronald Storrs</i>	Nicosia, 1985
Harbottle M.	<i>The Impartial Soldier</i>	Oxford, 1970
Hill, Sir George	<i>History of Cyprus, Cambridge, Vol. I-IV</i>	Cambridge, 1949-1952
Hitchens Chr.	<i>Cyprus</i>	London, 1984
HMSO	<i>Cyprus: Terrorism in Cyprus, the Captured Documents</i>	London, 1957
HMSO	<i>Zurich Agreements and Constitutional Proposals for Cyprus 1956-'60</i>	London, 1959
HMSO	<i>Cyprus, Treaty of Establishment, Constitution etc</i>	London, 1960
Hunt, Sir David	<i>Footprints in Cyprus, an Illustrated History</i>	London, 1982
Ioannides Ch.	<i>In Turkey's Image</i>	U.S.A., 1991
Koumoulides J.	<i>Cyprus in Transition 1960-'85</i>	London, 1986
Kyriakides St.	<i>Cyprus, Constitutionalism and Crisis Government</i>	U.S.A., 1968
Kyrris C.	<i>Peaceful Coexistence in Cyprus Under British Rule and After Independence</i>	Nicosia, 1977
Kyrris C.	<i>History of Cyprus, with an Introduction to the Geography of Cyprus</i>	Nicosia, 1985
Lee D.	<i>Great Britain and the Cyprus Convention Policy of 1878</i>	Harvard, 1934
Loizos P.	<i>Aspects of Pluralism in Cyprus</i>	Nicosia, 1972
Loizos P.	<i>The Heart Grown Bitter - A Chronicle of Cypriot War Refugees</i>	Cambridge, 1981

ΧΡΙΣΤΟΦΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Luke, Sir Harry	<i>Cyprus under the Turks 1571-1878</i>	London, 1969
Macmillan H.	<i>Riding the storm, 1956-'59</i>	London, 1971
Macmillan H.	<i>Pointing the way 1959-'61</i>	London, 1972
Mayes S.	<i>Makarios, a Biography</i>	London, 1981
Mayes S.	<i>Cyprus and Makarios</i>	London, 1960
Mediterranean Affairs Institute	<i>The Cyprus Dilemma - Options for Peace</i>	New York, 1967
Modinos P.	<i>Chypre Le Dur Chemin de l' Histoire</i>	Nicosia, 1987
Necatigil Z.	<i>Cyprus Question and the Turkish Position in International Law (The)</i>	Oxford, 1989
Noel-Baker F.	<i>My Cyprus File - Fakellos Kyprou - KIBRIS MASELERI</i>	Nicosia, 1985
Orr C.	<i>Cyprus Under British Rule</i>	London, 1972
Panteli S.	<i>A New History of Cyprus, from Earliest Times to Present Day</i>	London, 1984
Panteli S.	<i>The Making of Modern Cyprus</i>	London, 1990
Papandreou A.	<i>Democracy at Gunpoint</i>	London, 1973
Patrick R.	<i>Political Geography and the Cyprus Conflict 1963-'71</i>	Montario, 1976
Persianis P.	<i>Church and State, Cyprus Education</i>	Nicosia, 1978
Polyviou P.	<i>Cyprus Tragedy and Challenge</i>	London, 1975
Polyviou P.	<i>Cyprus Conflict and Negotiation 1960- 1980</i>	London, 1980
Polyviou P.	<i>Cyprus in sSearch of a Constitution</i>	Nicosia, 1976
Purcell H.	<i>Cyprus</i>	London, 1969
Reddaway J.	<i>Burdened with Cyprus, British Connection</i>	London, 1986
Rossides Z.	<i>Cyprus Island and Union with Greece</i>	Nicosia, 1951
Rossides Z.	<i>Cyprus, Its Problem</i>	Nicosia, 1957
Salih H.	<i>Cyprus Impact of Diverse Nationalism and State</i>	Alabama, 1978
Spyridakis C.	<i>A Brief History of Cyprus</i>	Nicosia, 1963
Stavrinides Z.	<i>Cyprus Conflict, National Identity and Statehood</i>	Nicosia, 1975
Stephens R.	<i>Cyprus, a Place of Arms</i>	London, 1966
Storrs, Sir Ronald	<i>Orientations</i>	London, 1937
Tenekides G.	<i>Chypre, Histoire Recente et Perspectives d' Avenir</i>	Paris, 1964
Theodoulou Chr.	<i>Cyprus Question: Some Facts</i>	Athens, 1975
Tornaritis C.	<i>Cyprus and its Constitutional and Other Legal Problems</i>	Nicosia, 1977
Urquhart B.	<i>Life in Peace and War</i>	London, 1987
Vanezis P.N.	<i>Makarios, Faith and Power</i>	London, 1972

ΑΠΟΜΥΘΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ (1878-2007)

Waldheim K.	<i>The Challenge of Peace</i>	London, 1980
Wheare K.	<i>Federated Government</i>	Oxford, 1963
Woodhouse C.	<i>Karamanlis: The Restorer of Greek Democracy</i>	Oxford, 1982
Xydis S.	<i>Cyprus, Reluctant Republic</i>, 1973
Xydis S.	<i>Cyprus Conflict and Conciliation 1954-1958</i>	Ohio, 1967
British Public Records:	<i>CO 67, CO 537, FO 371, C.A. 47</i>	London, 1947-1992
British White Papers:	<i>Cmd</i>	London, 1878-1960
United Nations:	<i>General Assembly's and Security Council's Verbatim Records, Secretary General's Reports to the Security Council, General Assembly's and Security Council's Resolutions</i>	U.N. 1954-1993
United Nations Handbook		U.N. 1986
Encyclopaedia Britannica		U.S.A. 1988
House of Commons:	<i>Debates</i>	London, 1946-1960
Cyprus Newspapers:	<i>Cyprus Mail, Cyprus Weekly</i>	Nicosia, 1968-93
London Newspapers:	<i>The Financial Times, The Times</i>	

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ
ΤΟΜΟΣ Β΄

Αβέρωφ Ευάγγελος

Προειδοποίηση στον Μακάριο να μην τροποποιήσει μονομερώς το Σύνταγμα (19.4.63) - **78-9**

ΑΚΕΛ

Στη Ζυρίχη συμφωνήθηκε μυστικά να τεθεί εκτός νόμου το ΑΚΕΛ, ο Μακάριος όμως δεν το πραγματοποίησε αλλά συνεργάστηκε μ' αυτό - **178-9**

Παγκύπρια Συνδιάσκεψη του ΑΚΕΛ (14.04.2004) - **442-3**

Ανοικτή επιστολή προς τα μέλη του ΑΚΕΛ - **483-5**

Αμερικανο-Βρετανο-Καναδικό (ΑΒΚ) Σχέδιο Λύσης

Ετζεβίτ, είχε δεσμευτεί να το δεχτεί (ύστερα από άρση Αμερικανικού εμπάρκο εξαγωγής όπλων στην Τουρκία) αν το δεχόταν και η Ε/Κ πλευρά - **84-5**

Ήταν χαμένη ευκαιρία - **84**

Αμερικανικό εμπάρκο κατά Τουρκίας

Το κείμενο του νομου με το οποίο ήρθη το εμπάρκο - **103-5**

Απογραφή πληθυσμού

Ελληνοκυπριακή 1973 - **220**

Τουρκοκυπριακή 1978 - **220**

Να γίνει και στις δυο κοινότητες υπό την επίβλεψη της UNFICYP πριν από το δημοψήφισμα - **207**

Απορριπτική Πολιτική

Η ίδια πολιτική ακολουθείται από Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο, Βάσο Λυσσαρίδη, Τάσσο Παπαδόπουλο και Σπύρο Κυπριανού και από μερικούς πολιτικά μύμπες Ελλαδίτες καθηγητές - **134-5, 140-1, 164-5**

Πού οδηγεί τον Κυπριακό Ελληνισμό η μη-λύση του Κυπριακού - **123-31**

Το «Μέτωπο Εθνικής Σωτηρίας» είναι μάλλον «Μέτωπο Εθνικής Καταστροφής» - **188-9**

Αυτοβεβαιούμενες προφητείες των απορριπτικών ότι δεν θα λειτουργήσει ομαλά η Ομοσπονδία - **189-91**

Η ευθύνη των απορριπτικών πριν την εισβολή και τώρα - **169-71**

Αποστρατικοποίηση

Άρθρο 8 Σχεδίου Αννάν - **412-3, 418**

Βασιλείου Γιώργου, Προέδρου, και Συγγραφέα Αλληλογραφία

23.2.1988, Συγχαρητήρια και Ευχές για την εκλογή του - **1**

- 4.4.1988 «Οι Συνομιλίες με τον κ. Ντενκτάς ν' αρχίσουν με βάση προτάσεις Γ.Γ., 29.3.1986» - **2-4**
- 3.5.1988, «Είτε θα δεχτείτε τις προτάσεις του Γ.Γ., 29.3.1986 είτε θα διατηρηθεί το status quo» - **4**
- 3.5.1988, «Αν δεν δεχτείτε έγγραφο Γ.Γ. (29.3.1986) ο Ντενκτάς θα υπαναχωρήσει και θα ζητά εκ περιτροπής Προεδρία, πλήρη ισότητα κ.λ.π.» - **5-6**
- 20.5.1988, «Το έγγραφο Γ.Γ. 29.3.1986 επιλαμβάνεται όλων των βασικών θεμάτων» - **16-7**
- 25.7.1988, «Το έγγραφο 29.3.1986 δεν έπαυσε να υπάρχει» - **18**
- 26.7.1988, Απάντηση Βασιλείου: «Διαβάζω προσεκτικά ό,τι μου στέλνεις» - **19**
- 12.8.1988, Οι προοπτικές για τις προσεχείς συνομιλίες με Ντενκτάς - **20-31**
- 26.10.1988, Η Κύπρος χρειάζεται ένα διεθνές και όχι επαρχιακό ελληνικό πανεπιστήμιο - **45-50**
- 18.11.1988, Ρεαλιστική λύση των πιο δυσεπίλυτων πτυχών Κυπριακού - **35-45**
- 26.4.1989, «Οι στρατιωτικοί εξοπλισμοί δεν συμβιβάζονται με πολιτική για γρήγορη λύση Κυπριακού» - **58-9**
- 25.9.1989, «Να κάμεις ειλικρινή αυτοκριτική για να δεις τα λάθη που έκαμες»: - **59-61**
1. Απέρριψες τα έγγραφα του Γ.Γ. 1984-'86 σαν βάση για διαπραγματεύσεις και έδωσες την ευκαιρία στον Ντενκτάς ν' αποσύρει τις υποχωρήσεις που είχε κάμει το Νοέμβριο 1984 και να ζητά εκ περιτροπής προεδρία, πλήρη ισότητα, κ.λ.π. - **59-60**
2. Δήλωσες στη «Χουριέτ» ότι οι προτάσεις που έκαμε ο Γ.Γ. έπαυσαν να υπάρχουν εφόσον η μια πλευρά τις απέρριψε - **60**
3. Υπόσχεσαι στους πρόσφυγες ότι όλοι τους θα μπορούν να επιστρέψουν, πράγμα που δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί - **60**
4. Δήλωσες στη «Χουριέτ» ότι εξοπλιζόμαστε για να ελαττώσουμε τη στρατιωτική υπεροχή των Τούρκων από 5:1 σε 3:1 - **60**
5. Δήλωσες (6.9.89) στο Βελιγράδι ότι θα συνεργαστούμε στρατιωτικά με την Ελλάδα, οπότε η Τουρκία θα πάθει αυτό που πάντα φοβόταν, δηλαδή θα περικυκλωθεί στρατιωτικά από την Ελλάδα - **60-1**
6. «Έχεις συμβούλους μερικούς "yes-men" και άλλους με νομικιστικές, κομματικές και άλλες παρωπίδες» - **61**
- 16.2.1990, Ανασκόπηση εξελίξεων περασμένων 35 χρόνων και σκιαγράφηση μιας συμβιβαστικής λύσης - **73-4**
- 19.2.1990, Η επίσημη Αμερικανική πολιτική για το Κυπριακό - **103-5**
- 21.2.1990, Απάντηση κ. Βασιλείου - **106**
- 20.4.1990, Πώς μπορεί να δοθεί ψήφος στους 18-ρηδες - **107-11**
- 23.4.1990, Απάντηση Βασιλείου - **112**
- 16.5.1990, Αντίφαση μεταξύ των λόγων και των έργων σου - **113-4**
- 3.7.1990, Συστηματικά αγνοείς τις εισηγήσεις μου - **115-7**
- 1.10.1990, Ευχές με την ευκαιρία της επετείου της Κυπριακής Ανεξαρτησίας - **118**
- 15.10.1990, Υπόμνηση των απόψεων που ανέπτυξε προφορικά ο Συγγραφέας στο Βασιλείου - **119-23**

- 22.10.1990, Ο Υπουργός Άμυνας Ανδρέας Αλωνεύτης σε δηλώσεις του επιβεβαιώνει ότι η Τουρκία, ανηδρώντας στο εξοπλιστικό μας πρόγραμμα «αναβάθμισε την υποδομή και τις ναυτικές της διευκολύνσεις στα νοτιοδυτικά και την προπαγάνδα της σχετικά με τους εξοπλισμούς της Εθνικής Φρουράς, και προσπαθεί να στοιχειοθετήσει υπόθεση για αιφνιδιαστική επίθεση εναντίον μας» - **66-67**
- 25.1.1991, Εισήγηση για πάγωμα εξοπλιστικού προγράμματος - **69-70**
- 7.5.1991, «Πού μας οδηγεί η μη-λύση» - **123-31**
- 20.5.1991, «Πλησιάζει η κρίσιμη ώρα. Τι δέον γενέσθαι» - **131-9**
- 19.9.1991, «Γιατί δεν απαντάς στις επιστολές μου» - **147**
- 8.10.1991, Απάντηση Βασιλείου: «Ασφαλώς και διαβάζω τα γράμματα και τις μελέτες σου που μου στέλλονται» - **148**
- 21.10.1992, «Η Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. - Η τελευταία ευκαιρία να λυθεί το Κυπριακό ειρηνικά» - **186-7**

Βενιζέλος, Ελευθέριος

- Δηλώσεις του σχετικά με ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Τουρκίας-Ελλάδας (1923) - **132**
- Δεν ήταν ο Βενιζέλος αλλά ο Βασιλέας Κωνσταντίνος που απέρριψε πρόταση του 1915 για Ένωσιν - **145-6**
- Με Συνθήκη Σεβρών (8/1920) η Ελλάδα πήρε πολλά εδάφη αλλά τα έχασε μετά τη Μικρασιατική ήττα για την οποία δεν ευθυνόταν ο ίδιος ο οποίος έχασε τις εκλογές 11/1920 - **145-6**
- Φωτοτυπίες χειρογράφων μιας μυστικής ομιλίας του στους αξιωματικούς για το Σύμφωνο φιλίας με τον Κεμάλ Πασά (Ατατούρκ) 30.10.1930 - **453-66**
- Η Μεγάλη Ιδέα - **422-24**

Γενικός Γραμματέας (Γ.Γ.) των Η.Ε.

- Δέσμη Ιδεών Ιουλίου 1989 -**11, 90-1**
- Εκθεση του 3.4.92- **155-63**
- Δέσμη Ιδεών και Χάρτης Γκάλι, 21.8.92 - **101-2,188-207**
- «Η σημερινή προσπάθεια για λύση του Κυπριακού δεν μπορεί να συνεχιστεί επ' άπειρον», 3.4.92 - **155-7**
- Τα «θετικά σημεία» των εκθέσεων Γ.Γ. 3.4.1992 και 21.8.1992 - **159-60,193-6**
- Τί θα γίνει αν απορρίψουμε προτάσεις Γ.Γ. - **158-9**
- Παρατηρήσεις του μετά τις κοινές συναντήσεις των δύο Αρχηγών, 28.10.1992-11.11.1992 - **222-3**
- Τα φερόμενα ως «αρνητικά στοιχεία» της «Δέσμης Ιδεών Γκάλι» - **227-8**
- Η κοινή συνάντηση Κληρίδη-Ντενκτάς, 30.3.1993 - **229**
- Πώς αξιολόγησε ο Γ.Γ. την απόφαση του Προέδρου Κληρίδη να ακυρώσει του S-300 - **323**
- Το «Ενοποιημένο Σχέδιο Συμφωνίας» - **344-5**
- Η «Δέσμη Ιδεών» του Γ.Γ. του 1992 - **345**
- Οι εξουσίες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των ομοσπονδιακών Περιφερειών - **345-6**

Το επίσημο κείμενο των δηλώσεων του Γ.Γ. (2000) - 375

Δηλώσεις Γ.Γ. των Η.Ε. για την εκλογή Ταλάτ (2005) - 419

Δημοψήφισμα 24/04/04

Υπεύθυνος για το αρνητικό δημοψήφισμα ήταν ο Πρόεδρος κ. Τάσσο Παπαδόπουλος - 436-41

Συνυπεύθυνος για την απόρριψη του Σχεδίου του Γ.Γ. ήταν και ο κ. Δημήτρης Χριστόφιας, Γ.Γ. του ΑΚΕΛ και Πρόεδρος της Βουλής - 442-6

Διάγγελμα Προέδρου κ. Τάσου Παπαδόπουλου 07.4.2004

Ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας παραπλάνησε με το Διάγγελμα του τους Ε/Κ ψηφοφόρους του Δημοψηφίσματος - 412, 436-41

Διακοινοτικές Συνομιλίες Βασιλείου-Ντενκτάς 1988-'92

Εισήγηση Συγγραφέα ν' αρχίσουν με βάση προτάσεις Γ.Γ. 29.3.1986 - 2-4

Βασιλείου προτίμησε ν' αρχίσουν με βάση «Συμφωνίες Κορυφής» - 2-4

Ο Τουρκμέν υποστήριξε βάση συνομιλιών Βασιλείου-Ντενκτάς, τις προτάσεις Γ.Γ. 29.3.1986 - 32-33

Προειδοποίηση Συγγραφέα ότι ο Ντενκτάς θα υπαναχωρούσε στις απαιτήσεις του για εκ περιτροπής Προεδρία, πλήρη ισότητα κ.λ.π. - 4

Διχοτόμηση Κύπρου

Απειλή Υφυπουργού Κοινοπολιτειακών Σχέσεων ότι θα αποσυρθούν τα βρετανικά στρατεύματα και θ' αφήσουν Έλληνες και Τούρκους να πολεμήσουν για μοίρασμα της Κύπρου (1959) - 76-77

Εβρέν, Στρατηγός και Πρόεδρος Τουρκίας

«Στην εισβολή πήραμε περισσότερα εδάφη από όσα σχεδιάσαμε, για να επιστρέψουμε μέρος τους στις διαπραγματεύσεις» - 71

Εδαφική πυχή Κυπριακού

Με 29% ποια χωριά μπορούν ν' απελευθερωθούν - 27

Εισήγηση Συγγραφέα για καντόνια Λεύκας και Καρπασίας - 139

Χάρτης Γ.Γ. Γκάλι, και κατάλογος χωριών και κατοίκων τους - 208-20

Ε/Κ και Τ/Κ Σχέσεις

Το «κοινό συμφέρον ο ασφαλέστερος δεσμός» Θουκυδίδης - 88-9, 143, 191

Πώς δημιουργήθηκε «Ελληνοφοβία» - 86-88

Γιατί οι Ε/Κ πρέπει να δείξουν «γενναιοδωρία» έναντι των Τ/Κ - 88-9, 191

Ελευθερία Διακίνησης

Σύμφωνα με τη Δέσμη Ιδεών του Γ.Γ. - **98, 159-60**

Ελευθερία εγκατάστασης

Ύστερα από μια μεταβατική περίοδο - **98-9, 203-5**

Ελληνική Κυβέρνηση

21.10.1992 Αποστολή στον Πρωθυπουργό Μητσοτάκη, μελέτης για τη «Δέσμη Ιδεών Γκάλι» - **188-207**

Ελσίνκι, Συμφωνία

Η απόφαση της Ε.Ε. στο Ελσίνκι σχετικά με την Κύπρο - **357-8**

Τι προνοεί η απόφαση του Ελσίνκι 11 Δεκεμβρίου 1999 - **357-8**

Η Κυπριακή Κυβέρνηση πρέπει να πάρει την πρωτοβουλία για εφαρμογή του πιο πάνω ψηφίσματος - **357**

Εξοπλιστικό πρόγραμμα Κυβέρνησης Βασιλείου

Μπορεί να προκαλέσει «προληπτική επίθεση» των Τούρκων - **64-5**

«Χαμένα λεφτά» και κίνδυνος χρεωκοπίας - **64-5**

Σύνολο εξόδων 1988-92 £559 εκ., και 1992-96, £300 εκ. - **68**

Αδυνατίζει η υπόθεση μας για αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων - **69-70**

Με πάγωμα, θα διευκολυνθεί η αποχώρηση τουρκικών στρατευμάτων - **73**

Απειλές και «συμβουλές» Βασιλείου στην Τουρκία - **71-3**

ΕΟΚ και Κύπρος

Αμφίβολο να γίνει αποδεκτή ως μέλος ΕΟΚ μια διαιρεμένη Κύπρος - **151**

Το θέμα να μην τεθεί σε δημοψήφισμα των δύο κοινοτήτων τώρα αλλά ν' αφεθεί ν' αποφασιστεί στον κατάλληλο καιρό από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση - **206**

Έποικοι, Ανατολίτες

Παραβίαση Συνθήκης Γενεύης (1949) και Συνθήκης Εγκαθίδρυσης Κυπριακής Δημοκρατίας - **7-8, 29-30**

30.000 να επαναπατριστούν για να δώσουν τη θέση τους σε ισάριθμους Τούρκους που τώρα κατοικούν στις περιοχές που θα περιέλθουν στην Ε/Κ διοίκηση - **95-6, 203**

Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι όροι της Ε.Ε. για έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία - **381-2**

Η εξαγωγή πατατών και εσπεριδοειδών από τις κατεχόμενες περιοχές - **382**

Εμπορικές συναλλαγές Κύπρου - Ευρωπαϊκής Ένωσης - **381-2**

Αίτηση για ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση - **382**

Η έκθεση της Κομισιόν του 1993 - **383-4**

Η έκθεση της Κομισιόν του 1998 – **384-5**

Η έκθεση της Κομισιόν του 1999 – **385**

Η έκθεση της Κομισιόν του 2000 - **385-6**

Ζυρίχης και Λονδίνου, Συμφωνίες

Μυστική «συμφωνία Κυρίων», να μπει η Κύπρος στο ΝΑΤΟ και να τεθεί εκτός νόμου το ΑΚΕΛ - **178-9**

Σχέδια «Ακρίτα» και «Μακαρίου» για ανατροπή των Συμφωνιών - **176-7**

Ψευδής ο ισχυρισμός ότι το Ζυριχικό καθεστώς δεν μπορούσε να λειτουργήσει - **77**

Πλεονεκτήματα συμφωνιών - **77**

Ανατροπή τους από Μακάριο για να εξιλεωθεί από την κατηγορία ότι ήταν «επίορκος» - **79-80**

21.04.2005 «Οι Συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου ήταν ευλογία» - **415-6**

Θουκυδίδης

«Ο ασφαλέστερος δεσμός, το κοινό συμφέρον» - **88-9, 143-4, 162-3**

Καραμανλής Κωνσταντίνος

Ευνοϊκά σχόλια για τη μελέτη του Συγγραφέα 16.2.90 - **89-101**

Κληρίδης, Γλαύκος

«Δεν υπήρχε επείγουσα ανάγκη για συνταγματικές αναθεωρήσεις το 1963» - **52-3**

«Να διοριστεί από Πρόεδρο Βασιλείου Ε/Κ συνομιλητής», (3.5.1988) - **5-8**

9.7.1998 Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη «Η Κρηνοβατική Πολιτική του Μακαρίου και του Κληρίδη» - **314**

16.7.1998 Απάντηση Προέδρου Κληρίδη - **315**

01.07.1993 Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη - **330-31**

11.10.1993 Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη «Γιατί δεν πρέπει να αποσταλεί η Ελληνική Μεραρχία στην Κύπρο» - **332-5**

9.11.1993 Απάντηση Προέδρου Κληρίδη - **336-7**

23.2.1998 Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη «Πρόταση του κ. Βάσου Λυσσαρίδη για τη σύσταση Συμβουλίου Έθνικής Πολιτικής» - **347-8**

23.3.1998 Απάντηση Προέδρου Κληρίδη - **349**

15.1.2000 Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη «Η Κύπρος να γίνει γέφυρα ειρήνης μεταξύ Ελλάδος-Τουρκίας» - **362**

«Ο Πρόεδρος Κληρίδης πρέπει να πάρει την πρωτοβουλία για σταδιακή αποστρατικοποίηση της Κύπρου» - **372**

9.11.2002 Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη «Πρέπει να αποδεχθούμε το Σχέδιο του Γ.Γ.» - **390**

13.11.2002 Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη «Να αποδεχθούμε τις προτάσεις του Γ.Γ.» - **391**

4.12.2002 Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη «Η πλευρά μας πρέπει να αποδεχθεί τις προτάσεις του Γ.Γ.» - **391-92**

23.05.2002 Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη «Τα αποτελέσματα της απορριπτικής πολιτικής του κ. Τάσσου Παπαδόπουλου τα τελευταία 40 χρόνια» - **399-400**

Κυπριακή λίρα

Τ/Κ προτίμησαν να κρύψουν τις Κυπριακές λίρες παρά να τις μετατρέψουν σε Τουρκικές - **144**
Η συναλλαγματική τιμή της το 1974 όταν με 36 τουρκικές λίρες, 265, και τέλος 1992 με 17.000 Τ.Λ. - **143 (104)**

Κυπριακό Πρόβλημα

«Να μεταθέσουμε την Ελληνο-Τουρκο-Κυπριακή διαμάχη από το πολεμικό στο ειρηνικό πεδίο, στο οποίο υπερέχουμε» - **86, 135**

Τραγικές συνέπειες της μη-λύσης – **149-71, 192-3**

Σοβαρός κίνδυνος αν συνεχιστεί το αδιέξοδο - **15-6**

Λύση με Σύμβαση Κοινοβουλευτικό αντί Προεδρικό - **30**

Τουρκική Κυβέρνηση τον Ιούνιο 1988 ευνοούσε λύση με βάση έγγραφο Γ.Γ. 29.3.1986 - **32-3**

Πώς φθάσαμε στα πρόθυρα οριστικής μισο-τουρκοποίησης της Κύπρου - **75-89**

Σκιαγράφηση μιας συμβιβαστικής λύσης - **89-101**

Προειδοποίηση Γ.Γ. ότι ένα μέρος της Κύπρου θα γίνει προτεκτοράτο της Τουρκίας - **118**

Λύση με «συμβουλευτική διαιτησία» του Γ.Γ. και υποστήριξη από το Συμβούλιο Ασφαλείας - **136-7**

Διπλή Ένωση θα οδηγήσει σε Ελληνο-Τουρκικό πόλεμο - **151-2**

Κυπριανού Σπίρος

Επιστολή του Συγγραφέα (13.5.1992) (η ίδια που στάληκε στον Λυσσαρίδη): «Να κάμετε ειλικρινή ενδοσκόπηση» - **154-5**

Αποδέχτηκε στο παρελθόν όσα απορρίπτει το 1992 - **157-9**

Λυσσαρίδης Βάσος

Επιστολή Συγγραφέα, 13.5.1992: «Να κάμετε ειλικρινή ενδοσκόπηση για να συνειδητοποιήσετε την ευθύνη που έχετε για την τραγωδία της Κύπρου και να συμβάλετε στη λύση του Κυπριακού, για να εξιλεωθείτε» - **154-5**

Λωζάνης, Συνθήκη 1923

Η Τουρκία αποκήρυξε κάθε δικαίωμα και τίτλο πάνω σε εδάφη και νησιά εκτός της Τουρκίας – **140**

Συμφωνήθηκε ανταλλαγή πληθυσμών Ελλάδας- Τουρκίας – **199-200**

Μακάριος, Αρχιεπίσκοπος και Πρόεδρος

Γιατί προσποιείτο στο Λονδίνο την τελευταία στιγμή ότι δεν ήθελε να υπογράψει τις Συμφωνίες - **173-4**

Αρνήθηκε να εφαρμόσει μυστική Συμφωνία Ζυρίχης να γίνει η Κύπρος μέλος του ΝΑΤΟ και να τεθεί το ΑΚΕΛ εκτός νόμου - **178-9**

- Αβάσιμος ισχυρισμός του ότι το Σύνταγμα δεν μπορούσε να δουλέψει - **77**
- Απειλή Βρετανού Υφυπουργού να αποσύρει τα Βρετανικά στρατεύματα και ν' αφήσει Έλληνες και Τούρκους να πολεμήσουν για μοίρασμα Κύπρου (1959) – **76-7**
- «Από το 1962 ο Μακάριος άρχισε να σκέπτεται την καταγγελία των Συμφωνιών» - **175**
- «Σχέδιο Μακαρίου» και «Σχέδιο Ακρίτας» - **176-7, 467-74**
- Απόρρητο Έγγραφο - Το «Σχέδιο Μακαρίου» για την Ένωση - **467-74**
- Ο ρόλος του Άγγλου Ύπατου Αρμοστή Σερ Άρθουρ Κλάρκ (1963) - **178-9**
- Τα «13 Σημεία» του Μακαρίου - **180-1**
- Η 5-μερής Διάσκεψη Λονδίνου (15.1.1964) - **179**
- Επιδίωξε μονομερή τροποποίηση του Συντάγματος, παρά την προειδοποίηση του Αβέρωφ (19.4.1963) - **78-9, 174-5**
- Δεν ήθελε να ξαναυπογράψει αποκλεισμόν Ενώσεως για να μη ξανακατηγορηθεί για επιπορκία - **79-80**
- Πίστευε ότι οι Τ/Κ θα κατέρρεαν - **81-3**
- Δεν πίστευε ότι η Τουρκία θα εισέβαλλε - **81-3**
- Είχε «διχασμένη προσωπικότητα» - **83-4**
- Αν γινόταν Ένωσις ήθελε να γίνει «αντιβασιλέας» - **83-4**
- Ομιλία του στο Συμβούλιο Ασφαλείας, 19.7.1974, και η πιθανή εξήγηση της (έπεσε στην παγίδα του Ετζεβίτ;) - **266-73**
- Ζήτησα ανάκληση των Ελλήνων αξιωματικών γιατί θα ελάττωναν τη δύναμη της Ε.Φ. - **267**
- Θεωρούσα τον κίνδυνο από τους Τούρκους μικρότερο από τον κίνδυνο από τους Αξιωματικούς - **267-8**
- Το πραξικόπημα 15.7.1974 – **268**
- Είμαι ευγνώμων στη Βρετανική κυβέρνηση και τον αντιπρόσωπο του Γ.Γ - **268-9**
- Ήταν λάθος μου η πρόσκληση Ελλήνων αξιωματικών στην Ε.Φ. - **271**
- Θα γυρίσω στην Κύπρο ως πρόεδρος, σύντομα - **274-5**
- Η συνέντευξη Μακαρίου με την Οριάννα Φαλάτσι - **274-92**
- Το μακελειό στην Κύπρο έγινε όταν ήμουν εξορία - **282**
- Ήμουν ντροπαλός αλλά πεισματάρης – **283-4**
- Πώς έγινα επίσκοπος στα 35 μου χρόνια και αρχιεπίσκοπος στα 37 μου χρόνια – **284-5**
- Η εξορία στις Σευχέλλες ήταν διακοπές – **286-7**
- Δεν έχω καμιά περιουσία και ελάχιστα βοηθώ τους συγγενείς μου - **288**
- Συμπαθώ το σοσιαλισμό ο οποίος πλησιάζει στο Χριστιανισμό και προβλέπω θα επικρατήσει στο τέλος - **288**
- Η Εκκλησία μας δεν είναι τόσο πλούσια όσο η Καθολική – **289-90**
- Το 1961 συναντήθηκα με τον Πάπα - **289**
- Συναντήθηκα με όλους τους αρχηγούς κρατών και μόνο μερικοί με εντυπωσίασαν - **290**
- Η συνάντησή μου με το Μάο Τσε Τουνγκ - **290-1**
- Η επίσκεψη στο Κρεμλίνο - **291**
- Στην Αφρική βάφτισα πέντε χιλιάδες παιδιά που ονομάστηκαν Μακάριοι - **292**

Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ)

Το σχέδιο των ΜΟΕ της 21^{ης} Μαρτίου 1994 - **294-5**

Τα οφέλη που θα είχε η τουρκοκυπριακή κοινότητα από τα ΜΟΕ - **295**

Τα ωφελήματα της Ε/Κ κοινότητας από τα ΜΟΕ - **296**

Τα ελληνοκυπριακά κόμματα ήθελαν και την πίττα σωστή και τον σκύλο χορτάτο - **296-7**

Πώς τελικά ματαιώθηκαν τα ΜΟΕ - **297-8**

Ο Γ.Γ. προτείνει στο Σ.Α., μεταξύ άλλων, είτε να μας εγκαταλείψει, είτε να επιβάλουν κυρώσεις κατά της Τουρκίας για να συμμορφωθεί - **298-9**

Μάταιες εκκλήσεις του Σ.Α. και του Γ.Γ. προς τις δύο πλευρές για τα ΜΟΕ - **300-3**

Οι προτάσεις του Γ.Γ. - **304**

Οι θέσεις των πολιτικών αρχηγών - **304-5**

Οι θέσεις του τέως προέδρου Σπύρου Κυπριανού για τα ΜΟΕ - **305-6**

Τα επιχειρήματα εναντίον των ΜΟΕ - **306-8**

ΝΑΤΟ

Στη Ζυρίχη συμφωνήθηκε μυστικά να μπει η Κύπρος στο ΝΑΤΟ, ο Μακάριος όμως δεν το εφάρμοσε και προτίμησε το Κίνημα των Αδεσμεύτων - **178-9**

Ντενκτάς Ραούφ

Απέρριψε τις προτάσεις Γ.Γ. 12.4.1985 – **32-3**

Δέχτηκε να συζητήσει θέμα Τ/Κ βέτο - **10-11**

Δέχτηκε προτάσεις Γ.Γ. 29.3.1986 - **32-3**

Υπαναχώρηση του από θέσεις που δέχτηκε το 1986 - **32-3**

Ενστάσεις του στη «Δέσμη Ιδεών Γκάλι» - **221-2**

Ομοσπονδία και όχι Συνομοσπονδία

Οι κυριότερες διαφορές μεταξύ ομοσπονδίας και συνομοσπονδίας – **377-8**

Τα αποτελέσματα της κυπριακής ομοσπονδία - **378-9**

Οι συνέπειες μιας συνομοσπονδιακής λύσης - **380**

ΟΥΝΦΙΚΥΠ

Θα αποχωρήσει αν δεν υπάρξει πρόοδος, 3.4.1992 – **155-6**

Κίνδυνος πολέμου αν αποχωρήσει – **156**

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ομοσπονδιακό Πανεπιστήμιο - **46-50, 54-6**

Διεθνές, με βασική γλώσσα την Αγγλική και όχι επαρχιακό ελληνικό - **47**

Η αγγλική, απαραίτητη για παρακολούθηση διεθνών επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων - **47**

Η Αγγλική, μέσον επικοινωνίας των δυο κοινοτήτων - **47**

Η Κύπρος να γίνει πνευματικό κέντρο Μέσης Ανατολής και Ανατολικής Μεσογείου - **47-9**

Αμφίβολο να μάθουν οι Ε/Κ τουρκικά και οι Τ/Κ ελληνικά και αμφίβολο αν θα έρθουν Τ/Κ φοιτητές αν οι γλώσσες είναι η ελληνική και η τουρκική - **53-4**

Ο νόμος για το πανεπιστήμιο είναι κακο-μεταφρασμένος από τα Αγγλικά - **56-7**

Παπαδόπουλος Γεώργιος (Δικτάτορας)

Ο Γεώργιος Παπαδόπουλος ήταν καλύτερος από τον Ιωαννίδη; - **280-2**

Παπαδόπουλος Τάσος

Επιστολή του Συγγραφέα 13.5.1992 (η ίδια που στάληκε στον Λυσσαρίδη): Να κάμετε ειλικρινή ενδοσκόπηση - **154-5**

11.6.2001 Ευχαρηστήρια επιστολή προς τον Συγγραφέα - **394-5**

15.6.2001 Επιστολή προς τον κ. Τάσο για συνάντηση - **396**

01.7.2001 Επιστολή - AIDE MEMOIRE - **397-8**

23.5.2002 Επιστολή προς κ. Κληρίδη μαζί με άρθρο με τίτλο «Τα αποτελέσματα της "απορριπτικής" πολιτικής του κ. Παπαδόπουλου στα τελευταία 40 χρόνια» - **399-400**

20.2.2003 Συγχαρητήρια επιστολή για την εκλογή του στην Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας - **402**

10.11.2003 Επιστολή του Συγγραφέα «Δηλώνεται για πολλοστή φορά έτοιμος για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων» - **403-4**

05.1.2004 Επιστολή του Συγγραφέα «Ποιες οι συνέπειες εάν δεν ενοποιηθεί η Κύπρος» - **404-406**

18.2.2004 Εισήγηση για αποδοχή του Σχεδίου του Γ.Γ. ημερομηνίας 26 Φεβρουαρίου 2003 - **407**

15.3.2004 «Το μη χείρον βέλτιστον» - **408**

18.3.2004 Απάντηση του Προέδρου Παπαδόπουλου - **409**

10.1.2005 Ανοικτή Επιστολή «Εισήγηση για επανέναρξη των Δικονομικών Συνομιλιών για λύση του Κυπριακού, αρχίζοντας από την αποστρατικοποίηση της Κύπρου» - **410-14**

21.4.2005 «Οι Συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου ήταν Ευλογία» - **415-6**

27.5.2005 «Επανάρξη Διακονομικών Διαπραγματεύσεων με Αποστρατικοποίηση» - **417-20**

22.6.2006 Υπεύθυνος για το αρνητικό δημοψήφισμα ήταν ο Πρόεδρος κ. Τάσος Παπαδόπουλος - **436-441**

30.5.2007 «Νυν απολύεις τον δούλον σου Δέσποτα» - **482-6**

Προεδρικές εκλογές

23.2.88, Εκλογή Γ. Βασιλείου - 1

7.2.93 και 14.2.93, Εκλογή Γλαύκου Κληρίδη - 225-7

16.02. 2003 Εκλογή Τάσσου Παπαδόπουλου - 20.02.2003 Συγχαρητήρια επιστολή για την εκλογή του - 402

8.02.2003 Επιστολή προς κ. Αλέκο Μαρκίδη «Πρέπει να αποσύρει την υποψηφιότητα του για Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας» - 401

Πρόσφυγες

Με ελάττωση Τ/Κ ζώνης σε 29% θα επιστρέψουν στα σπίτια τους στις περιοχές που θα μας επιστραφούν περίπου οι μισοί πρόσφυγες - 42, 95, 220

Κίνδυνος συγκρούσεων μεταξύ Ε/Κ που θα επιστρέψουν και Τ/Κ που κατέχουν τα σπίτια και τις περιουσίες τους - 91-2, 191-2

Δικαίωμα του κράτους να απαλλοτριώσει τα κτήματα τους για το «δημόσιο συμφέρον», να τους αποζημιώσει, και να τ' ανταλλάξει μεταξύ των δύο κοινοτήτων χωρίς αποζημίωση η μια στην άλλη - 39-40, 89-96, 201-2

Ιστορία μεικτών χωριών και οι συνέπειες επαναδημιουργίας τους - 91-2, 200-1

Το προηγούμενο της ανταλλαγής πληθυσμού και περιουσιών στη Μ. Ασία το 1923 - 40, 145-146

Ελευθερία εγκατάστασης και δικαίωμα ιδιοκτησίας ύστερα από μια μεταβατική περίοδο - 42

Δέσμη Ιδεών Γκάλι, 21.8.92, σχετικά με τους πρόσφυγες, και η ανάγκη τροποποίησης της - 101-2, 196-9

Στατιστικές προσφύγων - 209-20

Ρωσικοί πύραυλοι (S-300)

Οι τραγικές συνέπειες της εγκατάστασης των πυραύλων - 310

Γιατί παραγγείλαμε τους πυραύλους - 310-1

Δηλώσεις του Προέδρου Κληρίδη σχετικά με την παραγγελία των πυραύλων - 311-2

Ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να ακυρώσουμε τους πυραύλους - 312-3

Συμβούλιο Ασφαλείας (Σ.Α.) των Η.Ε.

Να συστήσει λύση των δυσεπίλυτων πτυχών Κυπριακού - 43-4, 100-1

Ψήφισμα 1250 (1999) - 353

Ψήφισμα 1251 (1999) - 356, 368-9

Ψήφισμα 1475 (14.4.2003) - 405, 436-7

Καταστατικός Χάρτης «Άρθρο 25» - 417

Συνθήκες Εγγυήσεως και Συμμαχίας (1960)

Ισχύουν αλλά να τροποποιηθούν - 29-30

Να προσαρμοστούν - 100

Συνθήκη Εγκαθίδρυσης Κυπριακής Δημοκρατίας

Annex Δ' Περιορίζει μετανάστευση στην Κύπρο - **11-2, 27-8**

Σύνταγμα 1960

Αβάσιμος ισχυρισμός Μακαρίου ότι τα Τ/Κ βέτο εμπόδιζαν ομαλή λειτουργία του Συντάγματος - **180-1**

Να δοθεί ψήφος στους 18-ρηδες - **107-11**

Γιατί κατέρρευσε - **168**

Συνταγματική πτυχή

Λύση σύμφωνα με προτάσεις Γ.Γ. 1985-9 - **96-8**

Λύση σύμφωνα με ψηφίσματα 750 / 774 - **159-60, 203-5**

Σχέδιο Αννάν

Α' Σχέδιο Γενικού Γραμματέα της 11.11.2002 - **391**

13.11.2002 Επιστολή προς Πρόεδρο Κληρίδη για αποδοχή του Α' Σχεδίου του Γ.Γ. - **391**

20.2.2003 Επιστολή στον νεοεκλεγέντα Πρόεδρο κ. Τάσσο Παπαδόπουλο για να αποδεχτεί την πρόταση του Γ.Γ. - **402**

10.11.2003, 5.1.2004, 18.2.2004, 15.3.2004. Επιστολή στον Πρόεδρο Παπαδόπουλο «Εφόσον το Γ' Σχέδιο του Γ.Γ. των Η.Ε.ημερομηνίας 26 Φεβρουαρίου 2003, εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας, πρέπει και να το αποδεχτούμε» - **403-8**

15.3.2004, 27.5.2004, Επιστολή στον Πρόεδρο Παπαδόπουλο για να αποδεχτεί το Ε' Σχέδιο του Γ.Γ. της 31^{ης} Μαρτίου 2004 - **408, 417-20**

«Στο Επέμπτο Σχέδιο Αννάν περιέχονται βελτιώσεις σε σύγκριση με το Τρίτο και Τέταρτο Σχέδιο Αννάν» - **437**

Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας (1986)

Το 1988 ο Ντενκτάς δεχόταν λύση με βάση το «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας» 1986 του Γ.Γ. - **316-7**

Τι προνοούσε το Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας του Γ.Γ. - **317**

Η τουρκική κυβέρνηση ήθελε και αυτή λύση με βάση το «Σχέδιο του Γ.Γ. 1986» - **318**

Έτσι ο Ντενκτάς αποδεσμεύτηκε από τις πρόνοιες του Σχεδίου του Γ.Γ. 1986 - **319**

Συμφωνία δύο αρχηγών να λύσουν το Κυπριακό ως την 1^η Ιουνίου 1999 - **319**

Η αντίδραση της Τουρκίας - **320**

Σύγκριση της κατάστασης στην Κύπρο το 1988 με τη σημερινή - **321**

Τι δέον γενέσθαι - **321-2**

Ταλάτ, Μεχμέτ Αλί

17.4.2005 Δηλώσεις Ταλάτ μετά την εκλογή του στη θέση του κ. Ντενκτάς - **418-9**

Τουρκική Εισβολή

Ετζεβίτ: «Πήραμε περισσότερα εδάφη από όσα σχεδιάσαμε, για να επιστρέψουμε μέρος τους στις διαπραγματεύσεις» - **71**

Τουρκική Πολιτική

Να μετατρέψει τη Βόρεια Κύπρο σε επαρχία της Τουρκίας - **63, 71**

Τουρκικά Σχέδια δεν ανατρέπονται με όπλα αλλά με πολιτική δεξιοτεχνία - **64**

Οι μάξιμουμ και μίνιμουμ στόχοι της για την Κύπρο - **75-6**

Συμβιβασμός Ζυρίχης: «Ούτε Ένωση ούτε Διχοτόμηση» την ικανοποιούσε - **76-8**

Τουρκικών στρατευμάτων αποχώρηση

«Δεν φεύγουν με την πέννα από τα μέρη που πήραν με το σπαθί τους» (Τσαγκλαγιαγκίλ) - **194**

Αποχώρηση τους σύμφωνα με ψηφίσματα 774 και 789 - **194-5**

Τουρκοκυπριακά ΒΕΤΟ

Δεν εμπόδισαν Ε/Κ να διευθύνουν την Κυπριακή Δημοκρατία 1960-3 - **76-8**

Ντενκτάς δέχτηκε να τα συζητήσει - **10-1**

Σύγκριση 1960 και πρότασης 29.3.86 - **28-9**

Εισήγηση Συγγραφέα: «Χωριστές πλειοψηφίες στην Ομοσπονδιακή Βουλή μόνο για 7 θέματα για τα οποία θα έχει ο Αντιπρόεδρος ΒΕΤΟ» - **137-8**

Τουρκοκυπριακές εκλογές 2005

Δηλώσεις κ. Μεχμέτ Αλί Ταλάτ για την εκλογή του ως Πρόεδρος του Ψευδοκράτους - **418-9**

Δηλώσεις του Γ.Γ. των Η.Ε. για την εκλογή του κ. Ταλάτ - **419**

Δηλώσεις του Γ.Γ. του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την εκλογή του κ. Ταλάτ - **419**

Χούντα στην Ελλάδα

Η Ελληνική Χούντα παραβίασε την ανεξαρτησία της Κύπρου - **266-7**

Το πραξικόπημα ήταν εισβολή από έξω – έργο των Ελλήνων αξιωματικών - **269-70**

Η Χούντα ήθελε Ένωση - **279**

Ποτέ δεν φαντάστηκα ότι η Χούντα θα έκαμνε πραξικόπημα χωρίς να σκεφτούν τις συνέπειες - **279**

Ο Ιωαννίδης ήθελε να εξολοθρεύσει τους Τουρκοκύπριους - **280-2**

Χριστόφιας Δημήτρης

Συνυπεύθυνος για την απόρριψη του Σχεδίου του Γ.Γ. ήταν και ο κ. Δημήτρης Χριστόφιας, Γ.Γ. του ΑΚΕΛ και Πρόεδρος της Βουλής - **442-6**

Ομιλία στην Παγκύπρια Συνδιάσκεψη του ΑΚΕΛ - **442-3**

Χρυσόστομος, Αρχιεπίσκοπος

Επιβεβαιώνει ότι ο Μακάριος απέρριψε «βελτιωμένη Ζυρίχη», γιατί ανέμενε ότι οι εγκλωβισμένοι Τ/Κ θα κατέρρεαν - **170-1**

Υποστηρίζει απορριπτική πολιτική - **134-5**

«Η Θεία Πρόνοια οδήγησε στη διάλυση της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας για να συνειδητοποιήσουμε τα κακά της Ομοσπονδίας» - **142-3**

13.5.1992, Επιστολή του Συγγραφέα: «Να κάμετε ειλικρινή ενδοσκόπηση για να συνειδητοποιήσετε την ευθύνη που έχετε για την τραγωδία της Κύπρου και να συμβάλετε στη λύση του Κυπριακού για να εξιλεωθείτε» - **154-5**

10.4.1992, «Ανόητο και προσβλητικό» τηλεγράφημα του στον Πρόεδρο Καραμανλή - **157**

«Μόνο χέρι μητραλοία θα τολμήσει να υπογράψει λύση σύμφωνα με το ψήφισμα του Σ.Α.750» - **164-5**

